

STEEN STEENSEN

BLICHERS

LIVS-TRAGEDIE

I BREVE OG AKTSTYKKER

VED

JEPPE AAKJÆR

III. BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN [illegible] KRISTIANIA

STEEN STEENSEN

BLICHERS

LIVS-TRAGEDIE

I BREVE OG AKTSTYKKER

VED

JEPPE AAKJÆR

III. BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN 1904 KRISTIANIA

KØBENHAVN — GRÆBES BOGTRYKKERI

INDHOLD AF 3. BIND.

TREDIE BIND

BLICHER OG EMBEDET.

DEN Lyksalighed, som Blicher havde ventet sig ved at omflyttes fra Thorning til Spentrup, udeblev haardnakket. Han kom til sit nye Kald med en betydelig Gjæld og flere Aars Skatterestancer og den voxende Børneflok og Tylvtetal af andre Kvaler udslettede snart de øjeblikkelige Fordele ved en højere Lønning.

Vi skal nu — paa Grundlag af Dokumenter fra *Rigsarkivet*, hist og her supplerede af Aktstykker fra *Viborg-Arkivet* samt fra det lokale *Provstearkiv* — give en Fremstilling af Blichers Embedsforhold paa den Tid, han var Præst i Spentrup. Skulde nogen paa Forhaand anse disse Embedsvanskeligheder for Bagateller, da svarer vi, at det var den Slags Bagateller, der egentlig talt sled Blicher af Led.

Først da om hans økonomiske Misère, der omkring 1830 næsten var steget til Fortvivlelsens Toppunkt:

Den 8. Aug. 1829 ansøger han Kancelliet om, at Spentrup Kalds brøstfældige Enkesæde maa bortsælges, da det ikke mere duer til Beboelse.

Skjønt baade Provst og Bisp ledsager denne Anmodning med de rundeste Anbefalinger, nægtes det dog halsstarrigt af Kancelliet [6. Oktbr. 1829]. Derimod forlanges det, at Blicher snarest sætter Sædet istand.

Blicher ved nu ikke bedre Raad end at henvende sig til sin trofaste Hjælper, Frederik den 6te; dette sker i følgende Skrivelse:

«Allernaadigste Konge!

Deres Maiestæts store Naadesbevisninger skulde have sat mig i en sorgfrie Tilstand og gjort mig det muelig viden

skabeligt at opdrage syv Sønner til D. M.' og Fædrelandets Tieneste, hvis ikke en sandelig haard Skiæbne uafladeligen havde svækket Virkningen af min allernaadigste Konges Velgjerninger. Saaledes bleve Skatterestancerne (egentlig Rigsbankrenten) fra mit forrige Kald til Beløb omtrent 600 Rdl. mig her igjen paalagte til Afdrag, hvilket jeg tilligemed dette Embedes betydelige Afgivter til udløbne Aar rigtigen har udredet; skulde maaskee ogsaa for Fremtiden seet mig istand dertil — uanseet en Enkepension paa over 100 Daler og jevnligt tilstødende Uheld — hvis det nu ikke ogsaa var bleven mig paalagt inden første Juny dette Aar at istandsætte eller rettere opbygge et herværende gammelt og faldefærdigt Enkesæde, som ved Embedets Tiltrædelse blev mig afleveret med

Spentrup By i vore Dage. Præstegaarden i Forgrunden.
Fotograferet af Jens Jensen, Mariager.

kun 13 Rdl. Brøstfæld. Da Boligen er 12 Fag stor foruden Korsbygning og ikke maae formindskes, vil den koste mig flere hundrede Rigsbankdaler.

Thi er det min allerunderdanigste Bøn og mit paa min allern. Konges Ædelmodighed grundede Haab, at Allerhøjstsamme ville forunde mig en Gratification som Hjelp til Afbetaling af mine Restancer og sidstnævnte nedtrykkende Udgivt.

Allerunderdanigst

S. S. Blicher.

Spentrup, 22. Febr. 1830.

(Rigsarkivet.)

Denne Ansøgning var ledsaget af følgende Brev til *Collin*:

Høiædle og høivelbaarne Hr. Conferenceraad *Collin*,
Ridder af Dbg.

Naar Deres Høivelbaarenhed har læst vedlagte Ansøgning, vil De vistnok gjætte paa, af hvem jeg ønskede den understøttet. Dog førend De maaskee rynker Panden over den paahængende Præst, saa skjænk den ikke lykkelige Digter en Gran af den Sympathie, han hos Dem hidtil aldrig savnede.

Finder De ikke at kunne opfylde mit Ønske, som alt for indiscret, saa unddrag mig alligevel ikke den Velvillie og lige saa lidet den Agtelse, jeg bestandig har glædet mig til at nyde hos Dem. De mindes vel, at da De engang foreslog mig, hvad jeg nu gjør, var jeg kjæk nok til at erklære, at jeg nu ikke oftere vilde trække paa Kongens Ædelmodighed, og dog — men De vil troe mig? uforudseelige Uheld tvinger mig haardt imod min Vilie. Det angaaende Enkesædet kalder jeg saa; thi aldrig har nogen Præsteenke boet eller kan boe her i Spentrup, den mindste og ringeste Bye i begge Sogne, og i et Huus, hvortil ikke hører Græs engang til en Koe. Dette og mere havde jeg fremsat i min Forestilling til Cancelliet, og *Kruse* [ɔ: Provsten] havde lovet høflig at understøtte den — men! forgjæves. Kun dette og Skatterestancerne kunde jeg forebringe Maiestæten; men at jeg maae omsætte alle fire Skorstene paa Præstegaarden, at min ældste Søn koster mig meget, at den anden snart stunder til at deponere, at den tredie i Sommer skal udstyres for at anbringes hos en Silke- og Klædekræmmer i Kbhvn., at *Nordlyset*, som dog gav mig et Par hundrede Daler aarlig, er ophørt, at Eqvipage igjen maae anskaffes — jeg *kan* ikke længere paa denne Maade være mine Sognefolk tilbyrde, saa meget mindre, som de i denne Henseende have vist — Velvillighed, parret med en Delicatesse, maae ikke ventes hos Bønder; at min for to Aar siden indtrufne huuslige Elendighed seent vil forvindes i min Kasse — aldrig i mit Hjerte — alt dette, min ædle Ven! tør jeg sige Dem — (De veed maaskee og, at min Stedsøn [ɔ: *Niels* Bl.] har ladet sig hverve til de vestindiske Tropper? For ikke at opgive den Forvildede, *skal* han udløses — ogsaa i den Anledning har jeg paalagt min egen Søn at søge Kongen om Moderation i Udløsningssummen).

Finder De ikke at kunne opfylde min noget dristige Begjæring, saa tvivle De i det mindste aldrig om min lige uforandrede Taknemmeligheds Følelse for tilforn udviste Velgjerninger.

Med [det] første vil fra vor jydske Lærredskommission — der iaar neppe har kunnet tilveiebringe 20,000 Alen — indkomme en Skrivelse til Generalkommissoratet denne Sags videre Fremme angaaende. Jeg har til den Ende foreslaaet mine høie Medvirkende, at man skulde proponere en Præmieanstalt, nemlig: 100 Rdl. for den Leverandeur, som indsendte det største Qvantum, ikke mindre end 10,000 Alen, 50 Rdl. for 6000, og 25 Rdl. for 4000 Alen. I dét Haab, at Deres Høivelbaarenhed endnu har Andeel i Bestyrelsen af denne Sag, tager jeg mig den Frihed foreløbigen at insinuere mit velmeente Forslag, for om De mueligen skulde bifalde det, og betids øine en Kilde, hvorfra disse Præmier kunde emanere.

Med meste Høiagtelse Deres Velbaarenheds allerærbødigste

S. S. Blicher.

Spentrup, 22. Febr. 1830.

[Edgar Collin.]

Den 3. April s. A. tilstaar Frederik 6. St. Blicher som Svar paa hans Ansøgning 200 Rdl. af Finanskassen. — Efter dette har Kongen Fred en Tid, men i 1832 er det atter trangt for den Spentrup Præst. I en Skrivelse af 15. Juni nævnte Aar har Herredsfogden i Nørhald-Støvring-Galthen Herred ladet Blicher vide, «at de anmeldte Restancer forventes berigtigede i det sildigste inden denne Maaneds [ɔ: Junis] Udgang». Blicher maa da atter ud med følgende Ansøgning:

Allernaadigste Konge!

I Aaret 1825 behagede det Deres Maiestæt at kalde mig til Præst for Spentrup og Gassum. Fra mit forrige Kald medbragte jeg Skatterestancer til et Beløb af 600 Rigsdaler at afdrage i 12 Aar. Da Skatterne med Expenser-Afgivt til Fattigvæsenet med mere for Spentrup udgjør aarlig ved 200 Rbdlr., har jeg ialt omtrent 250 Rdl. at udrede; hvilket jeg dog har formaaet til Udgangen af Aaret 1830, uagtet en Enkepension til mellem 130 og 150 Rbdl. hviler paa Kaldet. Men da jeg ifjor efter Befaling maatte ombygge og istandsætte et faldefærdigt Enkesæde, da jeg iaar har dimitteret den anden Søn til Universitetet og har, foruden tre i Kjøbenhavn, endnu syv Børn hjemme: har jeg seet mig i den Nødvendighed at maatte lade en Deel af mit Indboe skrive til Bortsælgelse for reste-

rende Skatter; og er denne Maaneds Udgang den mig tilstaaede yderste Frist. — I denne haarde og overhængende Nød er det at jeg henflyer til Deres Maiestæts Naade om Pengehjælp til disse Restancers Udredelse.

Allerunderdanigst

S. S. Blicher.

Spentrup, d. 20. Juni 1832.

Af en vedlagt Skrivelse fra Amtmand *Lorenz* ses det, at Blichers Ansøgning er tilstillet Kongen under dennes Ophold i Jylland. — — «Hvorfor jeg ærbødigst maae tilføie, at jeg ikke kan betvivle, at Supplicanten er i Pengeforlegenhed». (6. Juli 1832.)

Kancelliet svarer 24. Juli, at det ikke ser sig istand til at imødekomme hans Ønsker.

Bedre gaar det ham ikke i 1833, da han sender Kancelliet følgende

«Underdanigste Forestilling.

Det høikongelige Collegium veed, at jeg som Præst til Thorning og Lysgaard af sidste Sogn nød kun Tienden af $32^1/_2$ Td. Hartkorn, hvilken tilligemed Offer og Accidentser (Smaaredsel var saavel som Landgilden og den halve Tiende lagt til Skolen) efter et Middeltal ikke udgjorde saa meget, at jeg kunde beregne mig 3 Mk. for Milen af mine Embedsreiser til dette Annex. Den af Amtsskoledirektionen tagne Bestemmelse var endvidere saaledes: at jeg skulde hæve hele Tienden med videre *in natura*, sælge den bedst muerligt og refundere det deraf udbragte til Skolevæsenet. Vel blev jeg af den forrige Amtsskoledirektion erindret om Udtællingen, men saae mig hertil ligesaalidet istand som til at udrede Embedsskatte og Afgivter. Efterat jeg i otte Aar har været Præst til Spentrup og Gassum, affordres mig nu iaar hiin Skolevæsenet tillagte Afgivt, beregnet til en Middelpriis af Capitelstaxten i de sex Aar, jeg var ved Embedet i Thorning og Lysgaard, hvorvel jeg stedse maatte sælge Kornet (der var af maadelig Qualitet) under denne Priis. Naar det nu overveies: at mine Skatterestancer — til Beløb af circa 800 Rdl. — her ere mig paalagte til Afdrag, hvilket forøger mine nuværende offentlige Afgivter til over 250 Rdl. aarlig, saa vil det ogsaa indsees, hvor trykkende hiint nye og nu noget uventede Tillæg i Udgivter maae falde en forgjældet Mand, der har Enkepension

af 100 til 150 Rdl. aarlig at svare og ti Børn at opdrage. Thi vover jeg underdanigst at forestille: om ikke hiin Afgivt til Skolevæsenet maatte mig høigunstigst eftergives; eller — om dette ei kan skee — dog modereres og Erlæggelsen terminviis i flere Aar taalelig fordeles.

Underdanigst

S. S. Blicher.»

Spentrup, d. 9. Aug. 1833.

Men hverken *Eftergivelse eller Henstand* kan Kancelliet bringe den ulykkelige Blicher — «hvorimod Lysgaard Sogns Skolevæsens og Amtsfattigkasses Tilgodehavende saavel hos ham som hos de øvrige Restantere bør søges snarest muligt berigtiget». [12. Okt. 1833.]

Nu anlægger Skoledirektionen Sag mod Blicher, og ved Dom af 12. Decb. 1833 dømmes han ved Nørhald-Støvring og Galthen Herreds Ret til at betale til Lysgaard Sogns Skolevæsen 196 Rdl. 36 Sk. og til Viborg Amts Fattigkasse 25 Rdl. Sølv «m. m.»

Stiftamtmanden, *Ahlefeldt Laurvigen*, spørger sødt hos Kancelliet, om det ikke nok kan tillades at inddrive denne Sum i «den Hr. Blichers Kald tillagte Tiende og anden Embeds Indkomst». «Saafremt det maatte tillades at gjøre sig for Dommen betalt i Tiende og Kalds Indkomster, da bør jeg tillige udbede mig indsigtsfuld Veiledning i Henseende til det Spørgsmaal, om Execution bør skee ad den ordinaire Vei, blot efter Requisition til vedkommende Foged, eller om den i Placaten 5. Juni 1801 og Cancellie Skrivelse 9. Febr. 1819 til Biskoppen over Ribe samt 1. Febr. 1825 til Biskoppen over Sjælland beskrevne extraordinaire Fremgangsmaade bør bruges, og hvad der i dette sidste Tilfælde af mig maatte være specielt at iagttage.» [1. Februar 1834].

— Man ser, at Fingrene ligefrem stritter paa Amtmanden efter at komme til at foretage sig noget «extraordinært» mod den stakkels forgjældede Digter.

Kancelliet gik dog den *ordinære* Vej med Exekution i Tienden. [18. Febr. 1834.]

[Rigsarkivet.]

I disse Aar omgikkes Blicher flittigt med den Plan at samle et *jydsk Lexikon*, en Idé, som han dog aldrig fik realiseret. For at opnaa nogen Hjælp til dette Foretagende skrev han til *Collin* følgende Brev:

Deres Høivelbaarenhed

har rimeligviis før gjort den Bemærkning, at naar jeg skriver Dem til, er der som oftest Noget, hvori jeg trænger til Deres Hjælp eller Raad. I saa Fald vil det ei heller forundre Dem, at jeg denne Gang søger begge Dele. — Undskyldninger herfor troer jeg, De nødigere vil høre end jeg sige; altsaa gaaer jeg tillidsfuld lige til Sagen:

At reise har fra min Ungdom af været ét, og det ikke det koldeste, af mine mange *pia desideria*. Siden jeg blev Præst har jeg ikke alvorlig tænkt paa det igjen før nu, egenlig vakt dertil af et Par Venner, som — den Ene uden at kjende til den Andens Idee — have opmuntret mig til at søge et Reisestipendium og imidlertid lade mit Embede bestyre af en Capellan; de meente, at jeg kunde have qualificeret mig ligesaavel som *Hertz*, *Andersen* etc. til saadan Begunstigelse. Dette lader jeg staae derhen. D. H. kan jeg sige det, at jeg ikke gjør Sammenligninger, ei heller sætter mig paa Vippebræt med nogen af mine Medbrødre i Apollo, men i denne Henseende skikker mig som det sømmer [sig] enhver sand Præst. Alligevel tykkes mig, der kunde være Noget i mine Venners Mening, saa meget meer som Tendentsen af min forønskede Reise torde være bestemtere og Maalet tydeligere end deres, der blot reiser paa Digtekunsten i Almindelighed. Thi foruden dette: at jeg ikke er istand til at give Sceneriet og Figurerne i mine romantiske Skildringer det Liv og den Sandhed, der udgjør deres Væsen, med mindre jeg gjør mig bekjendt med samme paa selve Begivenhedernes Skueplads, at jeg følgelig snart maae være udtømt, hvis jeg idelig skal bevæge mig inden de snævre Grænser, min Skjæbne har afpælet mig*), saa har jeg endnu et andet og i Manges Øine maaskee vigtigere Øiemærke. Jeg troer nemlig at være den Første, som har fremdraget den jydske Mundart af den uforskyldte Ringeagt, hvori den hidtil laae hartad begravet og altsaa unyttet i det danske Skriftsprog — anvendt i det høieste kun til comisk Effect paa Theatret, og det endda blot for *Udtalens* Skyld.

*) I Vensyssel har jeg endnu aldrig sat Fod, Ringkjøbing og Ribe Amter har jeg kun berørt, først i Sommer saae jeg Mors og Thy og det endda flygtig — Reisen varede en Uge. Denne min første Konstreise blev blot muelig ved tvende Venners Deeltagelse. [Bl.' Anm.]

Foruden det, at jeg hist og her i mine Digtninger har gjort nogen — skjøndt sparsom — Brug af Dialecten, der endog har vundet Recensenternes Bifald, har den, som jeg troer,

Spentrup Præstegaard i ældre Tid*).

*) Om Spentrup Præstegaard meddeler Stedets nuværende Præst, *P. Heegaard*, mig følgende: «Præstegaarden er temmelig uforandret siden Blichers Dage; Udhusene er ganske de samme; Egebindingsværk; paa Stuehuset er af Provst *Vallentin* (Blichers Eftermand) opsat en Kvist til Gaarden og en do. til Haven og Skifer er ogsaa af Provst Vallentin lagt paa Taget».

Blicher har i Stedets Provstearkiv efterladt en skematisk «*Beretning om Spentrup-Gassum Pastorats Beskaffenhed i Aaret 1830*». Det hedder her om Præstegaarden, at den byggedes af *P. D. Blicher* i 1794—95 for den Sum 500 Rdl. — «Hele Gaarden er 1796 assureret for 3180 Rdl. D. C.» «Stuehuset er grundmuret og teglhængt, foroven 22 Bind langt; i 16 Binder ere alle Værelserne gibsede, og af mig [ɔ: Blicher] ere Storstuen og Haugestuen oliemalede. Under 3 Bind af Stuehuset er en stor og god Kjælder og ovenpaa Loftet i hver Ende af Huset et godt Kammer. Der er 4 Skorstene, hvoraf de 3 staaer paa Loftet.» — «13 Skp. Land Have sønden og vesten for Gaarden; udenfor Gaarden tvende indhegnede Møddingspladser samt 4 Karudsdammer.» — Indløsningssummen var 500 Rdl. «Mig er ikke rettere bekjendt, end at Præstegaarden tilforn slet ikke indløstes ved nogen Udtælling; men at Forandringen med Cancelliets Approbation blev gjort kort før min Tiltrædelse.» — Præstegaarden har 103 Td. Jord med 11 Td. 7 Skp. Htk.

Om *Spentrupperne* forekommer her følgende historiske

«*NB.* I dette Tidsrum [1830] var hvert syvende Barn uægte, men herved maa bemærkes, 1) at omtrent de halve af disse fødes af fremmede Tjenestepiger, som i Mængde søger herind fra den nordlige Del af Viborg Stift for at erhverve bedre Løn — in Specie Lærred, og 2) at ikke faa af de her hjemmefødte besvangrede Piger siden efter vorde forenede med deres Kjærester i lovligt Ægteskab.»

almindelige og udelte Yndest, hvormed de enkelte hele Prøver saavel i det comiske som det *alvorlige* er optagne, givet mig Opmuntring til at gaae et langt Skridt videre. Jeg har da længe samlet paa en *jydsk Ordbog* som skulde indeholde alle de Ord, Talemaader, Ordsprog o. s. v. som ikke findes i det danske Skrivtsprog; ei allene de som er aldeles eiendommelige for Provinsen, men alle som have Paraleller i de øvrige det germaniske Tungemaals mange Afgreninger: tydsk, plattydsk, nedertydsk, hollandsk, engelsk, scotsk, frisisk, svensk, og gammeldansk. Men da nu Almuen i alle de nævnte Sprogarters Hjem — saavelsom her — ligeledes har Ord, Vendinger etc. — som ei forekommer i Skrivtsprogene, vilde det til mueligste Fuldstændiggjørelse af mit Arbeide være nødvendigt i Landene selv at vorde bekjendt med dem, i det ringeste at hente Kundskab og Oplysninger hos deres respective Lingvister. — De Lande og Provindser som jeg i dette Øiemed finder nødvendigt at besøge ere: Nørre- og Sønder-Jylland, Sverrig (fornemmelig Skaane) og Norge. Og dette kunde bequemt lade sig gøre paa to eller tre Aars Sommertoure i Juni, Juli og August, naar mit Embede, der paa disse Tider kun giver lidet ministerielt at forrette, blev besørget ved en personel Capellan.

Det paatænkte Værk, om det end ej blev mere end et Forsøg og levnede Rum til Supplementer, vilde dog være en Berigelse for Modersmaalet og et nyttigt Repertorium for Skribenter i flere Fag.

Jeg vil ikke fordølge Dem, at Egennytte blander sig i min Plan: Foruden det at jeg aarlig her maa afbetale 6 Aars Skatterestance fra Thorning, er jeg nylig efter Cancelliets Befaling dømt til at ansætte 220 Rdl., som jeg hisset havde oppebaaret af Tiende, men som skulde refunderes til Skolevæsnet i Lysgaard. Da jeg var ved Embedet, bar man over med mig, jeg svarede intet, min Eftermand *Chrestensen* var der 6 Aar, og — svarede heller intet; hans Eftermand *Jacobsen* har til nu heller intet afgivet. Men nu vaagner det. Uden anden Hjælp maae min Indboe afsted, og mine øvrige Creditorer vilde da næppe holde sig roelige. Det er tungt nok med en Gjæld af under 2000 Rdl. ei endda at kunne «*holde Hundene fra Døren*», som den jydske Bonde siger. Et Reisestipendium vilde mueligviis redde mig, da jeg er vant til at knibe.

Det kommer nu an paa, om De kan hjælpe mig — at De vil forudsætter jeg.

Med uforanderlig Taknemlighed seer jeg et gunstigt Svar imøde.

Spentrup, 29. Novbr. 1833.

Allerærbødigst

[Jonas Collin.] *St. St. Blicher.*

Collin har formodentlig raadet ham til at ansøge Fondet *ad usus publicos*, thi den 21. Decbr. 1833 skriver Blicher følgende Ansøgning:

Til Kongen.

Det er under Deres Maiestæts Auspicier at Oldgranskeres Bestræbelser for at bevare Fortidens Mindesmærker i Almindelighed og Ursproget i Særdeleshed fra Forglemmelse bære sine Frugter. Fædrelandets Historie vinder mueligste Lys og Nøiagtighed og det danske Tungemaal beriges og uddannes ved egne, men hidtil hartad forglemte eller overseete Hjælpemidler og hævder saaledes sin Selvstændighed blandt det scandinaviske Stamsprogs forskjellige Afgreninger.

Dog synes det, som om man endnu ikke var bleven opmærksom paa Vigtigheden af de særskilte Provinsialdialecter eller Almuemundarter, som dog eie mangfoldige Ord, Vendinger, Talemaader og Ordsprog, hvis Afbenyttelse i Skrivtsproget vilde bidrage saa særdeles meget til dettes Udvidelse og Forædling.

Dette torde fornemmelig være Tilfældet med den jydske — eller maaskee rettere — de jydske Mundarter, der af alle ustridigen har beholdt de fleste Stammeord. Nogle af vore Sproggranskere (som f. Ex. Professorene Molbech, Magnussen, Rask) have allerede ved Leilighed erkjendt dette; og de Prøver, Underskrevne har givet, saavel af Stykker skrevne ganske og allene i Dialecten, som og af dens Anvendelse i danske Digtninge, har vundet Critikens Bifald og Opmuntring. — For nu at gøre denne Kilde tilgængelig for alle Forfattere — af hvilke de fleste fødes og leve uden for Jylland — har Ansøgeren i nogen Tid samlet Materialier til et *raisonnent Lexicon* der skulde indeholde alle de Ord, Talemaader osv., som ikke findes i det danske Skrivtsprog; men som alligevel har Hjemmel i Islandsken (Stamsproget), eller indføre næmere eller fjærnere Oplysninger [om] Svensk, Engelsk, Scotsk m. fl.

Men for at bringe et saadant Værk til høiere Grad af Fuldstændighed og Nøiagtighed vilde det være uomgjængelig fornødent at bereise saavel Fædrelandets forskellige Provindser som og de tilgrændsende Nabolande, baade for at vorde velbekjendt med Mundarterne, selve Egnene hvor de bruges og tillige for at hente Oplysning og Veiledning hos Kjendere af de mangfoldige Mundarter. Ei heller vilde en saadan Reise blive uden antiqvarisk Udbytte, saasom endnu kun faa og korte Udflugter ere hidtil gjordte under dette Hensyn. —

Det er til saadan Reise jeg allerunderdanigst vover at søge Deres kongelige Maiestæts allernaadigste Tilladelse og Understøttelse.

I de trende Sommermaaneder Juni, Juli, August, da her paa Landet ingen Communion holdes, ingen Læsning med Confirmantere, ingen Regnskaber affattes, ingen Indberetninger gives vilde Embedet lettelig kunde forsynes enten af Naboherredspræster eller af en Capellan. (Alt paa min Bekostning.)*)

Mindre en[d] trende Sommerreiser vilde maaskee neppe være tilstrækkelige til Øiemedets Opnaaelse; dog vover jeg kun for det første at bønfalde Deres kongelige Maiestæt om Bevilling for een til anstundende Sommer, og da jeg selv er aldeles uformuende til at bestride Omkostningerne, tillige om en Pengeunderstøttelse af Fonden *ad usus publicos.*»

[Rigsark.]

Ansøgningen var ledsaget af nedenstaaende Brev til *Collin:*

Høiædle og høivelbaarne Hr. Conferenceraad *Collin.*
Deputeret i Rentekammeret og for Finanserne, R. af D. og Dbm.

Hermed sendes Dem, min sande Ven og virksomme Velynder! den omhandlede Ansøgning. Jeg var i Tvivl, om jeg ikke skulde skrive særskilt til Directionen for Fònden *ad us. publ.;* borde det saaledes være, haaber jeg mig derom underrettet; hvis ei haaber jeg vist ikke forgjæves, at De paa det bedste vil anbefale mig og mit Andrag til de øvrige mig ubekjendte Medlemmer af Direktionen.

Hvad jeg skulde forbruge af Penge? Det veed jeg ikke ret, og tør ei heller. Saameget er vist, at Forberedelserne til Reisen vil kræve en Deel, saasom: Bøger, sær Lexica i for-

*) Klammen atter udstreget.

skjællige Sprog tilligemed Landkorter og Reisebeskrivelser, endvidere Klæder, hvormed jeg kun er tarvelig forsynet; endelig vil en Capellans Holdelse med Kost og Løn ogsaa medtage ikke ubetydeligt, maaskee alt tilsammen kan løbe op til henved et Par Hundreder Daler, og et andet Par skulde neppe være formeget til 3 Maaneders Reise. Men jeg overlader til Dem selv at bestemme Stipendiets Størrelse, hvis min Ansøgning ved Deres *bonis officiis* vorder bevilget.

De ville gunstigst tillade mig ved denne Leilighed at bringe en Sag i Erindring, for hvilken jeg vedvarende interesserer mig — Garnindkjøbet. Ved den ærede Commissions sidste Skrivelse er nemlig bestemt, at Indkjøb af et Beløb til 1000 Rdl., hvilket i Forhold til de forrige, især det sidste Aars, er saa lidet, at Entreprisen sandsynligviis maae hæves saameget mere, som Prisen er nedsat. Dog, endog til 2 Sk. pr. Fpd. kunde erholdes betydeligt mere end det forlangte.

Opkjøberne ville vel og lade sig nøie med $^1/_{12}$ Sk. pr. Fpd. eller 4 p. C. Skulde da ei under saadanne Vilkaar Indkjøbet kunne fortsættes med en klækkelig Summa? I manglende Fald torde Fordelene for Egnens Beboere for største Delen tabe sig, da det attraaede fjærneste Maal — Hørrets Forædling til egal og courant Handelsvare endnu ei kan ansees for opnaaet.

Maaskee mig ubekjendte Omstændigheder lægger Hindringer i Veien, men Deres Høivelbaarenhed maa ikke tage mig det ilde op, at jeg frimodigen — dog *sub rosa* — betroer Dem min Formening! at J. P. har tabt sin Interesse for Sagen. — Jeg ikke. — Kom. Wilde ligesaalidt; begge ere vi villige til at virke saameget og saalænge for den, som der gives os Magt og Evne til. Men først giver vi os begge den Ære samlede at tilskrive den kongelig Commission; men da kan jeg ikke saaledes sige min Mening som til Dem allene.

Med Høiagtelse og taknemlig Hengivenhed, Deres Høivelbaarenheds allerærbødigste

St. St. Blicher.

E. Sk. Da jeg er uvis, om Adressen til Directionen for Fonden *ad us. publ.* skal skrives paa Convoluten eller nederst paa selve Ansøgningen, er jeg endnu saa dristig at overdrage dette til Deres Høivelbaarenheds Godhed for mig.»

Direktionen for Fonden *ad usus publicos* indstiller Bl. til en Understøttelse af 300 Rdl. og skriver: «Pastor Blicher er

Directionen bekjendt som en almenyndet Forfatter. — Hans i de senere Aar udkomne Skrivter vidner om hans ualmindelige Kjendskab til Landets forskjellige Dialecter, i Særdeleshed hans grundige Kundskab i den jydske og have allerede af denne Grund vakt megen Interesse. Det er af hans Kundskaber og hans Iver for Sagen at vente, at det Værk, han agter at udgive, vil blive en Berigelse for Litteraturen.« (23. April 1834.)

Men Fr. 6. resolverede:

«Vi finder os ikke bevæget til for Tiden at tilstaae Pastor St. St. Blicher den for ham allerunderdanigst i Forslag bragte Understøttelse af Fonden *ad usus publicos*, da det til Reiseunderstøttelser af Fonden bestemte Beløb for indeværende Aar allerede er disponeret. *F. R.*

Kjøbenhavn, d. 3. Mai 1834.

[Rigsarkivet.]

Blichers Skuffelse over dette Udfald har næppe været ringe, thi nedenstaaende Brev til Collin udviser, at han har været temmelig vis paa Understøttelsen.

«Det var paa den høie Tid, at jeg søgte Redning; i min Fraværelse havde Herredsfogden skrevet hos mig for Skatterne, skjøndt han havde lovet at bie til min Hjemkost, og idag skulde atter have været udlagt for de 200 Rdl. til Lysgaard Skolevæsen; begge Forretninger ere nu standsede til videre; og haaber jeg med en Deel af det forventede Reisestipendium at jevne hiint og derefter ved Deres Bistand et Gratiale til at klare dette. —

Titelen paa omtalte Skrift er:

«Vollständiger Unterricht, alle Arten . . . . . Hunde abzurichten etc.: von Christian Friederich Gottlieb Chon. Zweite verbesserte Ausgabe. Ilmenau 1832. Druck und Verlag von B. Fr. Voigt.»

Med hjertelig Taknemmelighed. Allerærbødigst

S. S. Blicher.

Spentrup, d. 25. Marts 1834.

[Organist Rasmussen.]

I Mellemtiden havde Blicher sendt følgende Skrivelse

Til Rentekammeret!

Kornprisernes lave Standpunkt og andre tilseer jeg mig ikke istand til at udrede Re-

stancerne af forrige Aars Skatter før om *tre Maaneder;* jeg beder derfor det høie Rentekammercollegium: at mig høigunstigt maatte forundes Dilation med benævnte Skatters Udredelse til 11. Juny førstkommende.

Underdanigst

S. S. Blicher.

Spentrup, d. 22. Marts 1834.

[Rigsark.]

En Ugestid efter Kongens ovenfor anførte Afslag, afsender Blicher endnu følgende Skrivelse:

Spentrup, den 12. Mai 1834.

Til Kongen!

Tvungen af yderste Nødvendighed til at søge Hjelp, og hidtil ikke findende den paa noget Sted, hentyer jeg, endnu denne Gang, og sidste Gang til D. M.' faderlige Naade.

Under de saare lave Kornpriser, der fandt Sted, medens jeg var Præst i Thorning, var det mig umueligt at udrede Bankrente og øvrige Afgivter, saavel de almindelige som de særdeles til Lysgaard Sogns Skolevæsen. Disse dilaterede Skatter — 588 Rdl. — tilpligtedes jeg at afdrage her ved Spentrup og Gassum Sognekald, hvor de aarlige Afgivter desforuden beløbe sig til 220 Rdl. Disse har jeg udredet fra 1826 til 1832 inclusive, og hine, nemlig Afdragene, fra 1828 til 1832 ligeledes begge inclusive. Da jeg tillige har Enkepension at tilsvare, efter Middeltal 150 Rdl. aarlig, da Reparationer paa den vidtløftige Præstegaard ogsaa aarlig er mellem 60 til 80 Rdl., da jeg dertil har havt betydelige Renter at udrede og 10 endnu alle uforsørgede Børn, af hvilke de 2 ældste ved Bogen, og da jeg endelig foruden det anførte ligger under Execution for de til Lysgaard Skolevæsen skyldige 220 Rdl. saavel som for Skatterne af 1833: saa seer jeg under nærværende Conjecturer ingen Udvei til at redde min Ind- og Udboe — min hele oeconomiske Existence, undtagen i min allernaadigste Konges Barmhjertighed.

Allerunderdanigst

S. S. Blicher.

Collin ledsager Blichers Ansøgning med følgende indtrængende Henvendelse til Majestæten [27. Maj 1834]:

Allerundanigst Forestilling.

Sognepræsten for Spentrup Menighed i Randers Amt, Steen Steensen Blicher, har i et allerunderdanigst Andragende anholdt om ved D. M.' Naade at reddes af den Nød hvorudi han er stedt.» — — — «Da Finans Deputationen er underrettet om, at Supplicanten er D. M. meget vel personlig bekjendt, da han er en talentfuld og virksom Mand, da han ved Siden af sine Kaldspligters Besørgelse har skaffet sig Navn som yndet Skribent, og i de sidste Aar med mageløs Iver har sørget for Huus-Industriens Fremme i sin Omegn ved at sætte mange hundrede Hænder i Arbeide med Hørspinding — til D. M'. Lærredsmanufactur paa Kiøng leveredes fra hans Egn i eet Aar for 12,000 Rdl. Garn, — saa staaer vi i den allerund. Formening, at D. M. vil redde ham fra den Undergang der truer ham, og derved tillige give ham et nyt Bevis paa D. M.' allern. Tilfredshed med hans Stræben. Med meget mindre end 400 Rdl. Sedler vilde han ikke være fuldkommen hjulpen.»
[Rigsark.]

Denne varme Anbefaling frugtede saa vel, at de 400 Rdl. den 1. Juli 1834 tilstodes Blicher.

Han udtrykker sin Glæde derover i følgende Brev til *Collin:*

Høiædle og høivelbaarne Hr. Conferensraad Collin,
Deputeret, R. af D. og D. M.

«Den Ulykke som kommer ene, er god,» lyder et spansk Ordsprog; men jeg har mere end een Gang i mit Liv gjort den Erfaring, at ei heller «Lykken kommer sjelden allene.» Dette har ogsaa nu stadfæstet sig; thi midt under mine Bekymringer for mine to ældste Sønner (den ene fik N. C. til Attestats, den anden blev rejiceret ved artium — begge i Sandhed ved særdeles Uheld) er hiins Manuduktør bleven Præst i Nærheden af, hvor han conditionerer og vedbliver at forsyne ham med Collegier og hjælpe ham til at gaae op igjen; og een mig hidtil aldeles ubekjendt Mand, men som nok er værd at kjende nærmere — en ung Præst ved Navn van Wyllich — har ædelmodigen tilbudet sig at tage den anden i Huset, og dimittere ham. At *De* nu ogsaa har forskaffet mig den betydelige Gratification, der just kom i rette Tid for at frelse mig — Auction skulde i denne Uge være forkyndt — lader mig haabe, at jeg endnu skulde faae Understøttelse til

mit Skovanlæg, som Forstraad Bang har beseet og fundet sig vel tilfreds med.

Med fornyet Kraft kan jeg vedblive at arbejde. De tre Morgentimer 4—7 kan jeg som før, men i lykkeligere Stemning, offre til Romantiken; og mine andre Fritimer til mit jydske Lexicon; ja, til dettes Fremme endnu i Sommer gjøre et Par Udflugter til de mig hidindtil ubekjendte Egne her i Provindsen. Kunde jeg til næste Aar blot faae nogen Reisehjelp — om den end var nok saa liden — lover jeg mig en god Frugt af dette mit Arbejde.

Det er istedet for Taksigelser at jeg melder Dem alt dette og beder den Algode tage Dem og Deres elskelige Familie i sin naadige Varetægt.

Med et glad Hjerte underskriver jeg mig Deres Høivelbaarenheds virkelig hengivne

Ærbødigste

St. St. Blicher.

Spentrup, d. 15. Juli 1834.

Jeg frygter, det vil gaae ud med Garnhandelen. Jeg har søgt ved Amtsfond f. f. Selskabet her — for hvilket Amtmand Lorenz er Formand — at udrette noget: men hidtil uden Virkning; skjøndt jeg paa hans Indbydelse er gaaet ind i Selskabet allene i denne Hensigt. — —

[Vald. Neijendam.]

Den Understøttelse, som Blicher var gaaet Glip af det foregaaende Aar søgte han med betydelig større Held i 1835 i følgende Skrivelse af 20. Maj nævnte Aar:

Til Kongen.

I de tvende foregaaende Aar har jeg bereist alle Jyllands Egne med Undtagelse af Ribe Amt saavel for at underrette mig om Provindsens physiske Beskaffenhed og hidtil ubemærkede eller ubeskrevne Oldtidsminder, som især for at fuldstændiggjøre et jydsk Dialectlexicon af saadanne Ord, som ikke findes i det danske Skrivtsprog, men som alligevel egne sig til at optages i samme enten som nordiske eller som hjemlede ved Parallelord i andre Forgreninger af det scandinaviske Hovedsprog. — Min Samling af saadanne Ord beløber sig allerede til over 2000; men for at bringe samme til størst

mueligt Fuldstændighed er det nødvendigt for mig ogsaa at bereise Sønderjylland med flere Landstrækninger, hvor særskilte Mundarter af det oprindelige Danske haves. — Mine allere udførte Reiser til ovennævnte Maal udgjøre tilsammenlagte over 300 Mile, men nu vil det være mig umueligt, paa egen Bekostning at fuldføre de tilbagestaaende baade længere og dyrere; hvorfor jeg beder Deres Maiestæt om et Understøttelsesbidrag, der kunde sætte mig istand til at fuldende et Værk, som for det danske Sprog og Literatur vil være af umiskjendelig Vigtighed.

Fra Spentrup Præstegaard. Tegning af *Vald. Neijendam.* [1899.]

Det er en Selvfølge, at jeg under min Fraværelse lader mit Embede tilbørligen besørge og i denne Henseende tilfredsstiller min respective verdslige og geistlige Øvrighed.

Allerunderdanigst
S. S. Blicher.

Direktionen for Fonden *ad usus publicos* anbefaler ham varmt ogsaa denne Gang og gjør Kongen opmærksom paa, at der er en væsentlig Forskjel paa denne og Bl.' tidligere Ansøgning, idet han her «kun anholder om en Undersøttelse til Fuldførelsen af det nævnte videnskabelige Arbejde, hvorimod hans tidligere Ansøgning gik ud paa at erholde en Rejseunderstøttelse endog for flere Aar i samme Anledning. Direktionen troer allerunderdanigst at turde anbefale ham til en Understøttelse af 300 Rdl. Sedler engang for alle og skulde allerund. formene, at det

Navn, han som Skribent allerede har erhvervet sig i den danske Litteratur, borger for, at denne Understøttelse vil være vel anvendt, især da han uden denne vel næppe vilde være i Stand til uden al for megen Opofrelse af andre Hensyn at fuldende et Værk, som for det danske Sprog og den danske Litteratur vil være af umiskendelig Vigtighed.» (28. Aug. 1835.)

«Resolution.

Vi ville allernaadigst have Præsten St. St. Blicher bevilget af Fonden *ad usus publicos* en Understøttelse for eengang af 300 Sedler til Fuldførelsen af indbemeldte Lexicon.

Frederiksberg, 1. Sept. 1835.

[Rigsark.] *F. R.*

Kancelliet meddeler Blicher Resultatet 18. Sept., men endnu tidligere har Bl. gjennem Collin modtaget den for ham saa glædelige Efterretning, hvad vi ser af følgende Skrivelse:

Spentrup ¹²/₉ 1835.

Høiædle Hr. Conferensraad Collin!

Som jeg kom hjem fra en Reise i det saakaldte Vensyssels Høiland (en mærkelig Bjergegn og ene i sit Slags i Danmark) og i Begreb med at foretage en anden til Holstebroe og Lemvigkanten, modtog jeg paa eengang begge Deres mig saa kjerkomne Breve. Denne ved Deres kjærlige Bestræbelser for mig og min Konges store Godhed erholdte Hjelp, sætter mig istand til næste Aar — *deo volente* — at gjøre de attraaede Reiser. Min ældste Søn naar da Alderen, at han kan ordineres og vicariere i min Fraværelse. Jeg lod Just. Molbech til Afbenyttelse beholde Supplementet til hans Dial. Lex. 1ste Hefte; men den gode Mand sendte mig det ubrugt tilbage og vilde tillige have udfundet, at kun den mindste Deel af Ordene vare ham nye. Nu, det vil da siden vise sig*).

Jeg lever første Gang i 20 Aar *uden Næringssorg* — dette til Taksigelse fra Deres ærbødigste

[Jonas Collin.] *St. Blicher.*

*) Blandt dem der har givet *Chr. Molbech* Bidrag til hans «Dialekt-Lexikon» (1841) nævner han [S. XXVII] *Niels Blicher* i Randlev, H. Bierregaard i Hjermind, Justitsraad Fjelstrup, Sindinggaard, Skolelærer *Niels Andersen*, Aalum, men *St. Blicher*, der heller ikke var aldeles ukjendt med jydsk Bondemaal, er ikke nævnt med en Stavelse. Det er den sædvanlige Tilsidesættelse.

At Blicher imidlertid ikke hermed havde klaret alle Vanskeligheder ses af efterstaaende Dokumenter:

Til det kongelige danske Cancellie.

Under 18de Sept. forrige Aar tilskrives mig efterstaaende:

«Paa en herfra allerunderdanigst vedlagt Forestilling i Anledning af Hr. Pastorens allerunderdanigste Ansøgning af 30. Mai d. A. om en allernaadigst Understøttelse til at fuldføre et jydsk Dialekt-Lexikon, De agter at udgive, har det ved allerhøieste Resolution af 1. d. M. allernaadigst behaget Hans Maiestæt Kongen af Fonden *ad usus publicos* at bevilge Dem en Understøttelse for eengang af 300 Rdl. Sedler til ommeldte Værks Fuldførelse, hvilket vi ikke undlade herved at mælde Dem med Tilføiende, at Beløbet er foranstaltet Dem anviist til Udbetaling af Randers Amtstue.

Directionen for Fonden *ad usus publicos*.

Moltke. *Møsting*. *Collin*.»

I forberørte min allerunderdanigste Ansøgning havde jeg angivet som Motiv for min Bøn om Pengeunderstøttelse de med omhandlede Værks Fuldførelse nødvendigt forbundne Reiseomkostninger. Og til at udføre en saadan Reise i Maanederne Juny, July og August er det, jeg herved underdanigst ansøger det kongelige danske Cancellies Tilladelse imod at Embedet under min Fraværelse vorder tilbørligen besørget. Men dette vil næppe kunne ske paa anden Maade, end at mig beskikkes en Capellan pro Persona, og beder jeg underdanigst, at min Søn Candidatus Theologiæ Peder Daniel Blicher, som den næstkommende 14. Marts opnaaer sit 25de Aar og i en Række af fem Aar flittig har øvet sig i at prædike og catechisere, hertil naadigst maatte udnævnes under Beviislighed af alle de dertil udfordrede Betingelser. — Grundene til denne min underdanigste Begjering ere: at enhver anden i saa kort en Tid ikke kunde være tjent med denne Post: at en saadan vilde være mig langt dyrere og saaledes medtage een mig uundværlig Deel af den høikongelige Understøttelse: og endelig at min egen Søn bedst og sikkrest i min Fraværelse her kan bestyre mit Huusvæsen samt besørge uden videre Omkostning for mig — Tilsynet med og Underviisningen af syv andre hjemmeværende mine Børn.

Spentrup, Nørrehald Herred, Randers Amt den 22. Januar 1836.

St. St. Blicher.

Provsten *Olaus Lund* anbefaler Ansøgningen med varme Ord:

«Da den af Hr. Blicher intenderede Reise maae ansees som et Anliggende af almindelig og fædrelandsk Interesse, ligesom han og er særdeles skikket til at opfylde de Forventninger, der i saa Henseende kunne haves til ham, saa finder jeg mig beføiet til at anbefale» etc.

Ogsaa Sønnen vil han unde ham for at spare Herredets Præster. (27. Febr. 1836.)

Men den gamle stive og ikke altfor imødekommende Embedsmand Biskop *Jens Paludan Müller* er af en hel anden Mening: Han skriver, at han «ikke kan føle sig tilbøjelig til at tiltræde Provstens ubetingede Anbefaling af det Ansøgte, saasom jeg med Provsten maae ansee Pastor Blichers paatænkte Reise som et privat Foretagende, og ikke kan skjønne, at det kan interessere det Offentlige, at han i 3 Maaneder fritages for sit Embedes Bestyrelse for at foretage en Rejse i det ommeldte Øjemed.

Jeg formener ogsaa, at naar Pastor Blicher indsaae, at han ikke kunde faae sit Embede bestyret i bemeldte Tid, medmindre han erholdt en personel Capellan, vilde det have været rigtigst, at han først ved Ansøgning til d. kgl. d. Cancelli havde forvisset sig om, at en saadan Medhjælper vilde blive ham tilstaaet, førend han indgav Ansøgning om Understøttelse af Fondet *ad usus publicos* til Rejsen.»

Bispen hævder, at der foreligger ingen i Loven hjemlet Grund til Capellanbeskikkelse — — — «og af de specielle Omstændigheder synes mig heller ikke at være nogen tilstrækkelig Grund at hente, da Rejsens Øjemed, om det end erkjendes nyttigt for Litteraturen, dog synes ligesaa godt at kunne fremmes til enhver anden Tid som i den benævnte, og altsaa Rejsen at kunne udsættes, indtil enten Pastor Blicher kunne formaae sine Nabopræster til venskabeligen at paatage sig hans Embedes Besørgelse» — eller en Capellan bliver ledig.

— — «Hertil kommer endnu, at naar Cand. Blicher, som iøvrigt er mig aldeles fremmed, først var ansat som Capellan hos Faderen, kunde det siden blive vanskeligt at have ham anbragt andensteds i lige Egenskab efter de 3 Maaneders Udløb, og hans fremdeles Forbliven i Stilling som Capellan i Spentrup kunde dog heller ikke synes passende, da Pastor Blicher ikke er Medhjelper behøvende for længere Tid.» (11. Marts 1836.)

Naturligvis desavouerer Kancelliet ikke den stædige Prælat,

men resolverer, at «den ansøgte Reisetilladelse ikkun meddeles ham under den Betingelse, at han maa foranstalte sit Embede tilbørlig bestyret under de 3 Maaneders Fraværelse uden at behøve nogen Candidat beskikket til personel Capellan hos sig for den Tid.» (19. April 1836.)

[Rigsark.

Denne Bispens absolut afvisende Holdning kan muligvis være fremkaldt af det sikkert i mange Maader forhastede, daarlige Indtryk som han ifølge sine Visitatsoptegnelser har faaet af Blichers Embedsførelse under sit Besøg i Spentrup Pastorat den 21. Juni 1835. I sin *Visitatsbog* karakteriserer han Blichers præstelige Kvalifikationer saaledes:

«*Messe* ret god, *Sang* antagelig.

Text Ev. 1. Sd. p. Trinit. — En daarlig Prædiken uden Sammenhæng, Saft eller Kraft, næppe studeret til den. Præsten en daarlig Catechet uden Interesse for Sagen. — En maadelig oplyst Ungdom; lige af Bogen svarede adskillige, men mange vare tavse; Begreber savnedes. Endeel Gamle i Kirke. — Kirkebøgerne vare ikke førte med Nøiagtighed. Ikke Conferencer; Uorden i Jævnførelsesregistret; Degnens i Gassum den ordentligste. *NB.* Idelige Hjemmedaab havde fundet Sted. Forskjellige Hænder saaes i Præstens Kirkebog. Jævnførelsesregistret bør føres aarevis. — Alle Embedsbøger vare tilstede. For lidt indført i *Lib. dat.* For lidet i Skolecommissionens Protokol.

Embedet synes ikke at interessere Præsten det mindste, men Jagt og Nouveller.

Præsten besøger ordentlig Skolerne efter hans Bog at dømme, men næppe med Frugt. — Skolecommissionen vegeterer som følge af, at den oplivende Kraft, som Præsten skulde meddele, savnes. — For Skoleforsømmelser fandtes ingen Mulcter at være dicterede. Orden i Skolegangen overlades Beboerne.»

Heller ikke Blichers Degne gaar Ram forbi.

Om Skolen i *Spentrup*, hvor *Thomas Wandborg* er Lærer paa 8de Aar, hedder det: «2den Klasse: Læsning antageligt, Religion temmelig godt. Skrivning: nogenledes. Regning: Kludderi.»

Diagnosen for Gassum Skole, der bestrides af Lærer *Jespersen* paa 31de Aar, er stillet saaledes: «Læsning ret godt. Religion: Remseri uden Begreb. Skrivning: daarligt, ingen ordentlige Skrivebøger. Regning: 2 lidt, Resten tause. I det Hele en daarlig Skole.»

Til at catechisere: *Jespersen* hører blot Lektie.

Spentrup Skole er betydelig bedre end Gassum.

Wandborg kunde blive duelig, naar han fik Anvisning; Jespersen troe, men uduelig; begge skikkelige.» *)

— Hvordan det nu end er gaaet til, maa Blicher have faaet det omstridte Kapellanspørgsmaal i Orden, thi afsted kom han, om end han i sidste Øjeblik var lige paa Nippet til at strande paa sit sædvanlige Skjær: Pengeforlegenhed. Det blev hans ved slige Lejligheder altid trofaste Lods, *Collin*, der endnu engang maatte bringe ham flot af Vanskelighederne, hvad vi ser af følgende Seddel uden Navn og Datum, men skrevet med Collins letkjendelige Haand: [Juni 1836.]

«Pastor Steen Steensen Blicher ansøgte i forrige Aar om at erholde Understøttelse til at samle Bidrag til et dansk Dialect-Lexicon. Han maatte nemlig i det Øiemed gjøre flere Reiser baade i de danske Provindser, i Slesvigs, i Norge og i Skaane. I forrige Aar blev ham allerede beviget 300 Rdl. Deraf brugte han i den Deel af Sommeren, han kunde anvende dertil, 200. Han er nu kommen hertil for at gjøre nogle literære Executioner i Skaane, og skulde paa Fredag tiltræde Reisen, for det første i Selskab med Justitsraad Molbech, som ved sine Forbindelser med svenske Lærde derved kunde være ham meget nyttig; men uden en allern. Understøttelse af et Par Hundreder Rigsd. vil han sættes ud af Stand til at kunne opnaae det ønskede Maal. Hans Bøn gaaer derfor ud paa at erholde en saadan Sum.»

Rigsark.]

Seddelen følges af nedenstaaende «Allerunderdanigste Forestilling» fra Finansdeputeret Grev *Moltke*, hvem Collins Skrivelse sandsynligvis har tjent som Huskeseddel:

*) Blicher havde dog i sit forrige Kald faaet megen Ros af sine Overordnede for den Iver, hvormed han havde taget sig af Skolen. Adskilligt tyder paa, at den samme Interesse fulgte ham til Spentrup — I en Beretning om Skolevæsnet i sit Pastorat [8/6 1830] skriver han om Spentrup Skole:

«Gymnastik er indført i Sommeren 1827. Her anskaffedes Klatreapparaterne fuldstændigt paa Præstens Betaling. En Dam paa hans Mark begyndte at udgraves til Svømmeøvelser; hidtil har dog de vaade Somre hindret dette Arbeides Fuldførelse. Man har derfor maattet bruge et maadeligt Lokale, hvorfor Svømning ej heller har havt synderligt Fremgang.» — Se ogsaa en Udtalelse i *Ill. Tid.* 15/10 1882, S. 32, at de aldrig nogensinde har haft en dygtigere Præst i Spentrup: «Han kunde tale saadan, at det kunde falde ved os».

«Ifølge Deres Majestæts allernaadigste *mundtlige* Tilladelse indstiller jeg herved i dybeste Underd. at følgende Gratificationer maae udbetales af Finanskassen nemlig:

1) til Pastor Steen Steensen Blicher til en Reise i Sverrig — 200 Rdl.,» hvorpaa følger en Række ligegyldige Navne.
[Rigsark.]

Blicher fik de 200 og kom lykkelig til Sverrig, hvorfra han nu og da skrev til Collin, bl. a. fra Helsingborg den 9. Juli 1836 saaledes:

«Endnu er jeg ikke kommen længere, da jeg venter efter saakaldet Ministerpas fra Landshøvdingen i Malmø, uden hvilket jeg ikke kan komme til Stockholm. Imidlertid har jeg under *Justitsraad Molbechs* faderlige Veiledning beseet Lund og alt hvad derudi befindes, Herresæderne Biørstorp og Løberød, Rommeleklint m. m. og endelig i Tirsdags Westrastad 9 Mil østen for Helsingborg, hvor jeg i Prosten Wiiselgreen gjorde et høist interessant Bekjendtskab og gav mig derhos litterært Skiuts lige til Stockholm, hvor jeg altsaa tør haabe at finde lige saa venlig Modtagelse som hos denne geniale og kundskabsrige Mand.

I Onsdags Eftermiddags tog min kjære godmodige grandeur Afsked med mig, da han forblev der i Egnen, og jeg drog allene hertil.

For mit jydske Lexicon vil her nok ikke være stort Udbytte; thi Ordsamlinger af Almuesproget har endnu intet Menneske tænkt paa, og alle de Lærde i Lund og fl. St., jeg har talt med derom, have slet ingen Sands derfor. Igaar var jeg i Hökanäs og paa Kullen, og Overmorgen gaaer jeg til Götheborg; det er virkelig høist billigt at reise her, i en heel Uge og efterat have reist henved 30 Mil har jeg endnu ikke tilsat 10 Rbd.

En Idee som jeg allerede længere har havt, meddelte jeg Molbech og den förtiusade ham ganske. Da nemlig mit jydske Lexicon, som blot Supplement til hans, ikke vil vorde andet end et Brudstykke, tænker jeg at gjøre det til et Anhang i *en Beskrivelse over Jylland*, der skulde indeholde: 1) Landets physiske Beskaffenhed og Physiognomie*), Almuens Charakteer, Sæder, Skikke, Ordsprog, Klædedragt o. s. v. — Saaledes vilde

*) Oldmonumenter. [Bl.' Anm.]

Arbeidet vorde noget heelt og — hvis det lykkes mig — af fleersidig Interesse.

Jeg beder paa Sverrigs Vegne om Undskyldning for det daarlige Papiir; her i Byen kunde jeg ikke faae det bedre.

Med hjerteligst Hengivenhed ærbødigst

St. St. Blicher.›

[Jonas Collin.]

At Blichers Rejse mindst af alt var literær, derom vidner følgende Stykke i *Kbhvnsposten* for 18. Aug. 1836:

‹Fra Gøtheborg skrives under 6. August: Sognepræst i Spentrup, nær Randers i Jylland, *St. St. Blicher*, som i Sommer paa kgl. Bekostning har gjort en Reise i Sverrig, har opholdt sig her i nogle Dage›. Han samler ind til sin jydske Ordbog og undersøger de ‹fine nordlandske Linnedvarer›. ‹Hr. Blicher modtog af dette Slags vævede Arbeider en Mængde udmærket smukke Prøver for at forelægge Hs. M. dem ved hans Ankomst til Kjøbenhavn. Skulde Allerhøistsamme finde dem at være af en saadan Beskaffenhed, at nogen Fordeel kunde vindes for Danmark ved Forfærdigelsen af disse Varer, ville upaatvivlelig nogle i dette Fag kyndige Personer blive forskrevne fra Nordland paa kgl. Bekostning til Danmark. Ogsaa af flere Slags fine Bomuldstøier — deels hjemmevævede, deels fabrikerede i svenske Fabriker — medtog Hr. *Blicher* flere ret smukke Prøver›.

Hjemkommen fra Turen sendte Blicher *Collin* følgende udaterede Brev:

Høivelbaarne Hr. Conferensraad *Collin*,
Deputeret, R. af Dbg. og Dbmd.,

hvem jeg først og fornemmelig har at takke for en Reise, der udgjorde den skjønneste og rimeligviis følgerigeste Periode i mit Liv, Dem skylder jeg ogsaa først at tilstille ilagte som een af Reisens Frugter. Frue *Sundel* maae være den samme som Pastor *Ekdahl* nævnede for mig (jeg maae have misforstaaet ham, da jeg troede hun var Præsteenke); og han har sikkert priselig virket hos hende for mig, hvorvel hun skriver, at hun af de offentlige Tidender har faaet Underretning om Hensigten af min Reise. — Jeg haaber, at det ikke skal vorde nogen ubetydelig Acquisition for vort Bibliothek (om jeg endog vilde, kunde jeg maaskee ikke evne at kjøbe disse Manuscripter) og en dobbelt kjer Skat for Justitsraad *Molbech*, da her

tillige er Anledning til Repressaille for *E—s* formeentlige Uretfærdighed. — Jeg beder D. H. at lade ham samme tilstille (saavel Fruens Brev som Fortegnelsen), men tillige om De ikke ved given Leilighed vilde have den Godhed, at underrette Excellencerne *Møsting* og *Moltke* — hvem jeg ikke synes det passer sig for mig i den Anledning allene at tilskrive om dette heldige Fund.

Jeg skriver med det samme saavel til min Ven *Molbech* som til Frue *Sundel*, bedende hende at opbevare Samlingen, indtil — som jeg haaber — Kjøbet af samme kan afsluttes; thi jeg forudsætter, at det kongelige Bibliothek vil erhverve sig den.

Med dybtfølt Kjerlighed og Høiagtelse Deres Høivelbaarenheds ærbødigste

St. St. Blicher.

E. Skr. Det interesserer mig høilig at vide, hvad D. H. beslutter i Henseende til Indførelsen af den nordlandske Lærredsindustrie i Jylland.

[Jonas Collin.]

Brevet til *Chr. Molbech* havde følgende Udseende:

Spentrup, 18/8 36.

Velbaarne Hr. Jusitsraad *Molbech*,
R. af Dbg.

I Løverdags erholdt jeg en Skrivelse fra Stockholm — som jeg med samme Post tilsendte *Collin*, der efter Gjennemlæsning vil tilstille Dem den. Den indeholder et Tilbud af Salget af en Samling Manuscripter, 5 i Tallet, svenske Sproget og dets Dialecter m. m. vedkommende; og som hidtil (saa lyder Brevskriverindens Ord) ere ubekjendte for Upsala- og svenske Academierne. Jeg tvivler intet Øieblik, at De jo vil foranstalte samme indkjøbt til Bibliotheket; hvorefter De selv først, og jeg siden kan afbenytte dem.

Mit Løvte med Hensyn til Jyllandsbeskrivelsen skal jeg i sin Tid opfylde.

Med venlig og høiagtelsesfuld Hilsen lil Deres gode Kone, og Taksigelse til hende og Dem for Deres hjertelige Godhed henlever jeg

Deres ærbødigste, hengivne

[O. C. Molbech.] *S. S. Blicher.*

Hjemkommen til Spentrup maa han atter gaa ind i den gamle Trædemølle, og med sin Svaghed for at skrive «Ansøgninger», afsender han først paa Aaret 1837 følgende:

«Til det danske Cancellie.

Til Spentrup Præstegaard hører en Hedelod beliggende isoleret og nærmest over 1/4 Miil fra Gaarden og dens Indmark. Denne Hedelod af Areal 84 Tdr. Land geom. Maal kan af Beneficiarius ikkun benyttes til derpaa at bjerge Fladtørv og Brændlyng.

For 8 Aar siden indhegnede jeg med dobbelt Dige henved 10 Tdr. Land af dens vestlige Ende, hvilken Indhegning jeg derefter cultiverede til Skovplantning. Dens største Deel er allerede deels beplantet, deels besaaet og Planteskole anlagt saavel til egen Fornødenhed som til fri Uddeling blandt Omegnens Almue. — Men Plantningens Tilvæxt udfordrer formedelst sin Fraliggenhed stadigt Opsyn; og til den Ende Placering af et Skovfogedhuus. Opbyggelse af samme paa egen Bekostning overstiger min Evne, men Flere have allerede meldt sig, villige til at bygge paa egen Bekostning, naar de mod passende aarlig Afgivt kunne erholde Arvefæste.

Det høikongelige danske Cancellies Indvilgelse hertil ansøges altsaa under følgende Bestemmelser:

a) Fæsteren og Efterkommere opbygger og vedligeholder aldeles paa egen Bekostning det omhandlede Skovfogedhuus under Forpligtelsen af nøiagtigt Tilsyn med Plantagen og Heden.

b) Fæsteren overlades 10 Tdr. Land i sammenhængende Strækning ved Huset til Opdyrkning. Endvidere Høslet — men ikke Drivt eller Tøiring i Plantagen, Græsning i Heden samt 6 Læs Lyng og 30 Læs Fladtørv i samme.

c) I de første 5 Aar fra Opdyrkningens Begyndelse svarer Fæsterne allene Afgivt af Heden. Græsning og Ildebrændsel circa 10 Rbd. De paafølgende 5 Aar svares til Kaldet 15 Rdl. og siden — naar Hedejorden kan antages at være heelt cultiveret — 20 Rbdl. — alt aarligt.

Paa Præstegaardens Udlod, som for omtrent 40 Aar siden blev frasolgt, bor nu trende Parcellister i Besiddelse af tilstrækkelig Agerland, hvilke tilsammen erlægge ikkun 18 Rdl. 2 Mk. 8 Sk. til Præsten. — Om end altsaa af det paatænkte Fæste-Skovhuus ikke erlagdes mere end af et af de andre,

vilde dog derved den store Fordeel opnaaes: at Skov og Hede kom under det saa nødvendige Tilsyn.

Idet jeg herpaa forventer de vedkommende Autoriteters gunstige Erklæringer, indstiller jeg denne Plan til det høikongelige Collegiums Decision.

Spentrup Præstegaard, den 13. Febr. 1837.

Underdanigst
S. S. Blicher.

Provst *Lund* anbefaler det bl. a. med følgende Ord:

«Det er mig bekjendt, at Sollicitanten har en særdeles Interesse for Skovopelskning, ligesom jeg og veed, at han i flere Aar har stræbt, ved Beplantning og Fredning af en Deel af den i nærværende Ansøgning omtalte Hedelod, i sin Kreds at fremme denne vigtige Landvæsensgreen.

Der er jo desuden Ildingsbrand nok i de resterende 64 Td. Land.» [28. Marts 1837.]

Heller ikke Bispen har noget mod Blichers Andragende, naar der sikkres, at Fæsteren holdes til sin Pligt. [11. April 1837.]

Kancelliet vil tage Sagen under nærmere Overvejelse, hvis Blicher indsender ny Ansøgning. [6. Maj 1837.]

[Rigsarkivet.]

I Sommeren 1837 angrebes Blicher af den Sygdom, som han udførlig omtaler i sine «*Erindringer*» [P. H.' Udg. I, pag. XIX—XXI], og som lænkede ham til Sengen for flere Maaneder. Herom handler følgende Breve, hvoraf ingen er skrevet med Blichers egen Haand:

Høiærværdige Hr. Provst Lund!*)

Paa tredie Uge har jeg været Gigtpatient. Dog har jeg, skjøndt med Besværlighed, udført mine Forretninger, undtagen een Søndag, da Hr. *Find* i Hald paatog sig det. — Men da Sygdommen tegner til det værre, forespørger jeg: om Deres Høivelbaarenhed ikke kunne troe Dem bemyndiget til at for-

*) Her er Tale om *Olaus Lund* i Øster-Tørslev, Herredsprovst fra 1835—38.

anstalte Embedet besørget af Herredets Præster ligesom i Vacantsen; dog saaledes, at Hr. *Finds* Tour bliver den sidste.

Ærbødigst

Spentrup, d. 16. Juli 1837. *S. S. Blicher.*

[Viborg Arkiv.]

Det synes Bispen imidlertid ikke om; han ønsker, at Nabopræsterne opfordres til at tage *godvillig* Affære — og spørger efter en Lægeattest. [20. Juli.]

Provsten lader gaa videre, og Blicher svarer igjen denne:

Spentrup, d. 20. Aug. 1837.

Til Gjensvar paa Deres Høivelbaarenheds ærede Skrivelse af 20. ds., skulde jeg ikke undlade at meddele, at d'Hrr. Herredspræster *Find*, *Briem*, *Sommerfeldt* og *Grove* have udført og venskabeligt tilbudt at ville udføre mine Embedsforretninger, indtil min Sundhedstilstand bliver saaledes, at jeg selv kan overtage samme, hvilket efter al Sandsynlighed ikke vil vare længe.

Ærbødigst

[Viborg Ark.] *S. S. Blicher.*

Om samme Sygeleje handler endnu følgende Skrivelse:

Spentrup, 5. Okt. 1837.

Høiærværdige Hr. Provst *Lund*.

I Anledning af meget ærede Skrivelse af 30te f. M. anbelangende min Sygdoms Tilstand, Embedets Besørgelse m. v., da tilmeldes ærbødigst: at mine Herrer Embedsbrødre *Find*, *Briem* og *Sommerfeldt* hidtil paa min Anmodning med Redebonhed have forrettet Alt, hvad under min Sygdom er forefaldet; ligesom jeg ogsaa har deres Tilsagn om fremtidig Hjelp og navnlig til denne Maaneds Udgang, inden hvilken Tids Forløb min Læge haver givet mig bedste Haab om, at jeg selv i Eet og Alt vil kunde overtage Embedet.

Den forhen af D. H. forlangte Læge-Attest for, at min Sygdom vilde vare i flere Maaneder, da erklærede han: at hverken han selv eller nogen samvittighedsfuld Læge kunde give en saaden for mit Tilfælde.

Ærbødigst

[Viborg Ark.] *S. S. Blicher.*

Som Tegn paa den Medfølelse, Blicher var Gjenstand for under sin Sygdom, skal vi anføre et Par Vers af Tidens Dagspresse. I et anonymt Digt i *Rand. Avis* for 20. Novb. 1837 — betitlet *Mosaik fra Lyngdalen* — hedder det bl. a.:

Dig Smerterne med langsom Ild
til Sygeleiet binde:
men Ørnevingen aldrig vil
sig undertvungen finde.
Vor Veemodsbøn for Dig opsteg,
tilbage Skyggeriget veg.
Stem karsk igjen din Strengeleg;
lad Nectarkilden rinde!

Det var under denne Sygdom at Blicher skrev «*Min Svanesang*» [«Længe er det siden jeg var ung»] og det endnu feberskjælvende, yndefulde Digt: «Sig nærmer Tiden, da jeg maae væk» [trykt i *Rand. Av.* 19/4 1838], der siden kom til at indlede «*Trækfuglene*». Dette sidste Digt gav Anledning til følgende Vers, indrykkede i *Randers Avis* for 25. Maj 1838:

Til St. St. Blicher.

«Længe har jeg savnet, o Broderlil! din Sang,
hvor har Du været den Vinter mørk og lang?» —
Frosten bygged Bro mellem os over Sø,
aldrig dog din Sang flagred hid til Sjællands Ø:
Sneens hvide Fugle fløi muntert hid fra Dig —
kunde Du ei give dem en Sang med til mig?
Vestenvinden bragte mig dog forhen mangengang
Hedelærkens qviddrende, melodiske Sang.

Vaaren nys er kommen med Knopper i Lund,
Græsset vaagner op af den vinterlige Blund,
Vestenvinden svæver saa sagtelig afsted,
bøier Lyngens Toppe mod Hedesandet ned,
flyver over Kattegattets bølgende Vand,
naaer paa lette Vinger til Sjællands østre Strand.
bringer til mit Øre saa underfuld en Klang:
Hedelærkens qviddrende, melodiske Sang.

Veemod var i Tonen og smertelig dens Klang,
ei som før den flagrede med Spøg i Dannevang:
Harpetonen klang som om sidste Gang det var.
Vestenvinden Sangen til Øresundet bar:
Strengen bæved sagte som til et ømt Farvel,
som i Dødens Stund fra den frigjorte Sjæl: —
Taarer kom i Øiet, da hid til mig sig svang
Hedelærkens qviddrende, melodiske Sang.

Modtag min Tak for din veemodsfulde Sang,
dybt den greb mit Hjerte med sin underfulde Klang;
men lad Sorgen ei kue brat dit Sind,
lok ei Afskedstaaren frem paa min Kind!
«Bliv og byg din Rede i grønne Fædrelund,
fryd med dine Sange den tause Midnatsstund!
Syng, naar Solen stiger paa Østerhimlens Blaae,
sødt, naar Solen daler, Du dine Triller slaae.»

C. L—z [ɔ: Lorenz?].

Blicher svarede i *Rand. Av.* for 31. Maj s. A.:

Saa Du har savnet, o Broderlil! min Sang?
Ja, ja den Vinter var mig og trang.
Alt frøs omkring mig; Stormen kun gav Liv,
naar vildt den rusked i det visne Siv.

Forladt mig havde alle Sangens Fugle;
kun Vinterens de Hvide peeb om mig;
og paa min Kirkegaard han sang for Liig
den Nattevægter, Dødsprophet, den Ugle.

End var det ei for mig. hans Varsel lød;
een Vaar endnu jeg skued før min Død;
eengang endnu jeg mig fra Jorden svang
Og med de andre Foraarsfugle sang,
Lidt Veemod var maaskee udi min Stemme;
men ingen Sorg. Var Alvor i min Røst,
meer end sædvanlig, — var i gammelt Bryst
det evigunge Haab bestandig hjemme.
Tak af *mit* Hjerte for dit Hjertesuk!
Men Frygt og Sorg af *dit* kun udeluk!

Dit Haandtryk tager jeg, men ei din Taare.
Naar Man mig bærer til den stille Vang,
da følg mig, Broder! ei med Sørgesang!
men læg en Glædeshymne paa min Baare!

St. St. Blicher.

Blichers Sygdom fik et højst prosaisk Efterspil i den forbitrede Strid med Provst *Lund* i Østre Tørslev, som vi nu skal belyse gjennem de udførlige Dokumenter, der staar til vor Raadighed; Kampen indledes med følgende Skrivelse fra Provsten til Bispen i Aarhus *Jens Paludan-Müller*:

«Da jeg afvigte Aar visiterede Spentrup Skole og ved denne Leilighed ønskede at conferere Kirkeministerialbøgerne, blev mig svaret, at Sognepræsten, der den Dag var fraværende

paa en Reise i Aalborg Stift, men som *ikke* var bleven anmeldt for mig, havde forvaret Bøgerne, saa at ingen Undersøgelse med disse fandt Sted. — Senere talede jeg med Sognepræsten, Hr. *Blicher*, desangaaende, og da jeg yttrede det Ønske at faae Bøgerne tilsendt ved Leilighed, samtykkede han deri. Imidlertid er 1 Aar henrundet, uden at denne min Begjæring er bleven opfyldt, og da jeg den 29. f. M. skriftlig anmodede Hr. Blicher om at sende mig Pastoratets Kirkebøger den 8. ds. i ovennævnte Anledning, modtog jeg et afslaaende Svar, uagtet jeg i min Skrivelse havde lovet, at hine samme Dag vilde blive ham remitterede.

Da Deres høivelbaarne Høiærværdighed forhen, ved given Anledning, havde befalet mig at paalægge en Sognepræst at møde eller møde lade hos mig for at anstille Undersøgelse med hans Embedsbøger, og jeg i Overensstemmelse hermed troede, at ommeldte Begjæring til Hr. Blicher maatte ansees for legaliseret, betænkte jeg mig saa meget mindre paa at gjøre det, som Hr. Blichers langvarige og endnu ikke aldeles ophørte Sygdom (hans Brev til mig af 6te dennes er ikke skrevet af ham selv, og ei engang forsynet med hans egenhændige Navnsunderskrivt, saavidt jeg kan skjønne) kunde give grundet Formodning om, at Eftersynet af Kirkebøgerne ikke vilde være overflødigt, ogsaa fordi jeg flere Gange har havt Anledning til Misfornøielse med den Uorden, som findes i Skole- og Fattigregnskaberne fra dette Pastorat, ligesom Hr. Blicher hidindtil ei heller har villet rette sig efter adskillige af Skole- og Fattigdirectionen trufne Foranstaltninger, sigtende saavel til at erholde en fast Orden i Regnskabsvæsenets Form som og til at fremme stadig Skolegang, navnlig ved Indførelsen af de Deres Høiærværdighed bekjendte Mulctlister; ligesom jeg ei heller kan lade ubemærket, at han under sin Sygdom ikke synes at have ladet sit Prædikeembede besørge vedbørligen, da Gassum Menighed *in specie* blot hver anden Søndag har havt Gudstjeneste og i de 2 sidstforløbne Søndage aldeles ingen.

Jeg tillader mig derfor ærbødigst paa Embedsvegne at andrage paa, at det maatte paalægges Hr. Blicher i Spentrup at indsende til mig til Undersøgelse paa en dertil berammende Dag sine Kirke- og andre Embedsbøger. Hvorhos jeg tillige bør tilføie, at da denne Undersøgelse ogsaa er grundet deri, at Bøgerne i et temmelig langt Tidsrum ikke have været mig forelagte til Gjennemsyn, samt at et ikke ubetydeligt Tidsrum

vil hengaae inden jeg til næste Efteraar, om Gud vil, atter visiterer Spentrup og Gassum Skoler, og ved denne Leilighed tillige confererer hine Embedsbøger, saa er det en Selvfølge, at den ærbødigst begjærede Bemyndigelse for mig udelukkende

Olaus Lund. f. 1780 † 1865.

indskrænker sig til denne ene Gang, med mindre jeg maatte være autoriseret til, hvad jeg ikke veed, uden Indstilling at forholde mig saaledes ved given Anledning.

Østertørslev, den 9. Decb. 1837.

[Rigsark.] *Lund.*»

I Anledning af Provstens Klage indstiller Bispen til «det høie Kollegium» [22. Decb. 1837]:

1) «at Sognepræsten Blicher maatte gives en Erindring, fordi han har forladt sit Embede» uden at have indhentet fornøden «Konsens»,

2) «at det maatte betydes ham, at han har handlet urigtig i at nægte Provsten Embedsbøgerne,

3) at det maatte paalægges ham under en passende Mulct at lade Bøgerne forevise for Provsten paa en af denne berammet Dag,

4) at der maatte paalægges Blicher at indsende Tilstaaelser fra sine Nabopræster, at de er villige til fremdeles at besørge hans Embedsforretninger.

I en Skrivelse af 16. Jan. 1838 fra Kancelliet til Bispen, faar Bispen Ret til at forføje efter Begjæring og *selv fastsætte en Mulkt* for Bøgernes Udebl$_i$velse.

Og den 5. Febr. s. A. tilskriver Bispen Hr. *Lund* og anmoder ham om at tilkjendegiver *Blicher*, at han har at møde hos sin Provst med Bøgerne under en Mulkt af *2 Rdl.*

«Deres Høiærværdighed bedes fremdeles at være opmærksom paa Embedsførelsen i Spentrup og Gassum Pastorat og at meddele mig Underretning om Uorden skulde bemærkes» — saaledes slutter Bispen.

Imidlertid afsender Blicher følgende Skrivelse:

«Til Det høikongelige danske Cancellie.

Herr Provst *Lund* i Østertørsløv, Gjerløv Herred, under hvis District Spentrup-Gassum Pastorat er henhørende, har gjentagne Gange forlangt af mig: at jeg skulde tilstille ham i hans Bopæl til Eftersyn mine og begge mine Kirkesangeres Ministerialbøger samlede. Med Iagttagelse af den skyldige Ærbødighed mod denne min geistlige Foresatte har jeg søgt at betyde ham, at jeg ei allene i Medfør af Placaten af 11. Dec. 1812 ansaae Opfyldelsen af hans Forlangende for ulovhjemlet, men endogsaa for ligesaa uforsvarlig som farlig for man[g]foldige Menneskers Velfærd. Ovenanførte Placat antyder nemlig med fuld Føie den store Vigtighed af disse Embedsbøgers Bevarelse, idet den forbyder «Doubletterne af samme at befinde sig een Nat under Tag sammen».

At i den samme Placat — skjønt ikke med reent Forbud udtalt — dog ligger den Mening: at de ei heller samlede bør føres nogetsomhelst Sted hen, synes klart deraf, at det befales Provsterne «ved deres *Visitatser* at have det tilbørlige Tilsyn med samme».

I Analogi med Forbudet mod at *overnatte samlede* staaer følgelig aldeles consequent et lignende — skjøndt ikke bestemt udtalt — mod at reise sammen fra et Sted til et andet.

I det første Tilfælde, naar nemlig Kirkebøgerne vare under Tag sammen om Natten, risqueres kun eet Uheld, nemlig Ildebrand; men i det andet kunde tænkes flere og langt oftere forekommende saasom Budets mulige Uefterretteligbed, Faren vild o. s. v.

Skulde nu det let muelige Fald indtræffe, at Pastoratets samlede Kirkebøger paa en Gang bedærvedes eller ganske forkom: da vilde deraf opstaae et uopretteligt Tab *for mange Familier* og gjennem flere Generationer og en ubodelig Forvirring i Sessionsvæsen, Fattigvæsen og flere vigtige Communal-Anliggender.

For nu at see Forskjelligheden i Provstens og min Anskuelse bragt til Eenhed, udbedes det høikongelige Canceliie-collegiums Bestemmelse i den omhandlede Sag.

Spentrup Præstegaard, den 13. Marts 1838.

Underdanigst
S. S. Blicher.»

Under 24. April s. A. tilskrev Kancelliet atter Bispen; efter at have refereret den forrige Sag siger de, at «man nu har modtaget en Skrivelse fra bemeldte Sognepræst *Blicher*», hvoraf det synes at fremgaa, «at han ikke har modtaget det Tilhold, som ifølge dette Collegii ovennævnte Skrivelse skulde gives ham».

Man anmoder da Bispen om at lade Sagen uden Forandring have sit tidligere Forblivende, «saaledes at Sognepræst Blicher er pligtig selv at møde for Provsten for at fremlægge sine Ministerialbøger til Eftersyn.»

[Rigsark.]

Endnu tidligere har Blicher modtaget følgende Skrivelse fra Provsten:

«Da det kongelige danske Cancellie nu har afgjort Spørgsmaalet om Deres Velærværdighed kunde forpligtes til, efter Opfordring fra min Side at sende mig Deres Embedsbøger til Eftersyn, hvilket Spørgsmaal jeg i Overensstemmelse med Deres egen Yttring til mig desangaaende havde indstillet til Collegiet,

som derefter i Skrivelse til Stiftets Biskop af 16. Januar sidstleden, der formodentlig er Dem meddeelt, havde ap[!]solveret, at Deres Velærværdighed bør paa een af mig berammende Dag at møde her i Østertørslew Præstegaard og fremlægge Deres Embedsbøger til Gjennemsyn, saa anmoder jeg Dem herved tjenstlig om, at De behagelig vil, i Ugens Løb fra 26.—31. dennes, og paa hvilken Dag det bedst maatte convenere Dem, møde her i Præstegaarden med Deres Kirkeministerialbøger, ligesom og de af Pastoratets Kirkesanger førende Contra-Kirkebøger maatte til sammenlignende Undersøgelse medbringes.

Ligeledes ønsker jeg ved denne Leilighed at eftersee den af Dem førende Protocol over udkommende Forordninger, Placater og Embedsbreve, som igjennem Foresatte kommer til Deres Kundskab. — Men da Veiene imellem Østertørslew og Spentrup ere for Tiden, uden Tvivl, besværlig at passere, saa overlader jeg til Deres Velærværdighed, om De i anførte Anledning vil møde personlig eller ved Deres Kirkesanger. Vælger De det sidste Alternativ, da ville De behage at lade Kirkesangeren medbringe Pastoratets samtlige Kirkeministerialbøger allene, da jeg vel vil finde Leilighed til hos Dem selv at gjennemsee ovennævnte Protocol.

Østertørslew, d. 22. Marts 1838.

[Rigsark.] *O. Lund.*»

Blichers Svar har følgende Ordlyd:

Høiærværdige Hr. Provst *Lund!*

Deres Høiærværdighed har i Skrivelse, dateret 22. d. M., mig først i Dag tilstillet, underrettet mig om en Cancellieresolution, ved hvilken jeg befales at møde med samtlige Ministerialbøger i Østertørslew. — Da jeg nu først erfarer Tilværelsen af en saadan, hvilket er mig saa meget mere uforklarligt, som jeg ikke veed bedre, end at den igjennem Dem selv burde være meddeelt mig, saa udbeder jeg mig denne *in extenso*. — Dette finder jeg saa meget nødvendigere, som det er mig aldeles uforklarligt: hvorledes det kongelige Collegium kan have afgjort Dissentsen paa en Maade, der aldeles ikke er at bringe i Samklang med Placaten af 11. Decb. 1812 med mindre ganske andre Data — hvilket jeg i saa Fald gierne maatte

kiende — havde bevæget Collegiet til med mig at gjøre en Undtagelse.

Spentrup, den 26. Marts 1838.

Ærbødigst
Blicher.

E. Skr. Da jeg selv for en 3 Uger siden har udbedet mig Cancelliets Erklæring i omhandlede Sag og fremsat Grundene for min Mening, anseer jeg mig saa meget meer beføiet til først at afvente samme, inden jeg, svag som jeg endnu stedse er, i et saadant fortvivlet Føre tager til Østertørslev.

Før jeg sender Dem min *Liber-daticus*, maae jeg og see en høiere Befaling. —

d. ut s.
Blicher.

[Rigsark.]

31. Marts 1838 beretter Præsten Afslaget til sin Bisp i en længere Skrivelse. Han henholder sig til, at Bispen har bedt ham «tilkjendegive Sognepræst Blicher det Fornødne i Overensstemmelse med berørte Cancellieskrivelse — det er efter hans Udtryk skeet i de skaansomste Ord.

«Ifølge Foranstaaende og da jeg ikke finder det passende for mig at efterkomme Hr. Blichers Opfordring i vedlagte Gjenpart af hans Skrivelse,» nødsages han til at ulejlige Bispen med ovennævnte Anmeldelse. «Muligt De derpaa vil behage selv at give Sognepræsten i Spentrup det fornødne Tilhold.» — Skulde dette skee, vil han dog sige, at hvorvel hans Ankeposter mod Blichers Embedsførelse grunder sig paa Sandhed, kan han dog ikke *juridisk* bevise dem alle. Hans Meddelere er Skolelærer *Jespersen* i Gassum og *Vandborg* i Spentrup.

Men hvad de paaankede Uordner i Forlig- og Skoleprotokollerne angaaer, har han de bedste Beviser i Hænde.

«Men at Hr. Blicher ogsaa paa andre og bevislige Maader har fornægtet sin Pligt, det er klart deraf, at han i min Embedstid som Provst ikke har villet underkaste sig Skoledirectionens Foranstaltning med at lade Skolelærerne føre de Deres Høiærværdighed bekjendte Lister over Skoleforsømmelser, saa at det først nu er lykkes mig at erholde disse vedlagte Spentrup Skoleregnskab 1837.»

I nævnte Aar falder 26½ Dags Forsømmelse paa hvert Barn, og enkeltes Udeblivelser har været «saa enorm» at et Barn staar med 95 Dage (uden anført Grund), tre mellem 70 og 80, et med 69,

3 mellem 40—50, største Delen i øverste Klasse — endda er der ingen Mulkt inddreven eller ført paa Regnskab.

Alt dette fremfører han ikke for at «fremkomme med nye Anker» mod Blicher, han ønsker endogsaa. at Bispen «for Tiden ikke vil gjøre noget officielt Brug af samme,» da han ved, at Skoledirektionen vil afæske Blicher en Erklæring; Udfaldet deraf skal blive Bispen meddelt. Han mener, at have været vel beføjet til at gjøre Anmeldelse om Blichers «mislige Embedsførelse.»

«Jeg har saaledes overgivet denne ubehagelige Sag i Deres Højærværdigheds Hænder, og overbevist om, at Deres Indsigt og Kjærlighed vil vide at anvende de mildeste og dog virksomste Midler til Hensigtens Opnaaelse, afventer jeg med tillidsfuld Rolighed Udfaldet.»

Den 20. April 1838 melder Lund til Bispen, at der de 4 sidste Søndage før Paaske og ligeledes Skjærtorsdag ikke er holdt Gudstjeneste i Gassum, heller skal den — dog kun ifølge Rygte — være ordentlig besørget i Spentrup.

Skoledirektionen har nu afæsket Skolecommissionen en Erklæring angaaende Mulkterne.

Bispen svarer herpaa *23. April,* at der maa afkræves Blicher en Erklæring om Gudstjenesten.

Bispen slutter sin Skrivelse saaledes:

«Det vilde gjøre mig hjertelig ondt, om jeg skulde see min Tillid til Hr. Blichers Embedsførelse svækket, men naar enhver Vægring ved at foreviise sine Embedsbøger efter Cancellieskrivelse af 16. Jan. d. A. og Skoledirectionens Æskelse af Erklæring fra Spentrups Skolecommission angaaende den Mængde Skoleforsømmelser, som have fundet Sted uden Tvangsmidlers Anvendelse derimod, støder sammen med Ovenanførte, vil man dog ikke kunne fortænke mig, om den Tanke opstaaer hos mig, at den talentfulde Mand er kommet til en urigtig Anskuelse af sine Embedspligter og Embedsforhold og geraader paa en Vei i Embedsførelsen, fra hvilken maae ønske ham snarest muligt at komme tilbage.»

30. April 1838 meddeler Bispen sin Provst, at han har modtaget Cancel. Skr. af 24. April og indskjærper endnu engang Provsten at tilkalde Blicher med Bøgerne.

I en anden Skrivelse til Lund fra Bispen ogsaa af *30. April*

beder Bispen Provsten om at tilstille Blicher Cancelli-Skrivelsen *in extenso*, som han har bedt om; Bispen skriver angaaende Blichers Vægring: «Om han end har feilet i een eller anden Embedssag, tiltroer jeg ham dog den Frimodighed og Retskaffenhed aahenhjertet at ville tilstaae det.»

Men allerede *26. April* har Lund tilstillet *Blicher* følgende vidtløftige Skrivelse:

«Den Maade paa hvilken Deres Velærværdighed har i tvende Breve villet bevæge mig til at communicere Dem Cancelliskrivelsen af 16. Jan. sidstleden *in extenso* indeholder vist ikke nogen Opmuntring til at efterkomme denne Deres Begjæring, ligesom jeg ei heller paa Embedsvegne finder mig dertil forpligtet og det ifølge de fra den sædvanlige Form afvigende Udtryk hvormed Communicationen til Dem blev mig paalagt. — Skjøndt jeg saaledes Ikke kan troe mig beføiet til at vende mig til Dem i dette Anliggende, anseer jeg det dog ikke overflødig at gjøre Dem opmærksom paa Følgende:

Det kan ikke være Deres Vælærværdighed ubekjendt, at jeg engang visiterede Spentrup Skole paa en Tid, da De var fraværende paa en Reise i Aalborg eller Aalborg Amt, men hvorom jeg var aldeles uvidende. Og da jeg med hiin Forretning tillige vilde forene Undersøgelsen af Spentrup Kirkebøger blev paa min Begjæring at faae dem fremlagt svaret, at dette ikke kunde skee, fordi De havde aflukket Værelset, hvori de vare. Senere talede jeg her i mit Hjem med Dem derom, og paa min Yttring, at jeg ansaae det for min Embedspligt saavidt muligt een Gang aarlig at undersøge disse Slags Embedsbøger, svarede De, at Bøgerne kunde faaes naaer jeg vilde, ligesom jeg herved bemærkede, at dette lod sig beqvemt gjøre ved Deres Kirkesanger, der jevnligen besøger sin Svoger Forpagteren her i Præstegaarden. — Saaledes var denne Sag ved venskabelig Overenskomst bleven afgjort. — Men da jeg efter nogen Tids Forløb erkyndigede mig hos Deres Kirkesanger, under hans Nærværelse her, om De ikke for ham havde udeladt Dem med, at han ifølge vor Aftale, skulde medbringe Kirkebøgerne, fik jeg paa Deres Vegne et afslaaende Svar, der vel ikke var uhøfligt, men dog vidnede om at De for Deres Underordnede havde talet derom paa en Maade, der kunde kaste Skygge paa mig, som om her var skeet en Anmasselse fra min Side. — Nu kunde jeg for min Stillings Skyld ikke længere forholde mig passiv og anmodede derfor

Deres Velærværdighed om at forsende de omhandlede Bøger hertil, hvorhos jeg gjentog at Forretningen derved kunde besørges af Kirkesangeren. Uagtet Deres givne Løfte ikke alene afslog De Opfyldelsen af min Begjæring, men erklærede endog efter given Anledning, at De intet havde at erindre imod at Sagen forelagdes det kongelige danske Cancellie. Dette skete, og Resultatet heraf blev omnævnte Collegiets Skrivelse, hvis Paalæg til mig jeg dog udførte paa en Maade, som mindst kunde uleilige Dem, ligesom De og i min Skrivelse derom vil have bemærket, at jeg ved denne Leilighed har brugt en saa human Fremgangsmaade som muligt. — Men hvorledes har De derefter forholdt Dem mod mig? De har tilskrevet mig tvende uhøflige Breve, hvor De ganske tilsidesætter den Agtelse som den dannede Klasse i Samfundet og *in specie* Embedsklassen stedse i Formen viser mod hinanden. Det er derved ikke faldet Dem ind, hvormange Ubehageligheder Deres uordnede offentlige Regnskaber har foraarsaget mig, hvor megen Tid jeg har maattet anvende ved Paameldelse til Dem om Indsendelse af udeblevne Sager m. v., hvormeget jeg har bestræbt mig for at bevæge Dem til at rette Dem efter de vedtagne Former i Regnskabsvæsenet, hvorlænge jeg har læmpet mig efter Deres Uvillie imod de Dem bekjendte Mulctlister, som De uagtet givet Paalæg af Skoledirectionen, i lang Tid ikke indførte i Deres Skoler, at jeg ei skal tale om, at jeg under Synsforretningen afvigte Sommer, da de ved forrige Aars Syn paa Spentrup Kalds Enkesæde udsatte Mangler ikke befandtes afhjulpne selv ledede Dem hen paa en Udvei, hvorved De kunde blive skaanet for den Ubehagelighed at maatte lade mig seqvestrere endeel af Deres Embedstiende og dermed besørge Istandsættelsen af Boligen. — Saaledes har mit Forhold været, og jeg vil nu overlade til Deres Velærværdigheds Retsindighed at afsige Dommen mellem Dem og mig. — Men saa maae De ifølge Foranstaaende, ei heller undre Dem over, at jeg i Medfør af det mig betroede Embede, om hvis Værdighed jeg bør frede, har grebet andre Midler til at fremme, hvad der paaligger mig, ligesom ogsaa mit foregaaende Forhold imod Dem maae kunne hæve enhver Mistanke om, at nogensomhelst uværdig Lidenskab har ledet mig. —

Sluttelig maae jeg tilføie, at ligesom disse *private* Linier, der ikke kan have anden Hensigt end at skulle bevæge Deres Velærværdighed til Erkjendelse af at det ubehagelige Forhold, hvori vi i den senere Tid have staaet til hinanden, ikke er

bleven foranlediget ved nogensomhelst Anmasselse fra min Side; men kun ved en ligefrem Opfyldelse af min Embedspligt — vist ville kunne tjene til at berigtige Deres — som det synes — ufordeelagtige Dom over mig; saaledes beder jeg, at De snarest muligt vil efterkomme den forhen anførte Cancellieskrivelses Paalæg: thi jeg bør ikke fordølge for Dem, at en fortsat Vægring vist vil paadrage Dem Ubehageligheder og mig ikke mindre, forsaavidtsom det maa gjøre mig ondt at skulle hertil være et tvungent Redskab.

Østertørslev, d. 26. April 1838.

[Rigsark.] *Lund.*

Oprørt over Tonen i denne Skrivelse, sendte Blicher d. 29. April Cancelliet følgende:

«Efter forhen at have fremsendt til det høikongelige Collegium min underdanigste Fremstilling af den mellem min Provst Hr. Lund Østertørslev og mig stedfindende Dissents med Hensyn til om Ministerialbøgerne skulle konfereres af ham her i Spentrup eller i hans Bopæl, har han atter befalet mig at møde inden een af ham bestemt kort Frist med mine og mine Kirkesangeres samlede Ministerialbøger beraabende sig paa Medhold af en Cancell.-Resolution af 16. Jan. d. A. Da en saadan er mig aldeles ubekjendt, vel ogsaa igjennem Provsten maatte have været mig meddelt, bad jeg mig uopholdelig og indstændig om at han vilde tilstille samme; men derpaa har hans Høiærværdighed ei engang værdiget mig noget Svar; ja, ved personligt Sammentræf paa tredie Sted har han ogsaa ladet mig blive i Uvished om forbemeldte Resolution. At forklare denne hans Vægring af en saadan Resolutions Ikketilværelse vilde stride mod den tilbørlige Agtelse for Provstens Stand og Embedsstilling; og bliver altsaa kun tilbage: at tænke mig merbemeldte Resolution foranlediget ved given urigtig Fremstilling af min Embedsførelse i det omhandlede Punct. Denne Gisning, som jeg endnu nødigere har tyet hen til, er fremkaldt ved en Passus i Provstens sidstmeldte Skrivelse til mig nemlig: «at han troede sig beføiet til at fordre Ministerialbøgerne fremviste i hans Huus, *naar han havde grundet Formodning om, at de ikke førtes med den tilbørlige Omhue.*» Denne for min Ære som Embedsmand saa krænkende Erklæring maae jeg alligevel ansee som aldeles ugrundet, eftersom Provsten ikkun een eneste Gang i hans hele Embedstid har

seet eller villet see og conferere Kirkebøgerne her. Den ene Gang var den 20. Juni 1835; og yttrede han dengang ikke den mindste Utilfredshed med Ministerialbøgernes Førelse, men tegnede sit Navn i samme uden videre Bemærkning. Mærkværdigt nok: at dette var den selvsamme Dag, paa hvilken Stiftets Biskop faa Timer efter ankom hertil i Visitats ligeledes confererede Kirkebøgerne og yttrede en særdeles Tilfredshed med sammes Tilstand. Da Herr Provst Lund nu paa det nærmeste i tre hele Aar har omgaaet og fritaget sig selv for at adlyde den kongelige Befaling i Placaten af 11. Debr. 1812 som udtrykkeligen byder: «Provsterne paa deres *Visitationer*» at conferere Kirkebøgerne, da han ydermere istedet herfor selv har givet en Befaling, der synes mig ubestridelig — om endog implicité at træde i Opposition mod hiin kongelige Befaling, naar denne, indskjærpende den høistnødvendige, for Tusinders Velfærd for Communal-Anliggender, borgerlige- og Retsforhold, Krigsvæsenet m. m. høist vigtige Nøiagtighed og Forsigtighed med disse Bøger, forbyder «at de ikke maae befinde sig under Tag sammen en Nat over»: skulde jeg ved at have adlydt Provstens Bud efter min klare Overbevisning overtraadt Maiestætens. Thi muligen ligesaa stor Fare som den hvorfor Bøgerne hunne udsættes ved Sammenværen under ét Tag vilde kunde møde ved flere Miles Sammenreise især som her var Tilfældet paa yderst slette og næsten ufremkommelige Biveie og tilmed i en saadan Vinter som denne, hvor flere Mennesker netop paa denne Vei, jeg skulde passere, ere forulykkede. Og netop var paa den Tid, da Provsten sidst befalede Bøgernes Henførelse til sig, Veir og Føre saaledes, at det var hartad en reen Umulighed at ride og kjøre og for gaaende forbunden med største Fare af Livets eller dog Sundhedens Forliis. At Provsten for at bevæge mig til et Skridt der, som jeg mener, strider mod min Pligt som Embedsmand og Undersaat meldte mig: at flere af hans Districtspræster havde adlydt merbemeldte hans Befaling, troede jeg ikke at burde kunde rokke mig i min vel motiverede Beslutning.

Slutteligen bemærkes: at min Anmodning til Herr Provsten om nærı [illegible] Forklaring over hiin krænkende Passus har ligesaa lidet [illegible] et at erholde noget Svar paa.

Og [illegible] der jeg da saaledes ligesaa instændigen som under-[illegible] t høikongelige danske Cancellie om de fornødne [illegible] i omskrevne Sag og overalt om Beskyttelse mod

Provstens Embedsvilkaarlighed og mod forstyrrende Indvirkning paa Udøvelse af mine Embedspligter.

Spentrup Præstegaard, d. 29. April 1838.

Underdanigst
S. S. Blicher.
Sognepræst.

Det efterfulgtes faa Dage efter af følgende fra Blicher til Bispen:

Høiædle og velbaarne høiærværdige Hr. Biskop *Paludan-Müller*,
R. af Dbg. og Dbm.

Under 25. f. M. tilskrev Provst Lund i Østertørslev mig: hvorledes det for Deres Høiærværdighed var angivet, at jeg skulde have forsømt 5 Prækensdage *en suite* i Gassum Kirke lige før Paaske, og at D. H. i den Anledning gjennem ham havde forlangt min Erklæring herover. Men da Hr. Provsten ikke har behaget at meddele mig en rigtig Gjenpart af D. H.' Skrivelse, men allene hint korte Contentum: skulde jeg til nøiagtig Besvarelse udbede mig samme *in extenso* tilligemed Klagen eller Angivelsen med Forfatterens Navn. — Idet jeg foreløbig erklærer dene Klage for falsk, tør jeg vist saa meget mere haabe min ydmyge Begjæring opfyldt, som jeg til det kongelige Cancellie har indsendt saavel dette Provstens Brev som et andet, der er fuldt af ugrundede Invectiver, og udbedet mig det høie Collegiums Beskyttelse mod vilkaarlig Indgriben i min Embedsvirksomhed og Angreb paa min Ære og Agtelse som kongelig eedsvoren Embedsmand og christelig Præst.

Spentrup, d. 2. Maj 1838.

Allerærbødigst
S. S. Blicher.
Sognepræst.

Den 9. Maj tilskriver Lund sin Bisp:

«I Overensstemmelse med det kongelige danske Cancellies Skrivelse d. 24. f. M. og Deres høivelbaarne Høiærværdigheds i Communicationen deraf givne Paalæg meddelte jeg under 4. dennes Hr. Sognepræst Blicher samme *in extenso*, og paalagde ham at møde hos mig den 7. næst efter og medbringe Pasto-

ratets Kirkebøger til Undersøgelse. Hr. Blicher indfandt sig til Tid og Sted, hvorefter Collationen fandt Sted. De af Sognepræsten førende Bøger stemmede med Kirkesangerens paa enkelte ubetydelige Afvigelser nær, hvorpaa blev gjort opmærksom, og Alt fandtes, saavidt jeg kunde skjønne, ordentlig indført — — —

Ved denne Leilighed bragtes paa Bane den imod Hr. Blicher fremkomne Anke over, at han de sidste Søndage før afvigte Paaskedag samt Skjærtorsdag havde forsømt at afholde Gudstjenesten i Gassum Kirke. Herved forklarede Hr. Blicher, at han vel en af de anførte Søndage var paa Grund af haardt Veir udebleven, og at han Skjærtorsdag efterat have i Spentrup afholdt Førstegudstjeneste med Altergang, blev saa syg og udmattet, at han fandt det umuligt for sig tillige samme Dag at prædike i Gassum, hvorfor han sendte Afbud, men at han iøvrigt ikke havde forsømt.

— Saaledes fik Sagen ved Hr. Blichers personlige Nærværelse hos mig et ganske andet Udseende, end Anken gav den. Men da det ikke destomindre kan synes Deres Høiærværdighed tvivlsom, at en Klage saa bestemt fremsat og saa let beviislig, hvorvidt den medfører Sandhed eller ikke, ikke skulde være velbegrundet, ligesom De vist kan fordre, at jeg, inden officiel Anmeldelse derom skete, burde have forskaffet mig uforkastelige Beviser om dens Rigtighed; saa tillader De mig kortelig at give en historisk Udsigt om det derved passerede. —

Under min Nærværelse i Randers Onsdagen før Skjærtorsdag meddelte en Mand udenfor Bondestanden*) mig at anførte Forsømmelser af Gudstjenestens Holdelse i Gassum havde fundet Sted. Ved nærmere at overveie denne Meddelelse indsaa jeg med Hensyn til Deres Høiærværdigheds mig givne Paalæg «at være opmærksom paa Embedsførelsen i Spentrup og Gassum, samt at give Dem Underretning om Uorden skulde bemærkes,» Nødvendigheden i at skaffe mig yderligere Vished i Sagen, og da jeg til denne Tid havde paalagt Kirkesanger Jespersen i Gassum at møde hos mig, for at erfare, om han havde sørget for at erholde en Medhjælper i Skoleembedet istedetfor den hidtil constituerede, der til afvigte 1. Mai skulde kvittere sin Tjeneste hos ham, saa forelagdes Jespersen under hans Nær-

*) Formodentlig er her Tale om *H. A. Møller*, Randrupgaard, der var Præstesøn.

værelse her, det Spørgsmaal, om Gudstjenesten var bleven forsømt i Gassum paa de nævnte Søndage. Dette blev besvaret bekræftende; ja, Jespersen meddelte mig tillige, hvad jeg dengang ikke vidste, at det samme havde været Tilfældet paa afvigte Skjærtorsdag. Efter denne Erklæring havde jeg embedsmæssig intet andet at gjøre, end at berette Sagen for Deres Høiærværdighed, hvilket ogsaa skete. — Men da ovennævnte Hr. Blichers mundtlige Forklaring til mig stod i Modsigelse til Jespersens Erklæring, hidkaldte jeg denne, og i Hr. Blichers Nærværelse erklærede han nu, at Beretningen til mig var en Hukommelsesfeil, hvorhos Sognepræsten yttrede, at han i Vinterens Løb tvungen ved Legemssvaghed og ufremkommelig Vei vel havde forsømt 4 Prædikedage i Gassum, men ingenlunde de 4 nævnte Søndage, og da han ikke kunde tiltroe en Olding og dertil hans Kirkesanger den slette Tænkemaade at være fremkomme med en løgnagtig Beskyldning imod sig, antog han ligeledes, at Jespersens Undskyldningsgrund medførte Sandhed, hvilket denne paany bekræftede. Jeg gav derefter Jespersen en alvorlig Irettesættelse, men betydede ham tillige, at det vilde bero paa Deres Høiærværdighed, om Sagen derved maatte være afgjort; hvorefter han under Taarer afbad sin Skyld og demitteredes. — Efterat have saaledes fremstillet det passerede, tillader jeg mig at fremsætte mine Tanker derom saaledes:

Det er vist udenfor al Tvivl, at Hr. Blicher har flere Gange siden sin Sygdom forsømt Gudstjenesten i Gassum, hvilket han ei heller benægter, og han nævnte udtrykkelig 4 Gange som Maximum i saa Henseende med Tilføiende, at dette var sket til forskjellig Tid; og naar det nu herved tages i Betragtning, at han er saare svag, at afvigte strænge Vinter vanskeliggjorde Annexreiser i Almindelighed, hvilke *in specie* med Hensyn til Hr. Blichers Tilstand maatte blive end vanskeligere, at Mandens huslige Stilling er saare ulykkelig, hvilket og kan have havt Indflydelse paa hans Legemstilstand og for endeel paa hans Embedsvirksomhed, saa formener jeg ifølge disse Grunde, at meget taler til hans Undskyldning.

Disse Forestillinger, der allerede inden Hr. Blichers Ankomst hos mig var bleven vakte, bestyrkedes ved Synet af hans i Begyndelsen bitre, men siden lidende og sørgmodige Aasyn og satte mig i megen deeltagende Bevægelse. Vi talede aabent og roligt, som det sømmer sig aldrende Mænd, med hinanden, og ligesom Hr. Blicher lovede at ville herefter under-

kaste sig de Foranstaltninger af Skole- og Fattigdirectionen, hvilke han hidtil havde modsat sig, saaledes bleve vi og enige om at ville herefter i enhver Sag umiddelbar og i Fortrolighed henvende os til hinanden og derved forebygge ubehagelige Spændinger i vort Forhold, hvorhos han forsikrede mig om sin Agtelse og Venskab, bedende at jeg efter Sandhed vilde berette Deres Høiærværdighed hele Sagen, haabende deraf, at ligesom han stedse havde sat stor Priis paa Deres Høiærværdigheds Agtelse og Tillid, som han hidtil troede at have været i Besiddelse af, saaledes vilde det passerede ikke berøve ham dette Gode, hvortil han stedse skulde stræbe at gjøre sig værdig. — Saaledes omtrent var Hr. Blichers Ytring, hvilken jeg har troet at burde fremlægge for Deres Høiærværdighed. — Hvad Jespersen angaar da har jeg Grund til at formode, at han, der synes at være en saare eenfoldig og aandssvag Mand, der i denne Sag har fulgt fremmed Tilskyndelse og navnlig sin Hustrues, der er bekjendt for hendes heftige, bitre Sind, og er, efter Hr. Blichers Ord, ikke velsindet imod ham. Dette kan imidlertid ikke undskylde Jespersen, som bør være ansvarlig for sine ærekrænkende Meddelelser, men da han ved Mødet her viste en Aandsforvirring, der næsten gjorde det umuligt at tale et fornuftigt Ord med ham, er det vel antageligt, at den paaberaabte Hukommelsesmangel i Henseende til Kirkeforsømmelse, kan medføre Sandhed, og da Hr. Blicher har tilgivet ham og ladet den efter hans Annonce i *Randers Amtsavis* Nr. 60 d. A.*) bebudede Sagsøgen falde (en Annonce, som efter hvad jeg har bragt i Erfaring, er Publicum heel gaadefuld og har foranlediget Medlidenhedsytringer over Hr. Blichers sygelige Tilstand), — da fremdeles efter Hr. Blichers høitidelige Forsikring ingen Anmeldelse til det kongelige danske Cancellie om den ærekrænkende Beskyldning er skeet fra hans Side, og endelig

Jens Paludan-Müller, f. 1771, † 1845.

*) *Rand. Av.* 1. Maj 1838. Se fremefter.

da ogsaa jeg kan som Embedsmand ansees fyldestgjort, forsaavidt som Hr. Blichers personlige Møde hos mig afgiver Beviis for, at min nedlagte Paastand til ham var embedsmæssig og ikke den anmassende Embedsmyndigheds onde Frugt: saa formener jeg, at videre Forfølgelse af Sagen kan bortfalde.

At denne min Anskuelse nu maatte vorde billiget af Deres høivelbaarne Høiærværdighed samt at mit Forhold i Sagen maae have vundet Deres Bifald, til hvis Fremme jeg tillader mig her at hoslægge en Gjenpart af en Skrivelse til Pastor Blicher, der giver en sandfærdig Fremstilling af Sagens Historie og mit Forhold — det haaber jeg og indstiller saaledes ærbødigst Alt til Deres gunstbehagelige Bedømmelse.

Østertørslev, d. 9. Mai 1838.

Lund.»

Bispens Svar paa *Lunds* Skrivelse af 9. Maj gaar ud paa, at Sagens videre Forfølgning nu kan bortfalde.

«Den Humanitet i Forening med Kraft og retsindig Omhue for at fyldestgjøre Embedspligt, der udtaler sig i Deres Skrivelse af 26. f. M. til Hr. Blicher, var det mig en Glæde at bemærke, og ligesaa maatte det fornøie mig, at Deres Ord fandt hos Hr. Blicher et Sind, der var modtageligt for bedre Overbeviisning.»

Jespersen kan slippe med, hvad han *har* faaet. Forhaabentlig vil det passerede nu have gavnlig Indflydelse paa Blichers fremtidige Pasning af Gudstjenesten, mener Bispen. Havde Blicher holdt sig Lovbudet efterretteligt [Forordn. af 17. Decb. 1830] havde han kunnet undgaa disse Ubehageligheder, siger Bispen videre.

I Skrivelse til Kancelliet af 1. Juni 1838 som Svar paa Kancelli-Skrivelse af *29. Maj*, foranlediget af *Blichers* Skrivelse af *29. April*, beretter Bispen Sagen i al Korthed, han lægger uden videre al Skyld over paa Blicher, men indstiller samtidig, at Sagen maa have en Ende herved. «Sluttelig bør jeg ikke tilbageholde den Tanke, at Provst Lund i Følge Bilag Nr. 8 med tilhørende Bilag har behandlet og tilendebragt denne difficile Sag saaledes, at hans Besindighed, Humanitet, Kraft og Omhue for Embedspligt er kommen i et meget fordeelagtigt Lys, og jeg tillader mig at haabe, at hans Fremgangsmaade vil vinde det høie Collegiums Bifald.»

[Rigsark.]

Hvis den gode Bisp virkelig troede, at Sagen hermed var ude af Verden, havde han gjort Regning uden Blicher.

Som det fremgaar af Provstens Skrivelse havde Blicher den 1. Maj 1838 i Nr. 60 af *Randers Avis* ladet indrykke følgende Bekjendtgjørelse:

«At de Krænkelser, de baade hemmelige og aabenbare Forfølgelser, jeg nu i næsten et heelt Aar, baade under og efter min langvarige Sygdom har erfaret, blandt Venner og Bekjendtere af mig, skal have vakt Bekymring — dette hører jeg fra flere Sider. Til alle disses og ligesaa til mine kjære Sognefolks Beroligelse tilkjendegives: at jeg har indstillet den hele, høistmærkelige Sag til Cancelliet, fortrøstende mig til, at jeg har Retten og Kong Frederik den Sjettes Lov paa *min* Side. Men om endog Sagen skulde kræve Behandling ved Domstolene, nærer jeg ikke mindste Tvivl om dens Udfald. Og kan Enhver, der har noget tilovers for mig, være vis paa: at jeg endnu har saa megen Kraft tilbage, at jeg til det Yderste værger for det sidste jordiske Gode, jeg hidtil har kunnet beholde ubeskaaret — *Æren*.

Spentrup, d. 1. Mai 1838.

S. S. Blicher.

E.-Skr. Under alle Tilfælde skal hele Sagen i sin Tid blive offentliggjort for Almeenheden.»

Dette var som den lille Hvirvelvind, der gaar foran det store Opgjør; i det kortvarige Vindstille indsender Blicher til sin Bisp følgende Brev om Rejsetilladelse:

Høi- og velb. høiærv. Hr. Biskop *Paludan-Müller*,

R. af D. og Dbmd.

Da høistvigtige Anliggender udfordre min snare Nærværelse i Kjøbenhavn, saa udbeder jeg mig Deres Høiærværdigheds Reisetilladelse og skal til Aarhuus medbringe tvende af mine Nabopræsters Tilstaaelse for, at de ville i Eet og Alt bestyre mit Arbeide i den korte Fraværelse. Jeg agter nemlig at fuldføre Reisen paa 8 á 9 Dage.

Spentrup, d. 6. Juny 1838.

Allerærbødigst

St. St. Blicher,

p. C.

Bispen forlanger, at han skal sende Attester fra Nabopræsterne og indsende «Provstens Consens».

Pastor *Sommerfeldt* lover at vicariere; Provst *Lund* har intet at indvende.

[Viborg Arkivet.]

I hvilken Grad den hele Sag har irriteret Blicher ses af følgende Privatbrev fra denne Tid:

Spentrup. 15/6 38.

Høistærede Hr. Assessor *Wilstrup*.

En saa venlig Efterspørgsel som D[eres] maae — langt fra at uleilige mig — meget mere være mig en saare behagelig Opmuntring.

En saa kjerlig Deeltagelse møder jeg villigen med Besvarelse af de tvende Punkter:

1) Avertissementet var foranlediget ved tvende Sognefolks Ondskab*) og en Superiørs [ɔ: *Lunds*] pedantiske og ubeføiede Embedsiver. Den angik egentlig mine Kirkebøgers Førelse under min Sygdom, da man haabede, at jeg her skulde viist mig forsømmelig, saavelsom Gudstjenestens Holdelse, den jeg med Nabopræsternes Godhed fik besørget, uagtet jeg af Authoriteterne endog var nægtet at erholde Hjælp. Min Sag er ren; men mine Angribere kommer maaskee til at lide derunder.

Imidlertid spilder det mig megen Tid, som jeg kunde anvende til noget bedre; og dette er det eneste, der ærgrer mig en Smule.

2) Jeg havde under min lange Sygdom og selv endnu længe under Reconvalescensen — som jeg endnu stikker i — Forudfølelse af min snare Opløsning.

Imidlertid har min stærke eller rettere seige Natur seiret, og jeg føler mig nu raskere baade paa Sjæl og Legem end i flere Aar tilbage.

Saa snart jeg vorder færdig med *Trækfuglene*, haaber jeg, at flere Noveller om ikke lang Tid ville udgaae.

Med Hengivenhed og Agtelse, ærbødigst

S. S. Blicher.

[Edgar Collin.]

---

*) ɔ: formodentlig *Møller* og *Jespersen*.

Først ud paa Høsten 1838 gjorde Blicher Alvor af sit Løfte fra Bekjendtgjørelsen om senere hen at plædere Sagen udførligere for Offentlighedens Skranke. — I *Randers Avis* for 25. Septbr. 1838 findes nedenstaaende udførlige Fremstilling, betitlet:

Et mærkværdigt Blad
af min ellers temmelig eensformige Levnetshistorie.

Midsommers ifjor faldt jeg i en haard, og, som jeg riglig ahnede, langvarig Sygdom. Jeg søgte desaarsag om: at mine Herredsbrødre maatte, som i en Vacance, besørge mit Embede efter Tour, paa det at Arbeidet kunde ligeligt fordeles og altsaa lettes for dem. Dette bevilgedes ogsaa, men kun under den Betingelse: at jeg kunde fremlægge Lægeattest for, «at min Sygdom vilde vare i 6 Uger». Forgjæves stræbte jeg at erhværve en saadan Attest; men Ingen «hverken vilde eller kunde give den». Jeg var altsaa forpligtet til selv at see mit Embede besørget. Jeg henvendte mig da *privatim* til mine tre nærmeste Herredsbrødre. De ville i bedste Mening optage, at jeg nævner dem her! Det er en uimodstaaelig Trang for mit Hjerte, at tegne disse kjere Navne som lysende Puncter i dette skumle Natstykke: det var Præsterne *Find* i Hald, *Sommerfeldt* i Asferg og *Briem* i Kousted, som med ufortrøden Iver og ædelt Brodersind i *fire* Maaneder bestyrede alle mine Embedsforretninger udenfor Huset. Jeg er til de to Første ydermere i een saa meget dybere Gjæld, som de baade for 2 Aar siden og nu iaar ligeledes bestyrede frivillig og velvillig mit hele Arbeide under begge mine Udenlandsreiser, dem jeg, uden saadan Vennebistand, uagtet kongelig Understøttelse, skulde næppelig seet mig istand til at foretage. Jeg beder derhos om Tilladelse at nævne en Præst udenfor Herredet og Stiftet, *Braun* i Bjerregrav, og Candidat *Høeg* i Hobro, som efter eget Tilbud ligesaa kjerligen deeltoge i Arbeidet og bidroge til at lette denne Steen fra mit haardt betyngede Bryst.

Ved saadan Bistand blev det mueligt, at ingen ministeriel Forretning saameget som forsinkedes, og kun et Par Søndage, da de alle vare beskjæftigede hjemme med uopsættelige Forretninger, blev i denne lange Tid ingen Prædiken holdt.

Hen under min Sygdom ytrede een og anden af mine Sognefolk, som jævnligen kom for at see til mig, Frygt for: at der var Noget igjære imod mig; men de vidste ikke ret, hvad det var. Jeg selv endnu mindre. Længere hen berettede mig tvende af Sognemændene, at de af Provsten havde været indkaldte og

forhørte angaaende formeentlige Misligheder og Forsømmelser ved min Embedsførelse. Da de herom aldeles Intet vidste, demitteredes de med Udladelser, der forekom mig at indeholde betænkelige Trusler imod mig, hvorover de yttrede deres Bekymring. Jeg grundede og grundede, men fandt ikke mindste

St. St. Blicher. [Fra *Portefeuillen*, 1840.]

Lys i dette ægyptiske Mørke. Endelig opgik eet: Provsten fordrede, at jeg skulde indfinde mig hos ham med mine og mine Degnes Kirkebøger, paa det han hjemme kunde undersøge og conferere samme. Jeg forestillede ham: «at ved kongeligt Lovbud (af 11. Decbr. 1812) og senere Indskjærpelse af samme af Cancelliet, var dette paalagt Provsterne at gjøre hos vedkommende

Præster paa deres aarlige Visitationer»; men at der ikke havdes det Allermindste for hans, hine Lovbud ophævende eller omgaaende Befaling. Hertil kom desuden, at dette hans Paabud skete midt i Vinters Hjerte, da jeg, svagelig og afkræftet som jeg var, ikke formaaede at gaae; at kjøre Veien var ofte umueligt, og ofte forbunden med store Vanskeligheder og Farer. (Tvende Mennesker satte i denne Vinter Livet til paa samme Vej.) Jeg formeente endvidere: at den store og høist nødvendige Forsigtighed og Paapasselse, der var paabuden og indskjærpet med Hensyn til disse vigtige Embedsbøger, saa at «*de aldrig maatte blive Nat over under eet Tag*», ogsaa analogisk rigtigt kunde anvendes paa dette Tilfælde, da det i saadan Vinter og Føre kunde være farligt at føre dem samlede paa een Vogn.

Endelig forekom det mig selv: at da Provsten kun eengang i 4 Aar havde visiteret Skolerne, og kun eengang skrevet sit Navn i Kirkebøgerne — nemlig samme Dag som Biskoppen hertil var ventendes — og aldrig ved Præstegaardssyn enten forlangt eller villet eftersee dem, saa var det ham, der havde forsømt sin Pligt. Og derfor skulde jeg sygelige og svagelige Mand nu undgjælde ved paa saadan Tid at gjøre en saadan Reise; foruden Skammen, som jeg jo herved saa uskyldig overgik. Han klagede nu over mig i Cancelliet; og uagtet mit Forsvar blev jeg befalet at adlyde.

Hvorledes Provsten har fremstillet mig, mit Forhold og Embedsfærd i Collegiet, veed jeg ligesaalidet af som af de aarlige Conduitlisters Farver; men jeg kan slutte mig dertil, naar han — han som i 3 Aar ikke har seet mine Kirkebøger — grunder sin strænge Ordre til mig paa «grundet Formodning om, at de ikke førtes med tilbørlig Omhue». Var denne hans Formodning *grundet* paa min Sygdom, da havde han blot behøvet en eneste Gang at besøge sin lidende Medbroder, for at erfare: at jeg stedse havde Forstanden og Samlingen, samt at min Degn her i Spentrup og en hjemmeværende voxen Søn af mine [ɔ: *Jens Fr.*] indførte Alt i Bøgerne, ligesom det passerede, og det under mit stændige Tilsyn. Thi høre og læse kunde jeg be standig, men sjælden og kun med stor Anstrængelse skrive. Det er mig ellers i denne Provstens Fremgangsmaade noget saare gaadefuldt — som jeg meget ønskede, at han selv vilde opklare. Naar han virkelig troede, at kunne have *grundet Formodning* om skjødesløs Førelse af mine Kirkebøger, og det virkelig havde været ham om *Kirkebøgerne at gjøre*, da havde det — synes mig — dog været rigtigere, hensigtsmæssigere, ved Undersøgelse he

paa Stedet, at komme til Vished om, hvorvidt Formodningen var grundet eller ikke. De muelige Forsømmelser kunde da itide været rettede, og Advarsel, Formaning eller Trussel anvendt for at forebygge dem i Fremtiden. I dets Sted parlamenteredes vel et halvt Aar, i hvilket Tidsrum Bøgerne enten kunde været endnu mere forkvaklede eller og de muelige Fejl blevne rettede — at sige, om der havde været nogen. Nu, Befalingen adlød jeg, og Bøgerne befandtes at være — hvad de i min Tid stedse havde været — ordentligen og nøjagtigen førte*).

Denne — som mig tykkes — ulovhjemlede, og som mig endvidere tykkes — uforskyldte Ydmygelse, var mig saa meget mere krænkende, som mine Kirkebøgers Førelse stedse har fundet mine Foresattes Bifald, og min nuværende Biskop ved hans Visitats her fandt sig særdeles tilfreds med samme, eftersom jeg ydermere forsyner visse vigtige Rubriker med, ikke befalede, men dog hensigtsmæssige Oplysninger.

Det er meer end forunderligt: at jeg, som følger Kongens Lov, derfor skal nødes til at følge en ganske anden Lov, som Provsten gjør. Jeg har altid troet, at Kongemagt gik over Provstemagt; men jeg seer nu, at der gives Undtagelser.

Det var nu den ene af Beskyldningerne; men det skulde ikke blive derved. Endnu inden jeg sex og halvtredsindstive Aars Pog havde været oppe at læse for Provsten, tilskrev Biskoppen mig: «at jeg hos ham var angivet for at have forsømt 5 Søndage eller Prækensdage *i Rad* førend Paaske; og forlangte han derover min Erklæring». Denne, som jeg strax gav ham, gik ud paa: «at jeg i hele Vinterens Løb, *tre* Gange — men aldrig i Rad — var bortebleven fra Gassum Kirke, saasom *Snefog* og *Snedriver* gjorde det umueligt for mig deels at finde Veien, deels at komme kjørende frem. En fjerde Gang, da det var oventørt, men Veien alligevel ufremkommelig med Heste, og Beboerne skulde have haft nok i at kaste og gjøre den passabel, om de faa Mand af Huus havde arbeidet fra Morgen til Aften

*) Paa dette Punkt er Meningerne dog noget delte, thi mens saaledes Stedets nuværende Præst, Provst *P. Heegaard*, siger om Kirkebøgerne, at Bl. «har ført [dem] meget skjødesløst» og anfører som Exempel, at han ved den 28. Juli 1838, da Blichers Datter, *Malvina*, holdt Bryllup med *Rasmus Berg*, kun antyder Brudeparrets Forlovere saaledes: «Præsten og Degnen i Spentrup», — saa skriver derimod Pastor *Ole Pedersen*, Louns (der var en flittig Blicher-Forsker), i *Højskolebladet* for 3. Jan. 1902: «at Blichers Kirkebog, medens han selv stod for den, efter hvad jeg har haft Lejlighed til at se, er konfereret upaaklagelig».

og tillige ikke været beordrede til Snekastning paa Landeveiene, forsøgte jeg, understøttet af min Degn, *Wandborg*, at gaae, eller egentlig vade gjennem Sneen til Gassum, men var ved min Ankomst saa aldeles overvunden, afkræftet og tillige angrebet af krampagtig Stakaandethed, at jeg først efter flere Timers Forløb kom saavidt, at jeg kunde lade mig kjøre ad den imidlertid opkastede Mariagers Landevei til Hastrup, 1/4 Miil fra mit Hjem. At jeg under saadanne Omstændigheder ingen Prædiken holdt for de *tre* Personer, som havde indfundet sig ved Kirken, deri tror jeg at være undskyldt*). Biskoppen, som paa Embeds Vegne maatte gjøre mig bekjendt med Klagen og paa samme æske min Erklæring, har sikkert fundet sig tilfredsstillet ved den, eftersom jeg siden ikke fra nogen Autoritet har fornummet noget om Sagen.

Men desmere drilledes jeg nu ved en lumsk Guerillakrig. Rygter udspredtes her i Sognene og saavidt som muueligt: «Præsten havde gjort baade Det og Det, saa han ikke kunde slippe anderledes end at miste Kjole og Krave». — Havde jeg været Privatmand, ja havde jeg blot ikke været Præst: jeg skulde i Taushed have foragtet disse harpyiske Angreb. Men jeg har bestandig havt den Idee, at en Præst, som allene opfylder de Pligter, til hvilke de menneskelige Love tvinger ham, og blot i den Form, de foreskrive, at han endda ikke er en *rigtig* Præst: thi en Saadan gjør frivillig endnu Noget derover. Thi vil han — og han bør ville — give sine Prækener, alle sine Taler, hele sit aandelige Værk den virkende Kraft, da maae han besidde — om muueligt sin Menigheds *Kjerlighed;* men, uomgængeligen dens *Agtelse.* Det var denne, jeg nu skulde miste; og forsaavidt det stod i min Magt, stræbte jeg itide at redde dette umistelige Gode. Til den Ende indrykkede jeg min foreløbige Bekjendtgjørelse i denne Avis, og det var en Selvfølge, at jeg — som nu her skeer — maatte give de belovede Oplysninger. — Her ere de da! Og her seer I nu, mine kjere Sognefolk og andre mine Venner, *alle mine Forseelser* eller rigtigere: hvad det er, jeg ikke har forseet mig i.

Det er nu nitten Aar siden jeg indviedes til Religionens Tje-

*) Mine Sognefolk vide: hvor ofte jeg har draget til mine Annexkirker i saadant Veirligt, at Ingen, eller saare Faae have indfundet sig; og de vide ogsaa, hvor ofte jeg har holdt Gudstjeneste for 5, 4, ja 3 Personer. Og endda skal jeg sværtes hos Høie og Lave som en skjødesløs og forsømmelig Præst. [Bl.' Anm.]

neste. Sex Aar har jeg arbeidet i Thorning og Lysgaard og tretten i disse Menigheder. Jeg siger til Eder, I Beboere i Spentrup og Gassum Sogne! jeg siger til Eder, mine forrige Sognefolk — Eder, med hvem jeg nu saa længe har været ude af al Forbindelse — jeg siger til Eder med Apostelens frimodige Fortrøstning: «*I vide, hvorledes jeg haver været iblandt Eder*». — Og har jeg ikke været, hvad I kunne fordre, og endda lidt til: da straffer mig for disse mine Ord! — Her staaer jeg. —

Men der er Andre, som kjende mig, og som jeg ligesaavel tør være kjendt af; der er mine Foresatte, verdslig og geistlig Amtsøvrighed, Stiftsøvrighed — lad dem straffe mig, hvis jeg taler falskeligen; lad dem beskæmme mig, hvis de ikke kjende mig som en redelig og nidkjær Embedsmand! — Dette er ikke Selvroes — *det er Nødværge.*

Men enten det saa skal tages for Selvroes eller ei, saa finder jeg det ikke afveien at bemærke: at det er ellers ogsaa mig, som i en Række af over tyve Aar har skrevet — og ikke saa Lidt — hvad der baade i dette Land og nogle andre har vundet Bifald og Lidt til; og at det ogsaa er mig, som næsten i lige saa langt et Tidsrum har skrevet og paa flere Maader virket for Landøkonomien; og det ei heller uden Frugt. Dersom nu *Landmanden* skulde trykke sig ved at modsige mig: da er der Randers Amts Landhuusholdningsselskab, da er der det store kongelige Selskab, som ikke kunne være bange for at straffe mig, hvis jeg lyver.

Naar Man efter et sygeligt Barndomsliv, efter et arbeidsomt, ofte møisommeligt, ofte kummerfuldt Manddomsliv, efter en lang og samvittighedsfuld Embedsførelse henligger i Maaneder med Døden bestandig for Øine, ventende intet andet, end at maatte forlade et Dusin uforsørgede Børn; naar Man dertil har endnu andre Sorger — og det ikke af de smaa; naar Man da til Afsked eller til Naadestød i sin værgeløse Tilstand *saaledes* anfaldes, da tykkes mig næsten: *det er for Meget.*

Hvad der kan have bevæget mine Fjender — de ere ellers snart talte — til saaledes at ville prøve paa «at knuse det knækkede Rør», er mig ligetil dette Øieblik aldeles uforklarligt. Een af dem [ↄ: *Jespersen*], der har brugt sig eller ladet sig bruge imod mig, er en Mand, som ved min Bistand nu i tolv Aar har beholdt sin Stilling, og derved frelst sig og Familie fra Fattigdom. Den anden [*Møller*?] har jeg ved frivillig Mægling reddet fra en Proces, der for ham kunde have haft betænkelige Følger. Men Han, hvem jeg i mange Aar har været coordineret og Nabo til

og nu i 4 Aar subordineret [ɔ: *O. Lund*], med ham har jeg aldrig havt et ondt, vel næppe et tvivlsomt Ord at skifte, før han paa ombandlede Maade begyndte at berede mig til Døden.

At jeg ikke nævner nogen af dem skeer af Skaansomhed; thi hvad jeg her skriver er ikke Angreb, men Forsvar. Men jeg ønskede, saavel for hans egen Skyld som for Standens, at han kunde og vilde opgive en antagelig Grund til sin Fremfærd imod mig.

Jeg har aldrig været hegjærlig efter særdeles Belønning for mine Arbeider. Jeg har aldrig, hverken ligefrem eller ad Omveie, søgt saadan. Det eneste, jeg har ønsket, er: mine Medborgeres Agtelse og Velvillie; og endnu Noget i mit eget Indre, som ikke Provstemagt — eller om der gives nogen høiere paa Jorden — kan enten skjænke eller røve mig. Men Utak, dem tager jeg ikke imod.

I mangen Sygdom, i mangen haardere Nød har jeg fundet mig styrket ved disse Davids Ord: «Herre! naar Du nedbøier mig, gjør Du mig stærk». — Hvorledes skulde da Menneskemagt gjøre mig svag? Endnu har jeg Kraft til at værge mig. Men «*haver jeg talet Uret, da beviis det!*»

Spentrup, den 20. Septbr. 1838.

S. S. Blicher.

Denne ejendommelige, stærkt personlige Artikel affødte en Bladfejde, der strakte sig helt ind i det efterfølgende Aar.

Den indledes med et noget vidtsvævende satirisk Indlæg «Om Provstemagten» [*Aarh. Stiftstid.* for 26. Novbr. 1838], der bærer som Undertitel: «Sendebrev til velærværdige Hr. Pastor Steen Steensen Blicher» etc. — Vi citerer Artiklens Slutning:

«Jeg veed ikke, om jeg endnu skal anføre det som et Beviis paa en Provsts Magt, at han, naar han haver det dertil udforderlige Hjerte, kan paadrage en gammel, samvittighedsfuld Præst Ubehageligheder, Ydmygelser, Irettesættelser o. s. v. o. s. v Jeg maae jo unægteligen af Hjertet condolere den Præst, som Provstemagten saaledes slaaer ned paa; men det ligger i den, som i enhver Magts Natur, at den *maae* have sin Næring, og jeg formener pligtskyldigst, at Den, som seer sig udkaaret til at nære den, ingenlunde maae vægre sig, men ligerviis som Fort. dens Martyrer, træde paa Gløderne, som om de vare Roser *Kjødet* kan vel krympe sig, ja omsider ganske dødes, men *Aanden* levendegjøres dog i samme Moment, og der er Intet i hen

Verden, der giver et saadant Begreb om geistlig Magt, som naar et levende fornuftigt Væsen vorder en Martyr derfor. Jeg seer, at Deres Velærværdighed haver været godt paa Glid, men det er meget beklageligt, at De med Deres ellers saa gode *ingenium* ikke haver opfattet Sagen fra denne Side. Her er jo slet ikke Tale om det enkelte Individuum, men om den hele Geistlighed, og den Præst, som modsætter sig en geistlig Magt, den maae ville ham, hvad den vil, han er ikke anderledes at ansee, end som en unaturlig Søn, der sønderslider sin egen Moders Bryst. Men saa favorabelt staae Stjernerne over Geistligheden, at selv et enkelt Lems Modvillighed maae tjene til at sætte Magten, hvoraf Standen er i Besiddelse, i et klarere Lys. Provsten befaler Dem at bringe ham Deres Kirkebøger, som han ikke udi tre Aar haver værdiget at eftersee. De svarer: «Kom og see dem!» Men nu kalder Provsten en høiere *pouvoir* til Hjælp, og anklager Dem i Cancelliet. De forsvarer Dem. Ak, havde De dog havt *min* Erfaring, at Ens Foresatte altid ere infaillible! De faaer naturligviis Ordre at adlyde. Nu staaer De lige *in confinio martyrii*. Men istedetfor at istemme et *gloria in excelsis*, fordi ogsaa *De* i saadan Afkrog paa Jorden værdiges at tjene som et Instrument til Standens Forherligelse, beklager De Dem og er meget gnaven over det Hele. Dog — jeg vil ikke gaae videre irette med Dem, eftersom De er Reconvalescent. Jeg forbeholder mig kun, til Deres Beroligelse, en anden Gang at oplyse, hvorvidt Provstemagten i denne Retning er dreven udi den Provinds, hvor *jeg* haver min Næring, og siger sluttelig af Hjertensgrund: *Vale et e vadis emerge!*

Den gamle Landsbypræst.
Symb. vive, ut vivas.

Blicher svarer i *Randers Avis* for 13. Decbr. s. A. saaledes:

«Den gamle Landsbypræst i Spentrup
til den Anden, som boer i Løndom, angaaende
Provstemagten.

Det staaer ikke i min Magt at beskrive, hvor opbygget jeg er bleven af min velærværdige Broders Prædiken over den ovennævnte vigtige Materie. Deres salvelsesfulde Tale haver ei allene tilfulde lægt mit Saar — der virkelig lod mig frygte en Slags , idet der viste sig en rød Krands omkring Stikket —

men den haver ogsaa fuldendt min Omvendelse. Visselig! endskjøndt jeg var kommen — enten jeg er frivillig gaaet, eller trukket, eller slæbt, gjør intet til Sagen — jeg var kommen et godt Stykke hen ad Veien til *forum præpositorium*, det er: Provstevældens Allerhelligste, vakte de Pidskesnært, jeg annammede for end ydermere at paaskynde min Gang dog med eet den menneskelige, skrøbelige Natur i mig, og var nær ved at bringe mig til Forhærdelse. Min kjere Broder har grebet mig paa det rette Sted, bragt mig til at gaae i mig selv, og min Præstefornuft til at give sig fangen under Provstetroens Lydighed. Ja, jeg er fast kommen saa vidt paa Bodfærdighedens Vei, at jeg kunde lægge mig ned og lade mig betræde af Provstefødder uden at gjøre anden Bevægelse end den, at kysse de velsignede Tøfler, Skoe eller Støvler, som masede mig. Jeg havde vel en Anelse — men kun en ganske dunkel — om Provstemagtens ubegribelige Storhed; men mine Øine vare svage — De, Hr. Broder! har lykkelig opereret mig for Stæren. Den, der faaer Kundskab om en Sygdoms Aarsag og Sæde — og den erhvervede De Dem om min — er ogsaa nærmest ved at helbrede samme. Den ulykkelige fixe Idee: at Kongens Magt og Lovens Magt gik over Provstens Magt — det var den, der nær kunde gaaet over til en *Insaniam*. At en Provst havde Magt til at sidde Kongens Befalinger overhørig og faae en Præst straffet, fordi han opfyldte dem, det var det, som jeg ikke kunde faae rigtig ind i mit trekantede — jeg tør ikke sige fiirkantede, thi det kunde være et *Præpositale (ad formam ɔ: regale)* — Hoved.

Der er noget Miraculøst ved den Forandring, der kan foregaae med en Præst, naar han bliver gjort til Provst. Det er ikke længer det samme Menneske; ja han er næsten meer end et Menneske. Forhen høflig, ydmyg, hartad feig eller frygtsom, vorder han nu stundom som ved et Trylleslag fuld af Selvfølelse, Selvtillid, og et Mod, som Man — i god Bemærkelse — kan kalde Overmod, eftersom det overgaaer alt andet statsborgerligt Mod. Og foregaaer denne *Metamorphose* saa hurtigt, at Man har ondt ved at kjende ham igjen — ja at han næppe kan gjen kjende sig selv.

Men min velærværdige Broder har ikke opfattet Provstemagten i sin fulde Udstrækning. De indrømmer ham vel Magt, og det en meer end kongelig, over os Præster, men vil ikke tilstaae ham nogen over Degne. Dette er kun halvsandt. Thi vel har han over Degnen, naar han først *er* bleven det, ingen Magt. Men førend han bliver det, da haver Provsten over ham en stor

egentlig Skabermagt; thi hans «blive» eller «ikke blive» ligger i dennes mægtige Haand. Og viser hans store Magt sig grandgivelig deri: at han kan frembringe Noget — om just ei af Intet — saa dog af en ubeqvem Materie; hvilket Mirakel kunde bevises ved flere Exempler.

Videre er der ved Provstemagten en anden Mærkelighed. De har anmærket: at han har Magt til at skrive og tale, saa det sortner for Øinene og dundrer i Ørene; men De har ganske glemt: at han ogsaa har Magt til at *tie;* hvilket mit eget Exempel tydeligt oplyser. — Men det er ei allene, naar en Præst klager, og anraaber om Retfærdighed, at han kan tillukke sit Øie og sin Mund; han har ogsaa Magt til at tie, der hvor vi tykkes, han burde tale. Men vil Hr. Broder henregne dette til *Afmagt*, da har jeg intet derimod. Thi at vore Foresatte *ville* tale paa vort Bedste, der hvor de ere kaldte for at tale, det tvivler vel Ingen om. Men da de nu slet Intet tale i den Materie, saa maae Man maaskee antage: at de ikke *kunne*; og at deres Læber ere hermetisk tillukkede; hvilket i saa Fald er det Modsatte af Magt — Svaghed, Vanmagt, *Astenie.*

Jeg maae endydermere berigtige Deres Begreber om Provstemagten ved Præstegaardssyn. De siger: at han kan sætte en Præsts Indtægter under Seqvestration ved et Brøstfæld, anslaaet til 20 Rbd. Langt fra Maalet, Hr. Broder! Lad mig atter her oplyse Dem ved mit eget Exempel. Ved et saadant Syn kalder min Provst mig engang tilside, og aabenbarer mig med hjertelig Deeltagelse: at han var i den haarde Nødvendighed, at maatte andrage paa Seqvestration, da Manglerne ved forrige Syn ikke alle vare afhjulpne. Tvende Tagsteen nemlig, som forrige Aar befandtes revnede, hvilken Brøstfæld var anslaaet til 8 β, vare endnu i samme frygtelige Tilstand. Paa et Præstegaarden tilhørende Huus i Byen kunde desuden behøves nogen ubetydelig Flikning, dog var denne just ikke presserende. Jeg lovede, at det Anmærkede som snarest skulde istandsættes. Men da han fordrede *Sikkerhed* herfor, stod jeg endnu lige *in confinio Seqvestrationis.* Da udfandt til min Frelse hans store Viisdom den Udvei, at bevæge een af Synsmændene til at sige God for mig. Den ene, en fattig Tømmermand af mine egne Sognebørn, var og paa Provstens Opfordring villig til at gaae i Borgen for mig: at Manglerne inden 6 Uger skulde være afhjulpne. — See der, kjere Broder! et langt mere lysende Exempel paa Provstemagt! men og paa den ligesaa store Moderation i Sammes Udøvelse! — Omendskjøndt nu vel Synsmændene og Andre, hvem de rime-

ligviis havde fortalt Sagen, heraf ikke skulde fristes til at fatte høie Tanker om min *Credit Suffiçance* eller Ordholdenhed, saa maatte jeg dog taalmodigen benytte mig af dette bittre Middel til min Redning. Dog ved nærmere Eftertanke fandt jeg virkelig en Satisfaction deri, at jeg var endnu saa meget betroet, at en fattig Mand — maaskee fattigere end jeg selv — vilde gaae i Caution for mig for hele otte Skilling. — Denne Provstens her fremstraalende Magt er saa meget mere vidunderlig, som min Præstegaard maaskee er den allerbedste og een af de bedst vedligeholdte i hele Jylland (hvilket ogsaa klarligen fremgaaer af hiin otte Skillings Brøstfæld); og Provstens egen saa daarlig, at Ingen ret vel kunde være tjent med at modtage den med 1,000 Dalers Tilskud; og er det troeligt, at han af denne Aarsag attraaede (og opnaaede) sin femte Forflyttelse*).

Min velærværdige Broder er endnu i en anden Vildfarelse, naar han siger, at Præsterne ikke lønne Provsterne. Thi ei at tale om Lønningsfonden, som blev grundlagt ved deres Formænds Udnævnelse, saa har Man nu i mange Aar tilligemed Expenserne betalt Provsterne et Reisestipendium under det lærde Navn: *Viaticum Præpositi* = 1 til 2 Rbd. Jeg har ogsaa udlagt samme Drikkepenge lige til sidste Aar, da min Provst, istedetfor at reise til mig og udøve sin Pligt, befalede mig at reise til ham. Nu, at reise til ham, og ovenikjøbet betale ham for Reisen, det tykkes mig vel stærkt. — Naar Man dernæst overveier: at Synsmændene kunne tjene dobbelte, tredobbelte Diæter mod de Stænderdeputerede, da maatte de være meget uskjønsomme, eller rettere enfoldige, om de ikke betænkte saadant paa en eller anden Maade.

Der er endelig en Synspunct, under hvilken Provstemagten fremviser sig i sin høieste Culminationspunct. Her see vi Magten anvendt mod Magthaveren selv. Men dette er en reen moralsk Magt. Thi hvilken farlig Fristelse er det ikke: selv at vælge Synsmænd, der paa et Par Dage tjene 16—20 Rbd. og Kosten, uden at tage billig Andeel af en saadan gylden Fortjeneste? Hvilken langt farligere Fristelse er det ikke, naar der kan bydes dem hele og halve Sedler for Degneembeder. Men Hvo vilde troe, at en Provst kunde være saa svag og bukke under for en saadan Fristelse? Ingen. Imidlertid kan det dog

*) *O. Lund*, Kateket i Nykjøbing F. 1815—21, Præst i Dollerup-Finderup 1821—28, i Glenstrup: 1828—32; i Østertørslev: 1832—38; kaldedes til Agerskov i Haderslev Amt 30. Juni 1838; tog sin Afsked 1857; død i Svendborg 1865.

koste Kamp og Selvfornægtelse at overvinde den. Nei, kjære Broder! dersom Provstemagten ikke var saa uendelig, og for os Præster ubegribelig, da vilde Degnebesættelser let kunne forvexles med — et andet Slags Besættelser.

Der kunde endnu være Meget at sige om Provstemagten — baade som Almagt og som Afmagt — men jeg vil nu afbryde denne interessante Materie, ønskende min ubekjendte Medbroder saa liden Gjenvordighed og Elendighed som muelig; og i Særdeleshed at De maae vorde forskaanet for *Phtisis tabellaricus febris scematicus*, men først og fremmest for *Angina præpositalis*. — *Vale!*»

I *Randers Avis* for 22. Decb. s. A. finder Provsterne imidlertid en Forsvarer i én, der underskriver sig: «En Landsbypræst, der er ældre end Hr. Blicher»; Artiklen lyder saaledes:

I Anledning af offentlige Yttringer om Provster.

Gaaer Man ikke lidt udenfor de Grændser, Christendommen har anviist vore Yttringer, naar Man siger: «Hold stille, Broder! Jeg vil drage Skjæven af dit Øie?» Med den skarpeste Satire at hugge løs paa en enkelt Classe af Embedsmænd, fordi een af disse synes skyldig, er dog hverken billigt eller overeensstemmende med den sande Ære, der viser sig i Sagtmodighed og Ydmyghed af Hjertet. Vittigheders Honning mister sin Sødme, naar Galde løber over og blander sig deri. Det er dog en Svaghed, naar Vittighed eller Harme volder Forglemmelse af hiin christelige Advarsel: «Al Bitterhed og Hastighed og Vrede og Skrig og Bespottelse blive langt fra Eder, tilligemed al Ondskab!»

Blicher svarer harmglødende i *Randers Avis* for 5. Januar 1839:

Til Almeenheden, om Een, der i Nr. 175 af denne Tidende har gjort et nyt Udfald paa mig.

Jeg tænkte, jeg skulde nu havt Fred, eftersom mine vitterlige Fjender ere bragte til Taushed og Roelighed. Men nu opstaaer, nei fremkryber en Anden, som ikke maae synes, at jeg er fornærmet, forurettet, forfulgt nok. Fra sit Smuthul eller Skamkrog kaster han Steen efter sin Embedsbroder — om han ellers er Præst; thi i saa Fald synes mig, han maatte kunne

forstaae, hvis han vilde: at jeg ikke har taget Provstestanden, ikke Individerne i samme, under Behandling; men et Enkelt, som brugte sin Magt som Provst til at undertrykke og forfølge uskyldig Mand. At han er ældre end jeg, det paatvivler jeg derimod ikke; thi hvis han ellers ikke er et Eieskarn, da er det aabenbart, at han gaaer i Barndom.

St. St. Blicher.

Kampen strakte sig endogsaa til *Fyens Stiftstid.*, hvor en Provst *Lund* fra *Rudkjøbing* i Bladet for 11. Januar 1839 havde faaet optaget et Forsvar for Provstemagten; denne Opsats affødte i *Aarh. Stiftstid.* for 2. Februar s. A. et Tilsvar fra «den gamle Landsbypræst», hvori det bl. a. hedder:

— — — «Rigtignok grebes jeg af et Slags Rædsel, da jeg formærkede, at det var en ci-devant Amtsprovst, som jeg her fik at gjøre med; thi det er jo kommen saavidt med denne forhen saa anseelige Classe af Embedsmænd, at Enkelte af dem, som endnu gaae her paa Jorden, ikke ere anderledes at ansee, end som Gjengangere, der allerede eengang have bivaanet deres egen Liigbegjængelse og nu ikke kunne siges at leve, uden forsaavidt de overleve sig selv, for hvilket mislige agrément de ovenikjøbet (ifølge Forordn. 17. Jan. 1764) maae betale 18 Rbd. Sølv aarlig udi Rangskat.»

Om Blicher siger han: «Det forekommer mig, som om allerede Hr. Blichers Historie maatte have aabnet Deres Øine. Hvad haver ikke denne brave Mand og herlige Poet maattet lide! Under hvilke Ydmygelser haver han ikke maattet bøie sig! Han skriver jo uden Omsvøb, at Provsten, som selv tilsidesatte sin Embedspligt, haver faaet *ham* straffet, fordi han opfyldte sin! Hvorfor omtaler De ikke denne Sag, som jo haver foranlediget Alt, hvad der videre er skrevet, med eet eneste Ord? Var dette ypperlige Genie gaaet tilgrunde, mon da nogen Provst udi Verden vilde have kunnet puste en lignende Gnist i et andet Leer?»

Forinden har dog «*En Præst*» lyst efter *Olaus Lund* i følgende Stykke i *Aarhuus Stiftstid.* for 19. Jan. 1839:

Opfordring til Hr. Provst L[und] i Ø.-T.

Den almeenagtede Præst, Hr. *S. S. Blicher*, har i *Randers Avis* kundgjort: 1) At en Provst (Talen er om D. H.) har Magt

til at sidde Kongens Befalinger overhørig, og faae en Præst (Hr. Blicher) straffet, fordi han opfyldte dem. 2) At De har *tiet* der, hvor De burde have *talet*. 3) At De har villet andrage paa Seqvestration af Hr. Blichers Embedsindkomster, fordi han havde forsømt at afhjælpe et Brøstfæld, der var anslaaet til 8 Skilling, og det uagtet Deres egen Præstegaard er saa forfalden, at Ingen kunde være tjent med at modtage den med 1000 Dalers Tilskud. Disse Poster ere, efter den almindelige Mening, især i Forbindelse med, hvad Hr. Blicher tilforn, ogsaa i *Randers Amtstid.*, har fremført mod D. H., saa graverende, at det for Dem vilde være saare gavnligt og ønskeligt, om De kunde fralægge Dem samme, hvortil De herved offentlig opfordres.

En Præst.

Provst *O. Lund*, der har siddet musestille under den hele Affære, rykker nu frem i *Aarhuus Stiftstid.* for 7. Febr. s. A. med følgende

Tilsvar
paa Opfordringen i *Aarhuus Avis* [ɔ: *Stiftstid.*].

Ad *1.* Undertegnede, der paa sine Skolevisitatser, som Provst for Nørrehald med flere Herreder, pleiede at gjennemsee de respective Pastoraters Kirkebøger, begjerede paa en saadan Visitats i *Spentrup* dette Pastorats Kirkebøger fremlagte, men fik et afslaaende Svar, fordi Sognepræsten var fraværende paa en Reise i Aalborg Stift, men hvorom ingen officiel Anmeldelse var skeet til mig, ligesom jeg og var uvidende om denne Sognepræstens Fraværelse. — Senere yttrede jeg for Hr. Pastor *Blicher* i Spentrup mundtligen mit Ønske: at faae bemeldte Bøger til Eftersyn, hvilket uden Vanskelighed lod sig gjøre, og hvortil ikke en fuld Dag udkrævedes, da Afstanden imellem *Spentrup* og *Østertørslev* er omtrent 1 Miil; ligesom jeg endvidere, for ikke at uleilige Hr. B. foreslog, at lade Bøgerne besørge til mig ved Kirkesangeren i Spentrup, og med hvem jeg da vilde conferere hine. (Jeg maae herved bemærke, at det Alt forhen var bleven mig paalagt fra høiere Steder at lade et andet Pastorats Embedsbøger bringe til mig, og at jeg altsaa havde en Analogie til min Veiledning i saa Henseende.) Hr. Pastor *Bl.* samtykkede ubetinget i dette mit Forslag. Efter nogen Tids Forløb bragte jeg ham sit Løfte i Erindring, hvorhos jeg bemærkede, at Sagen vilde blive at afgjøre ved en Cancellieresolution, dersom Hr. *Bl.* nu var af an-

den Mening, og altsaa tog sit Løfte tilbage. I sin Svarskrivelse herpaa erklærede Hr. *Bl.* sig for en Indstilling til bemeldte Collegium, hvilken paafulgte. — Ved at communicere Pastor *Bl.* den derefter modtagne Resolution, hvorved det blev ham paalagt at møde hos mig med sine Embedsbøger, gjentog jeg mit forhen gjorte Tilbud, at ville lade Sagen afgjøre ved Kirkesangeren i Spentrup. — Ikkedestomindre indfandt Hr. *Bl.* sig personlig, mueligen paa Grund af, at jeg i berørte Communicationsskrivelse til ham havde yttret mit private Ønske: at see Hr. *Bl.* i mit Huus, hvorved Leilighed kunde gives deels til at udvexle med hinanden vore forskjellige Anskuelser i denne Sag og i andet Mere, Embedet vedkommende, deels til at hæve den indtraadte Spænding imellem os. — Udfaldet syntes at svare til denne min Forventning; thi vi gave hinanden Haanden paa at vilde forbigaae det Passerede med Taushed og Glemsel.

Ad 2. Den omhandlede Seqvestration angik aldeles ikke Præstegaarden, men et Kaldet tilhørende Præsteenkesæde, der var forsømt, og krævede ikke ubetydelige Reparationer. Men da de derpaa udsatte Mangler ikke befandtes at være afhjulpne ved næste Aars Syn, foreslog jeg Hr. *Bl.*, for at skaane ham og mig for hiin ubehagelige Forretning, at overdrage Reparationen af Enkesædet til En af de tilstedeværende Synsmænd, som boer i Spentrup Sogn. Dette fandt Hr. *Bl.'s* Bifald, og Accorden derom sluttedes i min Nærværelse paa saadan Maade, at Arbeidet skulde være fuldført inden de næste 6 Uger. Denne Forhandling blev derefter tilført Synsforretningen paa behørigt Sted; og Hr. *Bl.'s* Forsømmelse af den ham forrige Aar paalagte Istandsættelse af Enkesædet havde fra det Offentliges Side ingen videre Følger for ham. — Med Hensyn til *Østerlørslev* Præstegaard behøver jeg blot at bemærke, at jeg i mine henved 6 Embedsaar ved Kaldet har beviislig anvendt indtil 400 Rbd. paa dens Forbedring; hvorhos jeg aarligen afhjalp de af vedkommende constituerede Provst med Synsmænd paa samme udsatte Mangler, hvilken Udsættelse er skeet i Medhold af de gjældende Anordninger, ogsaa paa den Grund, at jeg altid trak mig tilbage fra Synet selv, for ei ved min Nærværelse mueligen at imponere Synsmændene til Skade for deres Pligtopfyldelse, ligesom disse kunne bevidne, at jeg udtrykkelig tilholdt dem at opfylde deres Kald efter Samvittighed.

Denne sandfærdige historiske Fremstilling af mit paaankede Forhold har jeg troet at burde give. Forøvrigt maae jeg tilføie, at nærværende offentlige Tilsvar, ligesom det er mit første, saa-

ledes bliver det mit sidste: thi jeg kjender og søger en bedre Virksomhed, end den er, som yttrer sig i Avisfeider, hvor Lidenskaber saa let komme til at føre Ordet paa Sandhedens Bekostning. Men jeg skal derfor ikke undlade, hvis det maatte kræves, ved Domstolene at skaffe mig Betryggelse imod ufortjent Udfald paa mig med Hensyn til min Embedsvirksomhed, og under hvilken jeg ingensinde har tilsidesat den Agtelse og Humanitæt, jeg skyldte mine Embedsbrødre; ligesom jeg til Stadfæstelse herpaa endnu er i Besiddelse af flere Breve fra mit forrige Provsties Herrer Præster, hvormed jeg, især deleshed ved Nedlæggelsen af Embedet, er bleven beæret.

Agerskov pr. Haderslev, den 30. Januar 1839.

Lund.

Blicher afslutter saa Striden med følgende Tilsvar i *Rand. Av.* for 21. Febr. s. A.:

I Anledning af Provst *Lunds* (forhen i Østertørslev, nu i Agerskov) Erklæring i *Aarhuus Avis*, optagen i Randers dito Nr. 24, da finder jeg: at 1) nogle af de mig opgivne Facta ere tilstaaede, om endog efter Evne dreiede en Kjende; 2) at andre, saasom de mig uden Grund imputerede Kirkeforsømmelser, Provstens egne virkelige Skoleforsømmelser, samt dem med at eftersee Kirkebøgerne, ere med Taushed forbigaaede. Da Provstens Forsvar altsaa i Henseende til Realia ikke rokker mine Paastande, overlader jeg Bedømmelsen af denne mærkværdige Sag til Enhvers egen Forstand og Sindelag. Dersom Degnen i Gassum [ɔ: *Jespersen*] skjøttede om eller turde sige, hvad han vidste, da vilde der komme endnu mærkeligere Ting for Lyset; men uden hans Tilstaaelse troer jeg intet yderligere at kunne bevise. Naar Biskoppen melder mig: at jeg er angivet for Kirkeforsømmelser, maae der jo have været en Angiver, og denne maae jo kunne oplyse: fra *Hvem* og *hvorledes* han har erholdt saadanne ugrundede Klager.

Spentrup, den 19. Febr. 1839.

St. St. Blicher.

Havde end de høje Herrer, som Skæbnen havde udset til at sidde som Blichers Foresatte, maaske den formelle Ret paa deres Side, saa havde dog vist ingen ladet dem høre ilde for, om de havde skaanet vor Digter for de naragtige Petitesser, med

hvilke de forbitrede ham et i Forvejen sorgfyldt Liv. Man maa være Herredsprovst for at nære den Opfattelse, at Verdensordenen forrykkes, fordi en Digtersjæl glemmer Prikken over i'et i en *Liber daticus*, eller fordi Vinden letter en Sten i Præstegaardstaget.

Hvad dette sidste angaar, fik Blicher i 1839 en eklatant Oprejsning; thi da Branddirektør *Dinesen*, Randers, i *Jyllandsposten* for 2. Juli 1839 skriver et Forsvar for Opførelsen af den under 7. Aug. 1838 nedbrændte Asferg Præstegaard, ved han intet bedre at sige om denne Bygning, end at:

«den eneste Præstegaard i de 11 Herreder, hvoraf mit Embeds-District bestaaer, der med Føie kan ansees bedre end Asferg, er Naboepræstens, *Hr. Steen Steensen Blichers* i Spentrup, men det kunde vel ikke være Meningen, at denne skulde tjene hiin til Mønster; thi var dette Tilfældet, maatte der i det allermindste have været lagt 1000 Rdl. til det, der var at disponere over — — —»

Redaktionen af *Jyllandsp.* tilføjer følgende for egen Regning:

«Mærkeligt nok, at netop denne (Spentrup) Præstegaards formeentlige slette Tilstand var én af den forrige Provstes mange Klagepuncter over Pastor *Blicher*. Saa forskjellige ere Menneskenes Domme! Men endnu mærkeligere var det, at Hs. Høiærværdighed ikke vilde indlade sig paa at modbevise en saa almeen agtet Mands som Hr. Pastor *St. St. Blichers* Gjendrivelse af hans Klagepuncter.»

— Efter den Rolle, som Skolelærer *Jespersen* *) havde spillet i Provstefejden, kan man ikke undre sig over, at Blicher saavidt

*) Om denne stridige Degn skriver Blicher i en Beretning om Skolevæsnets Tilstand i Pastoratet *1830*: «*Hans Peter Jespersen*, 49½ Aar, dannet af *N. Blicher*, Præst i Randlev, nu emeritus. — Duelig til Elementerne. Meget sæderlig og meget flittig.» — I *Illustr. Tid.* for 24. Juni 1883 har *Ev. T. Kristensen* givet nogle Bidrag til hans Karakteristik, hvoraf vi her skal anføre et Par. Regning var ikke vor Jespersens stærke Side; kom et Barn op til Pulten og vilde have nogen Belæring om Behandling af Brøker, svarede Jespersen: «Hwa', kan du ett forstaa det! Hiel mæ de hiel, hiel mæ de brud. brud mæ de hiel og brud mæ de brud; det er jo Søren Mathiesens Maad'; kan Du ett forstaa saamøj!» Derpaa fik Ungen et Puf for Brystet og sendtes atter ned paa sin Plads.

Naar Ev. T. Kr. fortæller om Jespersens grænseløse Ærbødighed for

muligt søger at blive ham kvit. Det fremgaar da ogsaa tilstrækkeligt af følgende Skrivelser:

Høiædle og høivelbaarne Hr Kammerherre, Amtmand *v. Lorenz*,
Høiærværdige Hr. Provst *Lund*.

Da forrige Degn i Gassum *Jespersens* Remotion fra Embedet meest var begrundet i hans totale Uduelighed i Kirkesangen, borde man egentlig i denne Deel af den offentlige Gudstjeneste retmæssigen forvente en længe savnet Forbedring. — Da den constituerede *Thoresen* begyndte at fungere, forstyrrede Jespersen, saavidt ham mueligt i selve Degnestolen, Kirkesangen med sin falske og skurrende Stemme. Da dette paa derom indgivet Anke blev ham forbudet, holdt han vel op hermed i Thoresens Tid; men nu forvilder han som før den nye Hjælpelærer *Sørensen*, som tilmed har en svag og

---

Blicher, maa samme Ærbødighed ihvertfald henlægges til Blichers første Embedstid i Spentrup. — Omkring Kirketiden, naar Præsten ventedes, skal han altid have været meget urolig, faret ud og ind ad Døren paa de smaa korte Ben og raabt til sin Hjælpelærer: «Poulsen, De mo stræv aa komm' i Klejern; no kommer han snaaet; a mo ud aa si, om han kommer ett, for han mo ett vent'!»

Han skal have været meget smigret, naar Blicher tog ham med paa Jagt, f. Ex. ud i Dyrby Mose, hvor der var store «Bløder», det vil sige moradsige Gunger, hvor enkelte Græstuer rager frem af Mudderet; her gjorde den lille kalveknæede Mandsling Fyldest for den bedste Jagthund, og Blicher undlod ikke at tage god Lige af ham. — Men det var som sagt mens Freden herskede imellem dem. I hvilken Grad dette Forhold forandredes, kan man skjønne af følgende Brudstykke af et Brev fra Blicher til Amtet 26 Marts 1839 — — —

«Dette saameget mere, som jeg, Blicher, atter seer mig angreben paa en underfundig Maade ved en løgnagtig Paastand af bemeldte Jespersen« — (nemlig at en Mads Christensen skulde altid handle for Faderen Chr. Madsen [70 Aar]). — «Naar dette var sandt, da havde jeg, Blicher, skrevet falske Attester under Embeds Eed; thi jeg har hvert Aar, siden Mads Christensen fritoges fra Krigstjeneste som hjælpende Søn hos Faderen i befalet Form attesteret: at Faderen selv holder Dug og Disk og selv driver Gaarden ved egne Heste og Plouge. — Jeg er altsaa ved Loven forpligtet til at anholde om min Frifindelse for hiin i Jespersens Inserat involverede Beskyldning ved Domstolene.»

Desuden maa Bl. ytre sin «dybe Uvillie over den spydige og overmodige Tone, i hvilken han i sine Erklæringer vover at tale til sine højere Foresatte den ærede Amtsskoledirection». Blicher taler tillige om «den Frækhed», at Jespersen foreslaar Skolepatron, og paataler yderligere Jespersens «Skumlerier» mod sig.

meget usikker Stemme, saa at Kirkesangen nu er slettere end nogensinde før i min Embedstid.

Dette anmeldes herved til forhaabet Afhjælpning og Forebyggelse for Fremtiden.

Spentrup, 27. Mai 1838.

S. S. Blicher.»

[Viborg Ark.]

Høiædle og høivelbaarne Hr. Kammerherre, Amtmand *v. Lorenz*, høiærværdige Hr. Provst *Lund*.

Igaar havde jeg tilvarslet Førstegudstjeneste, Skriftemaal og Altergang i Gassum Kirke.

Den derværende, nu med Hjælpelærer forsynede Degn, *Jespersen*, havde i Torsdags sagt mig: at der var henved 70 Communicanter i Sognet tilbage, som i dette Foraar ei havde været til Alters. Uden senere at vorde underrettet om at et langt større Antal havde ladet sig hos Jespersen antegne, medførte jeg igaar den fornødne Viin til henved 100 Communicantere og 12 Brød flere end til de 70, han havde angivet. Da nu Tjenesten skulde begynde, sagde han mig: at 85 vare antegnede. Jeg bad da 6 af de i Byen boende om at bie enten til idag eller hvilkensomhelst Søgne- eller Helligdag, de selv vilde bestemme. Nu troede jeg at være sikker; men efter Skriftemaalet kom Jespersen og sagde: at 7 uantegnede havde været med til Skrifte; hvorved jeg atter blev sat i ængstende Forlegenhed. Da Jespersen bestandigen har været yderst accurat og paapassende ved denne som ved alle kirkelige Forretninger, troer jeg i denne Begivenhed at see en planmæssig Ondskab og et Exempel mere paa det aldeles uforskyldte og uforklarlige Had, med hvilket han nu i længere Tid forfølger mig. — At jeg for Fremtiden maae see mig istand til med Roe og Sikkerhed at opfylde mine Embedspligter: andrager jeg indstændigen paa, at bemeldte Hans Peter Jespersen Degn i Gassum, maae vorde removeret fra alle nævnelige Kirkesanger- og Skolelærerforretninger og samme i eet og al den constituerede Skolelærer overdragne, paa det jeg ved Udøvelsen af mine Embedsfunctioner kan undgaae al Berørelse og følgelig Forstyrrelse med ovenbemeldte Jespersen.

Spentrup, 28. Mai 1838.

Ærbd.

S. S. Blicher

Provst *Lund* henstiller Sagen til Bispens Afgjørelse *4. Juni 1838. Bispen* forlanger, at Degnen skal høres, og han tager paa Forhaand hans Parti [9. Juni s. A.]; Jespersen kaldes for Provsten, og denne frifinder ham i Altergangssagen, men indstiller ham til en Mulkt for Sangen, da han har indrømmet, at «han (tiltrods for Advarsler) efter gammel Vane kan have hævet sin Stemme vel stærkt, men han lovede derhos herefter at vilde aldeles afholde sig fra at synge i Kirken». Forøvrigt retter Provsten snarere Klagen mod Blicher, hvad Altergangen angaar. (*9. Juli 38.*)

Bispen bifalder i ét og alt Provstens Udtalelser og foreslaar at lade Jespersen endnu denne Gang slippe med en «alvorlig Irettesættelse» for Sangen. (*31. Juli s. A.*)

[Viborg Arkiv.]

Jespersen synes med Flid at have lagt an paa at drille baade Præst og Kirkeværge; den 6. Febr. 1839 klager denne sidste — Gaardejer *H. A. Møller* — til Provst *Dahlerup* over, at Jespersen fylder Gassum Kirke-Loft med Fourage og selve Kirken «med Tønder, Kar, Plovtøi etc.»; forleden da Møller var deroppe, «befandtes endeel af Kirkens Loft belagt med Høeknevler (noget af det værste til at fordærve et Loft), Vaabenhuset opfyldt med Hørbrøder, Bagertrug, Kar, Tjærebøttinger etc. etc. Paa Grund af, at da afsatte Degn H. P. Jespersen flere Gange forhen er paalagt at fritage Kirken for sine Materialier, og jeg som Kirkeværge ikke daglig kan staae ved Kirken og rødde ud, ligesom denne behager at bære ind», anmoder Møller om, at Kirke-Nøglen maa blive taget fra ham.

Blicher attesterer:

«Jeg har flere Gange seet, og mundtlig for Degnen Jespersen paaanket den Urød af hans Sager i Vaabenhuset. Paa Loftet har jeg aldrig været, men dømmer denne efter Analogie, ønskende at Kirken ene og allene maatte anvendes til sin Bestemmelse.

Spentrup, 7. Febr. 1839.

S. S. Blicher,
Sognepræst.»

Et evigt Tvistepunkt mellem Jespersen og Skolekommissionen var hans besynderlige Ligningsmaade, som Blicher uden videre kalder for «et aldeles lovstridigt Prelleri», mens Skolepatronen — H. A. Møller — skriver, «at om end saa den høie Amts-

skoledirection befalede mig levende flaaet» — vilde han ikke være istand til at ansætte Jespersens Løn efter dennes Ligning. — I 1836 var Jespersen bleven tvungen til at antage Hjælpedegn; Pladsen bliver ledig i 1839 ved *C. Sørensens* Kaldelse til Vinge, hvorfor Blicher 18. Juni «anmoder [Amtsskoledirectionen] om Ansættelsen af et Subject» i Sørensens Sted; men nu vaagner Jespersen op til Daad og vil være Degn paany. Lærer *Wandborg* i Spentrup har lovet ham at synge i Kirken; selv vil han da holde Skole. Blicher og Møller fnyser i Takt.

Den sidste spørger Jespersen, om han har glemt de «meget alvorlige Irettesættelser», han fik af Provst *Lund* $^{14}/_{12}$ 1836, «foranlediget efter mig, Møllers, Klager over hans slette Embedsførelse», — og Blicher hævder, at Manden er komplet uduelig; det vilde være Synd for Børnene, om Jespersen nu atter skulde ilag med sit Forkvaklingsværk. Derimod ser Blicher hellere end gjærne, at Wandborg synger i Kirken, thi han er i denne som i enhver anden Gren af Embedet «en duelig og nøiagtig Mand». ($^{24}/_{6}$ 1839.)

Men Jespersen er ikke saadan at ryste bort; han har siddet paa Gassum Kald i 35 Aar, og har da vundet Hævd som Oversidder.

Blicher kan ikke længere regere med ham; engang skriver han til Provsten:

«*Jeg* kan ikke faae Jespersen videre, men indstiller til Deres Høiærværdighed, om De ikke ville see ham tilholdt at opfylde den ham paaliggende Pligt». [$^{1}/_{12}$ 1839.]

Den 2. Juli 1839 giver Kancelliet Jespersen Medhold, hvad Ligningsspørgsmaalet angaar; der vexles endnu mange vrede Skrivelser mellem Blicher og Amtsskoledirektionen, før den Sag gaar i Orden. Hele Gassum og Nabobyerne er kløvet i to stridende Parter; der holdes talrige Møder om Degnekornets rette Fordeling; saaledes 2. April 1840. Blicher og Møller har nu endelig bøjet sig for Amtsskolekommissionens Vilje og besluttet, at Jespersen skal have sin Løn, men de «var de eneste af alle 8 Mand, som holdt sig til Directionens Befaling». Mødet opløses, men Blieher og Møller sammenkalder alle Sognets Mænd til et nyt Møde: «Efter at have ventet et Par Timer over den fastsatte Mødetid, vare ikke samlede flere end syv Beboere foruden Commissionen». *Chresten Andersen* i Dyrby erklærede sig imod at ligne den hele Afgift efter Hartkornet alene, hvad de andre var blevne enige

om; saadan gik ogsaa dette Møde overstyr. At Blicher var vred, saa det duede noget, ses af følgende Skrivelse:

«Som ikke uvigtigt Bilag til omstaaende Commissionsforhandlinger tillader jeg mig for mit eget Vedkommende at tilføje:

Det var tidtnævnte *Chresten Andersen*, Selvejer og Pranger i Dyrbye, som ifjor forhindrede Ligningens Approbation, idet han ei allene selv skrev imod den, men og formaaede sin Nabokone (en gammel svagelig Enke) og begges Tjenestefolk til at underskrive hans Mening; hvilket paadrog mig høie Vedkommendes Miskjendelse m. v. — Nu iaar er han den samme, der opponerer — ei allene mod Commissionen, men mod næsten hele Sognet, ja mod sin egen Mening og Erklæring ifjor. Herfor ligger et vist Familie- og Handelsforhold til Grund; saameget beklageligere var det, om Menigheden — jeg taler ikke om mig selv — skulde lide herunder ved Splidagtighed og en betænkelig Tendents til Opsætsighed mod Loven og dens Handthævere. — Jammerligt var det, om een Bonde skulde kunne sammensætte Øvrighed mod Præst og Sognefolk; og saare misligt, om saadant skulde gaae uændset og for Fremtiden uforebygget hen. Jeg forespørger desaarsag: om tidtnævnte *Chresten Andersen* ikke kan drages til Ansvar og saaledes mueligen hindres i at forstyrre Communens forhen saa fredelige og roelige Forfatning.

Spentrup, 7. April 1840.

Ærbødigst

S. S. Blicher.»

Om den Spænding, der herskede mellem Blicher og Amtsskoledirektion, vidner følgende Skrivelse:

«Til Amtsskoledirectionen for Nørrehald m. fl. H.

At Skolecommissionen ikke har erklæret sig over Hr. *Møllers* og *Jens Mikkelsens* Indsigelser mod dette Aars Ligning, har — som mig tykkes — sine gode Grunde deri: *a*) at Patronen [ↄ: Møller] var Een af de Indsigende og *b*) at Commissionens Erklæringer paa *Chresten Andersens* Indsigelse ifjor ikke blev reflecteret paa; ligesom ei heller dens Erklæring paa den qviesterende Degn *Jespersens* Ansøgning om Tillæg i Løn havde anden end modsvarende Virkning. — Naar altsaa

Commissionens Erklæring er en blot virkningsløs Formalitet, maae den jo finde sig foranlediget til at overlade Decisionen til de overordnede Authoriteter.

Paa egne og Skolefondens Vegne.

Ærbødigst
S. S. Blicher,
Spentrup, 27. Juny 1840 Sognepræst.»

[Det lokale *Provstearkiv*.]

Det synes, som om Blicher først blev Jespersen kvit i 1842, da han fik sin Afsked ved en Kancelliresolution*). — Han døde den 1. Aug. 1863, 83 Aar gl., og Konen, *Hedevig Marie*, f. *Juul*, Aaret efter 11. Decb. 1864, 89 Aar gl.

Det var altid et af Blichers højeste Ønsker at komme «ud aa Dar» og se sig om; midt under den stærkeste Skjærmydsel med Provst *Lund* forfatter han følgende Ansøgning:

Spentrup, 26. Juny 1838.

Til Kongen.

I Forbindelse med den af mig til det høikongelige Danske Landhuusholdningsselskab efter Anmodning af samme, nyelig indsendte Beskrivelse over Viborg Amt, og den af mig under Arbeide havende Beskrivelse af Skanderborg Amt, troer jeg, at en lignende — forsaavidt nemlig angaaer det særegne oeconomiske og Folkelivet — over den sønderjydske og holstenske Vestkyst samt Øerne i Vesterhavet, vilde kunne have fleersidig og navnlig statslig Interesse.

Lidet bereiste og mindre beskrevne af Mænd, der havde opstillet sig ovennævnte Formaal, var disse vigtige og i mange Henseende høist mærkelige Egne af Danneriget endnu altfor ubekjendte og hartad fremmede til, at jo en nøiere Kjendskab til samme maatte være ønskeligt, og under meer end eet Hensyn af gavnlig og interesserende Indvirkning.

Uformuende til paa egen Bekostning at udføre en saadan Reise svarende til Øiemedet, vover jeg at bede Deres Kongelige Maiestæt, som forhen, allern. haver understøttet lignende Foretagender, at ville forunde mig en Pengeunderstøttelse til denne Reise i Løbet af denne Sommer.

Allerunderdanigst
S. S. Blicher

[Rigsark.]

*) Se *Jyllandsp.* 11/11 1842.

Den 7. Juli 1838 tilstaar Kongen ham 300 Rdl. «fornemmelig i landoeconomisk Henseende». — Overfor Frederik den 6te skulde der ikke gjærne slaaes paa de æstetiske Nagler. At det imidlertid er trukket stærkt ud, før Blicher har faaet nogen officiel Underretning om Bønhørelsen, læres af følgende Brev til *Collin*, hvor ogsaa Blichers Bisp er paa Tapetet:

«Høivelbaarne Hr. Conferenceraad.

Da jeg endnu ikke har faaet Svar paa min Ansøgning om Reiseunderstøttelse, tør jeg vel næppe gjøre Regning paa dens Bevilling; og da jeg alligevel ønskede paa egen Regning i denne Sommer at gjøre en Udflugt ligesom i de to foregaaende, udbeder jeg mig af Deres Høivelbaarenhed et par Ord til Underretning om Ansøgningens Skjæbne. Jeg søgte Dem desværre forgjæves paa Deres Reise, hvilket De maaskee veed fra Forv. *Bloch* paa Fussing.

Jeg mindes paa Amager*) at have talt om Biskop *Paludan-Müller* og skylder ham og Sandheden den Tilstaaelse: ved hans Visitats i ham at have fundet den særdeles kyndige og duelige og derhos upartiske, vakkre og humane Mand, samt intet at have fornummet af hiin Smaalighed, som Rygtet har tillagt ham.

Med min agtelsesfuldeste Hilsen til hele [Deres] ærede og elskelige Familie henlever jeg med hjerteligste Hengivenhed

Deres Høivelbaarenheds ærbødigste

St. St. Blicher.

Spentrup. d. 5. August 1838.

[Jonas Collin.]

At Blicher dog ikke har været aldeles uvidende om det Gratiale, der var tilstaaet ham, ses af følgende Skrivelse til Biskoppen:

«Da jeg efter Hans Maiestæts Kongens Villie og med Hans Understøttelse skal bereise Vestkysten af Sønderjylland og Øerne uden for, hvilken Reise vil medtage 4 á 5 Uger, saa har jeg af begge mine Nabopræster faaet skrivtlig Løvte om mit Embedes fuldstændige Besørgelse; hvilke Beviser hermed fremsendes. — Da Provst *Lund*, som nyelig er kaldet til Ager-

*) I Aaret 1838 søgte Blicher forgjæves Taarnby Kald paa Amager.

skov, nu er reist derhen, og ingen ny Provst constitueret, kan jeg under dette Hensyn ikke legitimere mig. Men forhaabende Deres Høiærværdigheds bevaagne Consens er jeg Deres

allerærbødigste
S. S. Blicher,
Spentrup, 1. Aug. 1838. Sognepræst.»

[Viborg Arkiv.]

Med Brevet til Bispen følger nedenstaaende tvende Erklæringer:

«Under Hr. Pastor *Blichers* Fraværelse paa en Reise har jeg Underskrevne overtaget at besørge hans Embede i Eet og Alt, forsaavidt Spentrup Sogn angaaer.

Hald, 31. Juli 1838.
J. C. Find.»

«Foranlediget ved Hr. Pastor *S. S. Blichers* gjorte Begjæring til mig at overtage de præstelige Forretninger i eet af hans Sogne under den af ham nu forehavende Reise, afgives herved Tilstaaelse for, at jeg med al Redebonhed skal udføre dette Hverv, saavidt mit eget Embedes Bestyrelse forunder mig Tid og Leilighed.

Asferg Præstegaard, d. 31. Juli 1838.
C. Sommerfeldt,
Sognepr. f. Asferg og Faarup Menigheder.»

I Bispens Skrivelse til Provst *Lund* [2. Aug. s. A.] giver han sin Tilladelse. Men med den smaalige Petitesse, der er den gamle, lidt vanskelige Herre egen, faar hans Skrivelse følgende Finale:

«Men da der synes at være noget ubestemt i den Tilstaaelse, som Hr. *Sommerfeldt* har meddeelt, idet han ikke har betegnet, om han vil paatage sig Gassum Sogn, naar Hr. *Find* overtager Spentrup, beder jeg, at D. H. behageligst vil herom søge nærmere Oplysning og forvisse Dem om denne Sags passende Ordning imellem de vicarierende Præster.»

Hvor vrangvilligt de højeste kirkelige Myndigheder paa denne Tid teede sig over Blicher, ses af den næste Sag, der

Randers paa Blichers Tid.

omhandler det ved en tidligere Lejlighed nævnte Enkesæde i Spentrup.

Blicher skriver saaledes:

Til det kongelige danske Cancellie.

Da jeg i Aaret 1826 modtog Spentrup Præstegaard, modtoges med samme det saakaldte Enkesæde, beliggende paa Gaden med en liden Haugeplads 1/4 Skp. Land, men ellers intet Jord. Samme Bygning, bestaaende af 12 Fags Bindingsværk, var skrøbelig og næsten faldefærdig og alligevel kun belagt med 13 Rdl. 3 Mk. Brøstfæld. Jeg har istandsat denne Bygning med en Hovedreparation, som kostede mig 160 Rdlr. foruden Kost til Arbeidsfolkene, Kjørsel efter Materialier, som ikke kan anslaaes lavere end 15 Rdl. — Et andet endnu mere forfaldent Huus i Byen overgik og til mig, men som min daværende Provst, nu afdøde *Kruse* i Randers, ikke vilde sætte under Brøstfæld, men tillod mig: at jeg maatte lade samme falde ned, om jeg vilde — som Tilfældet og er med mange flere under samme Categorie. Dette vilde jeg ikke, men satte det i tilbørlig Stand med en Bekostning af 130 Rdl. foruden Kost og Kjørsel anslaaet lavt til 10 Rdl. — Endelig har jeg afvigte Sommer til de 8 Fag, hvoraf dette Huus bestaaer, bygget 5 Fag til en Familie over Bondestanden, indrettet Vaaningshuus, som har kostet mig 250 Rdl. foruden Naturalier. Saaledes er sidstmeldte Huus, ialt 13 Fag, en smuk og passende Enkebolig, som det første desuden aldrig kan blive, da det ligger paa en høist fugtig Bund, der er skadelig saavel for Bygning som for Møbler og Sundhed. — Det er nu min underdanigste Begjering: at sidstnævnte Boelig med Hauge maae sælges, mig til Erstatning for, hvad jeg har bekostet ei allene paa dette, men og paa det andet Huus, til hvilket og haves en Hauge af samme Størrelse som hiin; og at denne Vaaning for Fremtiden maatte bestemmes til Enkesæde. — Jeg haaber herpaa at erholde min Amtmands, Hr. Kammerherre *v. Lorenz'*, og min const. Provst, Hr. *Dahlerups*, bestyrkende Erklæringer.

Spentrup, d. 9. Januar 1839.

Underdanigst

S. S. Blicher.

Provst Dahlerup bifalder kraftigt denne Ordning [14. Januar 1839]. Men den gamle Bisp gjør endnu en Hoben embeds-

mæssig Kvalm [26. Febr.] Der er efter Bispens Skjøn ingen Grund til at erstatte Blicher noget; han har naturligvis ladet Enkesædet forfalde, da Brøstfældet i 1826 jo kun var vurderet til 13 Rdl.

«Hvad det andet Præsteembedet tilhørende Huus angaaer, da kunde det ikke, som Hr. Blicher skriver, komme an paa ham selv, om han vilde lade det falde ned eller ikke, men han maa efter Lovgivningen ansees at have været forpligtet til ogsaa at vedligeholde dette Huus, og altsaa kan han ikke antages at have gjort mere end sin Skyldighed.»

Opførelsen af de 5 Fag er dog ganske vist «mere end han var pligtig til», og dette Hus synes Bispen jo nok kan tages til Enkesæde istedetfor det gamle, især da Provst *Dahlerup* anbefaler det. — Men Godtgjørelse bør der ikke være Tale om. Det gamle kan man jo sælge til Fordel for Embedet, «dog antager jeg, at det først bør af Hr. Blicher afleveres i *mangelfri* Stand». — *Kancelliet* resolverer, at der «ikke kan tilkomme ham nogen Erstatning for de ommeldte 5 Fag Huus, der bliver at betragte som Embedets Eiendom, samt at naar Enkesædet, som skal bestaae af ikke 12, men 14 Fag Huus, er rescriptmæssigt istandsat, kan han indkomme med nærmere Ansøgning angaaende det tilkommende Enkesæde i Kaldet». [9. Marts 1839.]

Efter mange Skrivelser frem og tilbage, hvor Blicher rigtig maa føle Bispens Unaade, ender Blicher med at sige, at han «vil søge, hvis mueligt, at erholde sin lovlige Ret ad en anden Vei». Kancelliet svarer 7. Septbr. 1839, at «det bør paasees, at Enkesædet holdes i rescriptmæssig Stand».

[Rigsarkivet.]

Hermed er denne usle Vaaning, der havde indbragt vor Digter saa mange Krænkelser, foreløbig ude af den Blicherske Saga.

I 1841 er Blicher kommen for Skade at vie en Skrædder med en lidt syndefuld Fortid; det er dog næppe det værste ved Sagen, men Vielsen og det dermed følgende Offer tilkom nok en anden Præst, Hr. *Sommerfeldt* i Asferg; denne har klaget til Provsten; og Provsten udspørger Blicher; han svarer 5. Septbr. s. A.:

«Hvad den af mig den 23de Juli forrettede Vielse af *Chr. Madsen* og *Mariane Rasmusdatter* angaaer, da formener jeg ikke at have forseet mig.»

Provsten refererer Sagen til Bispen og tilføjer:

«Da dette laconiske Svar ikke gav nogensomhelst Oplysning om selve Sagen, gjentog jeg under 15. Sept. min Anmodning om at erholde den behørige Oplysning meddelt snarest muligt, hvorpaa jeg, den 28. Septbr. modtog fra Hr. Blicher et Brev dateret den 17de af følgende Indhold:

«Til Gjensvar paa D. Hs. meget ærede af 15. d. M. tjener:

1. Kongebrevet var ganske autentisk;
2. Forloverne paalidelige;
3. Disse med Brudefolkene aflagde det Vidnesbyrd, at Hr. Sommerfeldt havde nægtet at lyse for dem, hvorfor jeg ei heller veed, hvorvidt han kan paastaae Honorar til sig og hans Degn. — Forhaabende at disse Oplysninger ere tilfredsstillende, osv.»»

Baade Bispen og Kancelliet udtaler sig skarpt imod Blicher; Sommerfeldt og ikke han havde Ret til Offer af Ægteparret. Bispen kan ikke skønne rettere, end «at Hr. Blicher har handlet urigtig i at undlade at iagttage, hvad den 4de § i bem. Forordn. befaler, ligesom jeg heller ikke kan andet end ansee den Maade, hvorpaa han har besvaret Provstens Breve baade som undvigende og utilstrækkelig og som upassende og stødende i Gjensvar af en Præst til hans Provst, hvor denne paa Embedsvegne har begjert Oplysning af ham.» [15/11 1841.]

Endelig udtaler Kancelliet sig i en Skrivelse til Bispen af 2. Decb. s. A. at det finder, at Blicher ved at vie de anførte Personer uden først tilstrækkelig at forhøre sig om deres Fortid og senere uden at give Sommerfeldt nogen Besked, har forbrudt sig paa dobbelt Maade, «og man skulde derfor anmode Dem om saavel derfor som for hans ufyldestgjørende og upassende Besvarelse af Provstens Opfordring at give ham en alvorlig Tilrettevisning samt at paalægge ham ufortøvet at meddele Sognepræst Sommerfeldt den befalede Urderretning og at indberette, naar saadant er sket.»

Det viede Par maa desuden erlægge Offer til Sommerfeldt og hans Degn efter Loven.

[Rigsarkivet.]

Da en Del af Dokumenterne fattes, har vi ikke kunnet oplyse Sagen i alle dens Enkeltheder. Hovedsynspunktet i den hele Affære synes dog at være dette, at Offeret er kommet paa urette Haand.

Træt af Embedets evige Drillerier og dets tusinde pinagtige Formaliteter, sandsynligvis ogsaa under et vist Pres fra sine gejstlige Myndigheder, ansøger Blicher saa i 1841 om at maatte beskikkes en Kapellan. Hans Anmodning lyder saaledes:

Til Kongen.

I mit tredsindstivende Aar, efter et i flere Retninger arbejdsomt, møiefuldt Liv, beder jeg, for at kunne anvende den Levetid, Forsynet endnu vil forunde mig, til litterær Virksomhed: at det maae tillades mig at holde personel Capellan, paa dennes eget An- og Tilsvar: at det maatte tillades mig at vælge til denne Post, og endelig, da jeg er en fattig Mand med elleve uforsørgede Børn, at min allernaadigste Konge vilde forunde mig af det Offentlige Understøttelse til Capellanens Lønning.

I Haab om de behørige Autoriteters Attestationer og Anbefalinger til allernaadigst Bønhørelse.

Spentrup, den 22. December 1841.

Allerunderdanigst

S. S. Blicher,

Præst til Spentrup og Gassum Menigheder.

Paa Bagsiden af Blichers Ansøgning skriver *Provst Dahlerup* følgende

Allerunderdanigste Erklæring.

Supplicanten, hvis Værd som Digter er almindelig bekjendt, befinder sig i beklagelige ydre Forhold, som aabenbart, især i de senere Aar, har svækket hans Lyst og Kraft til at virke i sit Kald som Præst og Sjælesørger. — At hans Embedsgjerning derfor ikke udføres med den Orden, Nøiagtighed og Frugt, som Man maatte ønske, er en Selvfølge; det er derhos at formode, at han under sin fremrykkende Alder sandsynligvis vil blive stedse mere uskikket til selv eller allene at besørge sit temmelig vidtløftige Embede, ligesom det ogsaa maa befrygtes, at hans Aand, hvis Frembringelser dog endnu kunde glæde og gavne Mange, vil blive aldeles nedtrykt og lammet, dersom han ikke maatte erholde den Bistand til sine Embedsforretningers Udførelse, som han selv erkjender, at han behøver, og hvorom han allerunderdanigst ansøger.»

Provsten anbefaler derfor Kapellanvalget og ogsaa Hjælpen til

dennes Løn, thi «uagtet hans [Blichers] Embede i Henseende til Indtægter maa henregnes til de bedre», saa befinder han sig dog «formedelst sin talrige Familie [i] en uheldig oeconomisk Forfatning, saa det sikkert vilde være ham umuligt selv at afholde de til en Capellans Løn og Underholdning medgaaende Bekostninger [27. Debr. 1841].»

Paludan-Müller slutter sig til Provsten og tilføjer:

1) Skøndt Ansøgeren hverken formedelst sin Alder eller — saavidt mig bekendt — formedelst Legems Svaghed egentlig kan siges at behøve Medhjelper i Embedet, maae jeg dog være ganske enig med Provsten i, at det vilde være overensstemmende med Embedets og Menighedernes Tarv, om det tillades ham at holde Capellan; og det forekommer mig endog, at hans Færd i [de] senere Aar og hans heterogene, hans Embede uvedkommende Beskæftigelser og Foretagender, som han ved sine Inserater i Aviser og Blade*) har gjort noksom bekjendte, kunde tilraade, at det blev ham paalagt at holde en personel Capellan, dersom han ikke nu frivilligen havde fattet Beslutning herom. Jeg finder mig derfor pligtig til at anbefale til det høje Collegiums gunstige Understøttelse Supplicantens Ønske i denne Henseende.

2) At Capellanen blev ansat hos ham til at bestyre Embedet ganske paa sit eget An- og Tilsvar, maae jeg efter Omstændighederne ansee for nødvendigt, da Hr. Blicher anmelder, at han agter at opofre sin Tid til litterær Virksomhed, og det desuden er at formode, at han ofte vil være fraværende fra Hjemmet paa Rejser og Steder, hvor hans Aand og Ideer føre ham hen, saasom paa Himmelbjerget.»

Med Hensyn til at Blicher selv skulde have Indflydelse paa Kapellan-Valget, er Bispen meget betænkelig; ihvertfald bør der sættes ham en Frist, indenfor hvilken han skal have bestemt sig.

Han anbefaler paa det Bedste Hjælp til Lønnen; thi skønt Spentrup Kald (2. Okt. 1839) er ansat til *1200 Rdl.* netto, er det dog «notorisk, at Hr. Blichers oeconomiske Forfatning er høist maadelig, saa at der endog i den senere Tid [ɔ: 1839—40] — som bekjendt af Aviserne — er skeet Indsamlinger hos Venner og Velyndere til dens Ophjælpning, uden at man dog har Aarsag til at tro, at

*) Det er Blichers mange Artikler i *Jyllandsposten* etc. (fra 1838 ff.) og Himmelbjærgfesterne (fra 1839—41) der er Bispen en Torn i Øjet.

den er kommen paa Fode igjen*)» — — «Og desuden turde det maaske komme i nogen Betragtning til Fordel for hans Begjæring om bemeldte Understøttelse, at han i bedre Dage har forskaffet sig et Navn som Digter og ikke er uden Fortjeneste af vor danske æstetiske Litteratur»**) [Aarhus Bispegd., 28. Jan. 1842].

Kancelliet tilmelder Bispen, at forinden Ansøgningen kan komme i Betragtning, maa Blicher foreslaa en Kapellan «og op-

Michael Henrich Ludvig Dahlerup, f. 1802, † 1889.

give den Løn og de øvrige Midler, hvorom han er bleven omforenet med ham» [ↄ: Kapellanen]. [15. Febr. s. A.]

Men det holder tilsyneladende haardt at faa Blicher til at tage nogen endelig Beslutning i Kapellanspørgsmaalet, saa Provst

*) Se fremefter.

**) Det er værd at lægge Mærke til, at samme Aar, som Bispen henlægger Blichers literære Fortjenester udelukkende til Fortiden og de alt henrundne «bedre Dage», udkom *E Bindstouw*, der for alle Kjendere betegner hans literære Kulmination.

Dahlerup 13. Jan. maa bede sig undskyldt hos sin Bisp, fordi han ikke har svaret ham paa hans Forespørgsel af *6. Jan.*, hvorvidt Blicher har bestemt sig for en Kapellan — — «men uagtet jeg havde anmodet Hr. Blicher om uopholdelig eller dog i det allerseneste til Mandag Middag at tilkjendegive mig, hvem han ønskede, idet jeg opfordrede ham til at indrette sit Svar saaledes, at det kunde fremsendes som Supplement til Ansøgningen, for at fremskynde dennes Afgørelse, — modtog jeg dog først igaar Eftermiddags hans Svar, som gaar ud paa, at han ikke seer sig istand til at nævne, hvem han ønsker til Capellan, da hans ældste Søn ikke kan være tjent med at forlade sin Stilling, og den yngre er først i disse Dage oppe til mundtlig Prøve.»

Omsider sender Blicher følgende Erklæring

Til det høikongelige Danske Cancellie.

Ifølge høistsamme Collegiums Erklæring gjennem vedkommende Biskop og Provst gives den Erklæring: ad 1^{mum}, at da jeg ikke snart nok formedelst min Helbredstilstand kan erholde en Medhjelper eller rettere Bestyrer af Embedet, overlades til Collegiet at udnævne en saadan — hvis denne Vei maatte være formel rigtig. Ad 2^{dum}, at jeg forsyner Capellanen med Logie, Kost, Vadsk, Befordring paa Embedsreiser, samt at det overlades til det høie Collegium at bestemme Pengelønnen, hvorfor jeg stiller vedbørlig Sikkerhed.

Spentrup, den 2. Marts 1842.

Allerærbødigst

St. St. Blicher.

Præst hersteds.

Faa Dage efter tilsender Blicher Kancelliet endnu følgende:

Strax efter mit seneste Andrag om Capellans Erholdelse, har hos mig meldt sig Cadidatus Theologiæ *Posselt* til denne Post. Vi have contraheret paa nærmere forventet Approbation af Hans Maiestæt Kongen og det høie Collegium. Da Hr. Posselt allerede har aftalt det fornødne med vedkommende Provst og Bisp, for hvem han snarest muligt aflægger homiletisk og cathecetisk Prøve, forhaabes derefter saadan Overenskomst confirmeret. — Derhos ønskede Capellanen tilstaaet sig

een særskilt Offerdag, samt at Autoriteterne gunstigen ville medvirke til, at hans Pengeløn maatte udredes af det Offentlige.

Spentrup, den 13. Marts 1842.

Allerærbødigst
S. S. Blicher,
Stedets Præst.

Provst Dahlerup anbefaler foreløbigt Posselts Valg. [Den 13. Marts s. A.]

Bispen indberetter til Kancelliet, at Posselt for Tiden bor i Gaverslund ved Vejle hos Provst Thune og hedder Julius Frederik Andreas Posselt, «Søn af afdøde Oberstløjtnant P., født i Haderslev 1813, har taget theol. Examen 1841 med *non contemnendus* og vil aflægge Prøve for Bispen i Ribe. Det synes Bispen det Bedste, at Blicher faar den Kandidat ansat, «om hvilken han nu selv anholder.»

Posselt indgiver sin Ansøgning til Bispen om Pladsen: — — «Uagtet de Mangler min videnskabelige Dannelse maatte have, føler jeg dog i min Sjæl en saadan Ærbødighed for det hellige Kald og en saa levende Attraa efter i det at virke til Velsignelse, saa at jeg i Fortrøstning til Guds naadige Bistand drister mig til at modtage et saadant Embede, naar det allerunderdanigst maae betroes mig,»

Det theologiske Fakultet anbefaler ham bl. a. med de Ord: «Ved den offentlige Examen, som han underkastede sig i indeværende Efteraar, aflagde han saadanne Prøver paa theologisk Kundskab, at ham derfor kunde tilkiendes Characteren: *non contemnendus.*»

Det blev dog ikke Posselt, som blev Blichers Kapellan, thi den 7. Maj 1842 optræder *Vilhelm Christian Lakier* med en Ansøgning til Kongen — om Kapellaniet i Spentrup.

Han fortæller, at han i 1827 dimitteredes fra Vordingborg lærde Skole, fik *Laud* til Examen Artium og det samme til filosofisk og filologisk Examen. Senere afbrød «uheldige Omstændigheder» hans Studier, men i 1836 blev han theologisk Kandidat med *Haud*, det samme fik han for Dimisprædiken og Katekisering. Han oplyser fremdeles, at hans Far — «for nærværende Tid [1842] Præst under Baroniet *Gaunøe*» — «blev i det uheldige Aar 1813 kaldet til et lidet Kald [Sverdborg] under Grevskabet *Lerchenborg*». Faderen er meget forgjældet.

«Vi er 8 Brødre, af hvilke kun een er forsørget, som er Skolelærer i min Faders Pastorat»; Lakier har forhen været Huslærer, men i de sidste 3 Aar hjulpet Faderen med Embedet.

— Blichers Kapellani søgtes af hele otte, derimellem ogsaa hans Fætter *Jens Chr. Blicher*, Præst for *Understed og Karup*, «hvorved han yderligere har lagt sin Imbecilitet for Dagen*)». [Kanc.]

En af Ansøgerne var Bl.' egen Søn, *Peder Daniel Blicher*; om ham hedder det i Kancelliets Indstilling [*L. J. Holm*, 25. Maj 1842], at «ligesom Faderen intet har yttret om, at han attraaede sin Søn til Capellan, saaledes vilde det næppe heller være passende, at Sønnen skulde beskikkes til Capellan paa eget An- og Tilsvar for Faderen, hvorved denne paa en Maade blev sat under Sønnens Værgemaal.»

Stemann vil ikke vide af Blichers Kandidat, Hr. Posselt, men skriver, at «da — siden Embedet har været opslaaet vacant — — Pastor Blichers umotiverede Ønske ikke kan motivere, at ældre og dueligere Candidater for Posselts Skyld tilsidesættes, saa bør, efter min Formening, Posselt aldeles ikke bringes i Forslag — —» [Rigsark.]

Omsider indstiller Kancelliet tre Kandidater: *Lakier*, *Tielemann* og *Fogh* [Posselt kommer ikke mere i Betragtning]. Den 5. Juni 1842 bestemmer Kongen sig for *Vilh. Chr. Lakier* [født 1809, † 1847], der saaledes rykker ind i Spentrup Præstegaard som Blichers Kapellan under eget An- og Tilsvar med en Løn af 200 Rdl. aarlig, hvoraf Kancelliet udreder det halve.

Som vi senere vil erfare, bliver denne Kapellan ikke Blicher til lutter Glæde.

At Blicher, selv efter denne nye Ordning af Kaldsforholdene, endnu af og til — til sine Foresattes Fortvivlelse — blandede sig i Embedets Førelse ses af næste Sag, hvor Provsten anker over, at Blicher har konfimeret fire Børn, der ikke havde den lovmedholdelige Alder. Provstens Skrivelse til Bispen lyder saaledes:

Fra Capellan *Lakier* i Spentrup har jeg omsider modtaget hosfølgende Confirmationsliste, som jeg herved har den Ære at tilstille Deres h. H., idet jeg med Beklagelse maa bemærke, at den udviser, at Hr. Sognepræst Blicher afvigte Aar har confirmeret 4 Børn, som manglede ikke ubetydeligt i den lov-

*) Bl.' ældste Søn, *Peder Daniel Blicher*, var senere Kapellan hos denne J. Chr. Blicher, der døde 1845 og af Wiberg betegnes som «fordrukken» m. m. [Saml. dette Værk II., S. 103.]

bestemte Alder, uden forud at have erhvervet Deres h. H. Dispensation i denne Henseende, hvorimod endog den af Dem under 20. Jan. f. A. og af d. kgl. d. Canc. under 22 Marts f. A. givne Resolution angaaende Drengen *Anders Christensen* i Dyrby er bleven tilsidesat. — Ihvorvel jeg ikke kan andet end i høieste Grad misbillige denne Hr. Blichers Adfærd, der baade vidner om en uforsvarlig Ligegyldighed i Henseende til een af hans vigtigste Embedsgjærninger og tillige er en høist utilbørlig Tilsidesættelse af den skyldige Lydighed mod høie Foresatte, vover jeg dog allerærbødigst at bede Deres h. H., i Betragtning af den beklagelige opirrede Sindsstemning, hvori Hr. Blicher, tildeels ved Trykket af en i flere Henseender uheldig Skæbne, i de sidste Aar har befundet sig, og da han nu er ude af Embedsvirksomhed, og den skete Pligtovertrædelse jo dog nu ikke kan ændres, vilde gunstigen med Hensyn til det Passerede vise saamegen Skaansel imod ham som muligt. — Jeg finder mig saa meget mere foranlediget til at nedlægge denne Forbøn for min beklagelsesværdige, feilende Embedsbroder, som jeg er overbeviist om, at det skjønne Talent, hvormed han er begavet, og hvormed han endnu kunde gavne og glæde, men som i de senere Aar, desværre, har taget en uheldig Retning ved ublide Skæbners Indflydelse, vist vil staae Fare for endmere at gaa tilgrunde, dersom flere om endog selvforskyldte Krænkelser skulde komme til. — Endnu har jeg at tilføie, at fornævnte Dreng, *Anders Christensen*, skal være afgaaet ved Døden den 8de Novb. f. A.

Gjerlev Præstegaard, den 20. Febr. 1843.

L. Dahlerup.

De fire Børn er:

1. *Hans Gustav Blicher* (Søn af St. Bl.), født 7. Juni 1828; Kundskab ug. Forhold ug. *vacc. af St. Bl.*

2. *Anders Christensen*, Dyrby, f. 19. Juni 1828; Kundsk. ug. Forh. mg.

3. *Ane Catrine Christendatter*, f. 23. Juli 1828; Kundsk. mg. Forh. mg.

4. *Hanne Pedersdatter*, f. 13. Maj 1828; Kundsk. g. Forh. ug, vaccin. af *Blicher.*

Alle fire er de konfirmerede 1842.

Blichers Retfærdiggørelse foreligger i følgende Skrivelse:

Spentrup, den 14. Marts 1843.

«Høiærværdige Hr. Provst *Dahlerup*.

Til Oplysning om de fire, uden at have opnaaet 14 Aars Alder, af mig Confirmerede, tjener:

ad No. 1. Min Søn *H. G. Blicher*, havde ei allene udmærket gode Religionskundskaber; men hvad der for hans fremtidige Vel kom for mig, med den store Børneflok, i alvorlig Betragtning, var dette: at en Emploi tilbød sig for ham, der lovede de bedste Udsigter for ham, og hvilken han kort efter tiltraadte.

ad No. 2. Denne svagelige, men velopvakte Dreng, der anede sin Død, havde yttret for mig sin inderlige Attraae efter at nyde Nadverens hellige Sacramente, forinden hans Bortgang fra denne Verden, der ogsaa indtraf.

ad No. 3. Paa selvsamme Grunde confirmeredes dette af legemsvage, nu i Midalder bortdøde Forældre avlede Barn, [som] har seet 9 Sødskende hendøe før sig i Børne- og Ungdoms-Alder.

ad No. 4. Denne besad, som de forrige, udmærkede Kundskaber i sin Saligheds Sag og, da det med Hensyn til oeconomiske Familieforhold var baade hende selv og Forældrene saare ønskeligt, at hiin blev stædt til Confirmation, antog jeg ogsaa hende til samme.

Spentrup den dat. ut supra.

Ærbødigst

S. S. Blicher.

Sognepræst.

E. Skr. Jeg beder undskylde Papirets mindre Reenhed, da det er det sidste Halvark jeg eier, til jeg i Morgen faaer fra Randers; og først maae jo mit Brev ud paa Posthuset.»

Blichers Undskyldning for Papiret er virkelig ikke unfornøden, thi endnu efter mere end et halv Hundredaars Forløb sees det at være oversaaet med gule Skjolder og Pletter paa alle Sider og Kanter.

Provst Dahlerup indsender Bl.' Skrivelse til Bisp *Paludan-Müller*, idet han bemærker:

«Uagtet den ikke, som jeg havde haabet og ønsket, indeholder nogen Undskyldning for den ved ommeldte Børns Con-

firmation begangne Forseelse, og navnlig i Henseende til den imod Cancelliets Resolution af 22de Marts viste Overhørighed, vover jeg dog paany allerærbødigst at bede Deres høivb. Høiærv., at De i denne Sag ville vise Hr. Blicher saamegen Skaansel og Overbærenhed som muligt.» [20. Marts 1843].

Bispen lover at henlægge Sagen imod at Provsten foreholder Blicher det urigtige i hans Fremfærd. [18. Maj 1843.]

Og dermed er den Ting ude af Verden.

I disse Aaringer har Blicher ogsaa en Række Ubehageligheder for sit Skoleregnskab, som han ikke havde formaaet at holde i den bedste Orden. Blicher levede i den Forestilling, at Skoleregnskabet udelukkende var Skolepatronens Sag; og Skolepatronen i Gassum var i Slutningen af Trediverne hans Avindsmand *Jens Søndergaard*. Blicher skriver den 17. Marts 1840 til Amtsskoledirektionen, at man har paalagt Jens Søndergaard «at besigtige sine Regnskaber for 1837 og 1838, hvilket endnu ej er skeet. Desaarsag indstilles Sagen til Directionens nærmere Decision.

Den nuværende Commission, beskikket i April forrige Aar, bestaaer paa Præsten nær af ny Medlemmer, der ikke ser sig istand til at klare den forriges Regnskaber.»

«Jeg Blicher gjør sluttelig Directionen opmærksom paa: at Præsten ifølge § 70 i Forordningen af 14. [ɔ: 29.] Juli 1814 intet har med Skoleregnskabet at gjøre.»

— Her har Modtageren ude i Randen sat et stort *NB*, men Blicher har altsaa levet i den Overbevisning, at han ikke bar noget Ansvar i denne Sag. — Saadan hengik endnu et Par Aar; men et Fjerdingaarstid før Blicher fik sin Kapellan, lod Sogneraadets Formand følgende Skrivelse gaa paa Omgang i Sognene:

Til Beboerne i Spentrup-Gassum Pastorat.

Det er Eder vel alle bekendt, at Regnskabsførelsen over Pastoratets communale Afgifter (Fattig- og Skolevæsenet) de senere Aaringer, vel ikke ere paa den befalede Maade i Overensstemmelse med Fr. 29. Juli 1814 og Reglement af 5. Juli 1803 bleven aflagt af vor *Sognepræst*, og tillige at denne nu ved Communens Anordninger af 13. August f. A. for Eftertiden for en Deel er fritaget for det Ansvar, som ældre Lovgivninger hjemler.

Det er Eder vel ogsaa bekjendt, at Sygdom med flere tilstødende Sorger har kunnet foranledige, at der til 31. Decb. f. A. ikke er bleven holdt det rigtige Bogholderi, der nu vil

foraarsage, at intet rigtigt Regnskab er mulig for ham at aflægge, og skulde dette, af vedkommende Authoritet forlanges, vilde dog gjentagne Mulcter intet kunne hielpe til Sagens Afgjørelse.

For derfor at afværge saadanne Følger og biedrage alt hvad der staaer i vor Magt til at glæde vor Sognepræsts Alderdom, er det jeg herved henvender mig til Spentrup-Gassum Pastorats Beboere om at fritage Hr. Sognepræst *Blicher* for Regnskab over Fattig- og Skolevæsnet indtil 31. Decb. 1841, under Forbehold, at alt hvad der var forfalden til Udbetaling til 31. Decb. 1841 ogsaa af ham bliver rigtig præsteret eller med andre Ord, vi ere fornøjede med Præstens Bestyrelse af Fattig- og Skolevæsenet til bemeldte Tid uden at forlange noget Regnskab, naar vi ikke bliver affordret nogen Restance.

Sogneforstanderskabet vil derefter ventelig indgaae med den fornødne Begjering til Amtet, naar forestaaende maatte finde Gjenklang hos *alle.*

Hvem som vil paastaae rigtige Regnskaber aflagte haver herpaa at gjøre Paategning.

Randrupgaard, d. 24. Marts 1842.

H. N. Møller.

Alle Beboerne underskriver dette Dokument mellem $^{24}/_{3}$—$^{1}/_{4}$ 1842. Hvorpaa der d. $^{8}/_{4}$ 1842 tilstilles Amtmand *Lorenz* i Randers et Andragende, hvori det hedder at:

«Da Sogneforstanderskabet *er moralsk overbeviist om: at Hr. Blicher snarere har haft Tab end Overskud ved Fattig- og Skolevæsnets økonomiske Bestyrelse*, samt at det vil være ham aldeles umuligt at føre sine Regnskaber paa den befalede Maade, paa Grund af, at intet Bogholderi er ført de senere Aar — — —» saa anmoder de om at man vil godkjende det.

Provst *L. Dahlerup* udspørges, og han svarer Amtmanden bl. a.: «Som Deres Høivelbaarenhed bekjendt af min under 19de Januar d. A. indsendte Beretning om uindkomne og uafgjorte Fattig- og Skoleregnskaber for Provstiet for Aaret 1840 og ældre Tid, er Spentrup Pastorats Fattigregnskab fra 1838 endnu uafgjort, idet de ved samme fremsatte Revisionsbemærkninger ikke er blevne besvarede og Fattigregnskaberne pro 1839 og 1840 ere uindkomne eller rettere, der er vel bleven indsendt et Slags Regnskab for hvert af disse Aar, men som ganske manglede alle Bilag, og derfor remitteredes til Omar-

bejdelse. — I Regnskabet pro 1838 var udeladt en Kornbeholdning af 7 Skp. Byg, og i de anførte Pengesummer var befunden nogle Urigtigheder; — og i Regnskabet pro 1839 var forglemt at optages en Kassebeholdning fra Aaret 1838 til Beløb 67 Rd. 2 Sk., ligesom der ogsaa i bemeldte Regnskab var anført extraordinair Understøttelse i Penge til de Fattige, stor 85 Rdl. 15 Sk., som endog oversteg den paa Planen anførte ordinaire Understøttelse, medens intetsomhelst Bilag oplyste denne betydelige Udgift. — Dersom Hr. Blicher nu har modtaget de i bemeldte Regnskaber anførte Indtægtssummer, og foranførte betydelige Overskud ikke er overgaaet i Regnskaberne pro 1840 og 1841, som ligeledes endnu savnes, kan der altsaa næppe med Grund være Tale om, at han skulde have lidt Tab ved Fattigvæsenets økonomiske Bestyrelse.

Angaaende de for Gassum Sogn resterende Skoleregnskaber, da er baade de specielle Skolekasse-Regnskaber og Bygnings- og Lønningskasse-Regnskabet pro 1837, som endnu er uafgjort, blevne aflagt af *Jens Søndergaard*, *Magnus Christensen* og *Søren Pedersen*, og Hr. Blicher har blot paategnet, at de ere ham foreviste; og pro 1838 ere begge Skoleregnskaberne aflagte under eet af Skolepatron *Jens Søndergaard*, hvornæst Regnskaberne for de følgende Aar ere blevne aflagte af Skolepatron *Møller*. — Da Hr. Blicher saaledes slet ikke har befattet sig med Skolevæsenets økonomiske Bestyrelse, er det heller ikke sandsynligt, at han derved kan have lidt noget Tab, saa at Sogneforstanderskabet altsaa er i Vildfarelse i denne Henseende. — — Endelig endskjønt jeg heelt vel erkjender det Ønskelige for Hr. Blicher i at blive fritaget for et Arbejde, som maaskee vil være ham, om end ikke just ligefrem umuligt saa dog vanskeligt og besværligt, saa kan jeg dog paa den anden Side for Princippets Skyld ikke anbefale Andragendet, men formener, at den Kapellan, som forhaabentlig snart vil blive ansat hos Hr. Blicher, muligen vil kunne raade Bod paa den stedfundne Uorden i Regnskabsvæsenet for Spentrup Pastorats Fattigkasse og for Gassum Sogns Skolekasser, naar Sogneforstanderskabet dermed vil være ham behjælpelig, og formener jeg da endvidere, at det ogsaa staaer i Kommunens Beboeres Magt at eftergive Hr. Blicher, hvad de, efter Regnskabernes endelige Opgjørelse muligen hos ham maatte faae tilgode, naar de alle er enige heri.»

Gjerlev Præstegaard, d. 6/5 1842.

L. Dahlerup.

Man kan vel ikke sige noget til, at Provsten vil have «Princippet» respekteret, men alle er dog vel tilbøjelige til i denne Sag at tro Sogneraadet fremfor Provsten; dets Medlemmer har jo dog et Førstehaandskjendskab til Blichers kommunale Færd, og naar de er af den Opfattelse, at Blicher snarere har haft Tab end Fordel af sin Virksomhed i Kommunens Tjeneste, skulde man egentlig have troet, at Provsten kunde have slaaet sig tiltaals dermed; det vilde han imidlertid ikke, og Sagen landede omsider i Kancelliet, der den 21. Juli 1842 byder «til behagelig Efterretning og fornøden Bekjendtgjørelse, at nøjagtigt Regnskab for Fattig- og Skolekassens økonomiske Bestyrelse i Spentrup Pastorat bør aflægges og Beretning afgives, naar det er sket.»

Vi hører imidlertid aldrig mere til Sagen eller dens Udfald.

Hans Andreas Møller, f. 1800, † 1870.

Flere Gange under denne Skildring har vi hørt Blicher nævne sin Stedsøn, *Niels Blicher*, som en vidtløftig Krabat, der satte den gamle Digter mange graa Haar i Panden. Efterhaanden var han bleven et helt Subjekt, omstrejfende og fordrukken, uden Rod i nogen Ting. I Sommeren 1842 var han bleven hjemsendt fra Holbæk paa Hjemsted-Kommunens Regning; denne Omstændighed førte Blicher ind i en Injuriesag, der strakte sig over hele to Aar og var af en ret pinagtig Karakter; dens Aarsag er oplyst i følgende Skrivelse:

Hr. Kammerherre Amtmand v. *Lorenz*.

Allerede ifjor ved Efteraarsexamen i Gassum Skole har Gaardejer *Møller* i Randrup *) under ommeldte min Embedsfor-

*) Hermed menes den tidligere nævnte Sogneraadsformand H. A. Møller. — Da han nævnes saa ofte i Blichers Livshistorie — om end sjelden for det Gode — kan det vel forsvares, at vi ofrer ham et Par biografiske Linjer.

retning højligen fornærmet mig i Lærernes, Skoleforstandernes og Skolebørnenes Nærværelse; idet han blandt andre uforskammede Udtryk kaldte min Embedsførelse der «noget *Hjaskerie»!!!* fordi jeg havde begyndt Examen, skjøndt ikke før den tilvarslede Tid, men endog noget efter, førend det havde behaget Møller Skolepatron at indfinde sig. — Dette lod jeg dog upaaanket hengaae. — *Men nu i Søndags* [c. 17. Juli] *har samme Møller i Degnens Stue i Gassum i mange hæderlige Mænds Overværelse og just i det Moment, da jeg iført min Embedsdragt vilde gaa i Kirke,* med ærekrænkende Skjældsord antastede (!) mig. Som Foranledning angav han den Begivenhed: at min Stifsøn Farversvend *Niels Blicher* (et fordærvet og liderligt Subject) har for 4 Dage siden anmældt sig for

— *Hans Andreas Møller* fødtes i Thelemarken i Norge 26. Febr. 1800; hans Far var Præsten *Abraham Møller*, der senere forflyttedes til *Christiansø* og derfra til *V. Tørslev* ved Mariager. I en tidlig Alder fik H. A. Møller Ansættelse paa Amtsstuen i Randers, hvor hans lyse Hoved tilegnede sig adskillige juridiske Kneb, som han senere vidste at gjøre sig frugtbringende. I 1824 kjøbte han Randrupgaard i Gassum Sogn; han blev efterhaanden en dygtig Landmand, og hans snilde Hoved bragte ham snart forrest i Kommunens Sager. I en lang Række Aar beklædte han Pladsen som Sogneraadsformand; han herskede med Magt og Myndighed, men lagde samtidig stor administrativ Dygtighed for Dagen. — Men en uhelbredelig Krakiler var han alle sine Dage, og Tingstuden i ham stod altid oprejst med fældede Horn; især var disse vendt imod Blicher og hans Kapellan, og her var der, Gud bedre det! ømme Steder nok for en skaanselløs Angriber; men Blicher har vidst at hævne sig, mens han kunde — thi der er for os ikke Tvivl om, at *Morten Bruus* [i *Præsten i Vejlby*] og H. A. Møller kun er to Navne for den samme Type, og at Møller har maattet afstaa mange af sine bedste Egenskaber til denne rævekløgtige Bonde.

Vi vil i et andet Afsnit belyse hans Forhold til Kapellan *Lakier*; det er endnu grimmere end Forholdet til Blicher. — Møller var en stærkt forfængelig Mand med Lyst til at blande sig i meget mere, end han kunde regere. I 1848 gjør han opmærksom paa sig selv som Rigsdagsemne [Se *Rand. Av.* 28/9 1848]. Hans Program er yderlig frisindet, men han klarede sig slet i Debatten, især var Pastor *Friis* i S. Onsild haard ved ham [se *Rand. Av* 2/10, 16/10, 19/10 osv. 1848], saa Møller begynder et Gjensvar med dette Hjertesuk: «Hvorfor kan De nenne saaledes at vedblive at tumle med mig!» [Se *Rand. Av.* 30/10 1848] Møller solgte Randrupgaard i 1865; da han trak sig tilbage fra Formandsposten i Sogneraadet, kvitterede man for hans Arbejde med den obligate Sølvpokal; trods denne Udmærkelse var han kun lidet elsket af sine Standsfrænder; de kaldte ham «Specie-Møller», og én, som endnu husker ham vel, karakteriserer ham med de Ord: «Møller war ingen gued Jen». Fra Randrup flyttede Møller hen til en Svigersøn i Helsted; her endte han sine Dage. Om hans Død melder *Borup Kirkebog*, at han «hængte sig» Natten mellem 10. og 11. Juni 1870. Motivet ukjendt. [Sml. *Ill. Tid.* 8/10 1882].

Sognefogden i Jennum til Communalforsørgelse (Om ham et vedfølgende Andrag).

Han kaldte min Handlemaade — at jeg muelig ikke vilde pleie ham i mit eget Huus — «*lumpen*, *nedrig* og *skændig*», samt yttrede: «at jeg af bemeldte min Stifsøns Arvepart havde tilvendt mig saameget, at jeg godt kunde forsørge ham. — Denne Beskyldning er saa injurierende at: enten maa han bevise, at jeg er en Bedrager eller Tyv af værste Slags, eller i manglende Fald maae han ansees og straffes som Æreskjænder af værste Slags.

Da Angrebet er skeet paa mig under min *offentlige* Embedsfunction, formener jeg: at lovmedholdig maae Søgsmaalet foretages af vedkommende Authoritet uden min hverken Indblanden eller Bekostning.

Vidner til Møllers verbale Injurier ere: 1. Degnen *Wandborg* i Spentrup, 2. Degnen *Jespersen* i Gassum, 3. Gaardmændene *Jens Michelsen*, *Chresten Fynboe*, *Peder Fiil*, alle i Dyrboe, *Niels Klit* i Søegaard, *Niels Hansen* i Hvedsteen, *Peder Møller* i Birkemosegaard.

Flere Invectiver bleve af Møller brugte, hvilke, eftersom jeg ei tydeligen erindrer dem, af Vidnerne forhaabentlig ville vorde constaterede.

Spentrup Præstegaard, d. 19de July 1842.

Allerærbødigst
S. S. Blicher.
Præst hersteds*).

Senere hen oplyses det gjennem Vidneførslen, at Møller ikke har indskrænket sig til disse Ytringer, men i Skolestuen midt mellem Blichers Sognebørn har udraabt, at Stedsønnen ikke vilde blive den eneste af Blichers Familie, der kom under Fattigvæsnets Forsørgelse**)

---

*) Engang tidligere havde Blicher været nødt til at sagsøge en af sine Sognebørn; det var da Mølleren *Chresten Villadsen* i Kjærby i Aaret 1835 «havde gjort den aldeles falske og ærerørige Beskyldning: at jeg [ɔ: Blicher] havde forebragt Amtmanden Løgn i en Sag ham [ɔ: Villadsen] angaaende»; dengang endte det med, at Mølleren tilbagekaldte og afbad sin grundløse Beskyldning, betalte alle Sagens Omkostninger og erlagde en Mulkt af 2 Rbdr. til Spentrup-Gassum Pastorats Fattigkasse. - Kancelliets Approbation af 8/9 1835]

**) I hvilken frygtelig Grad denne onde Spaadom er gaaet i Opfyldelse vil skjønnes, naar vi mere indgaaende skal behandle Blicherslægtens enkelte Medlemmer.

Amtmanden indberetter Blichers Besværing til Kancelliet [23. Juli], og omsider anmodes Provst Dahlerup om at udtale sig i Sagen; han svarer Bispen d. 29. August, at han finder Søgsmaal uundgaaeligt, men om «Hjaskeriet» siger han:

«Angaaende den i Andragendets Begyndelse berørte Sag, at bemeldte *Møller* engang [ɔ: i 1841] skal have betegnet Hr. Blichers Afholdelse af en Examen i Gassum Skole for «noget Jaskeri», maae jeg bemærke, at dette har været andraget for Skoledirektionen; for at forebygge de Forargelser, som en Injurieproces i denne Anledning upaatvivlelig vilde have fremkaldt, eftersom det desværre er unægteligt, at Hr. Blicher ikke har vist tilbørlig Omsorg for Pastoratets Skolevæsen, talte jeg mundtlig med ham om denne Sag, og fik hans Løfte om, at de Forsømmelser over hvilke Skolepatron Møller i en Contraklage havde anket, ikke oftere skulde finde Sted, og fik derefter Parterne bevægede til at bilægge Sagen ved at tage deres gjensidige Klager tilbage, hvorefter Skoledirektionen — dog under Reservation — tillod, at den bortfaldt. — Jeg kan saaledes ikke andet end beklage, at Hr. Blicher ved paany at bringe denne Sag paa Bane, selv har givet sin Modstander Vaaben i Hænder imod sig.»

Baade Bisp og Kancelli er enige om, at Blicher maa fralægge sig de ærerørige Beskyldninger. Men da man kommer for at melde Blicher sine Foresattes Vilje, er han ikke til at finde; herom skriver Provst *Dahlerup* til sin Bisp d. 13. Okt. 1842:

«Deres høivelbaarne Høiærværdighed har i meget ærede Skrivelse af 26de f. M. — — — begjert snarest muligt at modtage en Meddelelse om, hvor Hr. Sognepræst Blicher af Spentrup maatte være at finde, naar han ventes hjem, og hvorlænge han har været fraværende. —

Efter i denne Anledning at have henvendt mig til Kapellanen for Spentrup og Gassum Menigheder, Hr. *Lakier*, har jeg herved den Ære at meddele, at Hr. Blicher for Tiden skal opholde sig i Kjøbenhavn i Aabenraa No. 218, 2den Sal. Familien ved ikke med Vished, naar han kan ventes hjem, da han ved sin Bortreise, Søndagen d. 28. August, fjerde Dagen efter Kapellan *Lakiers* Ankomst, skal have yttret, at han muelig slet ikke mere vendte tilbage til Spentrup.»

Bispen — Paludan-Müller — indberetter da d. 19. Okt. 1842 til Kollegiet, at dets Bekjendtgjørelse til Blicher om at fralægge sig Møllers Injurier ikke har kunnet finde Sted, da han er rejst bort, og Bispen «tillader» sig at bemærke, «at han ikke før sin Afrejse har gjort Anmeldelse for mig, eller erhvervet mit Samtykke til Fraværelsen, men at han endog afrejste, før den ham beskikkede personelle Capellan blev ordineret.»

At Blicher paa dette Tidspunkt var i Kjøbenhavn, ser vi af følgende udaterede Brev til Kongens Kabinetssekretær, *Joh. G. Adler:*

Deres Høivelbaarenhed

ville gunstigen optage, at jeg fortroer mig til Dem i en for mig høistvigtig Sag —: jeg har søgt Maiestæten om et Reisestipendium, jeg troer 3 eller 400 Daler for at kunne bereise de frisiske Øer vesten for den cimbriske Halvøe med geognostisk, etnografisk og historisk Formaal, og ligeledes at besee Bornholm i samme Hensigter. — Jeg har ikke faaet min allerunderdanigste Begjering tilstaaet, hvorvel af Finantserne ere designerede c. 10,000 Rbdr. til for største Deelen hidtil i Litteraturen ubekjendte og derhos unge Mennesker*).

Naar jeg hertil føier: at saadanne ogsaa ere mig i de sidste Aar foretrukne ved Præstekalds Besættelse her i Sælland, maae jeg jo falde paa den mig saa dybt ydmygende Forestilling, at min Konge er bleven ugunstigen stemmet imod mig, i hvorvel jeg veed mig fri, ikke at have gjort mig skyldig til saadan Unaade, hverken ved Tale eller Skrivt.

Jeg henvender mig da — skrivtlig, eftersom jeg er upasselig af en Forkølelse, til Deres Høivelbaarenhed, hvem jeg stedse har betragtet som min Velynder, om at ville forunde

*) De som i 1842 fik Rejseunderstøttelse var i Følge *Finantsdeputationens Journal, 1842 1. Del: Krieger, Westergaard, Bielke, Semmler, Buntzen, Birch* (tilsammen 3800 Rdl.), Dr. theol. *Lübekert* (600 Rdl.), Dr. med. *Saxtorph* (200 Rdl. aarlig i 3 Aar), Dr. theol. *Kalkar* (600 Rdl.), Lic. theol. *O. C. L. Gad* (600 Rdl. aarlig i 2 Aar), Dr. phil. *T. Sørensen* (600 Rdl.), Cand. jur. *F. E. Schiern* (600 aarlig i 2 Aar), Dr phil. *C. W. Nitzsch* (600 Rdl.), Cand theol. *Sorterup* (600 i 2 Aar), Overlærer Bendtsen (600 Rdl.), Cand. polit. *C. Carlsen* (300 Rdl.), Kunstgartner *F. W. Wendt* (200 Rdl.), Bataillonschirurg *C. L. Jansen* (300 Rdl.), Cand. phil. *J. J. Worsaae* (200 Rdl.), Cand. theol. *Wiborg* (200 Rdl.), Bestyrerinden for Døttreskolen *Karen Mammen* (300 Rdl.). Den samlede Sum til dette Formaal var, som Blicher siger, i 1842 10,000 Rdl.

mig en Samtale paa een af Dem bestemmende Tid samt lægge et godt Ord ind for mig hos Kongen og om mueligt forskaffe mig en privat Audients hos Allerhøistsamme.

Opfyldes mit Ønske, vilde jeg i November drage til Bornholm og til Foraaret besøge de omtalte vestlige Øer. — Den afdøde Konge gav mig tvende Gange Reisepenge, og Resultaterne af begge Reiser ligge for Verdens Øjne.

I Forventning af gunstigt — og med Hensyn til den attraaede Reise — snart Svar —

med Høiagtelse,
allerærbødigst
S. S. Blicher.

p. t. Aabenraa Nr. 218 [ↄ: nuværende No. 27] 2den Sal i Kjøbenhavn.

At Blicher paa den Tid har haft til Hensigt at forlade Spentrup og nedsætte sig i Hovedstaden, synes at fremgaa af følgende Brev til Christian d. 8de:

«Allernaadigste Konge!

Med ydmygt Haab tyer jeg til Deres Maiestæt i efterstaaende Sag, hvis Udfald vil for mig have afgjørende Vigtighed. Det er sagt mig: at flere yngre Digtere og andre Skribenter ere allernaadigst tilstaaede aarlig Pengeunderstøttelse. Jeg har nu i en tredive Aar udgivet *æsthetiske Værker*, som have fundet megen Yndest, endog ved selve Tronen, hvilket Deres Maiestæt selv tvende Gange for mig allernaadigst har behaget at tilkjendegive. Jeg har forfærdiget *tvende* af *de befalede Amtsbeskrivelser*, og desforuden leveret mange Bidrag til landoeconomiske Tidsskrifter, samt virket practisk paa Landalmuen i denne Retning. For at være i Nærheden af de boglige Kilder har jeg søgt Hovedstaden; hvorfra jeg ogsaa haaber at gjøre Udflugter til de Egne, fra hvilke romantisk Stof kan være at hente.

Men da det er mig paalagt aarlig at afgive 100 Rdl. til min Capellan, og jeg ikke selv kan komme ud med mindre end 200, eftersom mine Kaldsindtægter vilde gaa med til min Huusholding hjemme og sex endnu uforsørgede Børns Forsørgelse, saa vil mit Ønske ikke opfyldes, med mindre min Konge allernaadigst vil fremme det. Med Forhaabning,

allerunderdanigst
St. St. Blicher,
Præst i Spentrup.

Kiøbenhavn den 1ste Nov. 1843

I det gunstige Fald af Deres Maiestæts bekræftende Villie udbad jeg allerunderdanigst Audients til at besvare og forklare, hvad Deres Maiestæt i den Anledning allernaadigst maatte yttre; og da at mig maatte anvises Udtælling for indeværende Aar.

Allerunderdanigst
S. S. Blicher.

Imidlertid begynder Tordenen at samles over hans Smuthul i *Aabenraa*-Gaden.

Den 10. Novb. 1842 skriver *Kancelliet* til Bispen over Sjælland, beretter først, hvad der er tilskrevet det fra Aarhus-Bispen og slutter endelig saaledes:

«Foranlediget heraf skulde Man herved tjenstligst anmode D. Hd. om behageligen at tilkjendegive bemeldte Sognepræst *Blicher*, at han inden 8 Dage fra denne Resolutions *Bekjendtgjørelse for ham har at begive sig til sit Embede, som han uden Tilladelse har forladt, og hvilket den Omstændighed, at han har faaet en personel Capellan paa eget An- og Tilsvar beskikket, ikke berettiger ham til paa egen Haand at forlade, med Tilføiende, at hvis han ikke retter sig herefter, er Cancelliet nødsaget til at nedlægge allerunderdanigst Forestilling om hans Entledigelse*».

Samtidig skrives der til Bispen i Aarhus, at han har at indberette, om Blicher kommer hjem itide, og snarest muligt gjøre ham bekjendt med *Kancelliets* Skrivelse af 22. Sept. s. A.

Nu er der altsaa ikke længer Tid til Kukkeluren; den gamle Digter maa ud af sin Rede og værge for sig med Næb og Klo. Hvem er det, der banker saa hæftigt paa Døren? Aah, det er blot Sjællands Bisp; bag ved ham staar Kancelliet, Bispen i Aarhus, Provsten i Gjerlev; og allerlængst nede paa Trappen den æreskjændende H. A. Møller. Ikke nogen god Flok at klare sig imod for en syg og pengeløs Landsbypræst.

Thi at Blicher for Tiden er begge Dele fremgaar af følgende ynkelige Skrivelse til Hans Majestæt Kongen:

Kiøbenhavn, d. 22. Novb. 1842.

Steen Steensen Blicher, Sognepræst til Spentrup og Gassum Menigheder i Jylland, vover allerunderdanigst at bede Deres kongelige Maiestæt om allernaadigst at give mig nogle

Reisepenge til mit Hjem. Efterat have ligget her mere end 3de Maaneder for at faae Svagheden i mine Fødder helbredet, seer jeg mig nu istand til med Nød at søge mit Hjem. Men efter den temmelige store Pengetilsættelse er jeg saagodtsom blottet for at kunne betale min Vært saavelsom Hjemreisen. Jeg veed ingen nærmere og ædlere Hjælper at henvende mig til end Deres kongelige Maiestæt og det med haabefuld Forventning.

Allerunderdanigt

[Rigsark.] *Steen Steensen Blicher.*

Der er noget mystisk ved dette Stykke Papir; Røsten er nok Blichers, men Haanden — er vildfremmed, i højeste Grad uøvet og klodset, sætter Punktum f. Ex. efter hvert Ord. Man kunde fristes til at gjætte paa, at det er Blichers Vært i Aabenraa, der ad denne Vej har søgt at holde sig skadesløs for Digterens Indkvartering. Da er han bleven skuffet; Pengene sad ikke saa løst paa Christian den 8de, naar Blicher var Ansøgeren. Papiret bærer Paategningen: «*henlægges*».

Hvordan Blicher er kommen hjem paa de syge Fødder og uden Penge i Pungen, véd vi ikke, men hjem er han kommen, for 10. Decb. 1842 modtages han i *Randers Avis* med følgende

Velkomst til St. St. Blicher.

Velkommen hjem, Du gamle Skjald,
med dine skjønne, friske Toner!
Træd atter i din Mandoms Hal:
den smykket er med Laurbærkroner!

O! vi har længe savnet Dig;
vi savned' dine danske Sange:
bring atter Cimbria sin Mai,
bring atter Fryd paa danske Vange!

Lad Harpens Strenge klinge nu,
gyd Trøst i det forsagte Hjerte!
Om Fortids Hæder synge Du;
om Nutids ei! det vilde smerte.

Om Nutids Hæder? Ironie!
Det danske Led er end af Lave,
og de, som skulde staae det bi,
de famle som imellem Grave!

De huske ei: til store Brøst
man store Midler maa opbyde;
de huske ei, at Folkets Røst
er Guds, som Konger selv skal lyde!

Syng atter om din Griffenfeldt,
syng atter om de danske Helte,
som ikke blot i aaben Felt
saa ofte Landets Fjender fældte.

Viis dem med Sandheds skarpe Staal,
at Kongen skabtes kun for Folket;
at Landets Lykke er det Maal,
hvis Midler de har slet fortolket.

Men dog maaskee mistvivler Du!
Den Døde, som vil evigt leve,
at kæmpe med en kraftig Hu
Du saae, mens Andre døde bleve.

Men stem kun Lyren! Om din Sang
hos Folkets Mænd ei Anger vækker:
dog vil der, Gubbe! vel engang
boe Kraft og Mod i deres Rækker.

Blicher svarer sin ukjendte Beundrer allerede den 20de
›r. i samme Blad:

Gjenhilsen.

Godmorgen! Du med lukt Visir, som byder
mig dit *Godaften!* ridderligt det lyder.
Du «Gubbe» kalder mig — aaja af Aar,
det attesterer og mit blege Haar —
men *Yngling* er jeg end i Hu og Tanke;
med Ungdomsvarme vil mit Hjærte banke,
opflammet af den første Kjerlighed. —
«Ei! ei! en Kjæreste? Du gamle Mand!» —
Hun ældre er end jeg: — Mit *Fædreland!*
Og hun har fleer end mig — jo fleer jo bedre!
Naar kun ved Dannished de Bruden hædre.
Ak! hun er gjækket tidt af Lapser, Slyngler —
den Myggesværm, som Aar for Aar fremyngler
i Sommersolskin, mens en Dannemand
i Kuld og Mulm sit Liv henslæbe kan,
har ikkun Villien til at gjøre Gavn.
— Der noget Ominøst er i mit Navn:
Steen hedder jeg; og som en saadan een,
Bygmestrene forskjød, en Flintesteen,

haard, graae foruden, inden fuld af Gnister,
der springe frem, naar Skorpen stundom brister.
Jeg mærker dog, at een og anden fænger,
men bedst maaskee, naar jeg er ikke længer;
naar Kirkejorden dækker mine Been,
og Gravene opreise Steen paa *Steen*.

Det var dog næppe for at give ham Lejlighed til at udtale den Art Sandheder i Poesiens Sprog, at hans Overordnede havde anstrængt sig saa stærkt for at faa ham hjem fra Hovedstaden, men derimod for at drive ham ud i Injurie-Processens Prosa. Blicher vilde helst have Fred, men dette tillod ikke hans Overordnede. Den 27. Jan. 1843 skriver Amtmanden til Kancelliet, at Parterne er blevne forligte.

Han indstiller Forliget til Kollegiets Godkjendelse. — Men Provst og Bisp er af en anden Mening; de hævde, at Blicher for sit Embedes Skyld ikke kan føle sig tilfredsstillet ved den Erklæring, *H. A. Møller* har givet.

Provst *Dahlerup* skriver til *Bispen* [28. Febr. 1843]:

«Den af Formand *Møller* i Forligelsescommissionen afgivne Erklæring, hvormed Kapellan *Lakier*, som var mødt for Pastor *Blicher*, paa dennes Vegne har yttret sig tilfreds, forekommer mig at være aldeles intetsigende og langt fra at indeholde Æresopreisning, som Hr. Blicher burde have erhvervet sig. — Ligesom Indklagede nemlig ikke engang har villet vedgaa at have brugt de paaklagede Udtryk og Beskyldninger, som dog skulle være udtalte i mange Vidners Paahør, men i Forliget undvigende yttrer, «at han ikke er sig bevidst at have brugt dem», saaledes skjønner jeg ikke rettere, end at han ligesaalidt har tilbagekaldt dem ved sin tilføiede Yttring, at han, dersom det ikke destomindre skulde være Tilfældet, at han virkelig har brugt dem, da har handlet i Lidenskabelighed og uden nogensomhelst Hensigt til at fornærme Klageren».

Det, at han har handlet i Lidenskabelighed, er vistnok sandsynligt, naar der sees hen til de brugte Udtryk; men denne Erklæring indeholder aldeles ingen Tilstaaelse af, at disse ere usande og ubeføiede, og synes mig heller ikke at være Tilbagekaldelse af dem; og det sidste: «at Indklagede ikke har dermed havt nogensomhelst Hensigt til at fornærme Klageren», klinger dog visselig høist besynderligt, og det har meget undret mig, at Kapellan *Lakier* har kunnet finde en saadan Erklæring, i hvil-

ken ikke er mindste Undskyldning engang for de høist ærekrænkende Udtryk, tilfredsstillende.»

Heller ikke *Bispen* kan anbefale Kollegiet at lade Sagen falde. [7. Marts 1843.]

Blicher indkommer da den 2. Juni 1843 til Retten med en Klage, der væsentligt indeholder det samme som den første Skrivelse til Amtmanden [Se S. 91].

Stridens Anledning var som nævnt Blichers Stedsøn, *Niels Blicher*, der den 15. Juli 1842 havde meldt sig hos Sognefogden i Jennum, efter at han var bleven skikket hjem fra Holbæk, hvor Autoriteterne 11. Juli havde truffet ham uden hverken Erhverv eller Rejsepenge. Sognefogden sendte ham videre til Sogneraadsformanden *H. A. Møller* med nedenstaaende Følgeseddel:

«Overbringeren heraf, Farvesvend *Niels Blicher*, ankom til mig i Gaar Eftermiddag med en Ledsager fra Bierbye; han anmodede mig om at gaae til Præsten for at forhøre, om han maatte komme til ham indtil Videre; dette nægtede Præsten. Han har nu logeret her i Byen i Nat og har tilbudet at ville selv uden Ledsager gaae til Dem. Af ilagte Brev seer De, hvorfor han kommer. — Nu faaer De at sørge for hans øieblikkelige Fornødenheder, hvilket ikke vel kan skee uden ved Omgang. Dog dette er han meget imod.

Jennum, 16. Juli 1842.

P. Rousing.»

Dagen efter fulgte saa Sammenstødet i Gassum Skole. *Møller* forklarer, at han kom ind i Skolen og fandt Blicher ifærd med at spise sin Frokost; Blicher kom hen imod ham og spurgte, om det var Niels Blicher, han vilde tale med ham om. Blicher vilde have Stedsønnen paa Omgang i Sognet. — Møller foreholdt ham det upassende i, at han, der havde omtrent 1600 Rdl. af Kaldet om Aaret*), vilde forlange, at Kommunen skulde betale for Sønnen; «hvorfor jeg bemærkede, at skjønt jeg kun beboer en simpel Bondegaard, skulde, saalænge jeg havde Kræfter til at virke ved denne, Communen ikke komme til at føde mine Børn». — Desuden havde Niels Bl. i en Samtale Aftnen i Forvejen sagt til Møller: «Fader kunde dog gjærne tage sig af mig, thi naar

*) *Bispen* siger dog: kun 1200 Rdl. [Se S. 81].

vi skulle have vores Regning opgjort, har jeg ikke saa lidt tilgode af min Arvepart». Møller havde yderligere sagt til Blicher: «Saalænge De er vor Præst, er det dobbelt haardt, at Communen skal paabyrdes Deres Børn». [Møllers Indlæg $^{30}/_{6}$ 1843]. [Rigsark.]

Det vilde være stærkt forhastet fra Blichers Opførsel ved denne Lejlighed at slutte, at han var en stræng eller endog en hjærteløs Far. Tværtimod var han overfor sine Børn snarere for svag og godsindet end for haard og umedgjørlig. Stedsønnen havde nydt akkurat den samme Ret som hans egne Børn, men havde lige fra sin Opvæxt røbet en uheldig Karakter, især en ulykkelig Tilbøjelighed for Brændevin parret med Ustadighed, Drivesyge og Arbejdslede. Blicher havde gjentagende skjænket ham Tilgivelse for hans dumme Streger; endnu i 1829, da Niels letsindigt havde ladet sig hverve som vestindisk Soldat, sætter Blicher sig strax i Bevægelse for at faa ham løskjøbt [Se S. 5]. Men da Niels havde sluppet enhver Gnist af Æresfølelse, lagde sit Farvehaandværk komplet paa Hylden for at drage Landet rundt som betlende Drukkenbolt og uden Skam kaster sig ind paa det Offentlige, naar Tiggeriet ikke strækker til*), tabte Blicher Taalmodigheden og besluttede at lade den Forvildede sejle sin egen Sø.

Her er sikkert intet at lade Blicher høre ilde for; man maa vel huske paa, at her ikke er Tale om en affældig, hjælpeløs Stakkel, men om en kraftig ung Mand, lige gledet over de Tredive, hvis eneste Sygdom var den, at han ikke gad tage sig noget nyttigt til. Folk, der har kjendt Blicher, mens han boede i Spentrup, véd at fortælle, hvorledes Stedsønnen efter forlængst at have ødt sin betydelige Arv, Gang paa Gang søgte hen til Præstegaarden i Spentrup, fyldte den med Svir og Utøj, for saa atter — forsynet med Penge af den godhjærtede Blicher — at drage ud i Landet og begynde sit skammelige Levnet forfra. — Om Niels Blichers Fortid oplyser Blicher følgende i en Skrivelse til Amtmand *Lorenz* 19. Juli 1842 [Sml. S. 92-93]:

«*Niels Blicher*, Søn af min Kones første Mand: Præst *Peder Daniel Blicher* i Spentrup, Farversvend (hvorpaa han og har Vandrebog) og desforuden oplært i Boutique-Handel, begge Dele hos Kjøbmand *Guldberg* i Viborg, har siden hans Confirmation ikke havt fast Ophold nogetsteds i 3 Aar. — Nu har han til

*) Se fremefter.

Forsørgelse kastet sig paa Spentrup, som er hans Fødested, hvilket han forlod $^3/_4$ Aar gammel! Hans Kone og Barn have langt over 5 Aar havt stadigt Ophold i Onsberg paa Samsøe, hvor han og selv en Tid skal have opholdt sig.

Jeg seer ikke rettere, end at dersteds maa være hans rigtige Hjem, og anmoder Deres Høivelbaarenhed herved at foranstalte, hvad Anordningerne hjemle.»

[Viborg Arkiv.]

I sit Retsforsvar hævder Blicher, at *Møller* ved at antyde, at han har tilvendt sig Stedsønnens Arv, har beskyldt ham for «skændigt Bedragerie»: «Jeg kan af Retsprotokollen bevise: at Niels Blicher har opbebaaret til sidste Skilling hele hans Arvepart. Men det falder min Æres Angriber til at bevise det Modsatte. — Hvo der kjender Niels Blicher, og det gjør desværre altfor mange, ville vist finde mig retfærdiggjort, fordi jeg ikke nu beholdt ham i mit Huus. Desuden kjendte jeg ham for Mand til saasnart muelig atter at tage fat paa sit Omløberie, Tiggerie osv.*) Om jeg end havde meer end det Halve af den Embedsindtægt, min Contrapart noterer til 1600 Rdl. (kort før til 2000 Rdl.), jeg havde dog handlet som jeg gjorde.»

Hvad Blicher bemærker om Stedsønnens Arv er i den bedste Overensstemmelse med, hvad *Skifteretsprotokollen for Nørhald m. fl. Herreder* meddeler angaaende Skiftet efter Peter Daniel Blicher den 25. Juli 1811; ifølge nævnte Protokol tillagdes der den paa dette Tidspunkt knap 2 Aar gl. Niels Bl. en Arvepart paa *10,165 Rdl. 3 Mk. 1 Sk.* Deraf havde Skifteretten «mod thinglæst Obligation og anordningsmæssig Pant hos Forvalter Møller paa Rodsteenseje udsat den Summa 6700 Rdl.» — Derpaa hedder det: «For Resten, der bliver ikkun 3325 Rdl. 3 Mk. 3 Sk., naar $^1/_2$ PC. til Kongens Kasse og Stempelpapir til Sønnens Lodseddel bliver betalt, udstæder Stædfaderen, Hr. Adjunct Blicher, til Overformynderiet lovmæssigt Panteforskrivning og giver 1. Prioritets Sikkerhed udi sin paaboende Gaard i Randers, som dette Aar er indkjøbt med 6500 Rdl. d. C.»

Her er sikkert ydet saa gode Garantier, at enhver Mistanke om, at Blicher skulde have tilegnet sig noget af Stedsønnens Arv, kun er et fordærvet Individs opdunstrede Hjærnefostre.

---

*) Heri fik Blicher Ret; Niels stak snart af fra Spentrup og kastede sig ud i nye Udskejelser.

— Sagen *Blicher kontra Møller* slingrer videre gjennem Aaret 1843; det morer ingenlunde den alt andet end proceslystne Blicher, men er han engang imellem paa Nippet til i al Godmodighed at opgive det hele paa Halvvejen i et aabent Forlig med den altid aarvaagne og rævefiffige Møller, faar han strax et Puf i Ryggen af sine velmenende Overordnede.

Da Møller saa, hvad Vej det tog for hans Vedkommende, søgte han at redde sig iland paa følgende ikke altfor propre Halmstraa:

Til Provst Dahlerup, Gjerlev.

I den befalede Sag, som Sognepræst *Blicher* i Spentrup har anlagt imod mig, blev ved Støvr.-Nørh. og Galt. Herr'. Politiret den 30. Juny f. A. ved 2de Vidner eedelig bekræftet, at bemeldte Sognepræst *Blicher* Søndagen d. 17. July 1842 forrettede Gudstjenesten i Gassum Kirke, samt døbte et Barn, uden at være iført andet af sin Ord[!]nat end Præstekjolen.

Ved at give mig den Ære ærbødigst at indberette saadant for Deres Høiærværdighed skulde jeg tillige udbede mig den Gunst, at erholde Efteretning om De agter at foretage noget i denne Anledning, da jeg ønsker og attraaer at erholde dette af Blicher Foretagne behandlet under Sagen mellem ham og mig, thi der ere Klageposter imod mig, der staaer i saa nøie Forbindelse med denne hans Fremgangsmaade ved hans hellige Embedsforretninger.

Randrupgaard, d. 19. Januar 1844.

Ærbødigst

H. A. Møller.

Denne Angivelse tilstilledes *Blicher*; han svarede:

«Høiærværdige Hr. Provst *Dahlerup*!

Den mig med D. Hds. Skrivelse af 15. d. M. tilsendte Klage af Gaardejer *Møller* i Randrup af 19de Jan. 1844 besvares af mig saaledes:

Søndagen den 19. Juli 1842 (ikke som [der] staar i Klagen d. 17.*)) som jeg var ifærd med at tilknappe min Præstekjole, var det, at Møller, saa aldeles uventet, uforskyldt og ærekrænkende med verbale Injurier indvæltede sig paa mig. Om jeg, forbauset og oprørt, som jeg ikke kunde andet end blive, skulle have forglemt at tage Pibekraven paa, er, hvorvel mueligt og undskyldeligt, mig aldeles ikke vitterligt. Jeg maatte

*) Her husker Bl. dog fejl; den omhandlede Søndag faldt paa d. 17. *ikke* paa den 19. Juli 1842.

bekjæmpe mine Følelser for tilbørligen at kunne forrette mit Embede, paa hvilket jeg udelukkende maatte henvende mine Tanker. Det fortjener Opmærksomhed: at det just var Møllers egen Kone, jeg havde at introducere, og hans eget Barn at meddele Bekræftelse paa Hjemmedaab; han synes at have forud lagt en combineret Plan.

Hvad det af ham saakaldte eedelige Vidnesbyrd om Pibekraven angaaer, da har jeg, om samme virkelig har fundet Sted, ikke efter Stævning været overværende med saadan Eeds Affæggelse.

Iøvrigt formener jeg: at dette hans senere Gravamen ikke kan indblandes i hiin af mig anlagte Injuriesag.

Spentrup Præstegaard, den 19de Marts 1844.

Ærbødigst
S. S. Blicher,
Sognepræst.

Dommen faldt ved Nørhald-Støvring-Galthen Herreders Ret den 3. April 1844. Møller idømtes 5 Rdl'. Mulkt til Amtsfattigkassen samt tilpligtedes at betale Blicher 10 Rdl. i Sagsomkostninger. Den 2. Juli 1844 erklærede Kancelliet sig tilfreds med denne Ordning.

Men derfor blev Blicher ikke fri for H. A. Møllers Drillerier; i Marts 1845 maa han henvende sig til Kancelliet om Hjælp mod *Møller* i Randrup og Drejelsvæver *Rasmus Frandsen* i Hastrup, der begge yde ham og hans Kapellan et uanstændigt Højtidsoffer. —

Møller har gjort sit Bedste for at forbitre Digteren de sidste Leveaar*), der var tunge nok i Forvejen; og hans eneste Berettigelse til at gaa over i Historien ligger deri.

Har end Blicher saaledes ifølge det fremdragne næppe været nogen exemplarisk Embedsmand, saa har hans Overordnede ogsaa langtfra skaanet ham, men tværtimod givet ham al Anledning til overfor en Ven at udstøde det Hjærtesuk: «Bureaucratiets Smaaligheder ere for mig «*som en sandig Vei opad for en gammel Mands Fødder*»**).

*) Vi skal senere se, hvilke Forfølgelser samme Møller iværksætter mod Blichers Kapellan.

**) Se II, S. 366.

BLICHER OG LANDHUSHOLDNINGS-SELSKABET.

Vi har set, hvorledes Ingemann udtrykte sin Forbavselse over, at Blicher vilde mænge sig med Hør og Garn og andre slige uæstetiske Sager*). Blicher værger for sig bl. a. med den Ytring, at Mennesket jo da heller ikke er lutter Aand, og at det har andre Behov end de æstetiske. Det var — som vi ogsaa har haft Lejlighed til at se — ikke den eneste Forskjel paa Blicher og Samtidens Digtere. — Da man anlagde Jærnbanen forbi Sorø, skrev Ingemann til Vennen Grundtvig: «Her er alt slaaet en bred Alfarvej over Enden af Søen, og naar nu Jærnbanen bliver færdig, vil jeg daglig kunne se Dampen og høre den stygge Piben, hvormed det travle Dagliv bruser gjennem Verden. Det er jo i sin Orden og hører til vor Holden-Skridt med Tiden, men det er ikke efter min Smag**).» [15. Sept. 1853].

— Nej, men det var efter Blichers; *han* elskede netop at følge det brusende Daglivs Strøm gjennem Verden, og dets «stygge Piben» var Musik i hans Øren. Han oplevede ikke Jærnbanen, men der er ikke Tvivl om, at han vilde have hilset den med Jubel, thi med Jubel hilsede han ethvert nok saa lille materielt Fremskridt, og ikke sjælden brød han Vej for det. I sin Egenskab af Landkommissær for Randers Amtshusholdningsselskab fremkom han med «Forslag til Forædling af den jydske Qvægrace,» arbejdede i mange Aar for Høravlens Opkomst og Udbre-

*) Se II S. 271.
**) Brevvexling mellem *Grundtvig* og *Ingemann* S. 318.

delsen af Lærredsfabrikationen*), skrev om *Engvandingsanlæg* i vore Moser og Heder**), gav Vink om en bedre *Dampskibsfart* mellem Jylland og Hovedstaden osv. osv.

Som Prøve paa slige Artikler hidsættes følgende fra *Jyllp.* for 5. Maj 1840:

Et Bidrag til Kundskaben om vort Veivæsen.

Paa femtende Aar har jeg været her i Byen, og har altsaa havt Tid og Leilighed nok til at gjøre mig bekjendt med omværende Veie. Efterat have flere Gange hos nærmest Vedkommende forgjæves søgt at faae nogen Forbedring indført, henvendte jeg mig for 6 Aar siden med skrivtlig Forestilling til Herredsfogden paa Sidstningen af Vinteren, og fik det tilfredsstillende Svar: «at *alle* disse Veie, over hvilke jeg *med Føie* klagede, skulde være istandsatte inden paafølgende St. Hansdag. Men saamange St. Hansdage ere siden paafulgte, og endnu ere vore Veie i følgende Tilstand: Der ere ialt sex, som føre fra og til Spentrup: 1) den til Jennum — nærmeste Bye i Sognet — kan med nogen Forsigtigtighed nok passeres; 2) den til Bierby, som er vor Kjøbstadsvei til Randers, har jeg ved privat personlig Mægling mellem begge Byers Beboere og imod at herfra betaltes det halve af en Steenkiste (paa Bierby Mark) faaet i taalelig Stand; 3) den til Hastrup er ogsaa ret god om Sommeren; men

---

*) I en «Fremstilling af Garnindkjøbet i Egnen omkring Randers Kjøbstad til de kgl. Fabrikker paa Kjøng og Øbjerggaard i Aarene 1830, 31, 32 og 1833» — 6 Foliosider — skrevet af *St. Blicher* og *P. Wilde* [25/7 1833] hedder det i en Parenthes:

«Medunderskrevne Blicher giver mig den ærbødige Frihed at henvise til min i *Aaret 1826* forfattede og til d. *kgl. Landhusholdningsseskab indsendte Afhandling om denne Sag*». [Se *Landhusholdningsselskabets Arkiv.*]

I sit Værk om *Viborg Amt* (1839) siger han, at Skriftet indsendtes *1824*. «Kammerjunker *Rawert* gjorde en Extrakt af det, der indrykkedes i *Handels- og Industritidende*, men deri fejlagtigen anført min Fader som Forfatter.» [Se. *Vib. A. Beskr.*, S. 155]. — For tredje Gang kommer han tilbage til denne Afhandling i *Erindringer* [P. Hansen I., pag. LV], hvor han med Bitterhed bemærker, at «ogsaa her fornægtede sig ikke hans Skæbne, idet *man angav hans Fader som Afhandlingens Forfatter, skjøndt hans eget Navn stod tydeligt paa Titelbladet.* Manuskriptet har han siden aldrig kunnet faae tilbage og maatte altsaa ved Viborg Amts Beskrivelse begynde dette møjsommelige Arbejde forfra igen.» — Heller ikke vi har kunnet finde dette Værk, der altsaa har delt Skæbne med saameget andet af hans Produktion.

**) *Jyllp.* 17/9 1839.

4) den til Hvidsteen, som er min Sognevei, er stykkeviis i meget maadelig Tilstand, hvilket er saameget mere uforsvarligt, som jeg renoncerede paa den egentlige Sognevei lige til Annexet Gassum, imod at den anden blev gjort og holdt forsvarlig istand, skjøndt jeg fik henved en halv Fjerdingmiil længere. Nr. 5 er mig en til Embedsvei Annexbyen Dyrbye, men saaledes beskaffen, at jeg ikke vil raade nogen engang at kjøre den om Dagen i Vintertiden. Nr. 6 skulde føre til Nabosognet Hald, men kan, hele Aaret igjennem, føre til Halsbrækning. Og har jeg ikke nogensteds seet slettere Veie end denne og Nr. 5, med mindre det skulde være den mellem Lübeck og Hamborg.

For mit eget Vedkommende var Sagen just ikke saa vigtig; thi om en Præst brækker Halsen, kan man faae ti for een i hans Sted. Men disse nedersachsiske Veie ere, med Undtagelse af Nr. 2, ogsaa *Jordemoderveie;* og naar hun skal hentes i en Fart, og — som oftest er Tilfældet — om Natten, da staaer baade hendes Liv og Tvendes paa Spil*). Vel har hun ved mangeaarig Praxis faaet saadan Øvelse i Væltning, at hun heri vist overgaar alle andre Jordemødre; men hun har dog hverken sit eget Liv assureret, ei heller Barselkonen med respective Fostere.

Naar man overveier Landeveivæsenet, at een Miil at anlægge koster fra en halv til en heel Tønde Guld, at der paa en Strækning af nogle faa hundrede Alen paa Landeveien mellem Randers og Mariager gjordes af tvende af Sognets Beboere omtrent 30 Spanddage pr. Lægd — om ikke mere — foruden senere betydelige Reparationer, at her i Sognet for kort Tid siden erlagdes 5 à 6 Mark pr. Td. Hartkorn, for at slippe for Arbeide paa Holmgaards Bakke, som næsten Ingen her befarer (Hobroveien), og at der blot behøvedes en alvorlig Befaling, for at see Bønderne med Tilfredshed (som gavnligt for dem selv) istandsætte vore Biveie — eller Udveie: da kan man — idetmindste forundre sig.

Spentrup, i Foraaret 1840.

*St. St. Blicher***).*

---

*) Hun boer tilleie i Spentrup, da hun hverken har kunnet faae Huus eller Jord. [Blichers Bemærkning.]

**) *Sml.* hermed hvad Blicher siger om daarlige Veje i *Jyllandsreise* 2. *Døgn* (1817) S. 151-52 *[P. Hansens Udg.* 1.*]*:

«— — — Gud forlade den Foged,
der hersker her over den Vei mellem Skjødstrup og Lygten!
Saa bansatte Stød spolere de netteste Tanker,
og Phantasien besmudses i saadant et Søle.
Det er jo næsten, som om man var ude i Lolland» osv.

I 1836 udvalgtes Blicher af det kgl. *Landhusholdningsselskab* til at forfatte et Par af de *Amtsbeskrivelser*, som Selskabet i disse Aaringer lod udarbejde; Blicher valgte at skrive om *Viborg* og *Skanderborg Amter*; han fik dog kun det første antaget. Da den Række Breve, der vexledes mellem Landhusholdningsselskabet og Blicher i den Anledning endnu existerer, og da de indeholder en Mængde Træk til Belysning af Blichers Karakteristik — først og fremmest: hans Arbejdsmethode — anføres de her i deres naturlige Rækkefølge*).

Først dette fra *J. Collin* til Selskabets Sekretær: *Hald*:

[Sept. 1836].

«St. St. Blicher har skrevet mig til, at han har begyndt sine Rejser i Viborg Amt, at han vil fortsætte dem i October og en Deel af November — og beder om Penge dertil — foreløbigen kunde anvises 150 Rdl.»

Sekretæren:

«Sendt Pastor S. Blicher Zahlkammer-Anviisning for 150 Rdl. paa Randers Amtstue, *d. 13. Sept. 1836.*»

Saa hører vi intet til Sagen før to Aar efter i følgende Brev til *Collin:*

«Høistærede Hr. Conferenceraad!

Hermed oversendende 3 Kapitler af Viborg Amts Beskr., beder jeg, at Deres Høivelb. ville have den Uleilighed at eftersee, hvilke der endnu mangle. Jeg troer det er 4, 5, 19 og maaskee 22. Det vil da ikke tage meer Tid end 2 à 3 Uger, inden De kan have det Hele. Men *Skanderborg Amt*, seer jeg nok, bliver næppe færdig før ind i næste Aar, thi jeg kan ikke andet end gjøre een lang eller tvende kortere Reiser dér, for at faa alt med, og det nøiagtig.

Ilagte Ansøgning er jeg saa tillidsfuld at tilstille Dem, fordi jeg troer, den fortjener noget meer end almindelig Opmærksomhed, og jeg selv har foranlediget den. Da jeg nemlig forgangen Dag saa ham slidende der som sædvanlig, og saa hans maadelige Ploug, spurgte jeg ham, hvorfor han ikke fik

*) De allerfleste af de aftrykte Dokumenter er hentede frem fra *Landhusholdningsselskabets Arkiv* under hjælpsom Medvirkning af Justitsraad *H. Wulff.*

sig en bedre? Og da var det han yttrede, «at han længe havde ønsket sig en Svingploug, men ingen Raad havde dertil*)».

Endeligen ville De med vanlig Godhed modtage vedlagte Ansøgning, om hvis Gjenstand sidst blev talet.

Slutteligen beder jeg mig underrettet, om jeg har beskrevet de landoeconomiske Instituter paa Frijsendal og i Bøgild? og i manglende Fald under hvilket Capitel det bør henhøre.

D. Hds. hjertelig hengiven
ærbødigst
St. St. Blicher.

29. Sept. 1838.

[Jonas Collin.]

Næste Brev er til *Sekretæren;* det drejer sig om nogle Indvendinger af en Kommitteret, Etatsraad *Lund*:

«Høistærede Hr. Secretær *Hald.*

Da der ikke i Deres ærede af 6/11 var opgivet Deres Adresse, har jeg i Brev af D. d. til Hr. Conferenceraad *Collin* bedet om Tilladelse at stile det til hans Bopæl. — Ved de af Etatsraad *Lund* gjorte Bemærkninger, svares:

1) Littra *A* skal i 1. Afsnit være udslettet; men formodentlig bør det blive staaende, hvilket Deres Velbaarenhed vel selv behagelig ville efterse.

2) Om noget virkelig skulde være glemt under Litt. *B.* i samme Afsnit, da beder jeg mig dette sidste tilsendt for at supplere.

3) At jeg har indsendt Manuscript in duplo over bemældte Afsnit, er muelig skeet derved, at jeg har glemt det førstes Udarbeidelse; men kunde De da ikke vælge, hvilket der synes Dem det bedste? eller begge sendes mig?

4) 6te Afsnit om den Mand der staldfodrede paa 14 Skp. Hartkorn, er Arealet ei angivet; thi jeg kunde ikke erholde det med Bestemthed, men efter Skjønnende kan det være mellem 14 og 16 Td. Land. geom. —

5) 17. Afsnit 8,4. Hr. Etatsraadens naive Tilstaaelse: at dette er uforstaaeligt for ham, maae have sin Grund deri, at han ikke kjender det bibelske Udtryk.

---

*) Sml. I., S. 259.

6) 26. Afsn. 8,12. Hvad her anføres om Tørven er rigtigt.

7) At fra Silkeborg Skove — som forhen var stærkt medtagne — kan under kongelig Eie og samvittighedsfuld Bestyrelse naturligviis kun lidet sælges til nærmeste Omegn og intet til det langtfraliggende Balle.

En Correctur ønsker jeg gjærne at læse. Næste Pakkepostdag sender jeg Conferenceraad Collin Resten af Manuscriptet.

Med Agtelse, hengivnest
S. S. Blicher.

Spentrup, 11/11 38.

Confr. *Collin* skriver, «at og 10de Afsnit mangler; men De derimod har kun nævnet 4, 5, 19, 20. Tør jeg snarest bede mig underrettet om, hvilket der er det rigtige.»

Dagen efter skriver han til *Collin:*

Spentrup d. 12. Novb. 1838.

«Deres Høivelbaarenheds meget ærede sidste modtaget. — 4. og 5. Capitel af Amtsbeskrivelsen er færdig og med næste Pakkepost venter jeg temmelig sikkert at kunde sende disse, samt de øvrige trende. — Ogsaa skulle da medfølge Beretning om Agerdyrkningsinstitutionen i Bøgild og Frijsendal.

Etatsraad Commit. *Lunds* Bemærkninger har Secr. *Hald* sidste Postdag tilsendt mig. —

Deres Høivelbaarenheds
ærbødigst hengivne
S. S. Blicher.

Den Artikel om Thorvaldsen i *Jyllandsposten* indeholder aldeles intet *imod* ham, men vel imod hans Modtagelse, der ikke har vundet Forfatterens Bifald.

Ved at efterse Secr. Halds Brev, finder jeg ingen Bopæl og har desuden glemt hans gamle; hvorfor jeg beder om Tilladelse til at maatte adressere det til Deres Høivelbaarenhed

Otte Dage efter sender han atter Brev til *Collin:*

Høiædle og høivelbaarne Hr. Conferenceraad *Collin.*

Hermed tilstilles Dem da omsider Resten af Viborg Amts Beskrivelse. — Hvad Skizzen af Agerdyrk[nings] Institutionen angaaer, da mener jeg, at den meest passende kunde ver

hænges det 24. Afsnit, der desuden af de anførte Grunde er bleven kortere end hos mine Medarbeidere.

Efter Sect. *Halds* Brev til mig skulde han ei have savnet 10. Afsnit, hvorfor jeg ei heller medsender ny Udarbeidelse. Mangler det*), bad jeg mig derom snarest mueligt underrettet.

Deres Høiheds — som Præsident i Landhuusholdningsselskabet — Svar paa min Ansøgning for min Søn [ɔ: Fransisco Bl.] om Antagelse paa Frijsendalinstitutet, modtog jeg igaar; men veed ikke, hvorledes jeg skal forstaae det, da det synes mig, at Løvte kunde være givet til 1ste Mai 1840, eller Vink om da at indsende en ny Ansøgning. — Kunde De her trøste mig med et Haab, som synes mig i det mindste undskyldeligt, da vilde det dog være mig til nogen Opmuntring**).

Spentrup, 21. Novb. 1838.

Deres Høiheds allerærbødigst hengivne

S. S. Blicher.

Collin læser nu Blichers Manuskript og nedlægger derefter følgende Spørgsmaal paa en Papirslap:

«Har Blicher faaet Forskud paa *Skanderborg Amts Beskrivelse?*»

Sekretæren: «Ja, 200 Rdl. i Juni 1838.»

Collin: «*Dette* om Viborg er kiendeligt Hastværksarbeide. Er det forhen Indsendte hos Dem, saa ønsker jeg at se det.»

Sekretæren: «Sendt $^{28}/_{11}$ [1838].»

Af efterfølgende Brev synes at fremgaa, at Blicher har faaet sit Manuskript sendt til fornyet Gjennemsyn:

Spentrup, $^{1}/_{12}$ 1838.

«Høistærede Hr. Secretær *Hald!*

Herved remitteres Manuskriptet, i hvilket jeg ikke finder noget at rette eller tillægge. Men det var ikke min Mening at faae Manuskriptet tilsendt, men maaskee en Correctur, som De foreslog mig. Dog det vil sinke altfor meget, og derfor renoncerer jeg helst ogsaa herpaa. I tvivlsomme Tilfælde (hvor min Skrivt kan være utydelig eller Feiler indløbne), kunde jo derom let og hurtigt confereres. —

*) Paa Foden: *nei.*

**) Se fremefter.

Hjertelig Tak for Deres venlige Ønsker om mit Vel! Jeg trænger og til saadanne, da de mildne det meget skarpe i mit «Bæger». —

O, modtag mit inderlige Gjenønske!

Høiagtelse og Venskab,

ærbødigst

S. S. Blicher.

— Hermed tvende Bemærkninger, som bedes anført 1ste: paa passende Sted i 22. Afsnit, og 2den: maaskee i en Note til det Sted i Indledningen, hvor Hoveri berøres, og Hovedgaardene anslaaes i Tal.»

Der gaar et halvt Aars Tid; da gjør *Collin* følgende Note:

«Jeg skriver i Dag foreløbigen til S. S. Blicher, at han kan vente en udførlig Critik over hans Beskrivelse af V[iborg] A[mt].

Til den Ende maatte disse 3 Bidrag afskrives saaledes, at de sammendrages til eet, at altsaa Bemærkningerne fra de 3 Forfattere ordnes, eftersom Gjenstandene følge paa hinanden i Beskrivelsen. Dette vilde Secretær Hald behageligst besørge. Naturligviis skrives det ikke paa brækket(?) Papir.

1. Juni 1839.

Collin.»

De «3 Forfattere», der her er Tale om, og som af Selskabet er bleven anmodede om at gjøre kritiske Bemærkninger til Bl.' Værk, er Proprietærerne *Bindesbøll* og *Poulsen* samt Botanikeren *Joachim Frederik Schouw.*

Bindesbølls Betænkning er paa 52 Foliosider, men ikke særlig personlig i sin Form; *Poulsens* er paa 7 *iltre* Kvartsider; *Schouws* er kun paa $1^1/_2$ Side, hvori der røber sig megen videnskabelig Overlegenhed, men ikke den svageste Antydning af, at dets Forfatter aner Blichers Værd eller Betydning; for saa vidt et fortræffeligt Sidestykke til den *Madvig*'ske Anmeldelse af Novellerne.

Bindesbøll begynder saaledes:

«Forfatteren af disse Bemærkninger maae foreløbig erklære, at disse ingenlunde maae betragtes som nogen Recension, eiheller som Berigtigelse af det af Hr. Pastor Blicher Anførte; de ere kun fremsatte af Interesse for Sagen, ere en Beskuelse af een

og anden Gjenstand fra et Standpunkt forskjelligt fra Hr. Pastorens, altsaa en nye Belysning af disse Gjenstande.»

Poulsen farer allerede i *sin* Indledning hidsigt ud med følgende:

«Forf. [ɔ: Blicher] burde have gaaet lidt mere ind paa hine Forslag til *Natmandsfolkets* Udrivelse af en Tilstand, der, i det mindste for den Uindviede, i et saa lille Land som Jylland, paatrænger sig som en Parodi paa det jydske Politivæsen.»

Og efter at han skarpt har imødegaaet Blichers Stilling til *Vexelbrug*, som denne ikke mener «gaaer eller kan gaae frem», siger han:

«Det er uheldigt for Selskabet, at en Mand, for hvem Provindsen nærer saa megen Agtelse og Kjærlighed, — Følelser, som ogsaa findes udenfor samme, og som jeg vedkjender mig, mens han skriver for Selskabets Penge, gjennem Pressen virker mod Selskabets Bestræbelser — og ikke engang — poetice — vover at antecipere Morgenrøden for Agerbrugets nye Dag i Jylland.«

Et Steds, hvor Poeten var løben af med Landøkonomen, udbryder Blicher: «Saalænge Jylland har sine vidtudstrakte Heder, Moser og Kjær — *og gid den længe maatte have dem* — — —»

Hertil bemærker *Poulsen:*

«Forunderlige Ønske, at Jylland længe maae beholde sine Heder og Moser! Dette bør rettes.» — Og i det færdige Værk vil man da til denne Passus finde følgende prosaisk-gnavne Fodnote: «Er det Forfatterens Mening, at Jyllands Heder, Moser og Kjær længe maae forblive i den Tilstand, hvori de nu findes, da er der vist ikke mange, der dele dette Ønske med ham*).»

Længere fremme siger Poulsen:

«Forfatteren har ikke hævet sig til noget høiere agronomisk Standpunkt, naar han forsvarer Creaturernes vilde løse Drift iflæng om Efteraaret.»

Om Blichers Opfattelse af det levende Hegn siger Poulsen følgende:

«Der er stredet nok om Fordelene og Skaden af levende

---

*) Se St. St. Blicher: *Viborg Amts Beskrivelse* [1839], S. 114. Sml. S. 82 og 222. — Se ogsaa Indledningen til Novellen »*Hosekræmmeren*» [*P. Hansens* Udg. II, S. 277].

Hegn. Det er forlængst afgjort, at Fordelen er den overveiende. Derfor burde vel Forfatteren have dømt anderledes om det smukke levende Hegn paa Fusinge Marker, der, naaer Øiet er trættet af det jydske Agerbrugs lavere Standpunkt paa store Flader, fryder det ligesaa meget, som Stedets vildgroede Marker. — Det er fortrædeligt, at Forf. røber Ulyst mod saa meget Nyt og Fremskridende. Hans Værk vil aabenbart skade de Ubefæstede og Svage.»

J. F. Schouws Betænkning anfører vi uden Afkortning; den lød:

«Høibaarne Hr. Conferentsraad *Collin!*

Ifølge Aftale har jeg gjennemlæst de Steder i medfølgende Manuskript, som berøre botaniske og meteorologiske Gjenstande. Jeg har derved haft Leilighed til at see, hvor slemt det er, naar en Amtsbeskrivelse er blottet for Kundskaber i Naturvidenskaberne, thi derved blive mange af de meddeelte Efterretninger ufuldstændige og ubestemte. I det mindste var det at ønske, at Forfatteren i saa Tilfælde vilde blot holde sig til at berette de enkelte locale Kjendsgjerninger og ikke gaae ind paa almindelige videnskabelige Betragtninger og Forklaringer. Som et Exempel, *instar omnium*, vil jeg kun anføre No. 2, S. 12, hvor det hedder: «Naturens Virksomhed har en bestemt Tendens til Condensation, ɔ: den fortykker Luften til Vand, Vand til Plantelegemer, disse til Jord, og Jord til Stene», — hvorved jeg blot skal bemærke, at ikke Luft mere end de i Luften værende Dunster fortættes til Vand, — men at ogsaa Vand igjen gaaer over til at blive Dunster; — at det er meget uegentligt sagt, at Vand fortykkes eller fortættes til Plantelegemer, ligesom Planterne jo gjengiver Fugtighed til Atmosphæren; — endeligen at Jord ikke bliver til Steene uden i nogle særegne Tilfælde og i al Fald ikke den Jord, der er opstaaet af Planter (Muldjorden). At Jorden og alt hvad derpaa findes saaledes til Slutningen skulde blive til Steene, er udentvivl en Forf. eiendommelig Theorie.

I en Botanikers Øren skurrer det meget, naar Spergel kaldes en Græsart (N. 16, S. 6), og den sibiriske Boghvede en Snylteplante (N. 12, S. 3), og en Meteorolog kan ikke godt forstaae, at Paaskeøsten og Mikkelsvesten skulde ligne Passaten (der blæser hele Aaret og altid fra Østen), og Physikeren vil næppe være enig med Forfatteren i at formode, at Kilderne

har deres Udspring fra Havet (N. 2, S. 11). At Bukkeblade og Beeskføde staaer blandt de mindre almindelige Sædarter er vel en Uagtsomhed, ligesom og at Arnica [ɔ: Guldblomme] og Helenium [ɔ: Alant] ere feil bogstaverede. Gyvel hedder paa Latin *Spartium scoparium* eller *Genista scoparia*. At der i Jyllands Tørvemoser ikke findes Fyr, men vel Gran, stemmer ikke med Steenstrups Iagttagelser.

Det var mig som Lægmand i Landoeconomien paafaldende, at det skulde være *glædeligt*, at man ved Liimfjorden ikke

Joachim Frederik Schouw, f. 1789, † 1852.

benytter Kalken til Gjødningsmiddel: jeg troede det var beklageligt; ligeledes undrer det mig at erfare,' at der i Viborg Amt findes to Folkeslags, saa forskjellige, at man let antager dem for Beboere af forskiellige Riger, ja, næsten af forskjellige Verdensdele. [Indl. S. 7].

Den 12. Marts 1839.

Ærbødigst
Schouw.»

Det Blicherske Værk har selvfølgelig — som skrevet af en Ikke-Fagmand — en Del Naiveteter, som det var let nok at faa

Øje paa, men hvor rigt er det ikke ogsaa ved sine tusinde Iagttagelser og Smaatræk fra Dyre- og Folkeliv, en ren Fundgrube for den, der interesserer sig nok saa meget for kulturhistoriske Almuebilleder som for uangribelige Meninger om Sædskifter og Kraftfodring. Og hvor meget de gamle snorlige Herrer deroppe i *Landhusholdningen* anstrængte sig for at faa Blichers Arbejde strakt ud paa den samme Prokrustesseng som de foregaaende i Rækken med stort *A* og lille *a* og Bunker af skrækindjagende Paragraftegn, lykkedes det dem dog ikke at tage alt Livet og Humøret af Blichers Stil, hvad der gør, at man den Dag i Dag endnu kan læse store Partier af denne Bog, mens alle de andre i Rækken er og bliver Makulatur. Alligevel kan man ikke lade være at tænke paa, hvad Blicher kunde have ydet, hvis han udelukkende maatte have gaaet efter sit eget Hoved.

Til Blichers Naiveteter henregner vi en Passus som denne [S. 79]:

«Mergelen især er en saa bestemt Fjende af Lyngen, at endog de Klatter, som ved Kjørsel spildes oven paa denne, bortæder den og frembringer Græs, ja, sædvanligvis ogsaa — virkelig *Rødklever*. Frøet har da rimeligvis været opbevaret i Mergelen gjennem Aartusender; thi man seer det fremkomme, der hvor Rødklever ikke kjendes i Miles Omkreds, og hvor Mergelens Bruger intet haver eller nogensinde haver havt paa sine Marker.»

Paa dette Punkt sætter Schouw dog ikke sin lærde Blyant; der har han øjensynlig selv været en Smule i Vilderede. — Vi finder det ogsaa pudsigt, naar Blicher, idet han [S. 123] omtaler Fordelene ved at holde Stude istedetfor Køer, i første Linje nævner denne, at saa undgaar man «Fortrædeligheder med Malkepigerne (en med faa Undtagelser demoraliseret og forvorpen Menneskerace).»

Heller ikke kan vi nægte os at citere følgende muntre Forsvar for Hedens Bevarelse som Allemandsejendom:

«Ja, dersom det ikke var en almindelig stiltiende Vedtægt, grundet ei allene paa fælles Fordeel, men og paa naturlig Billighed, at undtage Hederne fra de fredlyste Eiendomme: da vilde endnu een af Jyllands sikkreste og rigeste Næringskilder for stedse tilstoppes, nemlig Udførslen af Kvæg og Svin til Holsten. Disse maae og kunne ikke andet end drives *løse*; og kunne paa denne Maade for det første kun med yderste Vanskelighed holdes samlede paa Landeveiene — hvor de endog, naar de ei maatte gaa udenfor, ville spærre Passagen — men da det er nødvendigt, at

de (ɔ: Hornkvæget) endog om Dagen maae ligge ned og hvile, vil dette jo ikke kunne gaae an, uden ved Siden af Veien paa Andres Ejendomme.» [S. 115.]

Ergo er det klart, at Heden maa Landmaalerne holde Fingrene fra!

Der er dog ingen Grund til at lægge altfor megen Vægt paa den Slags Urimeligheder, naar Værket ved Siden af rummer de sundeste Tanker og Iagttagelser. Saaledes advarer han S. 222 kraftigt mod *Hedens isolerede Opdyrkning*, da den fører til utidig Folkeformerelse: «Thi Folkeformerelse bør ikke fremskyndes for at faae Hederne opdyrkede, men dette først finde Sted, naar det vorder en nødvendig Følge af hiint». — Her er Blicher kommen tilbage til en Synsmaade, han allerede 20 Aar tidligere hvæssede sin Pen for: Forhast Jer ikke med at forstyrre Hedens Ro, men sørg for, at I faaer noget ud af de jydske Kjær og Moser!

«Det er sørgeligt,» siger han [S. 82], «at see Bønderne her — — opkradse de omliggende Sandbanker for at afperse Jorden nogle faa Aars Sulteføde, og at lade disse herlige Moser henligge til Tumlepladser for Urhøns og Ræve.» — Lidt længere fremme siger han: «Jeg tillader mig her at bringe i Erindring et af mig for mange Aar siden gjort Forslag: at anlægge en Prøvegaard til Mønster og Opmuntring for de Omboende». — Er det ikke Kjærnen i vore moderne Tiders *Forsøgsstationer!* — Eller man hører ham gjendrive den Talemaade, som det ingenlunde er vanskeligt at give Adresse heller i vore Tider: «Det er gavnligt, at Huusmænd trænger til Gaardmænd for at faae deres Jorder drevne, thi saa kunne de sidste i travle Tider og vente Hjælp af hine. — Hertil svares, at Fordelen heraf helder da alene til Gaardmændenes Side, thi Huusmændene vorde saaledes aldeles afhængige af hine, og faaer desuden deres Jorder drevne i Utide (for silde) og slettere, end de selv vilde gjøre det, hvortil de maae tie og ovenikjøbet bænke og skjænke.» [S. 71.] — Med slige Udtalelser er han jo midt oppe i den Kamp, der føres lige udenfor vore Vinduer.

Han kjæmper for Brændevinsbrændingens Frihed til Gru for Landhusholdningsselskabet; han fortæller os, at Datidens Bønder ikke kunde lide Decimalvægte, da de ikke forstod sig paa dem, saa Kjøbmændene lettere kunde narre dem; han protesterer imod, at Bønderne skal betale den dyre Vej mellem Viborg og Holstebro, da de ikke har nogen tilsvarende Nytte af den: «Kalkmændene i Daugbjærg og Mønsted kunde lige saa godt og dertil bedre sove paa deres gamle Sandveie med deres lette Læs, deres

Heste har at trække (naar de er flere i Følge vaager kun den forreste Kusk)».

Han fortæller os følgende Barndomsminde om de stakkels «Vildsmakker», de bitte Heste, som man ubarmhjærtigt drev ud om Vinteren, for at de selv kunde bjærge Føden: «Jeg har i min Ungdom ofte seet dem staae paa Bagbenene, sætte Forfødderne op paa Træstammen og saaledes afgnave Knopper og Spring» [S. 128]. — Han har følgende Passus om Jyden og hans Hest, der jo maa faa én til at tænke paa *Messingjens*: «Den jydske Bonde elsker sin Hest som sig selv; skal der ædes, drikkes, hviles, har Hesten første Prioritet i alle disse Goder» [S. 135—36]. — Han giver ogsaa følgende prosaiske Skildring af Bindestuen, som han jo nogle Aar efter behandlede i poetisk Form*):

«I Binderiet deeltager begge Kjøn fra 5, 6 højst 7 Aars Alder og lige til den høieste, kort Enhver, som ikke ved Blindhed, Lamhed i Hænderne eller Sygdom heri forhindres.»

Mange strikker *om Søndagen, lige til de naaer Kirkedøren*, og saasnart de træder ud af Kirken, tager de igjen fat.

«En Skik, som dog tilforn var almindeligere end nu, er den: at flere Familier eller rettere ugifte Individer af flere Huse samles om Vinteraftener paa et Sted, 10, 12 og flere i Tallet, til saakaldte *Bindestuer*. De tager alle Sæde omkring et Bord. Af Enhvers Uldnøgle maales nu ligemange Favne, alt i Forhold til Tiden de forud bestemmer at være samlede, og Garnet lægges paa Bordet; men Enderne kastes over en Krog, som Binderne have fastsyet ovenfor det venstre Armhul. Ved Skinnet af en Lampe, som hænger fra Loftet midt over Bordet; og under Æventyr og Sang af de mest begavede, eller under Samtaler om Dagens og Egnens Begivenheder bindes nu ivrigen fort til Midnat og stundom længere. Denne Indretning medfører tvende Fordele, først at der spares paa Lysningen, og dernæst at Kappelysten mærkeligen fortner Arbeidet; thi Ingen vil gjerne være den sidst færdige». [S. 165 ff.]

Blicher undrer sig over, hvor rivende Arbeidet gaar fra Haanden. «Sjælden seer de til Strømpen; Fingrene bevæger sig af sig selv med firmende Hurtighed; og i Mellemrum af faae Sekunder afløser den ene Pind den anden». Blicher har flere Gange set Bønderkvinder gjøre *tre* Ting paa én Gang: binde, *tvinde* (ɔ: træde Rokken med Foden) og — *læse!*

---

*) Se S. 199 ff.

Han fremhæver med Berømmelse en Bondekones Ord til sin over de stigende Afgifter mistrøstige Mand: ««See Du bare til, at Gaarden kan blive staaende paa sin Ende, og lad mig om Skatterne». Og disse hjærtestyrkende Ord kunde tusende af jydske Bondehustruer uden Pral gjøre til deres. Jeg [ɔ: Blicher] har kjendt og kjender saare mange af mine egne Sognekoner — og de er ikke de eneste — paa hvis Skudsmaal jeg fuldtrøstig tør skrive Salomons Ord: «Hun frygter ikke for sit Huus for Snee, thi alt hendes Huusfolk er klædt i dobbelte Klæder. Hun gjør kosteligt Linklæder og sælge det og overantvorder Kjøbmanden Belter. Hun æder ikke Brød med Ladhed; hun smiler ad den tilkommende Tid». [S. 186.]

Saa livfulde Skildringer rummer det Værk, som de gamle, pedantiske landhusholderiske Herrer havde saa travlt med at faa berøvet dets Særpræg.

Man læse følgende *Colliniade* for 1. Juni 1839:

«Vil De, kjære *Lange*, besørge denne Afskrift? — Upasselighed hindrer mig fra at gjøre de videre fornødne Antydninger. Men Tingen er simpel; *Bindesbøll* (den lange) lægges til Grund, og da indstikkes *Poulsens* og *Schouws* Bemærkninger, enhver paa sit Sted.

En Amtsbeskrivelse følger, for at give Dem en Oversigt over Materiernes Følgeorden.»

— Altsaa, Blicher maa værsgod op i Prokrustessengen om saa skal være: med Støvlerne paa!

Lidt senere hedder det:

«Bladet om Frijsendal og Bøgild har jeg udtaget; det er reent galt.» [*Collin.*]

Og atter:

«Jeg har bedet Blicher at skynde sig med Afbenyttelsen af Bemærkningerne, og det var derfor ønskeligt, at han *snarest* kunde faae dem.» [*Collin.*]

Sekretæren: «Sendt Bl[icher] 7. Juni 1839.»

En Maanedstid efter:

«Jeg maae nu overlade til Secretær *Hald* at faae Noterne bragte i Stand efter mine Bemærkninger ved Critiken.

10. Juli 1839.

Collin.»

Blicher har til en Begyndelse været ilde berørt af alle de fremmede Fingre i hans Bog; omsider indstiller han dog tilsyneladende sine Protester, og lader dem husere efter Forgodtbefindende. Man læse først efterstaaende til *Collin*, hvor der endnu hersker Vindstille:

Spentrup, 7/7 39.

Høiædle Hr. Conferenceraad.

Der maae sikkerlig været forkommen et Brev til Dem med Attest fra *Sæming Petersen*, da den brave Bonde *Søren Jensen* i Jennum ikke har faaet de 20 Rdl. for sidste Aars Forpleining, hvorom jeg paa hans Vegne tillader mig ærbødigst at erindre.

I samme Brev havde jeg bedet Deres Høivelbaarenhed om 100 Rdl. Forskud til Skanderborg Amts Beskrivelse; hvilken Begjering jeg indstændigen vover at gjentage, da jeg nu er færdig til at gjøre mine sidste Reiser derind, hvorefter jeg haaber inden Mikkelsdag senest at kunne oversende Manuscriptet.

Min høielskede Vens sunde, fornøiede, men fattige

S. S. Blicher.

Note: «De 100 Rdl. sendt Blicher 19/7 39.»

Men i følg. Brev til *Hald* trækker det allerede op til Storm:

«Høistærede Hr. Secretair *Hald!*

I de tilsendte reentrykte Ark af *Vib. A.*' *Beskr.* mangler det tiende (fra Pag. 144—160). Men jeg seer ikke noget til min Anticritik. Og lader Skrivtcommitéen Een udenfor samme recensere mit Arbeide jevnsides, da fordrer dog Billighed, at mine Modbemærkninger — forlængst oversendte — faaer en Plads i Bogen. — Jeg veed jo, at De har intet heri; men De vil vist føle det Sælsomme ved en saadan Behandling, der gjør mig til Syndebuk for alle mine Forgængere, der meer eller mindre hælde til de af den anonyme Recensent misbilligede Meninger og Anskuelser. Jeg begriber ikke: til hvad

Ende man sendte mig denne Critik i Manuscript, naar man ikke vil antage mit Forsvar. Maaskee tør jeg haabe af Dem den Godhed: at De herom gjør Vedkommende nogle Forestillinger. Bestyrelsen vil ellers afskrække Andre fra et saa møisommeligt, saa knapt lønnet, og saa lidet paaskjønnet Arbeide. Den betænker vel næppe alvorlig nok, at 8 Amter endnu ere ubeskrevne.

Undskyld, Høistærede, daarlig Skrivt og det maculerede Papiir! Det var det sidste jeg havde, og min Arm er idag ikke god, men spaaer om ondt Veir.

Dem selv og kjere Familie alt godt og glædeligt!

Det ønskes af Deres ærb. hengivne

S. S. Blicher.»

Spentrup, 11/11 39.

Til Collin (Stormen vedvarer om end kjendeligt i Aftagende):

Spentrup, 21/11 39.

Høiædle Hr. Conferenceraad!

Deres Ærede af 15. d. M. modtog jeg igaar og iler at besvare med Hensyn til Critic og Anticritic etc. — Jeg vil ikke tilbageholde for D. H. — hvad jeg har yttret til Secr. *Hald*: at en saadan Recension, der løber parallel med Skrivtet og ikke kommer fra Selskabet selv eller dets Skrivtcommitee, muelig vil have noget afskrækkende for eventuelle Amtsbeskrivere. — Jeg takker Dem, fordi De har sendt mig den første Besvarelse; jeg haaber, De vil finde Dem bedre tilfreds med den nu medfølgende, da alt lidenskabeligt af samme er udelukt.

Naar jeg kan tilstille Dem Skanderborg Amt, tør jeg endnu ei bestemme; thi det gaaer mig haardt, som jeg senere mældte, og tvivler paa, at jeg kan undgaae den allerede bekjendtgjorte Auction, der vil gjøre det temmelig bart inden Vægge.

Alt godt og glædeligt ønskes Dem og alle Deres af

Deres ærb. hengivne

S. S. Blicher.

Den «lidenskabsløse» *Efterskrift*, som Blicher giver sin Bog [S. 227] gaar ud paa — — —

«at jeg ingen Kjendsgjærninger har fremsat uden formeentlig Sagkundskab, ei heller nogensomhelst Formeening uden forudgaaende skarp Drøftelse og endnu ikke rokket Overbeviisning.»

Spentrup, 21. Novbr. 1839.

At Blicher ikke udenvidere glemte den Tort, som de høje Herrer havde tilføjet ham, derom vidner følgende Redegjørelse i *Fædrelandet* for 9. Januar 1841, thi den er alt andet end «lidenskabsløs»:

«Et Blad af min Levnetshistorie.

Ikke efter egen Begjering, men efter *Anmodning* paatog jeg mig Viborg Amts Beskrivelse, et Arbeide, hvis Besværlighed og Løn ikke passer til hinanden, og hvis Trælsomhed jeg eiheller anede: at bereise det hele Amt paa alle Kanter, see, hvad sees kan, spørge og høre allevegne og derhos gjennemstudere nogle Riis Papiir fuldskrevne af forud ved Landhuusholdningsselskabet indhentede Beretninger, tilligemed en Extract af alt dette — en ikke for gyldig antagen Amtsbeskrivelse af en anden Mand — det tager Tid — det tog saare megen af den Tid, jeg kunde spare fra mine bestemte Forretninger, og kunde, som jeg er vant, anvendt langt fordeelagtigere paa digterske Arbejder. Dog, jeg havde givet mit Ord: jeg maatte holde det, og jeg holdt det som en ærlig Mand.

Dog, det er ikke den knappe Dagløn, hvorover jeg klager; men jeg klager for Nutid og Eftertid over en Behandling, som jeg vist er den første Forfatter, og forhaabentlig vil vorde den sidste, der vederfares.

Den af forrige Konge befalede detaillerede Beskrivelse af de danske Provinser viser ved Overskrivten, hvad den har at betyde; Beretning om, hvad *der er*, men udelukker ikke Beskriverens Mening om, hvad der *kunde være*.

I denne Mening ere forud elleve Amter beskrevne, og har Redactionen (Landhuusholdningsselskabet) blot ved et Par af dem tilføiet: at de ikke vare enige med Forfatteren i visse Landvæsensprincipper.

Ligesaa har man gjort ved mit Værk med Underskrivt: «*Selskabet*», det er ærligt og aabenlyst, og derpaa har jeg intet at anke. Men nu har man tilføiet en heel Række (24) anonyme Criticer, som man paa eengang *optager* og ikke *vedkjender* sig, som — det er slemt — ere overfladiske, skjæve, grundløse, ikke

due. Men hvad værre er: *Man har nægtet at optage mine Gjendrivelser* — udsendt i Verden mit Skrivt som en Stilebog; og den endda — ikke rettet, men beklakket. Skrivtet selv er udrevet af mine Hænder med samt de paasmurte Klakker; jeg har kun tilbage saaledes for Offentlighedens Domstol at forsvare mig.

Selskabet — det vil sige: Skrivtcommiteen — maae have sendt mit Manuscript til en Mand udenfor samme i den Hensigt at føie hans critiske Noter til min Text. Men vare disse Criticer af Commiteen ansete for beføiede og grundede, hvorfor sætter den saa ikke sit sædvanlige Mærke: «*Selskabet*» under dem? Mon ikke fordi man var i Tvivl om Beføielsen og Grundene? Saadan Tvivl var da baade beføiet og grundet: og jeg skal godtgjøre det.

1) Den, der opmærksomt vil læse og gjenlæse samme Note (Parcellering angaaende), skal ikke blive klog paa Recensentens Mening, da han paa engang er med mig og imod mig. Man kommer ikke til andet Resultat, end at hans Kyndighed og Forstandighed selv ere meget smaa Parceller, og at han er ligesaa lidt enig med sig selv som med mig. Saare morsom er hans Aabenbaring: «at der er parcelleret for meget i Thisted Amt». Han har — Stakkel! — antaget Udflytning for Parcellering.

2) Allerede her culminerer Recensentens Jammerlighed. At blotte hans Nøgenhed kan enhver kyndig Læser gjøre, jeg vil derfor allene udhæve to af hans Tirader:

a) Pag. 60—64): Her maae man udraabe: «*Proh inscitiam hominum!* etc.». Det raaber jeg ogsaa, naar jeg her hører, at han hæver *Ærtehalmen* til *det bedste af alt Straafoder*, og sætter det i *Værdi med Engho!!!* — Han kunde dog blot adspurgt det mindst kræsne af alle vore Huusdyr, Faaret, der af Ærtehalmen blot æder Bælge, Blade og lidt af de tynde Ender af Rankerne og vrager det øvrige, som er det Meste til Fyldning og Vægt.

b) «*Det er uheldigt for Selskabet, at en Mand, for hvem Provindsen nærer saamegen Agtelse etc.: gjennem Pressen virker mod Selskabets Bestræbelser etc.*». — Jeg mener, at det er mere uheldigt, at Selskabet haver udvalgt en saadan Recensent, og at det ved en saadan Fremgangsmaade rimeligen kan have afskrækket Andre fra at afgive sig med de endnu ubeskrevne Amter. Dog de beroliger sig maaskee derved: at jeg er udseet til Syndebuk for dem Alle.

3) Om Sommerstaldfodring er ligesaa op ad Stolper og ned ad Vægge.

6. Pag. 79) siger Rec.: «at man efter brændt Kalk *vilde* see samme Virkning (at frembringe Rødklever) som efter Mergel». Dette «vilde» er et virkeligt *Imperfectum*, i hvis Sted man kunde fordre et *Præsens*.

7. Pag. 87): Jeg har kaldet den siberiske Boghvede «en Snylteplante». Hertil siger Rec.: «I en Botanikers Øren skurrer det meget, naar den siberiske Boghvede kaldes en Snylteplante». Jeg kalder den en Snylteplante, fordi den er indsnyltet paa vore *Marker* — ikke som f. Ex. Mistelen indsnyltes af Naturen paa *Træerne*. Dette til Lindring for hans botaniske Øren.

9—10): Rec.'s Ringeagt for Fløielsgræsset vil aldrig nogen virkelig Landmand dele med ham; eiheller misunde ham Spergelen. Han beholder den sidste ene for sig selv.

Ligesaa vil det gaae ham med Blodhesten og Hedefaaret, som han saare naivt siger, *at han ikke kjender*.

Dog dette er vel tilstrækkeligt for at kjende Beskaffenheden af den Recension, der giver mit Værk Udseende af en Skolediscipels Stilebog. Min første Rector var en dygtig Mand, men den Anden — naa, han har jo skrevet kun som en Fuldmægtig efter sin Principals Ordre.

Naar Spentrup Kirkegaardsjord skjuler den Haand, som skriver, kan det dog være mueligt, at Een og Anden vil sige: «Den Mand kunde være brugt til et og andet — rigtignok brugte han sig selv, men det blev hverken hugget eller stukket. Han har ikke vidst, at man kun bruger dem, der ikke bruger sig selv, men lade sig bruge — ja, ja, saadan gaaer det her — han kjendte ikke Tiderne, eller vilde ikke kjende dem — han skulde stukket Fingeren i Jorden og lugtet — hm! hvem veed, om han saa ikke havde ligget nu paa Væhr Kirkegaard? Det har været en snurrig Fyr den samme — saadan et forskruet Hoved, der har bildt sig ind, at han uden Rang, Titel og Ordner og uden Penge kunde udrette noget — hm! mon han ogsaa har været rigtig klog? — ja, lad ham nu ligge for det han *er* — sov vel, Herr Pastor!»

St. St. Blicher.»

Det er ikke at undres over, at der efter denne Artikels Fremkomst herskede en Kølighed mellem Blicher og Landhusholdningsselskabet, der efterhaanden steg op mod de stærkeste Kuldegrader. Man læse efterfølgende Breve:

Til Blicher:

Landhuusholdningsselskabet, 16. Marts 1841.

Da de endnu tilbagestaaende Amtsbeskrivelser, som Lhs. foranstalter optagne, ønskes fuldførte og i Trykken udgivne saasnart muelig, skulde man med Hensyn til, at Hr. Pastoren har i Juni Maaned 1838 modtaget af Selskabets Kasse 200 Rdl. i Afdrag paa, hvad der maatte tilkomme Dem for, efter Deres dengang gjorte Tilbud, at bereise og beskrive Skanderborg

Iver Johan Unsgaard. f. 1798 † 1872.

Amt, — tjenstligst udbede sig underrettet, om De ønsker videre at befatte Dem med dette Arbeide, eller om De skulde foretrække at fritages derfor. — I første Fald ønskede man sig tillige underrettet om, til hvilken Tid Deres Manuscript turde forventes hertil indsendt, hvorimod man i sidste Tilfælde udbeder sig jo før jo hellere tilstillet de hos Dem beroende Materialier til den omhandlede Amtsbeskrivelse.»

[*Unsgaard.*]

Blicher svarer:

Spentrup, d. 24. Marts 1841.

«Velbaarne Hr. Etatsraad *Unsgaard*.

Paa æret Skrivelse: om jeg vil levere Beskrivelse over Skanderborg Amt, gjensvares, at samme fra min Haand snart er færdig. Kun maae jeg endnu for at erholde fuldstændig og nøiagtig Kundskab bereise Amtet. — I Sommerens Løb haaber jeg at kunne oversende Manuscriptet.

Deres Velbaarenhed omskriver «Materialier», som jeg fra Selskabet skulde have erholdt; men saadanne ere mig aldrig tilhændekomne*), hvisaarsag Arbeidet og har taget mig lang Tid og Besværlighed.

Ærbødigst
S. S. Blicher,
Præst.»

Paa et Blad i Selskabets Arkiv findes følgende Opgjør, formodentlig stammende fra *Hald*:

«Pastor *S. S. Blicher* har af Landhuusholdningsselskabet faaet for Viborg Amts Beskrivelse

	i Sept. 1836 . . .	150 Rdl.	
	i May 1837 . . .	150 —	
			300 Rdl.
for Skanderborg Amts Beskrivelse			
	i Juni 1838 . . .	200 Rdl.	
	i Juli 1839 . . .	100 —	
			300 Rdl.»

Unsgaard tilskriver nu *Hald*:

«*Blicher* paastaaer, at han for Viborg Amt har erholdt i alt — Reiseomkostninger indbefattede — 400 Rdl. — Dette antager han at ville være det Mindste, der vilde tilkomme ham for Skanderborg Amt, hvor han har havt flere Reiser.

Kunde han ikke erholde 100 endnu? — Vil De ikke tale herom med Conf. *Collin*. Blicher kommer til Dem i Eftermiddag.

10/6 1841. *J. Unsgaard*.»

*) Her ses i Randen et stort ?.

Collin adspørges og svarer:

«At slutte fra Arbeidet over Viborg Amt kan man ikke vente sig noget mærkeligt om Skanderborg Amt. At anvise noget Forskud paa Honoraret førend man har faaet en passende Deel af Manuscriptet *og fundet det brugeligt*, finder jeg betænkeligt. Regner man endog af hine 600 Rdl. de 400 for Viborg, saa har han til Reise i Skanderborg Amt faaet 200 Rdl. — og fleere end 40 Dage har han næppe bortreist — (til Reiser er nemlig bestemt 5 Rdl. daglig).

C[ollin].»

10. Mai [1841].

Ved Samtale med Unsgaard maa Collin alligevel endnu engang have ladet sig blødgjøre til Fordel for Blicher, for fire Dage efter skriver *Unsgaard* til Sekretær *Hald*:

«Conferentsraad *Collin* har meldt mig, at han ikke har noget imod, at *Blicher* faaer 50 Rdl. i Forskud.

Vil De da lade ham erholde disse udbetalte og derom underrette Pastoren, som boer i Gardergaarden (Vestergade).

14. Mai 1841.

Deres

Unsgaard.»

Note: «Anviist s[amme] D[ag] 50 Rdl.»

Tilført Journalen — omkring samme Tid:

«Forhandling mellem Præsidenterne angaaende hvad der endvidere maatte kunne tilkomme Pastor *S. S. B.* for at bereise og beskrive Skanderborg Amt.»

Ved Slutningen af Aaret skrives saa til *Blicher*:

«Da Skanderborg Amts Beskrivelse ønskes udgivet uden synderlig længere Forhaling, skulde man, med Hensyn til det af D. V. givne Løfte om Værkets snarest muelige Fuldendelse, tjenstligt udbede sig behageligst underrettet om, naar Deres Manuscript kan forventes hertil indsendt.

Landhuusholdningsselskabet, 28. Decb. 1841.»

Et Par Maaneder efter svarer *Blicher*:

Høivelbaarne Hr. Etatsraad *Unsgaard*!

Hermed tilstilles Dem det færdigværende af Skanderborg Amts Beskrivelse, saa Trykningen kan strax begynde. Det øvrige skal senest inden 14 Dage oversendes. Forsinkelsen kommer af vedkommende Correspondenters Langsomhed med de forlangte Oplysninger, som nu først ere mig tilstillede.

Det vilde være mig meget vigtigt, om D. V. vilde udvise den Godhed, at tilstille min Søn, Stud. Theol. *Jens Frederik Blicher*, som ligger syg af Asthma, 50 Rbdr. pr. Adresse: Student *Friis* paa Regentsen 4. Gang Nr. 7, og mig det øvrige Beløb, da det resterende Manuscript snart skal clarere.

Ærbødigst

Spentrup, 22. Febr. 1842. *S. S. Blicher.*

Unsgaard kigger lidt i Blichers Manuskript og sender det saa til *Collin* med følgende Ord:

«Det vilde sikkert være meget hensigtsmæssigt, ja vel endog nødvendigt, om Hr. Conf. vilde være uleiliget med at sende disse Klude til en god Mand, der kunde see, om man var istand til at faae en Bog Papiir af dem.

5/3 42.

Alleræ rbødigst

I. J. Unsgaard.

Collins Note:

«Justitsraad *Bindesbøll*, som boende i Amtet, først.»

15/3 42.

Sekretæren:

«Sendt Justitsraad *Bindesbøll* til Betænkning 15. Marts 1842.»

Imidlertid sender *Blicher* yderligere Manuskript til *Unsgaard*:

«Deres Høivelbaarenhed

tilstilles herved, at Trykningen ikke skulde sinkes, atter nogle Manuscripter. Det hele øvrige kan jeg først sende Dem idag 8 Dage, da jeg mangler Underretning fra een Correspondent, og altsaa maae gjøre een Reise paa nogle og tive Miile.

Spentrup, d. 13. Marts 1842.

Ærbødigst

S. S. Blicher.»

Sekretæren:

«Sendt til Betænkning ligesom det første Manuscript.»

22. Marts 1842.

Endnu en Sending fra *Blicher*:

«Høiædle og velbaarne Hr. Etatsraad *Unsgaard.*

Hermed sendes videre Bidrag til Skanderborg Amts Beskrivelse. At det kommer saa stykkeviis og ei efter den antydede Orden ligger da i: at de forlangte Indberetninger deels ei have været fuldstændige, deels ei heller ganske paalidelige, hvorfor nye have været at indhente. — Med næste Post skal det Manglende vorde Dem tilstillet.

Spentrup, d. 29. Marts 1842.

Ærbødigst
S. S. Blicher.

«Næste Post» [til *Unsgaard*]:

Spentrup, den 12. April 1842.

«Deres Høivelbaarenhed!

Hermed oversendes Dem yderligere Manuscript. Der er nu altsaa kun to Capitler tilrest; og disse havde De med det samme havt, hvis jeg ikke, af Mangel paa de ombedede Oplysninger, havde maattet reise selv. — Med næste Post følger da Slutningen.

Jeg har bedet om det mig tilkommende Honorar for mit i Sandhed møisommelige Arbeide, men ikke havt den Tilfredsstillelse at erholde Svar. — Jeg trænger haardt og snart til disse Penge og haaber at erholde dem med allerførste Post.

Ærbødigst
S. S. Blicher.»

Da Blicher den 16de i s. M. skriver til Vennen *P. Chr. Koch* og beklager sig over, at han ikke kan skaffe Penge til en nødvendig Norgesrejse, indfører han disse bitre Ord mod Selskabet: «250 Rdl., som jeg ærligt og suurt har fortjent ved min nu indsendte Skanderborg Amts Beskrivelse, forholder man mig og vil ikke udtælle dem, før Værket er trykt. For saa mange Penge kunde jeg gjøre Reisen» *).

*) Se II, S. 373.

Men nu lader *Selskabet* Blicher vide, at han maa have forregnet sig:

«Til Pastor *St. St. Blicher.*

Landhuusholdningsselskabet, 23. April 1842.

U[*nsgaard*].

Da Deres Velærværdighed allerede har erholdt udbetalt fra Selskabet 350 Rdl. for Beskrivelsen af Skanderborg Amt, saa er der kun liden Sandsynlighed for, at nogen yderligere Betaling vil kunne anvises Dem. I alt Fald vil det ikke kunne skee, førend det Hele er færdigt og bedømt. Dette har jeg ikke skullet undlade at meddele Dem i Anledning af Deres Brev af 12. d. M.

Landhuusholdningsselskabet.»

Forinden Blicher kan have modtaget dette Brev skriver han atter til *Unsgaard:*

«Høiædle og Velbaarne Hr. Etatsraad.

Secretær *Hald* sagde mig forgangen Dag, at jeg ikke fik det resterende Honorar for Skanderborg Amts Beskrivelse, før Værket var trykt. Skulde det virkelig være saa, da har Bestyrelsen Synd af, at lade mig haardt trængende Mand vente saalænge efter sin suurt fortjente Løn. Jeg beder indstændig om snarest at erholde den.

Ærbødigst

S. S. Blicher.»

Spentrup, d. 25. April 1842.

Nu spørger *Collin:*

«Har Pastor Blicher ikke faaet *Brev* derom fra Selskabet? Han vilde deraf see, at der *intet resterer.*»

Unsgaard svarer: «See *ante acta.*»

Collin: «*Vidi.*»

Unsgaard: «Kan vel saaledes henlægges.»

Blichers Skanderborg-Værk var altsaa nu paa Vandring lige som det foregaaende; ud paa Sommeren nedskriver *Selskabet* følgende udaterede Note:

«*Til Journalen.* Justitsraad *Bindesbøll* meddeler efter Præsidentens, Hr. Conf. *Collins* Opfordring, sin Betænkning angaaende

det af Pastor *S. S. Blicher* indsendte Manuscript til en oeconomisk Beskrivelse over Skanderborg Amt.»

Hvad Betænkningen er gaaet ud paa vides ikke, da den ikke har været til at finde, men at det har været en Dødsdom over Værket, derom vidner følgende ligeledes udaterede

«*Resolution.* — Da det fra Pastor *Blicher* Indsendte ikke fandtes at kunne trykkes, blev det overdraget Cand. polyt. *Schythe* at bereise og beskrive Skanderborg Amt.»

Derpaa hedder det i en Note fra *Sekretæren:*

«Det hele Manuscript fra Pastor *S. S. Blicher* givet til Cand. polyt. *Schythe* d. 27. Juni 1842».

Ogsaa om *Bindesbølls* Betænkning hedder det i en Note: «Tilstilles Cand. polyt. *Schythe.*

5. Julii 1842.»

Denne unge ubekjendte Mand, der blev Blichers Afløser, og som formodentlig har vist sig mere villig til at gaa i *Selskabets* Ledebaand, skriver til *Collin* fra Jylland bl. a.:

«Skanderborg, 23. Julii 1842.

Jeg har talt med velmeriteret Hr. Kammerraad *Michelsen*, og han sagde mig, at han i sin Tid foruden hine Besvarelser ogsaa tilstillede Pastor St. Blicher endeel andre af ham selv indsamlede Materialier; hvis nu Hr. Secretær *Hald* ogsaa kunde klemme disse Papirer ud af Pastoren, saa vilde det være mig meget kjært at modtage dem, og rimeligviis vilde de være mig meget til Nytte.

J. C. Schyte.»

I den Anledning maa *Collin* have forhørt sig hos *Blicher*; han svarer Konferensraaden:

«Deres Høivelbaarenhed

forsikkres paa Ære og Samvittighed, at alle de mig tilstillede Beretninger om Skanderborg Amt ere forlængst af mig Selskabet tilstillede. Hvorledes den med mit Segl forsynede *Lærredspose* ikke har naaet sin Adresse, er mig uforklarligt. — Men i al Fald vare Beretningerne, nogle ufuldstændige og andre utilforladelige, som jeg ved nærmere Undersøgelse har overbeviist mig om.

Ilagte, som jeg nu først har kunnet erholde, vedlægges som Supplementsblad.

Kjøbenhavn, d. 24. Aug. 1842.

Ærbødigst
S. S. Blicher.

E. Skr. Deres Høivelbaarenhed vilde vise mig en Godhed ved enten skrivtligt eller mundtligt til min Søn at underrette mig, om Hans Maiestæt har tilstaaet mig Reisestipendium, og hvilke Bestemmelser da dertil kunde være knyttede» *).

Selskabets Note: «Det Fornødne meddelt Cand. *Schythe*, og sendt ham Bilaget, d. 10 Sept. 1842.»

Længere ud paa Aaret (1842) hedder det i *Journalen*, at bemeldte *Michelsen* alligevel havde ligget inde med de Papirer, for hvilke man havde mistænkt Blicher. — Endnu et Bevis for Blichers uryggelige Sandhedskjærlighed.

Aaret efter — i Aug. 1843 — kom saa Schythes Værk om Skanderborg Amt; i Fortalen hedder det, at Forfatteren har berejst Amtet i 3 Maaneder og skrevet det meste af det i 1842; Blichers Forarbejder, der sikkert har været den unge Mand til god Nytte, omtales ikke med en Stavelse; hvor taknemlig vilde man have været det kgl. Selskab om det istedetfor Hr. Schythes kluntede og ubehjælpsomme Arbejde (det er 750 Sider stort) havde skjænket os det Blicher'ske Værk med samt dets agronomiske Mangler.

Hvor det Blicher'ske Manuskript er gaaet hen i Verden har ikke været til at udfinde; enten har vel Schythe sørget for dets Tilintetgjørelse, eller det er gaaet tilbage til Blicher for efter hans Død — der indtraf fem Aar senere, at fejes paa Møddingen sammen med saa mange andre af hans efterladte Sager.

Efter 1842 nævnes Blicher aldrig i Landhusholdningsselskabets Journaler. Det var færdig med *ham*; han med *det*.

Saaledes endte tyve Aars trofast og opofrende Virksomhed under denne Institutions Fane.

*) Se S. 95.

I DYBSENS NØD.

Over en Lærke, som hungrede tildøde.

Du sang, Du tolkede din Fryd, din Kummer
i Toner, Verden ikkun halvt forstod,
indtil Du nynnede Dig selv i Slummer,
og Livets mørke Fangebuur forlod.

De hørte Dig — de prisede din Stemme,
naar Harmonier fra din Strube flød;
dog i din Trang de kunde Dig forglemme:
de lønnede dit Qvad med Hungersdød.

Var det en Digtersjæl, som Dig bebo'de?
En Flygtning fra Lisboa? Rom? Athen?
Af dem som — fremmede paa denne Klode —
maae sukke tungt for Brød og faae en Steen?

Ha! bort med Stenen! Stenen kun betynger
og fængsler — let og fri er Skjaldens Gang.
En Brodersjæl, o Lærke! Dig besynger:
en Sangers Epitaphium er Sang.

[*Nordlyset* XII, 1829, S. 334.]

Der er gjort mange Gisninger om Aarsagen til Blichers Fattigdom*). Sagen forekommer os dog ikke særlig indviklet. Blicher giftede sig i Sommeren 1810 med Enken *Ernestine Juliane Blicher*, f. Berg, og fik med hende *15,250 Rdl.*; deraf om-

*) Mindst sandsynlig lyder dog den, der er fremsat af Jacob Christiansen i *Viborg Stifts Folkeblad* for 30. Decbr. 1898, og hvor det hedder, at Blichers finansielle Misère fremkom ved, at han lokkedes til at betale sin Fars Gjæld: *6000 Rdl.* Blichers Efterkommere havde længe vidst Besked med dette Forhold, og da de havde følt sig ilde berørt af de modstridende Forklaringer af Blichers økonomiske Jammer, havde de nu givet Hr. Christiansen »Lov til at offentliggjøre, hvad der hidtil har været en Familiehemmelighed«. — Men «Familiehemmeligheder» er altid slette Aktstykker, og i de Tusender af autentiske Blicherdokumenter, der er gaaet igjennem vore Hænder, har ikke ét indeholdt saa meget som en Antydning af, at Blicher nogensinde har indladt sig paa at betale Gjæld for Faderen; han har nemlig altid haft nok i sin egen.

sattes dog strax 6500 i en Gaard i Randers; Tiderne var uhyre sløje; 1813 kom Statsbankerotten og gjorde alle Formuer problematiske; Kapitaler forsvandt som Dug i disse Aar; dertil kommer, at Blicher fra 1811—19 gik uden Embede, sikkert haardt imod sin Vilje; han søger Præstekald 1813, han søger igjen 1816, men han skal straffes, fordi han brød ud af Spændetrøjen i Randers og lod sig lokke af den gøglende Idyl paa Randlev Præstegaardsjorder. Hans Forpagtning af Faderens Mark var en yderst slet Forretning; Pengene dunstede bort; det eneste, der var Væxt i, var Børneflokken; da han endelig kom til Embede i 1819, havde han fem Børn og ligesaa mange Hundrede Rigsdalers Gjæld. Og i det magre Torning tiltog hans økonomiske Elende med rivende Hast*). Da han i 1825 forflyttedes til Spentrup, sad han med en Gjæld paa 5000 Rdl. og 6 Aars Skatterestancer. *Spentrup* var ganske vist et godt Kald; Bispen anslaar det i 1842 til *1200 Rdl.* Netto**); men Gjælden fra det forrige Embede stod stadig som det sorte Spøgelse i Gaardsleddet; i 1832 kom det 10de Barn, hertil føjedes i 1837 hele tre, som Blicher tog op i Huset efter sin eneste Brors, den fattige Degn *Jens Blichers* Død. Med alt dette *in mente* lyder det mer end troligt, hvad Blicher i 1839 siger i sin skjæmtende «Toast for den tilkommende Kassebesværger»:

«*Jeg* har ingen Kasse — — og behøver heller ingen; for det gaaer altsammen af Haanden i Munden. — — Naar jeg engang imellem paa nogle Minutter er Eier af nogle Skillinger, saa kan jeg godt rumme dem i min ene Vestelomme.»

Vi skal nu fremdrage en Række Dokumenter til Belysning af de fortvivlede Pengeforhold, der beherskede de senere Aar af hans Liv.

Først dette Brev fra 1839 til Assessor *Wilstrup*:

Ærede Hr. Assessor.

Efter Deres venlige Ønske sendes Dem herved til Gjennemlæsning «min formeentlige *Svanesang*», der er bestemt til Bi-

*) Se *Erindringer* Pag. XIII.

**) Lægger man Præstetienden til Grund (Spentrup Kald ejede deraf 384 Td.), da fandtes der i Aarhus Stift i 1845 134 Kald, som var mindre end Spentrup; *28* som var større; tager vi en Landsdel som Fyn, fandtes dér endogsaa *ca. 60 Kald,* som var større end Blichers [se *Danmarks Statskalender*, 1846].

drag i J. H. Hansens under Trykken værende *Maigave*, hvorfor jeg beder, at De vil give Overbringeren (min Søn) samme tilbage.

Min bedste Hilsen til Deres elskelige Familie saavelsom til den vakkre Yngling, der var en af dem, som besøgte den af Sygdom og menneskelig Ondskab mishandlede Præst i Spentrup. — Saadan noget glemmer jeg aldrig. Jeg mener den unge *Lorenz*. — Hjærtelig Tak for Deres egen Deeltagelse og kjærlige Ønsker!

Men Opfyldelsen lider jeg ikke paa. — Min eneste virkelige Sorg er nu kun den: at Familiesorger og Næringssorger rive mig arme Troubadour Harpen saa ofte og saa længe af Hænderne. Jeg føler endnu Kraft til at frembringe langt — langt mere, men — man synger ikke godt med Skattefogden paa Nakken og andre Kreditores Banken paa Dørene.

Det allerharmeligste er endnu: at hvad jeg eier af rørligt Gods er af dobbelt Værdi mod min Gjæld. Men ingen vil laane paa Sligt, og jeg maae vedblive at seipines af en Sygdom, som var let at helbrede, naar Nogen vilde hjælpe mig til Medicinen.

Jeg troer at skylde Dem, min Harpes Velynder! Oplysning om, hvorfor jeg spiller saa lidt. — En Novelle af mig er under Pressen, men med at faae et helt Bind færdigt seer det langsomt og mørkt ud.

Venligst Hilsen fra Deres ærb. hengivne

S. S. Blicher.

Spentrup, den 11. Febr. 1839.

[Edgar Collin.]

Paa samme bedrøvelige Melodi gaar dette til *Collin:*

«Deres Høivelbaarenheds

ærede af 1ste d. M. modtog jeg først i forrige Uge og mit Manuscript to Dage efter, hvilket sidste med de dertil gjorte Antegnelser samt mine Bemærkninger herover jeg troede rettest at tilstille Dem selv.

Fra min Søn havde jeg nyelig Brev, hvoraf jeg slutter, at eet af mine Breve til D. H. maae være forkommen. Jeg takker Dem da atter hjærteligst for Deres Bestræbelser for mig med Hensyn til Taarnby. At de ikke havde det forønskede

*) *Johan Henrik Hansens «Majgave fra Danmarks Digterhave»* (1839) indeholder S. 56—60 Blichers Digt: «*Min Svanesang* (digtet i en langvarig og som dødelig anseet Sygdom).»

Udfald det er visselig ikke Deres Skyld*). Desværre for mig! Jeg maae nu for at klare min Gjæld, der dog kun er noget under 2000 Rdl., ved Auction sælge det meste af, hvad jeg eier og seer endnu langt mørkere Dage i Møde. Selv kan jeg bære Mangel og Nød, men mine Børn! Det gjør ondt, min ædle Ven, og Gud allene veed, om jeg skal bevare Kraft og Aandsfrihed nok tilbage til meer poetisk Arbeide.

Den Allerhøieste signe Dem og Deres!

Ærb. og hjertelig hengiven

St. St. Blicher.»

Spentrup, d. 18. Juni 1839.

[Jonas Collin.]

Dagen efter skriver han paany til *Wilstrup*:

Spentrup, 19/6 39.

Høistærede Hr. Assessor *Wilstrup*.

Jeg udtrak idag den Skuffe med kjere Breve, og Deres af 29/2 39 faldt strax i mine Øine. Jeg læste det igjen — jeg frygter, at jeg hidtil har glemt at opfylde Deres Ønske om noget Digt i Mscpt. — Her tilstiller jeg Dem da eet, som nyelig har forladt Pennen med Begjering: at De vilde efter Gjennemlæsning skikke mig samme tilbage; thi jeg agter snarest mueligt at indlemme den i en Samling, jeg selv vilde forlægge. Sagen er denne: min oeconomiske Forfatning er ved 13 Børns Forsørgelse og tilstødende uforudseelige Uheld saaledes forringet, at jeg uden Tilstød seer mig nødsaget til at sælge ved offentlig Auction det meste af Ind- og Udboe; hvorved min Familie ei allene vilde udsættes for Savn og Mangler, jeg endnu hidtil ved tyve Aars Anstrængelser har afholdt fra dem, men de yngre af mine Børn ville og da miste Udsigt til andre Veie end Bondens og den simpleste Haandværkers. Selv kan jeg bære, og det er jeg vant til; men det er nu ikke nok. — Jeg hverken klager eller forsager; men jeg vedbliver at kæmpe til det yderste: jeg har derfor tænkt mig den Muelighed, at da jeg er saa lykkelig at eie saamange Venner og Velyndere de da ei heller ville forlade mig paa et Punct, hvor de vil afgiøre over en gammel Embedsmand og den Familie, som til ham sætter sit Haab. Jeg søgte Taarnby, hvor jeg ei allene

*) Taarnby paa Amager bortgaves 18/5 1839 til P. Rosenstand Wøldike [f. 1781 † 1851].

vilde være istand til at redde min oeconomiske Tilværelse, men og at give mine Børn en passende Oplærelse i det nære Kbhvn. Da nu dette slog feil, vil jeg forsøge, om ikke saa mange Abonnenter kunde faae isinde at tegne sig, at jeg kunde tilfredsstille de meest paatrængende Fordringer. Det er en Tilflugt til mine Landsmænds for mig af saa mange og saa ofte yttrede Velvillie. Og jeg haaber ogsaa af Dem et Forsøg. — Maaskee De kjender Nogle, som i andre Kredse kunne og ville virke for mig f. Ex. ved Planers Henlæggelse i Athenæum, Studenterklubben o. fl. — Da den vakkre Yngling, Student *Lorenz*, formodentlig er Medlem af sidstnævnte, troer jeg gjerne han her paatog sig en Commission, der ikke involverer nogen Forpligtelse til Paatrængenhed. — Den medfølgende novellistiske Anecdot, som — jeg haaber det — hverken smager af Næringssorg eller af Hjertesorg, vorder den ene Arm af mit Nødanker. — Skulde mit Haab om Landsmænds virksomme Deeltagelse vorde skuffet, skal jeg ikke mere falde til Uleilighed saalænge jeg lever; men da jeg alligevel i Vaadt og Tørt bliver ved at opfylde, hvad jeg anseer for min Bestemmelse, kan i sin Tid min Søn Skræderen eller min Søn Skomageren see om de kunne tjene lidt til Huusleie ved den stakkels Poets efterladte Papirer eller i manglende Fald bruge dem til Maal. — Høiagtede Mand! De maae ikke ansee ovenstaaende som et Overflod af Galde! Jeg forsikkrer Dem — og det er ikke Poesie — at mit Sind er frit for Bitterhed, og at jeg endnu har saameget tilbage af Selvfølelse, at jeg ikke frivillig forjager et Lune, som hidtil intet Udvortes har kunnet røve mig.

Med venligste Hilsener til [Deres] elskelige Familie, og den lige elskelige nysnævnte Yngling er jeg

Deres ærb. hengivne

S. S. Blicher.

E. Skr. Manuscript og Planen sendes med Pakkeposten.

[Edgar Collin.]

To Maaneder efter finder vi saa følgende Annonce i *Randers Avis**):

«Dem, som have Pengefordringer hos mig, gives herved den Underretning: at allersenest inden 8 Uger har jeg det Haab, at

*) 13/8 1839.

kunne tilfredsstille dem. I manglende Fald vil det dog ikke vorde forsilde at gaae Lovens Vei; thi Ingen hverken skal eller kan tabe det allermindste ved mig.

Spentrup den 11. Aug. 1839.

St. St. Blicher.»

Igjen nogle Maaneder efter findes følgende Avertissement fra Stedets Øvrighed*):

«Fredagen den 20. Decb. Kl. 10 Formiddag afholdes offentlig Auction i *Spentrup Præstegaard* over 7 *Kakkelovne*, som ere udpantede for resterende Skatter og Afgivter.

Nørhald, Støvring og Galthen Herreders Comtoir, 4. Decb. 1839.

I Herredsfogdens Fraværelse, const.

Lewerkhuusen.»

Midt i Vinterens Hjærte at ville borttage alle Husets Kakkelovne, det er en Grusomhed, der er ganske djævelsk udtænkt.

Nu bliver Offentligheden endelig opmærksom paa Faren, hvori Digteren svæver, og den 5. Decb. s. A. læser vi da i Randersbladet følgende

«Opfordring til skjønsomme Medborgere!

Mit Øie ved dit Aasyns Straaler hængte,
mit Øre ved din Himmels Harmonie;
tilgiv den Aand, som ei paa Jorden tænkte,
beruset af Olympens Tryllerie!

«Jordens Deling», efter Schiller.

Paa en Tid, da saamangen hæderværdig Fortidsdaad finder fortjent Paaskjønnelse, er vort Jylland lykkelig nok til at eie en Mand, der ei allene er Halvøens Stolthed, sine Landsmænds Hæder, men som endog er elsket og beundret af Nabolandene. Hvo iblandt os kjender ei den herlige Skjald, den troe Naturskildrer, *Folkedigteren St. St. Blicher*? Hvor ofte have ikke hans venlige Nordlys opklaret vore Aftentimer; hans muntre, lunefulde Noveller hentryllet os fra vort stille Kammer til de skildrede Sceners naturtroe Skueplads og paa en vidunderlig Maade ladet os glemme vore nærmeste snævre Omgivelser, idet vor Aand, henreven med Digteren, troede at see, høre og erfare de

---

*) Se *Rand. Av.* 7/12 1839.

Begivenheder, som hans livfulde Pen havde fremtryllet os? — Hvorofte have vi ei, ganske uventet, modtaget fra ham saamangen en yndig Blomst, der snart i Glædens, snart i Veemodens og Sorgens Øieblikke luttrede vore Følelser, idet dens Farvepragt levende tolkede, hvad der, stundom os selv ubevidst, rørtes og bevægede sig i vor Sjæl?

Medborgere! skulle vi nu følelsesløse, uvirksomme og utaknemlige see paa, at uheldige Omstændigheder berøve ham hans Eiendom, og, maaskee for stedse, sønderknuse hans venlige Harpe? Længe have Indsenderne tøvet, i Haab om, at værdigere Mænd vilde foretage det første Skridt; thi overbeviste ere vi om, at saare Mange føle samme Trang som vi, og velvilligen ønske at gribe Leiligheden for at afbetale endeel af Cimbriens Gjæld til dens værdige og aandfulde Digter, ved at betale den Gjæld, hvorunder han sukker. — Dog — ei kan der tøves længere, og ligesom vi formode, at Landsmænds kjærlige Sindelag maa være den elskelige Digters Fryd: saa haabe vi ogsaa, at det ingenlunde vil krænke hans Roes, naar tre Mænd af Middelstanden, der aldrig have kjendt ham personlig, men allene henrevne af Taknemlighed, Glæde og Beundring over hans herlige Gaver vove at begynde et Foretagende, som just disse Gavers Frembringelse ved Arbeidsbordet, der maaskee ei tillod ham at tænke nok paa hans oeconomiske Omstændigheder, ene synes at have gjort nødvendig.

Saa iler da, skjønsomme Medborgere! med Velvillie at komme denne vor Indbydelse imøde; Enhver yde kun, ligesom vi, sin Skjærv, efter Evne og i Kjærlighed; thi ikke just ved *store*, men ved *mange* Bidrag vil Foretagendet vorde en værdig Afbetaling paa en hellig Nationalgjæld.

Sikkerlig vil Hr. *Elmenhoff* med Glæde modtage ethvert Bidrag, der tilsendes ham, og snart, derom troe vi os overbeviste, vil den samlede Sum vorde tilstrækkelig til sit hædrende og gavnende Øiemed.»

Redaktøren tilføjer for egen Regning:

«Ved at offentliggjøre forestaaende Opfordring maae jeg kun beklage, at det ikke er mig tilladt at tilføie de ærede Indsenderes hæderlige Navne; men, efter deres Anmodning, blot har at bevidne: «at de ere tre Mænd i forskjellige Fag af Middelstanden, der selv intet personligt Bekjendtskab have til Hr. Blicher». At jeg med inderlig Glæde modtager ethvert Bidrag, som mine kjære

Landsmænd ville nedlægge i min Haand til det tilsigtede ædle Øiemeeds Opnaaelse, behøver jeg næppe at tilføie; ligesaa lidet som jeg, da det første Skridt nu er gjort, kan nære nogen Frygt for, at denne Opfordring skulde være forgjæves. Kun bedes bemærket: at Hvo som har Villie og Evne til at efterkomme Opfordringen, han tøve ikke dermed! Fra de ærede Indsendere har jeg modtaget 3 Rbd., hvormed altsaa Indsamlingen allerede er begyndt, i Guds Navn. *Han* give Held og Velsignelse til Foretagendet!!!

Ærbødigst
J. M. Elmenhoff.»

Randers, d. 5. Decb. 1839.

Dette gav nu Anledning til en omfattende Indsamling for den betrængte Digter. Den 10. Decb. kunde *Elmenhoff* meddele, at han havde modtaget ialt 40 Rdl.

«En Begyndelse er saaledes gjort; men endnu staae vi ogsaa kun ved Begyndelsen, og den *20de Decbr.* skal, som foranstaaende Avertissement udviser, *Kakkelovnene* sælges efter Udlæg for Skatterestancer. Vil Man altsaa gjøre Noget for Cimbrias Folkedigter, da maae det skee *snart.* Ethvert nok saa lidet Bidrag modtages med Glæde af *J. M. Elmenhoff.*»

Indsamlingen løber videre med smaa, sikre Skridt:
«Fra Skive havde jeg den Glæde med sidste Post at modtage et Brev med 21 Rbd., sammenskudte af 15 gjæve Mænd, der dog ikke ønske at være nævnede»; «Paa Fædrelandets Alter»: 2 Rbd. 3 Mk.; «En Sjællænder, som ikke vil være nævnt, til Folkets Mand i Spentrup»: 20 Rdl. osv. — Nu læser man blandt Annoncerne i Randersbladet for 16. Decb. følgende:

«Den averterede Auction hos Hr. Pastor *Blicher* i Spentrup vorder herved *tilbagekaldt.*

Nørhald, Støvring og Galthen Herreders Contoir, 16. Decb. 1839.

I Herredsfogdens Fraværelse,
const. *Lewerkhuusen.*»

Den 17. Decb. er man oppe paa 146 Rdl. 1 Mk.

«Med disse Bidrag har jeg været saa lykkelig at kunne faae den til den 20de ds. i Spentrup Præstegaard averterede Auction for resterende kgl. Skatter (omtrent til et Beløb af halvandet

hundrede Rbd.) tilbagekaldt; men endnu er der andre, ligesaa presserende, betydelige Udbetalinger tilbage, for hvilke ny Auction upaatvivlelig vil blive berammet, naar der ikke snart gjøres Udvei for samme. Jeg tillade mig derfor fremdeles at henvende mine Landsmænds Opmærksomhed paa Opfordringen i Nr. 171 af dette Blad. Bidragene behøve ikke at være store, men mange, om Manden skal reddes. Hr. Redacteur *B. Rée* i Aalborg har igjennem sin Avis ogsaa ladet udgaae en Opfordring i samme Anledning. Maaskee vilde Øiemedet hurtigere og bedre opnaaes, om mine andre Herrer Collegaer gjorde det samme, og derhos tilbøde, selv at ville modtage Bidragene.

Randers, 17. Decb. 1839.

Ærbødigst

J. M. Elmenhoff.»

Forinden havde dog en Række Blade, foranledigede ved den første Opfordring, begyndt Indsamlingen, saaledes i Provinsen: *Aalborg Stiftstidende*, *Jyllandsposten* (17. Dec.), *Aarhuus Stiftstid.*, *Hempels Avis*, og i Hovedstaden: *Kjøbenhavns Morgenbl.* (11. Dec.), *Dagen*, *Den Frisindede*, *Fædrelandet* etc.; ogsaa Boghandler *C. A. Reitzel* tog mod Bidrag; alle lægger de megen Vægt paa, «at den tiltænkte Hjælp *snart* bliver rakt ham». — De indsendte Bidrag er næsten alle navnløse, men ofte forsynede med én eller anden Devise: «Til den danske St. Blicher 1 Rdl.», «til Danmarks Blicher 1 Rdl.», «fra Christianus Randersiencis 1 Rdl.», «fra 4 under Laugstvangen sukkende Haandværkere 1 Rdl.», «fra *Fædrelandets* Udgivere 5 Rbd.», «en fjern Veninde byder et Halmstraae til den elskelige Sangers Rede! Elisabeth 25 Rdl.», «til Pastor St. St. Bl. fra Landet 5 Rdl.», «Hendes kgl. Høihed Prindsesse Caroline: 20 Rdl.» — Naar Indsamlingen synes at gaa lidt trægt, er *Elmenhoff* der stadig med et lille Hip; f. Ex. dette:

«Saavel i Hovedstaden som i andre danske Provindsstæder har Man nu ogsaa begyndt at indsamle Bidrag, for at berede den yndede Skjald en blidere Fremtid. De brave Jyder ville sikkert heller ikke heri blive staaende paa Halvveien.

Randers, 31. Decb. 1839.»

Og atter draaber det sammen fra Øst og Vest: «Tre Salling'ske Præster 6 Rdl.», «et Straa til St. St. Bl.' Rede 5 Rdl.», «fra Løvskal, Ilsø og Kornmark, samt Kornmark Mølle» 2 Rdl., «til Hjælp til at afbetale Hr. Pastor S. S. Blichers Gjæld, fra en erkjendtlig

Veninde»: 50 Rdl. [«Brevet var forsynet med Næstved Postsegl»], indsamlet ved Redaktør *B. Rée* i Aalborg 26 Rdl. 4 Mk., ved Redaktør *Elmquist* i Aarhus 9 Rdl., ved Red. Hempel i Odense 34 Rdl. 5 Mk. 10 Sk., ved *C. A. Reitzel* og *Morgenbladets* Redaktør *G. Siesby* 125 Rdl., «fra kjøbenhavnske Studenter» 150 Rdl., ved Bonden *Ole Kirk* og Præsten *Ove Krarup* i Ringkjøbingegnen 16 Rdl. 2 Mk. 6 Sk., fra et Selskab i Nykjøbing p. Mors 1. Jan. 1840 28 Rdl. 3 Mk., «fra én, der ønsker sit Navn fortiet» 50 Rdl., «von einer Ungenannten» en preussisk Dobbelt-Frederiksd'or, «en liden Deel af Jyllands Vestkyst» 20 Rdl., «nogle af Sangerens Venner i Jyllands Vesteregn» 29 Rdl., «to Venner paa Fanøe» 1 Rdl., den Randers'ske Skuespildirektør Møllers Nettoindtægt ved en Forestilling for overfyldt Hus 2. Marts 1840 («hvorhos dog maae bemærkes, at Stadsmusicanten Hr. *Blaumfeldt* ingen Betaling vilde modtage for Musikken») 93 Rdl. etc. etc. — En Rigsdaler indleveret hos Redaktør Ove Thomsen, Odense, var ledsaget af følgende Vers:

«Jeg elsker varmt den Spentrup Digter,
og skjøndt min Børs mig altid svigter,
jeg har en Daler dog til ham —
det Lidet gjør mig ingen Skam.»

Bladet «*Den Frisindede*» offentliggjorde følgende Digt*):

For Digteren St. St. Blicher.

Hvor Lyngpilen voxer i marvløse Sand,
og Plougfuren vidner om frugtgolde Land,
i Jylland, paa Heden, som Vaaren forsmaaer, —
der boede en Digter i Dage og Aar.

Der sang han til Harpen, der synger han end,
saa Oldingens Dage forynges igjen;
han synger med Ynglingens blussende Ild,
saa Ungdommen glemmer sin Leeg for hans Smiil.

Der sang han i Kummer, der sang han i Fryd.
saa Taarerne trilled' ved Strengenes Lyd, —
og det tør jeg sige, ja, det staaer jeg ved,
at hver af hans egne tog Tusinders med.

Der sang han om Trækfuglens Flugt fra dens Skjul,
og Hjærterne græd ved den fattige Fugl — —
ak, Digteren selv maa, som Fuglen i Sky,
nu trække mod Vinteren bort efter Ly.

*) 14/12 1839.

Op Dannemarks Børn! har Enhver kun et Straa:
fra Tusinders Hænder kan Lidt selv forslaae,
man tager hans Rede, — op! værer ei seen,
han har vel fortjent, at I bygge ham een!

Julius.

Ogsaa Redaktøren af *Kbhvns. Morgenblad*, *G. Siesby*, satte sine Følelser paa Vers i en Prolog, der i *Læseforeningen* i Kbhvn. gik foran en Forestilling til Fordel for Blicher*).

Her skildres han som

— — — «en Skjald, hvis Sangerbryst
har rummet saa tidt hele Jordens Lyst,
og sjunget den ud til sit Strengespil,
saa Ung og Gammel har lytted' dertil!
Mellem Hedens Lyng hans Hytte staaer,
men dog i hans Sang, der aander en Vaar,
der smiler en Hær af Blomster tæt,
som paa Danmarks allergrønneste Plet!
Og tidt har han gjæstet os, En og Hver,
og ydet os Blomstens Duft og Skjær,
har glædet med Sange hver Moders Sjæl,
og fortalt Noveller til seent paa Qveld! —»

Da Elmenhoff omkring 1. April 1840 sluttede sin Indsamling, havde den indbragt Digteren ca. 1000 Rdl. Foruden Pengene, som Blicher havde den største Brug for, gav denne Henvendelse til det hele Folk Blicher mangt et Bevis paa, at han trods alt, dog ikke allevegne havde sunget for døve Øren.

Over alle Gaverne lyste én, som vi har gjemt tilsidst, endskjønt den var blandt de først tilsendte: vi sigter til hin «med passende Emblemer smagfuldt udarbeidede *Sølvvase* af 300 Rdl.' Værdi», som Blicher en Dag i første Halvdel af Dec. 1839 modtog fra Sjælland gjennem Pakkeposten**). Giverne var de tre Brødre, Godsejeren *Morten Chr. Qvistgaard* til Gjerdrup, Præsten *Chr. Schow Qv.* til Gimlinge og *Carl Julius Rehling Qv.* til Lyngbygaard, Sønner af hin Godsejer *Peter Christoffer Qvistgaard* paa Gjerdrup, der faldt ved Kjøge 29. Aug 1807, og som Blicher havde offret et herligt Mindedigt i sit Værk *Jyllandsrejse*, *6. Døgn* [1817]***). — At det især var denne Gave (som dog næppe vilde have rørt en Skatte-

* Se *Kbhvns. Morgenbl.* 1/3 1840

**) *Rand. Av.* 18/2 1840.

***) Sml. I, S. 148. — Se tillige *Erh. Qvistgaard*: *Stamtavle over Slægten Qvistgaard* (1893), S. 38 ff. Tavle C. IV).

Morten Christen Qvistgaard,
f. 1800 † 1842.

Christian Schow Qvistgaard,
f. 1804 † 1879.

Carl Julius Rehling Qvistgaard
f. 1806 † 1877.

Brødrene Qvistgaard.

foged saa meget som Kongens Mynt), der var gaaet Blicher til Hjærtet, mærker vi af Digtet*):

Til mine Velgjørere.

I tredive Aar, og vel fler, jeg sang
alt over min gamle mørkladne Vang.
Der sad jeg saa ofte med Harpen paa Skjød,
mens lønligen ofte jeg sukked for Brød.
Alherren være for Alting Priis!
Han prøvede mig med sit Tugtensriis;
ham være Ære for hvert hans Værk!
«Han bøied, men gjorde mig derved stærk».

Ja! hidtil jeg sang under Sorrig og Nød.
Jeg sang; men jeg sad jo paa Vand og Brød.
Da kom der fra Heltesønnerne tre
den deiligste Gave, som Nogen vil see:
et Blomsterbæger fra Gefions Land;
et Trøstensbæger det var mig forsand!
Et glædeligt Varsel for Hjælp saa nær —
det Glædesbæger er tredobbelt kjær.

Et Glædes og et Forundrings Ak!
see, det var Sangerens første Tak.
Det andet følger her ovenpaa:
idet han kan Harpen saa glædeligt slaae.
Og flere deslige kan komme hernæst,
saa det og saa det fra den reddede Præst.

At jeg nu har faaet mig fri min Dør,
kan sjunge med lettere Sind end som før:
derfor være takket det Kløverblad,
som gjorde den sorgfulde Sanger glad —
de Sønner af ham, der ved Kjøge faldt,
som Heltedøden for Flugten har valgt:
de lettede Skjalden de tyngende Kaar,
har gladere Dage lagt til hans Aar.

Derfor være takket af Hjertet hernæst
hver Landsmand, der kom som saa venlig en Gjæst!
Derfor være lovet hver Danneqvinde!
hver Sangerens og hans Harpes Veninde!
Saa sød og saa liflig en Lædskedrik
den Arme fra kjerlige Hænder fik.
Og kunde den Fattige vorde stolt,
da maatte det saadan en Gave voldt.

---

*) *Rand. Av.* 11/2 1840.

Ret aldrig jeg saadant et Offer saae,
som nu paa mit nøgne Fyrrebord laae:
Der glimted fra hver en Sølvpenge hvid
et venligt Smil og en Hilsen blid:
der klæbed ved hver en Guldpenge rød
et kjerligt Suk og en Taare sød:
Sligt Juleoffer, jeg sværge vil,
har aldrig en Præst før seet Magen til.
Dog var det ei heller den fattige Præst,
fik saadant Besøg af saa riig en Gjæst;
det var jo den yndede Troubadour,
blev gjæstet saa skjønt i sit tomme Buur.

Let hviler nu Harpen udi hans Skjød;
han har jo forvundet sin bittreste Nød.»

Det har været paafaldende for enhver, der har beskæftiget sig med St. Blichers Livshistorie, at denne Sangergave aldrig senere har været til at opspore. Det er som om den har delt Skæbne med saa mange andre Skatte i Sagn og Sange, der sender et enkelt Glimt mod Beskuerens Øje for i næste Sekund atter at forsvinde i Jordens Mørke. — Imidlertid er det dog lykkedes os at godtgjøre, at Qvistgaardenes Sølvskjænk ikke er gaaet til Grunde, men existerer i bedste Velgaaende indenfor Kjøbenhavns Mure. Paa Grundlag af nogle Papirer som efter lang Parlamentering er bleven os udleveret fra *Brødrene Petersens Jomfrukloster* [Amagertorv 29] skal vi kortelig gjøre Rede for Gavens Skæbne.

Af alle sine mange Børn elskede Blicher mest *Malvina*, der i 1838 giftede sig med Blichers Forpagter *Rasmus Berg*. Det er da rimeligt, at han helst saa Sangergaven i hendes Hænder, og i Høsten 1842 udstedte han følgende *Deklaration:*

«Herværende Sølvblomsterkurv,

(af Værdie 300 Rdl.) som er mig skjænket af de trende Brødre Qvistgaard til Gjerdrup, Lyngbygaard og Gimlinge (Præst) til Erkjendtlighed for et Drapa af mig over deres ved Kiøge 1807 faldne Fader Captain *Qvistgaard*, overdrages min kjere Datter *Malvina*, gift *Berg*, til Opbevaring hos hende, og derefter hos den ældste af hendes Børn *Ferdinand Edward* — dog ei før han har opnaaet Myndigheds Alder, er i Næringsvei og af en ustraffelig og hæderlig Vandel.

Skulde han forinden være død, gives det i Værge af min ældste Søn *Peder Daniel Blicher* eller een af hans Børn, og

under anførte Fald, til min anden Søn *Jens Frederik Blicher* og saa fremdeles fra den ældre til den yngre Green af mine Descendentere. — Alt med den udtrykkelige Forbeholdenhed: at Blomsterkurven aldrig maae sælges, eller paa nogensomhelst anden Maade afhændes.

Herved overdrager jeg, nu nærmende mig Enden paa min jordiske Bane, paa omforklarede Maade Rettigheden til dette mig saa dyrebare Smykke til min Familie.

Spentrup, den 9. Aug. 1842.

Steen Steensen Blicher,
Præst til Spentrup og Gassum.»

Som enhver vil se, er her ikke Tale om en Gave, men om et uafhændeligt Depôt, der hverken kan sælges eller bortskjænkes. Man skulde da tro, at Digteren havde gjort tilstrækkeligt for at værne hin Sølvskjænk mod utidig Griskhed. Men nej! Kun fire Aar efter Blichers Død var Qvistgaardenes skjønne Gave allerede ovre paa vildfremmede Hænder. Dette gik saaledes til:

Blicher havde en Datter *Christiane*, som i 1851 optoges paa *Brødrene Petersens Jomfruklosler.* Ved *Christiane Blichers* Død den 20de December 1852, fandt man den Blicherske Sølvskaal staaende paa hendes Værelse; og da nu alle en afdød Klosterjomfrus *Ejendele* ifølge kgl. Bevilling af 23. Febr. 1770 tilhører Klostret*), lagde dettes Bestyrelse udenvidere Beslag paa Skaalen uden at tage smaalige Hensyn til, om den nu virkelig ogsaa havde tilhørt Christiane. Men den 27. Jan. 1853 indløber der til Klostret et Brev fra *Malvina Blicher* [Adressen *Nedre Løgstedgaard pr. Løgstør*], at Sølvblomsterkurven er hendes og aldrig har tilhørt Christiane:

«Grunden, hvorfor den er kommen i hendes Værge er, at den var blevet noget beskadiget, og fik hun den derfor over til Kjøbenhavn for at lade den reparere, hvilket skete hos en Guldsmed i Nærheden af Klosteret, dog er hans Navn gaaet mig af Glemme; og da hun i Sommer var her i Jylland, betalte jeg hende Arbeidslønnen derfor, omtrent 5 Rdl.»

Christiane havde fortalt hende, at den stod hos Oberstløjtnant *Blicher* i Nyboder, men paa Malvinas Forespørgsel der,

---

*) Den nuværende Bestyrelse oplyser os om [26/3 1904], at Udleverelse til Familjen dog «plejer at ske i alle Tilfælde, hvor det drejer sig om Gjenstande, *der kunde have Affektionsværdi* for den paagjældende Familie.»

havde man svaret hende, at den afdøde Christiane havde hentet Skaalen ved sin Hjemkomst, og nu stod den sammen med hendes øvrige Efterladenskaber paa Klostret. Malvina beder indstændigt om at faa den udleveret. Der værdigedes hende ikke et Svar, hvorfor hun fornyer sin Anmodning den 18. Maj s. A., og for at bevise sin soleklare Ret vedlægger hun *i Original* St. Blichers *Deklarations-Skrivelse* af 9. Aug. 1842. «Da jeg ikke skylder min afdøde Søster noget, haaber jeg, at den ærede Direktion vil udlevere det» [ɔ: Skaalen]. Klostret er fremdeles stum, og som et Bevis paa, hvor farligt det var at betro Klostret noget, skal vi anføre, at endnu efter 50 Aars Forløb finder vi Blichers Original-Deklaration liggende mellem Klostrets Papirer, tiltrods for at Malvina d. 18/5 1853 indstændigt beder om, at dette vigtige Dokument efter Afbenyttelsen maa blive hende tilbagesendt. Den fattige Malvina var da godt plukket af det rige Kloster, idet hun havde mistet baade selve Skaalen og det Dokument, der skulde sikre hende Retten til den.

Hermed er Malvina ude af Sagaen.

Men de øvrige Sødskende er til Gjengjæld meget hidsige paa at komme i Besiddelse af Skaalen. Den 12. Marts 1853 spørger saaledes *Theodor Eberhard Blicher*, om han eller nogen anden i Familjen har Udsigt til at kunne faa den. Der svares intet. Den 13. Juni s. A. faar Klostret Brev fra en anden af Blichers Sønner, nemlig Omnibuskonduktøren *Chr. Charles Blicher* [Amagertorv 6, Stuen, i Mellembygningen]. Han vil ogsaa gjærne have Fingre i «Sølvvasen», om hvilken han skriver, at «der er nu indløben en Misforstaaelse om, hvem der egentlig er dens Eier. Ifølge vor Forespørgsel til *Jomfru Falch*, der for Tiden opholder sig i Korsør eller ved samme, har hun tilskrevet mig medfølgende Brev, hvoraf det vil erfares, at den Afdøde — min Søster — har betalt Vasen med henimod 200 Rdl.» Hun skal desuden have givet *ham* bestemt Løfte paa Skaalen, som han derfor beder om at faa sig udleveret. Det mystiske Jomfrubrev har følgende Udseende:

«S. T. Hr. *Blicher*.

Efter Opfordring kan jeg herved lade Dem vide, at jeg flere Gange har hørt Deres Søster *Christiane* sige, at dersom hun døde, og hendes Broder Christian levede, skulde han have den Sølvvase, som hun har købt af sin Søster *Malvina Berg* at hun har kjøbt den af Malvina, og saavidt jeg erindrer betalt hende 200 Rdl. for den, kan De vist faa Bekræftelse

paa hos Procurator *Nygaard*, som var Deres Søsters Lavværge. Det vilde glæde mig, dersom jeg engang, naar jeg kommer til Kjøbenhavn, maatte see den hos Dem. Med mange Hilsener til Deres Kone og lille *Antoinette* undertegner jeg mig venskabelig

N. Falck.»

Denne ret intetsigende Skrivelse, der hverken har Dato eller Adresse, var Klostret Bevis nok for dets Ret til det Blicherske Familie-Stykke; dets Bestyrelse skriver efter Modtagelsen i en udateret Anmærkning:

«Under 13. Juni 1853 er der af den afdøde Klosterjomfru *Christiane Blichers* Broder, *Christian Charles Blicher*, tilveiebragt Bevislighed for, at den Afdøde har kjøbt den omhandlede Sølvskaal af hendes Søster *Malvina*, gift *Berg*, for 200 Rdl., og han har tillige gjort Fordring paa Sølvskaalens Udlevering, da den skulde være skjænket til ham af hans afdøde Søster.»

Et løsere Retsgrundlag har vi sjælden set. Selv om man nu vilde antage — hvad der allerede er oprørende — at Blichers Hjærtebarn, Malvina, havde haft Sind og Vilje til at bortsælge, hvad hendes Far med saa højtidelige Ord havde betroet hende — ikke som Ejendom, men som Familiearv — saa vil enhver, der kjender lidt til Blicherslægtens bundløse Armod, studse ved den overraskende Meddelelse, at Christiane, den fattigste af alle Præstedøtre, der tilmed har maattet ty til Klostrets Naadsensbrød, skulde kunne rejse 200 Rdl. til Indkjøb af en Luxusgjenstand som den, hvorom her er Tale*). Men selv bortset fra alt dette saa havde Klosterbestyrelsen jo bare haft Behov at kaste et halvt Øje i det Dokument, over hvilket den rugede i 50 Aar; thi deri staar jo med tydelige Ord, at Skaalen aldrig kunde sælges eller paa anden Maade afhændes til nogen udenfor Blichers Slægt.

---

*) Forøvrigt ser det ud, som om Christiane i Efteraaret 1851 er draget omkring hos Familien i Jylland og har faaet den til at afstaa sig Sølvgjenstande, som hun har lovet at faa repareret i Kjøbenhavn. Den 18. Febr. 1853 skriver hendes ældste Bror, *Peder Daniel Blicher*, Præst paa Vænø, til Klostret om nogle Sølvskeer, som hans Søster fik hos *dem* til Reparation; Klostret kan ikke finde Skeerne og ved intet om den Ting; et Gulduhr, som Christiane havde arvet efter sin afdøde Kjæreste, Kapellan *Lakier*, udleverer Klostret dog ved denne Lejlighed [9/3 1853] til P. D. Bl.' Datter *Vilhelmine*, hvem Christiane skal have lovet det.

Men Klostret — der i disse Aar havde til Formand Blichers gamle Antagonist *Chr. G. N. David* [se I. S. 304 ff.] — klamrede sig til sit Bytte.

Endnu tøvede det dog med at sælge Skaalen, thi den stod endnu i Klostret den 8. Okt. 1857, da Blichers Enke, Fru *Ernestine Blicher*, bad om at maatte faa den. Hun fortæller, at det først for 2 Aar siden er kommet til hendes Kundskab, at Sølvskaalen er i Klostrets Eje.

«Det vilde være overflødigt at anføre Grunde for, at dette Stykke er mig og Familie uerstatteligt; thi som min sal. Mand skrev: «Da kom der fra Heltesønnerne tre den deiligste Gave som nogen vil see,» viser noksom, hvor kjer den var ham.»

«Tør jeg da nu, efterat have forladt et 2 Aars langt Sygeleie, i hvilken Tanken om hiint Stykke tidt har gjort mig end mere tungsindig, nære det Haab, at jeg engang igjen maae kunne glæde mig ved at eie dette Pant paa disse Mænds Kjerlighed til Digteren. Mine Kaar er kun lidet glædelige, saa jeg derfor maa bede det høie Collegium, hvis Penge kan løse denne Vase, at være saa skaansom som mulig.

Allerærbødigst
Ernestine Juliane Blicher, f. Berg,
Enke efter afdøde Pastor *St. St. Blicher.*»

Børnenes Fordringer havde Klostret ikke taget noget Hensyn til, men Blichers Enke bekvemmede man sig dog til at svare; der skrives da den 2. Novb. 1857: «Med Henhold til Deres Skrivelse af 8. f. M. undlader Administrationen ikke herved at meddele Dem, at til Lykke [!] den bemeldte Sølvskaal endnu er i Klostrets Værge.» Det vil være Klostret kjært, om Blicherfamiljen faar den igjen; dog kan den ikke afhændes, medmindre man udbetaler Klostret dens opgjorte Sølvværdi. Til den Ende har Klostret ladet Gjenstanden veje hos Hofjuveler *C. Schrøder*, St. Kongensgade, Nr. 221; denne Herre attesterer $^{31}/_{10}$ 1857 følgende:

«Af St. Petri Kirke Collegiet begjæret vurderet 1 Sølv Opsats, vog 151 Lod; som antaget Værdi 140 Rdl.

C. Schrøder & Søn.»

For nævnte Sum — 140 Rdl. — tilbyder Klostret nu Digterens Enke dennes egen Sølvskaal.

Klostret giver hende et Aars Indløsningsfrist; men den fattige Digterenke, der i Sommeren 1848 var kommen næsten nøgen ud af

Præstegaarden og siden sad til Leje i Randers under saa kummerlige Forhold, at Stedets Præst, Provst *J. W. Jørgensen* i en Attest til Ministeriet udtaler [18/11 1850]: «Det er mig derfor tilstrækkelig bekjendt, at hun [ɔ: Fru Blicher] bogstavelig lider Nød, og at hun maatte sulte, dersom hun ikke modtog Hjælp af gode Mennesker» — hun skulde nok afholde sig fra at sende Klostret 140 Rdl. — Den 12. Novb. 1858 skriver Klostret paany til Fru Blicher, at da den fastsatte Frist for Indløsningen nu er udløben, vil Skaalen blive bortsolgt for Klostrets Regning; man giver hende dog naadigst endnu en Maaneds Frist. Men Skaalen blev fremdeles ved at henstaa — i 4 Aar; men ved Bestyrelsesmødet den *11. Juli 1862* meddeles det, at Bestyrelsesmedlem Oberstløjtnant *J. C. Kerrn* nu endelig har solgt Skaalen — underhaanden — for 133 Rdl. 58 Sk., altsaa en Del under den Sum, for hvilken den var tilbudt Digterens fattige Enke. «Dette Salg blev approberet, og det blev besluttet at indkjøbe en kgl. Obligation for den nævnte Sum.» Bestyrelsesprotokollen er ved denne Lejlighed underskrevet af Formanden Professor *D. F. Eschricht*, Bagermester *C. J. A. Scherfig*, Tømmermester *J. H. Meyer* og Varemægler, Fabrikant *C. G. F. Hommel;* derimod har den ved samme Leilighed særdeles aktive Hr. *Kerrn* ikke underskrevet.

Saaledes sjakrede det rige Kloster, hvis Kapital i disse Aar er opgjort til henimod 100,000 Rdl., med den Gave, som den fattige Digter lige til sin Død havde holdt Haanden over som sit Hjems skjønneste Klenodie. Da den Sum, der i Aaret 1852 tillagdes en Klosterjomfru, ikke kom højere end 120 Rdl. plus Fribolig, og Blichers Datter døde efter godt et Aars Forløb, vil man se, at Klostret havde holdt sig omtrent skadesløs for Christianes Ophold *).

Vi skal nu kortelig meddele Skaalens senere Skæbne, efterat den havde forladt Klostrets mugne Gjemmer for at kastes fra Haand til Haand som en gemen Handelsvare.

*) Som et andet Bevis paa Klostrets Griskhed skal vi anføre et Exempel fra 1875: I dette Aar døde Blichers Enke, Fru *Ernestine*; lige siden Blichers Død havde hun faaet Lov til at hensidde i uskiftet Bo, mest vel af den Grund, at der intet var at skifte. Ved hendes Død d. 2 April 1875 tilfaldt der som Fædrenearv enhver af Børnene *17 Kr. 22 Øre*. da Christiane jo ikke var mere, tilkom Summen hendes Dødsbo, og d. 4. Deb. 1875 underretter da Skifteretten i Randers det Petersenske Jomfrukloster om, at nævnte Sum staar til dets Disposition; Rettens Meddelelse er imidlertid ledsaget af en Ansøgning fra to af Blichers Sønner; den ene er *Theodor*

— Oberstløjtnant *Kerrn* havde forsømt at tilføje i Protokollen, hvem det var, han havde fundet værdig til at modtage Blicher-Skaalen ca. 7 Rdl. under den Sum, for hvilken den var tilbudt Digterens Enke. Det er lykkedes os at oplyse, at Manden var Oberstløjtnanten selv. Det er med sig selv at dette Bestyrelsesmedlem slaar den lille Underhaands-Handel, der beriger Klostret med endnu en kgl. Obligation. I nogen Tid stod nu Skaalen i det Kerrnske Hus; ved Oberstløjtnantens Død 28. Novb. 1862 gik den i Arv til Enken; hun blev imidlertid snart for fattig til at kunne beholde det kostbare Stykke, og omkring 1870 solgte hun det for ca. 150 Rdl. til Guldsmed *Clement* i St. Kongensgade; med ca. 50 Rdl.' Fortjeneste afhændede Guldsmeden den kort Tid efter til Klædehandler *Lauritz Nielsen*, Vimmelskaftet [J. D. Schmidts Efterfølger]; i Marts Maaned 1871 bortskjænkede denne Skaalen til sin Onkel *J. D. Schmidt*, og hos dennes endnu levende Enke — *Ottilie Poulsen [Vestre Boulevard 39, Stuen]* — staar for Tiden den skjønne Vase, endnu ganske velbevaret.

Det er en ca. 12 Tom. høj Opsats af massivt Sølv; dens øverste Del bestaar af en flad Skaal — ½ Alen i Diameter og med gjennembrudt Rand; paa sin tredelte Fod bærer den tre stejlende Vingeheste. Paa Skaalens glatte Underside har Giverne ladet sætte denne Inskription:

Gjemt er ikke glemt.
Brødrene Qvistgaard til Skjalden St. St. Blicher.

— Ligeoverfor har Klædehandler Nielsen haft den Frejdighed at lade indridse:

Erindring
til min Onkel og Velgjører J. D. Schmidt
d. Marts 1871
fra *Lauritz Nielsen.*

Begge Inskriptionerne hører nu med saavel til Skaalens som til Digterens Historie; det taalmodige Sølvs blanke Spejl

---

Eberhard, Andenlærer i Østertørslev, der beder paa egne og Broderens [vistnok *Niels Jørgens*] Vegne, at de maa have disse fattige Skillinger, da de er saare trængende. — [*Niels Jørgen* gik i disse Aar omkring og tiggede]. Men derom kan der aldeles ikke være Tale; Klostret svarer Skifteretten, at det «er rede til at modtage det omhandlede Beløb», og den 3. Jan. 1876 udsteder det Kvittering for 17 Kr. 22 Øre i Fædrenearv efter Digteren St. Blicher. — Siden vides det ikke at nævnte Klosterkasse har haft nogen Indtægt fra den Kant.

Den Blicherske Blomsterskaal fra 1839.

fortæller her samtidig om pietetsfuld Ærbødighed og det modsatte; men bedre end at klage over den vandalistiske Indskrift er det maaske at glæde sig over, at det trods alt ikke er gaaet Skaalen endnu værre. Der burde kunne opnaaes Enighed om, at den omtumlede Sangergave ikke har sin Plads, hvor den nu staar, men burde finde Hvile paa Frederiksborg Musæum eller en anden af de offentlige Samlinger. Et Forslag i den Retning vandt dog ikke den nuværende Ejerindes Sympathi; endnu maa da Blichers Skaal fremdeles fortrøste sig til sin egen varslende Indskrift: «Gjemt er ikke glemt!» *)

Efter denne Digression vender vi atter tilbage til Blichers økonomiske Misère:

Den stakkels sangvinske Digter skuffedes bittert, da han troede, at Indsamlingen skulde hjælpe ham paa fast Bund; saa let gik det ikke at afskedige sin gamle Husknægt, Armoden; den blev hans tro Følgesvend lige til Graven; den tvinger ham til at udsende det ene Nødraab efter det andet, snart i Bønskrivelser til højre og venstre, snart i Subskriptionsplaner, der i Tonen ogsaa minder om Bønskrifter. I Sommeren 1839 havde han inviteret Publikum paa «tre Noveller», idet han tilføjer, at Udgivelsen sker af Grunde, «som Forfatteren ikke finder passende selv at bekjendtgjøre.«

Aaret efter henvender han sig til det danske Publikum i følgende uforbeholdne Vendinger**):

Til Landsmænd og Landsmændinder, saamange som ynde mine Digterværker.

I meer end 25 Aar har jeg, uafladeligt kæmpende mod Næringssorger, arbeidende for en talrig Børnefloks Opdragelse til nyttige og retskafne Medlemmer af Samfundet, virkende

---

*) For at forebygge fremtidig Forvexling eller Misforstaaelse skal vi oplyse. at der findes en Efterligning af Blicherskaalen, selvfølgelig dog uden dennes Inskription; dens Historie har vi dog ikke eftergaaet i Enkelthederne; Skaalen Nr. 2 er et Familiearvestykke i den Qvistgaardske Slægt; den synes at være lavet samme Aar som Blicherskaalen [1839] hos *J. B. Dahlhoff*, Kjøbenhavn; oprindelig tilhørte den *Morten Qvistgaard* til Gjerdrup, gik ved hans Død [1842] over til Broderen *Julius R. Qvistgaard*, Lyngbygaard; fra 1892 har den tilhørt *hans* Datter Hofjægermesterinde *J. Neergaard*, Gyldenholm ved Slagelse. Den staar langt under Blicherskaalen i kunstnerisk Udførelse, og adskiller sig desuden derfra ved et sølvindfattet Glasplateau.

**) *Kgl. Bibl.*: Molbechs Autografsamling II. Nr. 182.

for mit aandelige Kald og trællende under de dermed forbundne verdslige Forretninger og Skriverier — alligevel tilkjæmpet mig Tid til poetiske Frembringelser og det saadanne, som haver fundet Gjenklang i mange Hjerter. — Flere Uheld, haarde Stød haver ramt mig; men ingen Sorg ligger tungere paa mit Hjerte end denne: at jeg idelig bortdrages fra mit Yndlingsarbeide, forstyrres saa ofte og længe i min kjere Digtersyssel, saa Frugterne af samme deels indskrumpe, deels henvisner under Blomstringen: at saa mange af mine romantiske Digtninger derved afstumpes, saa jeg tidt i mit Værksted med inderlig Bedrøvelse har seet istædetfor en heelfuldendt Figur — en *Torso.*

Halvgjorte Arbeider ligge i Atelieret og flere, ei engang begyndte, i min Sjæls Foyer — en Kulmile, af hvilken Lueilden af og til bryder frem, men dæmpes hastigen af Hverdagslivets Fladtørv.

Jeg gaar i mit 57. Aar; men eier 30-aarig Legems og Sjæls Sundhed — kunne mine Landsmænd ikke faa isinde at sætte mig istand til at bruge mine aandelige Kræfter i den Retning, Skabemagten har anviist mig?

Forgjæves har jeg søgt Autoriteterne om Forfremmelse i oeconomisk Henseende — jeg henvender mig nu til Almeenheden med et Forslag, hvormed jeg haaber, vi paa begge Sider kunne være tjente.

En høitstaaende Mand sagde mig engang noget behageligt om mine Noveller. Jeg vidste: at han havde *laant* dem af en Inferiør, som igjen havde *laant* dem af en Dame, hvem jeg havde *foræret* dem. — Det er et magert Forfatterhonorar.

— I Frankrig og England er det en Skam at *laane* en Bog; ynder man den, skal man *eie* den. Dèr kan een Bog gjøre Forfatteren riig — her kan man skrive sig fattig. — Men til mit Forslag:

Man abonnere paa mine herefter udkommende Digtninger (mest Romantik) og det i saadant Antal, at man kan erholde Værkerne 1 á 2 Sk. under den almindelige Priis for Arket. Ville blot to tusende indgaa herpaa, da vil jeg sættes istand til at holde en Medhjelper i Embedet og offre mig eene og allene til mit rette Fag.

— Abonnementet skal billigvis ikke være bindende uden for en af Abonnenterne selv bestemt Tid og kunne afsiges et Aar forud, — Betalingen erlægges ikke før ved Varernes Modtagelse. — Rigtigst at Deherrer Boghandlere modtage Subskrip-

tionen og navnligen i Kjøbenhavn Hr. Steen, Forlæggeren af mine fleste forrige Værker.

Herpaa vil det da komme an: om Hedelærken skal vedblive at synge eller lukke sit Næb under Lyngen.

Spentrup i Solhverv 1840.

S. S. Blicher.»

Skrivelsen var ledsaget af følgende udaterede Privatbrev til Boghandler *C. Steen*, Kjøbenhavn:

«Høistærede Hr. *Steen!*

Vil De ikke lade omstaaende aftrykke i eet af de meest læste Blade med Anmodning, at andre Blade saavel i Kjøbenhavn som i Provindserne vil optage samme.

Jeg nærer det Haab at kunne paa denne Maade tilfredsstille mine endnu tilbageværende Creditorer.

Deres meget forbundne

St. St. Blicher.«

NB. Jeg venter paa de første trykte Ark, da jeg er færdig med alt Manuscript — Slutningen undtagen — af den første Novelle *Vinh*[andleren] etc., og som jeg ei kan slutte uden at see hiint*).»

Vi ved ikke, om denne Henvendelse til det store Publikum er bleven offentliggjort; er den det, har den ihvertfald ikke haft den forønskede Virkning. Aaret derefter finder vi følgende indrykket i *Randers Avis* [9/12 1841]:

«Foruden flere offentlige deeltagende Yttringer, mig og min Stilling angaaende, er jeg nyelig i en Artikel underskrevet «Det jydske Folk» beklaget som «*slavnsbunden* Landsbypræst.» Dette Udtryk har berørt en i mange Aar lønligt og sørgeligt tonende Streng. Ja! bunden! ved flere end een Kjæde; bunden saa strengt, at jeg næppe har een Dag af de syv til egen fri Raadighed. Een Gang har mit Tøireslag været løsnet indtil Upsala, en anden Gang til Hamburg. Hvorledes jeg har benyttet disse

*) Dette Aar udkom hos Steen: Nyeste Noveller og Digte. Supplementsbind. — *Vinhandleren og Herremanden* kom først 1842.

Friheder, det ved den læsende Almeenhed. Smaaudflugter har jeg ogsaa gjort, meest i min Fødeprovinds, og opfanget mangt et Sagn, som jeg i mine Digtninger har bearbeidet. Men mange flere maae, hidtil ubenyttede, endnu være tilbage, dem jeg kun ved længere Ophold, fornemmelig i den vestre og søndre Deel af Jylland, kan opfange. Men hvorledes skal jeg derhos erholde den nødvendige Frihed og Ro (*otium*) til Bearbeidelsen? — I min nuværende bundne Stilling ikke.

Hos Boghandler *Steen* som Forlægger, er et Bind Digtninger under Pressen. Et andet ligger færdigt i min Pult, og endnu eet kunde snart fuldendes. Dertil har jeg flere Udkast; men som maae henligge, og Gud veed hvorlænge, hvis ikke mit længe nærede Ønske kan gaae i Opfyldelse. Og af mine mange Sorger er det mig den tungeste: at jeg maaskee maae lade de fleste af disse Skizzer ufuldendte.

Mine Landsmænd, der have viist mig saa megen Yndest baade i Ord og Daad, kunde krone mit Haab paa en Maade, der hverken var betyngende for dem eller nedværdigende for mig, hvorved jeg var istand til selv at vorde Forlægger, istedetfor at lade en Boghandler tage den større Fortjeneste. — Planen er den: at Een eller Flere, hver i sin Kreds, *samlede Abonnenter*, tilstillede mig Planerne og efter Værkernes Modtagelse Pengene derfor. Blev da Abonnementet nogenlunde talrigt, vilde jeg sættes istand til at holde Capellan (som forhaabentlig ei vilde nægtes mig), og Abonnenterne derhos erholde mine Værker for Bogladepriis.

Jeg imødeseer med Længsel og Haab Udfaldet af dette Forsøg.

Spentrup den 19. Novbr. 1841.

S. S. Blicher.»

Efterstaaende Brev, der stammer fra de Dage, da han udsendte *E Bindstouw*, vidner om, under hvilke trykkende Forhold dette Værk er bleven til:

Spentrup, d. 19. July 1842.

Vælærværdige Hr. Pastor *Schiødtt.*

Paa denne Dag modtog jeg først min Hr. Broders af *15. Marts.*

Sub[skriptions]-Planerne tager jeg alligevel strax til Omdeling. — Hjertelig Tak for det mandigtædle Digt, hvilket jeg

ogsaa nu første Gang seer*). — Jeg ligger i Lyngen og sidder i Tørven, og saa gaaer mig saameget forbi. Jeg gamle Mand er allene om at bjerge Mad og Drikke, og jeg har Mangel næsten paa alt, undtagen Sundhed og Sindsstyrke. — Gud skjenke og beholde Dem det samme: saa bliver De aldrig reent fattig.

Hjertelig som ærbødig

[Provst S. Schiøtt.] *S. S. Blicher.*

Endnu i Begyndelsen af 1845 kan han ikke slippe Haabet om, at alt kunde rettes, naar han blot blev sat i Stand til at være sin egen Forlægger; man læse herom følgende**):

«I andre Lande ansees det for uanstændigt at *laane* Bøger, nemlig for Den, der har Raad til at kjøbe saadanne, som man finder Behag i. Dansken, rede til at optage fremmede Sæder, Moder og Unoder med, som *kjøber* alskens udenlandsk Flitter, har endnu krympet sig ved at *eie* Bøger, laaner, udlaaner, begunstiger Fremlaan, ofte indtil Bogen bliver Maculatur, ja — reent borte. Nu skal ingen Forfatter, han være nok saa yndet, tilskrive sig Baronier; men har han ellers ikke Formue, kan han blive Indsidder, saalænge han lever. Hvo, som haver Raad dertil, smykker sine Værelser med Malerier, Kobberstykker; hvorfor ikke lige saavel et Skab med nyttige, fornøielige Bøger?

Til sidste Slags tør jeg vel uden Forfængelighed regne dem, jeg selv forfatter. Kan af disse Forlæggeren afsætte 4 til 500 Exemplarer skal det kaldes Stort, og Forfatteren tjener ringere

---

*) *Peder Ulrik Fr. Schiøtt* (f. 1802 † 1873) levede i 1841 som tjenstledig Præst i Odense, hvorfra han udgav Bladet *Fyensposten*. I dette indrykkede han 28/9 1839 et Digt, hvori han opfordrer Læserne til at komme Blicher til Hjælp; et af Versene lyder:

— — «Dog det stunder nu mod Aften,
Skjaldens Bryst af Sorg er saaret,
Tiden har vel bleget Haaret,
men ei rokket Sjælekraften!
Skal da Livets Sorg i Høsten
overdøve Barderøsten?«

Digtet optryktes senere i F. Schiøtts «Digte» (Odense 1842) S. 114—16. Schiøtt blev Folketingsmand for Maribo 2. 4/12 1849; Præst i Skallerup ved Hjørring 1851—73.

**) *Rand. Av.* 30/1 1845.

Dagløn end en Afskriver. Kan dette ikke vorde bedre? lidt meer opmuntrende? Et Forsøg herpaa! —

Blandt de Noveller, jeg, foruden andre, meest utrykte Digte, i de sidste Par Aar har forfærdiget, vilde jeg *paa eget Forlag* udgive for det første i eet lille Hefte fire, betitlede: 1) «Tulipanen», 2) «en Herremand paa Jorden, en Degn i Himmelen, og en Præstemand baade her og der», 3) «Harpespilleren og Erik Ejegod», og 4) «den Udøbte». — Naar mine boglige Velyndere ville, hver i sin Egn, sin Omgangskreds, paatage sig at samle Subscribentere og blot opgive mig Antallet, skulde, hvis Totalsummen medholder, dette Bind — stort 9 á 10 Ark — leveres paa smukt Papiir, hæftet, til den lave Priis af 3 Mk. Men senest inden Marts Maaneds Udgang maatte jeg have Antallet for derefter at bestemme Oplagets Størrelse, da ingen flere trykkes til Salg. — Skulde mit Forslag mødes med Lunkenhed, kan jeg vel lade alle mine færdige Arbeider, saavel som de fremtidige henligge til Skifterettens Behandling. Gaaer derimod min Plan frem, udkommer hiint Bind i Mai. Subscription binder ikke for mere. Samlerne erholde et Exemplar frit.

Spentrup, i Januar 1845.

St. St. Blicher.

☞ D'Hrr. Redacteurer af Aviser og periodiske Blade ombedes venligst at optage Forestaaende.»

Man maa forbavses over den Udholdenhed, hvormed han, tiltrods for de altid skuffede Forhaabninger, paany vover sig i Kamp med sin Arvefjende: Fattigdommen; da nu Subskriptionerne slog fejl, haabede han at ophjælpe sin finansielle Status ved at holde en Række historiske Foredrag i Kjøbenhavn; i følgende Skrivelse ansøger han om Tilladelsen:

«Til det kgl. danske Cancellie!

I forestaaende Efteraar har jeg paatænkt at holde offentlige Foredrag over Danmarks Historie indtil Reformationen hvortil jeg udbeder mig det kgl. Collegiums Tilladelse.

Spentrup i Septbr. 1845.

Allerærbødigst

Steen Steensen Blicher,

Præst.»

Han rejste nu til Kbhvn. i det Haab, at en saadan Tilladelse vilde kunne faaes i en Haandevending; samtidig havde han ogsaa en Del at ordne med en ny Udgave af Novellerne. Imidlertid maa han skyndsomt være bleven kaldt hjem, hvad nedenstaaende Skrivelse tyder paa:

«Da jeg formedelst snar Hjemreise her fra Staden ikke kan arrangere mit literære Forehavende, nemlig en Godtkjøbsudgave af mine samlede æsthetiske Værker: saa overdrager og befuldmægtiger jeg Hr. Cand. *P. L. Møller* (boende i Store Kongensgade Nr. 271) til at slutte Handel om Forlagsret til bemeldte mine æsthetiske Værker, saa at han betinger og modtager det eventuelle Honorar (for hvilket han siden kun haver mig at aflægge Regnskab eller mit Stervboe, i Fald jeg forinden ved Døden afgaaer). Alt, hvad han i dette Fald indgaaer og afslutter, skal i alle Maader betragtes som gjort af mig selv.

Kjøbenhavn, d. 20. Septb. 1845.

Steen Steensen Blicher,
Sognepr. til Spentrup og Gassum.»

Han maa dog ikke være kommen afsted alligevel, for et Par Dage efter skriver han i Maleren *A. Melbyes* Stambog et Vers, dateret «Kjbh. 22. Sept. 1845»*), og endnu en fire Dage efter afsender han fra *Kjøbenhavn* følgende Ansøgning:

«Til Kongen.

Underskrevne, som har Capellan paa dennes eget An- og Tilsvar, ansøger Deres Maiestæt om allernaadigst Tilladelse og nogen Pengehjælp til at bereise det Strøg i Nordengland, hvor Danskhed i Tungemaal, Sæder, Skikke, Klædedragt m. m. har tydeligst bevaret sig; og hvor rimeligviis historiske Sagn endnu ei ere ganske uddøde, og antiqvarisk Udbytte er at vente.

Allerunderdanigst
Steen Steensen Blicher,
Præst til Spentrup og Gassum.»

p. t. Kiøbenhavn, den 26. September 1845.

Ansøgningen bærer paa Foden følgende Tilføjelse med Kabinetssekretær *Adlers* Haand:

---

*) Se *Nær og Fjærn* 20/12 1878.

«Maalet for Suppl[icantens] intenderede Reise er Westmoreland, hvor de fleste Levninger af Anglernes Invation skulle findes, og hvor han har en ogsaa her fordeelagtig bekjendt Ven, Hr. *Cleasby*, hos hvem han kan finde Ophold. Der er altsaa kun Spørgsmaal om de egentlige Reiseudgifter omtrent 20 Pd. St.»

Ikke destomindre bærer Ansøgningen den ubarmhjærtige Paategning: «*henlægges*».

Gerhard Peter Brammer, f. 1801 † 1884.

Imidlertid venter Blicher paa Tilladelsen til at holde Foredrag; men det har saamænd lange Udsigter. Efter at Kancelliet har gjort sig fortrolig med Blichers Begjæring, anmoder det Aarhus-Bispen (det er nu ikke længer *Paludan-Müller*, men *Brammer*) om Betænkning; han svarer som saa [21. Oktbr.!], at «da Blichers Embede besørges af en personel Capellan, vil det kunne taale hans Fraværelse for de paatænkte Forelæsningers Skyld; da han er bekjendt som Videnskabsmand, maae han antages at være i Besiddelse af den til at holde offentlige Forelæsninger nødvendige Dannelse, og da han har valgt sig til Thema den danske Historie indtil Reformationen, et Tidsrum, hvis Sagnhistorie han vel snarest som Digter vil dvæle ved, synes hans

Forehavende ei at kunne opvække politiske Betænkeligheder. Følgelig maae jeg antage, at intet er til Hinder for Bevilligelsen af det Ansøgte.»

Men dermed er Sagen ingenlunde færdig; Kancelliet vil vide, *hvor* Blicher har til Hensigt at holde disse Forelæsninger, og hvor lang Tid «han dertil agter at anvende, da det, uagtet han har en personel Capellan, der bestaaer Embedet paa eget An- og Tilsvar, ei kan tillades ham at være fraværende i ubestemt Tid fra sit Embede» [4. Novb. 1845].

Blicher, der ad privat Vej maa have faaet Underretning om Sagens Stilling, svarer i følgende Skrivelse:

«Til det danske Cancellie.

I Henhold til forhen indgivne underdanige Andrag om Tilladelse at holde offentlige Foredrag over den ældre Fædrelandshistorie indtil Knud den Store, beder jeg bemærket: at Tiden ansættes til to Maaneder, og Stedet her i Hovedstaden i et offentligt eller privat Locale.

Kiøbenhavn, den 10. Novb. 1845.

Underdanigst
St. St. Blicher.»

Men Kancelliets Spørgsmaal var gaaet den reglementerede Vej gjennem Bispen til Provsten, og denne sidste, *L. Dahlerup*, der havde søgt Blicher i Spentrup, men fundet Reden tom, maa 17. Novb. indberette til Biskoppen, at han under 14. dennes fra Kapellan *Lakier* har «modtaget den Underretning, at Pastor Blicher for omtrent 14 Dage siden er reist til Kiøbenhavn, og at Kapellan Lakier er uvidende om, hvor Hr. Blicher logerer, og naar han agter at komme tilbage derfra, ligesom Capellanen heller ikke seer sig istand til at meddele de af Collegiet forlangte Oplysninger.

Hvilket jeg ikke undlader herved tjenstskyldigst at meddele.»

Biskop *Brammer* lader gaa videre til Kancelliet med den embedsmæssige Tilføjelse:

— — — «Hvorfor jeg ikke skulde undlade allerærbødigst at bemærke, at Pastor Blicher ikke har anholdt om eller af

mig er bleven meddeelt nogen Tilladelse til ovennævnte Reise» [21. Novb.].

Imidlertid vexledes der endnu en Hoben Skrivelser om denne Bagatel dels mellem Kancelliet og Direktionen, dels mellem denne og Konsistoriet; den 20. Decb. 1845 — godt 3 Maaneder efter, at Blicher var fremkommen med sin Begiæring — havde Tingene dog udviklet sig derhen, at Konsistoriet «tjenstligen [skulde] tilbagemelde, at der fra Universitetets Side Intet imod dette haves at erindre». Hvorpaa Kancelliet lige ind under Jul skriver til Sjællands Bisp, at Blichers Ansøgning «bevilges saaledes, at det tillades ham at være fraværende fra Kaldet *medio Marti* førstkommende, samt derhos betydes ham, at han for Fremtiden ei maae foretage nogen Reise udenfor Stiftet uden Tilladelse af sin Biskop».

[Rigsarkivet.]

— Som vi skal se, var Blicher nu desværre ude af Stand til at gjøre Brug af Kancelliets Tilladelse. Han havde udfyldt den lange Ventetid bl. a. med følgende Brev:

«Til d'Hrr. Seniorer for den kiøbenhavnske
Studenterforening.

I forestaaende Vintermaaneder agter jeg at holde mundtlige Foredrag over den ældre Fædrelandshistorie, nemlig til Knud den Store eller længere, hvis Tiden strækker til.

Dersom de ærede Herrer vilde fremme dette mit Forsæt ved at aabne mig Foreningens Solennitetssal, da udbeder jeg mig, at de selv ville bestemme, hvilke Timer om Ugen (ikke under to, ikke over tre), der maatte indrømmes til Foretagendet, paa hvilket jeg er fuldkommen forberedt, og som jeg ønsker maae paabegyndes uden Udsættelse, eftersom min Tilstædeblivelse her ikke kan forlænges over ti Uger. Til at dække mine Udgivter haaber jeg, man vil finde billigt, at Abonnenterne erlægger forud for de første sexten Foredrag to Rbd., for hvilken Betaling tillige erholdes trykt Dagen efter, hvad der er foredraget.

Skulde mit Forslag finde virksomt Bifald, haaber jeg, at det ærede Seniorat ville i Foreningen fremlægge Abonnementslister og modtage Contingenterne.

Der begyndes og sluttes hver Gang med Digtfremsigelser.

Kbhvn., 16. Nov. 1845. Ærbødigst

[Studenterforeningens Arkiv.] *St. St. Blicher.*»

Da den højofficielle Tilladelse stadig udeblev, tvang hans økonomiske Forfatning ham allerede inden November Maaneds Udgang til for egen Regning at indrykke følgende Annonce i *Berlingske Tidende* [29. Novb. 1845]:

«*Forelæsning.* Efter indhentet Tilladelse: at holde offentlige Foredrag over Fædrelandets ældre Historie, nemlig under Hedenskabet, indbydes til Overværelse af samme. Adgangstegn erholdes paa denne Tidendes Contoir i Pilestræde 118 for 24 Sk. for Timen; men kan for denne Betaling enhver Tilhører medbringe en Tilhørerinde. Vorder Antallet tilstrækkeligt, holdes første Foredrag Mandag [ɔ: 1. Decb.] Eftermiddag fra 5 til 6.

Kiøbenhavn, 28. Novb. 1845.

St. St. Blicher.»

Der kom dog ikke noget ud af den Plan, og Blicher henfaldt i ny Fortvivlelse. At han paa dette Tidspunkt ligefrem fattedes det nødvendigste, derom vidner følgende Brev fra *Fred. Chr. Sibbern*:

«Til det høie kgl. Statssecretariat for Naadessagerne.

Naar jeg herved tillader mig at ansøge det høie kongelige Statssecretariat for Naadessagerne om en øieblikkelig Understøttelse i et Tilfælde, hvori jeg troer, at en saadan vilde kunne være saare velgjørende, da er det for en Mand, som har sande og anerkjendte Fortjenester af Danmarks Literatur*), men hvem der vistnok ellers kan være meget at sige imod. Det er for Digteren Steen Steensen Blicher. Med sine Creditorer er han arrangeret saaledes i Henseende til sit Præstekalds Indtægter, at han fra sit Hjem intet kan erholde. Han kom her til Byen for et Par Maaneder siden deels for at arbeide Noget til Bedste for en ny Udgave af hans Noveller, der skal udkomme, deels for at holde Forelæsninger for et blandet Publicum over Nordens Oldtid indtil Knud den Store, og herved haabede han at erhverve sig det Fornødne til sit Ophold her i Vinter. Men han skulde nu først søge om Tilladelse til at holde saadanne Forelæsninger, hvilken han troede at kunne faae meget snart. Men Cancelliet, iagttagende det

*) I en *Fortale*, som Sibbern har medgivet *Carit Etlars* første Bog *Smuglerens Søn* (1839), taler han om Blichers «udødelige Jyllandsnoveller».

sædvanlige [!], sendte Ansøgningen til Erklæring til Universitetsdirectionen, denne til Consistorium, hvorfra den atter gik til det philosophiske Facultet, og nu, efterat være kommen tilbage til Consistorium fra Facultetet skal gaae gjennem Universitetsdirectionen. Heraf bliver nu en Følge, at han ei vil kunne komme til at begynde Forelæsningerne førend efter Nytaar, og saaledes gaaer da en Tid af fulde to Maaneder tabt for ham. Det er paa Grund heraf, at jeg haaber, at en ringe Understøttelse paa mellem 50 indtil 100 Rdl. turde vorde ham allernaadigst tilstaaet; men jeg udbeder mig tillige, at jeg maatte være Den, til hvem den blev at udbetale, da jeg saa ved Hjælp af en Ven af ham vilde ved at paatage mig at være Cautionist for ham, kunne arrangere Alt saaledes for ham i Mellemtiden, til han fik Noget ind for sine Forelæsninger, at Understøttelsens hensigtsmæssige Anvendelse derved kunde betrygges.

Kiøbenhavn, den 9de Decb. 1845.

Fred. Chr. Sibbern.»

Blicher maatte dog dybere ned, inden hans Konge hjalp ham. Paa det Tidspunkt, da Professor Sibbern indsendte sin Ansøgning, maa Blicher allerede have været syg, skjønt det ikke ligefrem nævnes i Ansøgningen, thi den 11. Dec. ankommer han til *Frederiks Hospital* med følgende Blanket:

«Inspecteuren ved det *Kongl. Frederiks Hospital* anmodes herved at ville foranstalte, at Hr. Pastor *Steen Steensen Blicher*, Halm Torvet (Knapsted Gaard) kunne i bemeldte Stiftelse blive indtagen til Cuur og Pleie, da derimod, efter de i Hospitalet værende Anordninger, skal blive betalt saavel de bestemte 4 Rdl. 64 Skill. Sølv ugentlig som og for den bedre Pleie efter den Taxt, som derpaa maanedlig sættes, og Begravelsens Bekostning, i Fald den Syge sammesteds ved Døden skulde afgaae, samt for extra Bevogtning, om fornødiges.

Kiøbenhavn, den 11. Decbr. 1845.

E. Tøxen,
Sø-Krigscommissair og Institutbestyrer.»

Men paa Bagsiden af dette Dokument hedder det:

«Patienten afvises efter eget Ønske til Behandling paa *Almindelig Hospital*.

N. P. Sunne,
[konstitueret Fuldmægtig].»

Almindelig Hospital i Amaliegade hørte under *Kjøbenhavns Fattigvæsen*; da Blicher hverken har ejet Penge eller Kaution er han bleven *afvist* paa Frederiks Hospital for «efter eget Ønske» at lade sig indlægge paa Fattigvæsenets. Nu er man formodentlig gaaet til *Reitzel* — den Forlægger, der paa dette Tidspunkt forberedte en ny Udgave af hans samlede Noveller — og

Carl Andreas Reitzel, f. 1789 † 1853.

har udvirket følgende Kautionsbevis, hvorved Blicher dog fries fra at indrangeres under Begrebet *almindelige* Fattiglemmer:

«Naar Patienten modtages i *Almindelig Hospital* indestaaes for Cuuromkostningernes Betaling m. m. dertil for en Maaned.

Kbhvn., d. 11. Dec. 1845.

C. A. Reitzel.»

[Alm. Hospitals Arkiv.]

Vi ser, at denne Kaution er gjort afhængig af, at Blicher indlægges paa *almindelig* Hospital, der selvfølgelig var det billigste af alle Byens Hospitaler; desuden er Kautionen begrænset til en Maaned; her er ogsaa den Besynderlighed, at skjønt Kautionen er garanteret fra d. 11. Decb., indlægges Blicher først den

17de. Hvor har den hjælpeløse, syge Digter opholdt sig i Mellemtiden? Har *P. L. Møller* eller en anden af de trofaste taget sig af ham, eller er han igjen søgt hen til sin Beværtning i Knapstedgaard? Vi ved det ikke. Men ved Optagelsen paa Hospitalet den 17de hedder det i det omtalte Dokument:

«Lider af Nervesvækkelse.

M. Hassing,

17/12 45. [Reservemedicus].»

«Patienten kan indlægges paa Litra N.

Christensen.»

Her paa Fattig-Hospitalet laa Blicher fra 17. Decb. 1845 til 24. Jan. 1846.

Med feberskjælvende Haand skriver han herfra endnu engang til Studenterforeningens Bestyrelse:

«Alm. Hospital — Lillejuleaften 1845.

Til Senioratet for den ny Studenterforening.

Der blev da intet af mine historiske Foredrag for det første. Et physisk Onde, som [jeg] en Tid har stivt bekæmpet, vandt endelig saa meget Terrain, at jeg maatte tye herind til Lægehjælp, fik den og saaledes, at jeg nu er i tiltagende, hvorvel langsom Bedring, og vil, efter Overlægens Erklæring, ikke før ved Nytaarstid kunne forlade Hospitalet uden at udsætte mig for et Recidiv.

Dette Intermezzo er, i oeconomisk Henseende, kommen mig saa ubeleiligt, at det sætter mig i en skjøndt transitorisk saa dog trykkende om ikke nedtrykkende Pengeforlegenhed. Forgjæves har jeg herfra ved Skrivelser til Enkelte søgt at faae den afhjulpen. Thi henvender jeg mig til et Samfund, der baade før og nu nyeligen har viist, at det nærer venlige Følelser for Trækfuglen fra Heden.

Naar Cap[itels]-Taxt[en] er sat, erholder jeg 12 á 1300 Rdl., hvoraf Halvdelen gjør mig fuldstændig gjældfri; og af Forlæggeren til mine Noveller erholder jeg i Løbet af næste Aar successive henved 900 Rdl. Fremtiden viser mig altsaa en pengesorgfri Alderdom, naar jeg ikke, saa nær ved Maalet, endnu længere skal vorde tantaliseret. Dette kunne vore unge Videnskabsmænd forebygge, naar de ikke vender Ryggen til en mmel Medstuderende.

De se af det foregaaende, at jeg ikke beder om en Gave, men udbeder mig et Laan, jeg om to Maaneder kan og vil tilbagebetale og derfor stille fuldkommen Sikkerhed.

Jeg hengiver mig til det Haàb, som heri udtrykkes.

Ærbødigst
St. St. Blicher.

NB. Med 200 Rdl. vilde jeg være fuldstændig hjulpen, med det halve taaleligt, med Fjerdeparten bjerget. Resultatet ønskes snarest.»

Han har næppe opnaaet nogetsomhelst ad den Vej, men noget maatte der gjøres; den 17. Jan. ophører den Reitzelske Kaution, og hvem garanterer ham, at han er rask til den Tid. Han maa da endnu engang gaa den saa betraadte Sti til Kongen, hvor han til Dato kun har mødt Afslag.

2. Juledag skriver han følgende:

Til Kongen.

For at ordne Udgaven af mine samtlige Værker saavelsom tvende nye historiske Værker, samt for at kunne sættes istand til mundtlig at foredrage det ene af disse, nemlig Fædrelandets ældre Historie indtil Christendommens Indførelse, til hvilket Meed jeg behøvede Bibliothekernes Hjelpekilder, maatte jeg nødvendigvis drage til Hovedstaden. For fire Uger siden i Begreb med at reise tilbage faldt mig Sygdom paa, og tiltog snart i den Grad, at jeg maatte søge Hospitalet, hvor jeg vel nu er i Bedring, men denne langsom; og vil jeg altsaa nødes at tilbringe her et ubestemt Tidsrum. Mit Ophold her var kun beregnet paa en Maaned og mine Resourcer altsaa udtømte, *saaat jeg under total Pengemangel maatte tye hertil*, og seer nu ingen anden Secourse og Tilflugt uden i min Konges Naade, til hvilken jeg med Troe og Haab hengiver mig.

Det maatte bemærkes: at jeg fra Hjemmet ikke faaer eller kan faae Pengeresourcer før *medio Februari*; hvilket vil være altfor silde til at redde mig fra dybtkrænkende Nød.

Allerunderdanigst
St. St. Blicher,
Sognepræst til Spentrup og Gassum.

For Tiden paa Alm. Hosp. N, den 26. December 1845.

Med Ansøgningen fulgte omstaaende Brev til *Adler:*

«Høiædle og høivelbaarne Hr. Geheime-Etatsraad *Adler*,
Ridder, Chef for Naadessecretariatet.

Deres Høivelbaarenhed

vil af vedfølgende Ansøgning see, hvorledes det er gaaet og gaaer mig. De seer, at mit Haab er endnu ilive, som min Tillid til Dem usvækket. Uden denne vilde jeg ikke være langt fra Modløshed. Jeg har hos enkelte formeentlige Venner søgt Laan at afbetale naar Cap[itels] Taxten er sat, men har ikke erholdt andet end galante Undskyldninger. Jeg trøster mig til Deres virksomme Anbefaling hos Maiestæten. I selve Ansøgningen tykkes det mig upassende at detaillere mine Fornødenheder, der ikke blot indbefatter mit Ophold her, men ogsaa Vinterklæder m. m.

Da Overlægen har givet mig Haab om fuldkommen Helbredelse inden et Par Ugers Forløb eller saa omtrent, vilde jeg dog tage en honnet Afsked herfra. — Den gamle Trækfugl sidder i Buret. De kan aabne det.

Med Høiagtelse og Hengivenhed Deres ærbødigste

S. S. Blicher.»

Alm. Hosp. $^{26}/_{12}$ 45.

Denne Gang frugtede Blichers Henvendelse dog saa meget, at Ansøgningen fik følgende med *Adlers* Haand skrevne Paategning:

«*50 Rdl.*, som tilsendes Etatsraad, Professor *Sibbern**) til Anvendelse for Pastor *Blicher*. — $^{29}/_{12}$ 45.»

Blicher havde dog ikke modtaget Underretningen om sin sidste Ansøgnings Skæbne, før han 30. Decb. 1845 afsendte følgende nye, der endnu engang slaar paa de gamle Nagler:

«Til Kongen.

Sex Aar tilbage besøgte mig i Spentrup een, mig hidtil aldeles ubekjendt reisende Englænder *Mr. Cleasby***), som i hans Hjem havde læst en Deel af mine poetiske Værker. Han gjorde mig det Tilbud: at dersom jeg kunde komme didover

*) Sml. S. 166.

**) Den engelske Filolog *Richard Cleasby* [f. 1797 † 1847] besøgte Dan-rk første Gang i Maj 1834. Hans Værk, en *islandsk-engelsk Ordbog*, endtes af Gudbrand Vigfussen og udkom 1873. [Se *Dictionary of Na-al Biography* XI, S. 21—22.]

og betids lade ham det vide — han opholder sig nemlig lang Tid af Aaret hersteds — da vilde han føre mig til Westmoreland, hvor der endnu findes de fleste og mærkværdigste Levninger af Danskhed fra vore Forfædres Invasioner og Occupation. Denne ualmindelig lærde og sprogkyndige Mand — Englands Rask — vilde indføre mig ei allene i høiere Circler, men ogsaa indvie mig i Middelclassen og Almuestandens Folkeliv og huuslige Forhold. — Jeg skulde derved kunne gjøre mig ret vel bekjendt med, ei allene de mange Ligheder med den danske, især den jydske Nationalitet, som der har bevaret sig i Tungemaal, Leveviis, Sæder, Skikke og Tankesæt; men ogsaa med ellers ukjendte, og maaskee snart reent forsvindende Traditioner, Folkesagn, gamle Digtninger og Almueviser, der for Historiegrandskerne, Oldgrandskerne, ja, for enhver dansk Videnskabsmand som for alle Fædrelandsksindede vilde have noget meer end forbigaaende Interesse. Folkeslaget hist er ligesom Naturen saavel jydsk som engelsk.

Ingen dansk Reisende har endnu, mig vitterligt, betraadt, i det mindste ikke undersøgt, langt mindre givet Oplysninger, om hiint Landstrøg, der siden hiin de Danskes Erobringstog, hidtil her for os har været et terra incognita.

Det staaer i Deres Maiestæts kongelige Magt, at bevirke det Forsømte og Efterladte oprettet og indhentet, naar mig forundes Tilladelse og Understøttelse til Reisen. — Det maatte allernaadigst tillades mig at fremstille til forhaabet Opmærksomhed: at jeg i en lang Række af Aar, har været som jeg endnu er fuldvel kyndig i det engelske Sprog, skriver og taler det med næsten samme Lethed som mit Modersmaal, at jeg besidder tilstrækkelig Kjendskab til Historie i Almindelighed som til den nordiske i Særdeleshed, og at jeg forener Aandsmodenhed med endnu usvækkede Aandskræfter. Forkundskaber, Evne og Villie forene sig til at frembringe et Resultat, der visselig ikke vilde være frugtesløst.

Det mellemste Europa er af vore Landsmænd saa mangelunde bereist og beskrevet, at fra disse Lande nu kun er et magrere Udbytte at hente. Den pyrenæiske Halvøe kan nu slet ikke, det østlige Europa kun vanskeligen besøges af Fremmede; men Storbritannien staaer os aaben og derfra navnligen fra Nederengland og Sydskotland er meget at hjembringe.

Maatte det behage al Videnskabeligheds Ven og det antiquariske Studiums kongelige Velynder og Beskytter at betroe

mig det antydede Hverv, da haaber jeg ikke at skulle skufle allernaadigst Tiltroe.

Allerunderdanigst
Steen Steensen Blicher,
Sognepræst til Spentrup og Gassum
(med ansvarhavende Capellan).»

Blicher fik naturligvis Ingenting*); de fattige 50 Rdl., der skjænkedes ham allernaadigst her i Fattighospitalet er og bliver, saavidt vi har kunnet oplyse, den eneste direkte Penge-Understøttelse der ydedes St. Blicher af den for sit Forhold til Kunst og Litteratur saa stærkt lovpriste *Christian d. 8de***).

Saasnart de 50 Rdl. var tilstaaet Blicher, har Reitzel ønsket at fries fra det Kautionsforhold, hvori han stod til ham; han har end ikke villet vente til d. 17. Jan., da Kautions-Fristen udløb, men har allerede den 5. formaaet Blichers Kassemester *för tillfället*: Professor *Sibbern* til at udstede følgende Erklæring til Forlaget:

«Jeg er beredvillig til at overtage Cautionen til *almindelig Hospital* for Hr. Pastor Blicher for denne og næste Maaned, og kunne Regningerne umiddelbart henvises til mig, naar de kommer, da de strax skulle blive betalte.

F. C. Sibbern.»

5. Jan. 1846.

[Otto Wroblewsky.]

---

*) De der i 1846 fik Rejseunderstøttelse er følgende:

Lic. med. Hassing 600 Rdl., Magister Stilling 200 Rdl., Mag. Ussing 600 Rdl., Cand. med. Boch 250 Rdl., Lic. theol. Hagen aarlig i 2 Aar 600 Rdl., Cand. jur. Ussing 400 Rdl., Cand. med. Paulli aarlig i 2 Aar 600 Rdl., Dr. med. Lüders 600 Rdl., Cand. med. Levin 300 Rdl., Dr. phil. Mommsen aarlig i 2 Aar 600 Rdl., Dr. med. v. Mehren aarlig i 2 Aar 600 Rdl., Mag. G. Thomsen aarlig i 2 Aar 600 Rd., Dr. phil. Prien aarlig i 2 Aar 600 Rdl., Jfr. Eisen til Hjemrejsen 200 Rdl., Jfr. Bjerring til Hjemreisen 200 Rdl., Cand. phil. Smith 600 Rdl., Mag. Steen 600 Rdl., Cand. phil. P. L. Møller 600 Rdl., Cand. med. Buntzen til Hjemrejsen 200 Rdl., Cand. phil. Molbech 400 Rdl.

Blandt de Forbigaaede for dette Aar — ialt 27 — er af kjendte Navne kun *St. Blichers.*

[Finants-Deputationens Journal 1846, I.].

**) Af Forfattere og Litterater — ialt ca. 30 — som i Aaret 1845 understøttedes af de til Kunsten og Videnskaben henlagte 25,000 Rdl. skal vi blot nævne: Øhlenschlæger med 600 Rdl., H. C. Andersen 600 Rdl., Overskou 300 Rdl., P. L. Møller 100 Rdl., P. Hjorth 250 Rdl., Chr. Bredahl 250 Rdl., Sibbern 400 Rdl., Erslev 200 Rdl., Chr. Molbech 150 Rdl.

Ved den Reitzelske Kautions Ophør paatog Sibbern sig følgende nye i Reitzels Sted:

«Fra den Tid Hr. Pastor *Steen Steensen Blicher* bliver modtaget til Cuur og Pleie paa det almindelige Hospitals Sygestue, forbinder jeg Undertegnede mig herved til at betale til Hospitalet 20 Rm. Sølv ugentlig, at erlægges efter Quartalscoursen i 4 Uger fra 17. dennes at regne, desuden for Extra-Bevogtning, om fornødiges, ligesom ogsaa Begravelses- og anden Bekostning, efter Directionens Bestemmelse, dersom han ved

Frederik Christian Sibbern, f. 1785, † 1872.

Døden skulde afgaae, forinden han som helbredet udkommer af Hospitalet.

Fred. Chr. Sibbern,

Professor ved Kjøbenhavns Universitet.»

Kjøbenhavn, den 16. Januar 1846.

[Alm. Hosp.' Arkiv.]

Da Sibbern jo havde Blichers 50-Daler-Seddel i Lommen, var hans Risiko ikke særlig stor, saameget mere som Blicher nu var saavidt restitueret, at han kunde udskrives fra Hospitalet 8 Dage efter.

Forlængst har han nu maattet opgive at tjene lidt ved Forelæsninger; han maa være glad, om han slipper helskindet hjem; naar han faar betalt Regningen paa Hospitalet og den endnu større paa Knapstedgaard, vil der ikke være meget tilbage af den knapt tilmaalte kongelige Drikkeskilling. Saa det er ikke usandsynligt, at følgende lille udaterede Billet til en ukjendt Mand henhører til denne paa Ulykker saa rige Periode af hans Liv:

«Jeg har ventet dig med Smerte, Kan Du ikke hjælpe mig paa en skikkelig Maade fra Staden. Ihast din

Knapstedgaard, Kl. 5, Fredag.

Blicher *).»

Der kan imidlertid ikke være hengaaet særlig lang Tid, før Blicher atter har følt Jyllands solidere Grund under sine Fødder, thi 7. Febr. s. A. indrykker hans Kapellan følgende Annonce i *Rand. Avis:*

«Da Sognepræst Blicher nu atter selv har overtaget Bestyrelsen af sine oeconomiske Anliggender, anmodes herved enhver, som har noget tilgode hos ham, om at henvende sig desangaaende til ham selv personlig.

W. Chr. Lakier.»

Spentrup, d. 6. Febr. 1846.

Selve denne Bekjendtgjørelse byder jo paa et Perspektiv af Rykkere og Kreditorer og Skatteopkrævere, der aldrig ophørte at mørkne Dørene i Spentrup Præstegaard, men dansede om Blicher al hans Tid som Hexene om Macbeth, og ikke ophørte med deres Plagerier, før han havde skjult sig for dem i den moderlige Jords Favn.

---

*) Se *Illustr. Tid.* 8/10 1882, S. 20.

HANS HJEM OG HANS SLÆGT.

DEN der sandfærdig vil skildre Steen Blicher kan umulig komme udenom hans Hustru; hun forekommer hyppigt i Brevene, endnu hyppigere — skjønt under den stærkeste Forklædning — i hans Noveller og Vers. Hun er det onde Princip i hans Tilværelse; i Modsætning til hin Sagnets Sigyn, der skød Ømhedens Sølverskaal under Slangegiften, har *hun* selv overtaget Slangens Rolle og sender den ene Edderdraabe efter den anden ned i dette overfølsomme Digterhjærte. — Det er dog ikke vor Agt at sige, at hun gør det af bevidst Ondskab; snarere mishandler hun denne Digtersjæl i Kraft af den samme tankeløse, intellektuelle Afstumpethed, hvormed et Barn piner en Fugleunge; men Resultatet er ikke mindre sørgelig for det.

Hvem er da denne Kvinde, der med saa unænsomme og haarde Hænder tvandt vor Digters Skæbnetraad? Ja, det er en vanskelig Ting at svare paa; thi endskjønt hendes Død ligger knapt en Menneskealder tilbage, har de af Blichers Biografer, der ogsaa har følt sig forpligtede til at meddele noget om hende, paa dette Punkt bevæget sig i et Væv af Gjætninger og Modsigelser, der tilmed er bleven værre, hvergang der er søgt Oplysning hos hendes nærmeste Slægt*). Selv havde hun ikke

*) Saaledes er Afsnittet om hendes Afstamning i *Kristensens* og *Lunds* meget udbredte Skrift: *St. St. Blichers Liv og Gærning*, S. 11—12, Gjætningsværk fra Ende til anden; det kulminerer deri, at hun siges at være et uægte Barn af en Kammerraad Berg; det er dog retfærdigt at gjore opmærksom paa, at dette Afsnit af Bogen skyldes *Lund* og ikke *Ev. T. Kristensen*, der i et senere Arbejde: *Skizzer og Bladartikler af St. St. Blicher*, S. 129 ff. har fremsat en Række Formodninger om Fru Blichers Afstamning, der ved nøjere Prøvelse har vist sig saa nogenlunde at være de rigtige.

Rede paa hverken sin egen Fødselsdag eller Faderens Haandtering. — Vi skal nu søge at oprede de spegede Traade, der i Tidernes Løb har ladet sig trække i Haardknude om det lille Pigebarn, *Ernestine Juliane Berg*, der ifølge *Trinitatis Kirkebog*, fødtes i Kjøbenhavn, [Adelgade Mtrn. 229] og døbtes *d. 4. Jan. 1793**). Vi vil da strax bemærke, at hun har to fremmede Nationers Blod i sine Aarer. Paa mødrene Side nedstammer hun fra *Mecklenburg*, paa Faderens: fra *Norge*. — *Hartwig Georg Simon Hartwieg* hed en ca. 30-aarig militær Person, som d. 6. Aug. 1758 i Den Herre Zebaoths Kirke i Kjøbenhavn holdt Bryllup med Pigen *Wilhelmina Regina Juliana Andreæ* [f. 1739, † 1805]. Paa den Tid var Hartwieg ansat ved Fodgarden; han havde tidligere flakket meget omkring i Verden; i tre Aar havde han været svensk Fourer; i andre tre Aar Fændrik hos Hertug *Christian Ludvig* af Mecklenburg; i 1753 var han omsider kommen i dansk Tjeneste; dog fik han ikke Indfødsret før 1773. Det nygifte Par maa have haft det meget smaat, thi i en Skrivelse — dateret Rendsborg $^{27}/_{3}$ 1762 — fra Wilhelmina Hartwieg til Overkrigssekretæren, Grev *Konrad Vilhelm Ahlefeldt-Langeland*, siger hun, at siden hendes Mand er brudt op fra Rendsborg, «so bin ich vollens die unglückseeligste Persohn, allermaasten ich nicht 1 Rdl. in Vermøgen habe.» Hun har maattet pantsætte de fleste af sine Klæder til Værten, hvor hun bor, og har ikke det allertarveligste til Livets Ophold. Hvorledes skal hun under saadanne Omstændigheder naa til Kjøbenhavn? «Gnädige Herr, erbarmen Sie sich, und lassen Sie sich meine Thränen erweichen!»

De boede senere i Adelgade [Nr. 234], Kjøbenhavn. Hartwieg gik af som Kaptejn i 1781 med 200 Rdl.' aarlig Pension; det var ikke store Sager til Forældre og fire Børn**), og der var da ogsaa altid Smalhans til Kaptejnens, saa da han døde Juleaften 1793, 64 Aar gl., og Begravelsen var bekostet, og Auktion var holdt, og enhver havde faaet sit, da var der tilbage til den sørgende Wilhelmina den runde Sum: *4 Mark og 13 Skilling*, og saa en fortrædiget Husvært, *Johan Nermann*, der ikke havde faaet Husleje for hele sidste Kvartal.

Her i denne militære Familie opdukker pludselig i Som-

---

*) I et til Kancelliet indsendt Skema af $^{4}/_{9}$ 1848 (der dog formodentlig grunder sig paa hendes egne Meddelelser) lader hun Provst *Vallentin* attestere, at hun er *født d. 11. Decbr. 1793.*

**) *Charlotte Ernestine Frederikke*, f. ca. 1760. *Julius Friderich Carl*, f. ca. 1765. *Henriette Lovise*, f. 1770. *Christian Julius Friderich*, f. 1772.

meren 1785, The- og Tobakshandler *Peder Frederik Berg* og vinder den ældste af Kaptejnens Døtre, *Charlotte Ernestine Frederikke Hartwieg.* Berg var en Præstesøn fra Østjylland, men paa fædrene Side nedstammede han fra Norge, idet hans Far, Provst i Virring, *Frederik Pedersen Berg* [f. 1717, † 1787] var en Skippersøn fra Christianssand*). P. F. Bergs Mor hed *Hylleborg Cathrine Nielsdatter Brunow* [f. 1727, † 1789].

P. Fr. Berg var født den 26. Jan. 1757, men hvorledes han har anvendt de 28 Aar, der gik forud for hans Ægteskab, ved vi ikke; har han ligesom de fleste af sine Brødre forsøgt sig i Studierne, saa er Forsøget faldet uheldigt ud, thi han findes ikke i Universitetsmatriklen. Hans Bryllup stod *d. 3. Juni 1785*; det fejredes i Brudens Hjem, og der var skaffet Kongebrev; Forlovere var Kapt. Hartwieg, [formodentlig Brudens Far] og en anden Kaptejn, *Lützow***), der ogsaa senere assisterer P. Berg i hans Livs kritiske Øjeblikke.

Kongebrevets Nødvendiggjørelse har formodentlig sin Forklaring deri, at Ægteparret allerede d. 10 Jan. 1786 — 7 Maaneder og 7 Dage efter Brylluppet — har deres første Barn *Friderich Georg****) i Kirke; her er det mærkelige, at mens han ved Brylluppet kaldes *Thehandler*, benævner Kirkebogen ham nu *Tobakshandler* i Prinsensgade†), men Bevilling har ikke kunnet findes til nogen af Delene. Hans Søster, «Jomfru *Maren Haasum Berg*» holdt Huen for den lille Frederich Georg, der fik begge Bedstefædrenes Navne. Den 28. Marts 1787 har «Thehandler Berg» igjen en lille Verdensborger, *Peder Christian*, i Kirke. Det gjentager sig 29. Decb. 1788, denne Gang er det dog en Pige: *Catharine Vilhelmine*††); nu betegnes Faderen som «*Sr. Peder Berg, Fuldmægtig*», og han er flyttet hen i Adelgade; den 18. Jan. 1791 skal der atter døbes en Søn: *Julius Ernst*.

---

*) Provst Fr. P. Bergs Forældre var *Peder Frederiksen Berg* og *Anna Tofdal;* Studenterexamen tog han i Helsingør; var Præst i Virring fra 1747—86; han giftede sig 11/9 1748 og havde ialt 11 Børn. 1) *Niels* f. 23/12 1749; 2) *Anna Marie*, f. 4/3 1751; 3) *Jørgen Ludvig*, f. 14/8 1752, begr. 7/11 s. A.; 4) *Jørgen Ludvig*, f. 13/8 1754; 5) *Peder*, f. 26/1 1757; 6) *Jørgen* f. 7/11 1758, begr. 1/1 1760; 7) *Frederich Bartholin*, f. 16/1 1761; 8) *Christen*, f. 7/2 1762; 9) *Maren Haasum*, f. 21/8 1764 10) *Anna Elisabeth* f. 2/12 1765; 11) *Michael Andreas Fosie*, f. 27/9 1768. *[Se Virring Kirkebog.]*

**) Se *Garnisons* [ɔ: d. tyske Menigheds] *Kirkebog* 1785.

***) Om ham senere.

†) Se *Trinitatis Kirkebog*.

††) Senere gift med Blichers eneste Bror, Degnen *Jens Blicher* i Ørting; herom senere.

Berg kaldes nu «*Skriverkarl i Tallotteriet*». — Den lille Ernst blev kun Aar gammel, saa døde han, som det hedder i Dødslisten for Trinitatis Sogn: «3. Tirsdag i Januar 1792; Peder Bergs, *Fuldmægtigens* Søn fra Nr. 229 i Adelgade — [død] af Tender — betalt 4 Mk.» — Og endelig afsluttes Børnerækken med følgende Optegnelse:

«Den 4de Jan. 1793 lode Peder Frederik Berg, Skriverkarl, og Charlotte Ernestine døbe en Datter, kaldet *Ernestine Juliane*. Frue Medege Henriette Platow bar hende, og Frøken Sara Lützow holdt Huen. Etatsraad Diderich Schødt og Justitsraad Zacharias Ludvig Zum Hagen og Cancelliraad Michael Næsted vare Faddere*).»

Vi har da set Thehandleren avancere til Skriverkarl eller Fuldmægtig i Tallotteriet; han stod først i Stue hos Grosserer *Chr. Hansen*, Amagertorv 3; han havde i 1793 været i hans Forretning i 12 Aar, deraf dog kun 7 i hans General-Lotteri-Kollektion. Men da Hansen nævnte Aar mistede Kollektionsforretningen som Følge af en ret betydelig Kassemangel, rev han sin Skriverkarl med sig i Faldet, saa Berg stod med Taarer i Øjnene, brødløs paa Amagertorv. Helt tabte han dog ikke Modet, men forfattede følgende udaterede Skrivelse, som han bar omkring hos Godtfolk til godhedsfuld Underskrift**):

«At trælle sit hele Liv igjennem for paa en ærlig Maade at erhverve sig det nødvendige til sin og Families Underholdning er vistnok en tung Skjæbne, men tifold tungere bliver den, naar en saadan Mand efter mange Aars Tjeneste ganske uden egen Skyld pludselig bliver sat ud af sin Vej, uden mindste muelige Udsigt til at komme i en Vej igjen, hvor han paa en anstændig Maade kunde ernære sig og sine. — I denne kummerfulde Forfatning befinder sig en Mand ved Navn *Berg*, som i 12 Aar har kolligeret for det kongelige Lotto paa Grosserer Hansens Contoir, og nu med Kone og 4re Børn ere blevne brødløse, ved det Hansen har opgivet sit Boe og mistet Collectionen.

At understøtte en saadan Mand ved at giøre det mueligt

*) *Trinitatis Kirkebog* [Kjøbenhavn] 1793.

**) Dette og de efterfølgende Dokumenter maa hovedsagelig søges i *Rigsarkivet: General-Lotto-Administrationens Protokoller for 1792—96.*

for ham at fortjene sit Brød vilde være den største Ædelmodighed, og Maaden hvorpaa dette kunde skee bestaar i følgende: General-Lotto-Administrationen har tilbudet ham bemeldte Hansens Collection, hvormed han med Familie kunde have sit anstændige Udkomme, saasnart han kunde tilveiebringe en Caution af 1000 Rdl. for sine Oppebørseler. Naar nu et Antal af Velgjørere ville forene sig om at indgaae denne Caution, blev enhvers Risiko ikke meget betydelig; og næsten ganske ubetydelig vilde den blive, naar Cautionen saaledes blev clausuleret, at han for hver Trækning strax skulde aflevere sin Beholdning til Administrationen, thi i saa Fald kunde Cautionisterne aldrig blive ansvarlige for mere end det til een Trækning gjorte Indskud, som næppe hos nogen Collecteur paa nærværende Tid overgaaer 300 Rdl., og følgelig blev enhvers Tab, naar det gik alleruheldigst ikkun 30 Rdl.

At see sig paa Pynten af en Afgrund og see det eneste muelige Redningsmiddel tilbuden, men ei at kunne naae det, er unægtelig den tungeste Skjæbne, og da det ved at vove saa lidet er mueligt for flere at gjøre en heel Familie lykkelig, torde man da ikke haabe at finde saa mange Menneskevenner?

De ædelmodige, som ville deeltage i denne Mands Skjæbne og paa foranførte Maade bidrage til hans Lykke, ville behage herpaa at antegne deres Navne.

P. F. Berg.»

Skrivelsen fik følgende Underskrifter:

Kmdr. og Kapt. *A. F. Lützow*, 200 Rdl.; Hr. *Wiesener*, Chirurgus hos Arveprins *Christian Frederik*, 100 Rdl.; Brygger *D. C. E. Wulff*, 100 Rdl.; Kammerraad, Bogholder *L. O. Dauw*, 100 Rdl.; Søkaptajn *J. H. M. Wigant*, 100 Rdl.; Søtøjhus-Forvalter *F. Winge*, 100 Rdl.; Fuldmægtig for Generalpostvæsnet *F. Jürgensen*, 100 Rdl.; Fuldmægtig ved Stadskonduktørens Kontor *Chr. Berg* *), 100 Rdl. — Med dette Dokument som Bilag, ansøger P. Berg — anbefalet af sin afskedigede Principal, Gros. Chr. Hansen — 24/1 1793 General-Lotto'et om Ansættelse, og i Febr. s. A. opnaar han Kollektionen.

Men det havde nok ikke den allerbedste Art med det ham betroede Embede; thi et halvt Aars Tid efter, maa han affatte følgende besynderlige Ansøgning til Finanskasse-Direktionen:

---

*) En Bror til P. Fr. Berg; om ham senere.

«Da en Person, som jeg ei kjender videre end for Anseelse, adskillige Gange har spillet anseeligt i min Collection og til den nu sidste 687de Trækning i Kjøbenhavn lod indføre Billetter for 180 Rdl., hvorpaa han betalte mig strax 10 Rdl. med de helligste Løfter om Tirsdag Formiddag at løse dem og betale Resten; jeg vægred mig derved, eftersom det var saa betydeligt, men han forsikrede mig nok saa høit, at jeg ei skulde blive bedraget, thi de tilhørte ei een Person, men forskjellige Partier, og da han forhen bestandig havde været promte med Betaling, lod jeg mig endelig overtale dertil, imidlertid blev han borte og der blev ei vundet det ringeste paa Billetterne, hvorved jeg altsaa tabte 170 Rdl., desuden har jeg endeel Pandter, saavel i Guld- og Sølvpenge som andet Sølv-Tøy foruden adskillige, som jeg staar i Regning med som jeg kjender og som er mig sikre nok; dette tilsammen tilligemed de 170 Rdl. udgjør noget over 400 Rdl.; vel er den virkelige Cassemangel ei mere end de 170 Rdl., men det øvrige kan jeg dog ikke bruge hverken ved Opgjørelse til Lottoet eller betale Gevinster med; hvorfor jeg herved allerunderdanigst andsøger, at mig naadigst maatte forundes Credit for bemeldte 400 Rdl. ved den kongl. Lotto-Casse, imod at jeg derfor udgiver Vexel-Obligation og aarlig afbetale 100 Rdl. eller 25 Rdl. quartaliter i 4re paa hinanden efterfølgende Aar fra Obligationens Dato. I Betragtning af andførte sandfærdige Grund, og da jeg desuden haver 1000 Rdl.s Caution for min Collection, smigrer jeg mig med det faste Haab, at den høie Direction ei ville see en Mand med Kone og 4re smaa umyndige Børn totaliter ruineret, naar jeg skulde derfor miste Collectionen, hvorved jeg da mistede mit hele Levebrød, da jeg derimod, naar jeg allernaadigst bliver forundt bemeldte Dilation, kan betale det alt. I Forventning af den høie Directions allernaadigste og gunstigste Resolution forbliver jeg

Kjøbenhavn, d. 29. Juni 1793.

Allerunderdanigst

P. F. Berg.»

Man svarer ham, at Kredit til Spillerne er ham udtrykkelig forbudt, og forbudt er det ogsaa at tage andet end *rede* Penge, hvorfor hans Ansøgning «ikke kan forestilles Hans Majestæt, hvilket ham til Efterretning herved communiceres ved Erindring, at han for Eftertiden vilde holde sig de ham foreskrevne For-

holds-Regler efterrettelige, naar han ellers agter at beholde den ham anfortroede Collection» [Finanskassen 11/7 1793].

Men først paa Aaret 1794 er det uhjælpelig galt igjen; General-Lotto-Administrationen skriver herom følgende til Finanskasse-Direktionen 16. Jan. 1794:

«Hos *Collecteur Berg*, som collecterer i Grosserer Hansens Stue [ɔ: Kollektion Nr. 43], havde snart samme Hændelse kunnet indtræffe, som fandt Stæd med Major *Steuben* og bemeldte *Hansen*.

En velklædt Mand kommer Tirsdag Formiddag med 3de Billetter og forlangte, at de forseglede Lister maatte blive eftersete, om hans Billetter derudi vare indførte. — Billetternes Beløb vare 20 Rdl., men i begge Lister var kun udført 4 Rdl. og nogle Mark, hvor der paa Billetten paa Terne og Quarterne var Besætninger med Marker vare i Listerne kun lige saa mange Skillinger eller slet intet; saa at 15 Rdl. var gaaet i Bergs Lomme, Lottoet til Tab. — Man lod strax opkalde Berg med hans Protocol. I denne var Besætningen i alle Maader overeensstemmende med de udstædte Billetter. Paa Forespørgsel, hvorledes denne store Forskiel paa hans Lister og Protocol kunde finde Sted var hans Svar, at han ikke kunde begribe, hvor denne Feil var kommen fra, undtagen at det var Listeskriverens Skyld. Man rettede derpaa efter Billetterne, saa at Spilleren var i Sikkerhed, om nogle af hans Tal var udkommen.

Man har derpaa afsat Berg fra Collectionen, hvilket man ikke har villet undlade ærbødigst at indberette til den kongelige Finance Cassa Direction, om noget videre i denne Sag imod Berg skulde foretages, men tillige maae vi anmelde, at vel have vi den eene Deel af Corpus delicti i Hænde, nemlig Listerne, men den anden Deel, nemlig de originale Billetter, fattes os, da den Vedkommende ikke har villet levere dem fra sig, og vi ikke vide, hvor han er at finde; vel har man Gjenpart af disse Billetter, men vi skiønner ikke, at Gjenparter kunde komme i Betragtning for en Part imod en anden, naar der paa lovlig Maade skulde procederes imod ham.

Der er intet vundet paa disse Billetter for Spilleren, og i øvrigt er denne Bergs Skæbne ved denne Leilighed ond nok, da han ved at miste Collectionen taber den eneste Nærings-Vey til Underholdning for sig, Kone og endeel smaae Børn.»

En halv Snes Dage efter modtager Finanskassedirektionen følgende Skrivelse fra *Berg*:

«Underdanigst *Pro Memoria*!

Da der ved den 697de Trækning i Kjbh. i min Collection ved Listernes Reenskrivning ulykkeviis var indløben den betydelige Forseelse, at Besætningen paa 3de Billetter ey forefandtes saaledes i de af mig til Det Kong. Lotto indgivne Lister som i min Protocol og de af mig udstedte Billetter, saa blev min Collection mig strax af Administrationen fratagen, saa jeg nu ey haver det ringeste at leve af og forsørge Kone og 4 smaae uskyldige Børn med, saavelsom og min gamle Sviger Moder, som jeg haver maattet tage til mig, efterat hendes Mand Sal. Capt. *Hartvig* sidst i Decb. forrige Aar døde, og hun ey haver mere, end hvad hun gaaer og staaer i og aldeles ingen Pension at leve af. I den Tiid, jeg har haft Collectionen, har jeg og hos adskillige Spillere lidt betydelige Tab, og i Følge General-Revisionens Antegnelse ved 694de Trækning i Kjbh. bliver mig formedelst et Tals Feylskrivning, som dog rigtig og tydelig nok findes ey allene i min Protocol men og i den anden til Lottoet indgivne Liste en 2 Sk. Terne udslettet, som med sine Amber beløber [sig] til 121 Rdl. 4 Mk. mig til Last, dette med iberegnet vil altsaa min Gjæld til den kgl. General Lotto Cassa circa blive 800 Rdl.; men i hvor ubetydelig end denne Capital ville være for Hans Maiestæts Casse, saa følelig bliver dog Tabet for mine Cautionister, hvilket en Deel og maaskee de fleeste af dem sikkert ikke kunde taale, og naar nu disse saaledes tvungne af Nødvendigheden gjøre Indførsel hos mig og borttager det lidet jeg eyer, saa har jeg ey allene intet at leve af, min Kone og Børn hverken at sidde eller ligge paa, og saaledes bliver jeg med min talrige Familie da udsat for en Skjæbne, som ikke kan andet, end opvække Medlidenhed og Medynk hos enhver Menneske-Ven.

Overbeviist om, at Hans Kongl. Maiestæts landsfaderlige Naade og Mildhed ikke uden at blive rørt kunde see en Familie med saa mange uskyldige Børn, aldeles bragt til Bettelstaven og Staten til Byrde uden Udsigt til nogensinde at komme i Stand igjen, vover jeg endnu det sidste Skridt, som i mine fortvivlede Omstændigheder er bleven tilovers for mig, herved allerunderdanigst at ansøge, at bemeldte min Gjæld til

den Kongl. General Lotto-Cassa allernaadigst maatte vorde eftergivet i Betragtning af min Kone og 4 smaae uskyldige Børn.

Allerunderdanigst

P. F. Berg.»

[27. Jan. 1794.]

Ogsaa General-Administrationen søger endnu engang hos Finanskassedirektionen at gaa lidt i Forbøn for ham:

«Vistnok er det en styg Handling af Berg» saadan at forfalske Listerne og stikke Penge i sin egen Lomme; men «hans store Trang at underholde 8 á 9 Mennesker dagligen med alt det fornødne med *3 à 4 Rdl.* ugentligen har forledt ham til at begaae denne Mishandling.» [16/4 1794.]

Der bliver da, saavidt man kan skjønne, intet Retsansvar gjort gjældende imod ham, men hans Bedrageri svider til Kavtionisterne; hans Kassemangel anslaaes til 974 Rdl. 5 Mk. 6 Sk.; deraf stryges dog 121 Rdl. som tvivlsomme; Resten fordres inddreven hos Kavtionisterne; de gi'r sig ynkeligen i en Hoben Skrivelser og Bønfaldelser til Regeringen: Kaptejn *Lützow* er død; *Wiesener* har mistet alt ved Christiansborg Slots Brand; de gav allesammen ved denne Lejlighed efter fattig Evne. — Græder end alle de andre Taarer, saa græder Fuldmægtig *Jürgensen* Blod; hans aarlige Løn overstiger ikke 192 Rdl., skal han nu deraf berøves de 100, saa er han sandelig straffet haardt for den Lyksalighed i 2 Aar at have boet «hos Collecteur *Bergs* Broder»*).

---

*) Her sigtes til den blandt P. F. Bergs Kavtionister omtalte *Chr. Berg*; han var en fem Aar yngre end Peder Frederik, blev Student fra Randers Skole med 1. Karakter 1778 — samme Aar som Broderen, Fr. Bartholin Berg; men medens denne «gik Skolen igjennem» og blev Præst, blev *Christen* kun Cand. phil (1779), og som han skriver i en Ansøgning: «blottet for al Understøttelse uden Bekjendtskab og uden Udsigt for Fremtiden saa jeg mig nødt til [1783] at modtage Plads hos *Basballe*», ɔ: Kjbhs. Stadskonduktør; da denne dør, og Professor Rawert i Christiania udnævnes i hans Sted, constitueres Chr. Berg 15. Febr. 1790 «indtil hans [ɔ: Rawerts] Nedkomst». — 5. Jan. 1798 udnævnes Berg til Vægterinspektør i Kjbh.; til at begynde med er Lønnen kun 350 Rdl.; Aar 1800 er den dog ifølge d. kgl. Bestalling allerede stegen til 700 Rdl. I denne Stilling, hvori han omsider udnævnes til Kancelliraad, gik det ham ikke et Haar bedre end Broderen; han forgreb sig paa Vægternes Kasse og arresteredes 5. Novb. 1825; under Forhørerne viste det sig, at hans Bedragerier havde staaet paa lige siden 1811, og at han i den Tid havde tilvendt sig af Væg-

Naa, saa opnaar da *han* den Formildelse, at han maa indbetale de 100 Rdl. portionsvis med 12 Rdl. Kvartalet. Men overfor de øvrige kjendes ingen Pardon. Der gaar dog endnu godt to Aar med Ansøgninger og Viderværdigheder, før de skuffede Kavtionister kan bekvemme sig til at tro paa Regeringens Haardhjærtethed.

De havde aldrig troet det om Berg; han havde lovet dem det saa sikkert og sandt, at de i allerværste Fald kun skulde komme til at bøde for én Trækning; men her opkræves jo for hele fire! — Og Penge har han jo ingen af, Manden, og intet han ejer af smaat eller stort; saa det vilde være aldeles ørkesløst for dem at søge Erstatning hos ham. — De trygler videre hos Regeringen: *kan* de ikke opnaa fuldkommen Fritagelse — hvad de absolut vilde foretrække — tilbyder de da i Guds Navn 30 pCt. af Kavtionssummen. Men nu taber Finanskasse-Direktionen omsider Taalmodigheden og dikterer — 6. Decb. 1796 — at der «intetsomhelst Afslag kan finde Sted, og at ingen Ophold i Sagens lovformelige Gang derved maatte forvoldes».

Efter denne Dag er Navnet *P. Fr. Berg* som blæst ud af al Verdens Protokoller, og hvert Spor til hans Retræte udslettet. Sandsynligvis har han forladt Hovedstaden for at dølge sin Vanære i én eller anden provinsiel Afkrog; han kan dog ogsaa, som Sagnet siger, have slaaet sig paa Søen; de mange Sø-Ulker, der altid sværmede ved hans Barselgilder, kunde jo tyde paa, at han tidligere havde staaet i et eller andet uopklaret Forhold til det vaade Element.

Om hans Svigermoder, den fattige Kaptejn-Enke *Wilhelmina Hartwieg*, hører vi, at hun dør af Vattersot i Brystet 25. Aug. 1805 [Nr. 173, Skidenstræde]; hun begraves paa «Den Herre Zebaoths» Kirkegaard 30. August: «Jorden frit. Kirken intet. Skolen 3 Mk.» *).

---

ternes Penge 2901 Rdl. 3 Mk. 11 Sk. — D. 7. April 1827 lader man dog Sagen falde imod at der indbetales 1500 Rdl.; derpaa kommer den nu 65-aarige Kancelliraad atter paa fri Fod, men Embedet tages fra ham 5. Juni 1827, om end hans Eftermand *Knudsen* maa indgaa paa at yde ham en aarlig Understøttelse af 300 Rdl. Ved Chr. Bergs Død 26/5 1839 falder Vægterne over Boet med deres Fordring: stor 2901 Rdl., saa hans stakkels Enke *Sara Cecilia Valeria Berg* († 27/9 1843) havde haardt nok ved at holde dem Stangen. — Der nævnes tre Børn: 1) *Frederik Johan Ulrik Berg* (f. 14/8 1809 † 1/8 1863), først Elev i Metropolitanskolen, saa Tømrer, saa 1835 Lærer i Kornerup-Svogerslev; 2) *Christian Berg*, 3) *Cathinka Berg*. [Se bl. a. *Det kjbh.ske Politis Brevbøger* 1825: Nr. 2264; 1826: Nr. 24, 99, 344, 482, 732, samt *Kjbhs. Skifteretsprotokol* for 1839 og 1843, *Jagtvejs-Arkivet.*]

*) Se den tyske Menigheds Kirkebog, 1805.

Hvor end nu *P. Fr. Berg* og Hustru er bleven af i Verden, véd vi, at hans Børn omsider havnede hos hans Bror, *Frederik Bartholin Berg*, der efter endt Examen kom hjem til Virring og hjalp den gamle Far, Provst *Fr. P. Berg*, med Embedet for efter hans Død [4/11 1787] at blive Præst i hans Sted for *Virring-Essenbæk* Menighed. Provst blev han da ogsaa for Sønderhald Herred, men dette først 1803. Den 6. Juli 1786 ægtede han *Stine Bottler*, en Kjøbenhavnerinde; hun døde 23. Juni 1810. Ved Fr. Bartholin Bergs Død Aaret efter d. 11. Febr. 1811 lod hans to yngste Børn indrykke følgende Dødsannonce i *Randers Avis* [16/2 1811]:

«Blid og rolig forlod ved en stille Død denne Verden vor saa inderlig elskede Fader, residerende Præst og Provst Hr. *Frederik Bartholin Berg*, her i Virring Præstegaard den 11te Febr. Kl. 8 om Morgenen i sin Alders 50de og Embedes 24de Aar. Hans Blidhed som Ven, hans Trofasthed som Ægtefælle, og hans Ømhed som Fader give ham et kjært Minde i deres Hjerter, som kjendte denne saa saare gode Mand. Hans Tab begræder hans 3de efterladte, nu fader- og moderløse Børn, hvoraf han favnede med sine ømme, faderhulde Arme i Livets sidste Stund de 2de Yngste, som hos ham hjemmeværende, og gav dem alle sin faderlige Velsignelse*). — Enhver, som kjendte denne eiegode Mand og Fader, vil vist deeltage uden skriftlig Bevidnelse, i denne vor store og billige Sorg. Hans Liv var Fred, hans Død var Roe; velsignet være hans Minde!

Virring Præstegaard, den 11. Febr. 1811.

*Nicol. Frid. Berg.***) *Frederike Cathr. Berg.****)

Til den stille, østjydske Præstegaard med dens 64 Storkereder kom da denne husvilde Børneflok, hvis Forældre havde mistet alt, endog deres Medmenneskers Agtelse. Den ældste i Flokken var jo *Friderich Georg Berg*. Om ham aftrykker vi den Nekrolog, som Blicher efter hans Død lod indrykke i *Rand. Avis* [15/6 1840]; den lyder saaledes:

---

*) Den ældste af Børnene var den som Redaktør og Oversætter bekjendte *Jørgen Ludvig Berg*, Adjunkt ved Latinskolen i Nykjøbing F. (f. 17/6 1787 † ugift i Kjbh. 16/7 1853).

**) Styrmand; f. 1791 † 1812.

***) f. 1789.

«Frederik Berg.

Full many a gem of purest ray serene,
the dark unfathom'd caves of Ocean bear,
full many a flowr is born to blush unséen
and waste its sweetness on the desert air.
Gray.

He was a man — take him for that in all.
Shakespeare.

Denne min gamle, dyrebare Ven, over hvis Navn jeg, styrket ved Haabet, har plantet Sørgekorset, er født i Kjøbenhavn 1784*), og kort efter Fødselen overgivet — ligesom flere af hans nu bortdøde Søskende**) — til en Farbroders Omhu. Samme, længst bortdøde Provst *Berg* i Virring og hans værdige Hustrue pleiede og opdroge Drengen, indtil han efter eget Ønske kom til Søes. Da han havde gjort nogle Reiser, sørgede Pleieforældrene for, at han blev underviist til Styrmandsexamen, den han ogsaa tog med Hæder. Som Styrmand foer han nu i flere Aar paa Middelhavet, Øster- og Nordsøen, indtil Vennetoget 1807 stoppede ham — som saa mange — i Kjøbenhavn. Han, i Forening med et Hundrede eller flere Styrmænd, udbade sig en Skjøtpram eller Flaadebatteri, hvilken de allene bemandede og dermed gjorde god, men som alle andre, unyttig Tjeneste. Og mindes jeg, blandt anden Commerce, hvorlunde denne Søkriger-Elite en Gang i Kallebodstrand tog den engelske Circumvallationslinie i Flanken. Rigtignok udrettede de ikke stort mere end at skyde en enkelt Lobster***) og at gjøre et Aftensbord og en Stue ryddelig†), men Meningen var god. Det være her ved Leilighed sagt, at det er bedrøveligt, naar Folk har Lyst til Commerce, og Værten ikke vil tillade dem at slaaes, men — som vi Jyder altid trøste os — «det skulde nu saaledes være». Derefter gik Berg

---

*) Skal være: 10. Jan. 1786.

**) ɔ: *Peter Christian*, f. 18/8 1787; om ham véd vi intet; Catharine Vilhelmine f. 29/12 1788 † 22/2 1837.

***) «Hummer, saaledes kalde de engelske Søfolk Landkrigerne af deres røde Uniform.» [Blichers Anm.]

†) «En Aften, da de engelske Officierer havde anrettet en Souper i et Huus ved det gamle Posthuus, kom en dansk Kanonkugle og feiede Bordet paa langs, saa Fade, Tallerkener, Flasker og Glas med hele Indholden gik — som de sige — *to Hell.*» [Bl. Anm.]

som *Maanedslieutenant* hele den syvaarige Krig igjennem paa Kanonbaadene og deeltog med Hæder i flere Kampe mod den engelske Overmagt. Henimod Krigens Ende giftede han sig med Jfr. *Marie Fisker* i Aarhuus. Denne elskelige Hustrue mistede han inden Aars Forløb, da hun døde, efter at have bragt en endnu levende Datter til Verden*).

Vi fik Fred — Gud bedre os! Vi havde flere Sømænd end Skibe; Berg kunde ingen Ansættelse faa. Han ombyttede da Roerpinden med Plovkjæppen og tjente i flere Aar Brødet til sig og den Moderløse som Avlsforvalter**), stedse til Vedkommendes fulde Tilfredshed.

I denne Periode blev han forlovet med sin nu efterlevende Enke *Severine Ingerslev*, Datter af længst bortdøde Provst Ingerslev i Saxild***). — For at vorde istand til at forsørge hende, slap han ogsaa Plovkjæppen og tog fat paa — Pegepinden. Han tog nemlig Skolelærerexamen og blev ansat i dette Fag i den tydske Kolonistby *Grønhøj*. I henved 16 Aar bestyrede han dette Embede med samme Iver og Retskaffenhed, han havde udviist som Sømand og som Landmand. Derfra blev han befordret til *Dalbynedre*, og hvorvel han i pecuniair Henseende neppe vandt ved Byttet, saa vandt han dog at komme i stadig Forbindelse med en trofast Hjerteven. Denne vilde neppe vide mig Tak, om jeg her stillede hans Navn til Skue. Men saa meget maae vel tillades mig at yttre: at om end hans Kjole er mørk, da er hans Aand lys, og hans Hjerte af ædelt Stof.†)

Men jeg skylder Forklaring af mine Inscriptioner eller Mottoer — hvad man vil kalde dem. Jeg veed hartad ikke, hvor jeg skal begynde; men det veed jeg, at saaledes som jeg begynder, saaledes kan jeg ende. — Han var en Mand i Eet og Alt. — Han var sig selv lig, hvad enten han i hele tre Uger levede af Ærter og Vand††), hvad eller han hos sine foresatte Søe-

*) *Gertrud Marie Fischer* viedes til Berg i Vor Frue Kirke i Aarhus 26/12 1813, fødte ham Aaret efter Datteren *Maren* (døbt i Grenaa 6/10 1814); Bergs Hustru døde 9/11 1814. Datteren boede senere i Aalborg.

**) Bl. a. paa *Ring Kloster* ved Skanderborg.

***) *Jacob Abel Ingerslev*, f. 1759 † 1821, giftede sig 1785 med *Vita Bering* fra Gylling [f. 1756 † i Aalborg 1856]. De havde en lille Børneflok paa 9 Sønner og 6 Døtre.

†) Her tænkes sikkert paa Pastor *Carlsen*, Dalbyneder.

††) «Paa en Sørejse til Archangel, hvor Skibet blev saa langt og saa længe forslaget, at Provianten slap op.» [Bl.' Anm.]

officierer levede hver Dag med den rige Mand; hvad enten han i sex Uger laae under Vinters Hjerte i Beltet paa en aaben Kanonbaad*), hvad eller han laae paa et smilende Lyststed**) — det timedes ham dog hverken tit eller længe. — Hans Sindsroe, hans Besindighed, hans stille Mod og Standhaftighed, hans ædle Grundsætninger — alt var hos ham urokkeligt uforandret. — Han var en trofast Ven, og det for flere end den, der skriver disse sande Ord; det kan da let indsees, hvad han var for Hustrue og Børn. — Han var den bedste Huusfader, jeg i mine Dage har kjendt. Da han, kaldet til Degneembedet i Grønhøj, giftede sig for anden Gang, eiede han ikke stort mere end en Seng, et Par Borde og Stole og ubetydeligt Kjøkkentøi. Men uagtet hans Familie hvert andet Aar forøgedes for ham i dette magre Embede, vidste dog han, understøttet af sin værdige Hustrue, med Afknappelse af, hvad der endog hos den simpleste Almue ansees som Fornødenheder, ei allene at hæde sig selv og Børnene, men endog Tid efter anden at anskaffe sig manglende Huusgeraad. Gjæld kjendte han ikke, men Mangel desto nøiere, og dog har jeg — hans trediveaarige Ven — aldrig fornummet et Mismodssuk undslippe hans modige Bryst.

Visselig! Det var et Sorgens Budskab, jeg modtog ved min Hjemkomst, at han, efter 13 Dages Sygeleie (af Typhus) var bortkaldet fra syv Børn***), af hvilke det ældste neppe er fuldvoxent, og det yngste endnu dier Moderens kummerfulde Bryst: Ak! hun har mistet sin Hjerteven, hendes og alle Børnenes utrættelige Forsørger; og Fremtiden har intet andet Lys for hende end det, som Barmhjertighedens Gud vil tænde i medfølende Hjerter.

De forestaaende Linier af Digteren *Gray* være min Gravskrivt over en Mand, hvis Lige man vel finder faae Gange i det længste Liv:

«Heel mangen Ædelsteen af renest' Vand
er skjult i Mørke i den dybe Strand.
Heel mangen yndig Blomst af sødest Duft
ukjendt henvisner i den tomme Luft.»

St. St. Blicher.

---

*) «Vinteren 1813.» [Bl.' Anm.]

**) «Ring Kloster ved Skanderborg Sø, hvor han en Tid havde Tjeneste som Avlsbestyrer.» [Bl.' Anm.]

***) ɔ: [1]) *Peter Abel*, [2]) *Carl Vitus*, [3]) *Frederik Vilhelm*, [4]) *Christiane*, [5]) *Vita*, [6]) *Ida Sophie*, [7]) *Hans Peter Christian*.

— Vi skal endnu supplere denne Skildring af Blichers Svoger og «trediveaarige Ven» med følgende: Da han var kommen hjem fra sine Styrmandsfarter i Middelhavet og andetsteds, blev han Maanedsløjtnant ved Marinen; hans Udnævnelse er af 15. Juli 1808; $^{22}/_4$ 1809 er han Chef for en Kanonchalup paa Kjbhs. Rhed; $^{10}/_2$ 1810 bestyrer han Transporten fra Fredericia til Norge; $^{14}/_4$ s. A. er han Chef for en Kanonchalup Litra 6 Nr. 4 ved Præstø; $^{14}/_5$ 1811 opholder han sig i Roflotillen ved Rørvig, $^{24}/_5$ 1812 finder vi ham ved Roflotillen udenfor Grenaa o. s. fr. Til at begynde med bor han mest i Kjbh. (Skidenstræde), men fra 1809 faar han næsten altid Vinterorlov til Aarhus, idet han skriver [$^{28}/_{11}$ 1809]:

«*Jeg har der en Deel af min Familie*, og det vil altsaa ikke være mig saa vanskelig som her [ɔ: i Kjbhv.] at komme ud med min Maaneds Gage.»

Admiralitetet skriver til ham $^{5}/_2$ 1814: «da Deres Tjeneste som Maanedsløitenant ikke længere behøves, saa vil De blive afskediget»; Lønnen ophører fra $^{5}/_2$ og ud paa Sommeren følger saa Afskedigelsen:

«Til forhenværende Maaneds Lieutnant
Hr. Friderich Georg Berg.

Ved hoslagt at tilstille Dem Deres Afsked som Maanedslieutnant, samt én for Dem under 24. Febr. d. A. *udfærdiget Recommandation*, paalægges De herved strax at indsende den Dem meddelte Maaneds Lieutnants Depesche.

Admiralitets og Commissariats Coll. 15. Septb. 1814.

Wengel. *Bille.* *Grove.* *Holsten.*»

Nu søger han da til Landvæsnet, indtil han begynder at forberede sig til Skolelærergjærning hos gamle *Niels Blicher* i Randlev. $^{28}/_{10}$ 1821 andrager han i en Skrivelse, dateret *Thorning*, om at maatte have lige Ret med andre Seminarister; han fortæller, at han maatte opgive Stillingen som Maanedsløjtnant, da de «indfaldende ugunstige Conjuncturer hindrede mig i at fortsætte min engang begyndte Løbebane». — Niels Blicher anbefaler [$^{18}/_{11}$ 1820] stærkt Bergs Andragende. Han har en lang Tid opholdt sig i N. Bl.' Hus; han er en god Musiker og en

fortrinlig Sanger. Og St. St. Blicher ledsager hans Begjæring med følgende Attest:

«Forhenværende Maanedslieutnant *Friderich Berg* haver for mig aflagt saa tilstrækkelige Prøver saavel paa hans solide Kundskaber, som paa hans Duelighed, Gaver og Lyst til Underviisningsvæsenet, at jeg af ganske Hjerte tør allerunderdanigst anbefale hans Ansøgning til allernaadigst Bønhørelse.

Thorning Præstegaard, den 31. Octb. 1821.

S. S. Blicher,
Sognepræst.»

Han faar sit Andragende bevilget 4. Decb. 1821. Omkring samme Tid maa Skoledirektionen i Lysgaard Herred have skjænket ham Embedet som Degn i Grønhøj paa Ahlheden. Den 2. Novb. 1823 viedes han af Svogeren St. Blicher i Thorning Kirke til *Severine Elisabeth Marie Ingerslev*, med hvem han sled Livet i det lille magre Hede-Kald. Men 23. Jan. 1837 beskikkede Biskoppen i Aarhus, *Paludan-Müller*, ham — paa Pastor *Carlsens* Anbefaling — til Skolelærer og Kirkesanger for *Dalbyneder* ved Randers. Her døde han af Tyfus 6. Juni 1840.

Naar Blicher ikke saa sjælden henter sine Skildringer fra Officers-Kredse, grunder de sig sikkert for en væsentlig Del paa Oplevelser, som han har haft i Samvær med denne muntre unge Mand, forinden Berg, ligesom Blicher selv, spændtes under Armodens og Familjeforsørgerens trælsomme Aag.

En anden af P. Fr. Bergs Børn *Catharine Wilhelmine* Berg [f. $^{29}/_{12}$ 1788] giftede sig omkring 1815 med St. Blichers eneste Bror, *Jens Blicher**), der var bleven Officer ved 3. jydske Inf. Regim. $^{23}/_{6}$ 1808 [Premierløjtnant $^{4}/_{7}$ 1812], fik sin Afsked fra Militæret $^{5}/_{7}$ 1814, og levede Resten af sine Dage som Degn i Ørting. Han var al sin Tid meget fattig og skal have været en Del forfalden; Catharina fødte ham i Ørting sex Børn, der dog ikke alle overlevede Forældrene**). — Efter Faderens Død i 1835 flyttede Enken over til Lerdrup i Gylling Sogn, hvor hun døde d. 22. Febr. 1837, og de forældreløse Børn havnede nu hos

*) Se dette Værk I, S. 89; 195.

**) 1) *Niels Christian*, f. $^{11}/_{4}$ 1816 † 1825; 2) *Caroline Frederike*, f. $^{27}/_{1}$ 1818 † 1833, 3) *Steeen Steensen*, f. $^{17}/_{8}$ 1820; 4) *Peter*, f. $^{26}/_{9}$ 1822; 5) *Nicoline Christiane*, f. $^{14}/_{11}$ 1825; 6) *Immanuel*, f. $^{23}/_{12}$ 1830.

licher, hvor de bidrog deres til at tynge paa Digterens i ejen fuldt belastede Budget. — Den yngste i Rækken *Imma-* vendte tilbage til Fødesognet, Ørting, hvor han som «en sølle :el» døde paa Fattigvæsnet, 1867. Ogsaa her er Blicherslæg- Vanskæbne da i virksom Aktivitet.

Den yngste af P. Fr. Bergs Børn og hende, som det var holdt at ledsage Blicher gjennem Livet, var *Ernestine Juliane.* :n eller anden uopklaret Maade er hun i Barndomsaarene kom- fra Virring til Spentrup Præstegaard. Præsten her var [1780— *Peter Daniel Blicher* [f. 1753 † 1809], en Bror til St. Bli- Far, Niels Blicher. D. 23. Novb. 1781 havde han giftet ied sin Formand Brøchners Enke: *Mette Marie Sørensdatter ge* [f. 1740], men da hun døde 14/8 1799, havde han bejlet Søster til Provst *P. J. Kruse* i Randers — *Karen Marie* : [f. 1778 † 1805] — og hjemført hende som sin Brud 9/9); hun fødte ham 1802 Datteren Mette Marie, men tre Aar 18/8 1805 var han atter Enkemand.

Den halvgamle Præstemand sled nu Tiden med at øge sit jor- Gods; dog gik han endnu, saa gammel han var, i Giftermaals- r, og d. 20. Sept. 1808 tog den 55-aarige Pastor tilægte den konfirmerede *Ernestine*, der efter Sagnet skal have gaaet flere i Præstegaarden og døjet ondt under en tyrannisk Hushol- :e**). Aaret efter dette Giftermaal og umiddelbart efter at Konfirmand af en Kone havde født ham en Søn, den e saa mislykkede *Niels* [f. 23/6 1809], døde P. D. Bli- d. 6. Oktb. 1809 efterladende sin lille buttede Barnekone :e betydelige Rigdomme, som hun dog maatte dele først og med Sønnen, men tillige med en Del af hendes afdøde endnu levende kvindelige Slægtninger; her indtog natur- P. Daniel Bl.' Datter af andet Ægteskab: *Karen Marie* en illing; hun havde jo endda annammet en Slump allerede derens Død. Ved Skiftet 19. Sept. 1808 tillagdes der Karen : i Mødrenearv 5500 Rdl., det halve af P. D. Blichers op- : Bo. Ved det endelige Skifte d. 25. Juli 1811 kom det dog for Alvor frem, hvilken rig Mand P. D. Bl. havde været; han begge sine Kirker i Spentrup og Gassum samt flere Gaarde og r og havde adskillige af sine Sognebørn godt i Lommen;

---

*) Se: *Tale ved Hr. Pastor P. D. Blichers og Jomfru K. M. Kruses Co on* udi Spentrup Kirke d. 9. Sept. 1801, holden og efter nogle Ven- Ønske udgiven af *P. J. Kruse.*

**) Se Ev. T. Kr. og Lund: *St. St. Bl.* S. 10—11.

en fornem Dame, Fru *v. Secher* til *Vosnæsgaard* skyldte ham 2080 Rdl.; i hvilken Grad han har haft alting «sat op» ses deraf, at Auktionen over Præstegaardens Ud- og Indbo indbragte alene *5883* Rdl. Nægtes kan det ikke, at man faar underlige Tanker om den rige Præsts Sanddruhed, naar han kort i Forvejen — da han forinden sit tredje Giftermaal skulde skifte med Datteren — opgav sine Ejendele til kun at udgjøre 11,000 Rdl., mens de nu efter knap 3 Aars Forløb viser sig at repræsentere den nette Sum af *43,336 Rdl. 5 Mk. 13 Sk.* Deraf var dog som nævnt 5500 Rdl. tidligere tillagt Datteren Karen Marie; 1000 Rdl. fik Enken efter P. D. Bl.' i 1805 afdøde Bror: *Diderik Chr. Bl.*, Præst i Borup; 1000 Rdl. fik *Pauline Blicher*, en Datter af samme Bror; 2000 Rdl. gik til et Par Frøkner *Brøchner* etc., men endda stod der 30,496 Rdl. 3 Mk. 3 Sk. tilbage som Arvepart for de tre Lykkens Pamphilier: den unge Enke *Ernestine*, der tog nøjagtig Halvdelen, hendes halvaarige Søn *Niels*, der fik 10,165 Rdl. 3 Mk. 1 Sk. lagt ned i Vuggen, og endelig Steddatteren, *Karen Marie*, der maatte lade sig nøje med, hvad de andre to havde levnet, nemlig: 5,082 Rdl. 4 Mk. $8^1/_2$ Sk. foruden de 5,500 fra det tidligere Skifte*).

Det er intet Under, at Guldfuglen i Spentrup Præstegaard baskede med de gyldne Vinger og lokkede mer end én Kavaller til at kigge efter sig; hæftigst dog hin fattige Randers-Adjunkt, der sad i Latin-Klemmen og kivedes med Rektor og skrev tragiske Vers om Død og Weltschmerz og tusind bristede Digterdrømme. At det næppe har smagt den lidt for mandglade Ernestine at være ene, derom vidner den Kjendsgjærning, at hun i den korte Tid, der hengik fra Mandens Død — 6. Okt. 1809 — til sit Giftemaal med St. Blicher — *d. 11. Juni 1810* — var forlovet hele to Gange; først var det en Løjtnant; han druknede under en Skøjtefart paa Limfjorden; da hendes Lavværge, Pastor *Holm* i Borup, kom for at overbringe hende denne tragiske Melding, svarede hun helt oprømt: «Det var rigtig godt, for jeg er netop i disse Dage bleven forlovet med Forpagteren af Hald Præstegaard**).

---

*) Se *Skifteretsprotokollen for Nørhald Herred* 1806—25, S. 24. *[Viborg-Arkivet.]*

**) Se Afsnittet: *Nogle Smaabidrag til St. Blichers Levnedsbeskrivelse* af *Ev. T. Christensen* i Værket: *Skizzer og Bladartikler af St. St. Bl.*, S. 135. — Disse *Smaabidrag* fortjener vel Opmærksomhed, men er dog gjennemgaaende altfor dybt farvede af Tilbøjeligheden til at vælte al Skylden for Blichers ægteskabelige Ulykke over paa ham og lade Fru Ernestine saa vidt muligt gaa fri for ethvert Ansvar. Det vil i Længden være et baade skjævt og uretfærdigt Standpunkt.

At denne Forlovelse heller ikke blev af lang Varighed, derfor sørgede Steen Blicher, der var bleven Lærer i Randers den 14. April 1810, og som med sine 28 Aar paa Bagen, med sit ansete Navn og sin i disse Aar distingverede og hovedstadsmæssige Optræden havde et naturligt Krav paa selv en rig og smuk Kvindes Haand og Hjærte. Hvorledes deres første Bekjendtskab er

Træer plantede af Blicher i Torning Præstegaardshave. [Efter Fot. 1903.]

kommet istand vides ikke; at de ikke har gaaet og set paa hinanden ret længe, inden de tog deres Beslutning, derom vidner Randlev Kirkebog for 1810, hvor gamle Niels Blicher har antegnet følgende:

«2den Pintsedag d. 11. Juni ægteviede jeg i Randlev Kirke — efter erholden kongelig Bevilling — og efter at der var sat 380 Rdl. i Enkekassen samt Bevilling for at vies af en anden

Præst end Provst *N. Bruun* i Spentrup, som det ellers tilkom — min Søn *Steen Steensen Blicher*, Adjunct ved Latin Skolen i Randers, og *Mad. Erneste Blicher*, f. *Berg*, Enke efter min afvigte Aar i Spentrup afdøde Broder Ped. Daniel Blicher.»

Ti Maaneder efter havde de deres første Barn, og i de efterfølgende tyve Aar blev Ernestine Mor til endnu 9, saa Blicher kan med Sandhed sige, at

— — «Skæbnen har beæret
mig med sit Venskab og en frugtbar Viv foræret.» *)

Det er en selvsagt Ting, at Blicher til at begynde med var glad ved den unge Ernestine, saa han i det ovenfor citerede kaade og overgivne Kjædebrev til Vennen *Jens Lyngbye* kunde skrive (i 1811):

«Jeg haver mig en Kone,
jeg ikke bytte gad for Svearikes Throne.»

Senere sank hun betydelig i Prisen. — Fru Ernestine var efter alle Samtidiges Dom meget smuk: lille og buttet, sortlokket og brunøjet; men for Blicher var hun en Attrap; hendes Væsen synes at have været i Slægt med Elverpigens, der kaster det troldende Slør, naar Ungersvenden først er lokket ud paa Gungen.

Som hendes Formue efterhaanden opløste sig i værdiløst Papir, saadan gik det ogsaa med hendes Troskab og hendes løfterige Skjønhed. Hvornaar Misèren er indtraadt kan ikke oplyses; længe har den sikkert ikke ladet vente paa sig. *Han* var Digter og som de fleste af denne Race: upraktisk, exalteret og let at saare; et skjælvende Bundt af Nerver, der reagerede kraftigt ved det ringeste Møde med alt det, der føltes som ondt og koldt. Og *hun* var en gjennemprosaisk Natur, uden Glimt af Idealitet og uden Skygge af Agtelse for Mandens Digterkald. Ledte andre Talen hen paa Blichers Bøger, havde hun altid den staaende Sats paa rede Haand: «Aa, jeg *bryder* mig ikke det mindste om det!» — Det er i god Overensstemmelse hermed, at, skjønt man véd, Blicher altid forærede hende et Exemplar af sine Værker med Tilegnelse, saa udviser Skiftet efter hende, at hun ved sin Død, af Bøger kun ejede en Salmebog. Alle Blichers Værker havde hun forlængst skilt sig af med. Ogsaa hendes endnu le-

---

*) *Kjædebrevet.* Se I, S. 37.

vende Svigerdatter *Vilhelmine Blicher*, f. *Fjelstrup*, vidner: «Hun læste ikke en Tøddel af Blichers Skrifter, end ikke de dejlige Digte!» — Men ingen Lykke kan bestaa — idet mindste ikke i en Digters Hytte — uden en vis Idealitet. Ernestine kunde maaske have gjort god Fyldest i et Smaaborgerhjem i en Provinsby; der staar omkring hende en kjær Duft af hakkede Løg og nystrøgne Gardiner; men af Hjærte, af Ømhed, af en Smule god Vilje til at staa Last og Brast med en stakkels forpint, af Lykken svigtet Digtersjæl — nej, dertil mærker vi absolut intet. — Hendes Omgivelser skildrer hende som kivagtig og «disputersyg»; skjønt vi

Den nuværende Torning Præstegaard. [Fot. 1903.]

anser hende for mindre end middelbegavet, har hun øjensynlig haft Kløgt nok til at vide, hvor en giftig Pil bør anbringes for at gjøre den ønskede Virkning. «Mest tror jeg de blev uenige om det økonomiske», siger én af Sønnerne. Blicher havde jo faaet 15,000 Rdl. med hende; om end nu denne Sum senere viste sig at være af en noget problematisk Art, er der ikke Tvivl om, at det er en Trumf, som er bleven spillet ud til Blicher mange Gange i den Tomands-Sjervinsel, som han saa ugjærne har maattet deltage i under Spentrup Præstegaardstag; selv den Dag i Dag ser vi denne Trumf taget op og benyttet mod vor Digter i en snæver Vending. — Med Hensyn til den Kjærlighedsgrund hvorpaa de byggede deres Forhold, da synes Fru Ernestine at have

hørt til de Kvinder, der er istand til omtrent lige meget at elske alle Mænd, naar man netop undtager deres egen; thi han er under alle Omstændigheder den, de til enhver Tid elsker mindst. Fru Ernestine tog øjensynligt Blicher ene og alene, fordi han dengang var, hvad han i sit eget Sprog kalder en «Mahognifyr», og fordi han kom som en frelsende Engel og friede hende ud af den kjedsomme Enkestand. Hun var jo ikke synderlig mere end halvt saa gammel som han, og paa den Konto har Blicher sikkert ofte set gjennem Fingre med hende og hyppigst ladet hende faa det sidste Ord. Alle Røster samstemmer i, at hun har været af en løsagtig Natur; især skal hun have følt en ubændig Lidenskab for hendes Mands Kuske; i Torning var det «*Hans fra Rørt*», der nød hendes Gunst; siden — i Spentrup — blev det «*Kræn Kusk fra Kousted*» *), og ham er det, der sættes i Forbindelse med det Apropos som Blicher gjør i sine *Livserindringer* [Pag. XI] der hvor han fortæller om sit Giftermaal i 1810 med «Erneste Juliane Berg, som den Gang gik i sit 17de Aar». Blichers mysteriøse, korte Bemærkning har jo følgende Ordlyd: «Hans [ɔ: Blichers] Fødselsdag var den 11te October, hans Bryllupsdag den 11te Juni, og den 11te December 1827 er en mærkelig Terminsdag for ham — ikke i Pengevæsen men i Skjæbnens Gang: dog Verden skjøtter vel ikke om at vide, hvad han selv ønskede at glemme» **). — Dersom Blicher virkelig har haft i sin Agt baade selv at glemme denne Ulykkens Dag og faa andre til det samme, saa har han handlet ligesaa uklogt som i sin Tid den gamle Filosof *Immanuel Kant*, der var bleven vred paa sin Tjener, men pintes af denne Vrede og derfor skrev i sin Lommebog: «*Lampe musz vergessen werden!*» — Blicher glemte det aldrig, og han har omtalt det paa saa mange Maader, at hans Biografer ogsaa ere nødte til at huske det.

Hans første Omtale af Sagen findes i nedenstaaende Brev til Stiftsprovst *Jens Stochholm*, der var ansat som Vicar i Aalborg under Bispevakancen fra 1827—33:

*) I Spentrup Kirkebogs *Tilgangsliste* nævnes som ankommen 1825 sammen med Blicher og Familje: *Christen Sørensen* fra Kousted, Kusk, 26 Aar gl. — Som en tredje af Fru Ernestines Galaner nævnes en Trompeter *Kristrup* fra Randers.

**) Denne Bemærkning findes ikke i det første Udkast til *Erindringerne* [se I, S. 1]; heller ikke i den udførligere Udarbejdelse i *Brage og Idun* (1840); først 1846 sætter han den ind i 1. Bind af P. L. Møllers Udg. af Novellerne.

«Høiædle og høiærværdige Hr. Stiftsprovst *Stockholm*,
Ridder af Dbg.

At jeg vover at bebyrde Deres Høiærværdighed, der vist nok har fuldt op af Forretninger, med ilagte Planers gunstige Besørgelse, dertil er Grunden, at jeg anseer Dem som en Medtjener i Christo, for en efter Forløserens Exempel virksom Menneskeven, der redebon vil stræbe at lindre en lidende Broders tunge Lidelser. Med faae Ord: jeg har seet mig nødsaget til at separere mig fra min Kone. Mit Hjerte bløder, og mine forhen fattige Omstændigheder ere ved denne rædselfulde Forandring blevne endnu mere fortvivlede. Jeg har nu blot Haabet paa den barmhjertige Gud, og Troen paa Naaden i alle hans Førelser og Prøvelser. Og i den Troe bliver jeg ved at virke for mine Børn, saalænge han forunder mig Styrke til ikke at segne under mit Kors.

For at redde min oeconomiske Existence har jeg besluttet at udgive mine Fortællinger, der torde have mere end blot romantisk Tendents, særskilte, og venter derpaa et Antal Subscribentere — nogle af Yndest for mine Digtninger og flere maaskee af Medynk over min Ulykke. Deres Høiærværdighed er i den Stilling, at kraftig Anbefaling fra Dem vilde sikkerlig hjelpe meget til mit Ønskes Opnaaelse. I saadant Haab tager jeg mig den Frihed at sende flere Exemplarer til Circulation i Deres Stift. Med høiagtelsesfuld Hilsen fra min gamle Fader, henlever jeg Deres h. Hds.

allerærbødigste
S. S. Blicher.»

Spentrup, den 26. Jan. 1828.

Naar Blicher her siger: «Jeg har seet mig nødt til at separere mig fra min Kone», saa maa Ordene ikke tages paa juridisk Maade, thi om en lovformelig «Separation» var der ikke Tale; Fru Blicher rejste til Randers for en Tid, og Blichers Kusine, *Pauline Blicher*, flyttede ind i Spentrup Præstegaard som Husholderske. Ret længe har denne Adskillelse dog ikke varet, thi saa stor er Vanens Magt, at Blicher — sikkert i en væsentlig Grad under Indflydelse af sin gamle Far — drog til Randers og førte hende tilbage, saa Folkevittigheden sagde, at «det halve Spentrup kjørte hende derud og det andet halve kjørte hende hjem igjen». Og Søndagen derefter skal den 80-aarige Niels Blicher være gaaet op paa Prækestolen og for al Menighedens Aasyn

bedet en Takkebøn i Anledning af sin Svigerdatters, «den bodfærdige Magdalenes» Tilbagekomst. Hvorpaa Fru *Ernestine* begyndte paa en Frisk.*)

— Om den Mistillid, hvormed Blicher i disse Aar saa paa Kvindekjønnet, vidner højt følgende Stykke i *Nordlyset* II. 1827 [S. 99—100]:

«Et Capitel af Damecatechismussen.

Spørgsmaal: Hvad er Verden?

Svar: Der ere tvende Verdener, den lille eller uegentlige, hvorved forstaaes Himmel og Jord, med hvad deri indeholdes, saasom: Fugle, Fiske, Dyr og Mennesker; den store eller egentlige Verden bestaaer af Cavalierer og Damer.

Sp.: Hvad er en Dame?

Sv.: En Dame er et Væsen, som bestaaer af tvende Dele, nemlig Legeme og Klæder.

Sp.: Hvortil bruges Klæderne?

Sv.: Til at forhøie Legemets Former.

Sp.: Hvilke Klæder ere de bedste?

Sv.: De tyndeste.

Sp.: Hvilke ere de skjønneste?

Sv.: De dyreste.

Sp.: Hvortil nytte Fødderne?

Sv.: Til at dandse med.

---

*) En gammel Kvinde *Knuds Mette* [ɔ: Mette Jensdatter], der døde sidste Efteraar [21/9 1903] paa Randrup Fattiggaard, 93 Aar gl., og som tjente i Spentrup Præstegaard fra 1. Novb. 1830 til 1. Maj 1831, har fortalt, hvorledes Fru *Ernestine* især holdt til med en Karl der paa Gaarden, som senere boede i Hastrup; en Dag var Fru Ernestine og Karlen efter deres Sædvane forsvunden med hinanden i Kælderen, mens Blicher gik bekymret omkring og spurgte efter sin Kone; *Knuds Mette* nænnede ikke at sige ham, hvad hun vidste. — En anden Gang da Blicher var rejst til Torning, gjorde Fru Blicher et stort Gjæstebud «for sine Venner». — «Der var mange Lys tændt i Præstegaarden den Aften,» siger *Knuds Mette*. Hun tilføjer: «Midt under Gildet kom Fru Blichers Søn af første Ægteskab [ɔ: Farveren *Niels*, Omstrejferen]. Han bad om lidt Mad, og tænk!» siger Knuds Mette, «hun vilde ikke give ham noget!» — Alt dette maa nu staa for Knuds Mettes Regning. Som Øjenvidne har hun dog vel nogen Ret til at blive hørt. — Derimod tager vi intet Hensyn til den Sværm af mer eller mindre pikante Historier, som vi ikke har kunnet føre tilbage til nogen bestemt Tid eller Person.

Sp.: Hvortil nytte Fingrene?
Sv.: Til at stikke Ringe paa.
Sp.: Hvortil bruges Tænderne?
Sv.: Til at decorere Munden med, naar man leer.
Sp.: Hvortil skulle vi bruge vore Tunger?
Sv.: Til at skjendes med vore Mænd, og bagtale vore Veninder.
Sp.: Hvortil bruges Øinene?
Sv.: Til at see eller coquettere med.
Sp.: Hvilken Nytte have vi af Taarer?
Sv.: En dobbelt: de give Vreden Luft, og gjøre Ansigtet interessant.
Sp.: Hvortil tjener Haaret?
Sv.: Deri befæster man alleslags Hovedpynt.
Sp.: Hvad er Synd?
Sv.: Alt hvad der strider mod vor egen Tilbøjelighed.
Sp.: Hvad er Pligt?
Sv.: At adlyde vor egen Villie.
Sp.: Hvilket er det største Onde i Verden?
Sv.: At blive gammel.
Sp.: Hvilken er den høieste Lov?
Sv.: Moden.
Sp.: Hvilket er det første Bud i Loven?
Sv.: Du skal elske Dig selv over alle Ting.
Sp.: Hvem er din Ven?
Sv.: Den, der smigrer mig.
Sp.: Hvem er din Fortrolige?
Sv.: Speilet.
Sp.: Hvilket er dit Haab efter Døden?
Sv.: At faae en glimrende Begravelse og et Vers i Aviserne.»

Dette Stykke stammer netop fra de Dage, da Ægteskabsbaandet mellem Blicher og Ernestine var ved at løsnes; i samme Periode skrev han Novellen *Sildig Opvaagnen**), der med de hæftigste Ord anklager en Kvinde, der har gjort sig skyldig i Ægteskabsbrud og derved fører to Familier i Afgrunden. — Hans strænge Kritiker, *J. N. Madvig*, bebrejdede ham i 1835, at han havde gjenoptrykt denne Fortælling: — — — «Men fremfor alt burde en ubetinget Forkastelsesdom have truffet den indtil de

*) Offentliggjort første Gang i *Nordlyset*, 1828.

smudsigste Details udførte, aldeles uæsthetiske Skildring af et dobbelt Ægteskabsbrud og Horeliv, der fører Navnet *Sildig Opvaagnen*». — Madvig siger videre, at den «vanzirer i høi Grad den hele Samling, og Forf., der ofte tiltaler sine Læserinder, maae her aldeles have glemt dem»*).

Den kolde Kritiker skulde blot have vidst, i hvilken Grad Blicher ved Nedskrivningen af denne Novelle flænsede i sit eget Hjærte.

Blicher har aldrig gjort en Røverkule af dette Hjærte; hans aabne og ligefremme Natur bragte ham til at søge Medvidere endog i sit Livs intimeste Anliggender. Hans Breve baade til Collin og Ingemann har hyppige Hentydninger til hans huslige Jammer. At han ogsaa har meddelt sig til andre, derom vidner følgende Brevstump fra Aalborgbispen *N. Fogtmann* til *P. Hjort*, dateret: Aalborg 21. Maj 1836:

— — — «Digteren *St. St. Blicher* besøgte mig for kort Tid siden. Han talte om, at han vilde behandle Skipper *Clemens*' Historie, forsaavidt jeg kunde forstaae, i en Novelle eller en Roman. — — Denne gode Digter er en meget ulykkelig Mand, fordi hans Kone er en grov *adultera* [ɔ: Ægteskabsbryderske]. Han veed det nok, men har ikke Kraft til at skille sig ved hende. Det er en meget slem *Casus* især for en Præst.»**)

Ogsaa *Goldschmidt* skal ifølge sin Beretning i *Hederejsen****) have hørt til Blichers Fortrolige i dette saa sørgelige Kapitel af hans Liv. Det synes mærkeligt, at Blicher skulde have betroet sig netop til denne unge Mand, der ved sine skamløse Insinuationer imod ham i *Corsaren* synes at have vist sig lidet fortjent til den gamle Digters Fortrolighed. Sandsynligvis har de truffet hinanden hos *P. L. Møller*, og Blichers Anmærkning i Novellerne fra 1846 om Terminsdagen, der vel syntes de fleste af Datidens Læsere pikant og gaadefuld, kan da udmærket have givet Anledning til, at *Goldschmidt* — der var en stor Ynder af pikante Historier — har frittet ham ud og ogsaa faaet Sandheden at vide. At han ikke har villet fortælle det igjen kan ligge i, at Fru Blicher ved *Hederejsens* Fremkomst [1867] endnu levede som en af Livets Modgang haardt prøvet 80-aarig gammel Dame. — Og

*) Se dette Værk II, S. 43.

**) Se P. Hjort: *Uddrag af Breve.* Ny Samling. 1869, S. 225.

***) Side 123—24.

hvad angaar os til syvende og sidst disse tragiske Detailler! Hendes Brøde som Blichers Livsulykke derved er mer end tilstrækkelig godtgjort.

Til Lise for dem, der altid ynder at antage, at «der har været Fejl paa begge Sider», skal vi anføre, at det har end ikke Blicher altid været uvillig til at indrømme. I Digtet *Rylen* («*Trækfuglene*») som han skrev efter sin store Sygdom (1837), under hvilken hans Hustrus bedre Egenskaber maaske kan være kommen tydeligere frem — forekommer der følgende indsmigrende Linjer, som øjensynlig tager Sigte paa Hustruen, og som viser, at det ikke altid har staaet lige galt til imellem dem:

— — — «Jeg lider din stændige Husmodersyslen,
hvor vel under idelig Sylren og Myslen;
jeg veed, det er ikke saa ilde meent;
Du vil have Huset forsynet og pænt.
Den Mand og de Børn vil ei Orden holde,
det kan Dig jo ogsaa lidt Ærgrelse volde;
jeg kommer dog virkelig flere i Hu,
der jævnt hen knurre og knærke som Du;
men skjøndt de ogsaa skjænde en Smule
og, som det kan træffe imellem, surmule,
de have *forinden* et kjerligt Sind,
foruden: et smigrende Smil paa Kind,
et kjælent Ord og et Favnetag ømt —
nu, Herre Gud! hvad er vel da forsømt,
i hele Naturen er haardt som blødt
jo blandet, som Livet med surt og sødt;
af begge dog Skjebnen ret ligeligt maaler,
og den ikkun *nyder*, som ogsaa *taaler*.

Men det er som en enkelt Gnist i Graaheden. Thi hans Deklamationsnumer «*Til de danske Quinder*»*) har intet Personlighedspræg, men ser snarere ud, som var det skrevet af en ung theologisk Baccelaureus og ikke af en paa Ægteskabets oprørte Sø saa helbefaren Sanger som St. Blicher.

Vi skal ikke spinde den mørke Traad om Fru Ernestine synderlig længere, men kun anføre nogle Udtalelser af Blichers Svigerdatter, Fru *Wilhelmine Blicher*, f. *Fjelstrup* — en endnu [i 1904] levende 90-aarig Dame, som i 1836 opholdt sig et Fjerdingaars Tid i Spentrup Præstegaard; hun siger bl. a.: «Min Svigermor var en kold, indesluttet Person, der sad mest paa sit Værelse.

*) Trykt første Gang i *Rand. Av.* 16/5 1844.

En voxen Datter var i Hjemmet og forestod Huset og hyggede om hendes Far og Sødskende. Men det var et trist Familjeliv, og sjældent saa man fremmede Ansigter der; det var ikke som jeg var vant til i Præstegaarde paa Landet. — — Det eneste,» siger hun videre, «som i den Tid [da jeg opholdt mig i Præstegaarden] optog min Svigermor, var *Tiendegildet*, der varede i 2 Dage, med koldt-dækket Bord, med gode Sulevarer og hjemmebrygget Øl og behørige Snapser og Kaffe; det var rigtig Leben; og da udfoldede min Svigermor al sin Elskværdighed.» — — — Ellers til daglig, naar Bønderne søgte Præstegaarden, og de ikke tilfældigvis havde en Gaas under Armen, kunde Modtagelsen hos Præstemadammen være sløj nok; Blicher opførte sig til enhver Tid ens imod alle, men Fru Ernestine saa ikke mildt til den Bonde, der søgte «æ stur Dar» istedetfor at gaa Kjøkkenvejen. Hendes Storstue stod kun aaben for Honoratiores og Folk udenfor Bondestanden; derved kastede hun et ubehageligt aristokratisk Skjær over Præstegaarden og bidrog til at sætte Skjel mellem Blicher og hans Sognebørn.

Flot var Fru Ernestine med sin egen Person; som ung Præstekone fôr hun meget omkring paa Legestue, har vel ogsaa sammen med Blicher deltaget i de sædvanlige Bondefestligheder; naar hun saadan rigtig skulde i Pudset maatte altid to Piger ind i «Madammens Kabinet»*) og gaa hende til Haande, før hun kunde træde fuldrigget frem. Hendes Kabinetter funklede af Spejle, og hun lagde helst et Lommetørklæde over Haandtaget, naar hun gik ind ad en Dør, for ikke at spolere dets Blankhed. Det er at beklage, at hun ikke har kunnet udstrække denne Pertentlighed til Blicher og Børnene; thi selv om man vil unddrage hende Ansvaret for Blichers Uhægethed, saa er det vanskeligere at frikjende hende for den Beskyldning, som er kommen til os fra god Kilde, at Børnene ikke altid var, som man siger i Jylland, «hiel re'le»; ganske vist var Børneflokken stor i Spentrup Præstegaard og et Dusin Unger har bragt mer end én Mor til at opgive Ævret; men «de graa Husarer,» — hvis Indkvartering i Hytten er en undskyldelig Ting, — burde dog vel kunne styre Præstegaarden forbi, især der hvor Husmoderen har «Orden og Renlighed» som første Punkt paa Programmet. Om Blicher siger en af hans Konfirmandinder, *Mette Esbensdatter*, at han ikke sjælden mødte ved Overhøringen i overlappede Klæder, fyldte med Dun, ja, endog med Utøj. — Nu skal vi villig ind-

*) Se Ev. T. Kristensen: Skizzer og Bladartikler etc. S. 138.

rømme, at Blicher — som ofte er Tilfældet med Jæger- og Friluftsnaturer — havde tillagt sig mange forunderlige Vaner; saaledes fortæller en af hans endnulevende kvindelige Slægtninge, der har staaet paa en fortrolig Fod med ham, at han en Tid i Tredverne fuldstændig havde ophørt med at vaske sig, da han led af den fixe Idé, at Vand fordærvede Huden. «Nej,» sa' Blicher, «man skal aldrig komme Vand i sit Ansigt; jeg gaar

Wilhelmine Cecilia Blicher, f. Fjelstrup (f. 1814).

altid med en ulden Klud i min Lomme; den gnider jeg mig med; *det* tager Huden ingen Skade af*).» — Slige Vaner har vel

*) Blandt andre Besynderligheder skal vi endnu nævne den, at han aldrig betjente sig af Spejl, naar han barberede sig, men gik frem og tilbage over Gulvet og passiarede med hvem, der var i Stuen, alt mens han nu og da satte sig selv Kniven for Struben; *Skolelærer Severin Veiersøe* [f. 1814], der i Marts 1837 saa Blicher hos *Søren Pedersen* paa Skanderborg Ladegaard, hvor han logerede en Nats Tid, ytrede sin Forundring over denne Barberingsmethode; Blicher forklarede, at den efterhaanden var bleven *ham* en Nødvendighed, siden han aldrig havde kunnet have sit Barberspejl i Fred for sin store Børneflok, der slog ham det itu hver andet Lidt. Nogen fin Barbering har vor Digter næppe opnaaet ad denne Vej.

nok nu og da kunnet bringe det til at sortne for en proper Kone. Men hvorledes var Blicher bleven saadan? Da han traadte i Ægteskab med Fru Ernestine var han en «Mahognifyr», flot, rank*), ukuelig; i Hovedstaden havde han været en søgt Balkavaller, der havde levet paa Kartofler og Spegeflæsk for at faa Raad til at lære den sidste Menuet. — Men under Samværet med denne Kvinde følte han Livet som trangt og grimt, — hun begreb ikke en eneste Akkord paa denne Digterharpe, men med højhælede Træsko trampede hun paa alle hans Sjæls Stemninger. — Hvor det havde været let for en god og alvorlig Kvinde at vinde denne Mand! Blicher var af den Art følsomme, hjærtegrebne Gemytter, der drages mod Kvinder, og som Kvinder drages af. Men hos denne tomhjærnede Kokette mødte han idel Kulde, parret med kynisk Ringeagt for alt, der ikke gav en Steg i Gryden.

Op gjennem Aarene havde de tillagt sig en Omgangstone, der var meget ubehagelig for fremmede at høre paa; der var et uophørligt Kiv imellem dem; Venner og Slægt, der var komne der i Besøg for under Blichers Tag at opfriske fælles Minder, kom bare til et Familieskænderi og lovede sig selv, aldrig at sætte deres Ben dér mere. Hjemme var Blicher altid fortrykt; de letteste Trin gik han, naar han forlod Præstegaarden, de tungeste Skridt var altid dem, der paany nærmede ham Hjemmets Gaardsled. I 1842 var han rejst til Hovedstaden; da man havde spurgt ham, naar han kom tilbage, havde han givet dette Svar, at han kom maaske aldrig tilbage; vi har set, i hvilken Forfatning han vendte hjem [S. 98]. Han har sikkert haft til Hensigt for bestandigt at ryste Hjemmets Støv af sin Fod, men Vanen, Ubeslutsomheden og den altid skuffende Forventning om en Bedring i Tilstandene, har atter ført ham sin Skjæbne i Vold.

I 1832 fødtes dem deres sidste Barn; omtrent fra dette Aar og opefter til Blichers Død levede Ægteparret saa temmelig hver for sig; ganske vist under samme Tag, men dog som to hinanden ret uvedkommende Existenser.

---

*) Der hersker nogen Usikkerhed angaaende Blichers Væxt; Sønnen *Francisco* siger at han var høj; den 80-aarige *Otto Wroblewski*, der i Midten af Fyrrerne saa ham i den Reitzelske Boglade, har skildret os ham som en høj, mager, sammensunken Skikkelse, med vejrbidt Hudfarve, graa Frakke og høj, sort Uldhat. [Sml. O. Wroblewski: «Ti Aar i C. A. Reitzels Boglade [1889] S. 27—28]. Men *P. L. Møller*, der kjendte ham bedre end de fleste, skrev i 1845 — i de samme Dage, da Blicher gik ud og ind af Møllers Hybel: «Han er en Mand af *Middelhøjde*, mere fin og spinkel end stærk af Bygning» [*Dansk Pantheon*]. Og dette er sikkert det rigtige.

Blichers Far.

I Præstegaarden i Spentrup sad i det halve af en Menneskealder den «udtjente Præst», gamle *Niels Blicher*, omkredset af Sønnens hvirmende Børneskare. Med de gamle halvblinde Øjne søgte han at orientere sig saa godt han kunde mellem Tidens opdukkende Fænomener; blev en Sag sat under Debat, holdt gamle Niels nok af at give sit Besyv med, og det Blad skulde ligge langt borte, der kunde føle sig tryg for et af Niels Blichers latinske Epigrammer*); i latinske Vers fulgte han alle sine Kjære til Graven, i latinske Kvad skrev han om Ahlhedens Dyrkning**); sjælden forglemte han saalidt som Sønnen at møde med et Digt til Kong Frederiks Fødselsdag d. 28. Jan. og han anfører altid prompte sin Alder og Kondition; i 1832 er Produktet saaledes signeret «af N. Blicher, udtjent Sognepræst mod Midten af hans 84de Aar» ***). — At Niels Blicher langtfra altid gjør uefne Vers, derpaa kunde der gives flere Exempler †). Det er jo i det hele taget forbavsende, i hvilken Grad denne Far foregriber Sønnen saa at sige i alt; intetsteds springer det dog tydeligere i Øjnene end under Læsningen af det Arbejde, der maa anses for N. Blichers Hovedværk, nemlig Beskrivelsen af «Vium Præstekald» [1795], som endnu hævder sig den smukkeste Plads i vor topografiske Litteratur. Hvilken elskværdig gammel Præst stiger ikke op imod os fra disse gulnede Blade! — En lun gammel Rad er han, f. Ex. naar han efterat have prist Pomeransfuglens Velsmag siger [S. 99]:

«En ægte Smarodser vilde nok vælge sig den Død: at foræde sig i Pommeransfugle»; eller naar han slutter sin Beskrivelse af Ræven saaledes:

«Gjærne kunde jeg her anføre nogle originale Rævestreger; men da Verden saa har altfor mange af dem, vil jeg hellere lade det beroe.» Eller han har følgende Fyndord [S. 154]: «Hertillands bliver *couda* en Hale og *podex* en R[ump]e, som ret er.» Han taler om én af sine Sognebørn, der gjælder for en stor Danser;

*) I 1825 havde han endog haft den snurrige Idé at oversætte til Latin Sønnens pompøse Grækerdigt: *Ipsara* — Se *Skilderie af Kjøbenhavn* 1825, Sp. 475—77. — I sammè Aarg. af Bladet, Sp. 485 træffes en latinsk *Studentersang* fra samme Haand.

**) Se *Dagen*, Juni 1832.

***) Se *Rand. Av.* 27/1 1832.

†) Se f. Ex. *Dan* (1820), S. 49 ff. eller N. Blicher: *Bidrag til Declamationskunsten* (1826) S. 9 etc.

den kjære Læser maatte gjærne «give Penge for at se ham danse en Menuet. Jeg turde vædde 10 mod 1, at han skulde faa Cato selv til at skoggerle» [S. 197]. Hans Evne til at iagttage ses af følgende Stykke om Livet indendørs i den gamle jydske Bondeby [S. 144]:

«Husvæsnet i Almindelighed er ikke just det bedste. Urenligt og uordentlig ligger det ene blandt det andet, hvor man kommer ind uventet. Paa Gulvet gaar en Høne med Kyllinger, en Kat, en Gris i sluttet Selskab og udgjør en Art af uharmonisk Klub. Naar den Tid er, ligger desuden en hæslig skjændende Gaas paa sine Æg under Bordet eller Bænken — — Hvad jeg har stræbt at bidrage til at ændre slig Styghed, vil jeg helst forbigaae, af en let begribelig Aarsag.»

Den Længe af Vium Præstegaard, ihvilken Blicher fødtes (1782). Tegnet af *V. Neijendam* (1899).

Han forsømmer ingen Lejlighed til at bryde en Lanse for sine kjære Sognefolk; saaledes siger han S. 111:

«Jydernes Sjeleevner er vist ikke sløvere end andre danske Bønders. Paastaaer man andet, stikker uden Tvivl en lille Fordom derunder. Heller ikke har mine Sognefolk Ord for at holde Lyset for nogle af deres Naboer.»

Han følger sine Sognebørn i Sorg og Fest; han drager omkring i Byerne og inoculerer Børnene for Kopper*), han faar dem til at oprette Læseselskaber, hvad der sikkert blandt d. 18. Aarhundredes Bønder var et Særsyn; han søger at faa dem med paa en bedre Dyrkningsmaade af deres Jord; han er ivrig optaget af Sædernes Forbedring; han gløder lige saa stærkt for at skaffe sin Egn bedre Veje som for at forbedre dens Dyrlæge- og Jordemorforhold. Er han end nok saa hidsig en Moralprædikant, er han aldrig noget Hængeøre; man læse følgende Beskrivelse af hans Sognefolks Sammenkomst i Aunsbjærg Skov [S. 200]:

«Kun en lokal Skik, som jeg ynder vel og har nogle Gange paa en Slags Maade taget Del i, vil jeg her nedskrive: Første Pintse-Dag, da den nysudsprungne Skov staar i sin majestætiske grønne Pragt, efter at Gudstjenesten er endt, forsamler sig gamle og unge af Vium By og et Par Nabosogne paa en aaben grøn Plads i Skoven her ved Byen, og fornøjer sig til Aften med Musik og Sang og Dans. Ingen ædlere eller helligere Fornøjelse i Livet end den, der fremlokkes ved at beskue Alfaders Herlighed, hans Magt og Godhed i Naturens Yndigheder. O! I ædle, gode, elskværdige Mennesker af den trællende Bondestand. I har dog saa mange møjsommelige — saa mange sorgfulde Dage. Aldrig være eder saa skjøn en Maji-Dag misundt af noget eders Medmenneske; aander I kun frit i Glædens Skjød under Guds blide Himmel! Bogfinkernes muntre Slag sammenstemmer sødeligen med Eders Strengelyd og Eders Glædes Sange! De letter Eders Sind! De udvider Eders Hjerter! De indgyder Eder med Tanken om Algodheds Gud hellige Beslutninger, glade Udsigter, fornyet Kraft!»

Hans Evne til at samtale med sine Sognebørn vil fremgaa af følgende Stykke [S. 218]; det drejer sig om et af Regeringen i Slutningen af 18. Aarh. udstedt Forbud imod at vægre sig ved Hesteflaaning; Hesten var endnu dengang anset for et urent Dyr. -- *Kresten* er én af Mændene i Vium By:

---

*) Indtil 1795 havde han inoculeret 217 Børn [Se *Vium Præstekald* S. 217]; i Aaret 1800 havde han naaet Tallet: 314. «Siden fra Aaret 1802 vaccinerede jeg i 18 Aar — efter meddelt Patent — 4,700, ialt over 5000, hvilke jeg alle gav Attester — forstaaer sig: uden nogen Slags Betaling.» [Se *Niels Blichers Autobiografi* — i *Kirkeh. Saml.* 4. R. III, S. 103.]

«*Jeg:* Nu, Kresten, I er dog en fornuftig Mand; jer skal jeg have Sandhed at vide af: Hvad synes Folk om den Forordning?

Kresten: Ja, Faar! a vel sæjed no som ed æh: to, vi tøkkes hvæ jænd, de æ en møy sær Forordning, *hvem der maat sæj ed.*

Jeg. Og hvorfor det, Kresten?

Kresten. Jou, to no æ ed snaar som vi skuh væ Rakkere hvæ jænd.

Jeg. Nej, deri tager I vist Fejl. Det er tværtimod Kongens Mening og Hensigt, at der skal slet ingen Rakkere være til, og vi skulle indse og tro, at intet uden slette Handlinger kan gjøre Mennesker uærlige. Synes I rigtigt, at der kan være nogen Uærlighed i at tage Huden af det ene Kreatur mer end det andet? eller at det kan være en Skam at adlyde en kongelig saa god og nyttig Forordning — kan I som en fornuftig Mand tale saa for Alvor? nej, det maa vist være jer Spøg?

Gammel Dør i Vium Præstegaard.

Kresten. Nej — de æ vis endda mi Alvor. Vo Hah bevaars Faars Hæjst, men dæssom jænd støut, da gjør han mæ en gromme Tjenest mæh aa læ mæ vær frie faa den Bestilling.

Jeg. Da kan jeg sige jer ligesaa alvorlig: at dersom en af jeres skulde falde af, skal jeg som jer Nabo strax med Fornøielse komme jer til Hjælp og Tjeneste med denne min Kniv.

Kresten. Ih! Herre Gui! sæjer Faar de? to saa ka ed ennelek hæjer vær nouen Skam faa vi anner.

Jeg. Saadan skulle vi tale, Kresten! og foregaae Andre med et godt Exempel.»

Vi ser af denne Samtale, at Niels Blicher ligesaalidt som Sønnen gaaer af Vejen for Bondens Sprog, naar det kan krydre Stilen*). Ogsaa paa dette Punkt saavel som i den hyppige Brug

*) Se endnu en Række Samtaler i jydsk Dialekt af *Niels Blicher* i *Fræ wor Hjemmen*, samlet af *Jeppe Aakjær* (1902) S. 65—68.

af Dialektudtryk er St. Blicher en direkte Fortsættelse af Faderen.

De to omfattede alle Dage hinanden med den inderligste Sympathi; Niels Blicher benytter enhver Lejlighed til at smugle Sønnens Navn og én eller anden rosende Ytring om hans Digtning ind i sine Artikler. I 1825 har han indsendt en Afhandling til Grundtvigs*) og Rudelbachs *Theologiske Maanedsskrift* [I, S. 287—92]. Egentlig handler den om *Hernhuterne*, som N. Bl. har meget tilovers for, men mest bestaar den af et Angreb paa *Litteraturtidenden*, om hvilken han siger bl. a.:

«Dette Tidsskrift har i de senere Aar haft flere skjæve Bedømmelser. Med hvilken Ensidighed og fremstikkende Dadlelyst blev ikke *St. St. Blichers* «Natten paa Jellinghøjen» og hans «Bautastene» bedømte? Ganske anderledes blev de recenserede af Danmarks competenteste Kunstdommer i det æstetiske Fag, den elskte Hædersmand: *K. L. Rahbek* . . .»

I en Opsats i Randers Avis**) opponerer han stærkt mod *Esaias Tegner*, der har skrevet følgende Epigram om det danske Sprog:

«Mig behager du ei. För veklig för nordiska Styrkan,
åfven för Söderns Behag, mycket för nordisk ännu.»

Harmfuld spørger N. Bl. den svenske Digter, om han da ikke kjender følgende kraftfulde Udslag af dansk Aand: «Kong Christian stod ved højen Mast,» Bastholms Taler, og *St. Blichers: Natten paa Jællinghøje!* — I en anden Artikel, hvor han taler om Tidens betydelige Digtere, nævner han Navne som Ingemann, Grundtvig, Søtoft — — — «og endnu en midaldrende Præstedigter som jeg helst lader andre nævne***) [ɔ: St. Blicher].»

St. Blicher har heller aldrig lagt Dølgsmaal paa, hvor højt han satte denne Far.

---

*) For Grundtvig nærede han øjensynlig stor Sympati om han end saavel som Sønnen i altfor udpræget en Grad var det 18. Aarhundredes Mand til at han nogensinde skulde blive Grundtvig'aner; baade mens han var Præst i Randlev [1/4 1819] og senere [5/8 1825], mens han opholdt sig hos en Broder i Vorning, vexlede han Breve med Grundtvig [Se *Grundtvigs Brevsamling i Rigsarkivet*]. Og i sin høje Alderdom — Juli 1827 — foretog han en Rejse til Hovedstaden «dels for at udføre et Par vigtige Ærinder og deels for at sige mine derværende *Frænder*, Venner og Velyndere det sidste Farvel.» Blandt de første nævner han Grundtvig, hvis personlige Bekjendtskab han gjorde ved denne Lejlighed. [Se *Autobiografien* S. 107].

**) 6/8 1829.

***) Kjøbenhavns Skilderie 1827, S. 918.

Se endnu det latinske Digt fra Far til Søn i dette Værk I, S. 138.

Som et Bevis paa det inderlige Forhold der bestod imellem dem, anfører vi følgende *Tilegnelse* i et Exemplar af *Bautastene* fra 1823:

«Til

Min Barndoms Opdrager,
min Ungdoms Vejleder,
min Manddoms Raadgiver,
min Fader, Lærer og Ven,
Guds troe Tjener,
Jusu Christi værdige Præst,
Lysets og Sandhedens og Dydens
nidkjære Elsker og driftige
Befordrer
Niels Blicher
fra hans taknemmelige Søn
*S. S. Blicher**)».

[Dette Exemplar af *Bautastene* tilhører Grosserer *Georg Brøchner.*]

Fra 1825 til sin Død i 1839 opholdt Niels Blicher sig hos Sønnen med kortere Afbrydelser, og det har sikkert været Blicher en stor Trøst her i sit ellers saa glædesløse Hjem at have

---

hvor N. Bl. efter at have karakteriseret Fortidens store Digterskikkelser udbryder:

«— — — Tre Gange lykkelig jeg, hvem Himlens Naade har forundt at avle dig, du sødt syngende Digter! Gid du maa leve og blomstre, besynge Jehovas Undergjærninger og forkynde Frelserkorsets Pris! Længe skal du vedblive at synge til de Mænds Ære, som har gjort sig fortjent af vort fædrene Folk; oprigtige Taarer skal du fremlokke hos lattermilde Gække, og de bedrøvedes vaade Kinder skal du aftørre ved din Sang. Taabernes Sæder skal du revse i skæmtende Vers; thi heller ikke det er en ringe Fortjeneste: at have udryddet det slette! Og hvis den blege Misundelse vil bide dig med sin ondskabsfulde Tand, da skal du lære at taale alt med roligt Sind. — Jeg gaar nu derhen, hvor vor Frelser levende gik. Du vil følge efter, og der skal vi være evigt sammen. Dine Digte — det spaar jeg — vil da læses gjennem Aarhundreder, de vil begejstre mangfoldige og løfte dem op over Stjærnerne. Og de fromme vil da sige i sød [Henrykkelse] til hinanden: Lev vel mellem de Himmelske, du herlige Digter!»

*) Se ogsaa Digtet: «*De gamles Fest*» i *Nordlyset* V. (1828), S. 347, vistnok skrevet i Anledning af *Niels Blichers* 80 Aars Fødselsdag, 21. August 1828:

«Mod Vesterhavets fjærne Bølger
see Aftenstjærnen glider ned,
dens Bortgang sukkende vi følger
med Længsel og Vemodighed» osv.

denne gamle forstandige, selv haardtprøvede Far at ty til, naar Stormfuglene flokkedes altfor tæt om Taget, saameget mere som den Gamle jo havde den samme dybe Interesse for alt menneskeligt, ligefra Litteratur og Hørspind til Jagt og L'hombrespil. — Deres Senge stod da ogsaa ved Siden af hinanden i Blichers Studereværelse; og da Niels Blicher døde, ældgammel og blind, var Steen Blicher selv halvvejs en gravmærket Mand.

Fra Vium Præstegaard. Tegning af *V. Neijendam* (1900).

Niels Blichers Livsskjæbne havde mange Lighedspunkter tilfælles med Sønnens; ogsaa over *hans* Hjem havde der ligget de dybeste Skygger, idet hans Hustru, St. Blichers Mor: *Christine Marie Curtz*, var stærkt sindssyg det meste af de 40 Aar, han var gift med hende. Ogsaa i deres kroniske Armod var de lige. den frejdige Skildring, N. Bl. har givet af sig selv i Slutningen af sit Værk, *Vium Præstekald*, siger han:

«Kræve, prutte, ængste, pine, udsue, tælle Gryn har stedse været ham forhadte og skurrende Ord.»

Og det er betegnende for hans Formuestilstand, at da han i 1786 var bleven tilkjendt en Medaille af Landhusholdningsselskabet maatte han d. 2. Okt. s. A. tilskrive et af dets Medlemmer, Etatsraad *C. Martfelt*, bl. a. følgende:

«Af min Broder og Fætter, Hr. Conducteur *Morville* i Kjøbenhavn, var det forsikkret, at samme høie Selskab havde tillagt mig den store Sølvmedaille, men af den berlingske Avis seer jeg,

Diderich Christian Blicher, (St. Bl.' Farbror, Præst i Borup) f. 1751, † 1805.

det er den mindre. De første Efterretninger maae vel altsaa have feilet. — Men hvis de maatte være rigtige, og en Trykfeil allene indløben, haaber jeg, det ikke blev mig unaadig optaget, om jeg i denne overmaade dyre Tid og Egn, da hver Skp. Sæderug f. Ex. koster 4 Mk. og 4 Sk., og jeg maae kjøbe alt mit, udbad mig Pengene i Steden for Medaillen, i hvor gjerne jeg ønskede mig at eie hiint ærefulde Agtelses Tegn*).»

[Kgl. Bibl.: Ny kgl. Saml., 1345, Fol.]

*) Sml. *Kjbh'. Tidende* 1786 [Nr. 33].

I *Vium Præstegaard* giver han os følgende Portræt af sig selv:

«Niels Blichers Person er ca. 65 Tommer lang, smal og tør Figur. Hans krumnæsede Ansigt har et vist Anstrøg af ærlig Enfoldighed. — Til Tider kan han være noget surmulende, men er derimod Luunen god, Sindet let, Hjertet udvidet, kan Sjelen smiile ud af et spillende Ansigt. Hans Temperament, som har havt mere af det sangviniske, troer han at være kolerisk melankolskt*).»

Hans Virksomhed som Præst og Menighedsvejleder har hans Overordnede, Biskop Birch, tegnet os i følgende Uddrag af en «Attestbog» for Gejstligheden i Aarhus Stift:

[7. Juli 1812].

«Sognepræsten til Randlev og Bierager, Hr. *Niels Blicher*, er mig ikke alene bekjendt som en agtværdig Religionslærer, der med Troskab og Nidkjerhed efterkommer sine Embedspligter, men og som en Mand, der søger at gavne ved at udvide sin Virksomhed til flere almennyttige Foretagender. Foruden at have udbredt Vaccinationen i sin Omegn i den Grad, at han har tildraget sig D. kgl. Mai'. allerhøieste Opmærksomhed, har han i Aaret 1811 stiftet et Districts-Selskab, hvis Formaal er at fremme forbedret Agerdyrkning og Huusflid**) og ligeledes i samme Aar ved privat Undervisning dannet flere af Omegnens Skolelærere til en større Embeds-Duelighed, og at han i den Henseende har arbejdet med Held, derpaa har jeg haft en behagelig Erfaring ved én i min Overværelse i afvigte Aars Oct. Maaned anstillet Prøve***). I Betragtning

*) Sml. hermed Danselærer *Bagges* Karikatur af Manden I., S. 51 samt Silhouetten I, S. 8. Et malet Portræt af N. Bl., der tilhørte Guldsmed *Koch* i Viborg, indsendtes omkr. 1890 til Frederiksborg Musæum, men vragedes.

**) «*Selskab for gavnlig Virksomhed*» existerede i Følge *Autobiografien* [Se S. 104] i 7 Aar fra *1808*[?]-15. — Sml. dette Værk I, S. 39 ff.

***) I *Autobiografien* [S. 103] skriver han: «Ved et af mig indrettet Privatinstitut, vejledede jeg fra Aar 1811 til 1817 [?] fyrretyve unge Mennesker til fornøden Embedsduelighed som Kirkesangere og Skolelærere, hvilke jeg efter offentlig Examen i Biskoppens, Amtsprovstens og nogle Præsters Nærværelse dimitterede med et skrivtlig Testimonio — ligeledes alt uden Betaling.»

Denne Virksomhed vandt ikke allevegne saa stor Anerkjendelse som hos Biskop Birch; ofte sendte N. Bl. sine «Subjecter» med de bedste Anbefalingsskrivelser over til Forstanderen paa *Lyngby Seminarium*, Pastor *Hans Peder Barfod*, for at han skulde sætte Statspræget paa dem; men som

heraf fordrister jeg mig allerunderdanigst at anbefale forbemeldte Hr. Blicher til D. kgl. M.' allern. Opmærksomhed.

Allerunderdanigst

[Viborg Ark.] *Birch.*»

Niels Blicher var blind i de sidste 6—7 Aar af sit Liv, men fulgte nogenlunde med endda; var der Gjæster i Præstegaarden — som f. Ex. ved Malvinas Bryllup, 28. Juli 1838 — maatte de altid ind og have en Passiar med den gamle i Stolen. Niels Blicher døde d. 10. Marts 1839, 91 Aar gl. Om hans Endeligt fortæller *Francisco Blicher*, en af Digterens Sønner, saaledes:

«Han var næsten ikke syg, og laa kun fjorten Dage til Sengs, inden Vorherre løste op for ham . . . Da han mærkede Døden komme, kaldte han fra Sengen paa Far: «Er Du herinde, lille Steen?» «Ja,» svarede Far, han sad med mig ved Haanden. «Ja—ja,» kom det svagt fra Bedstefar, «nu vil jeg sige dig Farvel, Steen, Farvel, og saa Tak, for nu dør jeg!» «Aa, kære, Gode,» sagde Far, «gjør De det?» — Far sagde altid «De» til Farfar Niels — og saa græd Far . . . Og nu blev der kaldt paa de andre, og Farfar sagde Farvel til alle og endda nogle Ord; saa vendte han sig om og sukkede ud . . .*)»

Med denne gamle Fars Bortgang brast det sidste Fortøjringstov mellem Blicher og Hjemmet; efter 1839 tiltager hans Omflakken og Rejse-Uro, hans stadige Flugt fra Hjem og Arne**).

---

oftest var der den største Uoverensstemmelse mellem de to agtværdige Mænd om merbemeldte «Subjecters» Kvalificationer. Den 4. Okt. 1815 modtog Hr. Barfod fra N. Bl. 10 Privatister, der alle mødte med Karaktererne *meget brav*, men ved Prøven kunde ingen af dem naa blot *duelig*.

I Decb. 1818 sender han atter fra sit «Institut for Skolelæreres Dannelse» «7 brave og duelige Subjecter», der hos ham havde faaet Karaktererne 1: udmærket brav, 4: meget brav, 2: brav; Resultatet paa Generalprøven i Lyngby var for de brave «Subjecters» Vedkommende tarveligt: Den udmærkede fik: 2 mg., 6 godt, 3 tg., de andre i Forhold dertil; den sidste Sending — 4 Mand — modtog Seminariet i *1819*. Det gik ikke bedre end ved tidligere Lejligheder: «Prøven udviste, at de vare samtlige aldeles umodne til herfra at modtage Dueligheds Beviis.»

Saa maatte gamle Niels da slaa den Tand ud. [Se *E. Langhoff*: *Hist. Beretning om d. kgl. Skolelærerseminarium i Lyngby* (1863). S. 19—21.

*) Se *Mylius Erichsen*: *Den jydske Hede*, S. 99.

**) Den som yderligere vil kjende gamle *Niels Blicher* — og han er vel værd indgaaende at studere baade for hans egen Skyld og da især for Sønnens — henvises foruden til *Selvbiografierne* i *Kirkehistoriske Saml.*

Børnene.

Ofte nok har Blicher i sine Klage-Breve erindret os om, hvilken uforholdsmæssig Hoben Børn den alvise Skæbne havde betænkt ham med. Kanske figurerer de noget for stærkt i Ansøgningerne, men *ti* Rollinger — 7 Sønner og 3 Døtre, som Job — har ellers faaet mer end én Familiefader til at ømme sig.

Da enhver især i denne Børneflok saa at sige spinder videre paa Blicher-Tragediens Traade*), skal vi kortelig skildre hver enkelt i Flokken og den Skæbne Fremtiden, havde bestemt for ham.

Blichers Førstefødte var *Peder Daniel Blicher*, opkaldt efter Fru Ernestines første Mand. Han kom til Verden allerede da Blicher var Adjunkt i Randers — 14. Marts 1811; mens Blicher var Præst i Torning, sattes P. Daniel i Viborg Latinskole, hvorfra han blev Student 1828. Han var den eneste af St. Blichers 7 Sønner, der fik Præsteexamen (1833), og endda kneb det. I nogen Tid var han nu Kapellan hos den underlige og forfaldne *Jens Chr. Blicher* i Understed ved Sæby, men blev 15/5 1846 forfremmet til Præst og Skolelærer paa det lille *Vænø* i Limfjorden; her var han meget afholdt, om end Beboerne fandt, at han kjælede lidt for stærkt for Flasken, en Svaghed der tog en saa betænkelig Retning i hans næste Kald, *Vinding og Vind* [24/8 1853—63], saa det medførte hans Afskedigelse. — I 1837 — 17. Juni — havde han giftet sig med en Kjøbenhavnerinde, *Kirstine Margrete Brandt* [f. 7/4 1807] — Datter af Skibskaptejn *Hans Nielsen Brandt* —; de havde en Datter, *Vilhelmine Emilie Anine Blicher* [f. 20/9 1840], som 17/6 1862 giftede sig med Kjøbmand *Gustav Adolph Bøggild* fra Lemvig. — Da P. D. Bl. havde faaet sin Afsked 5/6 1863 flyttede han ud

---

4. *R. III.* og i *Vium Præstekald* til *Erslevs Forfatterlexikon*, hvor hans Produktion er anført efter hans egen Opgivelse. Desuden henvises blandt utrykte Kilder til *Jydske Registre* 1793—94 [S. 449], og J. R. 1798—99 o. a. St. — En temmelig haansk og uforstaaende Vurdering er ved *L. Koch* bleven ham til Del i *Biografisk Lexikon*; her hedder det f. Ex.:

«Som Forfatter hørte han til den i Slutningen af forrige Aarhundrede temmelig talrige Klasse der mente, at et lyst Hoved og en god Portion Selvtillid var tilstrækkeligt Grundlag for at kunne tale med om alle mulige Anliggender.»

— Det er en baade uretfærdig og lidet udtømmende Karakteristik af Niels Blichers Forfattervirksomhed.

*) En Torningbonde, som vi spurgte, udtrykte sig saaledes om Blichers Efterkommere, at «de rend jo aalsammel gal ud.»

til Datteren, hvor han døde 27. Juli 1865, 54 Aar gl. Hans Enke overlevede ham en Snes Aar; hun døde i Viborg 26. Decb. 1883.

P. D. Blicher havde faaet nogle Draaber af Faderens poetiske Nektar; som vi har set, spædede han dem op med andre farlige Draaber, saa det blev aldrig rigtig til noget med ham, om han end i 1828 var bleven henregnet til de 12 smaa Poeter, som dette Aar ankom til Universitet. Han har fra Engelsk oversat og bearbejdet et lille tarveligt Lystspil med indlagte Sange: «*Møller-*

Peder Daniel Blicher, f. 1811, † 1865.

pigen, 1833, *(The maid of mill)*, har skrevet et Par kirkehistoriske Smaapjecer og leveret to Digte: *Phantasie* og *Charade* til *C. F. W. Lahdes* Nytaarsgave *Nornen* (1832). Altsammen svært ubetydeligt; første Vers af *Phantasie* afløber saaledes:

Du, som er endnu i Livets Vaar,
see din Himmel lys og klar sig hvælver!
ei du kjender Vunde eller Saar,
ei du for din Fremtid bange skiælver.

Rene Glæder svulmer i dit Bryst,
og din Ungdoms Vaar Du dem vil vie;
høit Du jubler i din fulde Lyst,
medens Sorgens blege Sønner tie.
Her paa Herthas Øe,
ved den blanke Søe,
o, hvor godt at være!
Siig mig, hvilken Blomst
Vaarens Atterkomst
vil Dig ei frembære?

Blichers næstældste Søn, *Jens Frederik Blicher* — født i Randlev d. 16. Marts 1813 — er vistnok den af Sønnerne, som han holdt mest af, og som baade i Ydre og Indre havde mest tilfælles med Faderen; han var hos ham under hans svære Sygeleje i 1837 og bragte ham paa den Tanke at søge Redning hos Læge *Møller* i Randers*) og han vaagede ved hans Dødsleje i 1848. Han skrev mange Vers, hvoraf han lod en Del indrykke i Randers Avis**), Det smukkeste, vi kjender af ham, er nedenstaaende Digt til Faderen, formodentlig skrevet i Anledning af Blichers Fødselsdag den 11te Oktober 1847 — den sidste og den tristeste han kom til at opleve:

Jens Frederik Blicher, f. 1813, † 1869.

Steen Steensen Blicher.

Naar Klokken lyder sidste Gang,
og Du didop som Gjæst skal sættes
hos ham, der lytted' til din Sang,
da skal Du salves, Du skal mættes;

*) Se II, S. 225.
**) Se f. Ex. Bladet 28/4 1833 og 7/10 s. A.

thi denne Draabe, som Du fik,
som fra din Kongesal udgik,
der dybt sig præged i dit Blik,
maae dog erindres og betænkes.

Hvad her paa Jorden Du ej fandt,
det skal Du ikke sukke over,
naar blot Du veed, at hvad Du vandt,
i Kisten ikke med Dig sover;
naar blot Du veed, at Folkets Baand
blev knyttet til din høire Haand,
og suged Kraften af din Aand:
Da trøstig du tilgravs kan sættes.

Naar blot Du veed, at mangeneen
vil møde her fra andre Egne
og sætte Dig en Mindesteen
og om dit Leie trofast hegne;
naar blot Du veed, at denne Arm
har styrket mange og var varm
for Dybtbetrængtes indre Barm,
da tør du Overhyrden møde.

Og naar Du veed, at denne Flok,
foruden Kjærnen af de Andre,
sig klynger om Dig, det er nok,
om og Du snart skal fra os vandre;
og om Du tidlig eller seen
skal lægge dine spinkle Been
og Parcen korte af din Teen:
da vilde mange Hjærter bløde.

*J. F. B.**)

Ved Faderens *Jordefærd* Aaret efter [6. April 1848] skrev *Jens Fr.* endnu følgende *Afskedskvad:***)

«Det trænger dybt i Sjælen ind,
du ligger nu paa Straa;
sig Taaren sænker ned ad Kind,
naar jeg der tænker paa.

Tidt sang Du her i dette Hus,
det var din bedste Trøst!
Nu er Du ikkun Leer og Grus,
og koldt dit varme Bryst.

---

*) Se *Rand. Av* 27/10 1847.
**) *Rand. Av.* 26/4 1848.

Du var vel gammel, dog for ung
at sænkes i din Grav;
men Veien knudret var og tung
og som et kruset Hav.

Farvel, min Fader! sidste Gang
jeg ser dit kolde Støv,
mens paa den hele danske Vang
Du blomstrer med dens Løv.»

Jens Frederik skulde have været Præst som Broderen, men snublede Gang efter Gang paa den knudrede Examensvej; efter talrige Uheld ved Kjøbenhavns Universitet, skal han omsider være bleven immatrikuleret i Kiel, læste nu videre i Kjøbenhavn, men kom dog aldrig frem til nogen Embedsexamen. Gjennem nedenstaaende Stump af en Ansøgning til Kongen vil vi faa et Indblik i hans Studiekvaler; han skriver:

[Kjbh. 22. Maj 1842].

«I meget trange Kaar og i mange Aar lidende af en chronisk asthmatisk Sygdom, er jeg endelig kommen min academiske Banes Fuldendelse saa nær, at jeg i næste Maaned agter at absolvere min Embedsexamen.» — Derpaa fortæller han, at han nu intet har at leve af: — «Min Faders, St. St. Blichers, Omstændigheder ere saa slette, at han aldeles intet kan yde mig; dette er noksom bekjendt, og maaskee ei heller undgaaet Deres Maiestæts Opmærksomhed — — —». «Allernaadigste Konge! tør jeg bede og haabe, at Deres Blik maae fare henover dette Blad, og at Deres milde Haand maae tilrække mig det, hvorom jeg i dybeste Allerunderdanighed og Ydmyghed anraaber.»

En medfølgende *Lægeattest* fra Dr. *A. G. Sommer* fortæller, at Jens Fr. var bleven voldsom syg under sin skriftlige Examen ved Juletid 1841. — Der tilstaaes ham 50 Rdl.

En kortere Tid havde han været Huslærer paa Sindinggaard for Justitsraad *Fjelstrups* Sønner; her blev han forlovet med en af Døtrene, *Wilhelmine Cecilie Fjelstrup* [f. 16/8 1814]*), med

*) St. Blicher forærede engang denne Svigerdatter en Ring, hvori var stukket en Seddel med de Ord:

«Hvad var Livet uden Kjerlighed!
Elsk af Hjertet, elsk med Trofasthed!
Elsk min Søn, saa elsker Du og mig.
Kjerlighedens Fader signe ham og Dig!»

hvem han holdt Bryllup 24. Maj 1848. — Efterat det var gaaet skjævt med Studeringerne, slog han sig paa Landvæsenet; men her havde han ikke bedre Held; da han i nogle Aar havde været Ejer af *Karup Mølle*, gik han fallit til ikke ringe Sorg og Svie for sine Kavtionister. *Jens Frederik Bl.* flyttede nu til Randers, hvor han sammen med Konen oprettede en Privatskole; han skal have haft et godt Greb paa at tale med Børn. Men Blichcrslægtens ulykkelige Familiearv gjorde sig ogsaa gjældende hos ham; han blev omsider ret forfalden. Han døde barnløs — kun 56 Aar gl. — 10 Januar 1869.

Hans endnu levende Enke siger om ham, at «han var svag, men ellers saa mild og god; derfor skrev han ogsaa under sit Billede:

Om jeg skuer gjennem mørke Blikke,
og om Taarer stundom rinder ned,
dog jeg ryster og jeg skjælver ikke,
da jeg ej af nogen Brøde ved.»

Christiane Steensdatter Blicher hed den ældste af Digterens Døtre, født i Randlev den 17. Sept. 1814. Hun var en stille, huslig Pige, som tilbragte sin meste Tid hjemme i Præstegaarden. Omkring ved de Tredive forlovede hun sig med Blichers Kapellan, den tidligere omtalte *W. Chr. Lakier.* At denne Forlovelse er kommen noget undbukken paa hende, og at baade hun selv og Familie kort i Forvejen havde haft andre Planer med hendes Fremtid, derom vidner følgende Artikel, optaget i *Kjøbenhavnsposten* for 3. Sept. 1839*):

«Indstændig Begjering:

For en halvfjerdsindstyve Aar siden oprettedes det Petersenske Kloster i Vimmelskaftet ligeoverfor Helliggeistes Kirke.

Efter Testators Bestemmelse skulde ugifte Piger af hans og Hustrues Slægt have Førsteret til Optagelse i Klosteret med aarlig betydelig Pengeunderstøttelse.

Fra Stiftelsens Begyndelse og lige til nu har min (den Blicherske) Familie, som af de nærmest Beslægtede, havt Adgang til dette *beneficium*. Tre af min Faders Brødre have havt Døttre i Klosteret; Een er der endnu. Min Fader var den ældste af dem alle, og havde ingen Døttre. Jeg er hans ældste Søn og

---

*) Sml. *Fyensposten* 11/9 s. A.

nu Senior for Familien. Jeg har tre Døttre (hvoraf Een nylig gift) og har søgt og indgivet til Bestyrelsen ɔ: Ældste og Curatorer for Petri Menighed, Beviisligheder for min ældste Datters Rettighed til Optagelse. Den Ansøgte Plads har staaet ledig nu over 1½ Aar, og melde mig nu D'Hrr. Bestyrere med sidste Post: at min Datter ikke kan komme i Betragtning, da jeg ikke nøiere har beviist Slægtskabet, og at en anden «*Supplicant*»*!!!* er dertil istand.

Min Datter er ingen Supplicant, ɔ: en «ydmygbedende», men den nærmest *berettigede* til Optagelse i Petersens Kloster. Og dog bliver hun nu tilsidesat; og ei allene hun, men min yngste Datter, og alle mine qvindelige Descendentere, og alle mine trende Farbrødres ligesaa ved denne egenmægtige Resolution.

Den talrige Families Formand, Fader til *10* levende Børn og Værge for 3 af min afdøde Broders (hvoriblandt og en svagelig Pige) skal jeg kæmpe for en Rettighed, der aldrig før har været nægtet noget Lem af min Slægt, og som eengang tabt eller hensovet vilde paadrage mig og mit Minde haarde, men velfortjente Bebreidelser af een Slægtfølge efter den anden. Fattig og betrængt som jeg er, slipper jeg dog ikke af Frygt eller Svaghed den retfærdige Sag af min Haand. Men jeg er ikke sikker paa, hvorledes jeg formelt rigtigt skal udfægte den. At jeg raaber og anraaber om Retfærdighed, *kan* ikke forskaffe mig samme; thi den skal vistnok søges ved Domstolene. Men hvorledes?

I Lovkyndige! I som gaae i Skrankerne for den Enkeltes, for det Heles Vel! Jeg forlanger alleneste Raad og Vejledning, at jeg ei skal forfeile Maalet eller støde an mod Formerne, og Selv skal jeg da udfægte min talrige Slægts Ret for Landets høieste Domstol.

Spentrup, d. 21. August 1839.

S. S. Blicher.»

Blichers Henvendelse til Offentligheden i denne Sag affødte intet Svar, og Christiane vedblev fremdeles at gaa hjemme i Spentrup. Hendes Forlovelse med Kapellanen føjede bare et nyt Blad til Blicherslægtens Livstragedie. Hans voldsomme Død den 3. Jan. 1847 skal dog først skildres et andet Sted. Her maa det være tilstrækkeligt at fortælle, at den ulykkelige Christiane i nogen Tid efter Lakiers Død opholdt sig dels hos Pastor Christiani i Bjerregrav dels hist og her paa Sjælland. Efter Blichers Bortgang havnede hun omsider — den 13. April 1851 — i

det Jomfrukloster, hvorfra hun i 1839 var bleven vist tilbage*). Og her døde hun, kun 38 Aar gl., d. 20. Decbr. 1852. [Sml. S. 148 ff.]

Kun én af Blichers Sønner tog varigt Ophold i Hovedstaden, nemlig *Christian Charles Blicher*, født i Randlev 5. Septbr. 1816. Han havde en Tid lang staaet i Boghandlerlære først hos *Stinck* senere hos *Friedländer*, Kjøbenhavn**). Han skal i nogen Tid selv have drevet Forretning i Næstved, men da det ikke vilde gaa for ham, rejste han tilbage til Hovedstaden og tog her Ansættelse som Konduktør ved Omnibusserne. Det er denne Stilling, der giver Blicher Lejlighed til i *Erindringerne* at betegne ham som ansat «ved Befordringsvæsenet». Her var han meget afholdt saavel af Publikum som af sine Kolleger. Hen paa Slutningen af sit Liv skaffedes der ham en Lotterikollektion paa Frederiksberg; men dennes komplicerede Regnskab tog helt Modet fra ham; tilsidst løb det aldeles rundt for ham, saa han en Vinterdag endogsaa skal have forsøgt at berøve sig Livet ved at gaa ud paa Isen i Kallebodstrand og putte sig ned i en Vaage; han blev dog atter trukket op paa det Tørre.

I Begyndelsen af Fyrrerne havde han forlovet sig med en Kjøbenhavnerinde, *Andrea Wilhelmine Paaske* — en Søster til Fru *Rosenkilde* —; han førte hende hjem til Præstegaarden i Spentrup, men hun og Svigermoderen blev uklar, og Jomfru *Paaske* forlod Præstegaarden. De viedes i Helliggejst-Kirke den 8. April 1842; *Chr. Charles* kaldes ved denne Lejlighed «Handelsbetjent»; hans Kone maa have haft nogle besynderlige Vaner; bl. a. var hun en lidenskabelig Tobaksryger; hun røg helst af

---

*) Det er ikke lykkedes os at faa Adgang til de Papirer, gjennem hvilke Klosterbestyrelsen motiverede Christianes Afvisning.

Brødrene Petersens Jomfrukloster, Amagertorv 29, stiftedes — ved Testament af 30. Decb. 1755, konfirmeret 23. Febr. 1770 — af Kjøbmændene *Albrecht* og *Sebastian Petersen;* Testamentet bestemmer, at de Jomfruer, der optoges i Almindelighed, skal være fyldt 35 Aar; Testators Familje har første Ret *uden noget Hensyn til Alderen.* Enhver Jomfru havde i 1852 to Værelser og Køkken samt 120 Rdl. aarlig. Der optages ialt 15. Stiftelsen er underlagt St. Petri Kirkekollegium.

Blicherslægtens Krav om Optagelse begrundedes derved, at Digteren var Stifterens *Mormors Broders Datterdatters Sønnesøn* [se *Frantz Fr. Møller: Stamtavle* over de til Brd. Petersens Jomfrukloster adkomstberettigede Familier (1884), S. 24—25].

**) Se II, 292.

lang Pibe, og paatog sig endog at ryge Pibehoveder til mod Betaling. At hun forlangte en Godtgjørelse, er ikke at undres paa, da det vist er et nederdrægtigt Arbejde. Deres første Barn var en Søn, *Anthon Ernst Christian*, men han døde knap 3 Aar gl. [1846]; deres næste Barn var Datteren *Antoinette Christiane*, der var halvfjollet fra Fødselen af.

Christian Charles Blicher døde af en Hjærnesygdom den 9. Juli 1875, 58 Aar gl.; hans Kone fulgte ham efter i Juli Maaned 1882; hun døde brat, saa at sige med Piben i Munden. Den fjollede Antoinette kom for Afstamningens Skyld i Petersens Jomfrukloster, men mistede her enhver Smule af Forstanden og endte som uhelbredelig sindssyg paa Bistrup, hvor hun døde d. 28. Jan. 1887, 36 Aar gl.

Blichers næste Barn, *Malvina* [ogsaa kaldet *Maren*] *Steensdatter Blicher*, kom just heller ikke til at danse paa lutter Roser. Hun var født i Randlev 5. Novbr. 1818 og var den af Døtrene, som Blicher satte mest Pris paa*). Som pur ung havde hun mange Bejlere, da hun var meget smuk, havde brune Øjne og en frisk Teint ligesom Moderen; som hun var hun ogsaa lille af Væxt. En af Malvinas første Tilbedere var en Jurist *Ferdinand Edvard Christensen* fra Randers.

Om deres Forlovelse fortælles der følgende: Malvina var til et Bal i Mariager, og Blicher var kjørende for hende. Paa Ballet var ogsaa den unge Christensen. Han blev strax forelsket i hende, men havde ikke faaet Lejlighed til at sige hende det; og da han nu hørte, at hun allerede var taget bort, blev han meget ulykkelig og løb efter hende ud i Natten ad Landevejen paa sin Fod lige til Spentrup, da han ikke havde kunnet naa Vognen. Da han var kommen til Præstegaarden, bankede han paa; Blicher stod op og lukkede ham ind. Og da han havde fortalt sit besynderlige Ærinde og skildret sit Væddeløb, maatte Malvina op af Sengen; Blicher var rørt og begejstret og, Malvina ikke mindre; de to forlovedes samme Nat**). — Det blev dog kun en kortvarig Lykke; samme Aar den 9. Decbr. 1834 døde Edvard Christensen, og Blicher ledsagede ham til Graven med følgende Klagedigt «*Over en forhaabet Svigersøn*»***):

---

*) Blandt Fadderne ved hendes Daab 8/12 1818 var i Følge Randlev Kirkebog «Fru *Voss* fra Rodsteenseie» [ɔ: *Sophia Amalia Rantzau*, se II, 231, Anm.].

**) Se Ev. T. Kr.: *Skizzer og Bladartikler*, S. 154.

***) Se *Randers Avis* 29/12 1834.

«Ret nys en Yngling karsk og rød —
nu er han kold og bleg — o Død!
der slog du haardelig i mange Hjerter
de dybe Saar — mit af et dobbelt smerter;
han elsked een af mine — var selv een
af dem, jeg kalder hver min Øiesteen. —
Min unge Ven, min Søn! — hvorfor saa fage?
Kun faa og korte var vort Venskabs Dage!
I Høst vi mødtes først paa Livets Vei;
og nu — ak Gud! Du skued Julen ei.
Det var et Glimt af Fryd — et Stjerneskud,
der tindred' mildt, men sluktes hastig ud:
da skumred' det, saa mørk en Juul vi fik. —
Langt anderledes var det, da Du gik
din Ubekjendte første Gang i Møde:
I Begges Aasyn Elskovs Morgenrøde
fremsmiilte — spaa'de om en yndig Dag —
men nei! i rædsom Hast kom Døden bag:
Dig tog den bort — lod hende staa igjen;
nu Nat og Dag hun græder for sin Ven!
Saa ung — ei Brud en Gang — hun alt er Enke,
derfor i Sorg hun maa sit Hoved sænke.
Han var saa god — han elsked' Dig saa ømt —
og nu han Dødens bittre Skaal har tømt.
Langt, langt fra Dig og mig hans Hjærte brast —
men og fra Fleer — det kom med grusom Hast
til Søskende, til Moder og til Fader
det Sorgens Bud: Vor *Edvard* os forlader!
Forlader! Ja, men for en Vinter kun;
han gik foran kun, og — vi følge efter.
Til Kjerlighedens Himmel Sjælen hefter
sit faste Haab. Farvel da, elskte Ven!
Farvel en føie Tid! Vi sees igjen.»

Det varede imidlertid ikke længe, før Malvina var forlovet paany, nemlig med Forpagteren af Spentrup Præstegaard, *Rasmus Schade Berg*. Han fødtes paa Gaarden Demstrup ved Randers d. 23. Okt. 1808; hans Forældre var Proprietær *Jens Magnus Berg* og *Marie Elise Schade*.

En kort Tid var Malvina henne paa *Sindinggaard* hos Fru Fjelstrup for at lære Husholdning, og den 28. Juli 1838 stod hendes Bryllup i Spentrup Præstegaard; det var meget lystigt og vellykket; Regimentsmusikken fra Randers var der ude for at spille. Det skal ifølge hvad Blichers afdøde Søn, *Theodor Eberhard*, har meddelt, have været ved denne Lejlighed, at det Skib — en hollandsk Kuf ved Navn *Tordenskjold* — der endnu hænger i Spentrup Kirke, blev anbragt under Midtskibets Loft; og Dagen efter var det, at Blicher holdt den Skibspræken, som ud-

kom hos *Smith* i Randers i Efteraaret 1838*) med Titel: «*Prædiken, holden i Spentrup Kirke over et til samme nyelig skjænket Skib. — Solgt til Bedste for Menighedens Fattige*». — Paa tredje Side læses: «Mine Sognefolk tilegnet venligst af Forfatteren». — Da Malvinas Bryllupsdag var en Lørdag, er der i og for sig intet i Vejen for, at Prækenen kan have haft en noget lignende Foranledning som den i Novellen *Høstferierne* anførte**).

Malvina skal have haft større poetisk Modtagelighed end de øvrige i Børneflokken; hun skal endogsaa selv have gjort Vers, hvad vi dog ikke kjender af Selvsyn; i *Svanesangen* fra 1837 vender den dødssyge Blicher sig til Datteren med dette Udbrud:

«Kom, *Malvina!* søde Datter Du!
ræk din gamle Fader Harpen nu!
Længe hang den urørt, ei forglemt,
sidste Gang den til hans Barm bli'er klemt.

— — Kys mig Engel — o! din Kind er vaad.
Til de mørke Timer spar din Graad!
Let om Hjærtet maa Du lytte til
Svanesangen, jeg Dig sjunge vil.»

Og til hendes Fødselsdag den 5. Novbr. 1844 skrev han følgende Strofer:

En herlig Kongeskjald
sad i sin Fædrehal.
Han monne Harpen slaa,
kun faa der hørte paa —
Malvina.

Før om ham tæt de stod,
men Alle ham forlod.
Han har ei Slægt ei Ven,
kun ene Dig igjen,
Malvina.

Ei længer ung og stærk,
men træt af Kongeværk
og gammel, blind og graa;
een ved hans Hjerte laa:
Malvina.

*) Bekjendtgjort i *Randers Avis* 3/11 1838: «sælges for 8 Sk. Exemplaret».

**) Se *P. Hansens* Udg. af Novellerne 1882, III, S. 540; Prækenen indført i samme Novelle S. 567—77. — Skibet laa i flere Aar bag Alteret, indtil det paa Biskop *Clausens* Opfordring restaureredes 1901; under Ommalingen er der fejlagtig paaført det Aarstallet 1833 istedetfor det gamle 1838.

Ei flere han beholdt,
det blev ham trangt og koldt.
En anden Morgen gry'r,
didhen med Dig han fly'r,
Malvina.

Du haver Mand og Søn —
o, dette er min Bøn:
Behold dem længe her!
Gjenfind dem saligt der,
Malvina!»*)

Saalænge Malvina og Manden havde Præstegaarden i Forpagtning, levede de sikkert godt nok; men ved Blichers Død maatte de flytte ud tilligemed alt hans. Auktionen over deres Ejendele d. 2. Maj 1848 indbragte kun 163 Rdl. 3 Mk. 6 Sk. Berg og Familie flakkede nu længe omkring og prøvede mangehaande Ting; en Tid var han Teglværksforpagter paa Livø, saa opgav han det og blev i Begyndelsen af Tredserne Forvalter paa Gaarden *Vang* i Sulsted Sogn; derpaa kjøbte han en lille Ejendom i *Skjæve*, som han dog ikke formaaede at beholde ret længe. Familjen stod nu uden Hjem, indtil de fik Husly i et tomt Hus i *Bjørum* paa Vestbjærg Enge. Rasmus Berg var under denne langsomme Synken mod større og større Armod bleven en Del forfalden, og Malvina mistede sit Helbred. — Berg holdt meget af hende og var overordentlig god imod hende, nogen vil mene: endogsaa *for* god, saa han — i hvert Fald i Begyndelsen

*) Det er øjensynligt disse Strofer, som *Kladdebogen* kan takke for, at den ikke er bleven slængt paa Møddingen med Blichers øvrige efterladte Papirer; den Mand, som i 1880 skjænkede nævnte Værk til *Universitetsbibliotheket*, ledsagede Gaven med følgende Brev:

Kjøbenhavn, d. 22. Novb. 1880.

«Hermed følger et gammelt Amtskort over Jylland, som har tilhørt *Steen Steensen Blicher* og af ham er bleven benyttet paa Udflugter fra Spentrup Præstegaard.

Kortenes Bagsider ere paa hans Rejser blevne beskrevne af ham, og det kan derfor maaske være af Interesse, at det bliver opbevaret paa et Sted, hvor det kan blive Gjenstand for kyndigt Gjennemsyn.

Bibliotheket anmodes derfor om at tage det i Forvaring.

Under et Besøg paa Livø i Limfjorden blev det i Halvtredserne givet mig af en af Digterens Døttre [ɔ: Malvina], som boede der gift med en Teglværksforpagter.

Ærbødigst
W. Benzon,
Ingeniør.»

— ikke taalte, at hun bestilte noget; derfor var der nok alt andet end renligt i hendes Hjem. Hun læste mere, end hun fejede og spandt, og sad som oftest ved Rokken med en Bog over Forklædet. I de unge Dage var hun en lidenskabelig L'hombrespiller, og altid vandt hun. Beklageligvis havde hun ikke det samme Held i Lykkens Spil. Hun døde ganske pludselig, som hun stod og puslede med sin Juleslagtning 23. Decb. 1874.

Rasmus Schade Berg, f. 1808, † 1878.

Hendes Mand lod i *Aalborg Stiftstidende* indrykke følgende Annonce:

«Min kjærlige Ægtefælle, *Malvina Berg*, født *St. St. Blicher*, min Fryd og Trøst, Skytsenglen i mit Hus, mit Værn imod vilde Stormes Brus, er den 23. Decb. afgaaet ved Døden uden forudgaaende Sygdom i hendes Alders 57de Aar, hvilket herved bekjendtgjøres for Slægt og Venner af hendes dybtsørgende Ægtefælle.

Bjørum Mark, d. 23. Decb. 1874.

R. Berg.»

De havde en Søn — *Ferdinand Edward Berg* — som Blicher, mens Drengen gik i Præstegaarden, for Spøg kaldte *Per Syvspring*; han var noget indskrænket og langtfra elsket, naar han og Moderen for længere Tid ad Gangen lagde sig ind hos deres bedrestillede Slægtninger rundt om i Præstegaardene. Han var en Tid i Gartnerlære hos sin Onkel, *Julius Berg* i Nørresundby, men endte med at gaa omkring som Daglejer; han døde i Sulsted, pludselig som Moderen, ugift, 7. Okt. 1875, 36 Aar gl.

Nu stod kun Faderen, den gamle *Rasmus Berg*, tilbage. I sin Ungdom, baade da han stod i Snedkerlære i Randers og senere som Forvalter paa Bjørum, var han en kjæk Karl, der ikke lod sig gaa paa af nogen. I det almene Omdømme gjaldt han for Fritænker; han havde et stærkt Helbred og betjente sig af den Talemaade, at Vorherre kunde ikke faa Død paa ham, medmindre han lod ham *slaa* ihjæl. Men da han som en 70-aarig Olding stod ribbet for alt hvad et Menneske kan miste — Hustru, Børn, Formue, Arbejdskraft, tilsidst endogsaa for Tag over Hovedet — søgte han ind til Aalborg som en fysisk og moralsk nedbrudt Mand. Her døde han i den kummerligste Forfatning den 26. April 1878, 70 Aar gl. Han jordedes ved Siden af sin elskede *Malvina* paa Sulsted Kirkegaard. — Saa tragisk gik det Digterens kjæreste Datter og dem, hun havde elsket højst.

Den næste i Rækken er *Niels Jørgen Blicher*, født i Torning d. 18. Marts 1821. Ham havde Faderen tidlig holdt til Landvæsenet, og efter at han $^{10}/_{4}$ 1842 havde mistet sin Plads som Forvalter paa *Sødringholm*, søgte Blicher at faa ham i Brød igjen ved følgende Brev til Etatsraad *Tang* paa Nørre Vosborg:

Spentrup, den 15. December 1843.

Højtagtede Ven!

I Forventning, at De velbeholden er hjemme efter Deres tydske Expedition, er jeg saa fri — jeg tør vente, at De ikke kalder det paatrængende — at erindre Dem om min Søn Landmanden, der, for ei at gaae ledig i afvigte Sommer, bestyrede en velhavende Bondes Avlsbrug og nu i Vinter er her og ved Studering af alle de gode landoeconomiske Skrifter, jeg kan give ham ihænde, [søger] endnu mere at perfectionere sig i sit Fag.

Kunde De ved Deres udbredte Bekjendtskab og den almindelige Agtelse, De nyder, skaffe ham en Ansættelse, vilde

De derved end fastere forbinde mig. — Ligesaa varmt tør jeg anbefale den mig hæderlig bekjendte, henved trediveaarige *Christian Berg**), der som Avlsbestyrer har tjent Proc. *Smith* paa *Krogsdal* i fem Aar, derefter *La Cour* paa *Stenmark* (før paa *Thimgaard*), indtil denne blev sindet at bortforpagte Gaarden. Nu er han hos Faderen i Demstrup, men tjener kun liden eller saagodtsom ingen Løn.

Min ærbødigste Hilsen til Fru *Tang* fra Deres hjertelig

hengivne

S. S. Blicher.»

[Fru Valeur. Nørre Vosborg.]

Den 12. April 1844 kan den bekymrede Fader imidlertid give et nyt Brev til *Tang***) følgende Efterskrift: «Min Søn og C. Berg have begge faaet Ansættelse». — Men da Faderen var gaaet bort, gik det rent snavs med Niels Jørgen; han var med i Krigen 1848, hvor han fik et Knog, som han aldrig forvandt. Senere drev han rundt paa maa og faa som en almindelig Betler og Drukkenbolt. I 1874 fik han dog for Blicher-Navnets Skyld Plads i Hospitals-Stiftelsen i Randers. Da Moderen, Fru Ernestine, i 1875 laa paa sit Yderste, lod hendes Laugværge, *Barlag*, gaa Bud til Niels Jørgen, for at han kunde vaage hos hende i de sidste Nætter, hun levede; men da man senere kom ind i Sygeværelset, fandt man ham siddende ved Moderens Dødsseng, sovende og med en tømt Brændevinsflaske ved Siden. — Som flere andre af Slægten døde han pludselig — 10. April 1881.

Niels Jørgen var ugift; men endnu før Faderen døde vidste man, at han havde besvangret *Ane Marie Christensdatter*, der sad som Lem i Spentrup Fattighus; d. 4. Aug. 1848 fødte hun Sønnen *Ernst Julius Nielsen* — opkaldt efter Farmoderen: Ernestine Juliane; denne Søn skildres som skikkelig og god; han levede som en brystsvag og blind Stakkel paa Randrup Fattiggaard indtil sin Død d. 1. Juni 1898.

Efter Niels Jørgen følger *Francisco Blicher*, født i Torning d. 6. Juni 1823 og opkaldt efter en spansk Officer, som var herinde i 1808, «og som Mor saa godt kunde lide». Francisco konfirmeredes oppe i Understed hos *Jens Chr. Blicher*, 1838; Karakteren:

---

*) *Chr. Hendrik B.*, en yngre Bror til *Rasmus Schade B.*: han døde paa Nørre Vosborg.

**) Se II. S. 400.

temmelig godt. — Blicher satte ham først i Møllerlære i Kjøbenhavn — «det var nu ogsaa en Idé af Far» —; senere holdtes han til Landvæsnet; allerede umiddelbart efter Konfirmationen havde Blicher søgt at faa ham ind paa Agerdyrkningsanstalten paa *Frijsendal*; hvorledes disse Forsøg afløb vil læres af følgende Papirer:

Til Landhuusholdningsselskabet — [skrevet med fremmed Haand]:

«Een af mine Sønner ved Navn Francisco Blicher, nu i sit 16. Aar, har stedse viist Lyst til Landvæsenet og allerede under duelig Landmands [ɔ: formodentlig *Rasm. Bergs*] Veiledning faaet nogen Øvelse i Faget. Da dette nu vorder hans Bestemmelse for hele Livet, tragter jeg efter at fremme denne saavidt det staaer i min Magt, men den strækker sig kun saa kort; thi jeg er en fattig Mand; derfor tyer jeg til d. kgl. d. Lhs., bedende: at benævnte min Søn ved forefaldende Vacance maatte paa offentlig Bekostning vorde antaget paa Agerdyrkningslæreanstalten paa *Frijsendal*.

Spentrup, 3. Novb, 1838.

Allerærbødigst

St. St. Blicher.

Sognepræst.»

Selskabet skriver til Blicher *17. Novb. 1838* — «i Anledning af Pastorens Skrivelse af *1. Aug.* sidstl.» [!], at der ingen Gratispladser kan ventes før *1. Maj 1840.*

Ind i næste Aar skriver Blicher igjen

«Til det kongelige danske Landhuusholdningsselskab.

Da jeg ifjor ærbødigst ansøgte om en Gratisplads ved Agerdyrkningsinstitutet paa *Frijsendal* for min Søn, Francisco Blicher, blev mig svaret, at ingen blev ledig før 1840. Nu er imidlertid ved uforudseet Tilfælde saadant indtruffen. Og fordrister jeg mig derfor at bringe det kgl. Selskabs Bestyrelse mit Andrag i gunstig Erindring.

Spentrup, 20. Mai 1839

Ærbd.

S. S. Blicher.»

Denne Skrivelse ledsages af følgende til Sekretæren, Hr. *Hald*:

«Høistærede!

Tilgiv, at jeg beder Dem befordre snarest muneligt ilagte Ansøgning, da ved den sædvanlige Vei Sagen vilde udtrukket sig for længe. Venligst Hilsen fra Deres

agtelsesfulde

S. S. Blicher.

Spentrup, 20. Mai 1839; ihast.»

Saa hengaar der et Aars Tid før vi hører noget til Sagen; men i Marts 1840 dukker den igjen frem da de ny Elever til *Frijsendal* skal indstilles.

Efter at *I. J. Unsgaard* udenvidere har indstillet to til Optagelse paa Anstalten, bemærker han:

«Af de øvrige tvende, nemlig *Francisco Blicher* og *H. Toldorph*, antager jeg, at Lhs. med en god Samvittighed kan vælge *den første*; thi skjøndt jeg finder dette unge Menneskes Faders Færd i den sildigere Tid lidt underlig*), saa er Faderen dog saavel i Almindelighed som med Hensyn til Selskabet i Særdeleshed i en saadan Stilling, at man maae have lidt tilovers for hans Søn, naar dennes Medconcurrent ikke har fortrinligere Egenskaber. At den unge Blicher, der ikke boer saa langt fra *Frijsendal*, underkaster sig Præliminær-Examen, anseer jeg imidlertid for en Selvfølge.»

25. Marts 1840.

Collin svarer:

«Jeg kjender begge Fædre, Blicher og Toldorph, og meener, at de ikke kunne klage, naar Concurrence anstilles. Men uden denne at antage nogen af dem kunde let faae Skin af Partiskhed.

26. Marts 1840.

Collin.»

Hertil bemærker *Unsgaard* 7. April s. A.:

---

*) Her tænkes sikkert paa Himmelbjærget og Blichers demokratiske Bladartikler.

«Jeg kan naturligvis ikke ændre [?] min Mening, der allene var grundet paa et Slags Pietet mod den gamle Blicher.

Unsgaard.»

6. Maj 1840 afholdtes Optagelses-Prøven paa *Haraldslund*. Toldorph bestod. Om Francisco hedder det: «Til samme Prøve var efter d. kgl. Lhs.' Bestemmelse indkaldt en Søn af Hr. Pastor St. St. Blicher i Spendrup, men han mødte ikke. (*Krarup; Bloch; Langballe.*)»

[Landhusholdningsselskabets Arkiv, 21/4 1840.]

Et ligesaa trist Udfald fik Blichers Forsøg paa derefter [1841] at faa Francisco ind paa Lyngby Seminarium; man læser derom følgende hidsige Debat i *Rand. Av.**):

Alvorlige Spørgsmaal m. v.

Hr. Pastor og Seminarie-Forstander *Sidenius* i Lyngby!

Betids meldte jeg min Søn, Francisco Blicher (18 Aar gl. sidste 7de Juni) til Prøveexamen paa Seminariet den 10de Juni. Han fik med de Andre en skrivtlig Opgave, som han besvarede, og 3 Regnestykker, som han ligeledes udførte. Da han nu mødte om Eftermiddagen med alle de Øvrige paa den af dem bestemte Tid, hvorfor vilde De da ikke examinere ham mundtlig i nogen af de andre Discipliner? Paa hvilke Grunde — thi De gav ingen — kunde De afvise ham med et kort: «Han kunde ikke antages?» Paa hvilke Grunde kunde De paa samme vilkaarlige Maade afvise Bach Lang fra Hammershøi, der ligesom min Søn er over et heelt Aar forberedt af en høist udmærket Skolelærer [vistnok *Th. Wandborg*], der selv er dannet paa Lyngby Seminarium, men rigtignok under en anden Forstander? Hvorledes kunde De ligedan bortvise Nielsen, der i 6 Aar har været privat Huuslærer? og en øvet Contoirist? og en heel Deel Andre? hvoraf de fleste udenfor Bondestanden. Hvorfor antog De lutter Almuesbørn? (20) maaskee paa 1 nær? Jeg spørger Dem: hvad betyder den Indvending mod min Søns medhavende Attester: «at der manglede een for, at han ei var værnepligtig?» Da hans Daabsattest udviste: at han var født Præstesøn, hvortil da nogen anden Attest? Den anden Indvending: «at han ei havde Sundhedsattest fra en Læge», hvad betyder den? Havde jeg ikke i særskilt Skri-

*) Se nævnte Blad 24/6 1841 og 8/7 s. A.

velse til Dem udbedet mig, hvis Noget manglede i Attesterne eller deres Form, derom behagelig ved min Søn at vorde underrettet, da saadant uopholdeligt skulde tages tilfølge? Hvorfor har De ikke opfyldt denne min billige Begjering? Men — hvad der er endnu værre — hvorfor gjorde De disse Indvendinger mod Attesterne, ikke i min Søns Nærværelse, som de angik, men i nogle af de andre Aspiranters? Hvorfor, naar De vilde afvise min Søn, gjorde De det ikke strax om Formiddagen, efter at have seet hans Attester og skrivtlige Udarbeidelser, men lod ham møde om Eftermiddagen til mundtlig Prøve, og, uden at have paabegyndt samme, afskedigede ham med de Andre? Hvorledes kunde De til mundtlig Prøve antage den lille Pukkelryggede? Jeg veed ikke rettere, end at det er lige imod Reglementet. Eller havde han maaskee en bedre Sundhedsattest end den, Naturen har skrevet i min Søns ranke og stærke Legeme og hans kjernesunde Ansigtsfarve. Jeg spørger ad Offentlighedens Vei. See nu selv til: *om* og *hvad* De vil svare mig!

Spentrup, i Juni 1841.

St. St. Blicher.

Den tirrede Seminarieforstander er ikke længe om at sende Bladet følgende ret afvæbnende

Svar paa velærværdige Hr. Sognepræst St. St. Blichers «alvorlige» Spørgsmaale, indførte i Randers Amts Avis Nr. 91, den 24. Juni 1841.

Deres Velærværdighed har forespurgt:

1) Hvorfor jeg ved Præliminair-Examen her paa Seminariet den 10de f. M. ikke mundtlig vilde examinere Deres Søn;

2) hvorfor jeg ligeledes afviste *Bach Lang* (skal nok være *Schach Lanng*), *Nielsen* og en heel Deel Andre;

3) hvorfor jeg antog lutter Almuesbørn;

4) hvorfor jeg affordrede Deres Søn Attest om, at han ei var værnepligtig;

5) hvad den Indvending mod Deres Søns medhavende Attester betyder, at han ei havde Sundhedsattest fra en Læge;

6) hvorfor jeg ei har underrettet Dem om Mangelen ved Deres Søns Attester;

7) hvorfor jeg gjorde Indvendinger mod Deres Søns Attester, ikke i hans, men i nogle af de andre Aspiranters Nærværelse;

8) hvorfor jeg ikke afviste Deres Søn strax om Formiddagen. men først afskedigede ham om Eftermiddagen Kl. 2;

9) hvorledes jeg lige imod Reglementet kunde antage den «lille Pukkelryggede».

Hertil svarer jeg:

ad Nr. 1) Fordi Deres Søns skrivtlige Udarbeidelser vare saa slette, at jeg rejecerede ham strax, efter at Censuren over den skrivtlige Examen var afholdt, hvortil jeg troer mig berettiget, baade fordi det saaledes er Skik og Brug ved de fleste andre Examina, og fordi jeg anseer de skrivtlige Prøver for de sikkreste.

ad Nr. 2) Har Deres Velærværdighed nogen Fuldmagt til at spørge ogsaa for disses Vedkommende?

ad Nr. 3) Fordi disse vare de bedst Forberedte, og fordi Seminariereglementet byder mig, *cæteris paribus*, at foretrække dem af Almueklassen og Sønner af Skolelærere.

ad Nr. 4) Jeg har ikke affordret Deres Søn en saadan Attest; har han foregivet dette, da er det reen Usandhed.

ad Nr. 5) Det betyder, at Hans Maiestæt har befalet, at Ingen maae optages paa et Seminarium uden at have Attest fra en Læge angaaende sin Sundhedstilstand.

ad Nr. 6) Fordi dette var overflødigt, naar Deres Søn alligevel af den under Besvarelse Nr. 1 anførte Grund ikke kunde blive antagen.

ad Nr. 7) Om Deres Søn var tilstede eller ikke, er mig ubekjendt; var han det ei, saa burde han været det.

ad Nr. 8) Fordi den skrivtlige Examen først endtes Kl. 12, og der skulde dog Tid til at gjennemsee Udarbeidelserne og til at holde Censur.

ad Nr. 9) Fordi «den lille Pukkelryggede» var duelig til at antages, og fordi denne Ulykkelige havde Cancellie-Bevilling til at antages uagtet hans Legemsfeil (*vide acta synod. pro* 1840, Pag. 56, Nr. 143).

Skjøndt jeg nu ikke kan sige, at det er faldet mig sønderlig vanskeligt at besvare disse mange Spørgsmaal, saa vil jeg dog, for en anden Gangs Skyld, bede Deres Velærværdighed for Fremtiden at fritage mig for saadanne eller lignende ubetimelige, ugrundede og nærgaaende Spørgsmaal, dem jeg ikke agter at besvare, hvor «alvorlige» de end maatte synes Dem selv at være. Har Deres Velærværdighed eller nogen Anden gyldig Grund til at klage over mit Embedsforhold, da veed De, hvem der ere

mine rette Foresatte: til dem henvende Man sig med sin Klage, og for dem haaber jeg stedse at skulle kunne forsvare min offentlige og private Færd.

Til Efterretning for dem, som mueligen kunne ønske at gjøre sig nærmere bekjendt med denne Sag, tjener: at en verificeret Afskrivt af *F. Blichers* skrivtlige Udarbeidelser er henlagt hos Redacteuren af dette Blad: enhver competent og upartisk Dommer vil vist, ved at see dem, skjønne, at jeg ikke har gjort det unge Menneske nogen Uret, undtagen det skulde være

Francisco Blicher, f. 1823 † 1902.

ved denne Annonce; men dertil har hans egen gode Fader tvunget mig.

Det kongelige Skolelærer-Seminarium i Lyngby, den 2. Juli 1841.

N. Sidenius.

— Vraget paa Lyngby optoges Francisco imidlertid paa Snedsted Seminarium, hvorfra han dimitteredes i 1845. Siden fik han en Andenlærer-Plads i *Vester Tørslev*, blev derfra forflyttet til *Harlev* ved Aarhus, hvor han opholdt sig til 1887, da han søgte Afsked fra Skolen.

Den 7. Novbr. 1847 viedes han i Snedsted Kirke til *Karen Pedersdatter Møller*, en Gaardmandsdatter fra Elsted [f. $^{27}/_{8}$ 1827]. St. Blicher var ikke med til Brylluppet, men medens Hestene spænd-

tes for til den 2 Døgns lange Rejse, gik Blicher ind i sit Kammer og skrev følgende Strofer til det unge Par:

Den gamle Mand, som ofte sang
for Andre mildt at fryde,
han lader ogsaa denne Gang
sin Røst i Snedsted lyde.

For elsket Søn med værdig Viv
sin Harpe nu han rører,
med Ønsket om et venligt Liv,
som til et bedre fører.

Ei er det altid klart og sødt,
hvad nu paa Eder venter;
men naar kun Hjertet ei er dødt,
af Alt det Honning henter.

Af Glæde ei allene vil
I Haab og Trøst Jer vinde;
men Sorg og Modgang hører til
for Kraft og Mod at finde.

Saa give da hin Overmagt,
som Alt med Godhed skjænker,
naar Aar for Jer er bagelagt,
endnu, som Skjalden tænker:

Det Onde her vi overvandt
ved Hjælp af Aandens Kræfter;
om saa som saa vort Liv end svandt,
et bedre kommer efter!*)

Efter at have taget sin Afsked boede Francisco en Tid i *Horsens*, flyttede saa efter Konens Død til *Hou* og derfra til en Datter paa *Toftum Mark*. — Han var den længst levende af Blichers Børn, idet han først døde den 8. Decbr. 1902, 81 Aar gl. Han skal have lignet Blicher meget i Gang og Manerer. Han havde flere Børn, saavidt vides lutter Døtre, som endnu lever, og hvoraf idetmindste een ved sin ikke helt sædvanlige Livsskjæbne tangerer Farmoderen paa adskillige Punkter**).

*) Efter Fr. Bl.' egen Diktat.

**) I *Mylius-Erichsens* Værk: *Den jydske Hede* [S. 92—103] har Fr. Bl. meddelt Forf. en Del Træk fra Forældrenes Liv; de er gjennemgaaende alt andet end tilforladelige. — Han kjørte for Faderen til den første Himmelbjærgfest (1839); han siger: «Paa Bjærget var forsamlet vel en *5000* Mennesker»; St. Blicher vil dog ikke selv have observeret mere end *5—600* [se dette Værk II, S. 297]. Det øvrige er som oftest i Forhold dertil. Francisco Bl. bruger — formodentlig paa Grund af Afstanden — stadig for store Maal.

Efter *Francisco* følger *Theodor Eberhard Blicher*, født i Spentrup den 31. Marts 1826. Ligesom Francisco var han en Tid i Møllerlære, kom fra dette Haandværk til Lærervirksomheden, idet han — undervist af Lærer *Wandborg* i Spentrup — blev privat dimitteret fra Snedsted Seminarium 1846. I 1848 ansattes han som Andenlærer i Øster Tørslev, hvorfra han i 1865 flyttede til Tørring i samme Sogn; i 1869 kaldedes han til Lærer og Kirkesanger i Tvede, hvilket Embede han havde til 1. Jan. 1893, da han søgte sin Afsked.

Han blev 39 Aar gammel, før han giftede sig — den 5. Maj 1865; hans Hustru var *Kirsten Andersen* [f. 25/11 1837], en Datter af Husmand *Anders Christensen* i Tørring.

Theodor Eb. er den af Børnene, der har hæget smukkest om Faderens Minde; i sin Alderdom forsøgte han med ikke ringe Held ved Oplæsning at tolke hans Digtning, især *E Bindstouw*, for et større Publikum; saaledes i Hørsholm i 1887, ogsaa i Kjøbenhavn adskillige Gange; sidst 1898 i Industriforeningen. Han har ogsaa udgivet enkelte af Blichers mindre Arbejder, saaledes *Min Tidsalder* [2. Udg. Randers, 1893; i Kommission hos *Mansa*].

Theodor Eberhard Blicher.
f. 1826 † 1899.

I sin Ungdom travede han Jylland rundt sammen med Faderen; han har derom fortalt følgende:

«Jeg gjorde Fodturen med min Far gjennem Salling, Fur og Mors [vistnok 1844]. I Salling var vi to Dage hos Provst *Møller* i Breum*), og han kjørte omkring med os til alle Herregaardene. Derfra tog vi hjem og drog saa Syd paa over Randers, Skanderborg og helt ned til Flensborg. Undervejs var der saa en Herregaard og saa en Præstegaard, hvor vi tog ind. I Bøsbro, hvor *Zacho* var Gjæstgiver, gav vi aldrig noget. Vi var hos Godsforvalter *Busch* paa Frijsenborg, og Greven bød os ind til Kaffe. Paa Tilbagevejen fra Flensborg var jeg bleven træt af Gangen. Da vi kom forbi Kolding, kjørte en Kareth om ved os. Jeg sagde, da jeg saa den, om vi ikke maatte faa Lov til at

*) *Jens Møller*, Præst i Grindeslev-Grønning-Tise i Salling; fødtes i Kjbh. 1786, blev Stænderdeputeret 1844, † 1863.

kjøre med. Far sagde da: «Er Du nu træt og kan ikke holde ud med mig længere; ja, gaa saa derhen». Jeg hilste fra Far, om vi ikke kunde faa Lov til at kjøre med. I det samme traadte Far til og bad om Undskyldning, fordi jeg saadan standsede dem. «Hvad hedder De?» sagde Herren i Karethen. «Per Spillemand». «Naa, værsaagod og sæt Dem op.» Da var det Baronen fra *Palsgaard* vi var kommen til at kjøre med, og vi kjørte med ham hjem og var der om Natten, og næste Dag kjørte man os et Par Mil paa Vej.

I Haderslev overnattede vi hos *P. Chr Koch*. Vi var ogsaa inde i et Værtshus, hvor Værten var en Tysker. Saa sagde Far til mig: «Bestil Dig lidt Smørrebrød,» og jeg gik da ud i Kjøkkenet, men man jog mig strax ind. Saa stod Far op og talte dem noget skarpt til. De skottede nu alle til os, og *Koch* sagde: «Lad os gaa, her er ikke godt at være.»

Et Aar kjørte vi til Himmelbjærget med vor egen Befordring. Det Aar, vi var paa Skamlingsbanke [ɔ: 1845], kjørte Pastor *Carlsen* i Dalbynedre hele Vejen med sin egen Befordring, og vi var da med. Jeg kan huske, hvordan Folk jublede, da min Far traadte frem og talte.» *)

Efterat *Theodor Eberhard Bl.* havde taget sin Afsked levede han en Tid i *Mellerup*; han flyttede senere til *Thorup-Kjær*, hvor han døde d. 1. Juli 1899, 73 Aar gl., efterladende Enke og flere Børn, deriblandt *Steen Steensen Blicher* [f. 10/8 1866] — for Tiden Toldbetjent ved Karrebæksminde — vistnok den eneste i Slægten, der endnu fører det berømte Navn**).

Den næstyngste af Blichers Børn — *Hans Gustav Blicher* — kom til Verden paa det kriminelle Tidspunkt d. 7. Juni 1828. Det er øjensynligt, at hans Fødsel staar i Forbindelse med den af Blicher nævnte «mærkelige Terminsdag», 11. Dec. 1827***), saa han vel endogsaa er selve *Corpus dilecti* i denne travrige Historie. Før Barnet kom til Verden, skal Blicher have nægtet at være Far til det, men da det *var* født, lyste han det dog i Kuld

*) Optegnet af *Ev. T. Kr.*

**) En af Sønnerne *Anders Anton Julius Blicher* er ansat ved Opdagelsespolitiet i Hovedstaden, en anden *Peter Daniel Blicher* [f. 10/11 1868] er Arbejdsmand i Tvede; hos ham bor Theodor Bl.' endnu levende Enke; den yngste af Sønnerne *Chr. Bl.* er Handelsbetjent i Kjbh. En Datter *Erneste Malvina* er gift med Fiskeren *Anders Dahl* i Mellerup.

***) Se S. 196.

og Kjøn med de andre, og kom efterhaanden til at holde ret meget af samme Gustav*). — Det ser ud, som om han alle Dage havde et svagt Helbred. Han blev sat i Handelslære i Grenaa, var i nogen Tid Kjøbmand i Æbeltoft, men gik fallit og boede nu ganske kummerligt i et af Byens Pensionater, idet han udelukkende holdtes oppe ved gode Menneskers Naade.

«Folk her i Byen mindes ham som et stakkels forfaldent Menneske», siger vor Meddeler. Han led af en Svaghed i Knæene, saa han daarligt kunde gaa Han døde i Æbeltoft, ugift, d. 25. Sept. 1872, 44 Aar gl. Om Dødsaarsagen har Kirkebogen det ene Ord: «*Afkræftelse*»; og er det ikke nok til at omspænde baade hans og Blicher-Slægtens sørgmodige Skjæbne!

Den yngste af Blichers Børn var *Christine Marie Blicher*, født i Spentrup den 1. Marts 1832; ved Blichers Død fulgte hun med Moderen til Randers; at hun har tynget kjendeligt paa det fattige Præsteenkebudget ses af en Ansøgning til Kongen af 15. Aug. 1849, hvor Blichers Enke fortæller om sin økonomiske Nødstilstand, idet ingen af hendes ti Børn er «i en saadan Stilling, at de kunne yde mig den mindste Hjælp, og at navnlig Døtrene i deres Trang endnu slutter sig til mig som deres Moder, og at jeg hverken har Sind eller Hjærte til at nægte dem at dele med mig Livets første Fornødenheder». — Under disse Forhold kan man ikke undre sig over, at Fru Ernestine gjorde alt hvad hun kunde for at faa Datteren bortgiftet. Men den stakkels Christine var ikke saadan at faa afsat. Hun var skrantende og værkbrudden og ogsaa paa Forstandsomraadet mer end tarvelig udrustet. Alligevel: d. 20. April 1854 blev hun gift med en svenskfødt Skomager *Peter Jensen Algureen* [el. Algorin, Kirkebøgerne har begge Former], f. i Skaane d. 27. Decbr. 1822; en kort Tid boede de nu i Randers, men flyttede derfra til *Nørre Gjesing*, hvor der fødtes dem en Række Børn. I 1862 flyttede de til *Ørsted*, derfra i 1869 til *Raaby*, Aaret efter (1870) til *Øster Tørslev* for endelig at havne i *Udbyneder*. Under al den Omflakken var Skomagerfamiljen altid yderst fattig. I Udbyneder sad de tilleje i et Hus, hvori der foruden dem boede endnu to Familier; og den lille spinkle og hidsige Svensker laa altid i et syndigt Spektakel med de andre Beboere. Den svagelige og værkbrudne Christine maatte døje mange onde Dage:

---

*) *Ev. T. Kr.: Skizzer og Bladartikler etc.* S. 151.

Folk havde ikke noget videre tilovers for hende, da hun var aandsfattig og uordentlig og intet Begreb havde om at holde sit Hus rent. Hun døde i Udbyneder d. 26. Nov. 1873, 42 Aar gl. Ved Christines Død levede af hendes 8 Børn kun ét*): *Steen Steensen Algorin*, født i Nørre Gjesing $^{11}/_{2}$ 1861; han forlod senere Egnen og drog til Kjøbenhavn. — Efter Hustruens Død flyttede Skomager *Algorin* — $^{1}/_{5}$ 1874 -- tilbage til Ørsted, og her døde han d. 4. Jan. 1880.

Endnu maa vi med nogle Ord omtale det alleruheldigste Skud paa Blicherslægtens Stamtræ, nemlig den tidligere nævnte Stedsøn, *Niels Blicher*. Blandt de tvivlsomme Foræringer, som Fru Ernestine havde bragt med sig fra sit første Ægteskab, var ogsaa denne 3 Fjerdingaars Gut, der næppe var løftet ned fra Moderens Skjød, før han begyndte at træde Forældrene paa Hjærtet. Den gamle Niels Blicher, hvem han var opkaldt efter, havde engang skjænket ham følgende Vers:

«*Niels* er ingen Klodrian,
meget kan han lære,
lykkelig han blive kan,
naar han vil flittig være:
og om han vil elske Dyd,
bli'r han Faders, Moders Fryd.»

Men *Flid* havde altid været Niels en Pestilense, og Dyden elskede han kun i dens Modsætning. Tidlig havde Blicher sendt ham i Farverlære hos Kjøbmand *Peder Guldberg* i Viborg, hvor han ogsaa lærte Butikshandel. Saasnart han var bleven udlært, begyndte han det omflakkende Liv, der somoftest hørte med til den Tids Haandværk, men som han ikke har kunnet taale**). Efter at have slaaet adskillige Basseraller og sandsynligvis faaet det meste af sin Fædrenearv sat overstyr, havnede han ude i Linaa, hvor han den 3. Marts 1831 viedes til Ejerinden af Linaa Kro, Jomfru *Christine [Marie] Sophie Erichsdatter Møller* [f. $^{3}/_{5}$ 1800], Datter af den tidligere Kroejer Erich Sørensen Møller; i Kirkebogen betegnes Brudgommen som «Ungkarl og Handelsmand Hr. Niels Blichert, *21* Aar». Niels muntrede sig nu som Kroejer; men lang Tid tog det ham ikke at spille op med Konens Arv, thi allerede i 1833 træffer vi ham som Værtshusholder i

*) Se *Randers Avis* $^{27}/_{11}$ 1873
**) Se S. 101 ff.

Aarhus paa Studsgaden, hvor der d. 6. Okt. s. A. fødes ham en Søn *Erich Christian Blicher*. — Kort efter separeredes han fra Konen, gik bagud af Forretningen og tog nu atter fat paa sit vante Landstrygerliv. En Gang imellem havde han vel lidt Arbejde som Farver, som oftest betlede han dog, og allevegne paa den Konto, at han var en Søn af Digteren St. St. Blicher. Naar der ikke kunde erhverves tilstrækkeligt ad den Vej, lagde han sig ind paa det Offentlige. I 1841 har Svendborg Kommune haft en Udgift paa ham af 8 Rdl. 1 Mk. 8 Sk., som Spentrup Kommunekasse $^{25}/_{3}$ 1842 maa godtgjøre. En Tid i Tredverne havde Blicher faaet ham anbragt ved Opsynet paa Bistrup Sindssygeanstalt, men da han pryglede Patienterne fik han snart sin Afsked fra denne Bestilling. Den 19de Juli 1842 ser vi ham hjemsendt fra Holbæk paa Offentlighedens Regning og blive Anledning til den for Blicher saa oprivende og pinefulde Proces med *H. A. Møller*. I Aug. 1843 maa Niels møde hos Politiet i Randers og modtage et Tilhold for Løsgængeri, hvorpaa han sendtes hjem paa Spentrup Kommune; men kort efter stikker han af uden Tilladelse og er nu forsvunden i nogle Aar, indtil han i Sommeren 1847 indsættes i Aarhus Arrest, mistænkt for Tyveri. Det drejer sig ganske vist kun om en gammel Overfrakke til 1 Marks Værdi, som han har taget i Gangen hos Konsul *P. Herskind* i Aarhus, til hvem han var gaaet ind i den Hensigt at bede om en Rejseskilling; det oplyses, at han har hængt Frakken fra sig hos en Vognmand ved Munkeport; det anføres tillige, at han, saavidt vides, aldrig før har været straffet; men den strænge Ret maa have sin Gang: Aktor, Kammerherre *Jensen*, opregner for Retten hans Synderegister, hans Drikfældighed, hans vagabonderende Liv, hans evige Prelleri hos Farvere og andet Godtfolk: «Iøvrigt er det sørgeligt at see, hvorledes han er gaaet sin Undergang imøde Skridt for Skridt. Han er en Præstesøn og maa derfor antages at have erholdt god Opdragelse, hvad hans Konfirmationsattest ogsaa antyder, og han var Ejer af en ikke ubetydelig Formue, som fornuftig anvendt kunde have sat ham i god Levevej. Men han har ingen Stadighed haft til at blive ved, hvad han havde lært, eller vist nogen Virkelyst til, hvad han havde for. Hans Formue er derfor forlængst sat til, og vedkommende Fattigkasse har maattet antage sig hans Forsørgelse».

Defensor forsøger vel et mat Forsvar, men Sagen er altfor haabløs, og d. 15. Juli 1847 idømmes han 3 Gange 5 Dages Vand og Brød*).

*) Se *Aarhus Politiretsprotokol*, 1847. [Viborg Arkiv.]

Dette skete Aaret før Blichers Død.

Niels Blicher havde endnu en Snes Aar at leve i; der indtraadte i disse næppe nogen Forbedring. Han døde paa Amtssygehuset i Lemvig d. 22. Juli 1866, 57 Aar gl.

Hans Kone, *Christine Møller*, var efter Adskillelsen tyet med sin lille Søn, *Chr. Blicher*, over til en Søster i Onsbjærg paa Samsø; senere blev hun Sygeplejerske ved Karantæneanstalten paa Kyholm, kom efter dennes Nedlæggelse til Ørby paa Samsø, hvor Sønnen imidlertid havde nedsat sig som Bager. Her døde hun d. 14. Febr. 1882, 82 Aar gl. I de sidste Aaringer af hendes Liv modtog hun 200 Kr. af Randers Hospitals Midler.

I de senere Udløbere af denne Sidegren træffer vi samlet alle de moralske Opløsningselementer, som vi hidtil hos Blicher-Slægten kun har paatruffen sporadisk. Een sidder syg og forfalden i Fattighuset; en anden er indespærret som uhelbredelig paa en Galeanstalt; en tredje er i 1901 sluppet ud af et Kvindefængsel, hvorhen hun var inddømt for Barnemord!

Maa man ikke prise den gamle Digter lykkelig, at Graven saa tidlig skjulte hans graa Hoved og hindrede hans Øjne fra at se den Jammer og Fornedrelse, der var bestemt for hans nærmeste Slægt!

JAGTLIV OG REJSELIV.

FRA sin pure Ungdom havde Blicher været en lidenskabelig Jæger; det er sagtens Faderen, Niels Blicher, som selv var en Nimrod, der har givet ham den første Indvielse i Jagtens ædle Sport; og siden, efterhaanden som Livet derhjemme faldt Digteren mere og mere uudholdeligt, blev Jagten og Rejseriet ham næsten de eneste Kilder til Trøst og Glemsel.

Hans fromme Overordneder har næppe altid set lige mildt til denne med Aarene tiltagende Lidenskab hos vor Digter; saaledes noterer jo Bispen *Paludan-Müller* allerede i Visitatsbogen for 1836, at Blicher synes kun at «interessere sig for Jagt og Nouveller». — Naa, det fik saa være. For Blicher var Jagten efterhaanden bleven en Livsbetingelse; kjørte han om Søndagen mellem Sognene, stak Bøssepiben som oftest op over Vognens Bagsmække; og havde en Hare sat sine Spor i Snelaget over Annexvejen, hændte det mere end een Gang, at et Brudepar eller en Kirkegangskone maatte øve sig i Taalmod en Time eller mere, før Præsten kom tilstede med Morten ved Jagtbæltet.

Som oftest jagede han vel alene paa de den Gang næsten ubegrænsede øde Strækninger, Kjær og Moser; ikke sjælden var han dog en kjærkommen Gjæst hos en eller anden større Jagtfyrste blandt Herregaardsejerne. Til hans bedst kjendte Jagtkammerater hørte Folk som Justitsraad *Fjelstrup* paa Sindinggaard, Godsejer *Wandborg* paa Trinderup, Proprietær *Thygesen* paa Farstruplund, Forstraad *Jens Bang* paa Stendalsgaard osv. — Blicher var en Morgenmand; naar Klokken slog fire, begyndte han allerede at lette sig af Dynerne; og efter at

han selv havde tilberedt sig en Kop The, tog han Jagtbøssen ned fra Bjælken, og med de Ord til Hunden: «Naa, skal det saa i Dag være en Mis eller en Konsistorialraad [ɔ: en Urkok]?» pampede Blicher afsted i de lange Jagtstøvler og med den bredskyggede grønne Kasket paa Hovedet. Havde Udbyttet været ringe, skulde hans Sognebørn ikke glæde sig til at møde ham paa Hjemturen; det kunde da gjerne gaa dem som hin Bondemand, der traf Blicher i en uheldig Jægers sletteste Lune og bød ham et slegt «Go' Awten!» men fik som Svar et fornærmet: «Hold Kjæft!» *).

Søren August Fjelstrup, f. 1773, † 1850.

Sine Jagterfaringer og sit indgaaende Kjendskab til Faget, hvad enten det toges theoretisk eller praktisk, har Blicher nedlagt i Tobinds-Værket *Diana*, et Tidsskrift for Jagtelskere, udgivet af Jagtvenner [Randers 1833—36]. Vi har næppe interessantere Jagtlekture i vor Litteratur. Bogen vrimler af de morsomste Smaatræk og Iagttagelser over Markens Dyr og Skovens Vildt og indeholder en Rigdom af Bidrag til Vildtets Psykologi, der ikke alene maa gjøre den til en Lækkerbidsken for enhver kjæk Jægersmand, men ogsaa til kjær Læsning for enhver Naturven. Den gik kun trevent i Blichers Dage; først i 1859 har det været nødvendigt at oplægge den paany tilmed i en forkortet Skikkelse; det gjentoges 1888.

For at give et Indtryk af Blicher som Jæger anfører vi her *Dianas* første Kapitel [skrevet 1832]:

«Jagtens Forsvar.

Enhver Ting i Verden har tvende Sider, hvorfra den kan betragtes, og kunne vi med Føie kalde disse «Lyssiden» og

*) Se Kristensen og Lund: Bl.' Liv og Gjærning, S. 37 ff.

«Skyggesiden», og sees Tingene kun fra den *ene* af disse, da vorder Betragtningen altid *eensidig*, halvrigtig, hvilket er det Samme som urigtig — og altsaa falsk. Saaledes ogsaa med Jagten. Medens Tusinder i alle Lande øve og elske denne med Lidenskab, uden engang at tænke paa Forsvar eller Anbefaling, findes Enkelte, der fordømme denne Iid som barbarisk, grusom og det dannede Menneske ganske uværdig*). Men Hvo ere disse strenge Dommere? Haarkløvende Moralister og ømtfølende Digtere — især de Sidste. Deels er Jagten disse en ubekjendt og af Fordom modbydelig Tidsfordriv, og dernæst taale de gode Herrer sjeldent at see Blod, undtagen det skulde være Menneskeblod i Krigen. Vi ville nærmere overveie deres Hovedankepost: «at Jægeren finder Fornøielse i at pine og dræbe Dyrene». Denne Paastand afvises som grundfalsk, og som et sikkert Tegn paa at de, som gjøre den, intet Begreb have om Jagtens Fornøielse; thi denne bestaaer hverken i at martre eller myrde, men i at *træffe*, og dette jo sikkrere og mere dødende, jo bedre, hvorfor ogsaa den ægte Jæger sjelden skyder paa længere Afstand, end han er istand til at nedlægge Vildtet dødt paa Pletten, og af tre Stykker, som falde for hans Bøsse, kan Man gjøre sikker Regning paa, at de to ei engang *høre Skuddet* — som det hedder — men ende Livet uden Angst og Smerte. Vi appellere her til alle Jægeres Følelse og spørge endvidere: om det ikke er dem ubehageligt, naar en Hare f. Ex. slæber sig saaret afsted, og om de ikke ved nok et Skud ende dens Smerter, skjøndt de uden dette vare sikkre nok paa den? Vi spørge endnu videre: om det ikke er de allerfleste Jagtelskere modbydeligt at skyde eller paa anden Maade at undlive et tamt Dyr, og om de gjerne gad føre Kniven — som endogsaa Qvindehænder uden Betænkning bruge — mod Lammets Strube? Vi spørge Alle og Enhver, Jægere og Ikkejægere: hvilket vel er grusomst, enten at dræbe et *vildt*, ja ofte *fjendtligt* Dyr, og det almindeligviis paa en hurtig og smerteløs Maade, eller langsomt at aftappe Blodet og, saa at sige, draabeviis at udtømme Livet paa et *tamt*, der lever under vor Beskyttelse og paa en fortrolig Fod med os? At strække en Ulv, en Ræv, ja en Hare eller en Agerhøne i et Øieblik til Jorden, eller at stikke en Gaas i Nakken og holde den flere Minutter, indtil den forbløder sig? At skjære Struben over paa en Kalv eller et Lam, høre halve Qvarteer paa dens Rallen og betragte

*) *Th. Moore* kalder den «Vildmænds Lyksalighed». [Bl. Anm.]

dens smertelige og langvarige Dødskamp? Virkelig, under dette Hensyn maae Jægeren frabede sig enhver Sammenligning med Slagteren.

«Men,» sige Jagthaderne, «hvorledes ville I besmykke Parforcejagt, Harehedsning, Myndejagt?» Disse — svare vi — tænke vi hverken at besmykke eller forsvare; thi de ere Udartninger af Jagt, og fortjene ei engang Navn deraf; de ere de Vældiges Surrogater for Menneskejagt eller Krig; kaade Dagdriveres Tidskort eller en uværdig Gjenvei til Maalet for Jægeren af Profession. Parforcejagt udfordrer ingen Jægerdygtighed; kun blot den letlærte Færdighed at hænge fast paa Ryggen af en Hest. Det Samme gjælder om Harehedsning og Rævehedsning, der iøvrigt kun øves af raae engelske Landjunkere, og er blot som en Forberedelse til natligt Sviregilde. Og Myndejagt kan enhver Klodrian drive med en Jagtpidsk i Haanden, om han saa aldrig har lagt et Gevær til Kinden. Den bruges derfor kun af Bønder eller Herregaardsskytter, der *skulle* levere Vildt og have et Terrain, hvor Bøssen gjør usikker Tjeneste.

Hvad betyder vel altsaa de fromme Poeters Ak og Vee over Jægerne og disses formeentlige Blodtørst? Den vidner allene om deres Ubekjendtskab med Jagten og overspændte Følsomhed. Fred da med Svenskeren *Leopolds*, med Britten *Thomsons*, med Franskmanden *Delilles* og Fleres Aske! Og ville vi ønske, at alle de, som slaae paa hines bløde Strænge, hellere maatte anvende deres Digteevner til at standse Udgydelsen af *Menneskeblod*, før de søge at sætte Himmel og Jord i Bevægelse over en Hares eller Agerhønes Død. Naar Menneskene engang — Gud veed naar — faae oprettet en evig indbyrdes Fred, da kan det være tidligt nok at anvende deres *bona officia* til Bedste for Markens vilde Dyr, om der ellers ved den Tid er nogen af dem tilbage.

Dog, Moralisten har endnu et Men: «Jagten leder og forfører til Drikfældighed». At gaae hele Dage uden varm og overhovedet uden tilstrækkelig Spise kræver Spiritusnydelse, og saadan jævnlig Suppen, «ein Schlürfchen aus der Flasche», som det hedder i Visen, vorder let og uformærkt til Vane. Det skeer — vi indrømme det — undertiden, dog meest for Jægere af Haandværk; men det er ganske notorisk, at Drikfældighed vorder sjeldnere og sjeldnere hos Jægere, og aftager hos denne Stand, som hos alle andre; saa Man klarligen indseer, at den omtalte Last ikke hører Standen, men *Tiden* til. Desuden er denne ubeføiede Anke egentlig stilet mod *Jagtelskere*, som *kunne* øve denne Tids-

fordriv og lade den være, Alt efter eget Behag; thi Jægere af Profession kunne dog ikke afskaffes, saalænge der er Vildt til og Ganer, som længes efter denne Spise. Med ligesaamegen Føie kunde Moralisten fordre, at Fiskeri og Søfart burde afskaffes, fordi Fiskere og Sømænd, ifølge deres Levemaade, behøve stærke Drikke, og lettelig fristes til overdreven Nydelse af Samme. Dersom vi endelig ville adspørge Erfaringen, da vilde den lære os: at af Professionist-Skytter findes flere ædruelige end forfaldne, og at hos andre Jægere den omhandlede Last virkelig er en Sjeldenhed.

Til Slutningen maae vi ogsaa høre Lægens Stemme. Ikke som om alle Læger eller nogle *ubetinget* ivrede mod Jagten, som skadelig eller farlig for Sundheden; men dog er der dem, der mene, at Jagten svækker Helbredet og navnlig er hos Mange Aarsagen til Tandpine og andre rheumatiske Svagheder; ja endog til den smertefulde og ulægelige Gigt. Den hurtige Afvexling mellem Kulde og Hede, de udmattende Strabadser og især de vaade Fødder opstille de som Skrækkebilleder for den lidenskabelige Jæger, der varm og svedig af forceret Gang staaer hele Timer og lader sig gjennemfryse i klingrende Frost, eller for en Vildand trasker en halv Dag med Støvlerne fulde af Vand. Vel sandt: Nogle, som, vel at mærke! af Naturen ere svage eller ved Opdragelsen forkjælede, kunne stundom ved alt for dristig at trodse Veirets Indflydelse, ved ikke at tage deres skrøbelige Constitution i Betragtning, paadrage sig en eller anden Sygdom; men der gives Flere, som ved forsigtigt Maadehold og gradeviis Afhærdelse styrke og forbedre en skrøbelig Helbred. Og især er dette Tilfældet med hectiske Personer, som ved passende Bevægelse i den friske Luft ofte gjengive de slappede Lunger den tabte Elasticitet, saa at de, tilforn ei istand til at gaae et Par Hundrede Skridt, uden at vorde stakaandede, ved fortsatte Jagttoure formaae at vandre omkring halve, ja hele Dage. At vorde forfrossen er ikke saa farligt, naar Man atter

St. St Blicher. Efter en Statuette af *Axel Pacht* [1868]. Tilh. Forf. *Andr. Dolleris.*

ved Bevægelse gjengiver Legemet den naturlige Varme, og at gaae flere Timer med vaade Fødder, skader ikke, naar man ved Hjemkomsten strax skifter Tørt. Hvo som derimod, efter en Jagt, vil sidde hele Aftenen med vaade og kolde Fødder, udsætter sig vist for Snue, Tandpine og værre Forkjølelsestilfælde, med mindre han ogsaa er hærdet nok til at taale Sligt, som endda ikke saa sjelden finder Sted. Resultatet bliver da: at de berørte Sygdomme ikke er nødvendige Følger af Jagten, men af en Uforsigtighed, i hvilken Ikkejægere ogsaa kunne gjøre sig skyldige, og at Jægeren bedre end enhver Anden vil modstaae Virkningen af Hede, Frost, Regn og vaade Fødder. — Misligen er det, naar Jagten endes med Sviir, og dette bør virkelig kaldes en Stormløben mod Sundheden, for hvilken de fleste med Rette maae bøde; men er det ikke den naturlige Straf for enhver Sviregast, han være Jæger eller ikke?

Den forsigtige, ordentlige og maadeholdne Jæger nyder gjerne en fast og varig Sundhed, og blandt Saadanne skulle vi som oftest finde rørige og muntre Oldinge, der naae et Maal af Dage, som vorder kun de færreste blandt Menneskenes Børn tildeel. Nær havde vi overseet een Anklage, hvis det ikke var rundet os i Tanker, at dette Skrivt ogsaa kunde berøres af qvindelige Hænder: — *Vaadeskud!* «Vi høre, vi læse,» sige Jægeres Kjerester og nygivte Koner, «om saa mange Ulykker paa Jagten!» — Hvor mange? om vi tør spørge: een, to høist tre om Aaret i hele Danmark. Og disse endda for det allermeste foranledigede ved Ukyndighed i Jagten og Mangel paa Routine. Det er virkelig en stor Sjeldenhed, at en øvet Jæger gjør enten sig selv eller Andre Skade; Ulykken kommer næsten altid fra Fuskere og Saadanne, som gaae med for *Commercens* Skyld, og uforsvarligen, uden Underviisning og Advarsel, tages med i erfarne Skytters Laug. Overalt, naar vi gjennemsee de aarlige Beretninger om «ulykkelige Hændelser», da ville vi finde langt flere omkomne ved Drukning, løbske Heste osv. osv. Skulde vi derfor forsværge at kjøre, at seile osv.? Det gjorde vel endnu aldrig selv den frygtsomste Qvinde; hvi da banlyse Jagten? Nei, smukke Læserinder! vi vide intet Andet paa Deres Vegne at indvende imod Jagten, end om Kjeresten eller Manden bliver altfor længe ude om Aftenen, naar han — som en gammel Poet siger — «glemmer sin unge, ventende Viv, over en Vildbasse, der har brudt igjennem Garnet».

Og er nu, som vi haabe, tilfredsstillende gjendreven enhver Ankepost mod en Beskjæftigelse, der har været i Moden, saa-

længe som Mennesker og vilde Dyr i Verden. Vi ville nu, til Jægerens Trøst og Opmuntring, ydermere fremsætte hvad med Rette kan siges til Jagtens Anbefaling og Priis. For det første bringe vi — med de kjere Lægers Tilladelse — i Erindring hvad vi, gjendrivende Paasagnet om Jagtens Skadelighed for Sundheden, yttrede om dens Gavnlighed. Og er det ei allene *Bevægelsen*, den *friske Luft* og *Legemets Hærdelse*, som her komme i Beregning; men ogsaa, hvad Mange oversee, den *Sindsmunterhed*, der er gavnligere for Helbreden, end et heelt Apothek. Løsrivende sig fra Livets Møie og Bekymringer, fra Menneskesamfundets Trængen og Skuppen, fra Vold og Rænker, iler Jægeren ud i den frie og yndige Natur, selv fri og sorgløs, som Fuglen under Skyen. Jagtlyst fylder og udvider hans letaandende Barm, Haabet bevinger hans Skridt, og dens hyppige Opfyldelse skjænker ham skyldfrie og misundte Glæder. Han afryster Hverdagslivets trykkende Lænker, og hjemme en Slave af Love og Sædvaner, Modetyranni og trykkende Forhold, træder han med oprindelig Tvangløshed, som Skabningens Herre, ud i Guds skjønne Verden, og farer fra Seier til Seier, som ikke kjøbes med Sukke og Taarer. Han skuer Naturen i alle dens uendelige Skjønheder, i dens Majestæt og i dens Rædsler, og selv med disse vorder han fortrolig. Han hilser Solen, naar den opstaaet i sin himmelske Glorie, i sin evige Ungdom, og han tilsmiler den sit Farvel, naar den daler i Vesten. Naar Himlen rynker sine Bryn, naar Tordenen ruller foroven og gjenlyder forneden i Søens Bugter, i Dale og Skove, naar Lynene blinke og Orcanen bruser, da føler han sig stemt til Alvors Tanker og høitidelige Følelser; men ikke til Frygt. Hver stor, hver yndig Landskabssscene i hans Egn er ham bekjendt og forlyster hans Øie, og naar Morgentaagen opruller som et Tæppe, skuer han med sin stille Fryd omkring i det store Panorama. Selv naar Naturen hvert Efteraar synes at ældes, naar Blomsterne visne og Græsset guulnes; naar Skoven taber sin grønne Sommerdragt, og naar *Andre* gribes af tungsindige og mørke Følelser — just da hilser Jægeren *sin* rette Aarstid: da seer han *sine* Glæder at fremspire. Ja, naar Sneen indhyller Mark og Eng og Skov, og *Andre* i den see kun et Liiglagen, et Billede paa Døden — just da culminerer Jægerens Glæde, hvad enten han følger Harens velbekjendte Spor eller det brune Vildt, fremdreven af larmende Klappere, nærmer sig hans lynende Rør.

Og I — hvis dette kommer Nogen af Eder for Øie — I, som i mageligt Vellevnet hverken kjende Hunger, Tørst eller

Søvn, som derfor søge Surrogater for hine i pirrende og ophidsende Midler og for denne i bedøvende: ak! ahnede I blot hvilken Lækkerbidsken Jægeren har i sit Ost og Brød til en Slurk Kildevand! hvilket Herremaaltid han nyder ved sin Hjemkomst i een Ret simpel ukrydret Mad! kunde I blot formode, hvor villig Søvnen kommer til den trætte Jæger! hvor sagtelig den lukker hans Øienlaage! hvor blødeligt den — for at bruge et ældgammelt Digtersprog — *kryber* med sød Krillen over hans Lemmer og *løser* alle hans Ledemod: I vilde — ja, I vilde idetmindste misunde ham.

Skulde det hernæst være for Intet eller Lidet at regne, at Jagten, betragtet som en Morskab, en Leeg, forfrisker Sindet og styrker til alvorligt Arbeide? Den kloge Menneskekjender, Oldtidens Æsopus, blev engang af nogle Viismænd i egen Indbildning truffen, idet han spillede «Nødder ihænde» med Smaadrengene. De tilkjendegave ham deres Forargelse. Istedetfor Svar, griber Philosophen en Bue og spørger: hvorfor Eieren gik med Stræengen nedspændt? «Naar den stedse var spændt,» lød Svaret, «vilde den jo snart slappes og miste sin Kraft.» «Saa vide I nu ogsaa,» gjenmælede Æsopus, «hvorfor jeg leger med disse Drenge.» Vistnok enhver, endog den uskyldigste Fornøielse kan overdrives. Naar den forrige Konge af Neapel jog den halve Dag og fiskede den anden halve, eller den afdankede Konge af Frankrig jog fra Morgen til Aften: da maatte Folket sukke eller oprøre sig. Men at en virkeligt Regent, en saadan, som vil regjere selv, en Dag om Ugen eller et Par om Maaneden, paa Jagten lægger den tunge Byrde tilside, for siden med forfriskede Kræfter atter at tage den paa sine Skuldre: dette er klogt og billigt, baade mod ham selv og hans Folk. Ogsaa en ringere Mand, naar hans Dont kræver anstrængende Hovedbrud og især stillesiddende Arbeide, vil gjøre saare vel i at følge det anpriste Exempel og efter en Jagttour finde Sjælens slappede Spændkraft fornyet.

I det Tilfælde, at disse Blade forvilde sig ind paa høie Magthaveres Bord, da forsone dem følgende Bemærkning med deres Ubetydelighed: Det Land, hvis Sønner ere Jægere fra Ungdommen af, har i disse modige, haardføre og dygtige Landsforsvarere. Herom vidne Tyrols Bjerge, herom vidne Norges; den Riffel, som kjender Veien til Gemsens og Bjørnens Hjerte, finder den let til Fjendens.

Tilsidst endnu en Bemærkning, den vi bede Moralisten og Psychologen lægge et Fold til: Ethvert Menneske trænger til og

vil ufeilbarligen søge een eller anden *Morskab*, Leeg eller Tidsfordriv. Een elsker Musik, en Anden Blomster, en Tredie Heste; men mange Flere elske Spil og Sviir, og overalt saadan Tidsmord, som spilder Søvn, Formue, Helbred og Sindsroe, som er til Skade enten for dem selv, eller Andre, eller begge Dele. Er det da ikke bedre at vælge en saadan Leeg, som, uden at fornærme Nogen, gavner baade Legeme og Sjæl? Og hvilken skulde vel da kunne stilles over den, vi af Erfaring og med indlysende Grunde anprise — Jagten?

Og hermed vor venlige Hilsen til alle flinke Jægere! Maatte dette Skrivt forskaffe dem en behagelig Morskab, naar Regn og Slud og Storm holde dem hjemme ved den lune Arne! og i lange Vinteraftener bringe dem deres Yndlingsidræt i kjer Erindring! — Vi vide ikke bedre at slutte denne vor Forsvarstale, end med en Vise, at sjunge efter Jagten til de blinkende Pocaler:

Løft høit det blanke Bæger!*)
en Skaal for hver en Jæger
|: paa Jordens vide Rund! :|
Vi hver, som Jagten ynder,
vort Broderskab forkynder
|: med Hjerte, Haand og Mund! :|
Hallo! halli! halli! hallo!
med Hjerte, Haand og Mund, jaho!

Vor Jægersang lad runge:
en Jæger er en Konge
|: i Stolthed og i Magt! :|
Saavidt som Himlen blaaner,
og Lys til Jorden laaner
|: hans Rige er udstrakt. :|
Hallo! halli! osv.

De vilde Dyr at bede
i Mark og Skov og Hede
|: han træder Friheds Sti. :|
Der bryder han de Lænker,
som Vælde og som Rænker
|: har smeddet Verden i. :|
Hallo! halli! osv.

---

*) I de «Saml. Digte» [1835—36] betegner Blicher denne «Jægersang» som stammende fra «et utrykt Syngespil»; *Melodien:* «Im Wald und auf der Haide», er trykt i Slutningen af «*Dianas*» 2. Bind.

Han skyer de store Stæder,
hvor Modens usle Glæder
|: er Sundheds skumle Grav. :|
Dens Bud han ikke hylder;
men angerløs opfylder
|: Naturens simple Krav. :|
Hallo! halli! osv.

Hist Dag til Nat forvandles,
og stakket Fryd tilhandles
|: for lange Smertensaar. :|
En Jæger Dagen bruger;
naar Nat paa Jorden ruger,
|: til Hvilen sød han gaaer. :|
Hallo! halli! osv.

Naar Morgenlyset stiger,
han ud i Marken higer
|: saa fro med Flint og Hund. :|
Han gaaer med muntre Sange
paa Høstens gule Vange,
|: paa Vintrens hvide Grund. :|
Hallo! halli! osv.

Løft høit da Glædens Bæger,
høit leve hver en Jæger
|: paa Jordens vide Rund! :|
Vor Jægersang forkynder:
for hver, som Jagten ynder,
|: en Skaal af Hjertets Grund! :|
Hallo! halli! halli! hallo!
en Skaal af Hjertets Grund! Jaho!*)

---

*) For nogle Aar siden saa vi rundt om i Landets Blade en Historie, der bar Titlen: *Blicher og Kronhjorten*; den stammede nok fra Mylius-Erichsens «*Den jydske Hede*» [S. 57] og fortalte om Blicher, der engang var kommen over til Grønhøj Skole, gnaven over ikke at have faaet noget i Tasken. Bedst som de staar, melder saa Degnen, at en stor Hjort rejser Takkerne i Kornet udenfor; Blicher skynder sig ud med Bøssen; han sigter, men de andre staar hele Tiden forgjæves og venter paa Knaldet. Tilsidst ser de ham sænke Piben. idet han blotter Hovedet og bøjer sig som i Andagt for det lamslaaede Dyr, der over sit tilbagestrakte Hoved har som en Straalebue af den dalende Sol. — I det samme siger Blicher med bevæg[illegible]me til Dyret:

Go'awten og Guds Fred!
A skyder Dig ett ned!»

Historie er ikke i nogen Overensstemmelse med Aanden i
Kapitel. Blicher kunde maaske nok være sentimental
men han var det sjælden, naar han var sig selv. Og som

Endnu skal vi af Blichers interessante Værk anføre det Afsnit, som skildrer Jagten paa Hedens berømteste Fugl: *Urkokken.* Blicher skriver herom saaledes [Diana I, S. 128—30]:

«At denne Slags Jagt er særdeleles afholdt, som pirrende, forlystende, maaskee fremfor de fleste andre — dette har enhver Jæger hørt, eller selv erfaret; men det kan hænde, at kun faa have undersøgt *hvorfor?* Man skulde jo synes, at Andejagt f. Ex., der oftest giver et langt betydeligere Udbytte, kunde være ligesaa interessant; dog er det ikke saa — og hvorfor da? Vi ville forsøge at besvare det efter vore egne Følelser!

For det første falder her frie og rene Skud, og næsten altid paa saa nær Afstand, at en øvet Skytte sjeldent feiler; thi Fuglen flyver i lige Linie og ikke meget hurtigt. Bekkasinen derimod gjør sine velbekjendte Slag, Agerhønen svinger tidt, og Sneppen — ja, Hvo kjender ikke dens Caprioler? Paa disse Jagter er det derfor almindeligt, at selv fortrinlige Skytter gjøre flere Pudler, end de skjøtte om, eller engang ville vedgaae; selv paa Andejagt hænder jo dette. De bedste tydske Jægere erklære ogsaa, «at den, der oftere fælder 6 Agerhøns eller Snepper *en suite*, bør anses for en *Matador.*» Men paa Urhønsjagt falder ikke sjelden 8, 10, 12 Træffere og flere, uden en eneste Feiler — det kalder Man Revange.

Hernæst bidrager vist og til Interessen, at Man stundom er saa uheldig, ei engang at *finde* Noget; dette ansporer, opflammer end mere Lysten, og giver den lykkelige Jagt en dobbelt Behagelighed; thi Hvad vi altid kunne komme til uden Vanskelighed, skjønne vi ikke saa meget paa. De fleste ville vist helst gjøre den bedste Jagt tilsidst; og hellere end at finde Vildtet ved det første Trin paa Jagtpladsen, i længere Tid ægges til Søgning og svæve mellem Tvivl og Haab, til det Sidste omsider stiger til frydelig Vished.

Men der er dog endnu een Beskaffenhed ved den omhandlede Jagt, som forekommer os at give den sin særegne Tillokkelse — vel at mærke, hertillands, hvor Fuglen ikke skal søges i Skovene. Der, saavelsom paa dyrkede Marker, Enge og deslige

Jæger rysted hans Haand aldrig, mindst naar han stod overfor saa stolt et Vildt. —

Desuden: hvem har nogensinde set Kronhjorte ved Grønhøj! — At dette Dyr paa Blichers Tid kun forekom i de jydske Skove langs Østkysten, kan ses af selve Blichers Værk (*Diana*, 1836, S. 285—87).

sees hyppigt et eller andet Slags Vildt, er overalt saamange levende og livløse Gjenstande, som dele Jægerens Opmærksomhed, adsprede og stundom more ham paa flere Maader. Men paa Heden, den mørke og øde Hede, hvor Naturen synes at ligge i Dvale, hvor kun af og til en Lærke og en Lyngspurv minder om, at den endnu ikke ganske er uddød; hvor en lille Høi, en Græsplet, en Tørvestak tiltrækker Øiet, hvor en Hare er en Sjeldenhed, og andet Vildt en endnu større: naar Hunden da der begynder at give Tegn med sin virrende Hale, naar han snøftende firmer omkring Dig, da veed Du allerede: «her er Noget!» Nu hæver han Hovedet, studser Ørene, trækker an, først rask, derefter forsigtig, sagtere og sagtere, med lange Skridt og høitløftede Forfødder: nu staaer han, Halen stirrer stivt, hans Næseboer gaae ud og ind; Øinene funkle og synes at løbe rundt: han smadsker smaat og snapper efter den søde Fært: da kommer det Øieblik, der lønner din Møie; dit Hjærte banker stærkere, Du nærmer Dig Hunden, skubber ham med Knæet lempeligt fremad, Du deler hans frydefulde, visse Forventning. Og see! nu ryger den stolte Hane op af Lyngen med Bulder og Klukken — Du skyder — han tumler til Jorden og er dit Bytte. Men vee Dig ogsaa! hvis Du, henreven af Hidsighed, feiler, eller, hvad endnu er harmeligere og skammeligere, hvis din Bøsse klikker; da lærer Du, af bitter Erfaring, en anden Gang at holde din Pibe og dit Fængrør rene. — Er det derimod en heel Flok, Du har truffen, din Hund kaster Øinene til alle Sider, krummer sig hid og did, og veed ikke, hvorhen han først tør vende sig: da bliver det snart *levende* hos Dig, og Du faaer nok at bestille med at hente den ene efter den anden, ligesom de hurle iveirel.

Heri, mener jeg, ligger denne Jagts særegne, fortrinlige Ynde.»

— Med hvilken Lidenskab han betragtede Jagten og Vildtets Bevarelse ses af følgende Kapitel af det fornøjelige Værk: *Vestlig Profil af den cimbriske Halvøe* [1839] — som vi anfører her, ogsaa fordi det staar i en behagelig Modsætning til hans undertiden lidt for haartrukne landøkonomiske Bestræbelser:

«Vildmosen.

Nu, min Medvandrer! har Du maaskee hidindtil fundet Klitterne for tørre og Bjergene — især det sidste [ɔ: Bulbjærg]. for haarde: da kan Du her faa det baade vaadt nok og blødt nok. Her er elastiske Enge, end mere elastiske Gunger, poresse Moser, og Tuer saa svampede som Søsterkager, og overalt ingen

Vandmangel. — Det kan være mueligt at Du tager Vildmosen, hvis Overflade skal udgjøre 14 á 15000 — siger og skriver *Femten tusende* Tønder Land — fra den landoeconomiske og statsoeconomiske Side! at Du vil raabe og skrige: «Hvorfor ligger her en heel Quadratmiil til ingen Verdens Nytte? Hvorfor afleder man ikke Vandet, opdyrker og befolker denne Ørk med tre, fire Tusinde Mennesker? Kjere Ven! Man kan godt høre paa Dig, Du ingen Jæger er. Naar dit Project blev udført, hvad blev der saa af Tredækkerne, af Vildænderne, af Vildgjæssene, af Rævene og af Urhønsene? Nei, lad Du kun Vildmosen være det, den er! Det er ikke saa slemt at have noget *Vildt* imellem; man kan ogsaa blive kjed af det Tamme evig og altid. Og hvorfor vil Du bryde dit Hoved saameget med Befolkningen? Den kommer nok af sig selv — godt og vel, om den endda ikke kommer for tidlig. Du har saadan en Fandens Jau for at faa hele Jorden omrodet. Lad dem først lave godt ved den, der er i Arbeide! Og sørg Du ikke for din Moder, saalænge din Far lever! Bliver de for mange paa Agrene, saa grave de sig nok ud i Moserne. Og da Farvel, Jagt! Urhøns ville ikke findes andre Steder end i Museer og paa Malerier; Harer forskrives fra Sibirien og holde Priis med Skildpadder. Agerhøns ville faae Rang med Fasaner, og Brokfugle med Ortulaner. Rige Folk ville drive Luxus til den høieste Grad ved at have Lunde paa to, ja, maaskee tre Skjepper Lands Størrelse, for at kunne skyde een eller to Snepper om Aaret. Den der fanger en Kramsfugl vil misundes; og at skyde en Bekkasin vil gjøre Epoke i et Menneskes Liv. Men de Fattige ville som i Irland leve af Kartofler fra første Januari til sidste December; og naaer disse slaaer feil døe af Hunger i Tusindeviis. Jeg for min Deel seer hellere een feed Bekkasin, end tusinde forsultede Mennesker. Og lyses da hermed Fred over Vildmosen og alle andre Moser og Heder i Landet.»

— Blicher var næsten altid paa Støvlerne; var han ikke paa Jagt, var han ude paa én eller anden Rejse; som oftest varede slige Udflugter ikke længere, end at han om Søndagen kunde passe sin Kirke; undertiden strakte de sig dog over flere Uger som de to Rejser han foretog sig, den ene til Sverrig [1836] — hans eneste Udenlandsfart — den anden langs den jydske Vestkyst [1839]. Han har beskrevet dem begge i to af de muntreste Rejseskildringer, vi har i vor Litteratur: «*Vestlig Profil af den cimbriske Halvøe fra Hamborg til Skagen* [1839] og *Sommerrejse i Sverrig, Aar 1836* [beskreven 1840]. Disse Rejseskizzer er aldrig

bleven skattede efter Fortjeneste. Især den første er en ren Perle, der tindrer af det friskeste Sommerlune, mens Digterskibet stryger langs Jyllands Kyst for Vesterhavets friskeste Brise.

Her er romantiske Hedelivsbilleder som det om *Jens Langkniv**) eller *Stoffer Enøje*; her er en kostelig Fortælling [«Klintemøllen»] om de jydske Soldaters Krigsbedrifter ved Malplaquet; ved sin Skildring af den jydske Landsoldats Koldblodighed og den af Sabelhug ledsagede Kraftsats: «Dæwlen skal regjer jer!» leder den Tanken hen paa Jens Jensens Færd i *E Bindstouw*. — Her er tillige Naturskildringer, som staar paa Højde med de smukkeste i Novellerne — [Se saaledes Kapitlerne: *Halligerne*, *Tepperne*, *Hjertebjerg*, *Skagen* etc.] Vi anfører følgende af Afsnittet om *Tepperne*, de smaa grønne Holme i Ringkjøbingfjord [S. 43]:

«Det var en stille klar Sommerdag og henimod Aften, da jeg betraadte Teppernes bløde Gulv. Solen sænkede sig ned mod Klitbakkerne i Vesten; Fjordens Barm glødede ved dens Afskedssmil; den paabød sine Bølger Roelighed. Mod Norden laae der, et milelangt Speil, blankt, pletfrit mellem sine vældige Rammer — den vestlige knudret, mørk — den østlige solbestraalet, anstrøgen med venligt Lyserødt. Til Venstre ikke langt borte havde jeg Vesterhavet; men jeg hørte det ikke; den stormomtumlede Søe maae have havt een af sine sjældne Hviletimer, at modtage med stille Venlighed, Dagens straalende Konge. Til Høire skimtede jeg Danmarks største Flod [ɔ: Skjern Aa] i sit bredmundede Udløb. Eiheller den tilkjendegav mindste Bevægelse — den smuglede sig ind i Fjorden.

Solen gled bag ved Klitterne: et nyt Lys udbredte sig pludselig over Østsiden af disse forhen saa dunkle Sandbjerge — lig et Afskedssmiil paa den Døendes blege Aasyn. Men Kyststrækningen tilhøire blegnede ligesaa hastigt, som om den ræddedes for Nattens Komme. Det mellemliggende Vandspeil mistede sin Glans — ligesom Menneskets Øie i Livets Aftenstund. — Jeg henstrakte mig i Græsset, hvilende mit Hoved paa Vadsækken og

*) Trykt i *Jyllandsposten* for 27/5 1839. — Ogsaa andre Afsnit af denne Bog havde tidligere staaet i Dagspressen, saaledes i *Dannevirke* 8/7 og 10/7 1839 Stykkerne *Meldorf, Himmel og Helvede, Fra Husum til Tønder*; i *Jyllandsposten* 29/4 1839: *Elben og dens Bredder* — osv. Dette Værk oversattes til Tysk: *Nordseebilder*, Erinnerungen einer Reise auf den Westküsten Holsteins Schleswigs und Jütlands von Hamburg bis Skagen [Kiel 1841]; her findes en forstandig Fortale om Blichers Betydning.

vendende mit Blik fra det falmede Landskabsbillede didop, hvor der tændes Lys i Nattens Mørke.

Stilhed selv i den yndigste Natur har, hvor den er længere end almindelig, noget uhyggeligt, nedtrykkende, indkrympende. Hvorfor dette? Ja, det skønne Billede og kun — *Billede*. Det kan være deiligt, men det er *dødt*. Jeg er allene, jeg savner mine Medskabninger, en syngende Lærke blot over mit Hoved, eller en klynkende Ugle ved mine Fødder, vilde trøsteligt minde mig om, at jeg endnu *var i Livet.*»

Atter et Exempel paa, med hvor liden Grund man har gjort Blicher til en Ynder af Ensomheden.

«*Sommerreisen i Sverrig*» kan vel ikke maale sig i livfuld Tegning med det jydske Værk, men er dog et Skrift som langvejs aabenbarer Blichers uopslidelige Rejsehumør; morsom er saaledes Indledningen, hvor han maa værge sig mod sin pirrelige Rejsefælle, *Chr. Molbechs* Gnav, fordi Blicher ikke havde faaet noget med i Madkassen. — Smukt er det Billede af den svenske Kaptejn [S. 37], der ved Nattetid rejser i Dagvogn sammen med Blicher op over Klipperne, og som, da han mærkede, at Blicher blev søvnig, tilbød ham sin Barm og Overarm som Hovedpude. «Jeg tog med hjertelig Taknemlighed mod denne Godhed, sov et Par Timer, og gjorde ham derefter samme Skjel. Denne gjensidige venlige Understøttelse havde for mig noget Rørende — Varselfuldt. Som denne svenske Kriger laae tillidsfuld sødeligt slumrende op til mit danske Bryst, tyktes mig, at Pagten mellem de to Broderlande var afsluttet, ubrødelig, hellig; at indvortes kongelig Herskesyge, fremmed fjendtlig Politik var udelukket fra det til kraftigt Folkeliv gjenfødte Norden. — Hvad han hedder den svenske Contubernal? — Han hedder *Svensker.*»

Blicher er paa en saadan Rejse lutter spillende Sanser; ikke den ringeste Del slipper ubemærket forbi hans store Brilleglas. Snart tegner han os den mandsstærke, respektindgydende Kroværtinde *Mamsel Rosing* [S. 39], for hvem han er bleven forestillet som «Fyrsten Blücher af Preussen», og som hilser ham med de hjærtelige Ord: «Naa, er det Dig, dit lille Skidt; jeg kan se paa dine Øjne at Du ynder *Flickorne,*» snart ved han at sætte os ind i Bjørnejagtens gysende Mysterier; han fortæller os egentlig ligesaa gjærne om den svenske Husflid og om hvor «det forundrede, og paa mine Jyders Vegne nedslog mig, hvor reent den svenske Bonde brakker» [S. 28], som om den stokholmske Restaurationsjomfru, der kneb ham, da hun bar Øllet frem:

«Smuk var hun; meget smuk; men hun kneb mig i Armen, uagtet jeg ikke i mindste Maade fornærmede hende. Det maae have været Nationalhad.»

Han har mange fagre Ord om Svenskerne, især om de svenske Kvinder, f. Ex. i følgende Billede fra Trolhättan: «Omtrent midt over Slusefarten er reist en simpel Altan, men uden Rækværk; og da den staaer lige paa Klippens Rand, har man en ønskelig Nedsigt i Sluser og Skib. Blandt Tilskuerne paa Altanen var ogsaa en Dame — der med Taaspidserne udover Afgrunden stirrede saa rolig og mildt derned, som om det skulde være en — en Brudeseng. Der er Mod og Mandshjerte i de svenske Qvinder. Deres Kjerlighed maa intet have tilfælles med Blødlinges Leflen.»

Paa Opturen var Blicher i Følge med en dansk Skuespiller; paa et lille Hotel inde i Kullens Bjærgskov anmodede Værtinden de to Rejsende om at skrive deres Navne i Hotelbogen. «Jeg skrev mit. «Men Herrens Stand!» mindede hun mig. Da jeg i tre Aar havde støbt Nordlys, som dengang endnu ikke var udbrændte, kaldte jeg mig «*Lysestøber*». «Hvad skal jeg kalde mig?» sagde Skuespilleren. «Lysepudser,» svarede jeg; og saaledes kaldte han sig. Og saaledes staaer vi begge vel der endnu som Oplysningens Venner og Befordrere.»

I Eftersommeren 1843 foretog Blicher en Fodrejse gjennem en Del af Øerne, og han beskrev den efter sin Hjemkomst i *Randers Avis*. Det odensiensiske Blad, *Ove Thomsens Avis*, skriver om denne Rejse d. 4. Sept. 1843:

«Fra Jyllands Midte besøger i disse Dage en kjær Gjæst de venlige Øer Fyen, Taasinge og Langeland: *Steen Steensen Blicher*, den gamle Skjald, hvis ægte danske Toner saa tidt have glædet og opløftet Nordens Mænd og Qvinder, Gamle og Unge, og hvis Haand end ikke ryster, naar den griber i Harpens Strenge, men slaaer dem med Kraft og Begeistring, saa at de Toner, der runge fra den, finde Gjenklang over hele Skandinavien. Paa sin Fod har den gamle Præst tiltraadt denne Vandring til fædrelandske Egne, han ikke før har gjæstet; men hvor han overalt vil finde, at han ikke er nogen Fremmed. — Her fra Odense, hvor han kom igaar [ɔ: 3. Sept.], agter han imorgen at fortsætte sin Reise over Svendborg.»

Nogle Dage efter skriver *Fyens Stiftst.* [9/9 1843]:

«Til Beroligelse for de Jyder, der, skjøndt de kjende deres elskede Digters Rørighed, dog muligen kunde befrygte, at en saa lang Fodtour kunde matte Manden tilaars, tjener til Efterretning, at Skjalm Hvides og Absalons Ætling, *Steen Steensen Blicher*, ikke fik Lov til efter sin første Bestemmelse at gaae til Svendborg, men blev i Onsdags gjæstevenligen bortført til Vogns af Hr. *Gersdorff* og kjørt til Boltinggaard, hvorfra Reisen rimeligviis videre vistnok ligeledes skeer til Vogns. Vi bemærke ved denne Leilighed, at Steen Blicher er født 1782, og at Molbech i sin poetiske Anthologie i 1840 sluttede Folkedigterens Biographie saaledes: «Mange Uheld og tunge Sorger — ere Blichers egne Ord — har han havt at kjæmpe imod; mange Lidelser og Livsfarer har han gjennemgaaet (f. Ex. ved nogle og tredive Gange at vælte, tildeels paa meget farlige Steder, og to Gange ved at kjøre med løbske Heste); for 2 Aar siden laae han, opgivet af Lægerne, i 2 Maaneder saagodtsom uden al Næring; men han har holdt fast ved sit Valgsprog: «Herre! naar du nedbøier mig, da gjør du mig stærk!» og han har endnu i sit 57de Aar baade Sjæls- og Legemskræfter nok tilbage for at finde sig karsk som i sin bedste Ynglingsalder».*)

Af *Kladdebogen* ses det, at *Blicher* har haft til Hensigt at udgive Skizzerne — ogsaa fra denne Rejse — i Bogform; det er imidlertid aldrig sket, hvorfor vi her aftrykker dem efter *Randers Avis***):

«1. Horsens og Omegn.

Enten nu dette Sted har Navn af «Hother» eller «Hors» (det sidste kan være det rimeligste), har den smukke nymodens Bygninger; den har ogsaa mærkværdige Minder fra gamle Dage. *Slangeborg*, rejst paa Kongebud, omstyrtet, overgroet med Væxtrigets Frembringelser, fik i Tidens Løb til Beboere Snoge for Hoffolk; Naturen kan ogsaa være ironisk. Tæt ved det ødelagte Slot staaer nu det skjønne Bygholm og skuer ud over gamle Ruiner til den vakkre, livlige By og dens dejlige Omgivelser. Ved Palaiet der inde klæber baade eet og andet Minde: a) Fire udlændiske Fyrstebørn finde her et mildt Asyl, frelste fra Nevas Oublietter, fra Dreils-Halssnore, Kakkelovnsskruer og deslige extraordinaire Befordringsmidler; b) — — — —. I hiin Landsbye

*) Sml. Blichers *Erindringer*.

**) Se Bladet fra 11.—25. Okt. 1843. — Vi udelader sidste Afsnit om Opfinderen *Rasmussen*.

deroppe [ɔ: Vær] ligger en vis Schumacher begraven. Han havde Tanker, den samme Mand; men da han ikke slog Streger over somme af dem, blev Munkholm ham et Censurhul. Steensballegaard ligger ikke langt fra Væhr, men lad dem nu begge ligge; vi springe over Fjorden til Boller, Tyrsted og Thorsted. Den første gad jeg gjerne eie; men Schumachers Ætlinge ville vel ikke af med den. De to andre erindre om afsatte Guder; de hedenske Navne have dog conserveret sig i det nye Theokratis Templer.

2. Veile og Omegn.

Naar man første Gang kommer til en Stad, seer man jo først uden paa Husene, førend man seer inden i dem; først Bygningerne, saa disses Beboere; Veile vil fornøie dig under begge Hensyn. Dog findes her een af de sidste, der intet Fornøieligt har ved sig, for hun er sort som en Negerinde, derhos skaldet og vrænger uafladeligt ad Enhver. Dog *gaaer* hun ikke saaledes; at gaae er hende formeent — men hun *ligger* saaledes, og det ovenikjøbet i Gudshuus. Raadede jeg for hende, skulde hun faae Ansættelse paa Museet i Kjøbenhavn hos Ægypterinden — denne sin Anciennitet forbeholden, eftersom hun har fyldt sine tre tusinde Aar, hvorimod den Veileskjønhed er at ansee som et puur ungt Barn, da hun ikke er stort over de sex hundrede*).

Naturen her udenom Byen seer dog langt yngre og smukkere ud; den er værd at see paa — om Sommeren. Jeg vilde snarere paatage mig at beskrive en kvindelig Skjønhed end saadan en naturlig; bedst for Hvermand, selv at besee begge. Men hvo som kommer hid i saadan Hensigt maa endelig ikke glemme fra en høi Bjergkam nordenfor at beskue Greismølledalen. Jeg siger ikke mere om den, end at jeg aldrig har seet Mage til et Landskabsmaleri af den Slags.

Det kan ogsaa lønne sig at tage en Miilsvei ud ad Fjorden, for fra Vandet at skue Tirsbæk (fordum sagtens Tyrsbæk). Der faaer du et Perspectivmaleri; men gaaer du for fulde Seil, forsvinder det ligesaa hurtig, som det aabenbarer sig.

3. Til Fredericia.

Det lille Holmandsherred har store Skove. Hvad der ikke er Skov, er Agermark, og den er saa frugtbar, som Man kan

---

*) Her sigtes til den i 2. Bind, S. 275 f., omtalte *Dronning Gunhild*.

forlange. Havde jeg bare Magt, som jeg har Villie, saa gjorde jeg et Grevskab af dette Herred, forenet med Brusk og Elbo dito dito, gjorde Frederiksodde til min Residents, rev de fleste Bøndergaarde overende og lod kun saamange Huse blive staaende, som jeg behøvede Arbeidere i Haverne ved de Lystslotte, jeg vilde anlægge, samt Klappere paa mine Jagter. Saaledes bar *William Conqvestor* sig ad, da han forvandlede et langt større Stykke Land til een eneste Dyrehave. Men det var ham, og det var dengang; nu agter Man Bønder høiere end Hjorte.

Hvad har jeg vel meere at fortælle om Staden? At den skal være en Fæstning, har jeg ladet mig sige; den er og saadant noget, dog kun i Fredstider. Voldene ere da ret smukke Spadseregange. Hamborg og Kjøbenhavn ere og pyntelig garnerede med slige Lystvolde. I Krigstid var det bedre, de laae i Gravene.

Det er sandt, jeg havde nær glemt at snakke om een Lighed, Staden har tilfælles med Kjøbenhavn, Frederiksstadt og Føhr; fri og fredelig Kultus for ellers stridige Religionspartier. Det er ogsaa en smuk Indretning; men hverken denne, eiheller det, at Staden var gjort til Asyl for uheldige Kjøbmænd, har kunnet hæve den til en Hovedstad, hvortil dens Beliggenhed kvalificerede den. See Landkortet! — End Tobaksavlen? Derom kunne I spørge hiint skattefrie, oversøiske Folk, der sagtens kan undersælge Fredericianerne.

4. Lillebelt.

Den for længe siden uddøde Svineslægt maae rimeligviis havt til Podemester en Marsvinsjæger, der har optaget Navn efter Vildtet. Det er i samme Smag som «Galt, Gris og Orne», Efterabelse af de tyske, fra Vildsvinejagten udledte Navne Keuler, Bache, Frischling. At opkalde sig efter Umælende er en almindelig og meget gammel Skik; derfor have vi herinde fjerløse Høge, Storke, Svaler, Svaner med flere, saavelsom finneløse Gjedder, vingeløse Bier, med mange flere. — Hvad kommer alt dette her Beltet ved? kunde maaskee nogle spørge. Det kommer, svarer jeg, fra Klapjagten tilvands, som der øves efter førstnævnte adelige Havdyr, og giver større Udbytte, end alle vore Landjagter tilsammen.

Der er stor Strømgang i dette lille Belt, det mærkede jeg, da der styredes Sydøst, for at lande Syden til Østen. Kattegat og Østersø ere i uophørlig Conflict; saa er og Syd og Nord,

Menneskene som Elementerne. Det maae dog være godt for noget.

Adieu, Marsvinssund! En Hilsen med til Marsvinslund!

5. Hindsgavl.

Naa, det var her, man skjød efter Æbler og Parykker, da Man skulde skudt efter Soldaterne der udefra. Den Maneer, at *lae* sig *slae* og *tae* og endda være lige *glae*, den har to hundrede Aars høidansk Autoritet for sig — maaskee den kan faae to til. Vistnok: Udsigten fra Hindsgavl er blidere end Indsigten i en Kanonmunding, især naar den er skarpladt, og Lunten bagtil gløder. Herinde lade vi blindt; og det er conseqvent, da vi gaae iblinde. Det kunde være en smuk Opgave fra Kunstacademiet: træffende at fremmale Dania som Blindebuk; men saa maatte der ogsaa sees, Hvo der bandt Tørklædet for Øinene. Det er et pænt Mønster, samme Tørklæde; rødt, blaat og grønt; dog er det sidste saa bredt, at de to første ere nær ved at indsmelte i det, og hele Stykket blive mørkegrønt. Det kan være meget kjønt, men kostbart og næppe durabelt. Jeg for min Deel ynder meest den blaae Kulør, ikke den mørkeblaae, men den lyseblaae, saadan som viser sig de fordums Danskes Vei til Roes og Magt. — Hm, Veivæsenet har anlagt Biveie; paa dem erlægges svære Bompenge.

6. Odense.

Den bølgeformige Jordbeskaffenhed, eiendommelig for Fyen og Langeland, glatter sig ud om Odense, ligervis som Vagn Aagesens Ungdoms Bølgeliv her udjævnedes til et Huuslivs stille Havblik. — Gad dog vidst, hvor han og Ingeborg have huset, hvor han har handteret Humlestager istedetfor Spydstager, og hun brygget Juleøl! Gad ogsaa gjærne vide — hold Mund! der er saa meget, Man vil vide, og saa lidt Man veed.

Det veed jeg dog: at Vagns gule Haarlokker bølge sig endnu om mange fyenske ranke Kvindenakker som over brede Mandsskuldre; men ikke over saa mange som i forrige Tider. Nu bortklipper Man denne Prydelse ligesom Tyrkerne; naar Man saa lod Skjægget groe, ligesom disse! Men Man vil være glat, skride listelig og lettelig som Aalen — den skrider alligevel i Kisten.

Saa gjorde og hiin Knud, Præstekongen, der kunde gledet til Engellands Kongetrone, men i det Sted gled ind i Kirken, som bærer hans Navn, der, hvor det dræbende Vendsysselspyd

foer ind ad det ene Korvindue, og Broder Erik ud af det andet. Nu gaaer det mere honnet til i *Knudskirken.*

Og det gik mig venligt i Odense: den gamle Jyde fandt baade ældre og yngre Venner, vandt vel ogsaa nogle nye, og det baade *med* Syn og *uden* Syn.

At see med aabne Øine, og alligevel saa godt som intet see, det er hverdags, men med lukte Øine at see meget, see klart, det er rart. Der findes dog slige Rariteter; i Odins Stad findes en Gammel og en Ung, som see med Hjerne og Hjerte; den Sidste taler fra Hjertet gjennem Fingrene; og han taler godt for sig — gjennem Strengene. — Hæder og Glæde for ham, der har lært dig Sproget! Hvo der har Ører, aabne dem her, og lukke Øinene! Tangenter og Bue give een Sands nok at tage vare.*)

Lever vel, I gjæve Othinianere!

7. Brændekilde.

«Hvad! er det en Herregaard?» Nei, det er en Bondeby; men fra hiin dens mindste Hytte udgik det største Sproggenie, som maaskee Verden har frembragt. En Husmandssøn fra Brændekilde lærte — snarere lærte sig selv 55 Sprog, saamange som tales og ere talte fra Iishavet til det indiske, og han talte og skrev dem til Fuldkommenhed. Der har ikke været flere end een *Rasmus Rask* til. «Hillemænd, saa blev han vel adlet og gjort til Greve, Baron eller Geheimeraad?» Ingen af Delene, han døde som Indsidder. «Det var meget!» — Jeg tykkes, det var lidt; men hertillands er det ikke tjenligt at være Genie; langt hensigtsmæssigere at være Maskine, saadan nogle kan Man bedre bruge; Geniet bruger sig selv.

8. Boltinggaard.

Venlig Natur, venlige Mennesker — hvad mere er der at ønske? Ikke andet, end at Man kunde være altid paa saadant et Sted. Men «Velkommen!» og «Farvel!» ere for nær sammen. Fra den bortrullende Vogn keeg jeg ofte og længe tilbage efter disse elysæiske Marker. — Ak! jeg skulde jo saa snart igjen ombytte dem med de lyngbrune. Vel har jeg ogsaa der Agerhøns,

*) Med disse Ord sigtes der til Organist, Krigsassessor *F. Foersom* og hans Elev, den blinde *Peter Jørgensen*, født paa Svendborgegnen (1822) og tiltrods for sin Blindhed Ophav til flere Melodier (se *Rand. Av.* $^{28}/_{11}$ 1843).

ja, Urhøns, men at konversere Dage igjennem med Høns, med Hest og med Hund og *solus* med sig selv, det trækker Tankerne fra den mørke Farve til den lyse. Havde jeg ikke saa meget af den Første, skjønnede jeg vel mindre paa de Sidste.

9. Egeskov.

Hvilke Billeder her ere at see! Historiske Billeder. Jeg har glemt dem alle saa nær som Niels og Jens og Margrete. Hvor hun har været skjøn! men der ligger tillige Mandemod i dette oldnordiske Aasyn. — Hun er en Sif, ret en Kone for Thor. Vel ere Originalerne forlængst «livløse»; men deres Afbildninger vorde aldrig «sejrløse»: disse Heltefigurer aftvinge bestandig Hyldest og Beundring. Jeg var i Tankerne paa Valdemars Slot. Jeg saae hende omfavne ham til Afsked, naar Krigen kaldte ham bort fra det fredelige Hjem. Jeg saae ham omfavne hende ved Hjemkomsten efter seirrigt, hæderfuldt Søtog. Jeg gjensaae Andenaprilsslaget, og holdt mit Hoved i Veiret; men det sank, da jeg gjenkaldte mig, hvad der skeete os sex Aar efter. Da græd jeg, og saa gjorde Himmelen over Danmark; men ikke med Taarer slukkes Bomber og Brandpile, lige saalidt som dumme Streger med Blæk.

10. Hvidkilde.

Rimer sig paa Bilde. Kilden saae jeg, men hverken Bilder eller Braher. Den første er ældre end begge de sidste Slægter, og *bliver* ældre. Den er een af de rigeste Aarer, som Almeenmoder har aabnet til sine Børn. Den vederkvæger alle Gartnerens i den store deilige Have. Ja, hvilken Have det ogsaa er! Det er ikke uden Grund, at Svendborgere med deres Borgerinder lystfare ud i den paa smukke Sommerhelligdage; og det er smukt, at Eieren lader den være aaben for Elskere og Elskerinder af Natur og Kunst i Harmoni. Her dyrkes Flora og Pomona og mange flere Guddomme, kun ikke Oldemoder Ceres. Gid jeg maatte være Præst der i Evans Tjeneste! Viinrankerne blomstre, bære i fri Luft, under sydeuropæisk Himmel. Druerne hænge her, i Mængde og i Størrelse kappende med de hesperiske. De ere lystelige at see til og at smage. Slige Delicatesser have vi ikke paa Alheden, vi nøies med Tyttebær.

11. Breininge Bakke.

Oppe paa Kirketaarnet skulde man være begavet med Jani dobbelte Seeredskaber! at man paa eengang kunde skue Juulernes

Ø i sin landlige Yndighed og den ligesaa yndige Svendborg Egn. Blaat, Rødt, Gult og Grønt! Over saadanne Decorationer kunde man sætte Indskriften over det kjøbenhavnske Theaterforhæng — med Udeladelse af «Ei». Fyen! Thorseng! Langeland! I have realiseret mig de idealske Hesperider. Himmelbjerget er *hævet* stolt, om jeg saa kan sige: mandigt. Hine «de Lyksaliges Øer» ere *lagte* yndeligt, om jeg saa maa sige: kvindeligt. — Naar jeg dog bare havde lært at bruge Blyant i Stedet for Blæk! men det er for silde at rive sig — om Forladelse! jeg kunde nær have misbrugt min sorte Farve; den eneste, jeg har Raadighed over; og derved have faaet en hermetisk Told i min Blækflaske; det vilde blevet en Pind til min Liigkiste.*)

Øst henne pippe et Par hvide Skorstene op bag Skoven. Nedenunder paa Arnen er kogt mangen en Julegrød; gid mange flere maatte koges, saalænge der er Jul og Juuler til.

12. Snøde.

Jeg skal love for, her er anderledes pænt nu, end i de forgjorte Præstefolks Tid — dem, der liig Ulysses's Staldbrødre, vare forvandlede til Sviin. Eftermanden maatte jo rive hele Steen, det er: Stuehuset ned og opbygge en menneskelig Bolig**). Monstro Lieutenant M[aju]s, der i Krigens Tid faldt i en Duel, ikke gaaer igjen paa Langeland? — Da denne Begivenhed er et Bidrag til vor Krigshistorie, skal jeg berette den uden Tilsætning eller Omsvøb. M[aju]s og en anden Officier S[chiørrin]g havde gjort interessant Bekjendtskab med en smuk Degnekone. Da Degnen var overflødig ved de hemmelige Conferencer, holdtes disse meest under aaben Himmel og om Natten. En tredie Officier, M[underlo]h, som ikke var indviet i disse Mysterier, havde befalet sine Strandpatrouiller at anholde og til Vagtstuen indbringe enhver mistænkelig, de antraf paa deres natlige Ronder, alt efter den Høistcommanderendes Ordre. Blev da saaledes M[aju]s paa Vandring til eller fra en tête à tête i borgerlige

---

*) Kunde Galdeæbler ikke undværes til Blæk? Landhuusholdningsselskabet kunde udsætte en Præmie for saadan galdebesparende Composition. [Bl.' Anm.]

**) Her sigtes til Præsten i Snøde, *Jens Jørgensen Marstrand* († 1722) og hans svinagtige Viv *Cathrine Breckling*, som havde fyldt Præstegaarden i den Grad med raadnende Dyrekroppe og utrolige Bunker af Skarn, saa Synsforretningen i Aaret 1711 maatte diktere nogle ganske rigoristiske Forholdsregler til Skarnets Oprømning.

Klæder opbragt til Vagtstuen. M[underlo]h, der godt kjendte M[aju]s, bad ham undskylde Feiltagelsen, men erindrede ham om, at han selv havde paadraget sig denne Ubehagelighed, og at han maatte afholde sig fra saadanne Uregelmæssigheder for Fremtiden. M[aju]s gav knubbede Ord; og derfra gik han snart over til endnu haardere og omsider til en Udfordring. M[underlo]h afslog at modtage den. Den anden gik forbittret lige hen til S[chiørrin]g. Denne meente, at Man skulde tvinge M[underlo]h næste Nat, da han ikke havde Vagt. Som sagt, saa gjort: M[underlo]h var indkvarteret i Præstegaarden i et Gjæstekammer, der vendte ud til Kirkegaarden. De to trængte ind til ham igjennem Vinduet, S[chiørrin]g forsynet med to Pistoler og M[aju]s med en Tyremie. Han blev truet med den sidste, hvis han vægrede sig endnu for at give M[aju]s Satisfaction, og det strax udenfor paa Kirkegaarden. Her var intet Valg: alle Tre sprang ud af Vinduet. S[chiørrin]g stillede de andre paa ti Skridts Afstand og bød M[underlo]h vælge een af Pistolerne. Han tog den nederste. M[aju]s fik den anden, skjød, men uden Virkning. Da Modparten ikke fornam noget Hviin af en forbifarende Kugle, er det meer end rimeligt, at der ingen har været i den Pistol, som var M[underlo]h bestemt. Han skjød, og fældede sin Modstander død paa Stedet. Saa var det forbi, og den stakkels Skolemesterinde maatte — for det første — nøies med een Bihjælper.

13. Tranekjær.

Lukkede jeg mine Øine høit op ved Hvidkilde, da satte det ahlefeldtske Slot med sine Omgivelser eller Undergivelser Spjælker paa dem. Det er helt herreligt — det er kongeligt — Man taber Mælet. Man faaer det igjen, naar Man kommer i Samqvem med de livfulde Indvaanere der. Man tykkes sig hensat paa en ungdommelig Koloni, paa en robinsonsk Øe, paa et Ny-Danmark. Naar jeg glemmer H[edemann] og hans Familie, saa har jeg glemt mig selv. Og jeg gjensaae i dette venlige Huus en ædel Pige, et Mønster for Dannemøer, hvem jeg yder og skylder aandelig Høiagtelse og hjertelig Hylding. Seer hun disse Linier, veed hun, hvem der er meent, og skjænker vist den gamle Sanger en vennehuld Tanke*) — Velsignede Huus!

---

*) Her sigtes til Godsinspektør Scheels Datter *Charlotte*, — til hvem Blicher i *Kladdebogen* har dette Vers:

Der behøvedes ikke et «Lass ihn herein, den Alten!» Der Alte traadte ind uden Melding. Det gik let, men at træde ud igjen! Han sukkede, og — han sukker endnu.

— Blichers Beretning om den letsindige Degnekone i Snøde, gav Anledning til følgende Indlæg*):

«*Ex relato referre, fere est mentiri!*

Saa meget et venligt Besøg af den gamle herlige jydske Digter *Steen Steensen Blicher* glædte mig, saa meget derimod

---

«Char[lotte], du ædle Fee paa min Vei,
om Du glemmer mig, Dig glemmer jeg ei.
Det første og sidste Kys, Du mig gav,
skal kvæge mit Hjerte indtil min Grav».

Frederikke Charlotte Louise Scheel, hvis Far var Godsinspektør paa Tranekjær, var født 20. Jan. 1801 og altsaa 42 Aar gl. under Blichers Besøg paa Langeland; Udtrykket: «jeg gjensaae», siger os dog at han tidligere har mødt hende; muligvis i Randers, hvor en Søster, *Mariane Scheel,* (f. 1796, † 1873) var gift med Toldkontrollør *Cosmus Joh. Ramus* († 1860). *Charlotte* og Fru *Ramus*, hvilken sidste ikke kom godt ud af det med Manden, boede i mange Aar sammen i Tranekjær. *Charlotte* skildres som en Dame af stor Skjønhed; hun førte sig med megen Anstand, var dog ikke anset for noget Lys, og skal have lagt megen Vægt paa Pynt og den ydre Form. Hun døde ugift i Tranekjær 23. April 1884. — Blicher har øjensynlig havt usædvanlig meget tilovers for denne Kvinde.

Charlottes yngre Søster *Lydia* var omkring 1840 bleven gift med *Fritz Hedemann*, en mærkelig Natur, hvis Navn vi ofte vil finde i *Kladdebogen*, blandt dem der modtager Friexemplarer af Blichers Bøger. *Hedemann* var oprindelig Militær, slog sig fra dette og læste til Jurist; i sine Studieaar opholdt han sig i Huset hos *Kamma Rahbek*, og bestandig senere stod han i Korrespondance med hende og hendes Kreds. En Tid lang var han Skifteforvalter og Lægdsforstander ved Grevskabet Langeland, men han var altid meget upraktisk, og omkring 1850 fik han sin Afsked og levede nu som Gaardfæster i Tranekjær paa en Ejendom, der havde tilhørt Svigerfaderen. Han skal have haft en ikke ubetydelig poetisk Aare; var en Original, der gik omkring i et Par store Træsko, i en underlig gammeldags Dragt, og med et spraglet Lommetørklæde ned om Ørene; — han var en stor Børneven — gik altid og snakkede højt med sig selv; og løb hyppigt i Staa under Kluklatter. Han døde 1867 ca. 70 Aar gl. Hustruen, Lydia Hedemann, f. Scheel, var død en Snes Aar tidligere, 24. Maj 1847, kun nogle og fyrretyve Aar gl. Til hende findes i *Kladdebogen* følgende tarveligeVers fra Blichers Ørejse:

«Fru *Hedemann*, født *Skeel*, til venlig Erindring
om den jydske Landstryger, som uden Hindring
fandt saadant Asyl udi Tranekjær,
han gjerne bestandig var bleven der.

S. S B.»

*) Se *Rand. Av.* 18/11 1843.

smærtede det mig, da jeg opdagede, at han paa sin vandrende Omreise her paa Langeland ogsaa havde taget Hvile i en uædel og falsk Rygtegribers Fabrik; thi der gives altid nogle af disse paa ethvert Sted, som saa velvilligen misleder den Ubekjendte, og som man vanskeligen kan tage sig i Vare for.

Fortællingen om Pistol-Duellen paa Langeland i Krigens Tid, som Hr. Blicher nu offentlig har sat til Skue, afgiver et sikkert Beviis herpaa, den er af Hr. Blicher fremsat saaledes, at den ene Halvdeel er feilagtig, og den anden en aabenbar Løgn i Henseende til Degnekonen, som eneste Aarsag til Duellen. Nei, Aarsagen var denne: En Landeværns-Officer, Munderloh, traf paa sin befalede Natterunde et Vagthold af de faste regulaire Tropper, med hvilke Løitnant Majus skulde have Tilsyn, i en farlig slumrende Uorden; i sin Rapport til Kommandokontoret meldte han dette. Løitnant Majus fik derfor en Snyde; han besluttede at hævne den og faldt. — Dette var Aarsagen; thi jeg kjender paa det nøieste den hele sørgelige Affære*)

I et halvhundrede Aar har der kun været bosat i Snøde een Degnekone, som nu er Enke; stedse har hun i den lange Række af Aar, jeg har kjendt hende, ført et sædeligt Liv og Levnet; hun var en flittig Huusmoder, kjærlig Hustru til en agtværdig, retskaffen Mand, som var Degn og Skolelærer; af Alle, som kjende hende, er hun baade agtet og elsket og bærer sine graae Haar med Ære. Hvorledes nu Hr. Blicher kan iblinde

---

*) Den af Blicher omtalte Duel mellem Sekondløjtn., Student *Carl Majus* og Premierløjtn. *Peter Anthon Munderloh* fandt Sted paa Kirkebakken udenfor Snøde Præstegaard Formiddagen den 28. Sept. 1810. Forhørene siger egentlig ikke noget, der afkræfter Blichers Fremstilling; kun nævner de ikke Degnekonen som Stridens Aarsag, men derfor kan hun dog udmærket have været det; næsten i alle Enkeltheder giver Forhørene St. Blicher Ret. Der var dog ikke kun én, men hele to Sekundanter: *Herman v. Schiørring* og *Johan Christoffer v. Paschen*. Majus synes at have været en raa og brutal Knægt, der fordi Munderloh havde meldt ham for nogle grove Uordner, overfaldt ham i Snøde Præstegaard med dragen Klinge og platte Skjældsord som *Skurk* og *fejg Karl;* med Nød og Næppe reddede Præsten, *Saxtorph*, Hr. Munderloh fra Overlast. Denne, der var den udfordrede og efter Lodtrækning havde første Skud, skjød Majus død paa Stedet, hvorpaa han flygtede tilligemed Sekundanterne. De indfangedes dog snart alle tre, og ved en Krigsretsdom af 30. Novb. 1810 dømtes de fra Ære, Liv og Gods; men den 20. Decb. s. A. formildedes Straffen «paa Grund af Omstændighederne» til 6 Maaneders Fæstningsarrest. Munderloh, der var født 1783, fortsatte sin militære Løbebane til Krigens Slutning og fik sin Afsked 7/10 1815 med Titel af virkelig Krigsraad.
[Krigsministeriets Arkiv.]

overtale sig til paa en nedværdiget Maade ved en falsk Fortælling at sætte den ærværdige og gudfrygtige Degnekone i den offentlige Gabestok, det er mig ubegribeligt; Enhver maae jo tro fuldt og fast, at det er om den endnu levende gamle Degneenke, Digteren har skrevet saa smukt, og kan ingen anden være. *Steen Steensen Blicher* opfordres altsaa herved til, for Enkens Skyld, enten offentlig at tage sine Ord tilbage, eller opgive sin Fortællings slette Hjemmelsmand og uædle Bihjælper, der har bragt en fæl Kræftskade ind i det skjønne Frugttræ, som Hr. Blicher ved sin Omreise bestemte sig til at plante.

Aldershvile i Snøde den 9. Nov. 1843.

Wilhjelm, senior,
Pastor emeritus.»

Herpaa svarede Blicher som følger:*)

Efter Opfordring fra Hr. Pastor emeritus *Wilhjelm* paa Aldershvile (se Nr. 182 af *Randers Avis*) gives den Erklæring: at jeg, da Skolemesterindens Hjemsted ikke af mig er ansat i Snøde, men kan antages for hvilket som helst andet Sogn paa Langeland, ingenlunde kan skyldes for at have sigtet til hiin endnu levende Enke i Snøde. Saaledes maae da den mod mig gjorte Anke formeentligen bortfalde.

Spentrup den 21. Novbr. 1843.

St. St. Blicher.

— I 1844 gjennemstøvede Blicher store Strækninger af Jylland. Saaledes var han i Maj Maaned i Horsens. Det hedder herom i *Horsens Avis* for 4. Maj d. A.:

«Vor erkjendte jydske Skjald, *Steen Steensen Blicher*, har i disse Dage ved en Fodreise gjæstet vor By, og var i Onsdags indbuden til Generalforsamlingen i Klubben «Foreningen». Under det glade og muntre Maaltid underholdt den kjærkomne Gjæst Selskabet med vittige og underholdende af ham selv forfattede Declamationer.»

I Eftersommeren samme Aar skriver Blicher følgende Brev til Kritikeren *P. L. Møller:*

---

*) Se *Rand. Av.* 22/11 1843.

[Formentlig afsendt fra *Breum* i Salling, Aug. 1844.]

«Høistærede Hr. *Møller*.

Det vilde være utilgiveligt, hvis jeg ikke besvarede Deres mig meget behagelige Brev af 2den August. Ret gjerne seer jeg, at De anbringer min falsterske Fortælling*) i Deres nu udkommende Aarbog. Nødig vilde jeg have vidst den henligge i en fremmed Pult, hvilket frembringer en Følelse, der ikke er ubeslægtet med den, en Fader maae nære, naar han har et Barn i Fangenskab. Nu, saa hjertelig Tak! fordi De udløser mit.

Ligesaa vil det være mig kjert, at De forestiller min «Binnstoww» for Selskabet — jeg mener det store Selskab af læsende Danske. Ogsaa mit yngste — døbt hos *A. F. Høst* med forandret Navn, ganske uden mit Vidende**) — overgives Dem til lignende Introduction i den store Verden.

Papa sidder hjemme sin meste Tid og kukkelurer. Destomere kvægende for ham, naar man gjør noget af og for hans smaae. — Nu et Par Ord om Faderen: Da min physiske Personlighed eiheller er Dem ubekjendt, saa haaber jeg, at en Beretning om denne, som den nu haver sig, ikke vil kjede Dem, og vel ikke heller en Ditto om den aandelige, der med hiin staaer i nøie Forbindelse.

Jeg havde for et Par Aar siden et hæftigt Anfald af een heromkring herskende heftig Rheumatisme (maaskee et Slags La grippe). Dens Ultimatum indrykkedes i Knæer og Tæer***) og var saa skarpt, at Læger (saavel her som i Kjøbenhavn) for 20 Aar siden erklærede mig: at jeg maatte belave mig paa at blive contract og tilbringe mine øvrige Dage paa Sengen. (De vilde maaske mindes, at min Gang var usikker, vaklende, hvilket et tjenstfærdigt Rygte udledede fra en anden Kilde.) Jeg fik da i Sinde at forsøge en egen mecanisk Cuurmethode, som og før har hjulpet mig: *Gang*, stedse meer og meer anstrengende. Det gik an og nu gik det stedse lettere og lettere. Ifjor løb jeg Øerne omkring. Iaar har jeg gjort et Svip til Aarhuus og tilbage, et andet til Horsens og hjem, et tredie til Aalborg (paa første og sidste Sted gav jeg efter Indbydelse og Anmodning flere Fremsigelser af mine allernyeste,

*) ɔ: Novellen *Skinsyge*.
**) «*Fem Noveller og to jydske Sange*», 1844.
***) Se S. 98.

meest endnu utrykte Digtninger tilbedste.) Det var ikke forunderligt, om man forundrede sig over, hvorledes jeg, 62 Aar gammel, kunde — f. Ex. i Aalborg efterat have gaaet ni Mile — fremsige ni Nummere, uden Papiir, og uden Anstrengelse med lige kraftig Stemme lige tilsidst. — Den 1ste August gik jeg ud af Aarhuus, som Klokken slog to efter Midnat, omad Skanderborg til Himmelbjerget (6 Mile), hvor jeg indtraf lidt over Klokken 10, holdt tre ikke saa korte Taler*), blev gjennemblødt til Skindet, tørrede Klæderne paa Kroppen og var langt bedre tilpas end en Klokker, der har sovet til Klokken 10. Imorgen gaaer jeg gjennem Salling, Mors og Thye og til Nordvestpynten «Hanstedholm».

Jeg har med denne Landløben en anden Hensigt end at bevise min Sundhed: at føre i Mode en anden Underholdning i Selskaber og Klubber end Spisen, Drikken, Spillen, Politicering og Meditering. I Horsens giver Klubmedlemmerne nu visse Aftener om Ugen Fremsigelser af udvalgte Digtninger og Taler. Kunde ikke disse Spilopper fortjene Offentlighed, maaskee Efterligning udenfor Jylland?

Nu «*garrula senectus*»: jeg har i mange Aar brugt Pennen, nu lader jeg ogsaa Munden løbe.

Venligst Hilsen til Hr. *Høst* og Kone og ligesaa til Frøken *Høhling*, om De træffer sammen med hende; ellers vil Høst bringe den.

Min til Dem! og den oprigtig.

St. Blicher.

Venligst Gjenhilsen til den af mig høitagtede Hr. *Hansen***).»

[Organist Rasmussen.]

I Himmelbjærg-Aarene taler Blicher Gang efter Gang om at gjæste Norge; han havde endogsaa skrevet og ordnet en Række Digte, som han vilde fremsige deroppe; selv Rejsebeskrivelsen var planlagt, men hans finansielle Nød tvang ham til at halt Sagen ud, og han saa aldrig Norge, ligesaalidt som han saa England, endda dette sidste gjennem mange Aar havde luet for ham som det forjættede Land.

---

*) Se dette Værk II, S. 404 ff.

**) ɔ: sikkert Forf. *J. H. Hansen*, hvem han sender et Exemplar af *Trækfuglene* [se *Kladdebogen*], og som senere skrev et Mindedigt ved hans Død.

Det manglede saamænd heller ikke paa Ansøgninger fra Blichers Haand; men Christian d. 8des Regjering lagde dem regelmæssig tilside, tilsyneladende uden den mindste Skrupel. Endnu saa sent som i Julen 1845, da Blicher laa lænket til Sygesengen paa Kjøbenhavns Fattighospital, har vi set ham bestorme Regjeringen med sine Bønner om at hjælpe ham over til sine angelsaksiske Frænder; men Resultatet var det sædvanlige: Regjeringen drejede sit allerdøveste Øre til. Men med den Sejghed, der er Blicher egen, blev han ved at klamre sig til sit Haab, at han dog alligevel engang inden sin Død skulde se det Land, hvis Digtning og Kultur havde optaget og ansporet ham fra hans pure Ungdom. Og da nu det offentlige vedblev med at ignorere hans indtrængende Anmodninger, henvendte han sig udenvidere til den private Hjælpsomhed gjennem følgende uforbeholdne Artikel i *Randers Avis* for 29. April 1846*).

«*Westmoreland* er den Provinds i England, som endnu bevarer de fleste og tydeligste Mærker paa Befolkningens danske Herkomst: Almuedragt, Leveviis, Mundart, Samliv er vestjydsk, mere end engelsk. En verdensbereist, overordentlig lærd Englænder, som forstaaer og med næsten vidunderlig Færdighed taler de fleste europæiske Sprog og Dialecter — endogsaa jydsk [ɔ: Cleasby] — har tilbudt mig, at ledsage og indføre mig i hiin Provinds, hvor han er Godsbesidder, til sine Farmers, Præster og andre Familier, eller medgive mig de bedste Anbefalinger.

Saaledes vorder Man sat istand til at naae Reisens egentlige Formaal — Menneskekundskab. Ved at forskaffe sig Kjendskab til Folkelivet, Huuslivet, kommer man videre end ved Læsning af Historier og Romaner.

Slet ikke overvurderer jeg mine Evner, naar jeg troer: at kunne hissetfra hjembringe antageligt Udbytte, forhaabentlig ogsaa af gamle Sagn og Sange fra hiine Tider, da vore drabelige Forfædre med Stridsøxen huggede sig igjennem Bretlands Skove og deres udartede Beboere.

Jeg har flere end eengang ad den almindelige Vei søgt forgjeves om Reisepenge. Jeg vender mig nu til Folket og tillader mig at forhøre: om nogen skulde finde Lyst til en Sommerreise i England og da vilde tage mig med? Eller om mit Øiemed ikke kunde naaes ved privat Reisestipendium? Der gaaer nutildags

*) Ogsaa optaget i *Kjbhns-Posten* 5/5 s. A..

saa meget ved Actier, kunde jeg ikke gaa til England paa samme Maade? Procenterne maatte søges i min Reisebeskrivelse, til hvilken Contribuenterne erholde Forlagsret.

Spentrup, den 25. April 1846.

St. St. Blicher.

Bedes optaget i de andre Blade!»

— Det være sagt til de danske Rigmænds Skam, at ikke én meldte sig med de faa Hundreder Rigsdaler, der vilde have sat den nøjsomme Blicher i Stand til at realise «sin kjære stadige Tanke». Mens *H. C. Andersen* føjtede en Verden omkring, mens *Poul Martin Møller* sendtes paa gratis Kinafart for at vende hjem akkurat ligesaa klog, som han drog ud, lod man St. Blicher, den Digter som i Samtiden var mindst spekulativ, men til Gjengjæld havde den skarpeste Iagttagelsessans, sidde hjemme og kives med proceslystne Bønder i Nørhald-Støvring-Galthen Herred.

Da Blicher en tre Maaneder efter sit sidste Opraab kom til Hovedstaden, indrykkede han endnu følgende i *Fædrelandet* [d. 13/7 1846]:

«Paa min Anmodning om Pengeforskud til en Englandsreise har en Dannemand tilsendt mig 50 Rdl., det kan ikke vorde tilstrækkeligt. Ere der flere, som kunde blive tilsinds at understøtte den jydske Trækfugl, saa den kunde faa Vingerne fri, da maatte det skee, medens den endnu et Par Dage opholder sig her. Som Erstatning for Udlæg tilbydes Forlagsret til eventuel Reisebeskrivelse, hvortil Manuscript da skal leveres ved Hjemkomsten først i September, paa dansk, engelsk og tydsk, alt eget Arbeide.

Knapsteds Gaard, den 12. Juli 1846.

St. St. Blicher.»

Ogsaa det blev komplet overhørt, og Blicher, der vel næppe heller vilde have faaet det ud af en Rejse nu, som i de unge Dage, maatte da trække sin Skude paa Land og sammenfolde de utaalmodige Sejl.

Den Mand, som mest havde lokket ham mod England var Filologen *Richard Cleasby*, der havde besøgt ham i 1839. Da Cleasby døde i Efteraaret 1847, lod Blicher indrykke følgende Digt i *Rand. Av.* [23/10 1847]:

R. Cleasby.

Richard! rich heart! and you are dead!
No, only gone to rest a while
from travels here: a better, you have made
from this here speckled earth to cloudless heaven.

Yes, I have had you in my house
and in my church, where you stood listening
with awe and sung our danish hymns;
sings now with Angels to a sweeter tune.

Yes, we have trod together the brown heat
and spoke of other times, deceased bards —
and living yet — thou art among the first.
O let me sing! may be, you hear this strain —
soon on the limbo of the universe we'll meet again.

Steen Steenson Blicher.

*Spentrup, when the wan leaf frae the birktree was fallen**) — 1847.»

— Flere Gange om Aaret var Blicher i Kjøbenhavn; endogsaa saa sent som i Efteraaret 1846 er han der; derom vidner følgende Papirslap:

«Til Foreviseren af dette, Hr. Silke- og Klæde-handler *Keller* paa Kjøbmagergade, vilde Hr. Boghandler *Reitzel* behage at udbetale 20, skriver Tyve Rigsbankdaler, og føre mig samme til Regning paa vort Mellemværende inden denne Maaneds Udgang.

Kjøbenhavn, 1ste October 1846.

S. S. Blicher,
Præst i Spentrup.»

[Otto Wroblewski.]

Et Minde fra en saadan Kjøbenhavnsrejse i Fyrrerne er ogsaa modstaaende Side af *Kladdebogen*, der foruden Digtet om *Anna Colbjørnsen*, indeholder en Værtshusregning etc. Desværre kan vi ikke blive klog paa, hvilken Møntenhed, der allevegne er anvendt; ellers vilde der kunne sluttes en god Del fra et saadant Papir.

---

*) ɔ. «mens det falmende Løv daled fra Birketræet.» – Begyndelseslinjen af den skotske Original til *Faawal Marri* [se II, S. 203].

Anna Colbiörnsen

Det [illegible] er saa gammel [illegible]:
at mægtig er qvindelig List.
Ja baade i Syd og i Norden
Den [illegible] end godt, det er vist.
[illegible] andre med [illegible]
[illegible] som [illegible];
Da ofte en Nøgle [illegible] finder,
Som aabner den stærkeste Port.

[illegible] Anne —
[illegible] : [illegible] Nordens [illegible]
Den [illegible]
Den [illegible] Fjelde og Skov;

[illegible]
[illegible] Mod som en Mand
Med [illegible]
Som [illegible] i Norriges Land!

[illegible]
[illegible] i [illegible] Gaard.
[illegible] Sange,
Maa [illegible]

Saa længe som Norriges Fjelde
[illegible] i Kvad som i [illegible]
Skal Anna Colbjørnsen gjælde
[illegible]

[illegible]

Det Land som har [illegible]
[illegible]
[illegible]
De bringe [illegible] igjen
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Det lever i Kvad som i [illegible]

[illegible]
For norske Qvinder [illegible]!

En Side af *Kladdebogen*, med specificeret Opgjørelse af et Kjøbenhavns-Ophold i 40'ne.

En Jæger og Sportsmand som Blicher, der drysser omkring i alt Slags Vejr, snart *paa* Vej og snart *udenfor* Vej, kan ikke altid tage det saa nøje med Klædedragten. Det har da heller ikke manglet paa Fortællinger om den Skjødesløshed, Blicher udviste paa dette Punkt. *Carit Etlar* har i en saakaldt «*smuk Historie*» [i *Wisbechs Almanak*, 1875] ingenlunde lagt Fingrene imellem; han skildrer ham, som han ter sig i *Voldum* Præstegaard, nærmest som en drukken Bonde, en Jeppe paa Bjærget i Præstens*) Seng; først lader Forfatteren ham aldeles kyse Præstens højromantiske og ikke lidet skabagtige Datter, «Johanne»; saa drikker han sig snydefuld i Præstens og Forpagterens Thevandsknægte; i Gjæsteværelset sprætter han sin Kollegas nye Bog op med Pegefingeren, lader Tællepraasen overløbe Fruens «smukke Bordtæppe» og vælter sig tilsidst op i Sengen med Støvlerne paa**).

Dette er øjensynlig den bare Effekt. Hele Fortællingen er saa fuld af faktiske Fejltagelser og forvrænget Karakteristik, at vi ikke betænker os paa at kalde det Hele for et Fantasistykke**).

---

*) Præsten i Voldum og Rud var fra 1832—60: *Anton Fr. Chr. Lauritzen* [f. 1777, + 1860]. Det vides ikke, at han og Blicher har kjendt hinanden; dog er det ikke usandsynligt, da Blicher ikke saa sjælden kom til Voldum, hvor han optraadte som Folketaler hos Bonden, senere Folketingsmand, *Jens Christensen*, saaledes baade 1840 og 41 [sml. II, S. 252].

**) Hele Fremstillingen af Blichers Audiens hos *Collin* er grebet ud af Luften; Collin skulde ikke kjende Blicher omkring 1840! De havde staaet i intim Korrespondance siden 1825, og Blicher havde besøgt ham Gang efter Gang i Hovedstaden; Forfatteren lader Collin sige til Blicher, at han maa se at hjælpe sig med sin *Pension*: Blicher fik først sin Afsked i Sommeren 1847, og han nød aldrig Pension, da han døde før Udløbet af Naadensaaret. — Etlar fortæller, at de paa Vejen møder Præsten fra Voldum, idet *han kjørte ud paa Skolevisitats;* ikke destomindre hedder det, at samme Præst — da Blicher umiddelbart efter træder ind i Præstegaarden — tager Digteren ved Haanden og fører ham hen til sin Datter etc. — Den Præst maa have været Dobbeltgænger. — En Sætning som den: «Den var jeg værst, som jeg vilde bedst, og det var mig selv,» vilde Blicher, efter det Kjendskab vi har til ham, aldrig tage i sin Mund, da han aldrig har indrømmet, at hans haarde Livsskjæbne havde sin Oprindelse i hans egen Skyld eller Brøde, men altid fastholdt, at han krænkedes ufortjent. og at han kunde have haft retmæssig Krav paa en bedre Lykke.

Vi maa ogsaa kraftig opponere mod den Paastand, at Blicher var en særlig vankelmodig Natur, der «kunde opgive en Idé paa Halvvejen, selv om han indsaa dens Nytte.» — Det modsatte var Tilfældet; vi mindes ikke i dansk Litteratur en Personlighed, der med større Styrke og Konsekvens har fremholdt og værget sine Idéer. Har vi ikke langvejs gjennem dette Værk set, hvor Blicher altid er den sidste paa Skansen?

Intet i denne Historie tyder paa, at *Carit Etlar* personlig har kjendt St. Blicher; og har han gjort det, har Kjendskabet været af den mest overfladiske Art; Blicher nævner ham ikke et eneste Sted, hverken i Brevene eller i sin *Kladdebog*, hvor han ellers noterer de fleste af sine Bekjendtskaber fra denne Periode.

Har end Blichers Klædedragt næppe altid været i den behørige Orden*), saa ses det dog af følgende Uddrag af Kladde-

---

Han viger ikke fra nogen Opgave, som han har sat sig, før alle viger fra *ham*. *Han* har aldrig sveget nogen Mand, mens han — saa at sige — er bleven lumpen sveget af alle. — Vi skulde ikke have opholdt os saalænge ved denne Fortælling, hvis ikke vi vidste, at den hører til den Art Blicher-Karakteristiker, der naaer videst ud og helst troes, endda den — set fra et biografisk Synspunkt — ikke er synderlig andet end novellistisk Sladder.

*) Afdøde Prof. *J. Chr. Schiødte* skal engang i Fyrrerne have set ham stige i Land paa Kjøbenhavns Toldbod, iført en islandsk Trøje, op ad hvilken der vandrede en stor Lus. Hvis ikke Professoren havde været saa anset en Insektkjender, kunde vi have været fristet til at udtale en let Tvivl, saa meget mere som en «islandsk» Trøje just ikke yder bemeldte Kræ nogen flatterende Baggrund. Forøvrigt var den, der som Blicher fortrinsvis havde valgt at færdes blandt Tidens Almue, udsat for mangt og meget, som en kjøbenhavnsk Professor vel næppe gjør sig nogen Anelse om.

Den mest iøjnefaldende af Blichers faa Munderingsgjenstande var hans grønne, bredskyggede Kaskjet: den indbragte ham en mundtlig Reprimande fra den myndige Biskop *Paludan-Müller*, der under en Visitats i Blichers Kirker ikke kunde finde sig i, at Digteren gik med denne lidet pastorale Hovedbedækning. Blicher vilde imidlertid ikke slippe sin Kaskjet, der gjennem saa mange Aars Brug var som voxet sammen med Hovedet.

Ved en anden Lejlighed kunde han imidlertid nær have faaet den forbyttet; det gik saadan til, at nys afdøde Overlærer *Løgstrup* i Randers som ungt Menneske rejste i Dagvogn sammen med St. Blicher: der startedes fra *Rudells* Gjæstgivergaard i Randers, hvor Blicher sad og nød en Thevandsknægt sammen med en anden Rejsende, mens Passagererne drev omkring i Skjænkestuen. Paa eengang blev der purret ud; *Blicher*, som var kommen i Disput, greb i Distraktion den unge *Løgstrups* pæne Hue, som fornylig havde kostet ham fire Rigsdaler, og lod sin egen fedtede Kaskjet ligge igjen til det unge Blod; *Løgstrup* var altfor generet til at gjøre Digteren opmærksom paa Fejltagelsen, og *Blicher* altfor optaget af Diskussionen til at ane, at der var noget i Vejen. Lige til Spørring Kro maatte den ulykkelige unge Mand taale Passagerernes glade Øjne, der ustandseligt flakkede mellem de to malplacerede Gjenstande: *hans* nye

bogen fra 1844, at han engang imellem kunde faa en Raptus af den gamle «Mahoni-Fyr»; thi hvad sige man til følgende Udrustning:

«1) Atlask Halsbind	3	Rdl. 3	Mk.
2) Caskjet	2	— »	—
3) Støvletter	3	— 3	—
4) Kjole, Vest, Boxer	30	— »	—
5) To Tørklæder	2	— »	—
6) Silkevanter	1	— »	—
7) Randsel og Kjep	3	— »	—
	45	Rdl. »	Mk.
Briller og Copiebog (?) ...	5	— »	—

I Randslen:

1) 1 Lommeklæde,
2) 2 Skjorter,
3) 3 Par Strømper.»

Det er rimeligt, at Blichers evige Rejsen har kostet ham adskilligt, som han kunde have haft god Brug for paa anden Maade; det maa dog ikke glemmes, at han, mens Frederik den Sjette levede, flere Gange opnaaede Rejsestipendier, saaledes baade til Sverrigsrejsen i 1836 og til Rejsen langs Jyllands Vestkyst; desuden var hans Fordringer saa faa, hans Venner og Bekjendte saa mange, at hans Økonomi næppe i nogen overvældende Grad har forværret sig ad den Vej. I Kjøbenhavn tager han ind paa de billigste Logihuse, boer i Aabenraa, eller Knapstedgaard eller indlægger sig udenvidere hos Private. Et Blik paa den vedføjede Værtshusregning [S. 275] vil langtfra røbe nogen Extravageren: lidt lybsk Pølse, lidt Spegeflæsk; Løg, Skraatobak, Brændevin; havde der ikke paa Regningen været en Droske, en Theater- og Koncertbillet, kunde denne Menu have passet ligesaa godt paa en Kvægtrækker, der havde indlogeret sig i «Holger Danske», som paa Jyllands største Digter, der var rejst til Hovedstaden for at faa en Konference med sin Forlægger om en ny Udgave af Novellerne. — De, der uophørlig gjentager, at Blicher var en Ødeland,

Hue og *Blichers* grønne Kasket. Men ved næste Bedested, hvor *Blichers* Opmærksomhed atter var delt mellem Disputen og en Thevandsknægt, saa den unge *Løgstrup* sit Snit til paany at sætte sig i retmæssig Besiddelse af den saa stærkt attraaede Hue, hvorpaa Rejsen fortsattes under en retfærdigere Fordeling af de medbragte Hovedtøj.

der ikke kunde faa nogetsomhelst til at slaa til, har aldrig kunnet føre et sandsynligt Bevis for denne Opfattelse. *Vi* véd, at han kunde være endogsaa ret rundhaandet overfor den fattige, at han havde vanskelig ved at nægte Børnene en Lommeskilling; men Hemmeligheden er dog sandsynligvis den, at han har været svag overfor Hustruen; thi naar man har en pyntesyg Kone, der tilmed holder af at give smaa Kavallermiddage, naar Husherren er rejst bort fra Hjemmet, saa kan en Præstegage paa 1200 Rdl. snart faa Fødder at gaa paa. Blicher siger i en Ansøgning, at hele hans Gage gaar til Hjemmets Opretholdelse; ved Auktionen i Spentrup Præstegaard den 3. Juli 1848 er der en forbløffende Bunke af Lagner, Sengetøj, Kvindepynt — men især dog *Gardiner*; — «*Gardiner med Buer*» er et bestandigt tilbagevendende Numer blandt de 343, som Auktionsprotokollen indeholder. — Blicher har sikkert langt fra været noget økonomisk Hoved, men en Mand, som tankeløst lod syv være lige, var han heller ikke; det har vi langt større Grund til at tro om Konen; det fortælles for sikkert, at Blicher ét Aar ingen Rug fik lagt, fordi Fru *Ernestine* ikke tillod, at Karlene kom ind i Gangen til Loftstrappen, da de derved vilde smudske hendes pæne Gulv. Det vidner ikke om stort økonomisk Fremsyn. Det er ogsaa en Kjendsgjerning, at hun efterat være flyttet til Randers, aldrig kunde holde nogen Orden i sine Pengeaffærer, før hendes myndige Lavværge, Skolelærer *Barlag*, havde taget Sagerne i sin Haand. — En Besøgende fandt en Gang hos hende et Barn, legende med én af hendes Femdalersedler. Saadan har vi hende mistænkt for, at *hun* ikke saa sjælden har leget med sin Mands. Blichers største Svaghed bliver da den, at han i altfor ringe Grad har været Herre i sit eget Hus, og at han hellere flygtede hjemmefra end han optog en Kamp om de Principper, der éngang bragt under Debat indenfor Hjemmets Vægge sjælden forsvinder af Dagsordenen, før der er gaaet *noget* i Stykker.

En Rejsenatur som Blichers tvinges ind i megen halvgod Selskabelighed, og mellem den «muntre Jæger» og det «fulde Bæger» har der altid hersket en let kjendelig Tiltrækning baade i Rim og Prosa. Blicher var sikkert ikke den Mand, der veg tilbage for et højtsvunget Glas; i et godt Lag tog han sin Tørn med de andre, og han kan baade nu og da, som det selskabelige Gemyt han var, have stukket lidt mere under sin Jægervams, end der klæder en anset Digter, tilmed naar han er kristen Præst i den danske Folkekirke. Alt dette skal ikke rokkes;

men hvad vi paa det bestemteste vil have tilbagevist er den uretfærdige og raa Beskyldning, der kom tilorde i visse Kredse allerede i hans Levetid, og senere har bredt sig som Følfod, hvem ingen aver, den Beskyldning nemlig: at han var en af Drik forhutlet og af Brændevin aandelig afstumpet Mand. Denne Beskyldning burde kunne slaas til Jorden alene ved en Henvisning til hans Værkers Lødighed og hans Aandsspænstighed, som han bevarede lige til det sidste; et Værk som *E Bindstouw*, hans Sang om *Jyden* og de fleste andre af hans *jydske* Digte er jo netop blevne til i de Aar, da det ifølge Sladderen skal have været allerværst med ham. Men da den Svamp, der har trøsket hans Minde, sagtens ikke lader sig strejfe bort af dette Argument, skal vi lægge vort Snit endnu dybere. Og vi skal da anføre, at ingen af hans fem skiftende Provster nogensinde til deres og Blichers Overordnede har indberettet det ringeste om hans saa udskregne Drikfældighed. Ellers mangler det ikke paa Klagepunkter hverken over hans Embedsførelse eller hans Privatliv; men aldrig nævnes dette.

Hvad disse hans Overordnede, der gjennemgaaende var ham alt andet end gunstige, kan have hvisket deres Bisp i Øret, det véd vi ikke; men det véd vi, at de ikke har villet vedstaa noget i den Retning med deres Embedsnavn. Heller ikke endnu levende Slægtninge af Blicher, der har set ham gaa ud og ind af deres Forældres Hjem, véd noget om Blichers Drikkesyge; gamle Folk paa hans Hjemegn, der er bleven udspurgt om Sagen, vil intet vide af denne Beskyldning; én af hans gamle Tjenestepiger, der døde sidste Efteraar, og som erindrede mange Scener fra sit Ophold i Spentrup Præstegaard, har aldrig set Blicher under synlig Indflydelse af Spiritus. De, der har givet dette onde Rygte Vinger, var Folk, der levede i Periferien af Blichers Omgangskreds, Folk, der saa ham en enkelt Gang, og da altid under usædvanlige Forhold, hvor han kan have været mere udsat for at slaa Gjækken løs. Men just dette, at han ved saadanne Lejligheder — f. Ex. Himmelbjærgfesterne — havde saa let ved at komme i høj Stemning, er jo en Art Bevis for, at han ikke drak til daglig; thi den forhærdede Dranker kræver mere end baade et og to Glas, før *han* kommer i Aande.

Er ikke ogsaa hans lange og udholdende Fodture og de Jagtstrabadser, han netop i disse senere Aar af hans Liv udsatte sig for, uafviselige Vidnesbyrd imod, at han kan have været én af dagligt Drikkeri nedbrudt og svækket Olding. — Vi har i den titnævnte *Kladdebog* en af ham selv nedtegnet Jagtliste over

hans *Kramsfuglefangst* i Efteraaret 1844 — altsaa $3^1/_2$ Aar før hans Død; Listen har dette Udseende:

Sept.	21.....	1	skudt Kramsfugl.
Okt.	5.....	2	—
—	8.....	3	—
—	10.....	7	—
—	12.....	2	—
—	13.....	1	—
—	14.....	3	—
—	15.....	1	—
—	16.....	1	—
—	17.....	5	—
—	18.....	1	—
—	19.....	1	—
—	20.....	5	—
—	21.....	7	—
—	22.....	1	—
—	23.....	1	—
—	24.....	3	—
—	25.....	0	—
—	26.....	1	—
—	27.....	2	—
—	28.....	2	—
—	29.....	0	—
—	30.....	0	—
—	31.....	0	—
Nov.	2.....	1	—
—	5.....	1	—

Vi ser ham her en halvanden Maaned igjennem saa at sige daglig tage Bøssen paa Nakken og næsten altid vende hjem med Fangst. Nu spørger vi, om et forsoldet Menneske har Energi til at fortsætte en anstrængende Sport igjennem en lang uafbrudt Række af Dage [fra 12.—31. Okt. er ikke én Dag uanvendt], og endnu ét: Kan den Mand, der antages at være under stadig Indflydelse af Spiritus, gjøre sig noget Haab om at skyde Kramsfugle, endda op til 7 pr. Dag?

Nej, de, som har udbredt dette skumle Rygte, har enten været Folk, der slet ikke har kjendt ham — som *Corsarens* Kreds — eller kun har kjendt ham fra enkelte animerede Situationer eller selskabelige Sammenkomster, hvor Blicher baade nu

og da kan have taget mere til sig end hans Friluftsnatur kunde skuldre.

Man maa ingenlunde tro, at denne uretfærdige Beskyldning var Blicher ligegyldig; tværtimod, den forgiftede hans Sind og Drømme maaske dybere end alt andet, han havde mødt. Vi har set, hvorledes den skilte ham af med Venner og Kampfæller til højre og venstre og derved gjorde det umuligt for ham at fortsætte Himmelbjærgfesterne; vi har set hvilken dyb Krænkelse den tilføjede ham under den nordiske Studenterfest i 1845. Allevegne mødte han dette Gespenst paa sin Vej; han staar fortvivlet og hjælpeløs overfor det og véd tilsidst intet andet at gjøre end skjule sit Ansigt og hulke.

Man læser derom hos *Frederik Barfod*, der synes at have været den af de unge Studerende, som han i disse Sorgens Aar helst fortrøstede sig til. I sin Blicherkarakteristik*) siger *Barfod*, at just *Bagvaskelsen* «ramte ham dybt og bittert i Hjærtet. Jeg saa det tit og tydeligt, og mange saa det vistnok med mig, medens Flerheden sagtens mente, at enten havde Rygterne ikke naaet ham, eller hvis de havde naaet ham, rystede han dem af sig, som Gaasen Vandet. Ingen af Delene var dog Tilfældet. Saaledes sad han engang ligeoverfor mig paa mit Værelse; han sad længe tavs, med Ansigtet skjult i begge Hænderne, som hvilede paa Bordet. «Hvad fattes Dig, Blicher?» spurgte jeg ham bevæget; thi jeg havde hørt flere end ét Suk trænge sig frem. Han tav. «Er Du syg?» Han løftede Hovedet i Veiret og lænede sig tilbage i Sophaen, medens han med Fingrene bortviskede et Par Taarer.

Endelig begyndte han omtrent følgende Samtale:

«Du veed jo nok, at jeg er fordrukken!»

«Hvor skulde jeg vide dette? Jeg selv har aldrig set Dig drukken, skjøndt jeg tit har været sammen med Dig, hvor der havde været god Leilighed til at blive det.»

«Har da heller Ingen fortalt Dig, at jeg er det?»

«Man har visselig fortalt mig, at Du ikke altid skulde være saa forsigtig, som ønskeligt kunde være, men «fordrukken»? — det Udtryk mindes jeg dog ingensinde at have hørt, og desuden har jeg for Skik — navnlig ligeoverfor mine Venner — at stole mere paa mine egne Øine end paa andre Godtfolks Tunger.»

*) *Aftenlæsning* VI (1863). S. 15—17.

«Jo vist er jeg fordrukken, og desuden — saa snyder og bedrager jeg hvem jeg kan! Det veed Du da ogsaa nok?»

«Jeg veed, at Du er en fattig Mand, ligesom jeg selv; jeg veed, at Du skylder mig ti Daler, som Du har laant paa ubestemt Tid; men for det første kan Du jo nu altid betale mig dem, og for det andet, selv om det ikke skulde skee, vilde jeg see større Beviser, inden jeg tvivlede paa din Ærlighed.»

Frederik Barfod.

«Du veed da ogsaa nok — — —» Og han fremførte endnu et Par bitre Anklager mod sig selv, hvilke jeg dog ikke her skal gjentage, da jeg aldrig mindes at have hørt dem af anden Mund og ikke ønsker at være den første, som bringer dem tiltorvs. Jeg kunde derfor i al Oprigtighed forsikre ham, at disse Anklager var mig fuldstændig fremmede, og at jeg ikke vilde troe dem, før jeg hørte dem af hans egen Mund.

«Ja saa! — saa det vil Du ikke? — Ja forresten er det ogsaa Løgn altsammen! Du kan være ganske rolig for, at jeg

hverken er fordrukken ikke heller — — — osv., før jeg kommer selv og fortæller Dig det. Men — men — man siger det alligevel om mig!»

Og Taarerne randt stride ned over de furede Kinder. — Jeg skal ikke fortsætte denne Samtale, der som flere andre viste mig — en sønderreven Sjæl? nei! men et mishandlet Menneskehjerte!»

Denne Mishandling er ført videre efter hans Død. Endogsaa i et Værk som *Salmonsens Lexikon* [III, S. 125] skal man finde følgende Linjer om ham: «Og da han til Slutning hyppigere og hyppigere tog sin Tilflugt til alkoholistiske Drikke, fik han (27. Juni 1847) uden Ansøgning sin Afsked «i Naade og med Pension»». — Her insinueres altsaa, at Drik var Hovedgrunden til hans Afskedigelse; men ikke en Stavelse hverken i den ham ildesindede Provst *Vallentins* eller Kancelliets Indstillinger antyder noget saadant. — Saa letsindigt fører man endnu Pennen om en til Dødens Tavshed forlængst indviet Sanger.

Da alle «Vennerne», endogsaa hans elskede *P. Chr. Koch*, havde slaaet Haanden af ham som én, de ikke mere kunde være bekjendt at omgaaes, ser vi ham nedskrive disse vemodige Ord*): «Jeg kan vel tænke mig Aarsagen; *men I tænker allesammen feil om mig.* — — — For Fædrelandet skal man sætte Alt ivove; ei allene Gods og Liv, men, naar det gjælder, endogsaa — Ære. Min har jeg sat, eller ladet sætte ipant, til Indløsningsdagen kommer — da vil jeg ikke længere miskjendes.»

Siden den Dag er der hengaaet 60 Aar, og endda fortsætter Sladderen sit harpyiske Værk.

---

*) Se II, S. 422.

I SIDSTE KVARTER.

Med Blichers Angst for literære Koterier fulgte ogsaa hans Utilbøjelighed til i Form af Anmeldelser eller paa anden Maade at udstede literære Adgangskort til det gjennem alle Tider saa ombejlede Parnas. Da den 23-aarige *Peter Ludvig Møller* — hvem han siden kom paa en saa fortrolig Fod med og modtog saa megen Bistand af — i 1837 anmodede ham om at sige sin Mening om nogle tilsendte Vers, svarede Blicher i følgende Vendinger:

Spentrup, d. 17. Januar 1837.

«Velædle Hr. Stud. theol. *P. L. Møller*!

Deres meget ærede Brev med Digtsamlingene af 12. December f. A. modtog jeg først hos Bogtrykker *Elmenhoff* i Randers d. 10. d. M., og Forretninger har hindret mig i at besvare samme før i Dag.

Idet jeg med Skjønsomhed erkjender Deres velvillige Opmærksomhed for Unionscalenderen*), maae jeg derhos bemærke, at ei allene overflødige Bidrag haves, men og at mange af disse for det første maae udelukkes, da Calenderens Omfang vorder mindre end først bestemt. — Hvad angaaer Deres mig meget hædrende Ønske, at afgive min Dom over Deres Digte, da beder jeg Dem oprigtig at have mig derfor undskyldt; thi saadant er lige stik imod saavel min Tilbøielighed som mine Grundsætninger.

Sluttelig maae jeg, idet jeg erkjender Retskr.' Selskabets særdeles Artighed, alligevel renoncere paa den mig tiltænkte

*) Se II, S. 269 ff.

Ære; ikke just fordi jeg i eet og andet har een fra *Rask* forskjællig Anskuelse, men meest — ja vel allene fordi jeg finder det for silde for mig at antage en ny Retskr.' Lære, nu da min Skribentvirksomhed rimeligviis snart vil ophøre, og jeg — som langt hen i de 50ve — snart bør tænke paa at forlade den litterære Skueplads og overlade denne til en yngre Slægt, for hvem det ved Indtrædelsen paa Scenen bedst egner sig at indføre et nyt System. Ikke at tale om, hvor trættende og vildledende det for mig vilde blive at gjøre en saadan Forandring i en Skrivemaade, hvortil jeg i saa lang en Række af Aar har været vant. — Skulde jeg derimod faae Tid og Leilighed at levere enkelte Bidrag til Deres bebudede Ugeblad, har jeg intet imod, at saadant trykkes efter Selskabets Ortographie.

De tilsendte Subskr.planer skal jeg gjerne anbefale; men naar De erfarer, at jeg i min Omgangskreds paa Unionscalenderen kun har 2 Abonnenter, vil det ei forundre Dem, om min Lykke med Deres vorder ligesaa tynd.

Ærbødigst

[Organist Rasmussen.] *S. S. Blicher.*»

Enkelte Gange ser vi dog Blicher fravige det Princip, ikke offentligt at udtale sig om andres Værker; vi skal saaledes erindre om hans kraftige Basunstød for det nystiftede Blad *Dannevirke**); i 1841 ser vi ham anmelde Værket «Exempelsamling paa Dyder og Udyder» af hans gamle Antagonist i Skovsagen *Hans Bierregaard***). I 1843 skriver han en *Fortale* [«efter Anmodning»] i et Begynderværk af den litterære Degn i Gjerrild, *Jens Christian Lehrmann* [f. 1807 † 1891]***); Værket er Romanen «*Florentius Bergstrøm eller Bjærgmanden paa Mols*», som Degnen udgav under Pseudonymet *August Limennchar.* Blichers Fortale er holdt i en Række velvillige, men meget svævende Udtryk. Den ender med de Ord:

«Til Slutning bemærker jeg blot: at jeg ikke har andet mod denne snuttens Roman, end at jeg ikke selv har skrevet den.»

*) Se bl. a. *Kjbhs.-Posten* 11/9 1839.

**) Se I. S. 302.

***) *Lehrmann*, der senere blev Folketingsmand i Randers 5te (Ebeltoft) 1855—58, skrev ved Blichers Død et Digt — «*Danerskjalden St. St. Blicher*» — som optoges i *Randers Avis* 7/4 1848 [Tillæg].

Det er virkelig altfor artig bemærket, thi den tykke Fortællings eneste Værdi er nogle Dialektstykker i Molbomaalet, der endnu kan læses for Glosens Skyld.

Ingen har Blicher dog taget sig saa meget af som af *Henriette Nielsen*, den senere Forfatterinde til Lystspillet *Slægtningene* [1849]. Thi hun maa ligefrem gjælde for hans literære Myndling. Hun var en Datter af Handelsmand og Forligscommissær *Chr. Nielsen* paa Thorup Strandgaard i Nærheden af Bulbjærg. I 1840 sendte hun under Mærket *Theodora Blicher* Manuskriptet til sin Fortælling *Fanny*, hvis Handling er henlagt til den jydske Vestkyst. I Begyndelsen af Aaret 1841 modtog hun under Udskriften: «Til Jfr. *Th. B.* hos Enkemadam *Olsen* ved Vesteraae i Aalborg» følgende smigrende Skrivelse:

Birgitte Dorothea Henriette Nielsen, f. 1815 † 1900.

«Til den mig forhen ukjendte, men nu velkjendte *Theodora*!

Der hører mere end Dagligsnak af matte Penselstrøg til at indvirke paa den gamle Digter i Spentrup. Men naar han siger: at Deres Digtning har glædet ham, saa vil dette vel ogsaa glæde Digterinden. Her har De min Recension.

Da jeg jo har et Navn i den poetiske Verden, vil rimeligviis en forudgaaende Bekjendtgjørelse — et Skudsmaal for *Fanny* af Apollos Præst i Jylland — vække Opmærksomheden for hans Præstinde ved Limfjorden. — Jeg beder derfor om Deres Tilladelse til at maatte give et Stød i Trompeten og derefter see at afhænde Deres smukke Datter til en Boghandler i Kjøbenhavn.

I Haab om snarlig personligt Bekjendtskab.

Spentrup, d. 2. Januar 1841.

Deres oprigtige

S. S. Blicher.»

[Frk. Marie Olsen, Aalborg.]

Jomfruens Glæde kan sagtens forstaaes; hun var naturligvis ikke længe om at give Blicher sin «Tilladelse» til at introducere hende for Publikum, og endnu i samme Maaned sender Blicher hende følgende:

«Velædle *H. Th. B. Nielsen* paa Thorup-
Strandgaard pr. Thisted.

Til alle Romantikens Elskere og Velyndere!

Jeg er sagtens bekjendt som Den, der ikke har stødt i Basun, hverken for mine egne eller for Andres digterske Frembringelser. Dog nu, efter tredive Aars Krumslutning over Skriverpulten, maae jeg reise mig med Blæseinstrumentet for Munden.

Det er naturligviis ikke for mig selv, jeg blæser, men det er for en ganske ung Pige, en opvoxende Digterinde, hvis første Værk nu skal forelægges Almeenheden.

Jeg kjender hende ikke personlig, har aldrig kunnet ahne Tilværelsen af en saadan Blomst mellem Nordjyllands Sandmiler. Men hun har vel kjendt mig som Blomsterkjender, og derfor betroet mig sin yndige Sneklokke.

Livfulde, naturtroe Skildringer af Fædrelandet og de Følelser, som røre sig i Hjerterne her; Sikkerhed i Udførelsen, Takt og Ynde i det hele Malerie, berettiger til Forventning om, at den kvindelige Digteraand, der er fremsvævet paa Jyllands golde Vestkyst, vil pryde samme med Fantasiens Evighedsblomster.

Hendes rette Navn er mig en hellig Hemmelighed; men som *Theodora* vil hun optræde paa Romantikens store Skueplads, og, som jeg haaber, røre mange andre Hjerter end det gamle i Spentrup.

Jeg har kvidret i Lyngen — hun i Sandet; de danske Bøgeskove ville, som jeg haaber, opfange Tonerne fra de jydske Ørkener.

Theodoras første æsthetiske Datter, «*Fanny*», vil snart fremtræde paa den danske Læseverdens store Skueplads.

Den 28 Januar 1841.

St. St. Blicher.»

Denne smigrende Bedømmelse ledsagedes af følgende Brev:

«Min aandelige Frænke!

Omstaaende er det Forbud, som jeg lader indrykke i et kjøbenhavnsk Blad, idet jeg tillige søger at afhænde Deres «*Fanny*» saa fordeelagtigt som mueligt. — Jeg skal ufortøvet tilmælde Dem, hvad jeg har kunnet udrette. — Imidlertid beholder jeg Manuscriptet i sikker Forvaring.

I Haab om personligt Bekjendtskab.

Deres hjertelig hengivne

[Marie Olsen.] *S. S. Blicher.*»

Det «kjøbenhavnske Blad», der optog dette litterære Varsko var *Dagen*, hvor det findes for 22. Febr. 1841.

Imidlertid anstrængte Blicher sig for efter Løfte at faa *Fanny* afhændet, hvad vi lærer af efterstaaende Brev:

«Min aandelige Frænke!

Hjemkommen i Lørdags fra Kjbhvn. forefandt jeg Deres venlige Skrivelse med Lystspillet, som jeg maae tilbagesende, da jeg med egen Erfaring er afskrækket fra at tilsende Theaterdirectioner noget. — Imidlertid kunde De jo forsøge Deres Lykke. Dog troer jeg, at i Tilfælde det ei bliver antaget, De skulde omarbeide Emnet til en Novelle.

Med Deres *Fanny* gik jeg forgjeves fra een Boghandler til en anden, indtil jeg omsider traf den rette — hidtil mig ubekjendte — *Langhoff*, Pilestræde Nr. 119. Han lovede, «at naar jeg selv vilde rette Skrivefeilene (af hvilke der ere mange), udbetaler han for Manuscriptet strax 50 Rbd., og om han inden et Aars Forløb afsætter 300 Exemplarer, da atter 50 Rbd.

Overvældet, ja, halvt begravet under egne Skriverier vil De vist ikke miskjende min Krympen ved Correctur af Andres.

De behager at bestemme: om De under eget Navn vil directe hæve Honoraret hos Langhoff, eller det skal gaae gjennem mine Hænder.

Spentrup, den 1. Juni 1841.

Ærbødigst og hengivne

[Nicolai Bøgh.] *S. S. Blicher.*»

Det gik imidlertid ikke saa glat, hvad følgende Breve vil udvise:

«Velædle!

Nu tredie Gang skriver jeg idag til Bogh. *Langhoff*: om enten at sende Pengene (under Adressen M. Olsen ved Vesteraae i Aalborg) eller og Manuscript — som dog mueligt er under Trykken. — Jeg har til min store Harme ikke faaet en Tøddel Underretning.

Ærb. i Hast

St. Blicher.»

Spentrup 1/11 41.

[Nicolai Bogh.]

«Velædle Frk. H. Nielsen
hos Mad. Olsen ved Vesteraae,
Aalborg.

Til yderligere Beviis, at jeg ikke har forsømt det mig overdragne, sendes ilagte. — *Kopp* er en Fætter og god Ven af mig. — *Plau* (urigtig skreven) er den hæderlig bekjendte *Carl Ploug*, der i min Søns [ɔ: Jens Fr.'] Sted, som nu skal tage Attestats, har paataget sig hans Forretning.

Sp. 15/11 41.

[Marie Olsen.]

S. S. Blicher.»

Om Blichers yderligere Forhold til Bogen vil vi faa nærmere Underretning i følgende Brev, skrevet af en af *Henriette Nielsens* Ungdomsvenner:

Kiøbenhavn, d. 18. Decb. 1841.

«Gode Jomfru Nielsen!

Denne Gang haaber jeg at skulle bringe Dem bedre Efterretninger end sidst og bidrage Lidet til at skaffe Dem en glædelig Jul. — Jeg vil derfor strax tage fat paa selve Sagen og ikke trætte Dem ved for lang en Indledning. — Saasnart jeg havde modtaget Deres Brev, hvoraf jeg seer, at Manuscriptet mueligviis var hos *Ploug*, gik jeg op til ham, skjøndt jeg ikke satte synderlig Liid til, at det virkelig forholdt sig saaledes, da *Blicher* jo flere Gange har narret Dem. Jeg blev derfor meget glad, da jeg hørte, at *Ploug* virkelig havde Manuscriptet. *Blicher* havde nemlig, da han var herovre, henvendt sig til *Ploug* og anmodet ham om at rette det, hvilket han ogsaa havde lovet, men da *Blicher* var reist herfra Byen uden at levere ham Manuscriptet, troede han, at *Blicher* selv vilde rette det, og havde ikke bekymret sig videre derom. I

August Maaned var *Ploug* kommet ud til en Familie paa Sjælland, hos hvem han havde fundet Manuscriptet. Paa hans Forespørgsel, hvorledes det var kommet der, svarede de, at *Blicher*, som havde glemt at levere ham det, førend han afrejste fra Byen, havde bedt dem at sende det ind, men at de havde forglemt det. De seer heraf, at det var ved et Tilfælde, at Deres Manuscript kom for Dagen igjen — — —.

Ploug syntes, at der burde være en Fortale, og har i den Anledning skrevet til *Blicher* og anmodet ham om at skrive den, da det var meest passende, at den kom fra ham. Imidlertid er det tvivlsomt, at han sender det til den Tid, Bogen bliver færdig; men hvis ikke, gør det i Grunden ikke noget, da der egentlig ikke behøves nogen Fortale. Naar Bogen kommer ud, synes jeg, at De skulde skrive til *Ploug* et Par Ord for at takke ham, thi han har gjort sig megen Umage med at rette Manuscriptet, og der var vist Ingen, som bedre kunde gjøre det end han, da han har havt meget med den Slags at gøre og tillige er et særdeles dygtigt Menneske. Hvis De skriver ham til, troer jeg, at De bør undertegne Dem Theodora, da det vist er rigtigst, at De vedbliver at være anonym. Da *Ploug* er Redaktør af «*Fædrelandet*», vil Deres Bog i det Blad vist blive omtalt med Berømmelse, især da han har roest den meget for mig.

Deres med særdeles Agtelse forbundne

Andreas Koefoed.»

[Marie Olsen.]

Det forekommer os, at den unge Mand er lidt for rask til at vælte al Skylden overpaa *Blicher*; ogsaa enhver anden stærkt optagen Mand kunde vel have forglemt at aflægge et Manuskript. Skylden bliver dog snarere deres, der har lovet ham at besørge det, men undladt at efterkomme Løftet.

I *Kvinden og Samfundet*, *1900*, hvor en *A. Gutfeld* i Bladet for 6., 13. og 21. Febr. har meddelt nogle biografiske Data om den da lige afdøde *Henriette Nielsen*, bliver Fortællingen om det forglemte Manuskript aldeles forvrænget i Blichers Disfavør; sammesteds fortælles det, at Blicher virkelig forsynede «*Fanny*» med en Fortale, hvad dog selve Bogen, der udkom hos *Schubothe* i Foraaret 1842, modbeviser.*) Derimod har Blicher ved en

*) «*Fanny*» af *Theodora*, anmeldt i *Aalb. Stiftstid.* 18/4 1842.

anden Lejlighed sendt *H. Nielsen* følgende Anmeldelse af et Par senere Fortællinger:

‹Vor Tid er Novellisternes Guldalder. Paa Schubothes Forlag er i disse Dage udkommen: ‹*Ønsket*› og ‹*Balcavaleren*›. Hvo der i disse Digtninger leder efter Djævlemasker, Vrængebilleder, uopløselige Forviklinger, romantiske Knaldperler, vil intet saadant finde. Men hvo som, ikke forvænt i sin Smag ved nyfransk forloren Skildpadde, kan tilfredsstilles ved sund dansk Kost, skal ikke forgjeves sætte sig ved dette Bord. Forfatteren kalder sig H. T. Vi tillade os at yttre den Formeening: at Tegning og Colorit røbe en fiin Fruentimmerhaand, hvorvel psychologisk Klarseenhed og Fuldførelsen af mandlige Characterer snarere antydede en langerfaren mandlig Aand. Men vi have jo i frisk Minde, hvorledes *Neckers* verdensberømte Datter har emanciperet sit Kjøn fra Kjøkkenets og Ammestuens indsnævrede Skillerum. — Velkommen i Athenæum, Jomfrue H. T.!›

[Marie Olsen.]

Om disse Linjer nogensinde er kommen offentlig frem, ved vi ikke.

Henriette Nielsen rejste senere til Hovedstaden; hendes første Møde med Blicher skildres af hendes ovennævnte Biograf saaledes:*

‹En Dag, det var inden hun kom i Huset hos *Plessens*, kom der en Herre og en Bondemand for at hilse paa hende, sagde Husets Pige. Henriette gik ind til dem, og rigtig! der stod *P. L. Møller* og en jydsk Bondemand, der skulde hilse fra dem hjemme. ‹*Blicher!*› udraabte hun jublende og kastede sig om Halsen paa ‹den jydske Bondemand›. Der førtes nu en livlig Samtale. Begge Herrerne lovede at komme igjen, og straalende fortalte hun, hvem der havde besøgt hende. Da sagde Huusmoderen, at ‹Blicher, det var jo meget godt, men hun maatte aldrig mere tage imod P. L. Møller, der var et skrækkeligt Menneske›. Henriette var nødt til at føje sig og skrev til Blicher, at hun vilde være meget glad ved at see *ham*, men P. L. Møller maatte ikke komme oftere; og saa havde hun en farlig Fjende i ham.›

---

*) ‹*Kvinden og Samfundet*› 13/2 1900.

P. L. Møllers «fjendtlige» Holdning kan dog ogsaa have haft den langt sandsynligere Aarsag, at der ikke var saa farlig meget Talent i Jomfruens Noveller, og Blichers Beundring af disse Varer, hvadenten Talen er om «*Fanny*» eller «*Balcavaleren*», vil vistnok forekomme de fleste nulevende ret gaadefuld.

Mens Blicher saaledes lagde sig i Selen for andre, havde han mer end nok at gjøre med at dække sin egen Ryg.

Kritikken, der aldrig havde behandlet ham blidt, lod ham end ikke Fred her mod hans Livs Aften. I 1839 havde han, foranlediget af sin store Armod, set sig nødsaget til i stor Skynding at sammenrimpe en lille Samling, som han kaldte «*Kornmodn*», halvt Noveller og halvt Vers, det hele knap 127 Sider stort; rummer det end ikke Ax af hans bedste Tægt, saa tæller det dog blandt Novellerne Ting, som endnu læses med Glæde, som «*Skytten paa Aunsbjerg*» og «*Baglænds*», og mellem Digtene er der saa kjendte Ting som «*Prinds Christian*» og «*Natten før Slaget*».*) Blicher ledsagede Rækken med følgende Bemærkning:

«Istedetfor den bebudede Fortælling, «*Viinhandleren*», der vilde gjøre Samlingen altfor stor i Forhold til den bekjendtliggjorte Priis, bedes Abonnenterne at ville gunstigen tage tiltakke med «*Baglænds*» og det, som følger efter.

St. St. Blicher.»

I Anledning af denne Samling skrev *Fædrelandet* 1840 (Sp. 837—39):

«Nærværende lille Bog, paa hvis æstetiske Vurdering det vilde være ukjærligt at indlade sig, da den kun altfor synligt bærer *invita Minerva* til sit Skjoldmærke, har den sørgelige Mærkelighed, at den er udgiven af *Trang*, som Redningsanker for et synkefærdigt Digterskib, og det af en Digter, der har leveret Arbeider, som vi mindes med Kjærlighed og som ville vedblive at være Prydelser for vor Litteratur. Det er den sørgelige Lod, der truer Digteren, fordi Zeus ved Jordens Deling glemte hans Arvelod, og som truer ham dobbelt, hvis han har haft den Ulykke at fødes i et Land, hvor han kun høres af faa

---

*) *Kornmodn* (1839) har dette Indhold: *Maskeraden, Skytten fra Aunsbjerg, Baglænds, Landsbydoctoren, Den jydske hvide Dame, Prinds Christian, Tale ved Majfesten den 28. Maj 1839, Hans Brøckner i Elbek, Et dansk Kløverblad, Tale paa Himmelbjerget. Natten før Slaget.*

og hvor en god Bog endnu bestandig — takket være Læseselskaber og Laanesystemer — betragtes ikke blot for en Luxusartikel, men som den allerunaturligste». — Efter denne Indledning gaar Anmelderen over til at sige: «Hvor ofte har vi ikke hørt Folk, der som vi elsker og beundrer den Blicherske Muse, beklage sig over, at de næsten ikke længere gjenkjender hendes Træk! Hvor tit har vi ikke maattet nøies med sparsomme, flygtige Solglimt, hvor vi før glædedes ved en varm og straalende Soldag! Ham selv har Forandringen heller ikke kunnet undgaae, og han har selv givet os Nøglen til denne Gaade.

Hvor rørende og forunderlig smuk er ikke hans egen Tilstaaelse («*Trækfuglene*» 1838):

»Jeg skulde sjunget lidt mer maaskee,
maaskee vel ogsaa lidt bedre,
men mørke Dage jeg maatte see,
og Stormen rev mine Fjedre.

Jeg vilde gjerne i Guds Natur
med Frihed spændt mine Vinger,
men sidder fast i mit snævre Bur,
der allevegne mig tvinger.

Jeg vilde gjerne fra højen Sky
udsendt de gladere Sange,
men blive maae jeg for Kost og Ly
en stakkels giældbunden Fange».

«Der ligger i disse Linjer og i det lille Digt, hvoraf de er tagne, en saa vidunderlig Skjønhed» — — at Anmelderen kommer til at tænke paa en uimodstaaelig Sang i Th. Moores «*Lalla Rookh*». — «Og i Sandhed, saa tit vi har staaet paa Nippet til at tabe lidt i Godhed for den gamle Steen Blicher, har vi blot behøvet at gjenkalde os disse Linjer for at elske ham som forhen. Kun ville vi ikke nægte, at vi i den senere Tid har maattet gjentage dem temmelig ofte. Hvilken forunderlig Forskjel er der ikke paa den St. Blicher, der skildrede os den jydske Hede, Hosekræmmeren, Landsbydegnen, Hjorterytteren og Maria, og den anden, der i *Jyllandsposten* skriver om Væbning og Nationaldragter, der vil forskjertse Peder Nielsen, gjøre ham hans Ejendom stridig og forvandle Lyngheden til en romersk Arena, Gudenaaen til Danmarks Alphæos og Himmelbjerget til dets Olympos. Vi tvivler ikke om, at ogsaa disse Artikler har deres Publikum, maaske et langt mere højrøstet end de første (derom vidner den øjensynlige Velbehag, hvormed de er skrevne); men

vi kunne ikke læse dem, uden at vi uvilkaarligt tænke paa Mythen om Glaucus, der kunde boltre sig i de klare Bølger, bade sig i Sollyset og køle sig i Laurbærlunden, men pludselig fik det Indfald at stige ned i Dybet og opgive sin Frihed for at herske over Krybet. Og Zoophyterne strakte de tusinde Arme længselsfuldt imod ham, Polyperne omslyngte ham, Asterierne sugede sig fast til ham — og Glaucus var stolt over al den Ære, der blev vist ham. Men da han nu blev kjed af al denne Herlighed, da han igjen længtes efter Lyset, efter at boltre sig i de klare Bølger, bade sig i Solstraalerne og køle sig i Laurbærlunden: da blev de tusinde Arme til lige saa mange Lænker, Asterierne groede fast til hans Bryst, og han formaaede ikke at løsrive sig af det usalige Favntag. — Saavidt vil og tør det ikke komme med St. Blicher. Vi er altfor tilbøjelige til i ulykkelige Livsforhold at finde en Undskyldning for mangt et Misforhold, til at vi et Øjeblik skulde tvivle derom; vi er tværtimod overbeviste om — og han har jo selv for nylig udtalt noget lignende — at en lykkeligere Sol igjen vil oprinde for ham, og vi glæder os til, at den vil adsprede den Taage, der forblinder ham, og endnu i hans Livs Aften fremkalde mangen en liflig Frugt og farverig Efteraarsblomst i en Digterhave, hvis Vaar og Sommer har ladet os nyde saamangen ublandet Glæde. — Slutteligen mener vi, at man ikke vil misforstaa, at vi har knyttet netop disse Bemærkninger til Titlen af en Bog, der er udkommen under særegne Omstændigheder, som maa undskylde dens Mangler, og om hvis Indhold vi ikke kunne sige noget videre godt og heller ikke havde Lyst til at udtale nogen Dadel».

Artiklen er underskrevet: «*21*». Man skjønner snart, hvad den egentlige Aarsag er til «21»s bunduretfærdige Angreb. Det er selve Himmelbjærget, der er kommet imellem Blicher og ham; paa disse Beskyldninger for litterær Nedgang svarede Blicher samme Aar ved at skrive sin lille Mønsternovelle: «*De tre Helligaftener*».*) Ogsaa «*Høstferierne*» kom i 1840; og to Aar efter følger hans «*E Bindstouw*»! — Der er i det hele taget en Svulmen og en Fornyelsesevne i hans Talent i disse Aar, som maa forbavse. Men den Kritik, der førte Ordet i Datiden, vilde — paa en enkelt Undtagelse nær — ikke se det. Da «*E Bindstouw*» udkom (1842), tav baade «*21*» og alle de andre litterære Numre, saavel i *Fædrelandet* som i den øvrige Hovedstads-

*) Trykt første Gang i «*Dansk Folkekalender*» for 1841.

presse, og som vi har set, fremkom der kun et eneste lille Pip — nemlig fra een af Vennerne i en jydsk Avis.

I 1840 udkom 4. Bind af Chr. Molbechs *Dansk poetisk Anthologi*. Her, hvor der er afsat en 70 Sider til St. Blicher, ser man da ret, hvad det var, Tidsalderen satte Pris paa hos ham, og hvad den ansaa for sig uvedkommende; her er ikke medtaget et eneste af Blichers jydske Digte, heller ingen af hans kraftige nationale Folkeviser (som «*Søren Kanne*» etc.); i det hele taget findes her kun 4—5 Stykker af hans allerbedste, mens der er det rigeste Udvalg af det, vi nu vilde henregne til det middelgode eller helt slette. I den Karakteristik, som Molbech i nævnte Værk giver af Blichers Forfatterpersonlighed, kan han imellem en Del rigtige og vakre Bemærkninger ikke dy sig for følgende gnavne Udtalelse, at «det i det Hele vel næppe har været denne Digter til Gavn, at han *for meget* har hengivet sig til Brug og Forbrug af sit rige Naturtalent og savnet Kald eller Anledning til at danne det ved et dybere Kunst-Studium» (S. 183).

Af en lignende Opfattelse er ogsaa et andet Organ, der omtaler ham i disse Aar, nemlig Bladet «*Figaro*» for 1841 (II, S. 18). Det skriver:

— — — «Blicher er et originalt Talent, men han har aldrig opnaaet nogen kunstnerisk Fuldendthed og Holdning. Han er Naturdigter og udtrykker blot sin indvendige Følelse istedetfor Ideen».

Hvor skammeligt, at ikke ogsaa han præker *Hegel* og *Heiberg* og hele den øvrige Lirumlarum!

I 1843 udsendte Blicher et lille historisk Arbejde: «*Min Tidsalder* (fra 1782—1842). Et Stykke af Verdenshistorien i Perspektiv». Som enkelte andre af hans senere Værker udkom det hos *Andr. Fred. Høst*. Det synes os andre et saare fornøjeligt Rundskue over Tidsalderens indviklede Politik og rigt bevægede Samfundsliv, men Blicher var nu engang kommen udenfor Kridthuset, og *Fædrelandet* fiskede ogsaa ved denne Lejlighed et lille Ris op af Saltlagen og svang det over den gamle Digters Skuldre*):

«Bogen er — — kun en Samling af Indfald og Strøbemærkninger, Bonmots og Kjældermænd, anvendte paa historiske Be-

*) *Fædrelandet* 1848 Sp. 8981—85.

givenheder og Personer, man kunde kalde den en historisk *Vademecum.*» — Vittighederne er ikke gode, siger Anmelderen, Bogen «bærer for mange Spor af, at Livets Nød og Jammer har slidt Støvet af Digterpsychens Vinger, af at Blichers før saa livskraftige Aand er begyndt at ældes og svækkes». Indfaldene er udtværede, Vittighederne platte; Slutningsbemærkningerne om Kunster og Videnskaber burde helt have været udeladte.

Anmelderen føjer dog naadigt til, at Bogen ikke destomindre har «baade morsomme og træffende Apropos», hvorpaa han tilegner sig en hel Spalte, slikker sine Fingre og gaar.*)

Frækkest i sit Angreb er selvfølgelig «*Corsaren*»; vi har set, med hvilken Frejdighed den baade i Billede og Text tillagde Blicher en Last, som han næppe havde i stærkere Grad end de fleste andre i sin Samtid.

Andreas Frederik Høst, f. 1811, † 1897.

I 1840 søgte den ogsaa at gjøre ham latterlig som Forfatter; Anledningen var en lille Novelle: «*Julianes Giftermaal*», der havde fundet Optagelse i første Nummer af *G. Siesbyes* Tidsskrift «*Salonen*»; i en Artikel «*Hr. Siesbye og hans Salon*»**), anmeldes dette Skrift, hvorved der falder følgende velmente Spark af til Blicher:

«Den første Fortælling deri er «*Julianes Giftermaal*», Novelle af *P. Sp.*, gjennemseet, rettet og forbedret af *S. S. Blicher*. P. Sp. er som bekjendt det anonyme Mærke, hvorunder Blicher tidligere skrev, og han har gjort Ret i, atter at tye til dette;

*) Ogsaa efter Blichers Død er der flere Gange bleven gjort Forsøg paa at nedsætte dette Arbejde; saaledes har *Vald. Vedel* [*Guldalderen* (1890, S. 234] i sin Iver for at paadutte Blicher Forbilleder, hævdet, i Overensstemmelse forøvrigt med flere Forfattere, at «*Min Tidsalder*» er en Efterligning af Grundtvig; der maa da sagtens tænkes paa Grundtvigs «*Mands Minde*», endda det turde være vitterligt for alle, at Blichers Værk udkom i 1843, Grundtvigs først i 1877, udg. af Sønnen *Sv. Grundtvig*.

**) *Corsaren* 28/10 1840.

thi ligesom han tidligere skjulte sine *gode* Arbeider dermed, saaledes kan han nu bruge det til at skjule sine *daarlige*. Vi have, saavidt vor Hukommelse strækker sig, aldrig læst en mere fad, plat og al Interesse manglende Fortælling end denne saakaldte Novelle. Vi vilde gjerne ligne den ved Noget; men vor Phantasie frembyder os Intet at stille ved dens Side. Man plejer jo rigtignok at sige om Noget, der er meget slet: «Det er det pure Vand»; men vi have ikke nænnet at gjøre Vandet den Tort at bruge det som Comparation ved denne Lejlighed. Ligesaa forgjæves vilde det være os at beskrive dens Indhold: den indeholder Intet, slet Intet. Vi nødes til at sige om den de samme Ord, som vi engang hørte en Dame sige til en anden Dame, der erkyndigede sig hos hende om, hvorledes en tredie Dame var i sit Huus. Efter at hun nemlig forgjæves havde forsøgt at beskrive den sidstnævntes Uordentlighed, udbrød hun fortvivlet: «Gaa, Kjære, selv og see!» Paa samme Maade nødes vi til at sige om «*Julianes Giftermaal*» til vore Læsere: Seer selv dens Slethed, vi have ikke Ord til at beskrive den —».

Samme vigtige Overlegenhed bibeholder Organet ogsaa under sin næste Anmeldelse af St. Blicher, nemlig ved Omtalen af *J. H. Hansens:* «*Politisk prosaiske Nytaarsgave*» (1842), der bragte Blichers Novelle «*Eneste Barn*». *Corsaren* skriver om denne Blicherske Digtning, der ganske vist aldrig har hørt til hans bedste, men dog langtfra hører til dem, man kunde have ønsket uskrevet:*)

«Den har formodentlig faaet Navn af «Novelle» paa Grund af de Nyheder, hvormed Hr. Blicher heri har beriget Skriftsproget, og af hvilke vi til Exempel nævne: «Trad», «Smaatterier», «lirke», «skruppe af» (i Bet. «gaae»), «mellemspækkede og undersmækkede» etc. etc. En Yttring er der i denne Novelle, som vi have fundet megen Opmærksomhed værd, det er nemlig Pg. 53, hvor denne tilforn saa elskelige Digter omtaler en Gjenstand, hvoraf nu kun er Ruiner tilbage, og hvor han ordentlig stemmer En veemodig ved at udbryde: «Ak! hvor forandret!»» **)

Da Blicher et halvt Aar efter udsendte «*E Bindstouw*», tav *Corsaren* som en Mur; der var nemlig intet at pege Fingre

*) Se *Corsaren* $^{31}/_{12}$ 1841.
**) Se Slutningen af «*Eneste Barn*».

ad, og kun i denne ophøjede Handling saa den sit litterære Kald.*)

En for denne Periode typisk Anmeldelse er ogsaa følgende i «*Ny Portefeuille*» for 1844, 2. Bd. Sp. 264; her hedder det:

«St. St. Blicher, der i de sidste Aar desværre har foretrukket Himmelbjærget for Parnasset, har i disse Dage i en lille Bog, som han betitler «*Fem Noveller og to jydske Sange*», givet et fornyet Beviis paa, at Muserne ikke ustraffet taale, at den, hvem de eengang kaare til deres Yndling, belønner deres Godhed med Ringeagt eller endog reent vender dem Ryggen. Hvilken skjærende Modsætning mellem den forrige Steen Blicher, denne autochthoniske Digter, hvis Sange snart klang melancolske og rørende som Hedelærkens Triller, snart brusende og vilde som Vesterhavets Drøn, og hvis Noveller skildrede os den danske Natur med en Sandhed og Simpelhed, som maae være enhver uforglemmelig — hvilken skjærende Modsigelse imellem den forrige Steen Blicher og den nuværende Forfatter til disse fem saakaldte Noveller og de to jydske Digte iberegnede**). Raa Skizzer, formløst henkastede paa Papiret, uheldige Fostre af uproduktive Stemninger, Plumpheder i Prosa og Smagløsheder paa Vers — see dette er det, som St. Blicher nu kalder «Noveller», den samme St. Blicher, der engang har skrevet «Hosekræmmeren», «Marie» og «Ak, hvor forandret!» — — Ak, hvor forandret!»

Alle disse mer eller mindre giftige Puslerier omkring Digteren og hans Værk, alle disse smaa myldrende anonyme Edderkopper, der med Kæbetøjet klaprende af Bidelyst render til for at aflevere deres Stik, og som efter prompte udført Arbejde atter trækker sig baglænds op i deres Kroge, de fejes nu myndigt til Side af *P. L. Møller*, den af alle Datidens Kritikere, der havde sænket sig dybest i Blicher og hans Værk. Han var Digterens Landsmand, (en Købmandssøn fra Aalborg) om end 32 Aar yngre end Blicher,

---

*) Da *Corsarens* Udgiver, *M. Goldschmidt* et kvart Aarhundrede efter gjennemrejste de jydske Hedeegne, søgte han med særlig Interesse Blichers Spor. og ofrede nu endogsaa den før saa foragtede Novelle «*Eneste Barn*» en grundig og langt mere ærbødig Omtale [se Goldschmidt: «*Hederejse*» (1867) S. 69 ff.].

**) Indholdet af denne Bog, der udkom hos *Høst* i 1844 [se S. 270], var dette: «*Stodderkongen*», «*Guillaume de Martonnière*», «*Den hule Eg*». «*Le Petit maitre d'Ecole*», «*Et Eventyr paa Himmelbjerget 1843*», «*Brøløes aa Dowwerløes*», «*Hesuhd hænn i e Vejsten*».

og han havde fra sin pure Ungdom haft Øjet aabent for Blichers Originalitet. I 1845 skrev han en Karakteristik*), som vi anser for det bedste, der er sagt om Blicher; da det ikke er særlig langt og alt andet end almindeligt kjendt, anfører vi det her in extenso:

> De skjønne Drømme daare mig ei mere:
> dog een, — o, een endnu jeg har tilbage:
> af evig Ild opflammet skal jeg sjunge,
> og Tusind henrykt lytte til min Røst!
> Min Røst igjennem Tiderne skal runge,
> paa Fjæld, i Dal, ufødte Slægters Lyst!
>
> (St. St. Blicher: «*Mit første Digt*».)

«Det er et Mundheld, troer jeg, at naar en Jyde kommer til Kjøbenhavn, er han blind de første tre Dage, men efter den Tid seer han bedre end de virkelige Kjøbenhavnere. Der maae vel ligge en sand Bemærkning til Grund for dette, som for saa mange andre Mundheld. Det er mueligt, at Jyderne har et noget langsommere Hoved og Hjærte, end den ofte med fremmed Blod blandede sjællandske Race; men naar noget først har sat hine Organer hos dem i Bevægelse, ville de uden Tvivl gribe Gjenstanden dybere og fastholde den trofastere, end de letbevægelige og mere vankelmodige Øboere. See vi hen til det praktiske, handlende Liv, da har det viist sig, at Jyderne vel som de øvrige Danske en Tidlang have fundet sig i egne og fremmede Herrers Tryk, ja, end ikke al Tid været de første til at rejse sig; men er deres Blod ved en Anledning først kommet i Kog, saa have de sædvanlig ikke blot afkastet Aaget, men gjort det tilgavns, hvilket endog har skaffet dem Ord for at være et oprørsk Folkefærd. Og i vore Dage, da Kampen *pro aris & focis* ikke længer føres med tunge Næver, med Pleiler, Leer og hvad andre landlige Vaaben, de forhen have brugt, — men med Ordet, have de da ikke viist, at det kun var den aandelige Dressur, der fattedes dem, ikke naturlige Evner, ikke Villien, Modet og Handlekraften, men at de heri have overgaaet alle de «lærde» Mænd i Roeskilde?

Det er sandt, at i Aandens Rige har Jylland, før det frembragte Steen Blicher, udrettet Lidet. Det skal i Sandhed, naar man undtager enkelte Mænd, der ere fødte i Jylland (Ove H. Guldberg, T. Rothe, Malthe-Brun, Brøndsted og hans Rektor Ole

*) Optaget i hans «*Kritiske Skizzer*» (1847) *II*, S. 114—26.

Worm), eller have opholdt sig der nogen Tid, ikke rose sig af de Bidrag, det i Litteratur, Poesi eller Kunst har givet til den nordiske Aands Udvikling og Forædling. Men det maae ogsaa tilstaaes, at det i saa Henseende hverken har været begunstiget af sine egne Natur- og Samfundsforholde eller af Stat og Regjering. Den Intelligents, der ved Proprietærers og Cancelliets Kaldelse er bleven udstrøet over Landet, har uden Undtagelse først maattet gjennemgaae de kjøbenhavnske Nivelleringsmaskiner,

Peter Ludvig Møller, f. 1814, † 1865.

Sigter, Trædemøller osv., som kaldes academiske Kursus og kongelige Kontorer, og den har efter Omplantningen, uden Kjærne, Gehalt og eiendommeligt Præg, i Almindelighed ikke kunnet modstaae den kraftige Atmosphære af Jyllands Heder og Kvæg, Smaaredsel og Thevandsknægte. Imidlertid, skulde den engang komme saavidt, at Intelligents og aandelig Uddannelse ikke længer udelukkende var tilskjødet Hovedstaden, da turde det vel være, at Jyderne liig andre af Kulturen længe uberørte Stammer, som Russer og Ungarer, med en Friskhed og Livskraft (der idetmindste har det forud, ikke at være opslidt) og

saa i de herhen hørende Retninger ville præstere noget Ualmindeligt og Dygtigt.

Det maae, saaledes som Forholdene nu ere, alene betragtes som Følge af særegne Naturkræfters tilfældige Sammenstød og heldige Konstellationer, at Jylland alligevel har faaet en Poet, og det endda een, som ikke er til at kimse af; en stor Poet og dog en rigtig Jyde. Thi ogsaa Blicher var taus (for ikke at sige blind) i tre Dage, det vil sige, til han var henad de Fyrretyve. I denne Tid gjennemvandrede han som en Nomade sit kjære Fødeland paa kryds og tværs, med Bøssen paa Nakken og en tarvelig Madpose om Dagen. Men om Aftenen levede han højt, Moseanden, Bekkasinen og Skovens Dyr maatte yde ham Tiende, og det jydske Vildt er ikke blot en kraftig, men ogsaa en fin og ædel Spise. Og han «pratede» med Herremænd og Frøkener og Bønder, med Hesteprangere og Kjeltringer, og under den sælsomme Skorpe anede hans Sjæl de skjulte Guldminer. Og i Hedepigens sørgmodige Sang ved Væven og Strømpen, i Hjejlens Skrig, fornam han en poetisk Aand, og han hørte den vifte gjennem Lyngen, der saa ofte havde været hans Leie. En tidlig Ungdomskjærlighed, som endnu i hans senere Digte ofte bryder frem, havde gjort ham til Digter, og da han saa tilsidst opslog sit poetiske Øje, havde han virkelig seet dybere i Naturen og Menneskehjærtet, end mange pyntede kjøbenhavnske Poeter og deres ligesaa pyntede Muser og Musebørn.

Det kjøbenhavnske Publikum er ikke aldeles uskjønsomt, det har en Slags Sands for, hvad der er Nyt, det har undertiden Bevidstheden om, at det i Grunden kjeder sig, og trænger til lidt Afvexling. Blicher havde imidlertid skrevet længe, uden at være kjendt udenfor det kjære Jylland. Der blev han vel læst med Glæde, men uden at nogen tænkte paa at anvise ham hans Plads blandt Litteraturens Koryphæer. Der har man endnu ikke æstetiske Kaffehuse «for den gjensidige Beundring,» eller journalistiske Trompetere, som med en smigrende «Touche» giver tilkjende, at en Forfatter har den Ære at være deres Ven. Da Blicher foranstaltede en Udgave af sine Noveller, var det noget Splinternyt for de forsultne Kjøbenhavnere, man talte om ham, Boghandler Steen tjente godt paa ham, Fru Heiberg fremsagde ham paa Theatret, ja, han var formelig i Moden — indtil en lærd Kritikus i *Maanedsskrift for Litteratur* beviste, at det dog ikke var saa farlig bevendt med denne Blicher. Jylland og Jyderne bleve interessante ved ham; de kom for første Gang i Moden, og det endog i et Par Aar. Anden Gang var det kun

et Par Maaneder, nemlig da de holdt Stænderforsamling ifjor [ↄ: 1844]*).

Det er bekjendt, at Blichers senere Arbejder ikke have behaget saa meget som de første (uagtet de, som vi siden skulle vise, i det Væsentlige have de samme Egenskaber), — idetmindste ikke her. Hvorledes deres Skjæbne har været i Jylland, er os ubekjendt. De gode Jyder kunne vistnok glæde sig ved deres Digter, ligesom de med Rette kunne være stolte af ham; dog, hvorvidt de have en klar Forestilling om, at der, naar en Digter skal vedblive sin Virksomhed, maa være Nogen, der kjøber hans Bøger, — det skulle vi lade uafgjort. Men at han ikke længer gjorde Lykke her i Byen, kan ligefrem forklares deraf, at han ikke fandt paa noget Nyt, men vedblev at være jydsk og trohjærtig, lystig og gemytlig paa sin gamle Manér. Altsaa Blicher var ikke længer en Nyhedsartikel, og der gives næppe noget saa variabelt, for ej at sige troløst Publikum, som det kjøbenhavnske. Hvad der det ene Aar hæves til Skyerne, betragtes det næste med Ligegyldighed og findes næste Aar igjen fuldt af Fejl, ja, afskyeligt. Hvorledes har man ikke ofte talt om Oehlenschlägers senere Tragedier, fordi — de havde det Uheld ikke at være de første? Ja, selv Tivoli begynder man saa smaat at blive

*) Da *P. L. Møller* et Par Aar efter i *Dansk Pantheon* paany tegner St. Blichers Forfatterfysiognomi, siger han [se *32. Levering*] yderligere om *Madvigs* Kritik:

«Men idet Forf. [ↄ: Blicher] med en hertillands sjælden Uafhængighed stillede sig udenfor alt hvad der kaldes æstetiske Skoler, Parti og Coterismag, kunde det ikke undgaaes, at han blev Gjenstand for en meer eller mindre ubevidst Hovedstad- og Skole-Jalousi, der navnlig kom tilorde i en Kritik i *Maanedsskrift f. Litt.* 13. Bind. Man dvælede her med en tør prosaisk Forstandighed ved Forf.s Anstød mod visse Regler, som det laa ganske udenfor hans Digternatur og særegne Udvikling at fyldestgjøre; og man viste ikke megen Lyst eller Sands til at erkjende hans udmærkede Fortrin i det Omfang og den Grad som de fortjente. Idet denne Kritik bevarede et Skin af Sandhed, der let kunde indvirke paa prosaiske og uselvstændige Læsere, begik den en national Uretfærdighed. Man mente at nedsætte hans Digterværd ved den Bemærkning, at hans Noveller var i Reglen let udførte Skizzer, mest «Skildringer af Tilstande», at de manglede en rigt forviklet Intrigue og dybtgaaende psychologisk Analyse. Man glemte, at en lyrisk Aand ifølge sin Natur ikke kan indlade sig paa en slig poetisk Detailhandel, men giver den Læser, som har Følelse derfor, noget andet og bedre til Erstatning; man glemte, at Kritiken ikke skal give Digteren Opgaver som en Student ved Examen, men kun har at undersøge, hvorledes han løser den, han selv har stillet sig.» [Sml. II, S. 28 ff.]

kjed af og finde Fejl ved, skjøndt dette Institut dog ret synes grebet ud af det kjøbenhavnske Folks Hjerte. Det er Kjøbenhavnernes (jeg mener de Toneangivendes) lønlige Orm, at de altid sukker efter noget Nyt, efter en ny Forvandling, for ej at mærke, hvor tomt der er i deres Indre, og hvor gruelig de kjede sig; og denne Orm vil ikke dø, før de selv blive forvandlede — til «Engle med smukke Vinger paa.»

Vi for vort Vedkommende skulle imidlertid ikke opfordre Blicher til at slaa ind i andre Retninger. Man veed, hvad man har, men ikke hvad man faar. Han har engang erobret sig et Gebeet, hvor han er Hersker og Herre, hvor Ingen er hjemme som han, og hvor han er fremtraadt ligesaa primitiv og original som Oehlenschläger, da han opfandt den oldnordiske Poesi. Dette Gebeet er først og fremmest den jydske Natur, baade den i Menneskene og omkring dem. Siden Kæmpevisetiden har Jylland ikke havt nogen Poesi, det vil sige, Ingen har havt Øje for dets Poesie. Tankeløst er man flere Aarhundreder draget over Heden, tankeløst har man seet paa Klitterne og hørt paa Vesterhavets Stentorstemme, tankeløst er man gaaet forbi de gamle Herregaarde og de brune, skovklædte Bakker, medens der er skrevet milelange Vers om Øernes Naturskjønheder. Derfor var der noget saa magisk gribende ved Blichers Poesi, noget paa engang nyt og dog hjemligt, nyt ved Behandlingen og Anskuelsen, hjemligt ved den velbekjendte Virkelighed, hvorfra han gik ud, og den folkelige Tone, hvori den fremtrylledes til et poetisk Liv. Lad et Folk være nok saa sløvt, nok saa forgabet i fremmede Unoder; saavidt vil det vel aldrig komme, at det ikke skulde føle sig dybt bevæget, at ikke noget bedre skulde røre sig i dets Indre, naar det seer sin eiendommeligste, halvforglemte Nationalcharakter greben og fremstillet i livfulde Billeder, naar det mærker, at det Land, som beboes af denne Generation, endnu kan omfattes af høitbegavede Aander med Begeistring og glødende Fædrelandskjærlighed. Naar man frygter for at miste et Gode, skjønner man først ret derpaa. Derfor er i vore Dage, baade her og andensteds, Nationaliteten et almindeligt Løsen. Men ingen dansk Mand har virket mere for den danske Nationalitets Opvækkelse end netop Blicher. Ingen bedre end han har vist os, at der er en dygtig og eiendommelig dansk Folkelighed. Lad Oehlenschläger, Chr. Winther og Grundtvig ved deres Skrifter end have virket nok saa meget for Nationaliteten; hos de to første har dog et rent poetisk Formaal, hos den sidste de nordiske og religiøse Ideer været overveiende. Blicher

staaer over dem alle, naar Talen er om dansk Originalitet, han er den mest nationale Digter, som Danmark, ja, maaske noget Land i den nyere Tid har at opvise. Der kan i saa Henseende næppe siges formeget til denne Mands Ros.

Og han er ikke bleven staaende ved den nationale Begejstring, som den udtaler sig gjennem Phantasiens og Geniets Frembringelser og finder Vei gjennem Pennen. Han var ikke, som saa mange Forf., blot begeistret paa Papiret; han vovede at være Ideen tro ogsaa i Livet; og denne Ros, den høieste, der kan ydes en Mand, tilkommer ham, om han end, som letbevægeligt Følelse- og Phantasimenneske ofte greb Sagerne «upraktisk» an. Fædrelandsfølelsen var hos ham ingen Stueplante; han er draget sit Land rundt, lig en anden Tyrtæus; ingen Tid og intet Sted er han udebleven, hvor der var Leilighed til med Sang og Tale at vække Folkeliv og Folkefølelse, og kjæmpe i Gjerningen for den Aand, der har givet hans skjønneste Digtninger Saft og Farve. Dog, vi have her nærmest med Digteren at gjøre.

Steen Blicher har gjort den jydske Natur poetisk, den indre som den ydre. I dette Punkt koncentrerer sig hans væsentlige Fortjeneste, og det fremgaar allerede heraf, at hans Digternatur især har været virksom i to Retninger, en lyrisk og en episk. Skildringen af den ydre Natur kræver nemlig et lyrisk Gemyt, rigt og vexlende som Naturen selv, der snart er rolig og smilende, snart melankolsk, skummel og stormende, snart idyllisk, snart oprørt og vild. Naturen er ikke handlende, den udtaler sig i Stemning; men den indre Natur, som aabenbarer sig i Menneskelivet, udtaler sig gjennem Handling og Begivenhed, og kræver den episke Digterevne. Denne viser sig ofte i ikke ringe Grad hos Blicher, og da det episke Element i en Digtning er det mere Materielle, det som kan fattes og forstaaes af Alle, saa er det vel nærmest dette Element, han skylder sin Popularitet hos Massen af Læsere. Men det er klart, at det Lyriske er i høi Grad det Overveiende i hans poetiske Natur. Dette viser sig ogsaa deraf, at han først hendroges til at oversætte *Ossian*, hos hvem det Episke aldeles træder tilbage for den lyriske Kolorit, og hans første originale Arbejder vare lyriske, og at hans brændende Fædrelandskjærlighed først fremtraadte i en Række ædle og mandige Kvad (*Bautastene*), hvormed han forherligede tappre og højtfortjente Medborgere.

Men selv i Novellerne, hvor Formen ved sin egen Nødvendighed medførte idetmindste et episk Skelet, hvortil hans Digter-

natur kunde knytte sig, er det Lyriske endnu det Overvejende, og det viser sig her paa mangfoldige Maader, snart som poetisk Naturmaleri med den kraftigste, livfuldeste Kolorit, snart som idyllisk, satirisk Opfatning af et eiendommeligt husligt og landlingt Liv, snart som den subjektive Tone af Humor og Vemod, Lune og Friskhed, trohjærtig Naivitet og gribende Alvor, der gjennemstrømmer hans Fortællemaade og ved sin Livfuldhed næsten bortdrager Interessen fra det, der fortælles, og gjør dette til det æstetisk underordnede. Og i alle disse forskjellige lyriske Tonearter, han ved at aflokke sin Digterharpe og den Natur, hvormed han er sammensmeltet, er han stedse frisk og original, aldrig mindende om fremmede Skoler og Forbilleder, men stedse dansk og kun dansk i Marv og i Tale. Det er ikke med Urette, man har rost ham for en sjelden Uafhængighed og Selvstændighed i Komposition og Behandling, og han har næppe haft Skade af at leve og udvikle sig saa fjernt fra Hovedstadens Døgnsmag og æstetiske Koterier. Man mærker i faa af hans Værker noget Laant eller Efterlignet eller Indflydelse af fremmede Litteraturer, undtagen maaske den engelske*), og denne er, som bekjendt, saa nær beslægtet med den nordiske Aand, at den ikke har kunnet skade hans Originalitet. Man har saaledes den Fordel ved at bedømme Blicher, at man ikke behøver at gjøre Forstudier hos andre Digtere. Men dette troe vi, man ved Betragtningen af hans poetiske Natur bør holde fast, at Spørgsmaalet ved ham ikke saameget er, om *hvad*, som om *hvorledes*, der fortælles. Hans Phantasi har aldrig vist sig rig i mangfoldig og kunstig forviklet Handling, eller minutiøs Udmaling af Charakterer. I saa Henseende ere alle hans Fortællinger Skizzer, og Personerne ere tegnede med faa, kjække og ofte høist geniale Træk. Dommen ogsaa over hans senere Arbejder maa da beroe paa, hvorvidt det, der udgjør hans væsentlige æstetiske Værd og Betydning, nemlig hans Maade at skildre og fortælle paa, i dem har bevaret sig; og dette Spørgsmaal synes i det Hele at maatte besvares bekræftende.

Nu traf det sig imidlertid, at i flere af hans første Fortællinger ogsaa ofte Stoffet og Handlingen i høi Grad fængslede Læserne. Dette var maaske noget ganske Tilfældigt, og havde maaske væsentlig sin Grund i det for de fleste aldeles Nye i

---

*) Især i adskillige af hans Digte, der forresten hverken ere kjendte eller skattede efter Fortjeneste [*Møllers* Anm.].

Lokalet og de optrædende Personers Aand og Tænkemaade. Medens han nu i en Række Smaafortællinger vedblev at udvikle sin eiendommelige Stil, der stundom minder om Sagaerne, og bestemtere at lægge sin særegne Styrke for Dagen i de ovennævnte lyriske Elementer og den hele Fortællemaade, overførte man fra enkelte af de tidligere Noveller ogsaa Fordringen til en interessant og spændende Fabel, og da den naturligvis kun, hvor Stoffet selv frembød det, fandtes opfyldt, paastod man uden videre, at han var gaaet tilbage, havde udskrevet sig, og saa fremdeles. Saaledes kom da en stor Del af det saakaldte Publikum til med en fornem kritisk Mine at se ned paa de fleste af Blichers seneste Frembringelser, fordi man ingensinde havde gjort sig selv Rede for, hvori hans egentlige poetiske Styrke og Værd bestod, og fordi man ikke altid i samme Grad forefandt det Eneste, som ved et Digterværk tiltaler den raa Hob, nemlig en spændende Fabel og Intrigue. Heraf lader det sig forklare, at de to sidste Bind af Novellerne, som dog indeholdt enkelte større og meget interessante Fortællinger, f. Ex. «*Høstferierne*», «*Herremanden og Vinhandleren*», gik saa godt som ubemærket hen, at det samme var Tilfældet med hans «*Kornmodn*», som indeholdt korte, men derfor i det Hele ikke mindre fortræffelige Skizzer, ikke at tale om hans «*Bindstouw*» (1842), som indeholdt Smaafortællinger og Digte i det jydske Bondesprog, og ovenikjøbet ikke udkom i Kjøbenhavn, men i Randers.

Det er Skade, at denne lille Bog*) ikke tilfulde kan forstaaes og nydes, uden af Jyder; thi den indeholder noget af det Fortræffeligste, Blicher, eller overhovedet nogen dansk Poet, har skrevet. Ligesom han ofte tidligere har knyttet sine Noveller til fædrelandske Krigsperioder, og opbevaret Sagn fra hine bevægede Tider, saaledes dreie de fleste af Fortællingerne sig her om jydske Bønderkarles Eventyr d. 2. April og i sidste Krig, den eneste Smule Poesi, Danmarks nyere Historie har at opvise. Og her er det da især Historien om Kyrasseerhesten, «*Messingjens*», der glimrer som Perlen i det Hele, og som jeg vil raade Enhver, der har Sands for ægte Poesi og naiv Fremstilling, at gjøre sig bekjendt med, selv om Mundarten skulde frembyde nogen Vanskelighed.

*) Sml. II., S. 211.

Ved de paa Boghandler *Høsts* Forlag udkomne «*Fem Noveller*» [1844] maa det bemærkes, at det ikke var Noveller, saaledes som man pleier at forstaae dette Ord, med overveiende episk Interesse, Rigdom og Forvikling i Komposition. Det er Skizzer, der som Skizzens Natur fordrer, slutte sig til en enkelt mærkelig Person eller Situation, lette, lunefulde, hjærtelige og naturtroe, som Alt, hvad Blicher skriver. Hans eiendommelige lyriske Natur fremtræder ogsaa her med en Friskhed og Naturpoesie, som man forgjæves vil søge hos nogen philosophisk dannet kjøbenhavnsk Forfatter. Fortællemaaden er original og livfuld; og hvis man heri, og fornemmelig heri, seer Blichers særegne, af ingen anden dansk Digter overgaaede Fortrin, hvis man kan sympathisere med den jævne, djærve, usminkede, stundom noget drøie Natur, han skildrer og med Forkjærlighed dvæler ved; hvis man endelig ikke opstiller Fordringer, som hans Genius (thi ingen Digter kan dog besidde lige Styrke i Alt) har nægtet ham at fyldestgjøre, vil man vistnok ikke finde sig skuffet.

Naar man veed, at Blicher i en lang Række af Aar har været Præst i et Kald af betydelig Udstrækning, at han tillige har udgivet voluminøse Amtsbeskrivelser og landoekonomiske Skrifter og Afhandlinger, at han samtidig har virket for sine patriotiske Ideer og ofte været hjemsøgt af Sygdom og Sorger, saa kan man ikke andet, end i høi Grad beundre den poetiske Frugtbarhed, han alligevel har udviklet, og den overordentlige Livs- og Aandskraft og Arbejdsdygtighed dette forudsætter. Han er en rigtig jydsk Kjærnenatur, hvis Seighed hverken ondt Vejr foruden eller forinden synes at kunne bide paa. Endnu 1844 har han udgivet (i Randers) to nye Bind Noveller under Titelen «*Vinterbestilling*», som indeholder 13 nye Skizzer og Smaafortællinger, foruden en Deel Digte med særegne satirisk-gemytlige Naturphantasier over «*de danske Træer*». I det første Bind udmærker sig især «*Livø*» ved en Intimation, saa ypperlig, som man kan ønske, men den taber senere i en noget vidtløftig Bredhed. «*Kjærlighed paa Dagvognen*» hører til det Bedste, han har skrevet i den lette, livlige og lunefulde Skizzeform, og «*En jydsk Mordbrænderhistorie*» giver med sin friske Lyng- og Kjeltringe-Duft og en ypperlig tegnet Præst, i faa Træk et sandt og gribende Billede, en af Livets Natsider i dette ensomme Hedeland. I den sidste «*Vinterbestilling*» ere «*Firkløveret*» og «*Kjærlighed i Pinen*» ægte Blicherske Humoresker, hvor den særegne jydske Charakter og Livsanskuelse fremtræder i sine forskjellige Skikkelser. Herremanden (i den sidste Fortælling)

og den Brud, han erhverver sig paa samme Maade, som man udseer et Stykke Kvæg, ere aldeles klassiske Typer, saaledes som de næppe forekommer udenfor det jydske Landliv. «*Knipler-inden*» er en gemytlig rørende Skizze i samme Stil som *Eva* og adskillige andre. «*Rødstenen paa Fur*» og «*Ravnen*» indeholde ligeledes Charakterer og Situationer af nationalpoetisk Skjønhed og Sandhed; dog mærker man unægtelig i de tre sidstnævnte Fortællinger, især af en vis Vidtløftighed i Foredraget, at Digteren er bleven ældre.»

DEN SYNKENDE SOL.

PAA Blichers Fødselsdag, den 11. Oktober 1845, læste man i *Randers Avis* af en unævnt disse Linier:

«Sagtnes vel Gangen paa ældre Been,
ung er end Aanden hos gamle *Steen*;
plages og Hylstret af Værk og af Gigt,
man mærker det ei i hans Prosa og Digt.
Aartier sex med tre tilvisse
leire sig paa hans tyndere Isse.
Staar derfor Bøssen da nu i Ro,
sysler ei mer han i præstlige Bo,
finder man ikke ham mere i Lyngen,
tier fra nu af hans gladere Syngen?
Nej! — ikke Vingen er stækket endnu,
til Mere af Moerskab staaer endnu din Hu;
som altid Du bliver Dig selv, — national,
i Tanke og Ytring en sand Liberal.
En Hersker i det Dig egne Gebeet,
«en anden Tyrtæus», en Sandheds Prophet!
Det vare en Stund, før endnu Du «i Quel»
vil quiddre for os «et ømt Farvel!»
End seent Dig Livets «Gitterværk» briste,
end seent vi hører Sangen, din sidste!»

Indeholder disse Vers vel nok nogen Fødselsdagssmiger, saa er dog saa meget sandt, at Blichers Lebendighed og Aandskraft først forlod ham meget sent; endnu i Sommeren 1846 ser vi ham tumle med Projekter til et stort Folkemøde paa Hohøj; det gik itu, men Skylden var ikke hans; i Foraaret 1847 tænkte han stærkere end nogensinde paa at gjøre Alvor af sin Englandsrejse; han skrev uafladeligt Noveller: «*Min Vinterbestilling* i

842—43» udsendtes i Efteraaret 1844*). Aaret efter fulgte: *Min Vinterbestilling i 1844—45»* **). — Samtidig korresponderede ıan med *P. L. Møller* om de nye store Udgaver af sine æsteiske Værker. Herhen hører følgende, lidt forvirrede, Forslag, om Møller da heller ikke tog nogen Notits af:

Spentrup i Jævndøgn 1847.

«Kiere *Møller.*

Har Du ikke allerede begyndt med og ordnet Trykningen af mine Digte, da ønskede jeg at første Bind kom til at indeholde:

1. Trækfuglene.
2. Jyllandsreisen i sex Døgn (trykt 1814 eller 15)***) hos *Elmquist* i Aarhuus. NB. Hans Forlagsret existerer ikke mere.
3. Vestlig Profil af den cimbriske Halvøe, en Reise fra Hamborg til Skagen.
4. Øreise gjennem Fyen, Taasinge og Langeland.
5. Min Reise i Sverrig, hvor de poetiske Stykker, særskilt udgivne, maatte paa passende Steder indskydes i Prosaen.

Til anden Deel kunde tages:

1. Natten paa Jellingehøje.
2. De danske Træer.
3. Bautastene, hvortil jeg føier en Assistentskirkegaard.
4. Beretning om Himmelbjergfesten med Sange.

Jeg venter dit Svar

St. St. Blicher†).

S. T. Hr. Litt. *P. L. Møller*, Store Kongensgade Nr. 261.»

[Kgl. Bibl.]

---

*) Indholdet er dette:

Livø, Kjæresterier i Vesterjylland, Kjerlighed paa Dagvognen, En Grevinde, en Krigsmand og en Natmand, En jydsk Mordbrænderhistorie De danske Træer (Digte).

**) Her findes: *Tulipanen; En Herremand paa Jorden etc.; De Udøhte Faawal Hammerløw; Menneskelighed; Digte.*

***) Hverken 1814 eller 15, men *1817.*

†) Af *Kladdebogen* ses det, at han i disse Aar har tænkt paa Ud givelsen af sine *Samlede Værker*, ikke blot de æstetiske, men overhovede alt, hvad han havde skrevet; han opgjør det hele til *19 Bind.* Det vilddog efter dette flygtige Opgjør af hans literære Bo være blevet en ret mærkelig Udgave, saasom han har oversprunget ca. 30 Noveller — deraf flere af hans Produktions kjendteste som *Røverstuen, Præsten i Vejlby, Marie.*

I 1847 ramtes Blicher af en Række haarde Skuffelser og Sorger, der mærkede ham dybt og uden Tvivl fremskyndede hans Død. — Vi har tidligere fortalt, at han i 1842 fik Kapellan*), nemlig *W. Chr. Lakier*, som efter kort Tids Forløb forlovedes med Blichers ældste Datter, *Christiane*. Den høje skjægløse Mand var meget afholdt af sine Konfirmander, men sin Plads i Sogneraadet var han ikke altid voxen, og de andre mere erfarne Sogneraadsmedlemmer havde ham hyppigt tilbedste. Naturligvis tørnede han snart sammen med den regjeresyge *H. A. Møller*: blot et halvt Aars Tid efter Kapellanens Ankomst yppede Møller Kiv med ham om Skolemulkterne.

Møllers Klage til Provst *Dahlerup* er dateret 3. Febr. 1843. Provsten lader den gaa videre, idet han dog udsteder den Erklæring, at Lakier i denne Sag aldeles ikke har overskredet *sin* Myndighed, «hvorimod han [ↄ: Provsten] maatte meget mere betragte Formand Møllers Klage som en gjentagen Yttring af den Oppositionsaand, der synes at lede ham med Hensyn til Alt, hvad Kapellan Lakier foretager sig i Skolevæsnets Anliggender.

Høstferierne, Gyldholm etc., til Gjengjæld nævner han adskillige, som nu maa anses for tabte saasom: *Syv Søskend, Bjergmands Liv, Børn og Kone, Tvillingerne, Apothekeren og Herremanden, Lang Margrethe, Bortførelsen, Skolens Datter, Jomsvikinger, De uadskillelige.* Endeel nævner han under andre Navne, end dem, de nu gaar under, saaledes: *Et Eventyr paa Heden* [ↄ: *Josepha*], *Præsten i Ullits* [ↄ: *Viinhandleren og Herremanden*] *Mor[d]brand i Randlev* [ↄ: *En jydsk Mordbrænderhistorie*], *Tiepole* [ↄ: *Urtepotten*], *Hiesel* [ↄ: *Krybeskytten*], *Jordskjelvet i Messina* [ↄ: *Kjerlighed i Syden*]; kanske er ogsaa den ovenfor nævnte *Bortførelsen* kun et andet Navn for *Røverstuen*. — Af andre tildels ukjendte Sager, som han agtede at indføre i denne Udgave, nævnes af Prosaværker: *Ørejse, Jyllandsrejse* [18]41, *Danmarkshistorie, Skanderborg Amt, Opsatser i statslig Retning, Himmelbjergfesternes Historie, Forskjelligt.* 3 Bind Oversættelser, deriblandt: *Ossian* og *Præsten i Wakefield.* I bunden Stil nævner han her: *Assistents Kirkegaard* [et Pendant til *Bautastene*; sml. *Samlede Digte* II], *Skramlerier og Pulterkammer* [herunder *Nytaarsvers* og *Lejlighedsdigte*]; et Bind *oversatte Vers;* desuden omtaler han en Del løsere Digte, dog ikke den nylig af os fremdragne jydske Romance: *Gammel Kjærrester* [se *Det ny Aarhundrede* for 15. Jan. 1904] — Endnu skal vi tilføje, at *P. L. Møller* i *Dansk Pantheon*, 32. Hæfte, nævner en utrykt Novelle *Forlænds*, som vel altsaa er gaaet tabt med alt det øvrige. Lægger vi saa hertil hans Afhandling om *De jydske Natmændsfolk*, hans Samlinger til en *Jydsk Ordbog*, samt flere forsvundne Skuespil, deriblandt *Fostbrødrene* og *Elyseum*, saa tør det vist indrømmes, at «Udslettelsens Dom» har ramt hans Værker haardere end de fleste Digteres, endda han efterlod sig Hustru og *10* Børn til at værge om hans Digtning og Eftermæle.

*) Se S. 80 ff.

og af den Lyst han allerede oftere har lagt for Dagen til at vise sin Myndighed som Sogneforstanderskabets Formand.» Provsten slutter med at udtale sit «Mishag med den ubeføjede Klage» [$^{2}/_{3}$ 1843], og Kancelliet føjer sit Mishag dertil [$^{2}/_{5}$ s. A.]. Nu maa Møller da opgive sin Forfølgelse paa dette Punkt*). Men der er nok tilbage endda. Det maa have set lystigt ud i det Sogneraad, hvor de to Dødsfjender var bestemte til at sidde under Tag sammen; thi hvad den ene beordrer, bestræber den anden sig for at annullere; Møller er hele Vejen den angribende; han har altid Injurie-Sager verserende for Retten; han forfølger Kapellanen i Aviserne, ligesom Amtsraadets Forhandlingsprotokol udviser, at Raadet næsten aldrig er samlet, uden at det maa drøfte et eller andet Tvistepunkt imellem Møller og Lakier. Som oftest gives der Kapellanen Medhold; engang da han paa egen Haand har indakkorderet et Fattigbarn, maa han dog modtage en Snyde af Amtet; en anden Gang, da Møller har klaget over, at Lakier har taget Befordring paa Sognets Regning, fælder Amtsraadet følgende salomoniske Dom: «Capellan Lakier har været ligesaa ubeføiet til at tilsige den paaankede Befordring, som Klageren selv anses at have været det i det af Forstanderskabet opgivne lignende Tilfælde.»

I sin slette Iver for at ramme Kapellanen dødeligt, vadede Møller dog omsider længere ud, end han kunde bunde. I en Skrivelse til Amtet [$^{6}/_{11}$ 1844], hvor han anker over, at han paa Lakiers Foranledning er bleven udpantet for nogle Fjerdingkar Korn, som han mener afkrævedes ham med Urette, siger han for at hævne sig følgende:

— — «At Capellan Lakier ikke er saa aldeles accurat, kan oplyses derved, at han har forbrugt 50 Rdl. af den Løn, Skolelærerne skulde have til 1. Novb. d. A., og disse maa nu vente efter deres fortjente Løn indtil videre — —»

Skjønt Beskyldningen jo var ret graverende, lod den let paavirkelige Lakier sig dog overtale til en Slags Forlig**), og dermed skulde Sagen vel have været ude af Verden, men den 6. Febr. 1845 læste man i *Rand. Av.* følgende af en unavngiven:

«For nylig er en Sognepræst dømt fra sit Embede for Misligholdelse af en Forpligtning til Pengeudtælling til en Kjøbmand. Dette var dog vel en *privat* Sag mellem Mand og Mand.

*) Sml. *Ny Jyllandspost* $^{11}/_{12}$ 1843.

**) Se *Spentrup Sogneforstanderskabs-Protokol* $^{9}/_{12}$ 1844.

En anden Sag, og den offentlig, har i Løbet af sidste Efteraar verseret imellem Hr. Capellan *Lakier* og et Medlem af Spentrup-Gassum Forstanderskab, idet den sidste, ikke mundtlig, men skriftlig og det i et Circulaire til alle Forstanderskabets Medlemmer, har beskyldt den Første for at have *forbrugt* 50 Rdl. af Communens fælles Bidrag til det Offentlige. Skulde som Rygtet siger, denne ærerørige Sag være afgjort hjemme ved Forlig, da kunde Hr. Lakier, hvis han endda ikke indanker Sagen, vove Embede og Velfærd. Her en Advarsel. — Han see nu selv til!»

Nu blev Lakier hed om Ørene, og d. 14. s. M. indberetter han *Møllers* Insinuationer imod sig til Provst *Dahlerup* og udbeder sig sine Foresattes Mening om Sagen. Den 19. Febr. skriver da Provsten til Kancelliet. — Der kan — synes det ham, kun være én Mening om, hvad Lakier har at foretage sig; han tilføjer:

«Det er tilvisse beklageligt, at denne unge Mand i sin første Embedsvirken er kommen i et saa uheldigt Forhold, som det til bemeldte Gaardeier *Møller*, der ligefra Kapellan *Lakiers* Embedstiltrædelse har angrebet ham med ubeføiede Klager og Beskyldninger, og som her endog har vovet at fremføre imod ham en Beskyldning, hvorved han sigtes for Uredelighed, en Beskyldning, som Embedsmandens Ære paa det Bestemteste fordrer maa afbevises, dersom han skal kunne vedblive at være i sin Embedsstilling og med nogen Frugt virke i denne.»

Kancelliets Mening kan efter dette ikke være tvivlsomt, og d. 5. April 1845 læser vi i *Rand. Av.* følgende Inserat:

«Jeg finder mig herved foranlediget til at bekjendtgjøre, at det kongelige danske Cancelli i Skrivelse til Stiftets Biskop af *18. f. M.* har paalagt mig ved Dom at fralægge mig den af Gaardeier *Møller* i Randrup i et Andragende til Amtmanden over Randers Amt imod mig fremførte Beskyldning, at jeg har forbrugt 50 Rdl. af Communens Kasse.

Spentrup, d. 3. April 1845.

W. Chr. Lakier.»

Sagsanlæget fulgte, og d. 13. Novb. 1845 idømmes *Møller* ved Nørhald Herreds Ret 20 Rdl. i Bøde foruden Sagens Omkostninger, medens Kapellanen pure frikjendes.

Men den Sag, der skaffede den plagede Kapellan flest Ærgrelser, var øjensynlig af endnu yngre Dato, og verserede for Retten i næsten tre Aar. — Den 11. Marts 1844 klager *Lakier* til Kancelliet i følgende Vendinger:

«Siden jeg den 9. Okt. 1842 tiltraadte det Embede, jeg nu beklæder, har Gaardeier *Møller* i Randrup, Gassum Sogn, gjentagne Gange paa forskjellige Maader gjort mig til Gjenstand for sine ubeføiede Fornærmelser — —.»

Han fortæller nu, hvorledes bemeldte Møller afvigte Efteraar blandt Sogneraadsmedlemmerne i Spentrup har ladet ombære et Cirkulære, dateret 27. Novb. 1843, som Lakier ikke maatte se, men som han dog ved en Vens Hjælp havde stiftet Bekjendtskab med, og hvoraf han besidder en af *St. St. Blicher* attesteret nøjagtig *Copi*. Cirkulæret indeholdt bl. a. følgende for *Lakier* fornærmelig Passus:

«Den Herre [ɔ: Lakier] feiler forøvrigt ikke andet, end vores Tillid til Formands Bestillingen, og jeg kan ikke dølge, jeg antager, at hans idelige Klager og Cicaner imod mig, er antageligen beregnet paa, at gjøre mig kjed af Formands Bestillingen, for saa mulig *ex officio* at blive Forstanderskabs Formand; ved sine Medborgeres Tillid og Agtelse vil det vel neppe opnaaes.»

Skjønt ingen af Kapellanens kirkelige Autoriteter nærede Tvivl om, at disse Udtryk jo var Møllers, maatte de dog fraraade Sagsanlæg, da det absolut fældende Bevis i Form af Møllers egenhændige Cirkulære fattedes. Men skjønt Kancelliet tog det samme Standpunkt [$^{16}/_{4}$ 1844], rejste Kapellanen dog Sagsanlæget for egen Regning; men Møller tog ikke i Betænkning at benægte, at *han* havde forfattet den omstridte Passus i den af St. Blicher attesterede Afskrift af Cirkulæret, og da Møller tillige nægtede at være i Besiddelse af Originalen, og Lakier var ude af Stand til at godtgjøre, at han ejede den, maatte Underretten d. $^{22}/_{5}$ 1845 frikjende Møller paa Grund af manglende Bevis. — Med stor Pral lod nu Møller denne tvivlsomme Dom indrykke i *Ny Jyllandspost* for 2. Juni s. A.

Som en Art Gjensvar læses følgende i *Randers Avis* [$^{9}/_{6}$ 1845]:

«S. T. Hr. Gaardeier *Møller* i Randrup.

Pral ei for stærkt af Dommen,
Du hasted at afskrive!
end ei i din Grav er du kommen,
Du bedre Kjøb maa give.
Du vandt vel ikke Krandsen? —
Du blev kun at frifinde;
vogt Dig for Overinstantsen,
der vil man maaskee Dig finde.

(Se allernyeste Jyllandspost.)»

Men denne rimende Spaamand blev gjort til Skamme: Overretten stadfæstede blot Underretsdommen [2/3 1846], og Møller triumferede paany. Lakier henvendte sig nu atter til Kancelliet [4/5 1846], denne Gang for at opnaa fri Proces ved Højesteret; men det afsloges [2/6 s. A.], hvorfor Lakier maatte lade Sagen falde; og Møller triumferede mere end nogensinde.

Vi tror, at det var denne Sag mere end nogen anden, der faa Maaneder efter drev Lakier i Døden. Han var kommen til Embedet med det ærlige Forsæt at fylde sin Plads saa godt, han formaaede, og blev saa baade fra den ene og den anden Side modtaget med Dril og de skammeligste Chikaner. Thi at det ikke bare var H. A. Møller der sad ham paa Ryggen, derom vidner følgende Klage, som Lakier tilstillede sin Provst d. 28. Marts 1846, og som røber, at de gamle Spentruppere virkelig imellemstunder har været et ret uregierligt Folk og i Besiddelse af en mer end almindelig grov Mund:

«Ved Sognepræst *Blichers* Tiendegilde, den 4. Febr. d. A., overfaldt Gaardmand *Chresten Olesen* af Gassum mig med Skjeldsord og fornærmelig Tiltale, uden at jeg havde givet ham nogen Anledning til at vise en saadan Adfærd imod mig. Han beskyldte mig for, at det var min Skyld, at Kirkeklokken her i Byen blev af Synsmændene ved den af Provsten d. 20. Juni f. A. afholdte Synsforretning udsat som revnet; han udskjeldte mig for *en Flab*, for *en Skurk*, for *Præstens Tjenestekarl*, for *en langbenet Hund*, og han truede mig med, *at han vilde vende mit Kallun*, dersom jeg vilde følge med ham ud i Gaarden. Endvidere sagde han *Du* til mig. De fleste Gaarmænd af Spentrup Sogn vare tilstæde og hørte paa disse af ham brugte Udtryk og Talemaade.»

Hvordan denne Sag faldt ud, vil ses af følgende Bekjendtgjørelse i *Rand. Av.* [1/7 1846]:

«Aar 1846, 2. April, blev ved Nørhald-Støvring og Galthen Herreds Politiret indgaaet følgende Forlig i Sagen: Capellan *Lakier* af Spentrup contra Gaardmand *Chresten Olesen* af Jennum:

Indklagede, Chresten Olesen erkjender, at han har fremført imod Klageren, Capellan Lakier, de fornærmelige Ytringer, som i Klagen ere udhævede, og han erklærer herved, at da han ved Sognepræst *Blichers* Tiendegilde, d. 4. Februar d. A., overfaldt Klageren med de nævnte ærerørige Skjeldsord, Beskyldninger og Trudsler, skete dette uden ringeste Foranledning fra Capellan *Lakiers* Side, og *var Indklagte dengang saa beruset*, at han fornærmede Klageren, uden at have til Hensigt at nedsætte ham i Sognebeboernes Agtelse.

Thi skulle de af ham brugte fornærmelige Udladelser være døde og magtesløse, saa at de ikke skulde komme Capellan Lakier til Skade paa Embed, gode Navn og Rygte.

For sit Forhold erklærer Indklagte sig villig til at bøde 5 Rdl. til Randers Amtsfattigkasse, ligesom han betaler til Klageren alle de af Sagen flydende Omkostninger. Alt under lovlig Tvang, og inden 8 Dage efter at nærværende Forlig er approberet af det kgl. danske Cancelli. Dersom Cancelliet ikke bifalder Sagens Afgjørelse efter hvad idag er vedtaget, da staaer Sagen Klageren aaben til Paatale.

Forliget blev oplæst og med Underskrift bekræftet.

W. Chr. Lakier. *Chr. Olesen,*
med ført Pen.

Som Vidner:

C. Jensen. *Peter Koch.*

Dette Forlig er under 2. *ds.*, paa Embedets Vegne, approberet af det kgl. danske Cancelli.

Spentrup, *25. Juni 1846.*

W. Chr. Lakier.»

Den Slags oprivende Stridigheder med Sognebørnene kan selvfølgelig ikke have glædet hverken Kapellanen eller Blicher*).

---

*) En Erindring fra Spentrup Sogneraad i Mollers og Lakiers Dage har man i nedenstaaende jydske Bagatel, som Ejeren har villet tillægge Blicher, hvad dog Stavemaadens naive Form synes at rejse Protest imod:

«Til Faastaneskauwet i Spentrup.

Dehaa spurgts i Daw til Hal[?], at nouen a di villest men au Spentrup faastanneskau sku ga[a] ud i dau, aa dem der blyver i gjen di sku ha

Lakier søgte da ogsaa Gang efter Gang at blive forflyttet; allerede 28. Sept. 1843 søger han *Husby*; samme Aar 6. Decb. søger han *Bølling* og *Ledding*; 27. Sept. 1844 søger han *Hem* i Aarhus Stift; i 1845 anmoder han først om *Thyregod* og senere — 2. August — vil han endog tage tiltakke med *Thunø*. Men da han allevegne vrages, og da Befolkningens Holdning synes at blive ham bestandig fjendtligere, griber den overnervøse Mand til det sidste fortvivlede Middel, det der er givet i en ladt Pistol.

Det sidste Halvaar af Kapellanens Liv Juni—Decb. 1846 er fuldt af ideligt Embedsvrøvl. H. A. Møller er utrættelig i at forfølge ham, og det ser ud, som om Lakier paa dette Tidspunkt af sit Liv, mattet og forpint af de evindelige Forfølgelser, er bleven sløv og ligeglad med det hele. Den 31. Decb. 1846 modtager Provst *Vallentin* fra *H. A. Møller* «yderlige Oplysninger om Sammenhængen med Skolegangen i Gassum Skole», idet han samtidig «begjærer sig som Kirkeværge meddelt Udskrift af det i Aar afholdte Syn over Gassum Kirke». — Det fulde Indhold af disse Skrivelser kjendes ikke*), men sandsynligvis staaer de i én eller anden underjordisk Forbindelse med Lakiers tragiske Endeligt.

Thi ogsaa gjennem denne sin Kapellan skulde den gamle Digter rammes føleligt. — Lørdagen den 2. Jan. 1847 læser vi af St. Blicher i *Rand. Avis* følgende forhaabningsfulde Linjer:

«Ved Aarsskiftet mellem 1846 og 1847.

Igjen
et Aar sig listed' hen
bagefter alle de andre.
En Bom
har dreiet sig om
paa Veien, vi alle mon' vandre.

---

en mag; no tøkkes a faar min paat, te *møller* han sku mages mæ *nils hansen* i *hv[idsteen?]* faa di er begge 2 styvsinnet; *pelæt* [P. Leth] han sku mages mæ *mikkel mausen* for di haar hver en løin Lu, aa *niels Støvring* han sku mages mæ *Søren masen*, faa han sku nok vær saa møi gue te et; die prest [ɔ: Lakier] han haar en mag i preistens dætter han behøver ingen anner.»
[Nicolaj Bøgh.]

[6. April 1846 bestod, ifølge et Dokument i Rigsarkivet, Sogneforstanderskabet i Spentrup-Gassum Kommune af J. Madsen, E. Lauritzen, *Niels Støvring*, Jens Skouboe, Mads Laursen, *P. Leth* og *H. A. Møller*.]

*) En *Provstejournal* i *Viborg Arkiv* indeholder kun nogle korte Notitser om de indkomne Sager.

Hm! hm!
nu seer vi atter frem
efter alt det Godt, der skal vanke.
Hvad Slemt
for os kan være gjemt,
det kommer ei i vor Tanke.

Ja! ja!
det kommer tidsnok da;
lad Hatten sidde saalænge!
Tag af!
naar Storm fra Skjæbnens Hav
din Hytte truer at sprænge.

See! see!
der meget Godt kan skee,
som aldrig Du haver ahnet.
Tag fat
paa det, før Vinternat
din Vei har gjort Dig ubanet.

Nei! nei!
landflygtig est Du ei:
heroven har Du din Hyrde.
Gaae paa!
og aldrig gaae istaae!
Een er der, som letter din Byrde.»

Men allerede næste Dags Morgen, da Folk draabede sammen foran Spentrup Kirkedør for at paahøre Kapellanens tilstundende Præken, til hvilken Degnen allerede havde ringet sammen, maatte Blicher med skjælvende Haand nedskrive følgende Melding til Stedets Herredsfoged:

«I dette Øieblik fandtes min Capellan, *Lakier*, død, skudt i sin Seng med en Terzerol i Haanden. Da han igaar og iaftes var i god Lune, maae man antage, at Ulykken er skedt af Vanvare, især da han ikke var synderlig vant til at omgaaes med Gevær, skjøndt han gjerne vilde skyde med Pistol tilmaals. Han ligger til Deres Ankomst, ligesom han fandtes.

Spentrup, d. 3. Jan. 1847.

Ærbødigst
S. S. Blicher.»

Faa Dage efter lod Blicher i *Randers Avis* [9/1] indrykke følgende Dødsannonce:

† † †

«Med Smerte maa jeg bekjendtgjøre, at min forhaabede Svigersøn, Capellanen *Wilhelm Christian Lakier*, 37 Aar, efter en femmaanedlig hæmorrhoidalsk-hypochondrisk Tilstand, Søndag Morgen sov ind.

Spentrup, den 8. Januar 1847.

S. S. Blicher.»

Man tilgiver gjærne den gamle haardtprøvede Digter, at han søger at besmykke en Handling, der maatte være ham saameget des pinligere, som hans egen Datter var forlovet med den Afdøde. Under det obligate Retsforhør erklærer Blicher: at den som sidst havde været oppe hos ham, var *Christiane*, hans Kjæreste, der omtrent Kl. 8 Søndag Morgen bragte ham en Kop The; han drak den, mens hun stod ved Sengen hos ham. Derefter var hun gaaet ned med Bakken, men da hun et Kvarterstid efter atter var kommen derop for at minde ham om Kirketiden, der rykkede nær, fandt hun ham svømmende i sit Blod; Christiane er i den Grad ude af sig selv af Fortvivlelse, at hun ikke kan afgive nogen Forklaring.

Den afdøde havde Lørdag Aften «med sædvanligt jævnt Lune spillet en L'hombre med Komparenten [ɔ: Blicher] og dennes to Sønner, Student *Jens Fr. Blicher* og Seminarist *Theodor Eberhard Blicher*. De spillede til omtrent Kl. 10, og vandt den afdøde ca. 2 Rdl. Da Spillet var ophørt, sagde han Godnat til de tilstedeværende i en aldeles rolig Stemning.»

Blicher siger endvidere, at Lakier ikke har haft noget Sammenstød med nogen i Huset, «hvorimod der vel har været Collisionstilfælde mellem ham og Sogneforstanderskabet med mindre heldig Virkning paa hans Stemning, der tilmed ikke er utilbøjelig til Tungsind.» — Han havde ingen økonomiske Vanskeligheder, men han led af Hæmorroider, som flere Dage igjennem kunde sætte ham i daarligt Lune.

Blicher «antager, at hvis Ulykken ikke er skeet af Vanvare, maae den være fremkaldt ved et hypokondrisk Dilerium, da der ikke er den fjerneste Anledning til at antage, at det er skeet med Overlæg, hvorhos han bemærker, at det længre Tid har været den afdødes Skik om Aftenen at medtage en ladt Pistol i Sengen, da han frygtede for Indbrud, eftersom hans Soveværelse var i Udkanten af Bygningen.»

Jens Frederik Bl. har altid anset sin Svoger for «et meget svagt

Hoved», og ogsaa Skolelærer *Wandborg* siger, at «den afdøde led aarlig af periodiske Svagheder, og naar disse paakom, var han, saavidt man kunde skjønne, meget ligegyldig med alt». Ellers har *Lakier* ikke ytret Tegn paa Tungsind. — Terzerolen havde han kjøbt for over et Aar siden.

Der var dog for alle andre end Blicher og hans nærmeste ingen Tvivl om Lakiers Dødsmaade, i hvad man end maatte mene om Dødsaarsagen.

Her er det tilstrækkeligt at henvise til Lægens Erklæring, der lyder saaledes:

«Liget ligger i Sengen i den Afsjæledes Sovekammer, paa venstre Side, med Kinden hvilende paa Kanten af Sengen, saaledes at den største Deel af Hovedet hænger udenfor Sengen. Underkroppen hviler inde i Sengen, paa venstre Arm under Dynen. Høire Haand findes hvilende høiere op mod Brystet, omfattende en Terzerol, som er afskudt. I selve Sengen er ubetydeligt Blod, derimod findes udenfor Sengen paa Gulvet en meget betydelig Mængde Blod. Et Skudsaar af en Rendekugles Størrelse findes i den høire Tinding og gaar helt ind i Hjernen, saaledes at en Sonde indbragt i Saaret støder imod Hjerneskallens Basis. Saaret ansees for absolut dødeligt. Paa den øvrige Deel af Legemet fandtes ingen Beskadigelse. Det bemærkes, at den Afdøde var iført Skjorte, og Sokker paa Fødderne, og under ham fandtes en sammenlagt reen Skjorte, hvoraf sluttes, at han maa have været betænkt paa at klæde sig paa.

[Viborg Arkivet.] *Wellerop.*»

At Amtmanden gik ind paa Blichers Forklaring for at den Ulykkelige kunde komme i kristen Jord, vidner om hans gode Hjærte*).

For Provst *Vallentin* har der næppe existeret Tvivlsmaal, thi han indberetter Sagen til sin Bisp saaledes [4/1 1847]:

«I en beklagelig og sørgelig Anledning maae jeg allerærbødigst henvende mig til D. hvl. Hbh. Hr. Biskoppen for at udbede mig underrettet om, hvorledes jeg derved har at forholde mig. I Gaar Eftermiddag anmeldtes nemlig for mig, at hidtil paa eget

*) Kapellanen jordedes d. 8. Jan. 1847; Dødsaarsagen er imod Sædvane ikke indført i Kirkebogen.

An- og Tilsvar beskikkede Kapellan p. p. i Spentrup: *Lakier* med et ulykkeligt Pistolskud havde samme Dags Morgen gjort Ende paa sine Dage.»

Provsten foreslaar, at en Søn af Blicher [ɔ: *Jens Frederik*], der er hjemme for Tiden, «og 2. Gange har været oppe til den skrivtlige Deel af theologisk Attestats (men begge Gange obtineret haud), og atter til anstundende Foraar agter at underkaste sig Examen», foreløbig forretter Gudstjenesten i Pastoratet. — Provsten fortsætter: «Paa Grund af de uheldige Forviklinger, der i en længere Aarrække har fundet Sted i Spentrup Pastorat, navnlig hvad dets Skolevæsen angaaer*), og den Forsømmelse, som den Bortgangne siden Hjemkomsten fra den i Sommer foretagne Reise har gjort sig skyldig i, og den dermed afstedkomne Uorden, maatte det, efter min Formening, fra Menighedens Standpunkt og i dens Tarv ansees ønskeligt, om Sognepræst Blicher aldeles resignerede, og Menigheden istedetfor en responsabel Kapellan erholdt en ny Sognepræst, som ved en modnere Livserfaring og større sig dertil støttende Autoritet i Forening med christelig Besindighed maatte være istand til at tilbageføre fornøden Orden i dette Pastorat». — Kaldet maatte dog ikke bebyrdes yderligere end det var med Enkepensionen, men Bl.'s Pension udredes af Statskassen.

Jacob Vallentin, f. 1804 † 1872.

Provsten skriver igjen til sin Bisp *den 14. Jan.*; han har samme Dag, siger han, haft en Samtale med Blicher, som havde ytret, at han ikke havde Lyst lil at overtage Embedsforretningerne, «især da han, skjøndt nedbøiet af den indtrufne Ulykke, dog ikke vilde give Slip paa den Plan, som han under gunstige Auspicier haabede at kunne realisere til Foraaret, om en Reise til England». — Bl. skal desuden have erklæret sig villig til at søge Hjelp hos Nabopræsterne.

*) Da den tidligere Provst aldrig har klaget over Kapellanen, gjør man klogt i at behandle denne Indberetning med nogen Skepsis; for *Vallentin* gjælder det om for Nærværende at sætte Spentrup Kald i det slettestc Lys for saa i det rette Øjeblik selv at optræde som frelsende Engel.

«Hvad Forslaget om at søge sin Entledigelse i Naade med Pension angik, da fandtes han dertil langt tilbøieligere, end jeg havde formodet. Blot paa en svag Hentydning af mig, om det nu i hans 65. Aar ikke maatte tiltale ham, løst fra alle Embedsforhold at hengive sig til sine litterære Beskæftigelser i uforstyrret Otium, yttrede han, at dette var hans kjereste Ønske, mod hvis Opfyldelse der kun stillede sig en Hindring i de oeconomiske Hensyn. Da han imidlertid nu skulde have redet sig ud af tidligere Forviklinger, vilde han ansee sig for tilfredsstillet med en Pension af 400—600 Rdl. aarlig.

Han bad mig derfor gjentagende, at indlede denne Sag for Deres høivb. Høiær. og med hvad der maatte staae i min Magt tilvinde ham Deres bevaagne og indflydelsesrige Interession til Opnaaelsen af dette hans Ønske, som han dernæst selv skulde give sig den allerærbødigste Frihed at fremføre for Deres Høiærværdighed.»

Det ser dog næsten ud som om den gode Provst ved denne Lejlighed har benyttet sig lidt for stærkt af Blichers nedtrykte Sindsforfatning til at fremlokke en Afskedsbegjæring, thi da han en Maaned efter skriver til Bispen, har Tonen en hel anden Lyd; han fortæller nu — 19. Febr. 1847 — hvorledes han paany havde søgt Blicher for at overtale ham til at søge sin Afsked:

«Han havde imidlertid, som jeg halvveis formodede, aldeles forandret sin Beslutning om Resignation, som han aabent tilstod formeentlig af Hensyn til sin Svigersøn [ɔ: *Rasmus Berg*], der er Forpagter af Præstegaarden, og som dermed vilde komme ud af sin Stilling.»

Selv skal Blicher ifølge Provsten ikke have haft noget imod at abdicere, naar han kunde faa 600 Rdl. i Pension, thi han kunde da nedsætte sig paa et Sted, der laa bekvemmere for hans litterære Syssel. Forresten lod det til, som det i Særdeleshed var hans Ønske, at Sagens Afgjørelse kunde udhales saalænge, at hans Søn, der for Tiden er hjemme, men til Foraaret agter at gaa til Attestats, kunde absolvere Examen og dernæst ansættes som hans Kapellan.

«Men hvor lidet lysteligt det end for en fremmed ung Mand efter min Formeening maae være at indføres i Familielivet i Spentrup Præstegaard, hvor vanskeligt, for ikke at sige usandsynligt det under de stedfindende Forhold vil være for en saadan

at tilbageføre den længe savnede Orden i Embedets Bestyrelse, vilde der dog neppe kunne skee noget uheldigere end til Kapellan at ansætte Sønnen, der endnu mindre end enhver Anden vil være istand til at frigjøre sig for alle personlige Hensyn, hvilket dog er uomgængeligt fornødent til Embedets og Menighedens sande Tarv. Dette overveiende Hensyn lader sig efter min Anskuelse ikke tilfredsstillende fyldestgjøre paa nogen anden Maade end ved Pastor *Blichers* Entledigelse — — —»

Den 2. Marts skriver Biskop *Brammer* til Kancelliet og fortæller om Blichers Omsindelse med Hensyn til at vige Embedet; Bispen udbeder sig samtidig Kollegiets «kraftige Understøttelse til at dette Anliggende paa den af Spentrup og Gassum Menigheder gavnligste Maade bliver afgjort.»

Bispen fortsætter:

«Det høie Collegium har uden Tvivl i længere Tid end jeg bragt i Erfaring, at Tilstanden i ovennævnte Menigheder er saadan, at Provst *Vallentin* med Føie antager, at det vil være dem det Ønskeligste, at Sognepræst *Blicher* aldeles resignerer — — — Det vil formeentlig ogsaa være Pastor Blicher personlig — som Menneske og Skribent — ønskeligt at erholde Afsked i Naade med Pension. Men ifølge hvad der er passeret, maae jeg opgive Haabet om, at han selv vil uden høiere Tilskyndelse indgive nogen allerunderdanigst Ansøgning derom. Hvorvidt det maatte behage det høie Collegium at give ham denne Tilskyndelse, maae jeg, efterat have givet denne Fremstilling af Forholdene, allerærbødigst henstille.»

Da Blicher mærkede, hvilket ondt Vejr der fra alle Kanter samlede sig over hans Hoved, forfattede han følgende ejendommelige Skrivelse, gik alle andre Autoriteter forbi og sendte den direkte til «Ham selv» som i de gamle Dage, naar Frederik den Sjette saa mangen god Gang blidnede hans Skæbne.

Brevet lød som følger:

«Deres Majestæt!

Idet jeg med den inderligste Taknemmelighed føler mig opfordret til at nedlægge mine hjerteligste Taksigelser for Deres Majestæts Throne for de mange Gunstbevisninger, jeg hidtil haver modtaget i Almindelighed og for den, at en Kapellan paa eget

An- og Tilsvar for omtrent 4½ Aar siden paa Ansøgning blev mig tilskikket, og Deres Majestæt tilstod mig hundrede Rdl. aarlig til Bestridelse af Udgifterne: da maa jeg dog nu med dybtfølt Smerte atter tye hen til Deres Majestæt.

Min Capellan, Lakier, min forhaabede Svigersøn, bortrykkedes pludselig i Begyndelsen af Jan. d. A. Jeg tænkte og var fuldt overbeviist om, at min Konges Naade skulde hvile over mig som før, saaledes at en anden Capellan maatte vorde mig beskikket, og derfor er det, at jeg fremdeles maa nedlægge mine Bønner for Deres Majestæt, min eneste Beskytter.

Fra det kongelige danske Cancellie har jeg af Dags Dato modtaget en Skrivelse, ifølge hvilken det forkyndes mig, at jeg maa søge min Entledigelse, og at jeg i modsat Fald, paa Collegiets Andragende til Deres Majestæt, vil nødes til at erholde den paa de Vilkaar, som deri maatte være bestemt. Deres Majestæt tillade derfor, at jeg fremsætter nogle Grunde, der mueligen kunne tale for, at den samme kongelige Gunst som tilforn blev mig til Deel.

Jeg har i omtrent fyrgetyve Aar — det tør jeg nok sige — virket til mit Fædrelands Gavn og min Konges Ære. Mine Hensigter dermed have været redelige, det vil jeg bevidne og forsvare for den alvidende Verdenskonge, endskjøndt det er mig vel bevidst, at jeg ofte er bleven miskjendt og ofte bagtalt maaske endog for selve Deres Majestæt. Hvo der med roelig og upartisk Øje vilde gjennemlæse mine Skrivter, de landoekonomiske og industrielle, tildeels fremkaldte ved Rentekammerets Opfordring, saa og de digteriske, den maa visselig udbryde: Denne Mand vorder haardt behandlet, han fortjente en bedre Skjebne, en anden Paaskjønnelse. Solen har ikke ofte i mit bevægede Liv kastet sine Straaler paa mig; Smerte, Kummer og Gjenvordigheder har været de væsentlige centrale Pulsslag i mit Hjertes Inderste, og jeg kunde fristes til med Job at forbande den Dag, paa hvilken jeg blev født. Jeg er allerede gammel, Deres Majestæt! mit Haar er hvidt, min Gang er tung, og jeg har endnu syv uforsørgede Børn, og Man vil dog afsætte mig, uden at jeg er mig nogen qualificeret Brøde bevidst! Tillader Deres Majestæt, at en Mand, der allerede kikker med Tungsind ned i Graven, vorder saa skaanselløs og haardt medtagen. Jeg veed vel, at intet Menneske er fejl- eller pletfrie; det er jeg ikkeheller; men Man betragte min Stilling, den oeconomiske og huuslige; jeg troer nok, Man da maaskee vil lade en stille Taare trille og sige: Han har gjort mere end Man kunde forlange.

Det er altsaa den sidste Bøn, jeg nedlægger for Deres

Majestæts Fodskammel, at der fremdeles maa vorde mig en Capellan paa eget An- og Tilsvar beskikket, og at ikke den tunge Tort og dybe Fornedrelse, at vorde afsat, skulde endmere afstumpe det korte Liv, jeg endnu har tilbage, et Liv, som jeg altid har brugt til Kongens og Landets Ære.

Hør den gamle Digters sidste Bøn, Deres Majestæt!

Spentrup d. 25. Marts 1847.

Allerunderdanigst
Steen Steensen Blicher,
Præst til Spentrup og Gassum Menigheder.»

Men hans Skæbne var afgjort, og der var nu — som næsten altid tidligere — kun døve Ører, hvor han vendte sig hen; Finansdeputationen sad og talte efter, hvor meget man kunde afse til ham i Pension; Digtergage var der jo intet der hed for *hans* Vedkommende. Ved en sindrig Brug af den i Regerings-Kontorerne herskende Reguladetri fandt man ud, at 300 Rdl. var alt, hvad han kunde gjøre retmæssig Krav paa efter «de gjældende Regler». Men:

«Finansdeputationen troer imidlertid med Hensyn til de om Anledningen til hans Entledigelse meddelte Oplysninger, og især i Betragtning af denne Embedsmands umiskjendelige Fortjenester som Skribent, for hans Vedkommende at kunne gjøre en Undtagelse fra de nævnte Regler.»

Den høje Deputation — ɔ: *A. Moltke*, *Jonas Collin*, *Carl Moltke*, *Holm* — indstiller ham da til en aarlig Pension af 600 Rdl. — altsaa knap Halvdelen af Kaldets opgjorte Indtægter. [4/6 1847.]

Saa følger Kancelliets Indstilling om hans Fjærnelse fra Embedet; først tales der nogle lempeligt afrundede Ord om hans afgangne Kapellan, der «ved et ulykkeligt Tilfælde var kommen af Dage»; saa refereres der, hvad Provsten og Bispen i skjøn Forening har forebragt; paa Basis af disse Meddelelser «og med Hensyn til, hvad der ogsaa er Collegiet bekjendt om Sognepræst Blichers Udygtighed til selv at forestaae sit Embede», indstilles han herved til Afskedigelse — ogsaa fordi det vilde være vanskeligt at faa en duelig Mand til at melde sig «til denne paa Grund af Omstændighederne vanskelige og ubehagelige Post.»

Som man ser, det er *Vallentin*, der fælder ham; det er *hans*

velberegnede Tirader, der bæres ind for Majestæten paa et Sølvfad. — Umiddelbart efter denne Indstilling følger saa den ubøjelige «kongelige Resolution» saalydende:

«Vi ville have Sognepræsten for Spentrup og Gassum Menigheder i Aarhuus Stift Steen Steensen Blicher i Naade entlediget fra

Christian VIII, f. 1786 † 1848.

det ham betroede Embede med en saadan Pension af Vor Kasse fra Naadensaarets Udløb at regne, som det maatte behage Os paa nærmere Foranstaltning fra vor Finantsdeputation allernaadigst at bestemme.

Sorgenfri d. 26. Juni 1847.

Christian VIII.»

Sorgenfri! Hvilke Overvejelser maa dette Ord ikke have vakt i Blichers saarede Sind! Var det ikke som den bitreste Haan fra Slottet med dette bralrende Navn at sende ham et saadant Svar paa hans ydmygeligt tillidsfulde og dog saa stolte Brev! Nu var da alle Forsmædelsens Skaaler tømte; tilbage stod kun Graven — *hans* Sorgenfri. — Den 4. Septb. s. A. kaldedes hans Banemand, *Jacob Vallentin*, til Spentrup og Gassum*). Blicher trængtes op i en Krog, mens Provsten tog hans Hjem i Besiddelse. Den før saa flinke Jæger sad nu bøjet bag Ruden og lyttede til Bedeslagene, mens Solen sank ude bag hans Jagtrevier; Bøssen hang nu og rustede paa sit Søm, og Rytmen i hans Sang blev usikker og skjælvende.

Og for at der ikke skulde være levnet ham nogetsomhelst begyndte Alderen ogsaa at nedbryde hans Sanser; ved Tiden omkring hans Afskedigelse skriver han til Pastor *H. Bierregaard* i Hjermind:

---

*) *Vallentin*, som var en Kjøbmandssøn fra Skjelskør [f. 1804] og i en Aarrække Præst i Tvede, var nu bleven Kancelliet meget varmt anbefalet af Biskop *Brammer*, som «den rette Mand i Spentrup forsømte Kald». Da Biskop *Paludan-Müller* visiterede hos ham 23. Juni 1835 skrev han i sin Visitatsbog om ham:

«Prædiken med godt Foredrag og ret smukt Udvortes og Organ; gik i éen Kjøre uden kjendelig Disposition eller bestemt Tankegang. Gaver og Talenter, som kunde give godt Udbytte ved at uddannes med Flid efter gode Mønstre; men ikke efter *Mynster*.»

I *Ny Jyllandspost* 19/8 1844 er han impliceret i en Sag med sin Røgter; efter dette synes han at have været en ret brutal Herre, der, fordi Røgteren har faaet Straf over en Medtjener, som havde pryglet ham, sagsøges af Præsten, fordi han er draget til Retten for at forsvare sig. *Vallentin* forlanger nu, at denne Bortrejse skal stemples som en Ulydighedshandling, «der egner sig til en for Røgteren haardere Straf end corporlig Revselse». Røgteren jamrer sig og siger:

«Det sortner for mine Øine, naar jeg tænker mig, at min *Husbonde* og *Sognepræst*, Hr. *Vallentin*, Medlem af Randers Amtsraad, har indklaget mig til at give Møde for den ærede Politiret i Dag. Thi medens jeg af denne Herrens Tjener og Jesu Christi Ords Forkynder maatte vente skaansom Overbærelse, selv naar jeg gik paa Lastens Vei, angriber han mig tvertimod med et Søgsmaal paa en Tid, jeg vandrede ad den *lovlige* eller, om Man saa vil, *juridiske*,» osv.

Vallentin var Folketingsmand i Randers 2. fra 1852—57; han døde 10/2 1872, og Herredets Degne satte paa hans Gravsten paa Spentrup Kirkegaard denne snurrige Indskrift:

«Hyrden var vor Ven,
og han var elsket igjen.»

«Hjertelig Tak for Bogen og for Brevet. At dette her kommer saa silde til Dem, er fordi jeg, efter at have læst Deres Testamente til Nutid og Fremtid, studerede Værket, og har funden mit Studium rigelig belønnet. — Den, som i Deres Alder udarbeider saadant for alle Aldre, den anseer jeg som en Velgjører for Menneskeheden.

De ymter om: «at vi neppe sees mere i dette Liv». Det kan være; thi jeg er nu blind paa det ene Øie, og venter og at det andet faaer samme Skjæbne. Men skulle vi end ikke sees her, saa gjensees vi i en anden Verden med andre og klarere Øine, Amen!

Din

S. S. Blicher.»

Spentrup, den 13. Juni 1847.

[Ev. T. Kristensen.]

Og hvilken Gammelmands-Resignation læses ikke ud af følgende prosaiske Linjer til Apotheker *Faith* i Randers:

«Højstærede!

Vil De ikke paa Grund af gammelt Venskab vise mig den Tjeneste at forskaffe mig 12 Pund fersk Ørret til førstkommende Lørdag, saafremt det staaer i Deres Magt. Det er min Geburtsdag, og paa denne vilde jeg gjerne have Lov til at gjøre mig lidt tilgode.

I Haab om De gjør Deres Bedste er jeg Deres

ærbødigste

S. S. Blicher.

Spentrup, den 7. Oktbr. 1847.

Tør jeg udbede mig Svar med Overbringeren heraf? *Vale!*»

[Kgl. Bibl.]

Tidlig paa Aaret 1848 maa Blicher være bleven taget ned; det sidste skriftlige Minde, som det sidste Livstegn overhovedet, der kjendes fra ham, er nedenstaaende Nytaarsvers i *Randers Avis* for 1. Januar 1848:

Saa er et Aar da atter gjemt
i Tidens Svælg tilbage,
men derfor er det ikke glemt,
hvad der i disse nu fuldendte Dage
er virket for vor Slægt —
alt under Himlens Varetægt —

det mindes, føles skal, saalænge
som Mennesker til Forarbeide trænge.
Vel er det Arbeid' ofte slet;
men fra det Gode skjelnes let.

Det Onde faaer Du taale
og drikke bitre Skaale,
men ei med skjæv Mund eller Rynker —
forkjælet Feighed Ingen ynker.
Det Gode maae Du nyde,
saameget Skjæbnen Dig vil byde;
dog ei med Hovmod, men med Maade;
ei bedre kan den gamle Mand Dig raade.

St. St. Blicher.

Thomas Wandborg, f. 1802 † 1864.

Blichers Sygdom var «*Slimfeber*» *); mer ubemærket end nogen Bonde droges han med Døden, mens tunge Skyer mørknede vor sydlige Horizont. Han udaandede mod Aftenstide — den 26. Marts 1848; og to Dage efter — $^{28}/_{3}$ — læste man i *Randersbladet* følgende *Døds-Annonce*, sat i Pennen af Degnen i Spentrup, der tit havde gaaet Blicher til Haande, efterat den Gamles Syn var bleven svagt:

*) [Se *Spentrup Kirkebog*, 1848.] — Slimfeber er en Sygdom, der karakteriseres ved forøget Slimafsondring i Luftvejene og Tarmkanalen; er i Slægt med Tyfus.

«Bekjendtgjørelse.

† † †

Præsten, Sangeren, Frihedens og den danske Nationalitets varme Talsmand og Forsvarer *Steen Steensen Blicher er ikke mere.* Efter et langvarigt Sygeleie indslumrede han igaar blidt og roligt ved Solens Nedgang i sit 66de Aar. Hans Dagværk er her tilende; men den Sæd, han her har udstrøet, og hvis Frugter han ikke oplevede at see, vil han fra hine Lysets Egne see modnede. En dybtsørgende Enke og 10 Børn, 7 Sønner og 3 Døtre, begræde Tabet af den kjerligste Mand og Fader.

Spentrup, den 27. Marts 1848.

Wandborg.» *)

Tre Gange findes efter Skik og Brug denne Familie-Annonce i Bladet; men nogen Nekrolog eller blot et Mindeord fik *Blicher* aldrig fra Redaktionen af det Organ, hvis oplivende Kraft han gjennem tyve Aar havde været, og hvis Spalter ofte var de første Bærer af de Sange, der nu lever paa Folkets Læber.

Danmark var paa dette Tidspunkt at ligne ved et Hus, som Stormen trækker igjennem paa Kryds og Tværs, mens Folk render forvirrede imellem hinanden og raaber og gestikulerer og smækker med Dørene. Det hører ogsaa med til Blichers Livs Tragik, at han

*) *Blicher* satte alle sine Dage stor Pris paa *Thomas Wandborg,* der var kommet til Spentrup næsten samtidig med ham. Han var en Gaardmandssøn fra Aarslev ved Clausholm; født 17. Febr. 1802 blev han som 18-aarig Knøs af Faderen tvungen til at læse til Skolelærerexamen paa Lyngby Seminarium; trods sin Ulyst til Læsning tog han sin Examen med Glans [1823]. Nu var han i 4 Aar Hjælpelærer i *Voldum,* hvorpaa han 1827 forflyttedes til Spentrup; dette Embede røgtede han i hele 30 Aar; efter sin Afsked i 1857 kjøbte han en lille Gaard i *Hastrup,* flyttede senere til Randers, derfra til *Faarup* i Krogsager Sogn; og her døde han i et lille Lejehus 28. Okt. 1864. Han jordedes paa Aarslev Kirkegaard. — *Wandborg* var efterhaanden bleven baade Potte og Pande hos *St. Blicher*; han var en fornøjelig Degnetype fra Datiden, som *Blicher* mere end én Gang har strejfet i sine Noveller. Han var altid en meget tjenstfærdig Mand; en kjær Gjæst ved L'hombrebordet i *Blichers* Velmagtsdage, en hjælpsom og ordnende Haand da Digteren blev svag og aflægs. Alting tyder paa, at han har omfattet *Blicher* med en stor og uegennyttig Kjærlighed, og efter *Blichers* Død var han én af de yderst faa, der søgte at værge om hans Minde og Eftermæle.

skulde dø her paa Tærsklen af den ny Tid, dø mens Tropperne indkaldtes, men inden det første Kanonskud havde dræbt den pinefulde Tavshed.

I samme Nummer af Randersbladet, hvor Degnen lader hans Død bekjendtgjøre, finder vi en «Dragonvise» og en «Væbningscommitée» for Randers og Omegn henvender sig til Publikum saaledes: «Medborgere! Fædrelandets Vel kræver vor Arm!» Umiddelbart under Digterens tre sorte Kors meddeler Amtmand *Lorenz* i Randers, at Jylland og Fyn skal — mod Betaling — levere *2000* Kavalleriheste, og med Stolthed skriver han længere fremme:

«Jeg finder mig foranlediget til herved at bringe til offentlig Kundskab, hvorlunde jeg idag har modtaget Indberetning om, at samtlige Voldum og Rud Sognes Beboere ved et idag afholdt fælles Møde, eenstemmigen have vedtaget *uden Betaling* at levere 2 kraftfulde, feilfrie Heste til Landets Forsvar i hvilkensomhelst Henseende; hvilke Heste strax paa Stedet bleve kjøbte og fra idag af staaer til vedkommende Authoriteters Disposition; og nærer jeg det Haab, at den Aand og det Fædrelandssind, som saa mægtigen udtaler sig over hele Randers Amt, maatte bringe flere af sammes Beboere til at følge dette priisværdige Exempel.»

Alle Bladene bugnede i denne og den efterfølgende Tid af bombastiske Krigsproklamationer og gungrende Troppebevægelser; og der blev kun den allertarveligste Plads for Meddelelsen om Digterens Død; *Aarhuus Stiftstid.* [$^{29}/_{3}$] og *Horsens Av.* [$^{3}/_{4}$] aftrykte i Petit Dødsannoncen, og lod det saa være godt dermed; nogle Blade fandt endogsaa det for meget af det gode og indskrænkede sig — som *Aalborg* og *Fyns Stiftstid.* [begge $^{30}/_{3}$] til følgende Uddrag:

«Præsten, Sangeren, Frihedens og den danske Nationalitets varme Talsmand og Forsvarer, *Steen Steensen Blicher*, er afgaaet ved Døden i sit 66de Aar»

— det hele hensat saa skjødesløst — [se især Meddelelsen i *Aalborg Stiftstidendes* Miskmasks-Rubrik], at kun det opmærksomste Øje vilde blive det vaer. — Talrige jydske Blade — som *Ribe Stiftstid.*, *Ringkjøbing Amtstid.*, *Thisted Amtstid.*, *Hjørring Amtstid.*, *Vejle Avis* — nævner ikke hans Død med en Stavelse; endikke *Dannevirke*, som altid havde været ham saa kjær, og som havde offentliggjort de fleste af hans Kampartikler, havde

ét Ord at sige ved hans Baare. Saa skrøbelig og troløs en Ting er den menneskelige Taknemlighed! — De *kjøbenhavnske* Aviser var næsten lige saa kortfattede; smukkest var *Plougs* følte Mindeord i *Fædrelandet* for 1. April:

— «*Aalborg Avis* melder, at *Steen Steensen Blicher* er afgaaet ved Døden i sit 66. Aar. I ham er en af vore meest begavede Digternaturer udslukket, en af vore folkeligste og folkekjæreste Stemmer forstummet. Hans Kraft var forlængst brudt af Livets Sorger, og hans Tilværelse i en Række af Aar sørgelig; men hans Navn vil altid funkle paa vor Litteraturs dunkle Firmament, og mange af hans Fortællinger og Digte ville leve paa Folkets Læber.»

Denne Karakteristik optryktes uafkortet i *Fyens Avis* [3/4]. Derimod omarbejdedes den i *Berlingske Tidende* [4/4] til følgende afstumpede Notits:

«*Steen Steensen Blicher*, hvis Navn vil være stort og uforglemmeligt i vor Litteraturs Historie, er afgaaet ved Døden i sit 66de Aar.»

I denne Form optoges Meddelelsen i *Dagbladet* for 5. April; helt tavs er *Kjøbenhavnsposten* og *Morgenposten*; derimod har et Provinsblad som *Sorø Amtstid.* [8/4] optaget Blicher paa *Dødslisten* blandt andre skikkelige Parykmagere [«Pastor *Steen Steensen Blicher*, *66 Aar, i Spentrup»]. Det maa desuden nævnes, at *Goldschmidt*, der altid havde forfulgt Blicher, mens han levede viste sig skikkelig imod ham, nu han var død*); i sit nystiftede Blad: *Nord og Syd* [1848, II, S. 226] siger han i «Dagbogen» for 2. April:

«En stor dansk Mand er død: Digteren Steen Steensen Blicher. Han var en god Soldat i Frihedens og Oplysningens Tjeneste, og hvis han seer ned til os, vil han ikke kunne klage over, at der jo bliver skudt ved hans Grav.»

Det er betegnende, at et Blad som J. A. Hansens *Almuevennen*, der dog vender sig mod et stort Publikum, ikke véd noget om Blichers Død: at heller ikke Grundtvig i sin *Danskeren*

---

*) Med Numret for *2. Okt. 1846* gik Goldschmidt bort fra *Corsaren*, men stiftede et Aars Tid efter *Nord og Syd*.

[begyndt 22. Marts 1848] har en Linje om sin afdøde ulykkelige Kollega og Kampfælle, vidner endnu engang om, hvor ligegyldig Blicher og hans Bestræbelser alle sine Dage har været ham.

Efter den fattige Omtale i Prosa fulgte en næsten lige saa fattig i Vers; ja intet kan maaske bibringe os et klarere Billede af Blichers ensomme Stilling i Tidens Litteratur end den Kjendsgjærning, at ikke ét betydeligt Digternavn hædrede hans Baare.

Viborg Stiftstidende, hvis Redaktion havde ladet hans Død uomtalt, optog [7/4 1848] et Digt: «† St. St. Blicher».

Randers Avis har hele 3 Digte fra Lokalpoeter; 7/4 et af Lærer *J. Chr. Lehrmann**), følt og kjønt; 25/4 et andet — ret tarveligt — af en *L. P. Thorup*; det tredje i Bladet for 6. April er ogsaa ganske intetsigende; det præsenterer sig som Digt til «Steen Steensen Blicher» af *Worm*, Christrup, og ledsages af følgende Anmærkning:

«Da Blicher var Jyllands Digter, hans Navn kjendt fra Skagens Pynt til sønden for Skamlingsbanken, tør jeg maaskee haabe, at disse Linier ville blive optagne i de jydske Blade, naar Dagens Begivenheder dertil levner Plads.»

I de jydske Blade har vi ikke fundet det; derimod er det optaget i *Flyveposten* for 12. April [«*Nu Krigstrompeten skralder*»]. Langt betydeligere var et andet Digt i *Flyveposten* for 15. April — skrevet af *Johan Henrik Hansen***), en af Blichers yngre kjøbenhavnske Venner; som det bedste af de Digte, der blev Blichers Minde til Del, anføres det her:

«Vaar! snart Du kommer til Danmark igjen,
ikke Du træffer din trofaste Ven;
han dybt under Grønsværet ligger.
Sorger ham tynged, og Foden blev træt,
under det sorte, det eensomme Bræt
hviler din Sanger, *Steen Blicher*.
    Vaarens Engel! Ukjendt er hans Grav;
    træd til Høien, hvor din Digter sover;
    læg en Blomst ned paa hans brudte Stav,
    vift med dine Vinger sødt derover.

---

*) Se S. 286.

**) Født i Kjbh. 1807, † 1852; var Boghandler, men skrev flere Fortællinger og Vers. — Digtet til *Blicher* er formodentlig samtidig tilsendt *Randers Avis*, hvor det findes 6. Juni s. A., dateret «Kjøbenhavn, den 5. April 1848».

Trækfugl! Du flyver mod Danmarks Ø;
vogt Dig, for Jægerens Haand maae Du dø,
vist paa hans Skud er Du sikker;
ak, lukt er Jægerens dristige Blik,
selv som en Trækfugl til Himlen han gik,
den raske Jæger, *Steen Blicher.*
Hør fra Lyngen Hjejlens Klageskrig,
hør, det varsler stærkt henover Heden;
kjælne Drossel, sæt paa Graven Dig,
syng med Sorg hans Levnetsløb herneden!

Vove! Du triller saa sagte mod Land,
luller en Vuggesang, mildt paa din Strand,
Najaden de Smaabølger skikker.
Men hør, i Natten til Mark og til Skov
brøler det mægtige Vestervovvov
en Gravsang over *Steen Blicher*!
Havets Aander! stig fra Dybet op,
tit han vugged paa den blanke Flade,
sang begeistret høit paa Bølgens Top
om Jert Hjem bag Skummets Lillieblade.

Har, Danmark, Du ingen Krans til hans Grav,
en Taare jo hele Naturen ham gav,
nu eensom bag Høien han ligger;
vel raser nu Tvedragt bag Dannevangs Led,
men mindes han vil, naar vi atter faae Fred,
den vakkre Sanger *Steen Blicher.*
Fremst han stod dog i den brave Flok,
som om Sprog og Danskhed trofast værged.
Stormen leged med hans hvide Lok,
da han talte djærvt paa Himmelbjerget.

Blytunge Sorger paa Hjertet ham laa,
fast dog hans Blik hang ved Himmelens Blaa,
der hvor nu Nectar han drikker.
Ja, hist hos Christus bag Palmen, som Gjæst,
atter Du feirer Opstandelsens Fest,
vor elskte Sanger, *Steen Blicher*!»

Et halvt Aars Tid efter Blichers Død opdukked der endnu et bemærkelsesværdigt Digt; det fremstod i *Kjøbenhavnsposten* [$^{11}/_{9}$ 1848], som ellers ikke havde taget nogen Notits af hans Død, og ledsagedes af følgende Anmærkning:

«Dette Digt blev i April Maaned indsendt til *Berlingske Tidende*; da det imidlertid ikke senere er optaget, enten Red. nu

ikke har fundet det passende for sit Blad eller af anden Grund, saa bedes det optaget i *Kjøbenhavnsposten* (August 1848).»

Digtet, der er undertegnet med to Stjærner, har følgende Udseende:

Du, hvis Sang saa herligt i Danersproget klang,
har Du overstaaet «den Vinter mørk og lang? —
«Iis og Snee har dækket dit lyngtakte Huus,
«Haglen om Dig rasled i Stormenes Suus.
«Solen straaled atter igjennem Snee og Slud.
«Martsviolen dufted, og Bøgene sprang ud,
«Blomsterflokken smilte paa Ager og i Kjær,
«Lundene grønnedes — men Du var ikke der!»

Har Du, stakkels Barde, nedlagt din Vandringsstav?
Har Du fundet Hvile nu i den dunkle Grav?
Er Du i det Land, hvor milde Palmer staae,
alle Sorger svinde, som paa et Hjerte laae?
Lykken er saa sjelden en Fugl her paa Jord,
sjelden har Du fundet hendes flygtige Spor;
men af Savn og Smerter, i Sorgens bitre Stund,
sprang din Sang — en Straale, saa mægtig, reen og sund.

Blomstrende og fyrig saa var din Ungdomstid;
Biens Liv den ligned i Rigdom og i Flid.
Hvad af Livets Blomster Du drak som Honning sød,
skjænked os din Manddom som klaren Digtermjød.
Da til sidste Draabe din Kilde var udtømt,
drog Du til den Verden, Du skuet har og drømt,
lagde Dig til Hvile, til den tavse, lange Nat,
paa din jydske Hede — saa eensom og forladt!

See! dit Folk sig reiste, at værne Land og Sprog!
— Du, som til dets Ære saa tidt din Harpe slog,
Du, som qvad saa ofte, alt i den dybe Fred,
for den danske Kriger — skal ikke være med! —
Glemt i Vaabenlarmen er den, som lagde ned
i saa mange Hjerter Begeistrings gyldne Sæd —
hist ved Skjaldens Baare kun nærmest Frænde græd;
Folket ei ham fulgte til det sidste Hvilested.

Broder! Du, som tolked ved Harpens høie Lyd
Heltenes Bedrifter og Qvindehjertets Dyd!
Du, hvis Sang var elsket, saa vidt som Sproget klang,
Broder! skal Du vandre fra Verden uden Sang? —

Du, hvis Tanker tændte hos Folket ædel Glød,
Ingen har en Tanke tilovers ved din Død;
ingen Læber takker for, hvad din Aand os gav,
Ingen har en Taare tilovers ved din Grav! —

— Dog, vil ingen Anden, saa er der endnu Een,
som din Grav skal hædre med en ringe Bautasteen,
riste Navn, som haver i Sangen evig Glands,
hænge over Stenen den taaretunge Krands.
Og — mens Danmark lever, hvorfor vi kæmpe nu,
Moders Maal og Tone i kjerlig Sønnehu, —
skal dit Navn, o *Blicher*! dem stolt og herligt Ry
funkle som en Stjerne igjennem Tidens Sky!

**

Endnu skal vi fremdrage et hidtil utrykt Digt af *Thomas Lange* (f. 1829 † 1887), som han skrev ved Efterretning om Blichers Død, mens han endnu gik i Viborg Latinskole:

Solen straaled over Heden stille;
paa den brune Gravhøi stod Du ene,
mens paa een af Fortids Offerstene
Hedelærken sad og slog sin Trille.

O, hvad der Du følte, saa og tænkte,
har Du malet os med Farver rene.
Jyllands Digter! Du vil staae allene!
Uopnaaet i hvad din Aand os skjænkte!

Hvo er jeg, som vover ved din Baare
Harpens Streng med uvant Haand at røre?
Een, som aldrig fik din Røst at høre,
ak, men som har elsket Dig saa saare.

Een, hvis Blik paa Jord Dig aldrig skued, —
o, af Taarer fuldt det vilde været, —
Een, hvis bedste Tanker Dig har æret,
naar af renest Ild hans Hjerte lued!

Ja, for Hjertets Tak har Englevinger,
mægter vel at naae dit høie Sæde!
Og Du lytter venlig og med Glæde,
vredes ei for kun saa mat det klinger.

*Thomas Lange.**)

---

*) Dette Digt er velvilligt tilsendt os af Fru *Elisabeth Brochmann*, Røldal Præstegaard i Norge; Fru B. har modtaget det af *Th. Langes* Klassekammerat, Baron *Hermann Hoff-Rosenkrone* til Rosendal i Hardanger.

En Variant af Digtet finder vi trykt i *Viborg Stiftstidende* for 7. April 1848 (se S. 334); det er undertegnet med Mærket: *† 11* og begynder saaledes:

«Smukt Du talede om Kjærligheden» —

Endnu bør det omtales, at ved den tilbagevendende Aarsfest — «*Nordisk Højtid*» — som Studenterne i Kjbh. afholdt 13. Jan. 1849, mindedes Blicher baade i Tale og Sang sammen med andre store Afdøde [f. Ex. Svenskeren *Jacob Berzelius*]. *Ploug* var Taleren, *Chr. K. F. Molbech* Sangeren; Verset til Blicher lød saaledes*):

«Kan I mindes en Skjald, der blandt Lyngtoppe sang
sine Kvad under Straatagets Skjul?
Selv han hviler sig træt, men hans Sang skal ei døe,
mens paa Heden der qviddrer en Fugl.»

Hermed har vi ogsaa omtrent nævnet alt, hvad der fremkom.

Blicher jordedes paa Spentrup Kirkegaard den 6. April; men det var altfor sandt, hvad der stod i det ovenfor anførte Digt:

«Hist ved Skialdens Baare kun nærmest Frænde græd;
Folket ei ham fulgte til det sidste Hvilested.»

Intet kan bedre illustrere den Ligegyldighed og Kulde, der blæste om hans Baare, end den Kjendsgjærning, at Provst *Vallentin* — Manden, der havde trængt ham ud af Embedet og saaret ham til Døden — var den, der blev udset til at holde Ligtalen over ham. *Tøk* græd med tørre Taarer! — Sjælden er vel en Aandens Stormand kommen i Jorden paa saa fattig en Vis.

Blicher har dog selv anet noget om, at det vilde gaa saadan, og han har nedlagt sine Anelser i følgende bitre, lidet kjendte Digt**):

Af dets 7 Vers anfører vi 4. og 6.:

«Solen glimred over Heden stille,
paa den brune Gravhøj sad Du ene,
mens paa en af Fortids Offerstene
Hedelærken sad og slog sin Trille.

— — — See! hvad der Du følte, der Du tænkte
det Du maled os med Farver rene.
Jyllands Digter! endnu staar Du ene
uopnaaet i det, som Du os skjænkte.«

De er jo næsten kongruente med 1. og 2. Vers i det utrykte Digt. Der kan ikke herske Tvivl om, at Forf. til de tvende Digte er én og samme.

*) Se *Fædrelandet* 18/1 1849.

**) Trykt første Gang i *Dannevirke* for 9. Marts 1842, senere fremdraget af *Otto Borchsenius* i hans saa stofrige og fortjenstfulde Afhandling: *Himmelbjergpræsten* [se *Nær og Fjærn* 14/7, 21/7, 28/7 4/8 1878].

Min egen Gravsang.

Tiden løber.
Taagesløret svøber
graat og tykt sig om den gamle Skjald.
Af og til en Straale glimter
til ham ind, og fjernt han skimter
uforstyrrelige Digterhald.

Ak! da tænker
han: engang man bænker
Dig blandt dem, der her af Hjertet sang.
Sangen vilde gjerne bryde
Taagen, og i Verden lyde —
ak, men Veien er saa lang og trang.

Først man bænker
Dig, hvor Livets Lænker
sig opløse, smuldre hen i Støv,
Paa Din Tue da sig klynger
Livets Børn, Dit Kvad man synger —
selv er Du for Sang og Glæde døv.

Klokken falder
snart til Slag, og kalder
hvad ei meer kan trækkes op igjen.
Snart skal Kirkeklokken kalde,
Spadekast paa Kisten falde:
«Nu ja, han er ogsaa sovet hen».

Det kan være,
naar de samled' ere
hist og her i Selskab og i Klub,
at ved Spillebord i Salen
af og til kan falde Talen
om den døde Præst i Spenderup.

«Jeg kan *spørge* —
der er ej at sørge
over ham — jeg spørger i *Culør* —
Stodder var han dog igrunden —
jeg *turnerer* — Nok af Munden
havde han — *Solo*; hvori? i *Klør*.

Dette Digts Motiv er hentet hos Englænderen *Jonathan Swift* [f. 1667
1745], se hans *Works* [Udg. 1803 i 24 Bind] 11. B. S. 240 ff.: «*On th*
ath of Dr. Swift», hvor ogsaa denne Satiriker lader *sine* Venner sid
ring Kortbordet og drøfte hans lige indtrufne Død. [Sml *Danske*
ier (1904) 1. Hæfte, S. 46.]

Ej som Digter —
De *Culøren* svigter —
var han daarlig, dog man gjorde ej
stort af ham — Naa De bekjender ikke —
i sit Huus — *Spar Dame*! hvem kan stikke?
Det var snavs — Nu er De *Beet* — aahnei!

Der er *Knægten* —
han var let i Vægten —
den er stukken — Det var ikke sært —
Kundskab havde han slet ej om Penge —
Pique! — som en Viol foruden Strænge —
jeg bekjender — det er mig ret kjært.

De skal give —
hvis han var ilive
vi til Festen kunne faa't en Sang —
De skal *vaske op* — Der har vi Hjerter
det forstod han — Au! *Siercoup*! — det smerter —
Mads derhenne! nu maa Du paagang!

Var han Ridder? —
Hvad gjør De? — jeg sidder
over: derfor gjør jeg Ingenting —
Paa Enhver til Ridder selv han slog sig,
derved Had af store Mænd paadrog sig —
Beet. Jens! Du har [en] Rudersting.

Vil De *dølge* —
mon der bliver Følge? —
De vist har en lille *Foes* endnu —
Nei det troer jeg ellers ikke —
der er *Ruder*, kan De stikke? —
Bravo! nu er Potten sla'n itu.

Tref! — jeg kjøber
fem — maaskee De løber
Panden imod Væggen, li'som Han.
Fem han kunde ladet være lige —
det er Maaden, hvorpaa Folk skal stige —
han var taabelig, den stakkels Mand!

Paa hans Aske
kunde — jeg vil *kaske* —
gratulerer! — sættes dog en Steen —
han var selv en Steen — hvem har *Spadille*? —
sover — saadan ha' sin egen Villie,
det gi'er grumme sjelden gamle Ben.»

FRU ERNESTINE.

DET var Gudernes Vilje, at Blicher skulde saares i alt, hvori et Menneske *kan* saares, og da nu Døden havde beskyttet ham selv mod videre Efterstræbelse, begyndte Ulykken sin Hærgang mod hans Slægt. Vi har allerede set, hvilken Lod, der blev hans Børns; vi skal nu efterforske, hvad der blev af hans Enke.

Efterat der den 3. Juli 1848 var bleven afholdt Tvangsauktion over Blichers fattige Efterladenskaber*), flyttede Fru Ernestine til *Randers*, hvor hun sammen med den yngste Datter lejede sig ind hos en Skomager i *Markedsgaden Nr. 15.* Under hvilke Omstændigheder vil vi lære gjennem en Række Dokumenter fra Rigsarkivet.

Man vil have set, at Blicher aldrig ansøgte om sin Afskedigelse og derfor heller ikke kunde sætte nogen Betingelse for den. Naar hans Enke kom til at staa saa hjælpeløs, er Skylden da i ingen Henseende Blichers, men de Autoriteters, der imod hans Vilje afskedigede ham, om end med Pension; deres uafviselige Pligt havde det sikkert været at sørge for Hustruens

---

*) Auktionsprotokollen i *Viborg Arkiv* udviser, at de 343 Numre blot har kunnet indbringe 685 Rdl. 2 Mk. 12 Sk.; Gardiner, Lagner, Sengetøj og Sengesteder udfylder det meste af Listen: intet minder om, at vi her staar i en Digters Dødsbo; det skulde da være Nr. 98: «Malerier med Thorvaldsen og Fru Heiberg»; de sælges til «Blicher i Østertørslev», ɔ: Theodor Eberh. Bl. for 3 Mk. 4 Sk,; der nævnes ogsaa *en Bogreol* og *et Skrivetøj*, men hverken Bøger eller Papirer. Det, Folk har sat mest Pris paa, er: «En Egerulle», vurderet til 4 Rdl., sælges til 17 Rdl. — Nr. 94 er «*et Gevæhr*», vurderet til 3 Rdl.; om Geværet hedder det: «*forbigaaet*». Nr. 104: «Et Skilderi», gaar for 2 Rdl. 3 Mk. over til «Forpagter Berg. Randers» — formodentlig Svigersønnen. — For 2 Mk. erhverver Provst *Vallentin* Blichers «Pibehylde».

Fremtid paa sædvanlig Vis ved at indstille hende til Pension af Kaldet efter Mandens Død. Det blev forsømt. Om Fejlen var Provst Vallentins, eller om den bør lægges endnu højere op, derom maa enhver danne sig sin egen Mening, naar han har gjennemlæst efterstaaende Dokumenter. De indledes med følgende Henvendelse til Kongen — formodentlig ligesom de efterfølgende ført i Pennen af Fru Ernestines Sagfører Hr. *Bierring* i Randers:

Randers 11. Septb. 1848.

«Allerunderdanigst Ansøgning!

Til Kongen!

Under 26de Juni 1847 behagede høisalig Kong Christian den Ottende allern. at entledige min nu afdøde Mand, Præsten og Digteren Steen Steensen Blicher, fra sit Embede som Sognepræst for Spentrup og Gassum Menigheder i Aarhuus Stift med allernaadigst Tilsagn om, at Pension for ham efter de kgl. Finantsers Forslag ved Naadensaarets Udløb skulde blive bestemt. Han oplevede imidlertid ikke dettes Udløb; men bortkaldtes allerede den 27. Marts [ɔ: d. 26.], d. A. fra det jordiske. Skjøndt han saaledes ikke kom til at nyde Godt af det kong. Tilsagn, vover jeg undertegnede, hans efterlevende Enke, der har maattet skille mig ved saa godt som alle vore Ejendele for at fyldestgjøre Kreditorers Fordringer paa vort fælles Boe og dog næppe vil see mig istand til at tilfredsstille Alle, og hvis øvrige økonomiske Vilkaar og talrige Børnefloks Stilling er af den Beskaffenhed, som vedlagte Schema nærmere oplyser, — allerunderdanigst at ansøge D. M. om allernaadigst af de kgl. Finantser at forundes en aarlig Understøttelse, der paa mit Livs Aften kunde berede mig et sorgfrit tarveligt Udkomme for mig og den hos mig hjemmeværende yngste Datter, hvis Hjælp jeg ved tiltagende Alder og Svagelighed alt meere og meere er, og, vil Gud jeg skal leve, vil blive trængende til.

Min salig Mands lange Embedstid, det Navn han vandt som Digter, der vil lade hans Minde længe leve i Danmark, men især min Tillid til Deres Maiestæts Naade mod den nødlidende Efterladte, begrunder mit allerunderdanigste Haab om allernaadigst Bønhørelse.

Allerunderdanigst

Erneste Juliane Blicher,

fød Berg.»

Det af Provst Vallentin attesterede Schema begynder med den Unøjagtighed, at Fru Ernestine siges at være født den 11. Decb. 1793*). Hendes «Levnet og Vandel» erklæres for «ulastelig». Der er intet Skifte foretaget, «da Enken har overtaget Boet, der dog næppe giver noget Overskud». «Hun ejer ingen Midler», men faar 82 Rdl. af den almindelige Enkekasse samt 6 Rdl. af Aarhus Stifts gejstlige Enkekasse, og hun har hverken Arv eller Kapital i Vente.

Hendes nuværende Sognepræst ledsager Ansøgningen med følgende:

«Allerunderdanigste Erklæring!

Nest efter at have bevidnet Sandheden af de i ovenstaaende Ansøgning anførte Data, maae jeg som Supplicantindens Sjælesørger tilføie, at hun for Øieblikket lever her i Menigheden i yderst trange Kaar og næsten er udsat for Mangel paa Livets første Fornødenheder. For en saadan Skjæbne burde formeentlig Enken efter en af Danmarks bedste Digtere saavidt mueligt befries, og med særdeles Hensyn hertil tillader jeg mig allerunderdanigst paa bedste Maade at anbefale hende til Deres Maiestæts allerhøieste Naade.

Allerunderdanigst
J. W. Jørgensen,
Sognepræst.»

Randers 13. Septb. 1848.

Sammen med ovenstaaende Ansøgning indsendte hun følgende til Biskop Brammer:

«Høiærværdige og høilærde
Hr. Biskop Brammer!

Min Mand, Steen Steensen Blicher, forhenværende Sognepræst for Spendrup og Gassum Menigheder er ved Døden afgaaet den 27.[!] Marts d. A.

Som Deres Høiærværdighed bekjendt, var han med allerhøieste Resolution af 27. Juni 1847 entlediget fra fornævnte Præste Embede, men jeg nærer det Haab, at den Omstændighed ikke bevirker nogen Forandring i den mig efter Loven tilkommende Ret til Enkepension af Sognekaldet; og da Eftermanden tillige er Distriktsprovst, saa tillader jeg mig herved

*) Sml. Side 178.

allerærbødigst at anmode Deres Høiærværdighed om gunstig at ville foranledige, at min Enkepension af Spendrup og Gassum Sognekald bliver bestemt overensstemmende med Lovens 2. Bog 13—10 Art.

Randers den 20. September 1848.

Ærbødigst

Ernæste Juliane Blicher,

fød *Berg.*»

Bispen spurgte Provst Vallentin om hans Mening, men da han foreløbig ikke modtog noget Svar, afsendte han ²⁴/₁₁ 1848 Fru Ernestines første Ansøgning til Regeringen med følgende:

«Allerunderdanigst Erklæring!

Da jeg tilligemed foranstaaende Ansøgning modtog et Andragende fra Supplicantinden om at erholde Pension af Spentrup—Gassum Sognekald, forlangte jeg ved sidstnævnte Andragende en Betænkning fra vedkommende Provst og opsatte at indsende nærværende Ansøgning, indtil jeg havde modtaget den affordrede Betænkning, for under Eet at kunne indsende begge Andragender, der syntes mig at høre sammen. Da jeg imidlertid endnu ikke har modtaget bemeldte Betænkning, som blev forlangt d. 26. Sept., og om hvilken jeg nu har gjort Erindring, og da jeg er i Frygt for, at det kunde være til Skade for allernaadigste Resolution paa nærværende Ansøgning, dersom den ikke indkom inden 11. Decb., saa har jeg ikke længere villet opsætte herom allerunderdanigst at yttre:

Om Supplicantindens store Trang kan der ikke være nogen Tvivl, og ligesaa lidet, saavidt jeg skjønner, derom, at hendes afdøde Mand nærede en varm Følelse for sit Fædreneland og havde ualmindelige Fortjenester af dets Litteratur. Det er derfor i Fædrenelandets — og meere i Fædrenelandets end i Kirkens Navn — at jeg overgiver denne Ansøgning til Deres Maiestæts allerhøieste Naade med den allerunderdanigste Forbøn, at St. St. Blichers Enke ei maae komme til at hensukke sine Dage i Nød.

Aarhuus Bispegaard den 24. Novb. 1848.

Allerunderdanigst

Brammer».

Først den 4. Dec. s. A. behager det Provst Vallentin at indsende sit Svar; naar det har varet saalænge, siger han, er Grunden

den, at han allerede i August havde konsigneret en Ansøgning fra «Enkemadam Bl.» til den kgl. Finanskasse om, at der maatte blive hende forundt en Del af den Pension, som Blicher skulde have oppebaaret:

«Jeg blev derfor høilig forundret ved at erfare, at hun omtrent samtidigt med hiint tidligere Ansøgning ad anden Vei tillige har forsøgt paa at opnaae den for Enker efter Præster, der ved Døden afgaae i Embedet, lovbestemte Pension af Kaldet; thi det maatte dog være hende og Konsulent [ɔ: Bierring] aldeles klart, at hun ikke baade af Finantserne og af Spentrup Præsteembede kunde have Haab om at erholde fuld Enkepension».

Han tror ikke Fru Bl. berettiget til at forlange Pension af Kaldet eller sig forpligtet til «at overtage en saadan Byrde». Han henholder sig til, at Blicher ikke døde i Kaldet. Desuden havde han (Vallentin) søgt Embedet under den Forudsætning, at der ikke gaves Enkepension, men at Fru Ernestine fik den der, hvor Bl. havde faaet sin. — I 17 Aar har han (Vallentin) betalt 1600 Rdl. i Enkepension, forbedret Tvede Præstegaard med 1000 Rdl. af egne Midler og Spentrup med 400 Rdl. — Det forekommer ham tilstrækkeligt. — — —

Det er ogsaa Bispens Opfattelse, at Pensionen maa udredes af den kgl. Kasse.

Og *Ministeriet* svarer 30. Decb. 1848, at heller ikke *det* indser, at Vallentin har nogen Enkepensionspligt, men at Spørgsmaalet om en saadan Forpligtelse «i alt Fald maatte henføres under Domstolenes Afgjørelse». Men det henstilles til Finansministeren at tage i Betragtning ved Bestemmelsen af den Pension, der maatte forundes hende af Pensionskassen, at der ikke af Kaldet vil blive tillagt hende Enkepension.

Den Henstilling blev den stakkels Ernestine dog ikke fed af; den 27. Marts 1849 tillægges der hende 100 Rdl. aarlig af Finanskassen; det var alt; saa maatte hun selv se, hvordan hun kunde slaa sig igjennem. Desuden havde man givet hende Anvisning paa en Proces mod hendes Mands Efterfølger for ad Rettens Vej at faa Pensionsspørgsmaalet afgjort; man syntes jo nok fra flere Sider, at det var lidt bagvendt, at mens Blicher alle sine Dage havde svaret stor Pension til andres Enker, skulde hans egen have Udsigt til at gaa paa Sognet.*)

---

*) Hans Formand *Brun*'s Enke døde først 12/9 1847; til hende havde Blicher aarlig udredet: 6 Td. Rug, 12 Td. Byg, 18 Td. Havre samt 32 Rdl. i rede Penge.

Hendes Laugværge i disse Aar var Redaktør *J. M. Elmenhoff*: hvormeget han har taget sig af hendes Affærer, ved vi ikke, men formodentlig har han været med til at affatte alle de mange Ansøgninger fra disse Aar og staaet hende bi i de for hende saa uvante Situationer som Sagsøger. Man undlader heller ikke at lægge Mærke til, at mens Blicher ikke vejede synderlig meget hos hende mens han levede, saa fører hun ham altid i Munden nu, han er død; og det er sikkert ganske klogt af Ernestine. I en Ansøgning af 15. Aug. 1849 anfører hun saaledes — ikke uden en vis Stolthed —

«at min afdøde Ægtefælle var St. St. Blicher, en Mand, der fornemmelig i sine yngre Aar har udrettet meget baade som Digter og som Præst, hvorfor han ogsaa haabede, at Staten vilde skjænke hans efterladte Hustru en sorgfri Alderdom. Jeg maae fremdeeles bemærke, at vi har faaet ti Børn, 7 Sønner og 3 Døtre, hvoraf endnu fleere ere uforsørgede, men Ingen i en saadan Stilling, at de kunne yde mig den mindste Hjælp, og at navnlig Døttrene i deres Trang endnu slutter sig til mig som deres Moder, og at jeg hverken har Sind eller Hjærte til at nægte dem at deele med mig Livets første Fornødenheder. Men da jeg maatte forlade Spentrup Præstegaard uden at kunne medtage det allermindste, fordi Boet var forgjældet, saa vil det være iøinefaldende, at jeg med en Pension af Statskassen paa 100 Rdl. og en Pension af Enkekassen paa 82 Rdl. næppe vil kunne forskaffe mig Huusly, Ildebrændsel eller Livets første Fornødenheder, og at jeg saaledes vil være udsat for Elendighed — da jeg nu er 56 Aar gammel, derhos svagelig og Intet kan fortjene — dersom ikke min Ægtefælles Foresatte kraftigen ville tale min Sag og forskaffe mig den samme Ret, som enhver anden Præsteenke nyder i det heele Land».

Den 28. Jan. 1850 anlægger hun da Sag mod Vallentin; de faaer begge fri Proces, om end Provsten paa et vist Tidspunkt havde fordret, at den udarmede Fru Blicher skulde betale Sagens Omkostninger, og Salær til *hans* Prokurator. Fru Blicher tabte Sagen, først ved Underretten [8/10 1850], senere ogsaa ved Overretten [19/5 1851]. Dommen siger, at da der i den kgl. Resolution af 26. Juni 1847, hvori Blicher faar Afsked, «ikke er givet noget bestemt om, at denne Embedsmand eller hans eventuelle Enke skulle nyde nogen Pension af Kaldet» — saa *bør* hun ingen nyde, men Provst Vallentin fri at være.

Mens Processen stod paa, indsendte Fru *Ernestine* endnu følgende omstændelige Ansøgning:

Randers, d 16. Novbr. 1850.

«Allernaadigste Konge!

Den 27[!] Marts 1848 døde min Mand, *St. St. Blicher*, efter langvarig Sygdom. Han var allernaadigst entlediget fra sit Embede som Præst for Spentrup-Gassum Menigheder Aaret i Forveien, den 26. Juni, med allernaadigst Tilsagn om Pension efter Finantsernes Forslag ved Udløbet af Naadensaaret. Han oplevede altsaa ikke denne Termin og Sorgerne for Fremtiden for mig og for de af vore 10 Børn, som endnu ikke kunne undvære Hjælp, blev ene min Sag. Men næppe er nogensinde en Præsts Enke draget ud af den hyggelige Præstegaard, hendes Hjem i henved 30 Aar og engang de 10 Børns lykkelige Hjem, saaledes tomhændet som jeg.

Den tvungne Auction over Stort og Smaat skaffede mig kun Afskrivning paa een af den sal. Afdødes Forskrivninger, som strax blev sendt til Thinglæsning paa mit nye Opholdssted i Randers. Min Pension af Enkekassen, 82 Rdl., kunde tilnød dække Leien for 2 smaa Værelser og Udgiften til Brændsel.

Enkepensionen af Kaldet, der foruden Bopælen har en Værdi af 128 Rdl. aarlig, og som først efter længere Tid kunde oppebæres, skulde sætte mig istand til at anskaffe nødvendigt Bohave og soutinere mig og den af mine Døttre, som paatog sig at pleie mig, hendes gamle og svagelige Moder.

En Tjenestepige eller anden Hjælp kunde jeg ikke bekoste; en saadan haves ikke for 16 Sk. om Dagen, og mere kan Halvdelen af hele denne Indtægt ikke afkaste, endog i det usandsynlige Tilfælde, at Lægehjælp og Medicamenter kunne heelt undværes.

Meubler kunne ikke i Provindsen faaes tilleie, og der maatte strax anskaffes andre Fornødenheder. I første Henseende blev jeg hjulpen, thi paalidelige Mænd udtalte den Forsikring, at i det mindste en Deel af den Understøttelse, som min Mand havde allernaadigst Tilsagn om [ɔ: 600 Rdl. aarlig], vilde blive forundt mig, og Enkepensionen torde jeg vente et Forskud paa; thi ingen kjendte bedre min Nød end Eftermanden, Provst *Vallentin*. Men Provsten overraskede mig med den Erklæring, at jeg aldeles intet kunde vente af Embedet enten nu eller i Tiden. Ministeriet havde intet Paalæg bestemt for Eftermanden i Embedet, dette blev i andre lig-

nende Tilfælde iagttaget*), og i nærværende Tilfælde maatte altsaa en Undtagelse antages at være forhaanden. Al den Hjælp, jeg modtog af ham, var en Ansøgning om at forundes Pension af Finantserne; mine Forestillinger om, at min Mand i nogle og tyve Aar havde svaret Enkepension, at Provsten bedre end nogen anden, kjendte de locale Omstændigheder, og hvad videre indeholdes i den i Afskrift medfølgende allerunderdanigste Ansøgning, var forgjæves, og uagtet det kgl. Finantsministerium den 29. Marts [ɔ: 27.] f. A. naadigst tilstod mig 100 Rdl. aarlig, har jeg dog efter det Oplyste saa godt som intet at leve af.

Det høie Kultusministerium deler min Mening om, at jeg lider af en aabenbar Uret; thi det vilde ellers ikke have opmuntret mig til at faa Spørgsmaalet om Provst *Vallentins* Forpligtelse til at udrede ordinair Enkepension afgjort ved Domstolene, men Deres Maiestæt vil ikke finde det billigt, at jeg, Præsten *Blichers*, Jyllands flittige, yndede Digters bedagede Enke skal savne Udkomme, et saadant tarveligt, nødtørftig Udkomme, som min Forventning angaaer, medens mit Velfærdsspørgsmaal ikke mindre for det Offentliges end for min Skyld prøves af Domstolene, hvortil endnu kan hengaae et Aar eller længere.

Deres Maiestæt vil allernaadigst forandre min til Nød grænsende Forfatning og af kongelig Naade ved en Gratification formilde den Trang, som Enkepensionens Afsavn i 2 Aar, regnet til 27. Marts sidst, har paaført mig. Derom bønfalder jeg hermed allerunderdanigst, idèt jeg gjentager, at Enkepensionen har en Værdi af idetmindste 128 Rdl. aarlig, og at jeg er beredt paa at betragte de 250 Rdl. som et Forskud, saasnart jeg ved endelig Dom i Sagen, som med det allerførste ventes indstevnet for den kgl. Landoverret i Viborg paa Grund af dens ved medfølgende Udskrift oplyste Udfald for Underretten og den derefter med medfølgende Tilkjendegivelse fra Kultusministeriet skete Opmuntring til Appel — bliver istand til at tilbagebetale Hjælpen.

Allerunderdanigst
E. J. Blicher.»

Ogsaa denne Ansøgning er ledsaget af en Erklæring fra Provst *J. W. Jørgensen*, Randers, hvori han bevidner, at Fru

---

*) I Randen: «*Nej*».

Blicher i høj Grad savner den Enkepension, «der lovligen tilkommer hende af Spentrup-Gassum Sognekald»; han tilføjer, at det er «iøjnefaldende, at hun umuligt kan skaffe sig Livets væsentligste Fornødenheder af de 100 Rdl., som Staten yder hende, og af de 80 Rdl., hun har af Enkekassen. Det er mig derfor tilstrækkelig bekjendt, at hun bogstavelig lider Nød, og at hun maatte sulte, dersom hun ikke modtog Hjælp af gode Mennesker. Men — hvor ydmygende er ikke dette for en begavet Digters fattige Enke.» [18. Novb. 1850.]

Omend Biskop *Brammer* maa være uenig med Provsten i, hvad der *lovligen* tilkommer Blichers Enke, anbefaler han dog Ansøgningen: «da jeg er overbeviist om, at hun er i en saare trykkende Forfatning.» [25. Novb. 1850.]

13. Decb. 1850 henstiller da Kultusministeren af Hensyn «til Supplicantens store Trang og hendes afdøde Mands Fortjenester af den danske Litteratur,» at der maatte ydes hende en forhøjet Understøttelse af Finanskassen.

Finansministeren afslaar imidlertid enhver videre Understøttelse udover de 100 Rdl. [14/2 1851]. Men 1. Marts 1851 skriver Kultusministeren til Aarhusbispen, at han har tilstaaet hende «en overordentlig [!] Understøttelse af 75 Rdl.»

Da alt Haab om at opnaa noget ad Rettens Vej var ude med Overretsdommen, indsendte Fru *Ernestine* en ny Ansøgning; Kultusministeren, *J. N. Madvig*, sendte den til Finansministeren, *W. C. E. Sponneck*, med følgende Anbefalingsskrivelse:

«Ved at tilstille Finansministeriet en Ansøgning fra entlediget Sognepræst *St. St. Blichers* Enke om Pension, yttrede Ministeriet i Skrivelse af 30. Decb. 1848, at der var opstaaet Tvivl om, hvorvidt der tilkom hende Pension af hendes Mands tidligere Embede, Spentrup og Gassum Sognekald, og det henstilledes derhos til velbemeldte Ministerium, at denne Omstændighed maatte komme i Betragtning ved Bestemmelsen af hendes Pension af Pensionskassen. Senere er Spørgsmaalet om bemeldte Præsteenkes Ret til Pension af Mandens tidligere Embede, som Finansministeriet bekjendt af dette Ministeriums Skrivelse af 13. Dec. f. A. blevet underkastet Domstolenes Prøvelse og ved Viborg Landsoverret af 19. Maj d. A., der stadfæster den afsagte Underretsdom, er hun kjendt uberettiget til Kaldspen-

sion, idet Retten har antaget, at da der hverken ved hendes afdøde Mands Entledigelse uden Pension af Kaldet ved allerhøieste Resolution af 26. Juli 1847, eller ved Eftermandens Beskikkelse er taget noget Forbehold med Hensyn til Pension for hende af Kaldet, savnes der i Lovgivningen Hjemmel til at paalægge Eftermanden at yde hende en saadan.

Denne Dom, hvorved Spørgsmaalet maae ansees som endelig afgjort, eftersom Enken ikke agter at indanke den for Høiesteret, hvilket Ministeriet heller ikke antager at ville kunne skee med nogen Nytte for hende, har saaledes statueret en anden Mening angaaende entledigede Præsters Enkers Adgang til Pension af deres Mænds Embeder, end den hvis Rigtighed det forhenværende danske Kancellie forudsatte, idet Det, selv naar vedkommende Sognepræst forinden sin Entledigelse udtrykkelig havde ansøgt om et allerhøieste Forbehold af sin eventuelle Enkes Ret til Enkepension af Kaldet, forbigik saadant som overflødigt, eftersom Kollegiet uden noget saadant Forbehold, i Henhold til Lovgivningen, ansaa sig i fornødent Fald berettiget til, naar vedkommende entledigede Præst var død, ved Resolution at paalægge Eftermanden at yde Pension til den entledigede Præst Enke.

Imidlertid taler Billighed i høi Grad for, at der tilstaaes Sognepræst Blichers Enke nogen Godtgjørelse for det Tab, hun lider derved, at hun saaledes i Medfør af de afsagte Domme ikke vil kunne erholde den Pension af Kaldet, som Kancelliet under de ved hendes Mands Entledigelse værende Forhold ubetinget vilde have tilkjendt hende som en Ret, og hvortil hendes Adgang formentlig netop af denne Grund ikke er blevet hende udtrykkelig forbeholdt; og Ministeriet har derfor ikke villet undlade tjenstligst at tilstille Hr. Finansministeren det hoslagte Andragende, som det har modtaget fra Præsteenke Blicher med Erklæring fra Biskoppen over Aarhus Stift, idet Det i Henhold til Ovenstaaende og tillige i Betragtning af hendes afdøde Mands Fortjenester af den nationale Literatur, tillader Sig paa det Bedste at anbefale den i stor Nød stedte Enke til, at der ved Hr. Finansministerens gode Forsorg allernaadigst maatte forundes hende et Tillæg til den hende af Finanserne tillagte Pension: 100 Rdl. aarlig; hvorhos Ministeriet ikke undlader at tilføie, at det forekommer Det, at Pensionsloven saameget mindre kan være til Hinder herfor, som Enken Blicher, hvis hun ikke havde været Enke efter en Præst, nu efter Lovens § 8 vilde, da hendes afdøde

Mands seneste Embedes Indtægter med Fradrag af een paa samme dengang hvilende Enkepension vare anslaaede til henved 1350 Rdl., have været berettiget til en høiere Pension af Finanserne end de hende tillagte 100 Rdl., og den Forudsætning, hvorpaa den i bemeldte Lov § 12 indeholdte særegne Bestemmelse angaaende Præsters og deres Enkers Adgang til Pension maae antages at være bygget, nemlig deres Adgang til Pension af Embedet, netop i nærværende Tilfælde bortfalder.

Endelig undlader Ministeriet ikke at bemærke, at Enkens afgangne Mand paa Grund af sin Død før Naadensaarets Udløb ikke har nydt Godt af den ham tillagte Pension af 600 Rdl. aarlig af Finanserne, samt at den Pension, som den foregaaende Præste-Enke har nydt af Spentrup Sognekald kan anslaaes til henved 120 Rdl.

Om Hr. Finansministerens Bestemmelse i denne Sag udbedes nærmere Underretning behageligen meddeelt.

Kiøbenhavn, den 2. Oktb. 1851.

J. N. Madvig.»

Sponneck maatte imidlertid svare, at han «efter de gjældende Regler» ikke saa sig istand til «at indstille Supplicanten til at bevilges noget Tillæg til den Pension, der allerede tidligere er hende tillagt af Statskassen, hvorimod jeg maae henstille til det ærede Kultusministerium, hvorvidt samme Selv i de concrete Omstændigheder maatte finde tilstrækkelig Anledning til at forelægge Rigsdagen et undtaget Pensionsforslag for hende». [30. Novb. 1851.]

Saavidt har *Madvig* dog ikke villet strække sig, og Fru *Ernestine* maa vedblive at ansøge; i Foraaret 1852 hedder det i en ministeriel Skrivelse, at hun «bevilges 75 Rdl,, hvilket stiltiende er for de 2 Aar». Men dermed kan Fru *Ernestine* ikke lade sig nøje; den 28. Okt. 1852 ansøger hun endnu engang hendes «allernaadigste Konge» om, at hun maa faa Erstatning for den Pension hun mistede efter sin Mand. Hun udreder paany, hvorledes «min afdøde Mand havde seet sig nødsaget til at pantsætte Alt, og Creditorerne levnede mig neppe det allernødvendigste Bohave og gjorde endda dette med Forbehold, saa at jeg er udsat for at miste Alt».

Hun skyder sig stadig ind under «den Yndest, min Mand stod i hos Høie og Lave, som Digter og Historiker». Hun an-

klager *Vallentin* for den Haardhjærtethed, hvormed han er optraadt mod en hjælpeløs Enke, saa hendes «Forestillinger om, at min salig Mand i flere end 20 Aar havde svaret Pension til Enkerne paa Kaldet, at jeg uden denne maatte hentye til Fattigforsørgelse o. s. v. hjalp mig ikke, og jeg maatte beklage mig for Ministeriet».

I 4 Aar, fra hendes Mands Død til nu, har hun lidt et Tab aarlig af 188 Rdl. (128 Rdl.s Pension, 60 Rdl. for Bolig); ialt *752 Rdl.*

«Skal det mig af Finansministeriet i 4 Aar tilstaaede Beløb: 100 Rdl. aarlig regnes som Erstatning for en Deel af dette Tab, saa vil der kun tilfalde mig 352 Rdl., men da jeg er næsten 60 Aar, Moder til 10 Børn og ualmindelig fattig og forladt, saa ansøger jeg allerunderdanigst om, at det indtraadte Uheld for min Sag [ɔ: Tab ved Under- og Overret] ikke maatte blive tillagt skadelig Indflydelse paa den Tilbøielighed, som jeg tør forudsætte hos Deres Maiestæt til allernaadigst at give Steen Steensen Blichers Enke et lidet Tillæg til den tarvelige Indkomst». — —

— — «Da jeg, foruden at være en gammel Kone, er meget svag og lidende, saa truer det med, at jeg døer bort fra min uforsørgede Datter, førend min Pensionssag bliver ordnet, men jeg beder allerunderdanigst om, at det jeg alt herved har lidt, maae blive tillagt billig Indflydelse paa den nu forventede allernaadigste Afgjørelse.»

Provst *Jørgensen*, Randers, «nærer det faste Haab, at hverken Deres kgl. Maiestæt eller Rigets Raader ville tillade, at en fattig Enke lider Uret; men at Digteren og Historikeren St. St. Blichers Fortjenester og ægte danske Sind vil tjene til at forskaffe hans bedagede Hustrue efter 4 trange Aar en sorgfri Alderdom». [30. Okt. 1852.]

Biskop *Brammer* maa fastholde, at hun ingen *Ret* har til Pension af Kaldet; dog anbefaler han hende til en Understøttelse paa Kultusministeriets Budget. «Ved Fastsættelse af dennes Størrelse torde vel og hendes Mands fortjenstlige Skribentvirksomhed komme i allernaadigst Betragtning». [19. Novb. 1852.]

I en Skrivelse til Bispen af $^{12}/_{11}$ s. A. værger Provst *Vallentin* sig harmfuldt mod de Anker, som Fru Blicher har rettet imod ham.

Blicher, siger han, afskedigedes med *Pension af Finanskassen men ingen af Embedet.*

Enkesædet har *han* [Vallentin] indhentet Amtmandens Tilladelse til at sælge, da ingen Præsteenker vilde bebo det*). — Fru Blicher har forøvrigt aldrig bedt ham om at faae det, siger han; tværtimod havde hun — «endog før Mandens Død — tænkt paa at boe i Randers og der leiet Bopæl».

Imidlertid foreslaar Kultusministeren 14. Jan. 1853, at Blichers Enke skal have 80 Rdl. af de 2200 Rdl. paa Finansloven for 1852—53 [Ministeriets Understøttelseskasse, § 21, A, c] som «extraordinær Understøttelse»; Summen udbetales hende af Amtmanden i Randers.

Senere hører vi kun lidt om Fru *Ernestines* Finanser. Der er bleven sagt, at hun omsider skulde have opnaaet en aarlig Understøttelse af *Kongens Chatolkasse*; en Undersøgelse har godtgjort, at denne Paastand er grebet ud af Luften; af Kongens Kasse fik hun aldrig saameget som 4 Skilling**). Hendes Trang var da ogsaa en Tid lang saa stor, at hun skal have set sig nødsaget til at gaa ud og skure Trapper. Et Træk, som illustrerer hendes Fattigdom, er følgende: Hun modtog et Gratis-Exemplar af *Randers Avis*; dette tuskede hun med paa den Vis, at en Bonde i det fjærne Spentrup fik det bagefter hende paa den Betingelse, at han hver Jul gav hende en Rigsdaler samt et friskbagt Rugbrød. Engang bad hun ham tillige om en Sæk Havreavne; da han forundret spurgte, hvortil *de* skulde anvendes, forklarede hun, at det skulde være til hendes Hovedpude, da hun ingen Raad havde til Dun.

Omkring 1860 maa der imidlertid være indtraadt en glædelig Forandring i hendes Kaar; ikke saaledes at forstaa, at hun nogensinde blev velhavende, men mod Slutningen af sit Liv havde hun — som *Skifteretsprotokollen* vil kunne udvise — det sikre daglige Brød og endda en lille Tæreskilling i Sparekassen***).

---

*) Sml. hermed Blichers fortvivlede Kamp med Autoriteterne for at faa Lov til at sælge Enkesædet S. 3 f.; 77 ff.

**) De 100 Rdl. aarlig, der 27. Marts 1849 tillægges hende af Finanskassen [se S. 345] hævede hun til 30. Marts 1875; da hun døde 2. April henstod hendes Pension for April Maaned *uhævet* i 3 Aar, hvorefter Beløbet inddroges.

***) Af *Randers Kjøbstads Skifteprotokol* for 12. April 1875 fremgaar det, at Fru *Ernestine* ved sin Død havde en Sparekassebog paa *629 Kr. 50 Øre* samt Effekter, brandforsikrede for *400 Rdl.* Her er bl. a. 1 Kommode vurderet til 14 Kr.; 1 Lænestol til 8 Kr.; 1 forgyldt Spejl: 10 Kr.: en Hoben Fruentimmerstads og en imponerende Fylde af Sengetøj; det

Denne glædelige Opgang i Indtægterne var det jo naturligt at henføre til de store Blicherudgaver, der kom i den sidste Snes Aar af hendes Liv; for at erhverve os den mest autentiske Underretning om, hvad Blichers Værker havde indbragt hende, henvendte vi os til Forlæggeren, Hr. *C. A. Reitzel*, og med stor Beredvillighed stillede han følgende Oplysninger til vor Disposition: For Novelleudgaven 1856—57 modtog Fru *Blicher* af det *Reitzel*'ske Forlag 945 Rdl.; for Udgaven 1861—62 udbetaltes der hende endogsaa den høje Sum: 2290 Rdl. foruden 200 Rdl. til én af Sønnerne. og 150 Rdl. til *N. Smith* i Randers, hvem Fru *Blicher* var kommen til at skylde Penge. For den næste Udgave 1871—72 modtog hun yderligere 2000 Rdl. Efter saa betydelige Indtægter*) vidner det ikke om nogen særlig gjennemført Økonomi at Fru *Ernestine* ved sin Død 3 Aar efter kun har *630 Kr.* i Sparekassen; og hendes finansielle Stilling vilde endda næppe have været *saa* god, hvis ikke hun i denne Periode af sit Liv havde faaet en duelig og energisk Laugværge i den endnu levende Randers-Lærer *Lars Chr. Barlag*, der især hjalp hende til at frigjøre sig for Børnenes altfor store Paahæng.

Skjønt ingen skal have hørt Fru *Ernestine* omtale *St. Blicher* — hvorimod hun gjærne førte Talen hen paa sin *første* Mand — saa har hun næppe været kjed af de Pengesummer, som hans stigende Ry og Forfatternavn indbragte hende.

Da vi spurgte hendes Laugværge, den nu 80-aarige ovennævnte Lærer *Barlag*, hvorvidt han havde lagt Mærke til, om Fru *Ernestine* satte nogen Pris paa Blichers Bøger, svarede han meget oprigtig: «Det véd *jeg* saamænd ikke; men det gjorde hun vel nok; for de skaffede hende jo Indtægter; hun var meget glad ved Pengene, men hun gav altid *mig* Bøgerne».

Fru *Ernestine* levede stille og ubemærket i Randers i næsten 30 Aar: det var hendes Fryd at gaa og nusle med sine Lagner

---

polerede Sengested er til 16 Kr., og Sengens Indhold tager sig saaledes ud: 1 rødstribet Overdyne 8 Kr., 1 Underdyne 12 Kr., 1 dito 20 Kr., 1 stor Pude 7 Kr.: 2 lange Hovedpuder 14 Kr., 1 kort do. 2 Kr. etc.; blandt en temmelig rig Forsyning af Linned og andre Hvidevarer undrer man sig over at finde kun *et* Lommetørklæde. Af ædelt Metal træffes kun 1 Sølv-Fiskeske til 6 Kr. og 2 Guld-Ørenringe: 4 Kr. Litteraturen og Kunsten er repræsenterede ved *1 Salmebog* og *1 Andagtsbog*, tilsammen værdsat til 50 Øre.

*) Disse maa endnu forøges med de mindre Summer, som Blichers Smaaskrifter. f. Ex. *E Bindstouw* og enkelte andre, indbragte i disse Aaringer.

og sit Hækletøj. I 1855—57 havde hun et haardt Sengeleje, der varede næsten 2 Aar. Hun døde en Aprilsmorgen 1875 med Sønnen, den fordrukne *Niels Jørgen*, slumrende ved sin Seng [se S. 229].

Hendes Død bekjendtgjøres saaledes i *Randers Avis* [3/4 *1875*]:

«Vor inderlig elskede Moder, *Erneste Juliane Blicher*, f. *Berg*, Enke efter forlængst afdøde Sognepræst Steen Steensen Blicher, er afgaaet ved Døden Fredagen den 2den April i sit 82. Aar.

Hendes efterladte Sønner.

Bisættelsen skeer i St. Mortens Kirke i Randers, Fredagen den 9de April, Kl. 12. *Jordfæstelsen* finder Sted paa Spentrup Kirkegaard samme Dag Kl. 3.»

Blichers og Fru Ernestines Gravsted [efter Restaurationen 1901].

Hun havde altid ønsket at blive jordet ved Siden af sin første Mand; ikke destomindre sænkede man hende ned ved Siden af St. Blicher. De to forgiftede hinanden det daglige Brød mens de levede og var gladest, naar de vendte hinanden Hælen; men Konveniensen har slaaet sin Jærnlænke om dem i Døden.

Og de Døde protesterer ikke.

EFTERMÆLET.

> «A'r'n gammel Stabejser, de sier I wal da --
> aallywl mi Fiol æ møj æller in A.
> A haar ikki fliere Vænner in dæn,
> kahænsæ dæn løwwer, nær A æ kaast hæn.»
>
> [Af det nyfundne Blicher-Digt: «*Gammel Kjærrester*», se *Det ny Aarhundrede*, 1904, S. 481—87.]

Vil man i al Korthed have et Maal af den Ligegyldighed, der endnu langt ud over Blichers Død omgav hans Navn i den store Befolkning, behøver man blot at opfriske Historien om hans Mindesten.

Blicher var bleven puttet i Jorden under et Ceremoniel saa tarveligt, at det næppe kunde have vakt Misundelse hos den fattigste i hans Menighed. To Aar efter vidste man næppe, hvor hans Grav fandtes. En Mand, der underskriver sig *J. C. Larsen-Harritzlev*, «Trainkudsk», fortæller herom i *Randers Avis* [25/3 1850]:

«Tanker paa Spentrup Kirkegaard.

«I et Chaos af Noget lig Muldvarpeskud, som en forvittret Vegetation havde været saa barmhjertig at dække mod de barske Vinterstorme, søgte jeg Patrioten og Digteren *Steen Steensen Blichers* Grav. Ikke engang et simpelt Trækors kunde vise mig den. Tillad mig, utaknemmelige Efterverden! at sætte den Forevigede en beskeden *Bauta* i Folkets Erindring.» — — —

Nu følger en Række velmente, men intetsigende Vers*), der slutter med følgende to Linjer:

---

*) Denne poetiske Trænkusk havde ogsaa skrevet et Digt ved *Øhlenschlægers* Død. se *Rand. Av.* 20/1 1850.

«Du var som Faa, men ak, Du er ei mere,
og Danmark har ei een *Steen Blicher* flere.»

Disse Linjer gav Anledning til følgende Svar fra Blichers næstyngste Søn *Theodor Eberhard Bl.* [*Rand. Av.* 3/4 1850]:

«Til Forfatteren af «En Bauta i Folkets Erindring».

Nu er det mig nok! thi jeg har seet, at en dansk Mand har søgt efter min Faders Grav; og skjøndt intet «Trækors», ingen Gravsteen kunde vise Dem den, har De dog fundet den og sat en Bauta om ikke paa hans Grav, saa dog i mit og mine Sødskendes Hjerter. Med et dybt bevæget Hjerte læste jeg Deres skjønne Digt, og mine Taarer have vædet det; thi jeg havde hartad troet, at Mindet om min afdøde Fader allerede var nedsænket i Forglemmelsens Hav. Det er derfor, efter at have læst Deres Digt, at jeg atter med et veemodigt Blik og selsomme Tanker skuer ned paa den Grav, hvori Støvet af den Mand, De har besungen, ligger. Jeg siger: selsomme Tanker. Ja! thi i den By, i hvis Tempel han saa ofte forkyndte den Herres Evangelium, hos hvem han nu lever, sees ei engang hans Navn. — De modtage i disse simple Ord min hjerteligste Taksigelse for denne Deres Báuta, der, saalænge jeg lever, skal staae i taknemmelig Erindring.

T. Blicher,
Andenlærer ved Østertørslev Skole.»

Bladets Redaktør ledsager Artiklen med de Ord:

«Det være Undertegnede tilladt hertil at føie følgende Bemærkninger:

Allerede strax efter Pastor *Blichers* Død foreslog Hr. Skolelærer *Wandborg* i Spentrup mig i Forening med sig at opfordre til at reise et Mindesmærke paa den Afdødes Hvilested. Jeg var ogsaa villig til at gaae ind herpaa, men ansaae ikke Tiden (Krigen var dengang nyelig udbrudt) for beleilig dertil, ligesom jeg ogsaa endnu er af den Mening, at Sagen gjærne kan bero indtil Danmark har gjenvundet en hæderlig Fred, da jeg ikke hører til dem, der nære Frygt for, at Man hertillands nogensinde vil glemme Steen Blicher. Hans Grav er forøvrigt let at finde; thi enhver Bonde i Spentrup veed, at den er i det nordvestlige Hjørne af det med et Gitter indhegnede Familie-Gravsted.

J. M. Elmenhoff.»

Da det ikke er sandsynligt, at Redaktøren af Randersbladet har været paa Spentrup Kirkegaard siden Blichers Begravelse — om han *da* har været der — gjør man sikkert bedst i at tro paa dem — deriblandt Digterens egen Søn — der ved Selvsyn har forvisset sig om Gravens Tilstand, og derimod opfatte Redaktørens Bemærkning som et Forsøg paa at afparere Bebrejdelsen for, at intet er bleven foretaget. Den, der nu søger Blichers Grav, vil heller ikke finde den just i «det nordvestlige Hjørne» men snarere ret ud Nord for Kirken, og et indhegnet Familiegravsted for Blicherslægten har først existeret i den sidste Menneskealder. — Som vi skal se hengik baade første og anden Krigs Fredslutning, inden det lykkedes at sætte en fattig Sten paa denne Digtergrav. — To Aar efter at hin svage Røst havde lydt i Randersbladet, droges Sagen atter frem af en Hr. «*E.*» i *Aarhuus Stiftstidende* [Følgebladet $^{12}/_{7}$ 1852]; han skriver:

«Kort før Krigens Udbrud 1848 døde den jydske Skjald *St. St. Blicher*, og man kunde let have troet, at hans Minde med det Samme var udslettet; thi kort efter erfarede man af de offentlige Blade, at der forgjeves blev søgt efter hans Grav paa Spentrup Kirkegaard, da ikke det simpleste Kors eller nogen Gravhøi viste den Søgende Digterens Hvilested.»

Nu fortæller Indsenderen, at den lille Bladhistorie fra 1850 dengang «gav Anledning til, at der blev skrevet til Redaktøren af *Randers Avis*, og at der blev bedet om hans Svar paa, om han eller en anden Mand. i Randersegnen vilde stille sig i Spidsen for Indsamling af Bidrag til Opførelsen af en simpel Mindesteen paa den jydske Digters Grav; Svaret udeblev, og saavidt jeg veed, bortdøde Sagen for dennesinde.»

Med Varme søger Hr. *E.* at vække den paany, idet han lyser efter en eller flere ansete Mænd, der vil sætte sig i Spidsen for Foretagendet.

Der gaar en fire Maaneder, saa læser vi endelig følgende i *Randers Avis* [$^{3}/_{11}$ 1852]:

«For omtrent 5 Aar siden døde St. St. Blicher, uden at der endnu findes paa Spentrup Kirkegaard nogen Mindesteen, der kan vise den Søgende hans sidste Hvilested. Det synes derfor betimeligt, at det danske Folk sætter et Mindesmærke paa hans Grav, der kan bære Vidnesbyrdet til de kommende Slægter om Nationens Kjærlighed til den Digter, der ikke blot ved sine nationale Sange og ægte jydske Noveller, men tillige ved sin danske Aand indvirkede stærkt paa Folket.

For at nu en passende Mindesteen kan blive reist paa hans Grav, opfordrer vi tillidsfuld vore Medborgere til at indsende deres frivillige Bidrag til Redactionen af *Randers Avis*, idet vi forbeholder os i sin Tid at aflægge Regnskab for de indkomne Bidrag og Tilladelse til, at det muelige Overskud maatte tilflyde Digterens høist trængende Enke.

Vedkommende Redacteurer eller Udgivere af danske Blade anmodes om at skjænke forestaaende Opfordring deres Opmærksomhed og i deres Kreds at indsamle de vistnok ikke manglende Bidrag. Beløbet ønskes ved indeværende Aars Udløb tilstillet medundertegnede *J M Elmenhoff.*

Spentrup og Randers, d. 1. Novb. 1852.

J. Vallentin. *J. W. Jørgensen.* *J. M. Elmenhoff.*»

Dette Opraab fandt Indgang bl. a. i *Aarhuus Stiftstidende* [8/11 s. A.], derimod ikke i den kjøbenhavnske Presse, der øjensynlig har tænkt, at det var noget, som Jyderne sagtens maatte kunne klare alene. Det var ikke noget godt Varsel, at man i Spidsen for Foretagendet havde sat den i Alverdens Komiteer grasserende Provst *Vallentin*, der aldrig havde været Blicher god, samtidig med at man havde vraget den Mand, der i sin Tid havde rejst Tanken, nemlig Lærer *Wandborg*, der formodentlig ikke var bleven anset for *fin* nok.

Der maa atter hengaa det meste af tre Aar, før vi hører det ringeste til Sagen. Da læses nedenstaaende varme Ord i *Randers Avis* [23/2 1855]:

«Opfordring til Jyderne.

Det er ofte bleven sagt om Jyden, og ikke oftest til hans Ros, at han forstod at holde paa sine Penge. Det er vel ikke just Karrighed, man saaledes har bebreidet ham, men dog en vis Snæverhjertethed, der indskrænker hans Omsorg og Interesse til det, der ligger ham nærmest og meget umiddelbart angaaer ham. Denne Beskyldning er vistnok uretfærdig — uden den dog maaskee skulde ramme een Stand ikke saa ganske uden Grund — men unægtelig: der er mange Kjendsgjerninger, som ingenlunde er skikkede til at gjendrive den. Her ville vi gaae irette med os selv, hvad een angaaer.

Der var en Mand iblandt os, som hed *Steen Steensen Blicher*. Jeg veed ikke, om Du har været tilstede og følt dit Fædreland og dets Stolthed fange Liv og Stemme i dit Bryst, naar

han fra vort Himmelbjerg talede de begeistrede Ord paa de herlige Fester, hvis Ophav han var; jeg veed ikke, om maaskee netop han var *din* Digter, fordi hans simple, yndefulde Naturlighed, hans milde, friske Hjertesprog, hans skjemtefulde Vid havde vundet ham dit Hjerte: — i ethvert Tilfælde: Du kjender hans Betydning, og Du veed, at han var vor egen jydske Skjald. Og dog har Du glemt hans Død og spørger ikke om hans Grav! Endnu har ingen af os rakt Haanden frem med sin Deel til et synligt Minde om ham. Opfordringen dertil er gammel — men maaskee har Du bidraget saa drabelig til Monumenterne for Holberg, Oehlenschläger, Mynster, at Du ei har end den mindste Skjærv til din Allernærmeste? Tillad os dog at tvivle derom. Det er vore Landsmænd paa Øen, de kan og de vil! Mon da ikke vi Jyder engang kunde give dem Bevis paa, at vi ogsaa kunne og ville, at vi ikke ere utaknemmelige og ørkesløse og lunkne Beundrere og Yndere, at vi ikke altid er ligegyldige for det, der ei bringer klingende Fordeel, og karrige med fortjent Hædersbeviisning? Lad os reise vor Digter et Mindesmærke, lad det kneise høit, lad hans Billede fra *Himmelbjerget*, hans Talerstol, see ud over det Land, hvis Natur var hans, som var Gjenstand for hans varme, frie Kjerlighed, og Rammen om hans Liv og hans Billeder! Der ville ofte hans Egne samle sig i Kreds om ham og lade Stenen og Mindet tale; der skulle mange lære at kjende hans Navn og vækkes ved hans Rygte; der ville vi alle forgifte vor Glemsel og lade hans Aand hviske i vort Hjerte, at vi ere Jyder med Gud og Æren. *St. St. Blicher* hører os til; men er det sandt, da kan vi ikke vente, at Sjællandsfarerne eller Fynboerne skulle komme og bygge ham et Monument; skal han have et, maae vi selv give ham det; Andet kunne vi vel heller ikke være bekjendt for os selv og Andre. Den da, som agter Manden den Ære værd at faae, og sig selv den Ære værd at bidrage til at give ham et varigt talende Mindesmærke, han bringe nu og beredvillig sin Gave, og var den end liden.»

Artiklen, der er underskreven «*St. T. Jyde*», slutter med at spørge til den i 1852 dannede Komités Befindende.

Nu kan da dens Repræsentant i Pressen, Redaktør *J. M. Elmenhoff*, ikke længe sidde tavs, men ledsager «Jydens» Artikel med en Efterskrift, hvori han siger, at *han* ikke ved om nogen Komité nedsat for at rejse Blicher et Mindesmærke paa Himmel bjærget; derimod indrømmer han, at han er Medlem af en Komité, som gaar ud paa at faa sat en Sten paa Digterens Grav. Hans

Oplysninger godtgjør imidlertid, at Sagen har gjort ynkelig Fjasko; der hvor de troede, at Bidragene skulde *strømme* ind, saa de foruden at realisere deres egentlige Formaal: en smuk Mindesten paa Digtergraven, ogsaa skulde kunne tilbyde hans haardt trængende Enke en kjærkommen Hjælp, har de *draabet* sammen med en exempelløs Træghed, saa alt hvad der er indkommet efter tre Aars Forløb tilsammenlagt udgjør lidt over — 30 Rdl.! Saa højt har Jylland værdsat sin Digters Minde. Redaktøren slutter:

«For imidlertid dog paa en eller anden Maade at faa en Ende paa den [ɔ: Sagen], vil der nu udgaae en ny Opfordring i det nævnte Øjemed, og den afdøde Digters Grav derefter endnu i Løbet af forestaaende Sommer blive givet en Mindesten, svarende til de indkommende Bidrag.

Randers, den 23. Febr. 1855.

J. M. Elmenhoff.»

Flyveposten [28/2 1855] meddeler sine Holdere, hvad den har læst i Randersbladet, den synes, at det maa være en Æressag, ikke for Jyderne alene, men for alle Danske, at rejse Blicher et Minde. Ved at eftertælle de usle 30 Rdl. bemærker Bladet:

«Af dette og andre lignende Exempler kan man just ikke slutte, at vi Danske besidder nogen stor Forkjærlighed for at værne om de Mænds Minder, hvis Værker er en Prydelse for vor Litteratur. Det synes næsten, som om Pieteten saavel for Levende som for Døde er gaaet tilgrunde i vort nye politiske Livs Hvirvel, thi medens man har Tusinder at bortgive til oppositionelle Embedsmænd, er man ikke istand til at tilvejebringe simple Billedstøtter for Mænd som *Oehlenschläger*, *H. C. Ørsted*, *Blicher* o. Fl.»

Tiden gaaer til 1. Juni 1855, før *Elmenhoff* gjør Alvor af den nye forjættede Opfordring; nævnte Datum læser vi i Randersbladet en lille Opsats af følgende Indhold:

«En Mindesteen paa St. St. Blichers Grav.

Paa den til dette Øjemeds Opnaaelse for nogle Aar siden af en sammentraadt Comitee (bestaaende af Præsterne *Jørgensen* i Randers og *Vallentin* i Spentrup samt undertegnede) udstedte Opfordring indkom ialt kun *32 Rdl. 1 Sk.* fra følgende Bidrag-

ydere.» — — Saa nævnes f. Ex. Justitsraad *Wilde*, 5 Rdl. Consistorialraad *Bierregaard*, 2 Rdl.; *Reitzel*, «den Afdødes Forlægger, 5 Rdl. (og 20 Rdl. til Enken)»; Provst *Jørgensen*, 5 Rdl., *Elmenhoff*, 5 Rdl. — Provst *Vallentin* — den tredje af Komiteens Medlemmer — er derimod ikke opført blandt Bidragyderne.

«Disse 32 Rdl. 1 Skl. synes nu rigtignok at være vel Lidet til Foretagendets Fremme.» — Man gjentager derfor Opfordringen til at indkomme med Bidrag; da Stenen gjærne skulde anskaffes denne Sommer, haaber man, at Indsamlingen maae have indbragt tilstrækkeligt allerede ved Udgangen af dette Aars Juni Maaned; et altfor sangvinsk Haab, hvor Talen er om at udrette noget til Gavn for St. Blicher. — Indsamlingen havde ikke stort bedre Fremgang end tidligere; de jydske Dalerstykker komme trillende trægt og tøvende, som havde de bedst Lyst til at vende om igjen; da Juni Maaned var overskredet med en Ventetid af godt *tyve* andre Maaneder, var Summen knirket op til ca. 240 Rdl. — det meste indkommet fra de jydske Kjøbstæder, fra Præster og enkelte Godsejere, samt fra Blichers personlige Bekjendte; den gamle *Sneedorff-Birch* i Aarhus sender gjentagende Smaasummer, ialt 23 Rdl, hvoraf han selv i sin Armod har givet én; Pastor *Worm* i Kristrup giver 3 Rdl., Pastor *Friis* i Asferg, 5 Rdl., Pastor *Christiani*, Bjerregrav, 5 Rdl., *Orla Lehmann*, Vejle, 5 Rdl., Blichers gamle Elev, Justitsraad *Foss*, 5 Rdl. — Provst *Vallentin* har stadig ikke kunnet afse noget*). — Atter lægger Komiteen sig hen paa sit grønne Øre, mens Glemselens Valmuer drysser deres Blade over Blichers Grav.

Da vaagner Komiteen atter til Liv ved en Meddelelse om, at der nu i Hovedstaden har dannet sig en ny Komité til Sagens Fremme. Man læser herom følgende i *Rand. Av.* [12/2 1857]:

«Det vil vist glæde afdøde Pastor *St. St. Blichers* mange Venner at erfare, at flere ansete Mænd i Hovedstaden nu have besluttet at søge tilveiebragt en saadan Sum, at der for Summen kan anskaffes et denne vor herlige, nationale Digter værdigt Mindesmærke. Til den Comitee, som havde dannet sig her i Byen (bestaaende af Provsterne *Jørgensen* og *Vallentin* samt nærværende Blads Redaktør) for at samle Bidrag til et Monument paa Digterens Grav, er hidtil kun indkommet ***241 Rdl. 5 Mk.***

*) Den som ønsker nærmere Oplysning om denne Indsamling henvises til *Rand. Av.* 1/6, 7/6, 14/6, 30/6, 10/7, 21/7, 3/8, 18/9, 2/10, 8/10, 6/10, 12/10. 6/11, 8/11, 17/11. 28/11, 5/12, 10/12 *1855*, 5/1, 8/2, 17/5, 17/6 ***1856***, 12/2***1857***.

13 Sk. Derfor lod sig nu vistnok kun Lidet udrette; men da der ikke var Udsigt til, at stort Mere vilde indkomme, havde man dog senest lade forhøre hos en Kunstner i Hovedstaden om, hvad der kunde gjøres for denne Sum. Under de nu indtraadte Forhold finder Comiteen det derimod rigtigst at stille Sagen i Bero indtil videre.»

Skjøndt Komiteen i Hovedstaden altsaa havde dannet sig i Begyndelsen af Febr. 1857, udsteder den dog intet Opraab før i Slutningen af April s. A., paa hvilket Tidspunkt vi træffer følgende «Indbydelse» i *Fædrelandet* [$^{25}/_{4}$ 1857]:

«Det er almindelig anerkjendt, at *Steen Steensen Blicher* er en af Danmarks folkeligste Digtere. Hans Betydning som saadan er stor for hele Danmark, ja, for hele Norden, men størst for Jylland. Han var en Søn af dets Heder, og til disse knytter sig hans fleste og bedste Digtninger. Derfor opfattes han lettest og elskes varmest af Jyderne, derfor turde han navnlig af dem og iblandt dem fortjene et *offentligt Mindesmærke.*»

— Efter nu at have omtalt den tidligere nedsatte Komité, der ikke havde formaaet at naa frem til et Resultat, fortsættes der:

«Vi have meent, at der et Sted i Jylland bør rejses ham et virkelig offentligt Mindesmærke til Vidnesbyrd om, at det danske Folk og navnlig Jyllands Befolkning, anerkjender hans nationale Betydning og taknemmelig paaskjønner hans Forfattervirksomhed. Det er til et saadant vi herved tillade os at indbyde; men hvorledes det vil blive at udføre, maa naturligvis bero paa den Imødekommen og Deltagelse, nærværende Indbydelse finder.

Den tidligere Comitee i Randers er villig til at stille det af den indsamlede, endnu ikke anvendte Beløb til vor Raadighed, imod at vi foruden det offentlige Mindesmærke, besørger en Sten til Digterens Grav.»

Som Kasserer for Øerne nævnes *E. Rosenørn*, for Jylland *J. M. Elmenhoff; Fædrelandet* og *Reitzel* samt enhver især af Komiteens Medlemmer er villige til at tage imod Bidrag — —

Kjøbenhavn og Randers *i Februar* 1857.

Indbydelsen er underskrevet af:

Fred. Barfod [Fuldm. i Inderigsm.], *Bregendahl*, Landoverretsassessor; *T. C. Dahl*, Etatsraad, Kjøbenhavn; *Elmenhoff;*

Jørgensen, Præst i Randers; *O. Kirk*, Ebbensgaard pr. Holstebro; *Køster*, Apoteker i Randers; *Lindahl*, Landvæsenscommissær, Stjernholm v. Horsens; *Otterstrøm*, Cancelliraad, Aarhus; *L. C. Petersen*, Gaardejer i Skjørtholt v. Frhavn; *Carl Ploug*, Redaktør; *E. Rosenørn*, Godsejer, Kjøbenhavn; *L. Schøler*, Gaardejer, Hammel; *Simony*, Justitsminister; *v. Støcken*, Apotheker, Ribe; *Tang*, Etatsraad: *Vallentin*, Præst i Spentrup.

Med en saadan Styrke skulde man da tro, der kunde udrettes noget. Ikke desto mindre henslæbes yderligere 5 Aar, før vi hører det alleringeste om Tingen; da meddeles det af Komiteens Sekretær, *E. Emil Rosenørn*, i *Fædrelandet* [2/6 1862], at Komiteen nu har besluttet, at Mindesmærket for Blicher skal opsættes i Viborg eller i sammes umiddelbare Nærhed. Yderligere fortælles det, at det vil komme til at bestaa af et ca. 4 Alen højt Fodstykke af Udevalla Granit og ovenpaa dette en Buste af Bronce, 1 Al. 2 Tom. høj. Arbejdet udføres af Billedhugger *Theobald Thielemann* og vil koste ca. *1240 Rdl.*

«Det af den tidligere Comitee i Randers indsamlede Beløb ca. 300 Rd. vil blive anvendt til paa en passende Maade at hædre Digterens Grav paa Spentrup Kirkegaard.»

Til Monumentet i Viborg fattes endnu 460 Rdl.!

Man anmoder derfor indtrængende om ny Bidrag, imens man ser Tiden an.

Saaledes har da denne Komite haft omtrent samme Held som de foregaaende. Mens den paany gaar i et 4-aarigt Vinterhi for at afvente Indsamlingen af de resterende 460 Rdl., lykkes det omsider den først nedsatte Komité — 16½ Aar efter Blichers Død — at «oprejse Steen paa *Steen*», og sætte ham et Gravminde, der prunkløst og tarveligt er saa smukt som man kunde ønske ham det. Opstillingen foregik saavidt skjønnes uden enhver Højtidelighed den *28. Novbr. 1864*. Der fortælles derom i *Rand. Av.* [20/12 s. A.], at der indtil 1857 til dette Mindesmærke var indkommet ialt 272 Rdl. 5 Mk. 13 Sk.

«Da dette Beløb ved Renter var voxet til den Sum 351 Rdl. kunde Komiteen skride til at bestille Gravmindet, som derefter udførtes i Granit af Hr. *Klewing i Flensborg*, efter en af ham udkastet Tegning, der blev approberet af Komiteen. Gravmindet bestaaer i en paa Forsiden poleret, smuk Granitsteen, omtrent 2 Alen 8 Tommer høj, af en oval, foroven noget spidst tilløbende Form, som hviler paa en underliggende tilhugget

Granitsten af 2 Al. 4 Tom.s Længde og 1 Alens Højde. Bagsiden af den opretstaaende Sten er utildannet. Paa den polerede Forside er særdeles smukt udhugget en Lyre, omgiven af en Laurbærkrans, og der under, midt paa Stenen, staar med forgyldte Bogstaver følgende Indskrift:

Steen Steensen Blicher, født i Vium 11. Oktober 1782.
død i Spentrup 26. Marts 1848.

Dit Navn skal i de fjerne Dage mindes,
og Fremtids Børn Dit Kvad forlyste vil,
naar Ingen veed, at her Din Gravhøj findes,
og Ingen af Din Slægt er mere til.

Stenen paa Blichers Grav [rejst 28. Novb. 1864].

Med Transport og Opsætning har dette Gravminde kostet 232 Rdl. 73 Sk.

Der staar tilbage at koste et Jærngitter om Gravstedet, som antages at kunne afholdes af det tiloversværende Beløb.

Den 28. November d. A. blev Gravmindet opsat paa Spentrup Kirkegaard over Digterens Hvilested paa den nordre Side af Kirken.

Comiteen for Indsamling af Bidrag til et Gravminde over St. St. Blicher. Randers og Spentrup Præstegaard den 16. Decb. 1864.

J. W. Jørgensen. *Vallentin.* *S. Køster.**)

---

*) Apotheker i Randers, indtraadt i Stedet for *Elmenhoff*, som var død 1858.

Aldeles afgjort, at Stenen virkelig blev rejst paa Blichers Grav, var det nok ikke, thi i det lange Tidsrum, hvori den havde henligget ubeskyttet, havde Vejr og Vind udslettet ethvert Skjel; og Degnens Stude, der om muligt havde vist endnu mindre Ærbødighed for Digterens Hvilested end Menneskene, havde gaaet paa Græs deroppe og trampet og huseret efter eget Forgodtbefindende.

Nogen Tid efter at Stenen var rejst, føjedes ogsaa det omtalte Jærngitter ind i Kompositionen. En Turist, som besøgte Graven i Sommeren 1878, skriver, at «Pladsen deromkring er indfattet af et fast Jerngitter, sex Alen langt og fire Alen bredt. En lille Vedbende snor sig op ad Stenens Forside».*)

Den Udmærkelse, som hører til enhver afdød hæderlig Borgers næsten selvsagte Rettigheder, maatte Jyllands største Digter altsaa vente paa i over 16 Aar; men hvordan gik det nu med den større Idé: et «værdigt Mindesmærke» i Jyllands Centrum for «denne vor herlige nationale Digter»? Aa, kun kummerligt! Til Trods for, at Opraabet til en Nationalsubskription var underskrevet af 17 Mænd, der sad inde med de højeste Stillinger i Samfundet, ligefra Provsteembeder, over Folketingsmandater, til selve Justitsministerporteføljen, kunde der dog efter 9 Aars Anstrængelser til dette Formaals Fremme ikke fremlokkes mere af det hele Land end 1250 Rdl.! Af disse havde Frederik den Syvende i 1858 skjænket de 150 af sin kgl. Chatolkasse. Billedhugger *Theobald Thielemann* (f. 1819, † 1903) havde paataget sig for den ringe Sum, der forelaa, at lave saavel Busten som Fodstykket. Allerede i Høsten 1865 var det opstillet paa Stænderpladsen i Viborg, om end Busten stod med tildækket Hoved. Endda hengik der ca. et Aar, før den højtidelige Afsløring fandt Sted; formodentlig var denne Trækken i Langdrag begrundet i en skarp Kritik, der fremkom i *Dagbladet* for 20. Sept. 1865. Der klages her specielt over, at Fodstykket er altfor højt i Forhold til Bustens Lidenhed; en Indsender [*Dagbl.* 27/9 s. A.] forsvarer dette Forhold med en hazarderet Henvisning til Vendôme-Søjlen i Paris, hvor det heller ikke er Figuren, men kun «Fodstykket», det kommer an paa! Kritikken havde dog til Følge, at man løftede Busten noget i Vejret ved at give den et Underlag.**) Den 14. Sept. 1866 foregik Afsløringen under øsende Regn. *C. Ploug* holdt Festtalen; den var baaren af de varmeste Sympatier for Blicher og hans Gjærning:

---

*) Se «*Nær og Fjern*» 4. Aug. 1878, Nr. 318.

**) Se Dagb. 17/9 1866.

Ploug havde ogsaa skrevet Dagens Sange, deriblandt den smukke: «*Hedelærken den liden Fugl*».*) Viborg By, der havde bekostet Opstillingen, havde gjort sig store Anstrængelser for at lokke Folk til Festen; Byen skuffedes; Festen fandt saa at sige ikke Spor af Tilslutning, hverken fra Nabobyerne (Randers og Aarhus) eller fra Omegnens Bondebefolkning. Mindesmærket var i sig selv lidet tilfredsstillende; Busten var elendig lille, og Fodstykket utaalelig stort; det er som om Kunstneren har tænkt: Folk skal dog have *noget* for Pengene; men da Malmen er dyr, saa faar vi give dem Erstatning i Sten. — Og saadan fremstod da dette Monstrum af et Mindesmærke, som enhver endnu kan

Paa Stænderpladsen (Stik fra 1872).

Paa Borgvold (Fot. 1903).

Blicherbusten i Viborg [afsløret 14. Sept. 1866].

skue under Løvet paa een af Viborgs Yndlingspladser, det smukke *Borgvold*, hvor Busten flyttedes hen efter Stænderhusets Nedrivning. Ved Afsløringen havde man haft det lidt barnlige Indfald at opstille Støtten i et Bed med Lyng som en unødig Hentydning til Verset paa Stenens Forside:

«Min Fødestavn er *Lyngens* brune Land» etc.

---

*) Se *Fædrelandet* 18/9 1866. — Plougs altid uskrømtede Interesse for Blichers Digtning viser sig ogsaa deri, at han i Slutningen af Tredserne oplæste *E Bindstouw* i Hillerød; de sjællandske Bønder skal have skjænket hans Tolkning meget Bifald.

Til Højtideligheden var indbudt tre af Blichers Sønner; formodentlig har det været *Jens Frederik*, *Francisco* og *Theodor Eberhard Bl.**) Men en Meddeler, som vi maa anse for paalidelig, vil vide, at der var endnu en fjerde tilstede, om end han næppe havde modtaget nogen Invitation.

Som Dækket var fjernet, og Blichers Træk strimedes af den faldende Regn, dukkede en pjaltet og forsviret Skikkelse op i Udkanten af Forsamlingen. Folk rykkede lidt til Side for ham, hvor han nærmede sig, for ikke at komme i Berøring med hans Klæder. Omsider var han standset overfor en Bondemand yderst i Mængden; — denne løftede sin tunge Pegefinger hen mod Busten og sagde: «Ham dær haar De vis ett kjend' møj te i Dje' Daw?» «Aa jo», svarede den Pjaltede. «Han var min Far!»

Det var Blichers Søn *Niels Jørgen*, der i disse Aar drev rundt mellem Landsbyerne og tiggede paa St. Blichers Navn.

Siden 1866 har der rundt om i Landet rejst sig adskillige Mindesmærker for Steen Blicher. Et af de kjendteste er det paa Himmelbjærget: Ved et paa Kolden afholdt Folkemøde i Sommeren 1880 steg den jydske Almuedigter *Chr. Sørensen-Thomeskjær* op paa Talerstolen og slog til Lyd for Tanken: paa Himmelbjærget at oprejse en Bavtasten for Folkemødernes Ophavsmand; Tanken slog godt an i Forsamlingen; en Komité blev strax nedsat og en Del Penge til Tankens Realisation indkom allerede ved dette Møde. Komitéens Formand blev selve Forslagsstilleren: *Chr. S. Thomeskjær*, blandt dens Medlemmer var Dr. *Nørregaard*, Testrup, Kand. *Baagøe*, Testrup, Fabrikant *Hammer*, Silkeborg, Pastor *Viberg*, Silkeborg, Redaktør *Sørensen*, Silkeborg etc. Men den samme Begejstring, som havde taget den første Forsamling, fulgte ikke Ideen ud i den store Befolkning: trods flittigt Arbejde for Sagen indkom der kun faa Penge. En Ulykke var det ogsaa, at der, just som Indsamlingen var bedst i Gang, opstod Jalousi mellem Mændene fra Syd og Mændene fra Nord; Uenigheden traadte især skarpt frem ved Grund-

* I det obligate Festmaaltid deltog ca. 80 Personer, hvoraf de 17 optraadte som Talere [se *Berlingske Tidende* (Tillæget) 17/9 1866]. — Det var kun lidet i Blichers Aand, naar Festpræsidenten indledede Maaltidet med en Undskyldning for den *tarvelige* Anretning, der bestod af 5 Retter Mad foruden Dessert og 4 Vine — alt til 5 Rdl. pr. Kuvert [se *Folkets Avis* 18/9 1866].

lovsfesten paa Himmelbjærget i 1881, hvor Husmand *Jacob Christiansen*, Vium, stod op som Talsmand for Nordcimbrerne og hævdede den Opfattelse, at Mindesmærket burde staa i *Vium*, hvor Blicher var født; men Sydjyderne hævdede ligesaa kraftigt, at Himmelbjærget burde foretrækkes for ethvert andet Sted; thi der faldt en saa betydelig Del af Blichers Folkevækkelsesarbejde. Saaledes gik Ideen midt over, og man samlede nu ind til to

Blicherstenen paa Himmelbjærget [rejst 11. Okt. 1882].

Mindesmærker, et paa Himmelbjærget, et andet i Vium Præstegaardshave; i Begyndelsen havde man hengivet sig til et saa forfængeligt Haab som en Broncestatue for Himmelbjærgpræsten rejst paa denne mægtige Naturtalerstol midt i det jydske Højland; men de Penge, hvorfor sligt skulde gjøres, udeblev haardnakket, man satte Fordringen ned til en Medaillon, men end ikke dette kunde der med de tarveligt indkomne Bidrag blive Raad til; man tog da omsider tiltakke med en Sten, der gravedes op ved *Fæstibak* paa Husmand *Anders Holgaards* Ejendom, en lille

Fjerdingvej vest for Ry Kirkeby. Stenhugger *Herskind*, Aarhus, besørgede Stenen opsat. De indkomne 7 à 800 Kr. *slog* til og *gik* til. Afsløringen foregik paa Kolden Hundredaarsdagen for Blichers Fødsel den 11. Okt. 1882.*)

Samme Dag afsløredes ogsaa Vium-Stenen, som Komitéen — hvori bl. a. sad Mænd som Pastor *M. A. S. Lund*, Vium, Husmand *Jakob Christiansen*, Sognefoged *Søren Christensen*, Skolelærer *Lindhard* — havde bestilt hos Stenhugger *Jakobsen i* Randers; de fattige 400 Kr. — hvoraf de 200 var indkommen fra selve Vium Sogn — dækkede knap nok Udgifterne. Det er da

Vium-Stenen [rejst 11. Okt. 1882].

ogsaa bleven den tarveligste, den mest *gjorte* af Blicher-Stenene; den staar i Præstegaardshaven ud mod Vejen, og Pladsen tilligemed Stenen er med Kirkeministeriets Tilladelse af Pastor Lund overdraget til Sognets Fredning. Verset paa Stenen er forfattet af Jacob Christiansen.

Aaret efter (1883) rejste man Stenen paa *Lyshøj* i Udkanten af *Lysgaard* By, 7 Fjerdingvej fra Viborg; egentlig var Hensigten den, at Stenen skulde have været afsløret paa Blichers Hundredaarsdag i 1882; men uforudsete Vanskeligheder gjorde, at den

---

*) Se *Silkeborg Avis* 12/10 1882. Her sang man Chr. S. Thomeskjærs smukke Sang: «*A sønge om en gammel Prejst*» (allerede trykt i *Silkeborg Avis* 6/6 1882) og: «*Saa hoe vi ænle fot Stinen aap*», — hvilket sidste Digt skildrer de mange Kvaler, som var gaaet forud for Afsløringen.

først blev anbragt paa Højen ud paa Efteraaret og man var allerede langt ude paa Vinteren i 1883, før Mindestenen var helt færdig. Af disse Grunde bortfaldt Afsløringshøjtideligheden.

Ved den storslagne Udsigt, man fra Lyshøjs Top har hen over Blichers tidligere Jagtrevier, bliver dette Mindesmærke i vore Øjne det smukkeste, det mest imponerende af alle dem, man har rejst Digteren. Selve den mægtige Natur er her Mindesmærket, og Stenen staar der saa ligefrem, saa selvfølgeligt, som var det en organisk Del af selve disse Naturomgivelser, hvad den paa en Maade ogsaa er; thi den er fundet i en Mose, der

Blicherstenen paa Lyshøj (rejst 1883).

ligger ca. 3000 Fod syd for Højen. Komitéen [nedsat 1882] kjøbte Stenen for 10 Kr., men den kostede ca. 1100, inden den kom paa sin rette Plads; da en Indsamling kun havde indbragt 500 Kr., maatte Komitéens Medlemmer udrede Resten af deres egen Lomme.

Thi der var intet Udkomme med den mægtige Sten; en Blokvogn anskaffedes i dyre Domme, men viste sig ude af Stand til at føre den af Stedet; først ved et kompliceret System af Ruller og Jærnbaneskinner og paa en længere Strækning et Brofundament af stærke Bjælker lykkedes det at slæbe Krabaten op til Højens Top. Gamle Stenhugger *Wortmann* i Viborg afhuggede en af dens værst fremstaaende Kanter og omdannede denne til Stenens Underlag.

Her sidder Hedelærken tit i den tidlige Sommermorgen for at stemme sit Instrument, mens Hugormen skyder sin brogede Ham under de duggede Lyngranker ved Stenens Fod; herligere Plads for et Mindesmærke kunde aldrig vælges for en Digter af Blichers Art.

Blicherbusten i Randers (afsløret 5. Juni 1891).

Det sidste Mindesmærke over Blicher er den Buste, som Forskjønnelsesforeningen i Randers rejste ham den 5. Juni 1891 paa «Trekanten» ved Byens Østerport.*) Beslutningen toges ved et Bestyrelsesmøde 2. Juli 1890. I Oktober s. A. var For-

*) Om Afsløringen se *Randers Amtsavis* 6/6 1901.

eningen i Besiddelse af 2900 Kr. til Sagens Fremme. Man henvendte sig nu til Professor *Stein*, som for 1600 Kr. leverede Busten; Soklen udførtes efter Steins Tegning — af den samme Randers-Stenhugger *Jacobsen*, der havde leveret Vium-Stenen.

Denne Buste tager sig især godt ud i Solnedgangen, naar Rosernes tunge Kroner hælder sig træt mod dens Sokkel; her er ogsaa smukt en Eftermiddagsstund under Høst, naar en faldende Byge har faaet Levkøjerne til at dufte tungt. Det gjør Sindet godt at se ind i Bustens klare, aabne Træk, efter at man paa Byens Torv har faaet ondt i Nakken ved at beskue Niels Ebbesens barske, jærnbeslagne Heltekraft.

Dette er det sidste Mindesmærke over St. St. Blicher, og en Statue skylder den jydske Mand ham fremdeles.

PERSON-REGISTER.

BILLED-REGISTER.

RETTELSER OG TILFØJELSER.

I. BIND.

S. 4. Rektor Estrup ɔ: *Peder Estrup*, f. 1756 † 1818.

S. 21. Diöcles, læs: *Diöces*, Arhus, læs: *Arhus.*, imprimus, læs: imprim*is*.

S. 71. En lignende Foragt for den ulyksalige Dansemester gaar igjennem et utrykt Brev fra *N. M. Petersen* til Rasm. Kr. Rask ⁸/₇ 1826. N. M. Petersen skriver bl. a.:

«Hvad Bagge angaaer, da kjender jeg ham kun von Hörensagen, men det er vist den samme, siden Du skriver, han har været i Randers. Han har været i Odense og gjort megen Blæst i Avisen, hvor der iblandt andet engang stod et naragtigt Vers af ham til Hempel. Det er, efter hvad alle siger, en ren Nar og Hans-Kvast. Hempel talte just om ham, da jeg var inde hos ham om min Undersøgelse [«hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres», Odense 1826].

— — — Dersom Du ikke fra sikker Kilde skulde erfare, at der er noget ved ham at gjøre (thi mine er jo rigtignok kun Rygter), saa er jeg bange det skulde skade den gode Sag [ɔ: den ny Retskrivning], hvis en Vindhas skulde faae noget med den at gjøre. Den kan have det ondt nok alligevel — —»

[Kgl. Bibl.]

S. 89. 3dje-sidste Vers: *with thy self* [?] *a prey*, læs: *wilt thyself a prey*. I sidste Vers: *moor*, læs: *Moor*.

S. 98. «Klokker H......» ɔ: Klokker *Th. W. Hegaard* i Viborg [se I, 181]. Udleveres til Latteren i en Artikel i *Kjøbenhavnsposten*, 1829, S. 816—17: «De nordiske Poeters Forsamling i Kjøge«.

S. 109. Blichers Fætter, ɔ: *Diderich Blicher*, Fotograf i Frederikshavn, en Søn af Jens Chr. Bl., Præst i Understrup.

S. 136. *Farveren Niels Blichers* Bryllup stod ikke 1830, men 3. Marts 1831 [sml. III, 240].

S. 159. Forordningen af 27. Sept. *1797* skal være: *1799*.

S. 174. Dr. Branleqvene, læs: *Branlequeue* [ɔ: Logrehale].

S. 219. Blonta, vistnok: *Blanka*.

S. 242. Om *Sophia Amalia Rantzau*, Rodstenseje, se nogle Oplysninger af Ev. T. Kristensen i *Illust. Tid.* 24/6 1883.

S. 262. Under Billedet: *Tiggerkvinde*, læs: *Almuekvinde*.

II. BIND.

S. 93. For ganske nylig har man fundet *Isaac Granadas* Ligsten; den udviser, at han døde Aar 1732. [Meddelt mig af Professor *D. Simonsen*.]

S. 189. Om Bettefandens Overfald i Almtoft sml. Ev. T. Kristensens *Mikkel Skrædders Historier* [1890], S. 65—72.

S. 193, *Anm.* Ved en nøjere Undersøgelse ses det dog, at vi har gjort Datidens Presse Uret; Overfaldet i Gjedhuset 21.—22. Aug. 1835 er naaet til *Viborg Samlers* Kundskab 20. Sept. s. A., altsaa ca. en Maaned efter Begivenheden; d. 24. Septbr. findes Tildragelsen refereret i *Randers Avis*.

S. 216. De to *Jægersange* stod trykte allerede i *Diana I, 1833*, S. 12 og S. 300. Til Forstmandssangen skrev Jens Bang, Stendalsgaard, en Melodi, trykt bag i *Dianas* 1. B. sammen med en tysk Melodi til «Løft højt det blanke Bæger».

S. 227. Sangen om *Jyden* fremkom første Gang i *Rand. Av.* for *10. Maj 1849*; herfra er den da gaaet til *Aalborg Stiftstidende* og videre frem.

Tilføjelser til Digte af St. St. Blicher i dansk Musik (ved Jens Aarsbo):

S. 257. *Din Skaal og min Skaal* ogsaa komp. af *E. Bruun*, jnfr. hans «Sange» III (Nordisk Musikforlag).

Jyden. «Musikalsk Album» skal være «Musikalsk Anthologi» (jnfr. nedenfor).

S. 258. Til *Udmarsch* findes en anonym Melodi i «Folke- og Krigs-Sange» udgivne af en Forening *1849*, S. 60.

Snorre Sturleson komp. af V. Sanne, i «Skoletidende» 1887.

Morten Borup endvidere komp. af V. Sanne, «Skoletidende» 1883, og N. K. Madsen Stensgaard i «Sange for Skole og Hjem».

S. 259. *Øwli.* Melodien af E. Bruun hidrører fra 1847; denne Komponist satte samtidig «Den Tie a war en bette Kaael» (*Sældaaten* af E Bindstouw) i Musik, men denne Mel. vandt kun Udbredelse gennem Afskrifter. Jnfr. «Nyt musikalsk Museum» III.

P. Heises «Romancer og Sange af St. St. Blicher» udkom 1866.

S. 260. *Trækfuglene.* Smaamelodier til fem Digte heraf findes i Chr. Geislers «Lærebog i A-Capellasang» (Lærken, Sisgenen. Viben, Stæren og Storken).

Nattergalen af F. Andersen, skal være Sangen «Hvorfor tøver Du så længe» af *Juleferierne.*

Kærlighedsdalen endvidere komp. af *C. F. Lund* i «Musikalsk Anthologi» IV; anonym Mel. i «Musikalske Nyheder» 11.

Af Sorg der ej findes i Verden saa lidt (Snedkersang) komp. af *C. F. Lund* i «Musikalsk Anthologi» IV.

Til den nyfundne jydske Romance: *Gammel Kjærrester* er der komp. Melodi af Achton Friis og Gunnar Foss, se *Det ny Aarhundrede* 1904, S. 431—33.

S. 347. Den 24. Sept. 1840 skriver Blicher til Redaktør *Ove Thomsen*, Odense, bl. a.:

— — — «Lieuten. *Lunddahl* og jeg have allerede opsat et Udkast til Festens Ordning, og med dette tilstillet Kongen en Indbydelse, hvori Samlingens Tendents og Hensigt er aabenlyst fremstillet. — Til Sverrig har jeg med samme Post sendt en Deel Exemplarer (af H.bj.) med foreløbig Indbydelse. Ogsaa til Norge vorder lignende sendte — skjøndt ikke med altfor sangvinsk Haab.

Det er paa høie Tid, at Dannerfolket slutter sig sammen mod de truende Storme; at hele Norden sammenslutter sig — for ei at opløses og sluges af de store Magter. Hint gamle fra Ovnkrogen: »Det har vel ingen Nød» — vil ikke længer hjælpe, naar Orkanen fra Østen, Vesten eller Syden har udfeiet os af Nationernes Tal. — Gammel — fattig, betrængt, tilsidesat, nedtrykt, som jeg har været mit hele Liv, skal jeg dog røre Tunge og Pen, saalænge jeg endnu øiner en Gnist af Haab om Danmark Gjenfødelse.

I Haab om opmuntrende Svar,

Deres

S. S. Blicher.»

[Kgl. Bibl.]

S. 256. Blandt *J. P. E. Hartmanns* Musikalier paa *det kgl. Bibliothek* findes ogsaa 7 Originalstykker af *H. C. Simonsen*, deriblandt *Faawal Marri*, *Mads Doss* og *Øwli*, en *Kvartet* og en *Sonate for Pianoforte* [tilegnet Prins Gustav, Hertug af Uppland]. I et Brev til *Hartmann* $^{27}/_{6}$ 1869 skriver Simonsen: «Jeg blev for sildig kjørt ret i Skole».

S. 415. Garsenhauende, læs: gassenhauende

III. BIND.

S. 144. Sølvvasen indeholdt tillige en større Pengesum i ædelt Metal.

S. 356. Jens Chr. Larsen — Hjælpelærer, Poet og Vagabond — besøgte ogsaa senere Blichers Grav. Der er noget rørende i, at dette fordrukne og forhutlede Almuegeni, der endte sine Dage i et Fattighus oppe i Vendsyssel, bestandig kredser om Blicher og hans Minde. Larsens Poesier og smaa novellistiske Forsøg er blevne samlede og udgivne af Niels Vinther: J. C. Larsens *Efterladte Skrifter* (Hjørring 1889), et anseligt Bind, hvor den opmærksomt Lyttende ved at lægge Øret til nu og da vil kunne høre Poesiens lille Risleværld under Sandmilen.

Et Billede af Fru Ernestine Blicher har næppe existeret. Da vi efter de største Anstrængelser blandt den afdøde Randers-Fotograf Ussings efterladte Plader havde fundet et Kvindeportræt fra 1863 signeret «Blicker», godtgjorde en nøjere Undersøgelse, at det ikke var Fru Ernestine men en anden Præstefrue af Blicherslægten, der havde levet som Enke i Randers.

Af St. St. Blicher skal der foruden de Portrætter vi her i Værket har optaget findes endnu en Tegning af Gertner, som aldrig har været offentliggjort. Den skal være i Hr. Jacob Hegels Besiddelse, men har hidtil ikke været til at finde.

De allerfleste af Billederne i dette Værk ere udførte i Axel Holms Reproduktionsanstalt.

